

Central and
Eastern
European Online
Library

ISSN 1857-0976

DEPARTAMENTUL ȘTIINȚĂ
SCIENTIFIC DEPARTMENT

ANALE ȘTIINȚIFICE

ale Academiei „Ștefan cel Mare”
a Ministerului Afacerilor Interne
al Republicii Moldova

ȘTIINȚE JURIDICE

SCIENTIFIC ANNALS

of the Academy “Ștefan cel Mare”
of the Ministry of Internal Affairs
of the Republic of Moldova

LEGAL SCIENCES

Nr. 13

Chișinău, 2021

CZU 34:378.635.5(478-25)(082)=135.1=111=161.1

A 15

Aprobate și recomandate pentru editare de Senatul Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova

TIPUL B

Colegiul de redacție:

Redactor-șef: dr. **Iurie Larii**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Redactor-șef adjunct: dr. **Radion Cojocaru**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Membri:

dr. **Costică Voicu**, prof. univ., Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, București, România

dr. **Виктор Н. Бесчастный**, профессор, руководитель Секретариата Конституционного Суда Украины, заслуженный юрист Украины

dr. **Simion Carp**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Nelu Niță**, prof. univ., Universitatea „George Bacovia”, Bacău, România

dr. **George-Marius Țical**, prof. univ., membru titular al Academiei de Științe a Securității Naționale (București, România), membru asociat al Academiei Oamenilor de Știință din România, Universitatea „Andrei Șaguna”, Constanța, România

dr. **Cezar Peța**, prof. univ., Universitatea „Andrei Șaguna”, Constanța, România

dr. hab. **Valeriu Cușnir**, prof. univ., vicedirector al Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice din Republica Moldova

dr. hab. **Pavel Moraru**, conf. univ., Departamentul Relații Internaționale, Științe Politice și Studii de Securitate al Facultății de Științe Socio-Umane a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, România

dr. hab. **Gheorghe Gladchi**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Rodica-Diana Apan**, conf. univ., membru al International Association on Consumer Law, membru susținător al European Coalition for Responsible Credit, membru de onoare al Asociației de drept privat comparat, membru și președinte al Asociației Consilierilor Juridici din România, filiala Maramureș, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, Cluj-Napoca, România

dr. **Ștefan Belecchiu**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Mihail David**, International Police Association, Constanța, România

dr. **Bogdan Cătălin Păun**, avocat, Baroul jud. Prahova, Ploiești, România

dr. **Tudor Osoianu**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Dinu Ostavciuc**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Iurie Odagiu**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Igor Trofimov**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Veaceslav Ursu**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Marian Gherman**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Alexandru Pareniuc**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Boris Glavan**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Liliana Creangă**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Oleg Rusu**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Valentin Chirița**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Constantin Rusnac**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Ruslan Condrat, master în drept, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Articolele au fost recenzate

Responsabilitatea pentru conținutul științific al articolelor revine autorilor

ISBN 978-9975-121-95-8

Approved and recommended for editing by the Senate of the Academy “Ștefan cel Mare”
of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova

TYPE B

Editorial Board:

Editor-in-chief: PhD **Iurie Larii**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

Deputy Editor-in-chief: PhD **Radion Cojocar**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

Members:

PhD **Costica Voicu**, university professor, Police Academy “Alexandru Ioan Cuza”, Bucharest, Romania

PhD **Victor N. Beschastny**, university professor, head of the Secretariat of the Constitutional Court of Ukraine, honored lawyer of Ukraine

PhD **Simion Carp**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Nelu Nita**, university professor, “George Bacovia” University, Bacau, Romania

PhD **George-Marius Tical**, university professor, full member of the Academy of National Security Sciences (București, România), associate member of the Romanian Academy of Scientists, University „Andrei Saguna”, Constanta, Romania

PhD **Cezar Peta**, university professor, University “Andrei Saguna”, Constanta, Romania

PhD **Valeriu Cusnir**, university professor, Deputy Director of the Institute for Legal, Political and Sociological Research from the Republic of Moldova

PhD **Pavel Moraru**, associate professor, Department of International Relations, Political Science and Security Studies of the Faculty of Socio-Human Sciences of the University “Lucian Blaga” from Sibiu, România

PhD **Gheorghe Gladchi**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Rodica-Diana Apan**, associate professor, member of the International Association on Consumer Law, supporting member of the European Coalition for Responsible Credit, honorary member of the Comparative Private Law Association, member and president of the Romanian Association of Legal Advisers, Maramures branch, Christian University „Dimitrie Cantemir”, Cluj-Napoca, Romania

PhD **Stefan Belecciu**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Mihail David**, International Police Association, Constanta, Romania

PhD **Bogdan Catalin Paun**, lawyer, Prahova County, Ploiesti, Romania

PhD **Tudor Osoianu**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Dinu Ostavciuc**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Iurie Odagiu**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Igor Trofimov**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Veaceslav Ursu**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Marian Gherman**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Alexandru Pareniuc**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Boris Glavan**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Liliana Creanga**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Oleg Rusu**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Valentin Chirița**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Constantin Rusnac**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

Ruslan Condrat, master of Law, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

The articles have been reviewed

The responsibility for the scientific content of the articles lies with the authors

CUPRINS

CONTENTS

Științe juridice/ Legal sciences

Simion CARP, Oleg RUSU Conflictele interpersonale în mediul condamnaților ca factor al criminalității penitenciare <i>The interpersonal conflicts among convicted people as a factor of penitentiary crime.....</i>	8
Radion COJOCARU, Sergiu SECRIERU Interpretarea verbum-ului regens de „sustragere” în cazul infracțiunii de sustragere sau extorcare a drogurilor (art. 217 C. pen. al R. Moldova) <i>Interpretation of verbum regens of “theft” in case of the offense of theft or extortion of drugs (art. 217 of the Criminal Code of the Republic of Moldova).....</i>	17
Tudor OSOIANU, Dinu OSTAVCIUC Punerea sub învinuire și înaintarea acuzării <i>Indictment and accusation submission.....</i>	37
Liliana CREANGĂ, Mihaela BEJENARI, Ana-Maria REVENCO Ordinea publică și securitatea civilă – un normativ al cadrului juridic și instituțional <i>Public order and civil security – a juridical and institutional normative order.....</i>	55
Анна Сергеевна БЕДНЯК Взаимодействие следователя с экспертом при назначении и проведении судебных экспертиз <i>Interaction of an investigator with an expert in the appointment and conduct of forensic examinations.....</i>	65
Iurie LARII, Mihail DAVID Rolul situației preinfracționale în comiterea actului infracțional <i>The role of the pre-criminal situation in committing the criminal act.....</i>	74
Владимир Михайлович ФЕДЧЕНКО Допрос свидетеля, потерпевшего следственным судьёй во время досудебного расследования в судебном порядке: отдельные проблемные вопросы <i>Interrogation of a witness injured by an investigating judge during a pre-trial investigation in court: certain problematic issues.....</i>	80
Marian GHERMAN, Eugeniu PITERSCHI Retragerea licenței pentru exercitarea profesiei de avocat ca urmare a falsificării probelor <i>Withdrawal of the license to practice law as a result of falsification of evidence.....</i>	91

Liliana BELECCIU Modele instituționale de regionalizare a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare în Republica Moldova <i>Institutional models for regionalization of water supply and sewerage service in the Republic of Moldova.....</i>	98
Liliana BELECCIU Aspecte teoretice și practice privind formele de gestiune a bunurilor proprietate publică aferente furnizării/ prestării serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare <i>Theoretical and practical aspects regarding the forms of management of public property goods related to the provision of the public water supply and sewerage service.....</i>	108
Marcel BOȘCANEANU Combaterea corupției în cadrul Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova prin prisma unor măsuri eficiente <i>Combating corruption in the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova through prism of effective measures.....</i>	116
Alexandru CICALA, Petru DIUVENJI Măsurii victimologice de prevenire a omorurilor <i>Victimological measures for murder prevention.....</i>	128
Boris GLAVAN Raportul dintre activitatea specială de investigație și activitatea de urmărire penală <i>Relationship between the special investigation activity and the criminal prosecution activity.....</i>	138
Vitalie IONAȘCU Analiza juridico-contravențională a faptei de conducere a vehiculului în stare de ebrietate <i>Legal-contraventional analysis of the act of drunk driving.....</i>	152
Alexandru PARENIUC, Vasili BEDA Companiile militare private ca factor generator al evoluării activității de mercenariat <i>Private military companies as a generator of the mercenary development.....</i>	172
Наталья Валерьевна ПАВЛОВА Проблемные вопросы проведения процессуальных действий, направленных на получение информации из материальных источников при расследовании уголовных правонарушений, совершенных путем мошенничества <i>Problematic issues of procedural actions aimed at obtaining information from material sources in the investigation of criminal offenses committed by fraud.....</i>	184
Alexandru PARENIUC, Andrei GHIMPU Apărarea valorilor istorico-culturale <i>Protection of historical and cultural values.....</i>	193
Богдан Георгиевич БЕЗГИНСКИЙ Уголовная ответственность за незаконное обогащение: международный опыт <i>Criminal liability for illegal enrichment: foreign experience.....</i>	201
Vladimir PUICĂ Problematica determinării semnelor obiectului și victimei infracțiunii de exces de putere sau depășire a atribuțiilor de serviciu (art. 328 CP RM) <i>The issue of determining the signs of the object and the victim of the crime of excess of power or exceeding the service attributions (art. 328 CP RM).....</i>	210

Ion ROTARU	
Unele elemente distinctive ale personalității criminalului violent	
<i>Some distinctive elements of the violent criminal's personality.....</i>	216
Vladislav VASILOI, Igor SOROCEANU	
Modalități faptice întâlnite în practica judiciară privind săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor	
<i>Factual ways encountered in judicial practice regarding the offense of the crime of tax environment of enterprises, institutions and organizations.....</i>	224
Mircea GLADCHI	
Obiectul dreptului de proprietate în sistemele de drept Europene	
– abordările categoriei de quasi-lucruri	
<i>The object of property right regulation in European legal systems</i>	
<i>– approaches on the quasi-things category.....</i>	246
Dianu GORDILĂ	
Pedeapsa penală pentru infracțiunea de dezertare	
<i>Criminal penalty for the desertion offense.....</i>	259

**ȘTIINȚE
JURIDICE**

LEGAL SCIENCES

CZU 343.82:316.62

DOI 10.5281/zenodo.5069192

CONFLICTELE INTERPERSONALE ÎN MEDIUL CONDAMNAȚILOR CA FACTOR AL CRIMINALITĂȚII PENITENCIARE

Simion CARP,

doctor în drept, profesor universitar,

Oleg RUSU,

doctor în drept, conferențiar universitar

THE INTERPERSONAL CONFLICTS AMONG CONVICTED PEOPLE AS A FACTOR OF PENITENTIARY CRIME

Simion CARP,

PhD, university professor,

Oleg RUSU,

PhD, associate professor

În articol este abordată problema conflictelor interpersonale în mediul penitenciar. Astfel, autorii prezintă noțiunea de conflict în mediul penitenciar, funcțiile conflictelor, cauzele apariției și manifestările acestora. O altă problemă cercetată ține de organizarea prevenirii conflictelor interpersonale în mediul condamnaților. În context, este examinată și activitatea personalului penitenciar la soluționarea conflictelor. De asemenea, sunt trecute în revistă unele programe implementate în cadrul sistemului administrației penitenciare al Republicii Moldova, menite să contribuie la profilaxia conflictelor și actelor de violență în mediul penitenciar.

Cuvinte-cheie: conflicte interpersonale, mediu penitenciar, funcțiile conflictelor, cauzele conflictelor, prevenirea conflictelor.

The article approaches the problem of interpersonal conflicts in prison. Thus, the author presents the notion of conflict in prison environment, functions of conflicts, their causes and manifestations. Another researched problem relates to arrange prevention of interpersonal conflict among prisoners. In this context, is mentioned the precautionary work and activity of prison staff to conflict resolution. It also reviewed some programs included in the penitentiary system of the Republic of Moldova, aimed at the prevention of conflicts and violence in prison.

Keywords: interpersonal conflicts, penitentiary, functions of conflicts, causes of conflicts, conflict prevention.

Introducere. Raporturile interumane la persoanele private de libertate relevă existența unor perioade îndelungate în care au existat și există ironii, dispute și insuficientă coeziune a colectivelor respective, cauzele fiind multiple cu tendințe accentuate de agresivitate și dominare, lipsa autocontrolului și egoismul. De aici rezultă dificultățile deosebite în procesul de reeducare și necesitatea intensificării preocupării cadrelor pentru cunoașterea operativă a fenomenelor existente în asemenea colective cu caracter infracțional.

Astfel, în procesul de executare a pedepsei în instituțiile penitenciare ca factori destabilizatori apar problemele criminogene din mediul condamnaților care decurg sub formă de conflicte interpersonale, inclusiv cu caracter criminal.

Metode și materiale aplicate. În procesul

Introduction. The interpersonal relations with the persons deprived of liberty reveal the existence of long periods in which there were and there are ironies, disputes and insufficient cohesion of the respective groups, the causes being multiple with accentuated tendencies of aggression and domination, lack of self-control and selfishness. Hence the special difficulties in the re-education process and the need to intensify the staff's concern for the operative knowledge of the existing phenomena in such criminal collectives.

Thus, in the process of execution of the punishment in the penitentiary institutions as destabilizing factors appear the criminogenic problems in the environment of the convicts that arise in the form of interpersonal conflicts, in-

studiului au fost aplicate metodele: analiza, sinteza, comparația și conștientizarea logică. Materialele utilizate le constituie publicațiile savanților din domeniu, precum și legislația corespunzătoare.

Rezultate obținute și discuții. Conflictul în mediul condamnaților reprezintă confruntări ale unor viziuni, opinii și interese diametral opuse, care au la bază acutizarea contradicțiilor între ei, care se caracterizează prin încrâncenare, în cele mai dese cazuri fiind acțiuni violente. De regulă, conflictul reprezintă o manifestare psihologică pronunțată a comportamentului unui condamnat sau grup de condamnați [1, p. 172].

Însă o astfel de definire a conflictului nu ține cont de particularitățile conflictelor de grup în mediul condamnaților și necesită o anumită completare.

Potrivit altor autori, conflictele în mediul condamnaților reprezintă niște contradicții între ei care deseori se soluționează cu ajutorul violenței psihice și fizice în scopul poziționării în calitate de lider, obținerii unor venituri ilegale, posesorii unor obiecte interzise, satisfacerii prin forță a unor necesități, răzbunării pentru devierea de la normele și tradițiile criminale etc. [2, p. 76].

Astfel, noțiunea generală a conflictului în mediul condamnaților poate fi definită ca fiind un tip de comunicare la baza căruia stau diverse contradicții reale sau iluzorii, obiective sau subiective, în scopurile persoanelor care comunică, cu tentative de soluționare a acestora pe fondul unor stări emoționale [3, p. 258].

Conflictele în mediul condamnaților apar în legătură cu: distribuția locurilor de dormit; relațiile dintre membrii organizațiilor de inițiativă; vizitarea măsurilor culturale; insulte verbale; lacune în modul de conducere a sectorului; ordinea primirii hranei în cantină; nerespectarea regulilor de igienă; furtul produselor alimentare; procurarea produselor alimentare.

Sistemul ineficient al organizării supravegherii comportamentului deținuților apare în calitate de determinantă, care face ca toate fenomenele și procesele criminogene în mediul condamnaților să se evidențieze în mod public, dezorganizând astfel activitatea instituțiilor penitenciare.

cluding criminal ones.

Methods and materials applied. In the study process were applied the methods: analysis, synthesis, comparison and logical awareness. The materials used are the publications of scientists in the field, as well as the corresponding legislation.

Results obtained and discussions. Conflicts among convicts are in themselves confrontations of diametrically opposed visions, opinions and interests, which are based on the sharpening of contradictions between them, which are characterized by fierceness, in most cases being violent actions. The conflict is usually a pronounced psychological manifestation of the behavior of a convict or group of convicts. [1, p. 172].

But such a definition of conflict does not take into account the particularities of group conflicts in the environment of convicts and requires some completion.

According to other authors, conflicts between convicts are contradictions that are often resolved through mental and physical violence in order to position themselves as leaders, obtain illegal income, possess prohibited objects, forcefully satisfy needs, revenge for deviation from criminal norms and traditions, etc. [2, p. 76].

Thus, the general notion of conflict among convicts can be defined as a type of communication based on various real or illusory contradictions, objective or subjective, for the purposes of communicators, with attempts to resolve them on the background of emotional states. [3, p. 258].

Conflicts among convicts arise in connection with: the distribution of sleeping places; relations between members of initiative organizations; visiting cultural measures; verbal insults; gaps in the way the sector is run; the order of receiving food in the canteen; non-compliance with hygiene rules; food theft; food procurement.

The inefficient system of organizing supervision over the behavior of detainees appears as a determinant, which makes all criminological phenomena and processes in the environment of convicts to be highlighted publicly, thus disorganizing the activity of penitentiary institutions.

Also, as a factor that determines the ap-

De asemenea, ca factor care determină apariția conflictelor în mediul condamnaților sunt problemele ce țin de organizarea muncii acestora.

Conflictele și excesele de grup pot îndeplini atât funcții negative, cât și pozitive. Funcțiile de bază ale conflictelor sunt: constructivă, distructivă și de diagnosticare [4, p. 91-92].

Funcția distructivă a conflictelor și exceselor de grup se manifestă prin factori negativi cu caracter personal cât și de grup. Ambele categorii de factori se reflectă negativ asupra activității vitale a condamnaților în instituțiile penitenciare (bătăi, evadări, incendieri, omoruri, luarea ostatiilor etc.).

Funcția constructivă constă în influența pozitivă a urmărilor conflictelor și exceselor de grup cum ar fi: diminuarea influenței grupărilor cu orientare negativă și a promovării de către acestea a tradițiilor și obiceiurilor criminale.

Funcția de diagnosticare ține de elucidarea motivelor, cauzelor și condițiilor care contribuie la apariția conflictelor și a exceselor de grup în mediul condamnaților. Acest fapt permite de a le soluționa corect din punct de vedere psihologic și de a desfășura măsuri social-psihologice de profilaxie.

În literatura de specialitate sunt evidențiate cinci grupuri de bază ale cauzelor conflictelor [5, p. 29], și anume:

1) cauze legate de lacune în activitatea administrației privind organizarea funcționării instituției penitenciare;

2) cauze ale conflictelor legate de completarea incorectă din punctul de vedere al psihologiei sectoarelor și brigăzilor de condamnați, al plasării în zona locativă, la sectorul de producere etc.;

3) cauze generate de existența unor fenomene social-psihologice negative cum ar fi subcultura criminală, stratificarea, tradițiile și obiceiurile criminale etc.;

4) cauze ce țin de particularitățile condițiilor de executare a pedepsei de către condamnați în instituțiile penitenciare;

5) cauze condiționate de particularitățile psihologice individuale ale personalității cu devieri patologice în dezvoltarea psihicului.

Conflictele pot apărea între grupuri (gru-

pearance of conflicts in the environment of the convicts are the problems related to the organization of their work.

The conflicts and group excesses can perform both negative and positive functions. The basic functions of conflicts are: constructive, destructive and diagnostic [4, p. 91-92].

The destructive function of group conflicts and excesses is manifested by negative factors of a personal and group nature. Both categories of factors reflect negatively on the vital activity of convicts in penitentiary institutions (beatings, escapes, arson, murder, hostage-taking, etc.)

The constructive function consists in the positive influence of the consequences of conflicts and group excesses, such as: diminishing the influence of groups with a negative orientation and their promotion of criminal traditions and customs.

The diagnostic function is related to elucidating the reasons, causes and conditions that contribute to the occurrence of conflicts and group excesses in the environment of convicts. This fact allows to solve them correctly from a psychological point of view and to carry out socio-psychological measures of prophylaxis.

In the literature, five basic groups of the causes of conflicts are highlighted [5, p. 29], namely :

causes related to gaps in the activity of the administration regarding the organization of the functioning of the penitentiary institution;

2) causes of conflicts related to incorrect completion from the point of view of the psychology of the sectors and brigades of convicts, of placement in the housing area, in the production sector, etc.;

3) causes generated by the existence of negative socio-psychological phenomena such as criminal subculture, stratification, criminal traditions and customs, etc.;

4) cases related to the particularities of the conditions of execution of the sentence by the convicts in the penitentiary institutions;

5) causes conditioned by the individual psychological peculiarities of the personality with pathological deviations in the development of the

pări) de condamnați, condamnați în parte (conflicte interpersonale), administrație și unii condamnați. Conflictele în cele mai dese cazuri au loc în zonele locativă și de producere precum și în locurile mai puțin supravegheate ale instituției [6, p. 79].

Conflictele în mediul condamnaților se dezvoltă după următoarea schemă:

- prima etapă – apariția situației preconflictuale;

- a doua etapă – interacțiunea conflictuală;

- a treia etapă – situația postconflict.

Faptul că în mediul penitenciar apar deseori acte de violență, mai ales printre deținuți, nu surprinde pe nimeni. Tensiunile inerente ale vieții carcerale, lupta pentru influență, neînțelegerile cu personalul, abandonarea de către familie, neachitarea unor datorii sunt motivele cele mai frecvente care împing deținutul să-i agrezeze pe alții. Din cauza frustrărilor masive, a sentimentului de neputință pe care le resimt majoritatea condamnaților, situațiile în care ei se consideră victimele unor agresiuni venite din partea altor deținuți sau a personalului sunt numeroase.

Ca manifestări ale conflictelor în mediul condamnaților pot apărea: jignirile, amenințările, injuriile, răspândirea unor zvonuri, derâderea (porecle); refuzul de a vorbi unul cu altul etc.

Conflictele interpersonale în mediul condamnaților au consecințe juridice, deoarece țin de încălcarea normelor legale și a regulilor de comportament al condamnaților, fixate în legislația penală [7] și execuțional-penală [8] și ca urmare conduc la încălcarea modului de executare a pedepsei.

Una din cele mai importante probleme legate de organizarea prevenirii conflictelor interpersonale în mediul condamnaților este cercetarea caracteristicilor participanților la conflict, a contradicțiilor care stau la nivel individual, precum și în dimensiuni de grup. Un pericol criminogen sporit îl reprezintă conflictele de grup în mediul condamnaților, deoarece ele se deosebesc prin elemente de agresivitate și intoleranță, tendință spre implicare personală a tuturor condamnaților în confruntare, ceea ce reprezintă un factor care fortifică grupurile aflate în conflict care ridică gradul de tensiune și pericolul criminogen

psyche.

Conflicts can arise between groups (groups) of convicts, convicts in part (interpersonal conflicts), administration and some convicts. Conflicts in the most frequent cases take place in the housing and production areas as well as in the less supervised places of the institution [6, p. 79].

Conflicts in the environment of convicts are developed according to the following scheme:

- the first stage - the appearance of the pre-conflict situation;

- the second stage - the conflicting interaction;

- the third stage - the post-conflict situation.

The fact that acts of violence often occur in the penitentiary environment, especially among detainees, does not surprise anyone. The inherent tensions of prison life, the struggle for influence, misunderstandings with staff, abandonment by family, non-payment of debts are the most common reasons that push the detainee to assault others. Due to the massive frustrations, the feeling of helplessness that most convicts feel, the situations in which they consider themselves victims of aggression from other detainees or staff are numerous.

As manifestations of conflicts in the environment of convicts can appear: insults, threats, insults, spreading rumors, ridicule (nicknames); refusal to talk to each other, etc.

Interpersonal conflicts among convicts have legal consequences, because they relate to the violation of legal norms and rules of conduct of convicts, set in criminal law [7] and enforcement-criminal [8] and therefore lead to violation of the punishment.

One of the most important issues related to the organization of the prevention of interpersonal conflicts among convicts is the research of the characteristics of the participants in the conflict, of the contradictions that stand at individual level, as well as in group dimensions. An increased criminogenic danger is represented by group conflicts in the environment of convicts, because they are distinguished by elements of aggression

al acțiunilor condamnaților.

O problemă, nu mai puțin importantă, a prevenirii conflictelor în mediul condamnaților este faptul că în rândul lor sunt și multe persoane cu trăsături psihopatice de caracter. La ei se referă indivizii care suferă de psihopatii, nevroze, urmări secundare ale traumei craniului etc. Trăsăturile personalității, condiționate de aceste tulburări, au o influență esențială asupra procesului de adaptare, însă nu trebuie exagerată importanța lor, apreciind prezența devierilor psihice drept cauză iminentă a comportamentului criminal. Astfel, nu putem vorbi despre o predispoziție a persoanelor care suferă de tulburări psihice de a săvârși infracțiuni. Ele (tulburările psihice) agravează starea de neadaptare a persoanei, făcându-o să reacționeze neadecvat la influențările externe, însă nu apare în calitate de determinantă principală a infracțiunii [9, p. 180]. Persoana cu o astfel de structură a psihicului procedează altfel decât ar fi procedat într-o situație similară un subiect fără tulburări psihice. Comunicarea cu aceste persoane este anevoioasă din cauza dificultății de a le prognoza comportamentul. Persoanele cu deficiențe psihice necesită ajutor medical și, în primul rând, psihologic.

Cunoștințele în domeniul psihologiei au o importanță deosebită pentru diferite categorii de funcționari ai instituțiilor penitenciare, cărora în activitatea lor le revine să aprecieze acțiunile și faptele condamnaților. Cea mai mare parte din timpul său de muncă personalul acestor instituții comunică nemijlocit cu condamnații. La baza multor conflicte dintre personalul penitenciar și condamnați, precum și a exceselor de grup stă pregătirea profesională insuficientă a unor funcționari ai instituțiilor penitenciare. Din cauza nepriceperii de a stabili un contact psihologic suferă, deseori, atât condamnații, cât și personalul penitenciar. Perioada îndelungată de activitate a lor în penitenciar, de regulă, contribuie la deformarea personalității. Acest fapt presupune necesitatea efectuării unei munci psiho-corecționale și a unei pregătiri psihologice speciale a personalului instituțiilor penitenciare pentru comunicarea cu condamnații.

Ținând cont de faptul că procesul influenței educative asupra condamnaților este realizat într-un mediu nefavorabil, organizarea sa în vederea prevenirii conflictelor interpersonale și a

and intolerance, a tendency to personal involvement of all convicts in confrontation, which is a factor that strengthens conflicting groups that raises tension and the criminogenic danger of the convicts' actions.

A problem, no less important, of preventing conflicts among convicts is the fact that among them are many people with psychopathic traits of character. They refer to individuals who suffer from psychopathy, neurosis, secondary consequences of head trauma, etc. Personality traits, conditioned by these disorders, have an essential influence on the adaptation process, but their importance should not be exaggerated, appreciating the presence of mental deviations as an imminent cause of criminal behavior. Thus, we cannot talk about a predisposition of people suffering from mental disorders to commit crimes. They (mental disorders) aggravate the person's maladaptation, making him react inappropriately to external influences, but do not appear as the main determinant of the crime [9, p. 180]. The person with such a structure of the psyche proceeds differently than a subject without mental disorders would have done in a similar situation. Communication with these people is difficult due to the difficulty of predicting their behavior. People with mental disabilities need medical and, above all, psychological help.

Knowledge in the field of psychology is of particular importance for different categories of officials of penitentiary institutions, who in their activity are responsible for assessing the actions and deeds of convicts. Most of his working time the staff of these institutions communicates directly with the convicts. At the basis of many conflicts between prison staff and convicts, as well as group excesses is the insufficient professional training of some officials of penitentiary institutions. Due to their inability to establish psychological contact, both convicts and prison staff often suffer. Their long period of activity in the penitentiary, as a rule, contributes to the deformation of the personality. This presupposes the need to carry out a psycho-correctional work and a special psychological training of the staff of the penitentiary institutions for the communication

infraacțiunilor în mediul condamnăților trebuie să fie realizată într-o formă complexă, ținând cont de determinantele care condiționează acest fenomen.

La metodele de soluționare a conflictelor se referă: discuțiile cu părțile în conflict, concilierea lor, sancțiunile aplicate inițiatorilor, neamestecul.

După cum demonstrează practica, șefii de sectoare în activitatea lor cotidiană sunt deseori nevoiți să se implice în soluționarea conflictelor care au loc în mediul condamnăților. În acest sens în fața lor este pusă sarcina de a preveni ca conflictele deja existente să nu degradeze în situații excepționale [10].

Activitatea personalului penitenciar la soluționarea conflictelor în rândul deținuților include: analiza conflictului (motivul și cauzele); stabilirea locului; numărul participanților; prognoza eventualelor consecințe; adoptarea deciziei privind alegerea mijloacelor optime de influențare; realizarea hotărârilor luate [11, p. 496].

Este important de a informa condamnații despre posibilele consecințe ale conflictului și a sancțiunilor aplicate față de delincvenți, de a curma dezinformările, zvonurile cu care manipulează abil condamnații orientați negativ pentru „restabilirea” echității sociale sau justificarea acțiunilor lor.

În prezent, executarea pedepsei penale în instituțiile penitenciare se caracterizează printr-un proces continuu de soluționare a unor probleme ce țin de: 1) activitatea personalului; 2) starea social-psihologică, interpersonală și criminogenă în mediul deținuților; 3) situația operativă în interiorul instituțiilor și a proceselor care au loc în afara instituțiilor penitenciare.

Executarea pedepsei în instituțiile penitenciare trebuie să includă organizarea activității în vederea prevenirii conflictelor și a faptelor infracționale legate de acestea. Eficiența scăzută a respectivei activități ține de problemele mecanismului de funcționare și organizare a procesului în cauză.

Activitatea personalului penitenciar trebuie să conțină acțiuni de neutralizare a manifestărilor criminogene și criminale din partea grupurilor orientate negativ, a desfășurării unor măsuri organizatorice, educative, de regim și operative, a blocării surselor de obținere a mijloacelor materiale,

with the convicts.

Given that the process of educational influence on convicts is carried out in an unfavorable environment, its organization in order to prevent interpersonal conflicts and crimes in the conditioned environment must be done in a complex form, taking into account the determinants that condition this phenomenon.

Conflict resolution methods refer to: discussions with the parties to the conflict, their conciliation, sanctions applied to the initiators, non-interference.

As practice shows, sector heads in their daily work are often forced to get involved in resolving conflicts that take place in the environment of convicts. In this sense, they are tasked with preventing existing conflicts from deteriorating in exceptional situations [10].

The activity of the penitentiary staff in resolving conflicts among detainees includes: analysis of the conflict (reason and causes); establishing the place; number of participants; forecast of possible consequences; adopting the decision on choosing the optimal means of influence; making decisions [11, p. 496].

Currently, the execution of the criminal sentence in the penitentiary institutions is characterized by a continuous process of solving some problems related to: 1) the activity of the staff; 2) the social-psychological, interpersonal and criminogenic state in the detainees' environment; 3) the operative situation inside the institutions and the processes that take place outside the penitentiary institutions.

The execution of the sentence in penitentiary institutions must include the organization of activity in order to prevent conflicts and related criminal acts. The low efficiency of that activity is related to the problems of the mechanism of operation and organization of the process in question.

The activity of the penitentiary staff must contain actions to neutralize the criminogenic and criminal manifestations from the negatively oriented groups, to carry out some organizational, educational, regime and operative measures, to block the sources of obtaining the material

a canalelor neautorizate de legătură cu elementele criminale din afara instituției penitenciare.

O formă importantă a muncii educative este formarea conștiinței de drept a condamnaților, lămurirea legislației urmărind scopul formării unei adevărate culturi juridice, a respectului față de lege și a tendinței de respectare strictă a ei. Educația juridică are o mare importanță, fiindcă anume din cauza încălcării legii condamnații au ajuns în locurile de detenție și mulți dintre ei, mai ales cei minori, declară că, dacă ar fi cunoscut legea și consecințele încălcării ei, n-ar fi încălcat-o niciodată [12, p. 145].

Din acest considerent în penitenciare este implementat *Programul de inițiere a deținuților în domeniul științelor sociojuridice* [13]. Scopul urmărit de acest program este realizarea procesului informativ-educativ privind drepturile și obligațiile deținuților pe perioada executării pedepsei penale conform legislației în vigoare și dezvoltarea abilităților comportamentale adecvate în societatea contemporană. Programul se realizează cu eforturile reprezentanților aparatului educativ, implicându-se și funcționari ai altor servicii ale penitenciarului, și prevede desfășurarea săptămânală a unei ore informative cu fiecare sector de condamnați, preconizat pentru o perioadă de 10 luni.

În contextul promovării în cadrul sistemului administrației penitenciare a principiilor umanismului în tratamentul deținuților trebuie să fie schimbat unghiul de abordare față de elaborarea programelor de corijare și deținere. Acest fapt presupune, în special, transformarea stilului de conducere, renunțarea la metodele autoritare de influențare asupra condamnaților, promovarea modelelor terapeutice de comportament individual și de grup. Corespunzător subiectul principal al procesului resocializării – șeful de sector – va schimba accentul de pe supraveghere pe rolul de lucrător social.

Astfel, pentru personalul penitenciar și îndeosebi pentru psihologi, una din cele mai importante probleme este cea a identificării deținuților care pot deveni violenți și a diminuării violenței, atât în mediul deținuților, cât și în relațiile acestora cu personalul. La momentul actual, această problemă este studiată în mai multe țări, fiind efectuate de către specialiști diverse studii și ela-

means, of the unauthorized channels of connection with the criminal elements. outside the penitentiary institution.

An important form of educational work is the formation of the legal conscience of the convicts, the clarification of the legislation pursuing the purpose of forming a true legal culture, the respect for the law and the tendency to strictly observe it. Legal education is very important, because due to the violation of the law, convicts ended up in places of detention and many of them, especially minors, say that if they had known the law and the consequences of violating it, they would not have violated it. never [12, p. 145].

For this reason, the *Prisoner Initiation Program in the field of socio-legal sciences is implemented in penitentiaries* [13]. The purpose of this program is to achieve the informative-educational process on the rights and obligations of detainees during the execution of the criminal sentence according to the legislation in force and the development of adequate behavioral skills in contemporary society. The program is carried out with the efforts of the representatives of the educational apparatus, involving officials of other services of the penitentiary, and provides for the weekly development of an informative hour with each sector of convicts, expected for a period of 10 months.

In the context of the promotion within the penitentiary administration system of the principles of humanism in the treatment of detainees, the angle of approach towards the elaboration of correction and detention programs must be changed. This implies, in particular, the transformation of the leadership style, the abandonment of authoritarian methods of influencing the convicts, the promotion of therapeutic models of individual and group behavior. Correspondingly, the main subject of the resocialization process - the head of the sector - will change the emphasis from supervision to the role of social worker.

Thus, for penitentiary staff and especially for psychologists, one of the most important issues is the identification of detainees who may become violent and the reduction of violence, both in the environment of detainees and in their relations with staff. At present, this issue is being

borate un set întreg de metodici și programe în scopul diminuării violenței.

Deoarece în penitenciarele Republicii Moldova se înregistrează un nivel înalt al agresivității și violenței în mediul condamnaților, în prezent se implementează *Programul de reducere a violenței în mediul condamnaților* [14]. Scopul Programului este dezvoltarea abilităților de soluționare a situațiilor de conflict în vederea alcătuirii unui plan personal de prevenire a violenței.

În scopul asigurării mai eficiente a ocupării timpului liber al condamnaților, perfecționării continue și ridicării nivelului de pregătire fizică, propagării culturii fizice, sportului și unui mod de viață sănătos în penitenciare este implementat *Programul cu privire la organizarea educației fizice și sportului cu deținuții – „Prosport”* [15]. Programul se realizează pentru condamnații, care execută pedeapsa în penitenciarele de tip deschis (pentru toate regimurile de detenție) și în penitenciarele de tip închis și semiînchis (pentru regimurile comune și de resocializare).

De asemenea, în scopul reabilitării persoanelor consumatoare de droguri și reducere a riscului de recidivă a consumului de droguri, în prezent în cadrul sistemului administrației penitenciare este implementat *Programul de reabilitare psihosocială a persoanelor consumatoare de droguri* [16].

Concluzii. Așadar, conflictele interpersonale în rândul persoanelor private de libertate influențează în sens negativ climatul penitenciar și își pun amprenta asupra calității vieții celor care trăiesc sau își desfășoară activitatea în așezământul de detenție. Desfășurarea unui program care își propune îmbunătățirea climatului dintr-o instituție penitenciară este justificată în măsura în care comportamentele agresive se regăsesc într-o pondere de natură să impiezeze asupra atingerii scopului general al pedepsei privative de libertate, și anume reinsertia socială a persoanelor private de libertate.

În final, trebuie menționat că succesul în activitatea dificilă de reeducare a deținuților depinde și de condițiile materiale existente în penitenciar, de gradul de calificare, de calitatea personalului și nu în ultimul rând, de respectarea dispozițiilor legale.

studied in several countries, with various studies being conducted by specialists and a whole set of methods and programs being developed in order to reduce violence.

As the penitentiaries of the Republic of Moldova have a high level of aggression and violence among convicts, the *Program for Reducing Violence among Convicts* is currently being implemented [14]. The purpose of the Program is to develop skills in resolving conflict situations in order to draw up a personal plan for the prevention of violence.

In order to ensure the more efficient leisure of the convicts, continuous improvement and raising the level of physical training, propagation of physical culture, sports and a healthy lifestyle in prisons, the *Program on the organization of physical education and sports with detainees is implemented – „Prosport”*, [15]. The program is carried out for convicts, who serve their sentences in open-type penitentiaries (for all detention regimes) and in closed and semi-closed penitentiaries (for common and resocialization regimes).

Also, in order to rehabilitate drug users and to reduce the risk of drug recidivism, the *Psychosocial Rehabilitation Program for drug users* is currently being implemented within the penitentiary administration system [16].

Conclusions. Therefore, interpersonal conflicts among persons deprived of their liberty negatively influence the penitentiary climate and make their mark on the quality of life of those who live or work in the detention facility. The development of a program that aims to improve the climate in a penitentiary institution is justified insofar as aggressive behaviors are found to impede the attainment of the general purpose of the custodial sentence, namely the social reintegration of persons deprived of liberty.

Finally, it should be mentioned that the success in the difficult activity of re-education of detainees also depends on the material conditions existing in the penitentiary, on the degree of qualification, on the quality of the staff and last but not least, on the observance of the legal provisions.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Пономарев И.Б., Сухов А.Н. Исправительно-трудовая психология. Учебное пособие. Рязань, 1985. 360 с.
2. Сухов А.Н. Криминогенное общение в среде осужденных. Рязань, 1993. 134 с.
3. Платонов К.К., Глоточкин А.Д. Военские коллективы. Коллектив и личность. Москва, 1975. 304 с.
4. Шаленко В. Конфликтные ситуации в первичном коллективе. Москва, 1974. 176 с.
5. Каретников И.В. Некоторые вопросы криминологической характеристики групповых эксцессов осужденных. În: Актуальные проблемы управления режима ИТУ. Рязань, 1979. с. 27-35
6. Глоточкин А.Д., Пирожков В.Ф. Исправительно-трудовая психология. Москва, 1975. 345 с.
7. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV, din 18.04.2002, în vigoare de la 12.06.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 13.09.2002, nr. 128-129/1012.
8. Codul de executare al Republicii Moldova nr. 443-XV din 24.12.2004 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 34-35 din 03.03.2005.
9. Антонян Ю., Бородин С. Преступность и психические аномалии. Отв. ред. Кудрявцев В.Н. Москва: Наука, 1987. 208 с.
10. Сухов А.Н. Роль начальника отряда в организации общения осужденных. Воронеж, 1994.
11. Ушатиков А.И., Казак Б.Б. Психология тюремной среды. Рязань, 1998. 530 с.
12. Florea V., Florea L., Dreptul execuțional penal. Chișinău, 2009. 287 p.
13. Ordinul DIP nr. 7 din 18.01.2006 de aprobare a Programului de inițiere a deținuților în domeniul științelor socio-juridice.
14. Ordinul DIP nr. 113 din 12.07.2006 despre implementarea Programului cu privire la reducerea violenței în mediul penitenciar.
15. Ordinul DIP nr. 56 din 25.04.2006 de aprobare a Programului cu privire la organizarea educației fizice și sport cu condamnății – „Prosport”.
16. Dispoziția DIP nr. 116 din 11.07.06 privind implementarea Programului de reabilitare psiho-socială a persoanelor consumatoare de droguri.

Despre autori:

Simion CARP,

*doctor în drept, profesor universitar,
cercetător științific principal
al Departamentului Știință
al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: articol1@mail.ru*

Oleg RUSU,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Departamentului Știință
al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: articol1@mail.ru*

About authors:

Simion CARP,

*PhD, university professor,
senior scientific researcher
of the Science Department of the
Academy „Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: articol1@mail.ru*

Oleg RUSU,

*PhD, associate professor,
Head of the Science Department of the
Academy „Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: articol1@mail.ru*

CZU 343.57

DOI 10.5281/zenodo.5069198

**INTERPRETAREA VERBUM-ULUI
REGENS DE „SISTRAGERE” ÎN CAZUL
INFRAȚIUNII DE SISTRAGERE SAU
EXTORCARE A DROGURILOR SAU A
ETNOBOTANICELOR (ART. 217 C. PEN.
AL REPUBLICII MOLDOVA)**

Radion COJOCARU,
doctor în drept, profesor universitar

Sergiu SECRIERU,
doctor în drept

**INTERPRETATION OF VERBUM REGENS
OF “THEFT” IN CASE OF THE OFFENSE
OF THEFT OR EXTORTION OF DRUGS
(ART. 217 OF THE CRIMINAL CODE OF
THE REPUBLIC OF MOLDOVA)**

Radion COJOCARU,
PhD, university professor

Sergiu SECRIERU,
PhD

Obiectul de studiu al prezentului articol îl constituie infracțiunea de sustragere sau extorcare a drogurilor sau a etnobotanicelor incriminată la art. 217⁴ C.pen. al Republicii Moldova. Semnificația teoretică a respectivului studiu rezidă din investigarea profundă și multilaterală a bazelor teoretico-practice expuse în doctrina juridico-penală autohtonă și cea din străinătate vizând problematica conceptului de sustragere a drogurilor sau a etnobotanicelor prevăzută ca verbum regens al infracțiunii incriminate la art. 217⁴ C.pen. Rezultatele obținute în cadrul prezentei investigații vor contribui la îmbunătățirea bazelor teoretice ale dreptului penal, inclusiv la înlăturarea unor lacune de abordare a faptei penale ce formează obiect de studiu. Pe această bază au fost înaintate propuneri de lege ferenda de perfecționare a cadrului normativ existent în domeniu.

Cuvinte-cheie: sustragere, extorcare, droguri, stupefiante, psihotropice, etnobotanice.

The object of study of the given article is the offense of theft or extortion of drugs or ethnobotanicals incriminated in the art. 217⁴ of the Criminal Code of the Republic of Moldova. The theoretical significance of the concerned study consists in the deep and multilateral investigation of the theoretical-practical fundamentals exposed in the local and foreign legal-criminal doctrine concerning the subject matter of the concept of the theft of drugs or ethnobotanicals provided as verbum regens of the offense incriminated in the art. 217⁴ of the Criminal Code. The results obtained within the given investigation will contribute to the improvement of the theoretical fundamentals of the criminal law, including the elimination of some gaps in the approach of the criminal act that forms the object of study. On this basis, there were submitted the lege ferenda proposals of the improvement of the existing regulatory framework in the field.

Keywords: theft, extortion, drugs, narcotics, psychotropics, ethnobotanicals.

Introducere. Este bine știut că sub aspectul conținutului, elementul material se poate înfățișa ca o atitudine activă (acțiune) – de încălcare a preceptului prin care se interzice o anumită faptă – sau ca o activitate pasivă (inacțiune) – manifestare negativă prin care se impune, se ordonă săvârșirea unei fapte [1, p. 14].

În legătură cu infracțiunea de sustragere sau de extorcare a drogurilor sau a etnobotanicelor, considerăm că în ambele variante normative

Introduction. It is well known that in terms of content, the material element can be presented as an active attitude (action) – of the violation of the precept by which a certain act is forbidden – or as a passive activity (inaction) – negative manifestation by which it is imposed, it is ordered the commission of an action [1, p. 14].

In connection with the offense of theft or extortion of drugs or ethnobotanicals, we consider that in both normative variants described in the

descrise la art.2174 C.pen. al R. Moldova, această faptă se poate prezenta sub forma unei infracțiuni comise. Atât sustragerea, cât și extorcarea drogurilor sau a etnobotanicelor sunt infracțiuni comise, deoarece se săvârșesc prin încălcarea unei dispoziții prohibitive a legii penale, deci a unei norme care interzice luarea ilegală a acestor substanțe din posesia altor persoane.

În cazul normei incriminatoare prevăzută la art.2174 C.pen., legiuitorul descrie conținutul laturii obiective prin termeni generali, reprezentați de *verbum regens* „sustragere” sau „extorcere” fără a aduce interpretări descriptive ale faptei.

Astfel, latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la art.2174 C.pen. poate fi realizată prin două modalități normative, cu caracter alternativ stabilite expres în textul de lege:

- 1) *sustragerea drogurilor sau a etnobotanicelor;*
- 2) *extorcerea drogurilor sau a etnobotanicelor.*

Conținut de bază. În cazul infracțiunii incriminate la art. 217⁴ C.pen. termenul „sustragere” nu poate avea alt înțeles decât cel pe care îl are în cazul sustragerilor incriminate la Capitolul VI din Partea specială a C.pen., intitulat *Infracțiuni contra patrimoniului*.

Încercarea de a formula o definiție generală a sustragerii, care să cuprindă toate formele sustragerilor, a constituit o preocupare constantă în doctrina penală. De exemplu, autorii G. Krigher [2, p. 100] și T. Sergheeva [3, p. 13] au definit *sustragerea ca fiind însușirea ilegală a averii cu scop de profit*.

Pe parcurs, acest concept a evoluat, astfel încât în această noțiune au fost incluse și alte semne cu caracter general ale sustragerilor cum ar fi: ilegalitatea și gratuitatea luării bunului, transformarea sau trecerea bunului în proprietatea făptuitorului sau a unor terțe persoane ori în sfera sa de stăpânire [4, p. 24].

De exemplu, într-o altă lucrare a sa autorul G. Krigher a definit, din perspectiva unei abordări mai detaliate, sustragerea ca fiind însușirea ilegală, gratuită a averii care se găsește în fondurile organizațiilor de stat sau obștești sau predarea ei altei persoane, săvârșită în scop de profit [5, p. 182].

Cu referință la doctrina penală rusească, este

art. 217⁴ of the Criminal Code of the Republic of Moldova, this action may be presented in the form of a commission offense. Both the theft and extortion of drugs or ethnobotanicals are commission offenses, because they are committed in violation of a prohibitive provision of the criminal law, so of a rule that prohibits the illegal taking of these substances from the possession of other persons.

In case of the incriminating regulation provided in the art. 217⁴ of the Criminal Code, the legislator describes the content of the objective side in general terms, represented by *verbum regens* “theft” or “extortion” without giving the descriptive interpretations of the action.

Thus, the objective side of the offense provided in the art. 217⁴ of the Criminal Code, can be achieved in two normative modalities, with alternative character established expressly in the text of the law:

- 1) *theft of drugs or ethnobotanicals;*
- 2) *extortion of drugs or ethnobotanicals.*

Basic content. In case of the offense incriminated in the art. 217⁴ of the Criminal Code the term “theft” cannot have any other meaning than that which it has in case of thefts incriminated in the Chapter VI of the Special Part of the Criminal Code, entitled *Offenses against property*.

The attempt to formulate a general definition of theft, covering all forms of theft, constituted a constant concern in the criminal doctrine. For example, the authors G. Krigher [2, p. 100] and T. Sergheeva [3, p. 13] defined *the theft as being the illegal appropriation of property for the purpose of profit*.

In the course, this concept evolved, so that in this notion there were included also other signs of general nature of thefts such as: illegality and gratuitous taking of property, transformation or transfer of property to the ownership of the perpetrator or some third parties or in his/her sphere of possession [4, p. 24].

For example, in another of his works, the author G. Krigher defined, from the perspective of a more detailed approach, the theft as the illegal, gratuitous appropriation of property found in the funds of the state or public organizations or its handing over to another person, committed for the purpose of profit [5, p. 182].

bine știut că apogeul acestei preocupări l-a constituit definirea legală a sustragerii în legislația penală. Astfel, în C.pen. al Federației Ruse, la nota art.158 este prevăzută noțiunea de „sustragere”: „În articolele prezentului Cod prin sustragere se are în vedere săvârșirea ilegală cu scop de profit a luării gratuite și/ sau trecerii averii străine în folosul făptuitorului sau al altor persoane, cauzând o daună proprietarului sau altui posesor al acestei averi” [6, p. 398].

O noțiune similară a sustragerii o găsim și în C.pen. al Belarusului. În conformitate cu alin. (1) al Anexei din Capitolul XXIV C.pen. al Belarusului, intitulat *Infracțiuni contra patrimoniului*, prin sustragere se are în vedere: „Luarea ilegală și intenționată, cu titlu gratuit și în scop acaparator al averii străine sau al dreptului asupra acesteia, săvârșită prin furt, jaf, tâlhărie, șantaj, escrocherie, abuz de serviciu, însușire, irosire sau utilizare a tehnologiilor informaționale” [7].

Această ultimă abordare legislativă o considerăm mai evoluată, întrucât, după cum se poate vedea, legiuitorul belarus, în însuși textul de lege, în afară de semnele generale pe care le implică noțiunea de „sustragere”, mai evidențiază și formele pe care aceasta le poate îmbrăca.

Legislația penală a R. Moldova nu prevede o noțiune generalizatoare a sustragerii, după cum procedează legislațiile penale ale statelor arătate *supra*. Este notabil însă că în doctrina penală autohtonă, unii autori pledează pentru definirea legală a noțiunii de sustragere.

Situându-se pe o asemenea poziție, S. Brânză constată că definiția legislativă a noțiunii de sustragere ar constitui punctul de orientare, care ar permite soluționarea cu succes a chestiunilor de ordin particular ce-și fac apariția pe parcursul calificării faptelor, care ne-ar acorda posibilitatea de a identifica semnele individual-determinante ale infracțiunii săvârșite și confruntarea lor cu prevederile dispozițiilor incriminatoare [8, p. 18].

Plecând de la aceste premise, se propune următoarea noțiune legală a sustragerii: „Prin sustragere se înțelege luarea ilegală și gratuită a bunurilor mobile din posesia sau detenția altei persoane, care a cauzat un prejudiciu patrimonial efectiv posesorului acestor bunuri, săvârșită în

With reference to Russian criminal doctrine, it is well known that the culmination of this concern constituted the legal definition of theft in the criminal legislation. Thus, in the Criminal Code of the Russian Federation it is provided the notion of theft: “In the articles of the given Code by theft it is meant the illegal commission for the purpose of profit of free taking and/or transfer of property of another person for the benefit of the perpetrator or other persons, causing a damage to the owner or other possessor of this property” [6, p. 398].

A similar notion of theft is also found in the Criminal Code of Belarus. In accordance with the par. (1) of the Annex to the Chapter XXIV of the Criminal Code of Belarus, entitled *Offenses against property*, by the theft it is meant: “Illegal and intentional taking, free of charge and for the purpose of seizing of the property of another person or the right to it, committed by theft, stealage, robbery, blackmail, fraud, exceeding of authority, appropriation, waste or use of information technologies” [7].

We consider this last legislative approach to be more advanced, since, as can be seen, the Belarusian legislature, in the text of the law itself, apart from the general signs that the notion of evasion implies, also highlights the forms that it can take.

The criminal legislation of the Republic of Moldova does not provide for a generalizing notion of theft, as the criminal legislations of the states demonstrated *above* do. It is notable, however, that in the domestic criminal doctrine, some authors advocate the legal definition of the notion of theft.

Being placed on such a position, S. Branza states that the legislative definition of the notion of theft would be the point of orientation, which would allow the successful resolution of particular issues that arise during the qualification of the actions, which would give the possibility to identify the individual-determining signs of the committed offense and their confrontation with the provisions of the incriminating provisions [8, p. 18].

Proceeding from these premises, the following legal notion of theft is proposed: “By theft it is meant the illegal and gratuitous taking of movable property from the possession or detention of another person that caused an actual property damage to the owner of these assets, committed for the purpose of cupidity” [8, p. 18].

scop de profit” [8, p. 18].

Într-o altă abordare, același autor definește noțiunea de sustragere ca fiind luarea ilegală și gratuită a bunurilor mobile din posesia altuia, care a cauzat un prejudiciu material efectiv acestuia, săvârșită în scop de profit. Pornind de la această definiție doctrinară, sunt evidențiate următoarele semne constitutive ale sustragerii: 1) „luare”; 2) „din posesia altuia”; 3) „a bunurilor mobile”; 4) „ilegală”; 5) „gratuită”; 6) „care a cauzat un prejudiciu patrimonial efectiv acestuia”; 7) „săvârșită în scop de cupiditate” [9, p. 580].

Într-o altă accepțiune, se consideră că sustragerea bunurilor altei persoane constă în scoaterea fizică a bunului din sfera de stăpânire a persoanei în posesia sau deținerea căreia se afla acel bun și trecerea lui în sfera de stăpânire a făptuitorului [10, p. 81].

Autorii A. Borodac și C. Roșca la tratarea conceptului au folosit termenul „delapidare” [11, p. 210], ca fiind sustragerea sau însușirea ilegală și gratuită a averii proprietarului din fondurile sale sau predarea ei altei persoane, săvârșită într-un scop interesat [12, P. 222]. La rândul său, M. Lașcu definește delapidarea ca fiind însușirea ilegală intenționată și gratuită a averii străine mobile, ce se află în posesia proprietarului sau a altor persoane ori intenția care duce la intenția reală de a pricinui o daună esențială proprietății, săvârșită de făptuitor în folosul propriu sau al unor terțe persoane în scop de profit [13, p. 18-19].

Plecând de la reglementările legislative în vigoare consacrate în legea penală a R. Moldova, termenul „delapidare” nu mai poate fi folosit în detrimentul celui de „sustragere”. Potrivit DEX-ului, „delapidarea” este definită ca fiind o infracțiune care constă în însușirea, folosirea sau traficare de către un angajat, în interesul său sau al altei persoane, a unei sume de bani sau a altor bunuri aflate în gestiunea sau administrarea sa; sustragerea de bani sau bunuri din avutul statului [14, p. 265].

În același sens se mai poate menționa că în C.pen. în vigoare al R. Moldova, la art.191 C.pen. este prevăzută răspunderea penală pentru fapta de „delapidare a averii străine”, care se rezumă la

In another approach, the same author defines the notion of theft as being the illegal and gratuitous taking of movable property from the possession of another person that caused actual material damage to him/her, committed for the purpose of cupidity. Proceeding from this doctrinal definition, the following constitutive signs of theft are highlighted: 1) “taking”; 2) “from the possession of another person”; 3) “of movable property”; 4) “illegal”; 5) “gratuitous”; 6) “that caused an actual property damage to him/her”; 7) “committed for the purpose of cupidity” [9, p. 580].

In another acception it is considered that theft of property of another person consists in the physical removal of property from the sphere of possession of the person in whose possession or ownership those property was and its passing into the sphere of possession of the perpetrator [10, p. 81].

The authors A. Borodac and C. Rosca at the treatment of the concept used the term “embezzlement” [11, p. 210], as being the illegal and gratuitous theft or appropriation of the property of the owner from his/her funds or its surrender to another person, committed for the interested purpose [12, P. 222]. In his turn M. Lascu defines the embezzlement as the intentional and gratuitous illegal appropriation of movable property of another person that is in the possession of the owner or other persons or the intention that leads to the real intention to cause an essential damage to property, committed by the perpetrator for his/her own benefit or of some third parties for the purpose of profit [13, p. 18-19].

Proceeding from the legislative regulations in force stipulated in the Criminal Law of the Republic of Moldova, the term “embezzlement” can no longer be used to the detriment of “theft”. According to the DEX, “embezzlement” is defined as being an offense consisting in the appropriation, use or trafficking by an employee, in his/her interest or in the interest of another person, of a sum of money or other property under his/her management or administration; theft of money or property from the assets of the state [14, p. 265].

In the same sense it can also be mentioned that in the Criminal Code in force of the Republic of Moldova, in the art. 191 of the Criminal Code it is provided the criminal liability for the offense

delapidarea averii străine, adică însușirea, dispunerea sau folosirea ilegală a bunurilor altei sau ale altor persoane de către cel căruia i-au fost încredințate în baza unui titlu și cu un anumit scop ori refuzul de a le restitui, care a produs daune considerabile. Astfel, delapidarea se referă strict la un mecanism specific de sustragere, care presupune însușirea bunurilor de către persoana căreia bunurile i-au fost încredințate. Prin urmare, reieșind din importanța semantică și legislativă pe care o are termenul „delapidare”, acesta nu poate încorpora toate formele de sustragere, cum ar fi: furtul, jaful, tâlhăria, ci se referă doar la sustragerea comisă prin metodele descrise la art. 191 C.pen.

După intrarea în vigoare a C.pen. din 2002, A. Borodac a optat pentru utilizarea termenului „însușire” în locul celui de „delapidare”, concluzionând că prin însușire se înțelege luarea în stăpânire în mod ilegal, intenționat și gratuit a unor bunuri mobile ale altei persoane în favoarea făptuitorului sau a unor terțe persoane, bunuri ce se aflau la evidența patrimoniului proprietarului sau în posesia altor persoane, care a cauzat un prejudiciu material esențial, uneori chiar mic proprietarului sau creează primejdia reală de a pricinui o asemenea daună, săvârșit din motiv și în scop de profit [15, p. 173].

În accepțiunea noastră, formularea unei noțiuni generice a sustragerii care ar încorpora cele mai importante elemente ce-i sunt aferente se face dificilă din mai multe considerente.

În primul rând, în articolele în care este prevăzută răspunderea penală pentru sustrageri (art.186-188, 190-192 C.pen.), la descrierea elementului material legiuitorul utilizează expresii care în unele cazuri comportă o valoare semantică diferită. Astfel, termenul „sustragere” este folosit la descrierea faptelor incriminate la art.186 alin. (1) C.pen.: „Furtul, adică sustragerea pe ascuns a bunurilor altei persoane...”; art.186 alin.(1) C.pen.: „Jaful, adică sustragerea deschisă a bunurilor altei persoane...”; art.188 alin.(1) C.pen.: „Tâlhăria, adică atacul săvârșit asupra unei persoane în scopul sustragerii bunurilor...”; art. 192 alin.(1) C.pen.: „Pungășia, adică acțiunea în scopul sustragerii bunurilor...”. Însă în cazul escro-

of the “embezzlement of the assets of another person” that it summarized to *embezzlement of property of another person, i.e. acquisition, disposition or illegal use of the property of another person or of other persons by the person to whom they were assigned on the basis of a title and for a particular purpose, or the refusal to return them that caused considerable damages.* Thus, the embezzlement refers strictly to a specific mechanism of theft that involves the appropriation of the property by the person to whom the property was entrusted. Therefore, proceeding from the semantic and legislative importance that the term “embezzlement” has, it cannot incorporate all forms of stealage, such as: theft, robbery, plunder, but refers only to stealage committed by the methods described in the art. 191 of the Criminal Code.

After the entry into force of the Criminal Code since 2002, A. Borodac opted for the use of the term “appropriation” instead of that of “embezzlement”, concluding that by appropriation it is meant the illegal, intentional and gratuitous taking in possession of movable property of another person in favour of the perpetrator or of some third parties, property that was on file of the patrimony of the owner or in the possession of other persons that caused an essential material damage, sometimes even small to the owner or creates the real obstacle to cause such a damage, committed for the reason and for the purpose of profit [15, p. 173].

In our acception, the formulation of a generic notion of theft that would incorporate the most important elements related to it is made difficult for several reasons.

First of all, in the articles in which it is provided the criminal liability for theft (art. 186-188, 190-192 of the Criminal Code), at the description of the material element the legislator uses the expressions that in some cases have a different semantic value. Thus, the term “theft” it is used at the description of the incriminating actions in the art.186 par. (1) of the Criminal Code: “Theft, i.e. the secret stealage of property of another person...”; art. 186 par. (1) of the Criminal Code: „Robbery, i.e. the open stealage of property of another person...”; art. 188 par. (1) of the Criminal Code: “Plunder, i.e. the attack committed on a person for the purpose of stealage of prop-

cheriei incriminate la art.190 legiuitorul utilizează în calitate de *verbum regens* sintagma „...dobândire ilicită a bunurilor...”, iar în cazul delapidării averii străine prevăzute la art.191 C.pen. „...însușirea, dispunerea sau folosirea ilegală...”.

Se poate observa că la descrierea formelor de sustragere, acțiunile incriminate sunt desemnate prin șase verbe diferite: „sustragere” (art.186-188, 192 C.pen.), „dobândire” (190 C.pen.) și „însușire, dispunere sau folosire ilegală” (art.191 C.pen.).

În viziunea noastră, această derivație sinonimică utilizată de către legiuitor nu este altceva decât un procedeu stilistic, potrivit căruia două sau mai multe cuvine din aceeași sferă semantică ajung să desemneze, în sens figurat, același lucru. Aplicând metoda interpretării gramaticale, se poate constata că expresia *a sustrage* semnifică acțiunea de „însușire prin fraudă sau viclenie a unui lucru care aparține altei persoane...” [14, p. 678]; *a dobândi* – „a obține ceva prin muncă, eforturi, perseverență; a câștiga, a realiza, a face rost de ceva, a găsi, a procura ceva; a primi; a căpăta...” [14, p. 324]; *a însuși* – „a pune stăpânire pe ceva, a lua în stăpânire, a-și apropria...” [14, p. 554] etc.

Din aceste considerente, după cum s-a menționat și anterior, autorul A. Borodac la definirea conceptului a preferat termenul „însușire” în locul celui de „sustragere”. În viziunea acestuia, termenul sustragere este prea îngust, întrucât „...bunurile sunt sustrate numai în cazul furtului, jafului, tâlhăriei și pungășiei...” [15, p. 158].

În doctrina de specialitate mai recentă se menționează că noțiunea de „delapidare a averii străine”, noțiunea de „sustragere” apare într-o postură dublă:

1) între noțiunile de „delapidare a averii străine” și de „sustragere” există un raport de tipul „parte-întreg”. Aceasta înseamnă că: a) delapidarea averii străine reprezintă o formă de sustragere (alături de furt, jaf, tâlhărie, escrocherie și pungășie); b) infracțiunile specificate la art.191 C.pen. se raportează la subgrupa infracțiunilor săvârșite prin sustragere;

2) sustragerea este cea care constituie chintesența oricăreia dintre infracțiunile speci-

erty...”; art. 192 par. (1) of the Criminal Code: “Pickpocketing, i.e. the action for the purpose of stealage of property...”. However, in case of fraud incriminated in the art. 190, the legislator uses as *verbum regens* the phrase “... illicit acquisition of goods ...”, and in case of the embezzlement of property of another person provided in the art. 191 of the Criminal Code “... illegal appropriation, disposal or use...”.

It can be observed that at the description of the forms of theft, the incriminated actions are designated by six different verbs: “theft” (art. 186-188, 192 of the Criminal Code), “acquisition” (190 of the Criminal Code) and “illegal appropriation, disposal or use” (art. 191 of the Criminal Code).

In our view, this synonymous derivation used by the legislator is nothing but a stylistic procedure, according to which two or more words from the same semantic sphere come to designate, figuratively, the same thing. Applying the method of grammatical interpretation, it can be stated that the expression *to steal* means the action of the “appropriation by fraud or deceit of a thing that belongs to another person...” [14, p. 678]; *to acquire* - “to achieve something through work, effort, perseverance; to win, to achieve, to get something, to find, to procure something; to receive; to get...” [14, p. 324]; *to appropriate* – “to take over something, to take possession of, to appropriate...” [14, p. 554] etc.

For these reasons, as it was mentioned also previously, the author A. Borodac at the definition of the concept preferred the term “appropriation” instead of those of “theft”. In his view, the term of theft is too narrow, as “...goods are stolen only in case of theft, robbery, plunder and pickpocketing...” [15, p. 158].

In the more recent specialized doctrine it is mentioned that the notion of “embezzlement of property of another person”, the notion of “theft” appears in a double position:

1) between the notions of “embezzlement of foreign property” and of “theft” there is a report of “whole-part” type. This means that: a) embezzlement of property of another person is a form of theft (along with stealage, robbery, plunder, fraud and pickpocketing); b) the offenses specified in the art. 191 of the Criminal Code are referred to

ficite la art.191 C.pen. Aceasta tocmai datorită faptului că infracțiunile în cauză sunt săvârșite nu oarecum, ci **prin sustragere** [16, p. 48].

În opinia noastră, acțiunea juridico-penală a sustragerii ar trebui să comporte semnele generice ale tuturor formelor pe care le poate îmbrăca și care derivă din conținutul legii penale, inclusiv a semnelor specifice care particularizează elementul material al unei forme concrete de sustragere. Mai ales această observație este valabilă pentru infracțiunea de escrocherie incriminată la art.190 C.pen. și definită de către legiuitor ca fiind „... dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei sau a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul sau anulabil, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean care a produs daune considerabile”.

În doctrina penală autohtonă se menționează că legiuitorul utilizează justificat în art.190 C.pen. tocmai termenul „dobândire”, pentru a se accentua specificul pe care îl comportă escrocheria în raport cu celelalte infracțiuni săvârșite prin sustragere [17, p. 61].

În viziunea noastră, acțiunea de „dobândire” în sens juridico-penal nu se rezumă doar la acțiunea de „luare” a bunurilor mobile, care ar presupune deplasarea acestora în spațiu sau scoaterea fizică a lor din posesia victimei și trecerea în posesia ilegală a făptuitorului. Plecând de la valoarea semantică a termenului „dobândire” prezentată *supra și aplicând procedeul de interpretare* gramaticală a legii penale putem constata că acțiunea de sustragere în cazul escrocheriei, în afară de dobândirea bunurilor mobile, se poate manifesta și prin dobândirea frauduloasă a bunurilor imobile sau mai bine zis a drepturilor asupra acestora.

Extinderea sferei de incriminare a escrocheriei la sustragerea dreptului asupra bunurilor imobile este consacrată pe plan normativ în mai

the subgroup of the offenses committed by theft;

2) theft is the quintessence of any of the offenses specified in the art.191 of the Criminal Code. This is precisely because of the fact that the offenses in question are committed not in a manner, but **by theft** [16, p. 48].

In our opinion, the juridical-criminal acceptance of theft should include the generic signs of all forms it can take and which derive from the content of the criminal law, including the specific signs that particularize the material element of a concrete form of theft. Especially this observation is valid for the offense of fraud incriminated in the art.190 of the Criminal Code and defined by the legislator as being the “... illicit acquisition of property of another person by misleading one or more persons by presentation as true of a false action or as false of a true action, as to the nature, substantial qualities of the object, the parties (in case in which their identity is the determinant reason of the conclusion of the legal act) null or void legal act, or if its conclusion is determined by malicious or devious behaviour that caused considerable damages”.

In the local criminal doctrine, it is mentioned that the legislator uses in the justified manner in the art. 190 of the Criminal Code precisely the term “acquisition”, in order to emphasize the specificity of fraud in relation to other offenses committed by theft [17, p. 61].

In our view, the action of “acquisition” in the legal-criminal sense is not limited only to the action of “taking” of movable property that would involve their movement in space or their physical removal from the possession of the victim and passing to the illegal possession of the perpetrator. Proceeding from the semantic value of the term “acquisition” presented *above* and applying the procedure of grammatical interpretation of the criminal law we can state that the action of theft in the case of fraud, in addition to the acquisition of movable property, can be manifested also by fraudulent acquisition of real estate or rather of the rights to them.

The extension of the scope of incrimination of fraud to the theft of the right to real estate is dedicated in the normative plan in several criminal legislations. For example, in accordance with the art. 159 of the Criminal Code of the Russian Federa-

multe legislații penale. De exemplu, în conformitate cu art. 159 C.pen. al Federației Ruse, *escrocheria este definită ca fiind sustragerea averii străine sau dobândirea drepturilor asupra acesteia prin înșelăciune sau abuz de încredere* [18].

În baza abordărilor făcute mai sus, propunem următoarea formulare a noțiunii: **sustragerea reprezintă luarea ilegală și gratuită a bunurilor din posesia altei persoane care a cauzat un prejudiciu patrimonial efectiv acesteia, săvârșită în scop de profit.**

Din această noțiune rezultă următoarele trăsături definitorii ale sustragerii: 1) acțiunea de luare; 2) caracterul ilegal al luării; 3) caracterul gratuit al luării; 4) bunurile trebuie să fie în posesia altei persoane; 5) cauzarea unui prejudiciu patrimonial efectiv persoanei; 6) existența scopului de profit.

O primă constatare care poate fi făcută în legătură cu noțiunea propusă este că în cadrul acesteia nu se precizează calitatea fizică a **bunului** sustras: mobil sau imobil. Aceeași soluție de definire a sustragerii o întâlnim și în interpretările din practica judiciară, fiind consacrată în pct. 2 teza 1 din Hotărârea Plenului CSJ al R. Moldova *Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor nr.23 din 28.06.2004*: „În sensul legii, se consideră sustragere luarea ilegală și gratuită a bunurilor din posesia altuia, care a cauzat un prejudiciu patrimonial efectiv acestuia săvârșită în scop acaparator” [19].

Se poate observa că nici instanța superioară la interpretarea termenului nu pune accent pe calitatea bunului. Acest lucru mai derivă și din interpretările făcute la pct. 1 al aceleiași hotărâri a CSJ, potrivit cărora: „Obiect material al sustragerii sau altor infracțiuni contra patrimoniului se consideră bunurile care la momentul săvârșirii infracțiunii nu-i aparțin făptuitorului, nu sunt proprietate a lui și care se pot afla atât în posesia proprietarului, cât și în posesia altor persoane, cărora li s-au transmis în folosință aceste bunuri” [19].

Prin urmare, calitatea bunului la stabilirea obiectului material al sustragerilor este condiționată în mod direct de *modus operandi*, adică metoda prin care se comite sustragerea.

tion, fraud is defined as being the theft of property of another person or acquisition of rights to it through deception or abuse of trust [18].

On the basis of the approaches made above, we propose the following formulation of the notion of **theft represents the illegal and gratuitous taking of property from the possession of another person that caused an effective patrimonial damage to him/her, committed for covetous purposes.**

From this notion results the following defining features of theft: 1) action of taking; 2) illegal nature of taking; 3) gratuitous nature of taking; 4) property must be in the possession of another person; 5) causing of an effective patrimonial damage to person; 6) existence of covetous purpose.

The first finding that can be made in connection with the proposed notion is that it does not specify the physical quality of the stolen **property**: movable or immovable. The same solution for the definition of theft is found also in the interpretations of judicial practice, being described in the p. 2 thesis 1 of the Decision of the Plenum of the SCJ of the Republic of Moldova *On judicial practice in criminal proceedings on theft of property No. 23 of June 28th, 2004*: “For the purposes of the law, the illegal and gratuitous taking of the property from the possession of another person that caused an effective patrimonial damage committed to him/her for the predatory purpose” [19].

It can be observed that even the superior court at the interpretation of the term does not emphasize the quality of the property. This also derives from the interpretations made in the p. 1 of the same decision of the SCJ, according to which: “The material object of theft or other offenses against the property is considered the goods that at the moment of the commission of the offense do not belong to the perpetrator, are not his/her property and that may be both in the possession of the owner and in the possession of other persons, to whom these goods were transmitted for use” [19].

Therefore, the quality of the property at the determination of the material object of the thefts is conditioned directly by *modus operandi*, i.e. the method by which it is committed the theft.

As a rule, from objective point of view, the theft involves the physical removal of a movable

De regulă, din punct de vedere obiectiv, sustragerea implică scoaterea fizică a unui bun mobil din posesia victimei și trecerea acestuia în stăpânirea ilegală a făptuitorului. Acest mecanism este valabil pentru sustragerea săvârșită prin furt (art.186 C.pen.), jaf (art.187 C.pen.), tâlhărie (art. 188 C.pen.), delapidare a averii străine (art. 191 C.pen.) și pungășie (art. 192 C.pen.). De fapt, ar fi de neconceput și este de la sine înțeles că prin aceste fapte nu este posibilă sustragerea bunurilor imobile, deoarece reieșind din modul lor de săvârșire acestea se referă doar la preluarea fizică a bunurile mobile. Această teză este una vădită și reiese din însăși natura lucrurilor.

După cum menționează, pe drept cuvânt, A. Boițov, pentru dobândirea frauduloasă a unei stăpâniri depline în privința bunurilor imobile nu există o altă cale decât motivarea sau constrângerea proprietarului de a transmite dreptul asupra acestora, ceea ce este posibil doar prin escrocherie sau șantaj [20, p. 161].

Se mai susține că unica metodă de transformare a bunului imobil în stăpânirea făptuitorului o constituie dobândirea acesteia, adică obținerea dreptului asupra lui prin impunerea persoanei de a-l transmite sub influența înșelăciunii sau a abuzului de încredere, ori constrângerea persoanei de a-l transmite prin violență sau amenințarea caracteristică infracțiunii de șantaj. În primul caz este vorba de sustragere, iar în cel de al doilea – de o faptă asemănătoare sustragerii [20, p. 161].

Prin urmare, comparativ cu furtul, jaful, tâlhăria, pungășia și delapidarea averii străine, altul este modul de operare în cazul sustragerii săvârșite prin metoda escrocheriei, care presupune „dobândirea”, adică obținerea frauduloasă a bunurilor, prin inducerea în eroare a unei sau a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul sau anulabil, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean. Prin mecanismul specific escrocheriei pot fi sustrate atât bunurile mobile,

property from the possession of the victim and its transfer to the illegal possession of the perpetrator. This mechanism is valid for the theft committed by stealage (art.186 of the Criminal Code), robbery (art. 187 of the Criminal Code), plunder (art. 188 of the Criminal Code), embezzlement of property of another person (art. 191 of the Criminal Code) and pickpocketing (art. 192 of the Criminal Code). In fact, it would be inconceivable and it is obvious that through these facts it is not possible the stealage of the real estate, because proceeding from the manner of their commission they refer only to the physical takeover of movable property. This thesis is obvious and follows from the nature itself of things.

As A. Boitov mentions rightly, for the fraudulent acquisition of a full control of real estate there is no other way than to motivate or compel the owner to transfer the right to them that is possible only by fraud or blackmail [20, p. 161].

It is also argued that the only method of transformation of real estate into the possession of perpetrator constitutes its acquisition, i.e. the obtainment of the right to it by forcing the person to transmit it under the influence of deception or abuse of trust, or forcing the person to transmit it by violence or threat characteristic of the offense of blackmail. In the first case it is about theft, and in the second – about an action similar to theft [20, p. 161].

Therefore, compared to theft, robbery, plunder, pickpocketing and embezzlement of property of another person, another is the manner of operation in case of theft committed by the method of fraud that involves the “*acquisition*”, i.e. the fraudulent obtainment of goods, *by misleading one or several persons by the presentation as true of a false action or as false of a true action, regarding the nature, substantial qualities of object, parties (in case in which their identity is the determinant reason for the conclusion of the legal act) the null or void legal act, or if its conclusion is determined by malicious or devious behaviour*. Through the mechanism specific of fraud, both movable and immovable property can be stolen. In case of the movable property, it is a matter of their physical taking, i.e. dispossession (removal of property from the possession of victim) followed by impossession (transfer of property to the sphere of possession of perpetrator). In case of real estate,

cât și cele imobile. În cazul bunurilor mobile este vorba de luarea fizică a acestora, adică deposedarea (scoaterea bunului din posesia victimei) urmată de impondere (trecerea bunului în sfera de stăpânire a făptuitorului). În cazul bunurilor imobile nu are loc preluarea fizică a acestora, ci obținerea dreptului de posesie asupra bunului prin inducerea în eroare manifestate prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul sau anulabil, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean.

Referitor la formele sustragerilor, în literatura de specialitate autohtonă au fost exprimate în mod principal două puncte de vedere.

Potrivit primului punct de vedere susținut de autorul A. Borodac, pot fi deosebite: furtul (art. 186 C.pen.); jaful (art. 187 C.pen.); tâlhăria (art. 188 C.pen.); șantajul (art. 189 C.pen.); escrocheria (art. 190 C.pen.); delapidarea (art. 191 C.pen.); pungășia (art. 192 C.pen.) [15, p. 160].

Potrivit celui de al doilea punct de vedere, din categoria infracțiunilor contra patrimoniului ce pot fi comise prin sustragere fac parte infracțiunile prevăzute la art.186-188, 190-192 C.pen. [9, p. 578].

Deosebirea dintre aceste două puncte de vedere constă în aceea că, potrivit primei opinii, șantajul este catalogat la categoria sustragerilor, iar potrivit celei de-a doua – șantajul este atribuit la „...infracțiunile săvârșite în scop de profit, însă nu prin sustragere”.

Prima opinie a fost formulată până la intrarea în vigoare a Legii privind modificarea și completarea C.pen. al R. Moldova nr.227-XVI din 18.12.2008, prin care au fost supuse unor amendamente esențiale prevederile incriminatoare referitoare la sustrageri [21].

Pentru moment însă, după punerea în aplicare a legii sus-menționate, un asemenea mod de abordare a formelor de sustragere nu mai poate fi acceptat. Astfel, pe plan legislativ, însăși formu-

their physical takeover does not take place, but the obtainment of the right of possession regarding the property by misleading manifested by the presentation as true of a false action or as false of a true action, regarding the nature, substantial qualities of object, parts (in case in which their identity is the determining reason for the conclusion of the legal act) the null or void legal act, or if its conclusion is determined by malicious or devious behaviour.

Regarding the forms of thefts, in the local specialized literature two points of view were expressed mainly.

According to the first point of view supported by the author A. Borodac, the following can be distinguished: theft (art. 186 of the Criminal Code); robbery (art. 187 of the Criminal Code); plunder (art. 188 of the Criminal Code); blackmail (art. 189 of the Criminal Code); fraud (art. 190 of the Criminal Code); embezzlement (art. 191 of the Criminal Code); pickpocketing (art. 192 of the Criminal Code) [15, p. 160].

According to the second point of view, in the category of the offenses against the property that can be committed by theft are included the offenses provided in the art.186-188, 190-192 of the Criminal Code [9, p. 578].

The difference between these two points of view consists in the fact that, according to the first opinion, blackmail is classified to the category of thefts, and according to the second – blackmail is attributed to “... offenses committed for the purpose of profit, but not by theft”.

The first opinion was formulated before the entry into force of the Law on amendment and supplementation of the Criminal Code of the Republic of Moldova No. 227-XVI of December 18th, 2008, by which the incriminating provisions regarding the thefts were submitted to some essential amendments [21].

For the time being, however, after the implementation of the above-mentioned law, such a manner of approach to the forms of theft can no longer be accepted. Thus, on the legislative level, the very wording of the art. 217⁴ of the Criminal Code – *theft or extortion of narcotic or psychotropic substances* – leads us to the idea that the legislator makes a clear distinction between their theft and acquisition by blackmail.

larea art.217⁴ C.pen. – *sustragerea sau extorcarea substanțelor narcotice sau psihotrope*– ne conduce la ideea că legiuitorul face o diferențiere netă între sustragere și dobândirea prin șantaj a acestora.

În afară de aceasta, și practica judiciară face o asemenea diferențiere din moment ce CSJ a adoptat două hotărâri explicative diferite referitoare la interpretarea infracțiunilor vizate:

Hotărârea Plenului CSJ a Republicii Moldova *Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor nr. 23 din 28.06.2004* [22];

Hotărârea Plenului CSJ a Republicii Moldova *Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre șantaj nr.16 din 07.11.2005* [23].

În virtutea celor prezentate mai sus, se poate concluziona că sustragerea drogurilor sau a etnobotanicelor poate fi realizată prin următoarele forme: furt, jaf, tâlhărie, escrocherie, delapidare și pungășie.

Din punct de vedere faptic, modalitățile de sustragere a drogurilor sau a etnobotanicelor pot fi raportate în mod direct la formele de sustragere a bunurilor descrise la art.186-188, 190-192 C.pen. Pornind de la particularitățile obiectului material al infracțiunii, aceste norme au un caracter general în raport cu norma stipulată la art.217⁴ C.pen., care este una specială.

Astfel, pe de o parte, formele de sustragere a drogurilor sau a etnobotanicelor nu pot fi extinse la alte forme decât cele pe care le reglementează legiuitorul. Pe de altă parte, *modus operandi* nu este influențat de obiectul material al infracțiunii, metodele de sustragere rămânând ca și în cazul sustragerilor descrise în Capitolul VI din Partea specială a C.pen.

În legătură cu noțiunea de sustragere a drogurilor sau a etnobotanicelor este de menționat că în doctrina de specialitate autohtonă nu au fost sesizate implicații la definirea acestui concept.

Încercări de a oferi clarificări conceptuale acestei noțiuni sunt întâlnite în doctrina de specialitate rusă.

Autorul I. Drujinin consideră că această noțiune prezumă luarea ilegală a mijloacelor narcotice, săvârșită într-o anumită formă și din

In addition, judicial practice also makes such a distinction since the moment when the SCJ has adopted two different explanatory judgments regarding the interpretation of the offenses in question:

Decision of the Plenum of the SCJ of the Republic of Moldova *On the judicial practice in criminal proceedings regarding the theft of property No. 23 of June 28th, 2004* [22];

Decision of the Plenum of the SCJ of the Republic of Moldova *On the judicial practice in criminal proceedings regarding the blackmail No. 16 of November 07th, 2005* [23].

By virtue of the presented above, it can be concluded that theft of drugs or ethnobotanicals can be achieved through the following forms: theft, robbery, plunder, fraud, embezzlement and pickpocketing.

From the factual point of view, the modalities of theft of drugs or ethnobotanicals can be related directly to the forms of theft of the goods described in the art. 186-188, 190-192 of the Criminal Code. Proceeding from the peculiarities of the material object of the offense, these norms have a general character in relation to the norm stipulated in the art. 217⁴ of the Criminal Code that is a special one.

Thus, on the one hand, the forms of theft of drugs or ethnobotanicals cannot be extended to forms other than those regulated by the legislator. On the other hand, the *modus operandi* is not influenced by the material object of the offense, the methods of theft remaining as in the case of the thefts described in the Chapter VI of the Special Part of the Criminal Code.

In connection with the notion of theft of drugs or ethnobotanicals, it should be mentioned that no implications were defined in the local specialized doctrine for the definition of this concept.

The attempts to provide conceptual clarifications to this notion are encountered in the Russian specialized doctrine.

The author I. Drujinin considers that this notion presupposes the illegal taking of narcotic means, committed in a certain form and for various reasons, from the possession of state institutions or organizations, of natural persons for the purpose of personal consumption or for the ben-

diferite motive, din posesia instituțiilor sau a organizațiilor de stat, a persoanelor fizice în scop de consum personal sau în folosul altor persoane, în scop de desfacere sau pentru o altă folosire ilegală, fapt prin care se provoacă o daună sănătății publice sau se creează un pericol pentru aceasta [24, p. 28].

Potrivit unei viziuni apropiate, prin sustragerea mijloacelor narcotice se înțelege luarea ilegală a acestora din instituții, organizații sau întreprinderi sau de la persoane particulare pentru consum propriu sau pentru o altă folosire ilegală a acestora, care creează pericolul cauzării unei daune sănătății publice [25, p. 57].

Autorul rus E. Fedik definește sustragerea substanțelor narcotice sau psihotrope ca fiind luarea ilegală a acestora din posesia legală sau ilegală a unei persoane juridice sau fizice, inclusiv culegerea plantelor prevăzute în Lista substanțelor narcotice, substanțelor psihotrope și precursorilor, supuse controlului pe teritoriul Federației Ruse, de pe teritoriul întreprinderilor agricole sau de altă natură, precum și de pe terenurile cetățenilor, chiar dacă aceste plante sunt crescute ilegal [26, p. 760].

Unii autori au propus reformularea normei privitoare la sustragerea substanțelor narcotice sau psihotrope, astfel încât să nu fie utilizat termenul „sustragere”, ci termenul „procurare”, prin indicarea în conținutul normei a formelor de sustragere prin care acestea ar putea fi dobândite [27, p. 105].

O asemenea abordare, pe bună dreptate, a fost criticată vehement în doctrina de specialitate, considerându-se că desemnarea elementului material al infracțiunii de sustragere a mijloacelor narcotice prin sintagma „procurare ilegală” ar face dificilă o diferențiere între gradul prejudiciabil al obținerii substanțelor narcotice în urma cumpărării, schimbului, oferirii unui cadou, în contul stingerii unei datorii etc. și prejudiciabilitatea obținerii acestora printr-o formă de sustragere (furt, jaf, tâlhărie etc.). Obținerea acestor substanțe prin sustragere vedește un grad prejudiciabil mai mare și, respectiv, ar trebui să fie aplicat un regim de sancționare diferențiat față de asemenea fapte

efit of other persons, for the purpose of sale or for other illegal use, the action by which it is caused a damage to the public health or it is created a danger to it [24, p. 28].

According to a close view, by the theft of narcotic means it is meant their illegal taking from the institutions, organizations or enterprises or from private individuals for their own consumption or for their another illegal use that creates the danger of causing damage to public health [25, p. 57].

The Russian author E. Fedik defines the theft of narcotic or psychotropic substances as their illegal taking from the legal or illegal possession of a legal or natural person, including the collection of plants stipulated in the List of narcotic substances, psychotropic substances and precursors, subject to control on the territory of the Russian Federation, from the territory of agricultural or other enterprises, as well as from the ground areas of the citizens, even if these plants are grown illegally [26, p. 760].

Some authors proposed the reformulation of the regulation regarding the theft of narcotic or psychotropic substances, so that not to be used the term “theft”, but the term “procurement”, through the indication in the content of the regulation of the forms of theft by which they could be acquired. [27, p. 105].

Such an approach was rightly criticized vehemently in the specialized doctrine, considering that the designation of the material element of the offense of theft of narcotic means by the phrase “illegal procurement” would make it difficult to differentiate between the harmful degree of the obtainment of narcotic substances as a result of the purchase, exchange, offering of a gift, on account of repayment of a debt, etc. and the detriment nature of their obtainment through a form of stealage (theft, robbery, plunder, etc.). Obtainment of these substances by stealage demonstrates a higher degree of harm and, respectively, a differentiated sanctioning regime should be applied to such actions. [28, p. 100].

In the acception of the authors S. Branza and V. Stati, by theft it is meant the illegal and gratuitous taking of narcotic or psychotropic substances, by which an effective patrimonial damage was caused. [29, p. 1154].

[28, p. 100].

În accepțiunea autorilor S. Brânză și V. Stati, prin sustragere se are în vedere luarea ilegală și gratuită a substanțelor narcotice sau psihotrope, prin care acestuia i s-a cauzat un prejudiciu patrimonial efectiv [29, p. 1154].

Referitor la sustragerea drogurilor sau a etnobotanicelor în pct.6 teza 1 din Hotărârea Plenului CSJ nr.2 din 26.12.2011 *Cu privire la practica judiciară de aplicare a legislației penale ce reglementează circulația substanțelor narcotice, psihotrope sau a analogilor lor și a precursorilor se arată: „În sensul art.217⁴ Cod penal, răspunderea pentru sustragerea substanțelor narcotice sau psihotrope* survine doar în cazurile în care persoanele acaparează în mod ilegal și gratuit astfel de substanțe de la întreprinderi, organizații, indiferent de forma de proprietate, sau de la cetățeni, inclusiv de pe teritoriile păzite” [30].

În ultima noțiune nu se face referire la *scopul de profit* (de însușire, acaparare), de săvârșire a faptei, care în viziunea noastră este inerent oricărei sustrageri, indiferent de entitatea materială care formează obiectul material al acesteia. De asemenea, plecând de la ideea că dacă în urma interpretării normelor penale unul și același termen va avea înțelesuri diferite se va ajunge la o aplicare neuniformă a legii penale, fapt ce implică o încălcare gravă a principiului legalității în dreptul penal. Din aceste considerente, propunem ca în perspectiva reajustării Hotărârii Plenului CSJ nr.2 din 26.12.2011, instanța superioară să reformuleze noțiunea de sustragere a substanțelor narcotice sau psihotrope prin referire obligatorie la *scopul de profit*.

În lumina celor menționate, putem defini *sustragerea drogurilor sau a etnobotanicelor ca fiind luarea ilegală și gratuită a acestora din posesia unei persoane fizice sau juridice, care a cauzat un prejudiciu patrimonial efectiv acesteia, săvârșită în scop de profit prin una dintre formele prevăzute la art.186, 187, 188, 190, 191 și 192 C.pen.*

Referitor la **scopul de profit**, unii autori susțin că acesta nu este un semn obligatoriu pentru sustragerea substanțelor narcotice sau psihotrope [31, p. 26; 32, p. 12; 24, p. 12; 27, p. 105].

Regarding the theft of drugs or ethnobotanicals in the p. 6, thesis 1 of the Decision of the Plenum of the SCJ No. 2 of December 26th, 2011 *On the judicial practice of the application of the criminal legislation governing the circulation of narcotic, psychotropic substances or their analogues and precursors* it is demonstrated: „In terms of the art. 217⁴ of the Criminal Code, the responsibility for the **theft of narcotic or psychotropic substances** appears only in cases in which the persons seize in the illegal and gratuitous manner such substances from the enterprises, organizations, regardless of the form of ownership, or from the citizens, including from the guarded territories” [30].

The last notion does not refer to the *purpose of cupidity* (of appropriation, seizure), of the commission of the action that in our view is inherent in any theft, regardless of the material entity that forms its material object. Also, proceeding from the idea that if as a result of the interpretation of the criminal norms, one and the same term will have different meanings, a non-uniform application of the criminal law will be reached, the fact that implies a serious violation of the principle of legality in the criminal law. For these reasons, we propose that in the perspective of the readjustment of the Decision of the Plenum of the SCJ No. 2 of December 26th, 2011, the superior court to reformulate the notion of the theft of narcotic or psychotropic substances by the mandatory reference to the *purpose of cupidity*.

In the light of those mentioned, we can define *the theft of drugs or ethnobotanicals as being their illegal and free taking from the possession of a natural or legal person that caused the actual property damage to him/her, committed for the purpose of cupidity by one of the forms provided in the art. 186, 187, 188, 190, 191 and 192 of the Criminal Code.*

Regarding the **covetous purpose**, some authors argue that it is not a mandatory sign for the theft of narcotic or psychotropic substances [31, p. 26; 32, p. 12; 24, p. 12; 27, p. 105].

Other authors [33, p. 101], including from the local criminal doctrine [34, 1154], argue the opposite, attributing the covetous purpose to the defining sign characteristic of the theft of drugs or ethnobotanicals.

We join the latter authors, presenting ad-

Alți autori [33, p. 101], inclusiv din doctrina penală autohtonă [34, 1154], susțin contrariul, atribuind scopul de profit la semn definitoriu caracteristic sustragerii de droguri sau de etnobotanice.

Ne alăturăm celor din urmă autori, revenind cu argumente în plus, care ar justifica o asemenea opinie, atunci când vom aborda conținutul laturii subiective a infracțiunii descrise la art. 217⁴ C. pen.

Dispoziția art. 217⁴ C. pen. nu ne indică în mod expres metodele prin care pot fi sustrate substanțele narcotice sau psihotrope, însă acest lucru poate fi dedus prin interpretarea logică a textului de lege. La art. 217⁴ alin. (1) C. pen. este consacrat termenul generic „sustragere”, iar la alineatele care urmează sunt descrise variantele agravante ale infracțiunii. Mai este de menționat că la alin. (2) al art. 217⁴ C. pen. lit. e) este descrisă agravanta cu *aplicarea violenței nepericuloase pentru viața sau sănătatea persoanei ori cu amenințarea aplicării unei asemenea violențe*, iar la alin. (3) lit. b) cu *aplicarea violenței periculoase pentru viața sau sănătatea persoanei ori cu amenințarea aplicării acesteia*. Este bine știut că prima formă a violenței este valabilă și caracterizează infracțiunea de jaf violent – art. 187 alin. (3) lit. e) C. pen., iar cea de-a doua infracțiunea de tâlhărie – art. 188 C. pen.

Se poate astfel concluziona că asemenea forme ale sustragerilor cum ar fi furtul (art. 186 C. pen.), jaful (art. 187 C. pen.), escrocheria (art. 190 C. pen.), delapidarea averii străine (art. 191 C. pen.) și pungășia (art. 192 C. pen.) cad sub incidența art. 217⁴ alin. (1) C. pen., iar sustragerea drogurilor sau a etnobotanicelor prin forma tâlhăriei (art. 188 C. pen.) urmează a fi calificată conform art. 217 alin. (3) lit. b) C. pen.

În legătură cu acest ultim aspect, în doctrina de specialitate s-a menționat că delapidarea drogurilor sau a etnobotanicelor nu intră sub sfera de aplicare a alin. (1) al art. 217⁴, ci urmează a fi calificată în baza art. 217⁴ alin. (2) lit. a) C. pen., la care se agravează răspunderea penală pentru sustragerea substanțelor narcotice sau psihotrope cu *folosirea situației de serviciu* [35, p. 483; 36, p. 601-602].

ditional arguments, which would justify such an opinion, when we approach the content of the subjective side of the offense described in the art. 217⁴ of the Criminal Code.

The provision of the art. 217⁴ of the Criminal Code does not indicate us explicitly the methods by which the narcotic or psychotropic substances can be stolen, however this can be deduced from the logical interpretation of the text of the law. In the art. 217⁴ par. (1) of the Criminal Code it is presented the generic term “theft” and in the subsequent paragraphs are described the aggravating variants of the offense. It should be mentioned also that in the par. (2) of the art. 217⁴ of the Criminal Code let. e) it is described the aggravation with *the application of non-dangerous violence for life or health of person or with the threat of the application of such violence*, and in the par. (3) let. b) with *the application of violence dangerous for life or health of person or with the threat of its application*. It is well known that the first form of violence is valid and characterizes the offense of violent robbery – the art. 187 par. (3) let. e) of the Criminal Code, and the second offense of robbery – the art. 188 of the Criminal Code.

Thus, it can be concluded that the corresponding forms of stealages such as theft (art. 186 of the Criminal Code), robbery (art. 187 of the Criminal Code), fraud (art. 190 of the Criminal Code), embezzlement of property of another person (art. 191 of the Criminal Code) and pickpocketing (art. 192 of the Criminal Code) fall under the incidence of the art. 217⁴ par. (1) of the Criminal Code, and the stealage of drugs or ethnobotanicals through the form of plunder (art. 188 of the Criminal Code) is to be qualified according to the art. 217 par. (3) let. b) of the Criminal Code.

In connection with this last aspect, in the specialized doctrine it was mentioned that the embezzlement of drugs or ethnobotanicals does not fall under the scope of application of the par. (1) of the art. 217⁴, but is to be qualified on the basis of the art. 217⁴ par. (2) let. a) of the Criminal Code, in which the criminal liability for the theft of narcotic or psychotropic substances is aggravated by *the use of the official position* [35, p. 483; 36, p. 601-602].

In our acception, the theft of drugs or eth-

În accepțiunea noastră, sustragerea drogurilor sau a etnobotanicelor săvârșită prin metoda delapidării poate cădea sub sfera incriminătoare a art. 217⁴ alin. (1) C.pen. Acest fapt reiese din interpretarea textului incriminator al art. 191 C.pen., la care este descrisă fapta propriu-zisă de delapidare a averii străine. Astfel, la art. 191 alin. (1) C.pen. se pedepsește delapidarea averii străine, adică însușirea ilegală a bunurilor altei persoane, încredințate în administrarea vinovatului, iar la alin. (2) lit. d) al aceluiași articol se dozează răspunderea penală pentru delapidarea averii străine săvârșită *cu folosirea situației de serviciu*. Prin urmare, reieșind din această tehnică legislativă de descriere a faptei consemnate, rezultă că folosirea situației de serviciu este una dintre metodele de comitere a delapidării averii străine cu efect agravat prevăzută la art. 217⁴ alin. (2) lit. d) C.pen.

Tehnica legislativă și modul de formulare a normelor penale în legislația penală trebuie să corespundă cerințelor de accesibilitate, previzibilitate și claritate.

În conformitate cu Hotărârea CC a R. Moldova asupra excepției de neconstituționalitate a prevederilor alin.(6) art.63 din Codul de procedură penală, nr.26 din 23.11.2010: „Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție” [37].

Mai poate fi invocată și Hotărârea CC a R. Moldova pentru controlul constituționalității art. II al Legii nr.56 din 04.04.2014 pentru completarea articolului 60 din Codul penal al Republicii Moldova nr.14 din 27.05.2014: „Curtea reține că legea penală are repercusiunile cele mai dure comparativ cu alte legi sancționatoare, ea incriminând

nobotanicals committed by the method of embezzlement may fall under the incriminating scope of the art. 217⁴ par. (1) of the Criminal Code. This fact results from the interpretation of the incriminating text of the art. 191 of the Criminal Code, in which it is described the action itself of the embezzlement of property of another person. Thus, in the art. 191 par. (1) of the Criminal Code it is punished the embezzlement of property of another person, i.e. the illegal appropriation of the property of another person, entrusted in the administration of the guilty person, and in the par. (2) let. d) of the same article it is dosed the criminal liability for the embezzlement of the property of another person committed with *the use of the official position*. Therefore, proceeding from this legislative technique of the description of the recorded action, it results that the use of the official position is one of the methods of the commission of the embezzlement of the property of another person with the aggravated effect provided in the art. 217⁴ par. (2) let. d) of the Criminal Code.

The legislative technique and the manner of the formulation of the criminal norms in the criminal legislation must correspond to the requirements of accessibility, predictability and clarity.

In accordance with the Decision of the CC of the Republic of Moldova on the exception of unconstitutionality of the provisions of the par. (6) art. 63 of the Code of Criminal Procedure, No. 26 of November 23rd, 2010: “In order to meet those three criteria of quality – accessibility, predictability and clarity – the legal provision must be formulated with sufficient precision so as to enable the person to decide on his/her conduct and to foresee, in the reasonable manner, in the light of circumstances of case, the consequences of such conduct. Otherwise, although the law contains a legal provision that describes apparently the conduct of person in the given situation, the person may claim that he/she does not know his/her rights and obligations. In such an interpretation, the provision that does not correspond to the criteria of clarity is contrary to the art. 23 of the Constitution” [37].

It may be mentioned also the Decision of the CC of the Republic of Moldova for the control of the constitutionality of the art. II of the Law

minează faptele cele mai prejudiciabile, respectiv, norma penală trebuie să dispună de o claritate desăvârșită pentru toate elementele componenței infracțiunii în cazul normelor din partea specială a legii penale. Această condiție este indispensabilă și în cazul normelor din partea generală a legii penale. Formulele generale și abstracte într-un caz concret pot afecta funcționalitatea legii penale, aplicarea ei coerentă și sistemică, ceea ce ar denatura principiul calității legii” [38].

De asemenea, potrivit jurisprudenței CEDO: „O normă este accesibilă și previzibilă numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane să își corecteze conduita și să fie capabilă, cu consiliere adecvată, să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea dintr-o normă... Legea trebuie să fie accesibilă într-un mod adecvat: cetățeanul trebuie să aibă un indiciu adecvat, în circumstanțe concrete, asupra reglementărilor legale aplicabile...” [39].

Într-o altă decizie s-a concluzionat că: „Odată ce statul adoptă o soluție, aceasta trebuie să fie pusă în aplicare cu claritate și coerență pentru a evita pe cât este posibil insecuritatea juridică și incertitudinea pentru subiectele de drept vizate de către măsurile de aplicare a acestei soluții...” [40].

Concluzii. Plecând de la aceste standarde inerente pe care trebuie să le întruchipeze o normă incriminatoare, propunem ca în dispoziția art. 217⁴ alin (1) C.pen., după cuvântul **sustragere** să fie expres stipulate formele concrete de sustragere a drogurilor sau etnobotanicelor prin care se poate comite fapta.

În același timp, propunem o revizuire completă, chiar și structurală a art. 217⁴ C.pen., astfel încât să fie diferențiată în mod net răspunderea penală pentru sustragerea prin furt, jaf, delapidare și escrocherie a drogurilor sau etnobotanicelor, față de sustragerea prin tâlhărie și dobândirea prin extorcare (șantaj) a acestora.

De lege ferenda art. 217⁴ C.pen. al R. Moldova ar urma să aibă următoarea structură și limite incriminatoare:

– art. 217⁴ alin. (1) C.pen. urmează să incrimineze

No. 56 of April 04th, 2014 for the completion of the article 60 of the Criminal Code of the Republic of Moldova No. 14 of May 27th, 2014: “The Court mentions that the criminal law has the harshest repercussions compared to other sanctioning laws, it incriminates the most prejudicial actions, respectively, the criminal law must have perfect clarity for all constituent elements of offense in case of the regulations of the special part of the criminal law. This condition is indispensable in case of the regulations of the general part of the criminal law. General and abstract formulas in a concrete case can affect the functionality of the criminal law, its coherent and systemic application that would distort the principle of the quality of the law” [38].

At the same time, according to the jurisprudence of the ECHR: “A norm is accessible and predictable only when it is formulated with sufficient precision, so as to allow any person to correct his/her conduct and to be able, with adequate advice, to foresee, in a reasonable manner, the consequences that may result from a regulation... The law must be accessible in an adequate manner: the citizen must have an adequate indication, in concrete circumstances, on the applicable legal regulations...” [39].

In another decision it is concluded that: “Once the state adopts a solution, it must be implemented with clarity and coherence in order to avoid as much as possible the legal insecurity and uncertainty for the subjects of law covered by the measures of implementation of this solution...” [40].

Conclusions. Proceeding from these inherent standards that an incriminating regulation must embody, we propose that in the disposition of the art. 217⁴ par. (1) of the Criminal Code, after the word **theft** to be stipulated expressly the concrete forms of the theft of drugs or ethnobotanicals by which the action may be committed.

At the same time, we propose a complete, even structural review of the art. 217⁴ of the Criminal Code, so as to be differentiated clearly the criminal liability for stealage by theft, robbery, embezzlement and fraud of drugs or ethnobotanicals, from their theft by plunder and acquisition by extortion (blackmail).

De lege ferenda the art. 217⁴ of the Criminal Code of the Republic of Moldova would have

mineze sustragerea drogurilor, etnobotanicelor sau a precursorilor prin metoda furtului, jafului, escrocheriei și delapidării averii străine;

– art. 217⁴ alin. (2) C.pen. va agrava răspunderea penală pentru fapta-tip prevăzută la alin. (1);

– art. 217⁴ alin. (3) C.pen. va incrimina fapta de sustragere a drogurilor, a etnobotanicelor sau a precursorilor prin atac tâlhăresc sau prin șantaj în scopul obținerii lor;

– art. 217⁴ alin. (2) C.pen. va agrava răspunderea penală pentru faptele-tip prevăzute la alin. (3);

– art. 217⁴ alin. (2) C.pen. va doza răspunderea penală pentru faptele-tip prevăzute la alin. (1) și (3), pentru săvârșirea lor în prezența unor agravante comune.

În baza celor menționate propunem următorul text normativ al art. 217⁴ C.pen. al R. Moldova:

Articolul 217⁴. Sustragerea drogurilor, etnobotanicelor sau a precursorilor ori șantajul în scopul dobândirii lor

(1) Sustragerea prin furt, jaf, escrocherie sau delapidare a drogurilor, etnobotanicelor sau a precursorilor

se pedepsește cu amendă în mărime de la 500 la 1200 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de la 1 la 5 ani.

(2) Fapta prevăzută la alin. (1) săvârșită:

a) prin delapidare sau escrocherie cu folosirea situației de serviciu de către o persoană publică, persoană cu funcție de demnitate publică sau persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau nestatală;

b) prin jaf cu aplicarea violenței nepericuloase pentru viața sau sănătatea persoanei ori cu amenințarea aplicării unei asemenea violențe;

c) de două sau mai multe persoane;

d) prin pătrundere în încăpere, într-un alt loc pentru depozitare sau în locuință;

f) în proporții mari,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 850 la 1500 de unități convenționale sau cu închisoare de la 5 la 7 ani.

the following incriminating structure and limits:

– art. 217⁴ par. (1) of the Criminal Code, is to incriminate the stealage of drugs, ethnobotanicals or precursors by the method of theft, robbery, fraud and embezzlement of property of another person;

– art. 217⁴ par. (2) of the Criminal Code will aggravate the criminal liability for the standard action provided in the par. (1);

– art. 217⁴ par. (3) of the Criminal Code will incriminate the action of the stealage of drugs, ethnobotanicals or precursors by the robbery attack or by blackmail for the purpose of their obtainment;

– art. 217⁴ par. (2) of the Criminal Code will aggravate the criminal liability for the standard actions provided in the par. (3);

– art. 217⁴ par. (2) of the Criminal Code will dose the criminal liability for the standard actions provided in the par. (1) and (3), for their commission in the presence of some common aggravating factors.

On the basis of those mentioned, we propose the following normative text of the art. 217⁴ of the Criminal Code of the Republic of Moldova:

Article 217⁴. Theft of drugs, ethnobotanicals or precursors or blackmail for the purpose of their acquisition

Stealage by theft, robbery, fraud or embezzlement of drugs, ethnobotanicals or precursors

shall be punished by the fine in the amount from 500 to 1200 conventional units or by the unpaid community service from 180 to 240 hours, or by the imprisonment from 1 to 5 years.

The action provided in the par. (1) committed:

a) by embezzlement or fraud with the use of the official position by a public person, a person with the position of public dignity or a person who manages a commercial, public or non-state organization;

b) by robbery with the application of violence not dangerous for life or health of person or with the threat of the application of such violence;

c) by two or more persons;

d) by entry in the premises, in another place for storage or in the dwelling;

f) in large proportions,

shall be punished by the fine from 850 to 1500 conventional units or by the imprisonment

(3) Atacul tâlhăresc în scopul sustragerii drogurilor, etnobotanicelor sau a precursorilor ori șantajul exprimat prin cererea de transmitere a acestora ori a drepturilor asupra lor, însoțit de acțiunile prevăzute la art.189 C.pen.

se pedepsește cu închisoare de la 7 la 10 ani cu (sau fără) amendă în mărime de la 1150 la 1550 de unități convenționale

(4) Fapta prevăzută la alin. (3) săvârșită:

a) cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății;

b) de două sau mai multe persoane;

b) prin pătrundere în încăpere, într-un alt loc pentru depozitare sau în locuință;

c) în proporții mari;

se pedepsesc cu închisoare de la 10 la 12 ani cu (sau fără) amendă în mărime de la 1550 la 2000 unități convenționale.

(5) Faptele prevăzute la alin. (1), (2), (3) și (4) săvârșite:

a) de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală ori în favoarea acestora;

b) în proporții deosebit de mari,

se pedepsesc cu închisoare de la 12 la 15 ani cu aplicarea unei amenzi în mărime de la 2000 la 2500 de unități convenționale.

from 5 to 7 years.

The plunder attack for the purpose of the stealage of drugs, ethnobotanicals or precursors or the blackmail expressed by the request for their transmission or the rights to them, accompanied by the actions provided in the art. 189 of the Criminal Code.

shall be punished by the imprisonment from 7 to 10 years with (or without) the fine in the amount from 1150 to 1550 conventional units

(4) The action provided in the par. (3) committed:

a) with serious injury to corporal integrity or health;

b) by two or more persons;

b) by entry in the premises, in another place for storage or in the dwelling;

c) in large proportions;

shall be punished by the imprisonment from 10 to 12 years with (or without) the fine in the amount from 1550 to 2000 conventional units.

(5) The actions provided in the par. (1), (2), (3) and (4) committed:

a) by an organized criminal group or by a criminal organization or in their favour;

b) in particularly large proportions,

shall be punished by the imprisonment from 12 to 15 years with the application of a fine in the amount from 2000 to 2500 conventional units.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Antoniu G., Elementul material din norma de incriminare. În: RDP, Anul VI, nr. 2, aprilie-iunie, București, 1999.
2. Кригер Г.А., Борьба с хищениями социалистического имущества, Москва, Юридлист, 1965.
3. Сергеева Т. Л., Уголовно-правовая охрана социалистической собственности в СССР, Москва, Юридическая литература, 1954.
4. Севрюков А.П., Хищение имущества. Кри- минологические и уголовно-правовые аспекты, Москва, Изд. Экзамен, 2004.
5. Кригер Г.А., Квалификация хищений социалистического имущества, Москва, 1971.
6. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации. Под ред. В. М. Лебедева, 5-е издание переработанное и дополненное, Изд. Норма, Москва, 2008.
7. Уголовный кодекс Республики Беларусь

- от 9 июля 1999 года № 275-3 (с изменениями и дополнениями по состоянию на 06.01.2021 г.) https://online.zakon.kz/document/?doc_id=30414984
8. Brânză S., Noțiunea de sustragere. În: Revista națională de drept, nr. 8, p.18.
  9. Brânză S., Stati V., Drept penal. Partea specială, vol. I, Chișinău, F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2011, p. 580.
  10. Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. Sub red. A. Barbăneagră, Chișinău, Ed. Arc, 2003.
  11. Borodac A. Roșca C., Lupta împotriva delapidării avutului socialist, Chișinău, 1980.
  12. Borodac A., Curs de drept penal. Partea specială, vol. I, Chișinău, Ed. Știința, 1996.
  13. Lașcu M., Calificarea juridică a tâlhăriei, Chișinău, Centrul Editorial al Universității de Criminologie, 2002.
  14. Dicționar explicativ al limbii române, ediția a II-a revăzută, București, Ed. Univers Enciclopedic Gold, 2012.
  15. Borodac A., Manual de drept penal. Partea specială, Chișinău, F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2004.
  16. Selevestru I., Răspunderea penală pentru delapidarea averii străine. Teză de doctor în drept, Chișinău, 2016.
  17. Botezatu I., Acțiunea principală în cadrul faptei prejudiciabile de escrocherie. (Partea I). În: Revista națională de drept, 2010, nr.2.
  18. Уголовный кодекс Российской Федерации от 13.06.96 n 63-фз (ред. от 03.02.2014 с изменениями, вступившими в силу с 15.02.2014). http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699 (accesat la data de 28.01.2016).
  19. Hotărârea Plenului CSJ a R. Moldova Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor nr. 23 din 28.06.2004. Buletinul CSJ al R. Moldova nr.8. În: Baza de date MOLDLEX.
  20. Бойцов А.И., Преступления против собственности, Санкт-Петербург, Изд. Юридический центр Пресс, 2002.
  21. Lege pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial 41-44/120, 24.02.2009.
  22. Hotărârea Plenului CSJ a R. Moldova Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor nr. 23 din 28.06.2004. Buletinul CSJ al R. Moldova nr.8. În: Baza de date MOLDLEX.
  23. Hotărârea Plenului CSJ a R. Moldova Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre șantaj nr.16 din 07.11.2005. Buletinul CSJ a R. Moldova, 2006, nr.4. În: Baza de date MOLDLEX.
  24. Дружинин И.Н., Ответственность за хищение наркотических веществ по советскому уголовному праву. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Харьков, 1980.
  25. Дидковская С.П. ș.a., Наркомания: уголовно-правовые и медицинские проблемы, Киев, Выща школа, 1989.
  26. Уголовное право России. Части общая и особенная. Учебник, под. ред А. В. Бриллиантова, 2-издание, Москва, 2015.
  27. Омигов В.И., Криминологические и правовые проблемы борьбы с наркоманией и наркотизмом, Москва, Академия МВД РФ, 1992.
  28. Радченко Т.В., Уголовная ответственность за хищение либо вымогательство наркотических средств или психотропных веществ. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Москва, 2005.
  29. Brânză S., Stati V., Tratat de drept penal. Partea specială, vol. II, Chișinău, F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2015.
  30. Hotărârea Plenului CSJ a R. Moldova din 26.12.2011 Cu privire la practica judiciară de aplicare a legislației penale ce reglementează circulația ilegală a drogurilor, etnobotanicelelor sau analoagelor acestora și a precursorilor. Buletinul CSJ a R. Moldova, 2012, nr. 1. În: Baza de date MOLDLEX.
  31. Турлубеков Б.С., Проблемы совершенствования уголовно-правовой борьбы с незаконным оборотом наркотических средств и психотропных веществ по уголовному законодательству РФ и Респу-

- блики Казахстан. Дисс... канд. юрид. наук, Челябинск, 2000.
32. Кочои С., Квалификация хищений глазами практиков. În: Российская юстиция, 1999, nr. 4.
33. Уголовное право России. Части общая и особенная. Учебник, под. ред А. В. Бриллиантова, 2-издание, Москва, 2015.
34. Brânză S., Stati V., Tratat de drept penal. Partea specială, vol. II, Chișinău, F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2015.
35. Побегайло Э.Ф., Преступления против здоровья и нравственности. În: Уголовное право России. Особенная часть: Учебник для вузов, Москва, 1998.
36. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации. Под ред. В. М. Лебедева, 5-е издание переработанное и дополненное, Москва, Изд. Норма, 2008.
37. Hotărârea CC a R. Moldova asupra excepției de neconstituționalitate a prevederilor alin. (6) art.63 din Codul de procedură penală, nr.26 din 23.11.2010. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.235-240.
38. Hotărârea CC a R. Moldova pentru controlul constituționalității art.II al Legii nr.56 din 04.04.2014 pentru completarea articolului 60 din Codul penal nr.14 din 27.05.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.235-240.
39. Hotărârea CEDO Silver vs Regatul Uni. <http://swarb.co.uk/silver-v-united-kingdom-echr-1980> (accesat 18.12. 2017).
40. Hotărârea Guvernului nr.1208 din 27.12.2010 a Strategiei naționale antidrog pe anii 2011-2018. În: Monitorul Oficial al R. Moldova nr.1-4/1 din 07.01.2011.

Despre autori:

Radion COJOCARU,
doctor în drept, profesor universitar,
director al Școlii doctorale
„Științe penale și drept public”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: radioncojocaruu@gmail.com

Secrieru SERGIU,
doctor în drept,
președinte al Asociației de Mediere
din Republica Moldova
e-mail: secrieru07@mail.ru

About authors:

Radion COJOCARU,
PhD, associate professor,
Director of the Doctoral School
”Criminal Sciences and Public Law”,
Academy “Ștefan cel Mare” of MIA,
e-mail: radioncojocaruu@gmail.com

Secrieru SERGIU,
PhD,
Chairperson of the Association
of Mediation of the Republic of Moldova
e-mail: secrieru07@mail.ru

CZU 343.133

DOI 10.5281/zenodo.5069204

PUNEREA SUB ÎNVINUIRE ȘI ÎNAINȚAREA ACUZĂRII

Tudor OSOIANU,

doctor în drept, profesor universitar

Dinu OSTAVCIUC,

doctor în drept, conferențiar universitar

INDICTMENT AND ACCUSATION SUBMISSION

Tudor OSOIANU,

PhD, university professor

Dinu OSTAVCIUC,

PhD, associate professor

Punerea sub învinuire ocupă un loc deosebit în faza de urmărire penală. Acest act totalizează activitatea organului de urmărire penală, realizată până la o anumită etapă.

Ordonanța de punere sub învinuire indică aspectele în fapt și în drept ce sunt imputate învinuitului, care permite orientarea activității procesual-penale, determinând conținutul rechizitoriului precum și al limitelor judecării cauzei penale.

Nu mai puțin importantă este comunicarea învinuirii incriminate, denumită în legislația națională – înaintarea învinuirii. Dacă organul de urmărire penală nu ar comunica actul de punere sub învinuire, acesta din urmă ar fi doar un act unilateral, caz în care învinuitul, căruia nu i s-a comunicat învinuirea, nu ar ști de ce este învinuit și, în consecință, ar fi lipsit de posibilitatea de a se apăra de faptele care i se impută.

Cuvinte-cheie: acuzație în materie penală, urmărirea penală, raport, ofițer de urmărire penală, procuror, ordonanță de punere sub învinuire.

The indictment occupies a special place in the criminal investigation phase. This act summarizes the activity of the criminal investigation body, carried out up to a certain stage.

The indictment ordinance indicates the factual and legal aspects that are imputed to the accused, which allows the orientation of the criminal procedural activity, determining the content of the indictment as well as the limits of the trial of the criminal case.

No less important is the communication of the incriminated accusation, called in the national legislation – the submission of the accusation. If the prosecuting body did not communicate the indictment, the latter would be only a unilateral act, in which case the accused, who was not notified of the accusation, would not know why is he accused, and consequently, would be deprived of the possibility of defending himself against the facts imputed to him.

Keywords: charge in criminal matters, criminal prosecution, report, criminal investigation officer, prosecutor, accusation submission ordinance.

Introducere. Potrivit jurisprudenței CtEDO, actul de acuzație are un rol determinant în procedura penală, începând cu data notificării, persoana în cauză este oficial avizată despre baza factuală și juridică a învinuirii ce i se aduce [1].

Prevederile art. 280-283, 289 CPP denotă că atribuirea calității de învinuit ar putea să cuprindă următoarele etape distincte:

– Întocmirea raportului de către ofițerul de urmărire penală cu propunere de punere sub învinuire;

Introduction. According to the jurisprudence of the ECHR, the indictment has a decisive role in the criminal procedure, starting with the date of notification; the person in question is officially informed about the factual and legal basis of the accusation brought against him. [1]

The provisions of the Articles 280-283, 289 of the CPC, denote that the attribution of the quality of accused could include the following distinct stages:

– Preparation of the report by the criminal

– Punerea sub învinuire (emiterea ordonanței de punere sub învinuire);

– Înaintarea acuzării (aducerea la cunoștință a ordonanței de punere sub învinuire) și audierea învinuitului;

– Schimbarea și completarea acuzării.

Punerea persoanei sub învinuire le permite organelor de urmărire penală, pe de o parte, să efectueze acțiunile necesare urmăririi penale, iar pe de altă parte, să facă previzibilă situația persoanei fără a leza drepturile fundamentale ale acesteia [2, pct.22].

Punerea sub învinuire contribuie la apariția unui participant nou, a unui participant principal – învinuitul. Soluționarea întemeiată a problemei despre punerea sub învinuire trebuie să contribuie la consolidarea legalității și a ordinii de drept, la ocrotirea intereselor drepturilor și libertăților cetățenilor, la educarea cetățenilor în spiritul respectării Constituției [2, pct.22].

În ceea ce privește calitatea de învinuit, Curtea Constituțională reține că termenul de menținere a statutului de învinuit al persoanei trebuie dedus din termenul rezonabil garantat de articolul 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și de articolul 20 din Constituție. În materie penală, acest drept urmărește ca persoana să nu fie subiectul unei acuzații pentru o perioadă îndelungată de timp [3, pct.31].

Curtea Europeană a subliniat că acuzaatul are dreptul la examinarea cazului său cu o diligență specială și că, în materie penală, articolul 6 din Convenție este conceput pentru evitarea incertitudinii în care se află o persoană acuzată ținând cont de faptul că risca o condamnare penală (Kalpachka c. Bulgariei, 02. 11. 2006, (paragr. 65); Borzhonov c. Rusiei, 22. 01. 2009, (paragr. 39); Grigoryan c. Armeniei, 10. 07. 2012, (paragr. 129); Borobar și alții c. României, 29 ianuarie 2013, (paragr. 80)).

Codul de procedură penală nu indică *in concreto* anumite termene procedurale pentru calitatea de învinuit. Acest termen nu poate fi stabilit *in abstracto*, dar este apreciat și stabilit în fiecare caz particular în funcție de criteriile stabilite în art. 20 alin. (2) CPP, concretizat prin dispozițiile art. 259 CPP.

investigation officer with a proposal of accusation submission;

– Indictment (issuing the indictment);

– Accusation submission (notification of the indictment) and hearing of the accused;

– Change and completion of the charge.

Placing the person under criminal charge allows the criminal investigation bodies, on the one hand, to carry out the actions necessary for the criminal investigation, and on the other hand, to make the person's situation predictable without infringing of his or her fundamental rights. [2, point 22]

The indictment contributes to the appearance of a new participant, of a main participant – the accused. The well-founded solution of the problem of indictment must contribute to the consolidation of legality and the rule of law, to the protection of the interests of citizens' rights and freedoms, to the education of citizens in the spirit of observance of the Constitution. [2, point 22]

As for the quality of the accused, the Constitutional Court notes that, *the time limit for maintaining of the status of accused person must be deduced from the reasonable time guaranteed by Article 6 § 1 of the European Convention on Human Rights and Article 20 of the Constitution. In criminal matters, this right seeks not to be the subject of an accusation for a long period of time. [3, point 31]*

The European Court has emphasized that the accused has the right to have his case examined with special diligence and that, in criminal matters, Article 6 of the Convention is designed to avoid the uncertainty of an accused person in view of the risk of a criminal conviction of Kalpachka v. Bulgaria, 02. 11. 2006, (par. 65); Borzhonov v. Russia, 22. 01. 2009, (par. 39); Grigoryan v. Armenia, 10. 07. 2012, (par. 129); Borobar and others v. Romania, January 29, 2013, (par. 80).

The Code of Criminal Procedure does not specify *in concreto* certain procedural deadlines for the quality of accused. This term cannot be established *in abstracto*, but it is appreciated and established in each particular case according to the criteria established in the Article 20 paragraph (2) of the CPC, objectified by the provisions of Article 259 of the CPC.

Methods and materials applied. Theoretical, normative and empirical material was used in

Metode și materiale aplicate. La elaborarea acestui articol a fost folosit materialul teoretic, normativ și empiric. De asemenea, cercetarea respectivului subiect a fost posibilă prin aplicarea mai multor metode de investigare științifică specifice teoriei și doctrinei procesual-penale: metoda logică, metoda analizei comparative, analiza sistemică etc. Totodată, au fost analizate lucrările specialiștilor autohtoni.

Scopul cercetării. Examinarea și analiza cadrului normativ intern și a doctrinei privind respectarea legalității în materia punerii sub învinuire și a înaintării acușării.

Rezultate obținute și discuții. Punerea sub învinuire. În cazul în care există suficiente probe că infracțiunea a fost săvârșită de o anumită persoană, organul de urmărire penală întocmește un raport cu propunerea de a pune persoana respectivă sub învinuire. Raportul cu materialele cauzei penale se înaintază procurorului.

„Legea nu prevede în mod expres conținutul raportului. În doctrină se susține că Raportul cu propunerea de a propune o anumită persoană sub învinuire va conține datele prevăzute în alineatul 2 al articolului 281” [4, p.432].

În practica de urmărire penală rapoartele conțin, de regulă, două părți: expunerea și dispozitivul.

Expunerea cuprinde: informații despre persoana în privința căreia s-a efectuat urmărirea penală; date despre dosarul de urmărire penală (începerea urmăririi, conexarea sau disjungerea, suspendarea, încetarea și reluarea urmăririi penale); fapta constatată de organul de urmărire penală; expunerea/ analiza probelor care confirmă fapta și vinovăția învinuitului; circumstanțele care atenuează sau agravează răspunderea învinuitului.

Dispozitivul cuprinde propunerea de punere sub învinuire și formularea învinuirii care se incriminează cu încadrarea juridică a acțiunilor ce urmează a fi imputate.

Dacă sunt întrunite condițiile prevăzute de lege pentru luarea măsurii preventive, atunci organul de urmărire penală înaintază propuneri în raport și în această privință.

Totuși art. 389 CPP indică în mod expres

the elaboration of this article. Also, the research of the respective subject was possible by applying several methods of scientific investigation specific to the procedural-criminal theory and doctrine: logical method, comparative analysis method, systemic analysis, etc. At the same time, the works of local specialists were analyzed.

The purpose of the research. Examination and analysis of the internal normative framework and of the doctrine regarding the observance of the legality in the matter of indictment and submission of the accusation.

Results obtained and discussions.

Indictment. If there is sufficient evidence that the crime was committed by a certain person, the criminal investigation body shall draw up a report with the proposal to place the person in charge. The report with the materials of the criminal case is submitted to the prosecutor.

“The law does not expressly provide for the content of the report. The doctrine states that the Report with the suggestion to propose a particular person under accusation will contain the data provided for in paragraph 2 of the Article 281.” [4, p.432]

In criminal prosecution practice, reports usually contain two parts: the exposure and the device.

The exposure includes: information about the person in respect of whom the criminal investigation was carried out; data about the criminal investigation file (initiation of prosecution, connection or disjunction, termination and resumption of criminal prosecution); the deed ascertained by the criminal investigation body; exposing / analyzing the evidence that confirms the deed and the guilt of the accused; circumstances that mitigate or aggravate the liability of the accused.

The device includes the suggestion for indictment and the wording of the accusation which is incriminated with the legal classification of the actions to be imputed.

If the conditions provided by law for taking the preventive measure are met, then the criminal investigation body shall submit proposals in the report in this regard as well.

However Article 389 of the CPC expressly

elementele de conținut al raportului, pentru cazurile în care ofițerul de urmărire penală consideră că probele administrate sunt concludente și suficiente pentru a termina urmărirea penală și întocmirea rechizitoriului:

- fapta care a servit temei pentru pornirea urmăririi penale;
- datele de identitate ale învinuitului sau învinuiților;
- încadrarea juridică a faptei sau faptelor și probele administrate;
- faptele și persoanele privitor la care s-a dispus încetarea urmăririi penale sau scoaterea persoanei de sub urmărire;
- corpurile delictive și măsurile luate în privința lor, precum și locul de păstrare;
- măsurile preventive aplicate;
- măsurile asigurătorii luate în cursul urmăririi penale;
- cheltuielile judiciare.

Dacă, urmare examinării raportului organului de urmărire penală și a materialelor cauzei, procurorul consideră că probele acumulate sunt concludente și suficiente, el emite o ordonanță de punere sub învinuire a persoanei.

În viziunea Plenului CSJ, ordonanța de punere sub învinuire asigură desfășurarea normală a urmăririi penale și se înscrie printre căile procesuale prevăzute de lege, necesare într-o societate democratică, care au un scop legitim de a asigura măsuri eficiente de luptă cu criminalitatea, și acest scop este proporțional anumitor restricții care pot fi impuse pe parcursul procesului [5, pct.5.3].

În opinia profesorului Dolea I., pe care o susținem, raportul privind propunerea de punere sub învinuire este facultativ pentru procuror, nefiind legat de calificarea infracțiunii indicate în raport. Procurorul poate de sine stătător pune persoana sub învinuire” [6, p. 653].

De fapt, procurorul este în drept să emită ordonanță de punere sub învinuire chiar și în lipsa raportului ofițerului de urmărire penală, de ex., în cazurile în care conform legii procurorul exercită în mod exclusiv urmărirea penală în conformitate cu prevederile art. 270 CPP.

Procurorul nu este constrâns de propunerea ofițerului de urmărire penală, care după stu-

indicates the content elements of the report, for the cases in which the criminal investigation officer considers that the evidence administered is conclusive and sufficient to complete the criminal investigation and the preparation of the indictment act:

- the deed that served as the basis for initiating the criminal investigation;
- identity data of the accused;
- the legal classification of the deed or facts and the evidence administered;
- the facts and persons regarding which the cessation of the criminal investigation was ordered or the removal of the person from the investigation;
- physical evidence of the offenses and the measures taken in respect of them, as well as the place of storage;
- applied preventive measures;
- precautionary measures taken during the criminal investigation;
- legal costs.

If, following the examination of the report of the criminal investigation body and the materials of the case, the prosecutor considers that the accumulated evidence is conclusive and sufficient; he issues an ordinance of indictment of the person.

In the view of the SCJ Plenum, the indictment insures the normal conduct of criminal prosecution and is one of the procedural means provided by law, necessary in a democratic society, which have a legitimate purpose to ensure effective measures to combat crime, and this purpose is proportional to certain restrictions that may be imposed during the process. [5, point 5.3]

In the opinion of Professor Dolea I., whom we support, the report on the proposed indictment is optional for the prosecutor, not being related to the qualification of the crime indicated in the report.” [6, p. 653]

As a matter of fact, the prosecutor is entitled to issue an indictment even in the absence of the report of the criminal investigation officer, for example, in cases where according to the law the prosecutor exclusively exercises criminal prosecution in accordance with the provisions of Article 270 of the CPC.

dierea și analiza raportului și a materialelor de urmărire penală ar putea să-l respingă, dispunând în conformitate cu prevederile art. 52 alin. (1) pct. 19 CPP, restituirea dosarului penal organului de urmărire penală cu indicațiile sale în scris. O eventuală admitere parțială a raportului ar presupune reținerea în sarcina învinuitului doar a unei părți din faptele constatate și propuse de a fi imputate de organul de urmărire penală, sau schimbarea încadrării juridice a faptelor ce urmează a fi incriminate.

Dacă persoana ce urmează a fi pusă sub învinuire are calitatea de bănuț, atunci emiterea ordonanței respective în conformitate cu prevederile art. 281 CPP trebuie realizată până la expirarea termenelor prevăzute de lege pentru menținerea calității de bănuț, indicate în art. 63 alin. (2) CPP.

CPP nu prevede în mod obligatoriu ca calitatea de învinuit să fie anticipată de cea a bănuțului. *În unele sisteme constituționale nu se atestă categoria de bănuț, după cercetările de rigoare persoanei fiindu-i înaintată învinuirea. Nici sistemul nostru de drept nu prevede obligativitatea recunoașterii persoanei în calitate de bănuț, aceasta se aplică la discreția organului de urmărire penală sau a procurorului, cărora le aparține dreptul de a alege direcțiile juste de exercitare a urmăririi penale. Astfel, organul de urmărire penală, dacă dispune de probe suficiente, poate înainta direct învinuirea* [7, pct.8].

Având în vedere prevederile art. 63 alin. (3) CPP, la momentul expirării termenului de reținere a bănuțului indicat în alin. (2) pct. 1 CPP – (72 ore), organul de urmărire penală este obligat să elibereze bănuțului reținut ori să revoce, în modul stabilit de lege, măsura preventivă aplicată în privința lui, dispunând scoaterea lui de sub urmărire sau punerea lui sub învinuire. Este dificil din punct de vedere practic ca în termen de 72 de ore să fie emis un raport cu propunere de punere sub învinuire, având în vedere complexitatea reținerii ca măsură de constrângere și termenul restrâns.

De asemenea, nu este cazul ca ordonanța de punere sub învinuire să fie anticipată de raportul ofițerului de urmărire, atunci când procurorul în conformitate cu prevederile art. 52 alin. (1) pct

The prosecutor is not constrained by the proposal of the criminal investigation officer, who after studying and analyzing the report and the criminal investigation materials, could reject it, deciding in accordance with the provisions of Article 52 paragraph (1) point 19 of the CPC, restitution of the criminal file to the criminal investigation body with his written indications. A possible partial admission of the report would imply to the accused only a part of the facts found and proposed to be imputed by the criminal investigation body, or the change of the legal classification of the facts to be incriminated.

If the person to be indicated has the quality of suspect, then the issuance of the respective ordinance in accordance with the provisions of Article 281 of the CPC, must be carried out until the expiration of the terms provided by law for maintaining the quality of suspect, indicated in Article 63 paragraph (2) of the CPC.

The CPC does not necessarily require that the quality of the accused should be anticipated by that of the suspect. *In some constitutional systems the category of suspect is not attested, after the rigorous investigations of the person being charged. Our legal system also does not provide for the obligation to recognize the person as a suspect, this applies at the discretion of the criminal investigation body or the prosecutor, who has the right to choose the suitable directions to pursue the criminal investigation. Thus, the criminal investigation body, having sufficient evidence, can directly file the accusation.* [7, point 8]

Considering the provisions of Article 63 paragraph (3) of the CPC, at the moment of expiration, the term of detention of the suspect indicated in paragraph (2) point 1 of the CPC - (72 hours), the criminal investigation body is obliged to release the detained suspect or to revoke, in the manner established by law, the preventive measure applied to him, ordering his removal from prosecution or placing him under charge. It is difficult from a practical point of view to issue a report with a proposal for indictment within 72 hours, given the complexity of detention as a coercive measure and the short deadline.

It is also not compulsory that the indictment ordinance should be anticipated by the re-

9 CPP retrace motivat cauza penală de la ofițerul de urmărire penală și preia urmărirea penală.

Dacă, după examinarea raportului organului de urmărire penală și a materialelor cauzei, procurorul consideră că probele acumulate sunt *concludente și suficiente*, el emite o ordonanță de punere sub învinuire a persoanei.

Pentru întocmirea raportului ofițerului de urmărire penală nu este impusă această condiție (art. 280 alin. (1) CPP). În general, nu considerăm rațional de a pune accent în acest context, fără o motivare de principiu, numai pe una din condițiile de admisibilitate a probelor indicate în art. 95 alin. (1) CPP, în mod separat, adică cel al concludenței.

Rămâne la latitudinea procurorului de a aprecia prezența celor două cerințe cumulative față de probele impuse în art. 281 CPP, pentru a pune sub învinuire o persoană. Dacă legea lămurește care probe sunt *concludente* în art. 6 pct. 35 CPP, atunci evaluarea înțelesului sintagmei *probe suficiente* rămâne la discreția procurorului.

„Instituția limitelor probatoriului este indisolubil legată de conceptul de suficiență a probelor. Într-un anumit sens, putem spune că vorbim despre „două părți ale aceleiași monede”. Diferența este, poate, în accente. Dacă în conceptul limitelor probatoriului, accentul se pune pe stabilirea obiectivelor (cât de multe dovezi va trebui să colectați pentru a considera stabilit obiectul probei?), atunci în conceptul de „suficiență” – pe evaluarea dovezilor deja colectate (există destul de multe?)” [8, p.57].

„Se consideră probe acumulate suficiente, chiar dacă nu sunt constatate toate circumstanțele agravante și atenuante, care nu sunt semne calificative ale elementelor infracțiunii, precum și mărimea daunei cauzate prin infracțiune, dacă acestea nu influențează calificarea infracțiunii. Aceste date pot fi constatate și după punerea sub învinuire” [4, p.433].

Ordonanța de punere sub învinuire trebuie să cuprindă:

- data și locul întocmirii;
- numele și prenumele procurorului care a întocmit-o;
- numele, prenumele, ziua, luna, anul și lo-

port of the investigating officer, when the prosecutor in accordance with the provisions of Article 52 paragraph (1) point 9 of the CPC shall reasonably withdraw the criminal case from the criminal investigation officer and take over the criminal investigation.

If, after examining the report of the criminal investigation body and the materials of the case, the prosecutor considers that the accumulated evidence is *conclusive* and *sufficient*, he issues an ordinance of indictment of the person.

This condition is not imposed to the criminal investigation officer for the preparation of the report (Article 280 paragraph (1) of the CPC). In general, we do not consider it rational to emphasize in this context, without a motivation in principle, only on one of the conditions of admissibility of the evidence indicated in Article 95 paragraph (1) of the CPC, only the convincing one.

It's up to the prosecutor's attitude to assess the presence of the two cumulative requirements for the evidence imposed in Article 281 of the CPC, to indict a person. If the law clarifies which evidence is *conclusive* in Article 6 point (35) of the CPC, then the evaluation of the meaning of the phrase *sufficient evidence*, remains at the discretion of the prosecutor.

“The institution of the limits of evidence is inextricably linked to the concept of sufficiency of evidence. In a sense, we can say that we are talking about “two sides of the same coin”. The difference is, perhaps, in the accents. If in the concept of the limits of evidence, the emphasis is on setting goals (how much evidence will you have to collect to consider the object of the evidence established?), then in the concept of “sufficiency” – on evaluating the evidence already collected (is there enough?).” [8, p.57]

“It is considered sufficiently accumulated evidence, even if not all aggravating and mitigating circumstances are found, which are not qualifying signs of the elements of the crime, if they do not influence the classification of the crime. These data can be also ascertained after the indictment.” [4, p.433]

The indictment ordinance must include:

- date and place of preparation;

cul nașterii persoanei puse sub învinuire, precum și alte date despre persoană care au importanță juridică în cauză;

– formularea învinuirii cu indicarea datei, locului, mijloacelor și modului de săvârșire a infracțiunii și consecințele ei, caracterul vinei, motivelor și semnelor calificative pentru încadrarea juridică a faptei, circumstanțelor în virtutea cărora infracțiunea nu a fost consumată în cazul pregătirii sau tentativei de infracțiune, formelor de participare, dacă infracțiunea a fost săvârșită de un grup de persoane;

– circumstanțele care agravează răspunderea;

– faptele incriminate și articolele, alineatele sau literele articolelor din Codul penal (inclusiv textul exact al legii penale care corespunde articolului, alineatului și literei respective);

– care prevăd răspunderea pentru aceste infracțiuni, în cazul în care învinuitul este tras la răspundere pentru săvârșirea mai multor infracțiuni;

– mențiunea despre punerea persoanei respective sub învinuire în cauza respectivă conform articolului, alineatului și literei articolului din Codul penal care prevăd răspundere pentru infracțiunea/ile comisă/e.

Omisiunea de a stabili perioada comiterii faptei incriminate este criticată atât de CtEDO, cât și de instanțele naționale. Astfel, prima instanță a reținut corect că prin derogare de la prevederile art. 281 alin. (2), 296 alin. (2) Cod de procedură penală, raportate la dispoziția art. 326 alin. (3) lit. a) Cod penal, atât ordonanța de punere sub învinuire, cât și rechizitoriul nu conțin informația privind perioada în care a avut loc fapta incriminată inculpatului, suma extorcată...[9]. Stabilirea exactă a timpului când s-a săvârșit infracțiunea permite organelor judiciare să determine alte activități desfășurate de făptuitor.

De asemenea, locul și timpul infracțiunii permit a constata dacă învinuitul are sau nu alibi. Curtea notează că instanțele judecătorești superioare nu au examinat constatarea instanței inferioare că G. și celălalt coacuzat au avut un **alibi** (s.a.) pentru presupusul timp al crimei. Luând în considerație toate declarațiile de mai sus ale martorilor, instanța de judecată a constatat că în jurul orei 4.30 dimi-

– name and surname of the prosecutor who drafted it;

– name, surname, day, month, year and place of birth of the accused person, as well as other data about persons of legal importance in question;

– formulation of the accusation indicating date, place, means and manner of committing the crime and its consequences, the nature of guilt, reasons and qualifying signs for the legal classification of the deed, circumstances by virtue of which the crime was not consumed in preparation or attempted crime, forms of participation, if the crime was committed by a group of persons;

– circumstances that aggravate the liability;

– the incriminated facts and the articles, paragraphs or letters of the articles from the Criminal Code (including the exact text of the criminal law corresponding to the article, paragraph and letter).

– facts which provide for liability for these offenses, if the accused is held liable for committing several offenses.

– the statement about bringing the person in question under indictment in accordance with the article, paragraph and letter of the article of the Criminal Code which provide for liability for the crime (s) committed.

Failure to establish the period for committing the incriminating act is criticized by both ECHR and national courts. Thus, the first instance correctly held that by derogation from the provisions of Articles 281 paragraph (2), 296 paragraph (2) of the Criminal Procedure Code, reported to the disposition of Article 326 paragraph (3) letter a) of the Criminal Code, the indictment ordinance and the accusation act do not contain information on the period in which the act committed against the defendant took place, the amount extorted, ...[9] Determining the exact time when the crime was committed allows the judicial bodies to determine other activities carried out by the perpetrator.

Also, the place and time of the crime allow ascertaining whether or not the accused has an alibi. The Court notes that higher courts did not examine the lower court's finding that G. and other co-accused had an **alibi** for the alleged time of the crime. Taking into account all the above statements

neața, ora la care potrivit acușării a avut loc omorul, bănușii se aflau în casa părinșilor frașilor C. și că ei nu puteau fi în pădure pentru a comite crima, după cum se pretindea [10, paragr.42, 112].

Curtea a notat, Cum a fost și în speșta Grădinar c. Moldovei, § 117, în prezenta cauză instanșele nașionale au omis să ia în considerație **alibi** (s.a.) al reclamantului pentru noaptea când omorul victimei M. ar fi avut loc, deși acest **alibi** (s.a.) a fost acceptat de două instanșe în prima rundă a procedurilor. Nu există nici o explicație pentru această omisiune, care se referă la unul din cele mai concludente argumente prezentate de apărare și prin urmare necesita o analiză corespunzătoare [11, paragr. 57].

Efectuând o sinteză a cadrului normativ și jurisprudenșei în ordinea de idei relevantă, se apreciază că instanșta de judecată este valabil sesizată și, respectiv, este în drept să judece cauza cu condiția că ordonanșta de punere sub învinuire și rechizitoriul sunt întocmite în conformitate cu prevederile legii. Astfel, faptele imputate inculpașilor sunt insuficient descrise, sunt imprecise și nu sunt circumstanțiate ca mod de operare, ori prin loc și timp. Acșunile care ar fi trebuit să stea la baza învinuirii nu sunt determinate cu suficientă precizie printr-o modalitate clară și concretă de săvârșire a faptelor infracșionale și o fixare riguroasă a coordonatelor spașio-temporale [12].

Stabilirea nu numai a datei calendaristice, dar și a orei este foarte importantă pentru unele cazuri concrete. Curtea menșionează că medicul-legalist I.C. a făcut parte din prima comisie de experșii medici legiști, care după ce au examinat cadavrul victimei, au ajuns la o concluzie cu privire la posibila **oră** (s.a.) la care i-a fost cauzată leziunea fatală. Cu doi ani mai târziu, din motive bine-cunoscute doar pentru el, medical legist I.C. s-a înfășșat la Curtea de Apel și a exprimat o opinie care a atras după sine un alt efect asupra acușării celor trei colaboratori de poliție [13].

Constatarea timpului săvârșirii infracșunii permite a o încadra corect atunci când el este semn esenșial al unei componente concrete sau semn circumstanțial. Curtea Constitușională reține că timpul săvârșirii faptei este un element inerent al componenteșii infracșunii, care urmează a fi indicat cu precizie, în conformitate cu prevederile art. 9 din Codul penal, potrivit căruia timpul săvârșirii faptei se consideră timpul când

of the witnesses, the court found that around 4.30 in the morning, the time when the murder took place according to the accusation, the suspects were in the house of the parents of the C. brothers and that they could not be in the forest to commit the crime, as alleged. [10, par.42, 112]

The court noted, As the case of Grădinar v. Moldova § 117, in the present case the domestic courts failed to take into account the plaintiff's **alibi** for the night when the murder of the victim M. allegedly took place, although this **alibi** was accepted by two courts in the first round of proceedings. There is no explanation for this omission, which refers to one of the most conclusive arguments presented by the defense and therefore requires a proper analysis. [11, par. 57]

Making a synthesis of the normative framework and jurisprudence in the revealed order of ideas, it is appreciated that the court is validly notified and, respectively, is entitled to judge the case provided that the indictment ordinance and accusation act are drawn up in accordance with the law. Thus, the fact imputed to the defendants are insufficiently described, are imprecise and are not circumstantial as a mode of operation, or by place and time. The actions that should have been the basis of the accusation are not determined with sufficient precision by a clear and concrete way of committing the criminal acts and a rigorous fixation of the spatial-temporal coordinates. [12]

Setting not only of the calendar data, but also the time is very important for some concrete cases. The Court notes that medical examiner I.C. was part of the first commission of forensic experts, who after examining the victim's body, came to a conclusion about the possible time at which the fatal injury was caused. Two years later, for reasons well known only to him, medical examiner I.C. appeared before the Court of Appeal and expressed an opinion that led to another effect on the indictment of the three police officers. [13]

Establishment of the time of the crime allows framing it correctly when it is an essential sign of a concrete component or circumstantial sign. The Constitutional Court holds that the time of committing the deed is an inherent element of the composition of the crime, which is to be indicated precisely, in accordance with the

a fost săvârșită acțiunea (inacțiunea) prejudicială, indiferent de timpul survenirii urmărilor [14, pct. 86].

Încadrarea juridică a faptei joacă un rol crucial în cadrul procesului penal ... *or, în acord cu temeiul legal al acuzațiilor ce i se aduc unei persoane, se poate organiza o apărare eficientă fundamentată pe contestarea faptelor incriminate cu titlu de acuzație, constituind o condiție esențială a echității procedurii garantate de art. 6 CEDO* [15].

...*CtEDO în cauza Adrian Constantin c. României a statuat că art. 6 § 3 lit. a) din Convenție exprimă necesitatea acordării unei atenții deosebite notificării „acuzației” aduse persoanei și îi recunoaște acuzatului dreptul de a fi informat nu doar cu privire la cauza acuzației, adică la faptele materiale de care este acuzat și pe care se bazează acuzația, dar și despre încadrarea juridică a faptelor, și aceasta în mod detaliat* [15].

Înaintarea acuzării. Art. 6 paragraful 3 lit. a) din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale reglementează dreptul „acuzatului” de a fi informat cu privire la natura și cauzele „acuzației” ce i se aduce. Art. 6 paragr. 3 lit. a) CEDO recunoaște acuzatului nu numai dreptul de a fi informat cu privire la „cauza” acuzației, adică faptele materiale de care este acuzat și pe care se bazează acuzația, dar și privitor la „natura” acuzației, adică încadrarea juridică a faptelor în cauză; în ambele situații informarea trebuie să fie detaliată [16].

Așadar, dreptul unei persoane de a-și pregăti apărarea în mod efectiv se află într-o legătură indisolubilă cu dreptul de a fi informat atât despre faptele imputate, cât și despre încadrarea juridică a acestora.

În materie penală, o informare precisă și completă cu privire la acuzațiile aduse unei persoane și, în consecință, cu privire la încadrarea juridică a acestora pe care instanța o poate reține împotriva sa reprezintă o condiție esențială a unui proces echitabil. Există o legătură între literele a) și b) de la articolul 6 § 3 din Convenția Europeană: dreptul de a fi informat cu privire la natura și cauza acuzației trebuie analizat prin prisma dreptului acuzatului de a-și pregăti apărarea (a se vedea Drassich c. Italiei [nr. 2], 22 februarie 2018, § 65 și § 66) [17, pct.23, 24].

provisions of the Article 9 of the Criminal Code, according to which the time of committing the deed is considered the time when the prejudicial action (inaction) was committed, regardless of the time of the consequences. [14, point 86]

The legal framework of the deed plays a crucial role in the criminal process... *or, in accordance with the legal basis of the accusations brought against the person, an effective fundamental defense can be organized on the contestation of the incriminated facts by way of accusation, constituting an essential condition of the fairness of the procedure guaranteed by Article 6 ECHR.* [15]

...*ECHR in the case of Adrian Constantin v. Romania ruled that Article 6 § 3 letter a) of the Convention expresses the need to pay special attention to the notification of the “accusation” brought against the person and recognizes the right of the accused to be informed not only on the cause of the accusation, in other words, on the material facts of which he is accused and on which the accusation is based, but also to the legal classification of the facts, in detail.* [15]

Accusation submission. Article 6 paragraph 3 letter a) of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms regulates the right of the “accused” to be informed of the nature and causes of the “accusation” brought against him. Article 6 paragraph 3 letter a) of ECHR recognizes not only the right of the defendant to be informed about the “cause” of the accusation, in other words, the material facts of which he is accused and on which the accusation is based, but also about the “nature”, the legal classification of the facts in question; in both cases the information must be detailed. [16]

Therefore, the right of a person to prepare his defense effectively is inextricably linked to the right to be informed both of the alleged facts and of their legal classification.

In criminal matters, accurate and complete information on the charges brought against a person and, consequently, on their legal classification which the court may retain against him is an essential condition of a fair trial. There is a link between letters a) and b) of the Article 6 § 3 of the European Convention: the right to be informed of the nature and cause of the charge must be examined in the light of the

Textul convențional nu impune nicio formă particulară în ceea ce privește maniera în care acuzatul trebuie informat cu privire la natura și cauza acuzației aduse împotriva lui [18]. Obligația de informare a acuzatului să privească întreaga acuzație [19, paragr. 65], inclusiv modificările ulterioare aduse acuzației, acuzatul trebuind să dispună de timpul și facilitățile necesare pentru a acționa și a-și organiza apărarea pe baza tuturor informațiilor primite [19, paragr. 61] și informarea să fie detaliată pentru ca acuzatul să dispună de elemente suficiente pentru a înțelege deplin toate acuzațiile formulate împotriva lui pentru a pregăti în mod corespunzător apărarea [19, paragr.60].

CSJ a criticat Decizia Curții de Apel, deoarece *constatând starea de fapt, a fost preluată învinuirea adusă lui Gheras Corneliu fără indicarea dacă aceasta corespunde prevederilor art. 281 alin. (2) Cod de procedură penală, adică dacă ea este clară, concretă și nu dă loc de interpretări prin frazele de ordin general pe care le conține, și anume „întru adoptarea unei hotărâri favorabile pe marginea cauzei penale din gestiune”, fără specificarea acțiunilor pe care trebuia sau le-a întreprins făptuitorul primind bani de la denunțator* [20].

Înaintarea acuzării constă în aducerea la cunoștință a persoanei învinuite asistate de apărătorul său a conținutului ordonanței de punere sub învinuire. Înaintarea acuzării învinuitului se face de către procuror în prezența apărătorului în cel mult 48 de ore din momentul emiterii ordonanței de punere sub învinuire, dar nu mai târziu de ziua în care învinuitul s-a prezentat sau a fost adus în mod silit. „Termenul de 48 de ore este unul limitativ” [6, p.656]. Într-o interpretare extensiv favorabilă, acest termen de 48 de ore trebuie să fie respectat și pentru cazurile de reținere în conformitate cu prevederile art. 169 și 170 CPP.

Aducerea silită trebuie să fie anticipată de citarea legală. CtEDO a constatat încălcarea art. 5 CEDO, în condițiile în care Ministerul Public nu și-a îndeplinit obligația de a preciza motivele pentru care emiterea mandatului de aducere era necesară înainte de legala citare a reclamantului. CtEDO a mai constatat că, deși urmărirea penală a fost începută în 2008, reclamantul a fost adus

defendant’s right to prepare his defense (to see Drasich v. Italia [No. 2], February 22, 2018, § 65 and § 66). [17, points 23, 24]

The conventional text does not impose any particular form as to the manner in which the accused must be informed of the nature and cause of the charge brought against him. [18] The obligation to inform the accused to look at the whole accusation [19, par. 65], including subsequent amendments to the prosecution, the accused must have the time and facilities necessary to act and organize his defense on the basis of all information received [19, par. 61] and the information should be detailed so that the accused has sufficient evidence to fully understand all the allegations made against him in order to properly prepare the defense. [19, par. 60]

The SCJ criticized the decision of the Court of Appeal, because *ascertaining the real situation, the accusation brought against Gheras Corneliu was taken over without indicating whether it corresponds to the provisions of Article 281 paragraph (2) of the Criminal Procedure Code, in other words, it is clear, concrete and does not give rise to interpretations by the general phrases it contains, and namely “for the adoption of a favorable decision on the criminal case under administration”, without specifying the actions which the perpetrator had to take or took, receiving money from the whistleblower.* [20]

The indictment consists in informing the accused person assisted by his defense counsel on the content of the indictment ordinance. The accusation submission shall be filed by the prosecutor in the presence of the defense counsel within 48 hours from the issuance of the indictment ordinance, but not later than the day on which the accused appeared or was forcibly brought. “The 48-hour term is a limiting one.” [6, p.656]. In an extensively favorable interpretation, this term of 48 hours must be observed also for the cases of detention in accordance with the provisions of the Articles 169 and 170 of the CPC.

The forced bringing must be anticipated by the legal citation. The ECHR found a violation of Article 5 of the ECHR, in the conditions in which the Public Ministry did not fulfill its obligation to specify the reasons why the issuance of the

pe 09.03.2010 sub puterea mandatului de aduce-re, fără a fi citat anterior, deși, cu alte ocazii, re-clamantul și-a respectat obligația de a se prezenta în fața organelor judiciare pentru a fi audiat [21, paragr.94-96].

„Punerea în vedere (comunicarea) a învi-nuirii are două accepțiuni: una restrânsă și alta mai largă, generală” [22, p.36].

„În accepțiunea restrânsă, comunicarea în-vinuirii este actul procesual care se îndeplinește după ce o persoană este pusă sub învinuire și constă în aceea că organul de urmărire penală comu-nică învinuitului fondul învinuirii, adică îi aduce la cunoștință faptele prevăzute de legea penală care i se impută” [22, p.36].

„În sens larg, punerea în vedere a învinuirii poate fi actul de punere sub învinuire și de punere în vedere a acesteia care, deși sunt diferite și nu coincid în timp, pot fi inserate în același act. Dar, deși punerea în vedere a învinuirii este un act dife-rit de cel anterior – al punerii sub învinuire, aceas-tă comunicare constituie principalul conținut al punerii sub învinuire” [22, p.36].

Chemarea unei persoane în fața procuroru-lui se face prin citație scrisă. Citarea se poate face și prin notă telefonică sau prin mijloace electro-nice. Citarea poate fi și prin intermediul poștei electronice sau prin orice alt sistem de mesagerie electronică în cazul în care procurorul dispune de mijloacele tehnice necesare pentru a dovedi că citația a fost primită. În unele cazuri citarea învi-nuitului poate fi efectuată personal de ofițerul de urmărire penală sau de către agentul împuternicit cu înmânarea citației.

La prezentarea persoanei față de care s-a emis ordonanță de punere sub învinuire, procu-rorul va verifica identitatea învinuitului, precum și împuternicirile celorlalți participanți, dacă aceștia anterior nu au participat la alte acțiuni realizate de procuror. Este adusă la cunoștință ordonanța de punere sub învinuire și explicat conținutul in-criminării ce se aduce. După înaintarea acuzării, procurorul îi va explica învinuitului drepturile și obligațiile acestuia prevăzute în art. 66 și art. 277 CPP. Învinuitul trebuie să primească o copie a or-donanței de punere sub învinuire și informația în scris privind drepturile și obligațiile lui. Aceste ac-

arrest warrant was necessary before the legal sum-mons of the plaintiff. The ECHR also found that, although the prosecution had begun in 2008, the applicant had been brought under the arrest war-rant on 09.03.2010, without being summoned before, although on other occasions the applicant had complied with his obligation to present be-fore the courts for a hearing. [21, par.94-96]

“Information (consideration) of the ac-cusation has two meanings: one restricted and another broader, general.” [22, p.36]

“In the narrow sense, communication of the accusation is the procedural act that is ful-filled after a person is put under accusation and consists in the fact that the criminal investigation body communicates to the accused the merits of the accusation, in other words, informs him on the facts provided by the criminal law.” [22, p.36]

“In a broader sense, imputation may be the act of notification and its prosecution which, although are different and not coinciding in time, may be inserted in the same act. But, although the notification is a different act than the previous one – the indictment, this communication is the main content of the indictment.” [22, p.36]

The summoning of a person before the prosecutor is made by written summons. The summons can also be made by telephone note or by electronic means. The summons may also be made by e-mail or by any other electronic mes-saging system if the prosecutor has the necessary technical means to prove that the summons have been received. In some cases, the summons of the accused may be made personally by the criminal investigation officer or by the agent empowered to issue the summons.

Upon presentation of the person against whom an indictment ordinance has been issued, the prosecutor will verify the identity of the ac-cused, as well as the powers of the other partici-pants, if they have not previously participated in other actions performed by the prosecutor. The indictment ordinance is brought to light and the content of the incrimination that is brought is explained. After submitting the accusation, the prosecutor will explain to the accused his rights and obligations provided in Articles 66 and 277 of the CPC. The accused must receive a copy of

țiuni, de asemenea, se consemnează în ordonanța de punere sub învinuire.

Se termină acest act cu semnarea ordonanței de către învinuit, apărător și alte persoane care participă la această acțiune. Semnăturile se aplică pe ordonanța de punere sub învinuire, indicându-se data și ora.

„Refuzul învinuitului de a semna trebuie evitat prin explicarea faptului că semnătura sa este aplicată nu în vederea recunoașterii învinuirii, ci pentru confirmarea actului de înaintare a acuzării.

Dacă învinuitul refuză totuși să semneze, în ordonanță este făcută o mențiune în această privință” [23, p.111]. „Apărătorul semnează ordonanța indiferent de poziția învinuitului, inclusiv în cazul refuzului” [6, p.656].

Când învinuitul este minor, în afară de apărător, trebuie să asiste în mod obligatoriu pedagogul sau psihologul la înaintarea acuzării.

După înaintarea acuzării, învinuitul se audiază imediat în prezența apărătorului. Învinuitul este audiat în aceeași zi în condițiile prevăzute în art.104 CPP.

Specificul declarațiilor învinuitului rezultă din două aspecte antagoniste:

- învinuitul este persoana care ar putea cunoaște cel mai veridic împrejurările cauzei și deci ar dispune în unele cazuri de un spectru mai larg de informații decât alți participanți în proces;
- este cel mai interesat subiect de rezultatul final al procesului penal și adesea nu urmărește dezvăluirea adevărului.

Tradițional, declarațiile învinuitului se divizează în două grupe:

1) *de recunoaștere a vinovăției*. În conformitate cu prevederile art. 103 alin. (2) CPP, recunoașterea vinovăției de către persoana învinuită de săvârșirea infracțiunii poate fi pusă în baza învinuirii doar în măsura în care este confirmată de fapte și circumstanțe ce rezultă din ansamblul probelor existente în cauză. Articolul 76 alin. (1) lit. g) și h) din Codul penal al RM prevede că căința sinceră și contribuția activă la descoperirea infracțiunii se consideră circumstanțe atenuante, care se exprimă în relevarea de către învinuit a informației veridice de care dispune;

2) *de negare a vinovăției*. Aceste declarații la

the indictment and written information on his rights and obligations. These actions are also recorded in the indictment.

This act ends with the signing of the ordinance by the accused, the defense counsel and other persons participating in this action. The signatures are applied on the indictment ordinance, indicating the date and time.

“The refusal of the accused to sign must be avoided by explaining that his signature is applied not in order to recognize the accusation, but to confirm the act of filling the accusation.

If, however, the accused refuses to sign, a mention is made in the ordinance in this regard.” [23, p.111] “The defense counsel signs the ordinance regardless of the position of the accused, including in case of refusal.” [6, p.656]

When the accused is a minor, in addition to the defense counsel, the pedagogue or psychologist must be required to be present during accusation submission.

After the accusation submission, the accused is immediately heard in the presence of the defense counsel. The accused is heard on the same day under the conditions provided in Article 104 of the CPC.

The specificity of the statements of the accused results from two antagonistic aspects:

- the accused is the person who could know the most truthful circumstances of the case and, therefore, would have in some cases a wider range of information than other participants in the process;
- he is the most interested subject in the final result of the criminal trial and often does not seek to reveal the truth.

Traditionally, the statements of the accused are divided into two groups:

1) *admission of guilt*. In accordance with Article 103 paragraph (2) of the CPC, the admission of guilt by the person accused of committing a crime can be based on the accusation only insofar as it is confirmed by the facts and circumstances resulting from all the existing evidence in question. Article 76 paragraph (1) letters “g” and “h” of the Criminal Code of the Republic of Moldova stipulates that sincere repentance and active contribution to the discovery of the crime

fel trebuie controlate în contextul celorlalte probe din dosar. Orice dubii sunt în favoarea învinutului. Învinutul nu poate fi forțat să mărturisească împotriva sa sau împotriva rudelor sale apropiate ori să-și recunoască vinovăția și nu poate fi tras la răspundere pentru refuzul de a face astfel de declarații. Datele comunicate de învinuit nu pot servi ca probe dacă ele se bazează pe informații a căror sursă nu este cunoscută. Dacă declarațiile învinutului sunt bazate pe spusele altor persoane, este necesar ca și aceste persoane să fie audiate.

Persoana care efectuează urmărirea penală, înainte de a-l audia pe învinuit, îl întreabă numele, prenumele, data, luna, anul și locul nașterii, precizează cetățenia, studiile, situația militară, situația familială și persoanele pe care le întreține, ocupația, domiciliul și altă informație necesară pentru identificarea lui.

Audierea învinutului de fiecare dată se începe cu întrebarea dacă acceptă să facă declarații asupra învinuirii care i se încredințează. În cazul în care învinutul refuză să facă declarații, aceasta se menționează în procesul-verbal al audierii.

Furnizarea declarațiilor de către învinuit nu este o obligație, ci un drept al lui. Pentru refuzul de a face declarații sau pentru declarații falsificate cu intenție învinutul nu este tras la răspundere. Dacă învinutul acceptă să facă declarații, atunci procurorul îl întreabă dacă recunoaște învinuirea înaintată și îi propune să facă în scris explicații asupra acesteia, iar dacă învinutul nu poate scrie sau refuză să scrie personal declarația, acest fapt este consemnat în procesul-verbal.

Învinutul face declarații în privința fondului acuzațiilor ce i se aduc, în privința împrejurărilor cauzei pe care le cunoaște și în privința probelor adunate deja în dosar.

Nu se permite audierea bănuitului, învinutului, inculpatului în stare de oboseală, precum și în timpul nopții, decât doar la cererea persoanei audiate în cazurile ce nu suferă amânare, care vor fi motivate în procesul-verbal al audierii.

Audierea învinutului nu poate începe cu citirea sau reamintirea declarațiilor pe care acesta le-a depus anterior. CtEDO critică prezentarea ilegală înainte de audiere a declarațiilor altei persoane pentru a corobora probele în acuzare [10,

are considered mitigating circumstances, which are expressed in the revelation by the accused of the truthful information available to him;

2) *denial of guilt*. These statements must also be checked in the context of the other evidence in the file. Any doubts are in the favor of the accused. The accused may not be compelled to testify against himself or his close relatives or to plead guilty and shall not be held liable for refusing to make such statements. The data communicated by the accused cannot serve as evidence if they are based on information whose source is not known. If the statements of the accused are based on the statements of other persons, these people also need to be heard.

The person conducting the criminal investigation, before hearing the accused, asks his name, surname, date, month, year and place of birth, specifies citizenship, education, military status, family status and dependants, occupation, domicile and other information needed to identify him.

The hearing of the accused each time begins with the question of whether he agrees to make statements on the charge against him. If the accused refuses to make statements, this shall be mentioned in the minutes of the hearing.

Providing the statements by the accused is not an obligation, but a right. The accused is not held liable for refusing to make statements or for intentionally falsifying statements. If the accused agrees to make statements, then the prosecutor asks him if he admits the accusation and proposes to make written explanations about it, and if the accused cannot write or refuses to write the statement in person, this fact is recorded in the minutes.

The accused makes statements regarding the merits of the accusation brought against him, regarding the circumstances of the case he knows and regarding the evidence already gathered in the file.

It is not allowed to hear the suspect, the accused, the defendant in a stage of fatigue, as well as during the night, only at the request of the person heard in cases that do not suffer delay, which will be motivated in the minutes of the hearing.

The hearing of the accused cannot begin with the reading or recollection of the statements

paragr.28, 111].

Învinuitul, inculpatul nu poate prezenta sau citi o declarație scrisă mai înainte, însă poate utiliza notele sale asupra amănunțelor greu de memorizat.

CtEDO a calificat drept tratamente inumane și degradante utilizarea pe parcursul efectuării cercetării penale a unor tehnici de dezorientare sau de privare senzorială aplicate persoanelor supuse la interogatoriu prin utilizarea uneia dintre următoarele cinci tehnici de interogare: acoperirea capetelor persoanelor interogate, expunerea lor la un zgomot continuu și puternic, privarea de posibilitatea de a dormi înainte de interogatoriu, limitarea alimentației, obligarea celor interogați să rămână în picioare, la zid, într-o postură penibilă, timp de mai multe ore. S-a mai reținut că aceste mijloace de interogatoriu au fost folosite cumulativ în scopul obținerii de mărturisiri, al denunțării altor persoane sau pentru obținerea de informații și au cauzat suferințe fizice și morale puternice, au antrenat tulburări psihice acute în cursul interogatoriului, creând victimelor sentimente de teamă, angoasă, inferioritate, în scopul de a le înfrânge rezistența fizică sau morală [24].

Declarațiile bănuțului, învinuitului se consemnează în procesul-verbal al audierii, întocmit în conformitate cu prevederile art. 260 și 261 CPP.

După terminarea audierii învinuitul semnează fiecare pagină a procesului-verbal de audiere și în întregime tot procesul-verbal, menționând că: „declarațiile sunt scrise de mine personal” sau „mi-a fost citit procesul-verbal și cele expuse corespund declarațiilor făcute, careva obiecții și demersuri nu am” urmând să fie semnat de procuror, învinuit, apărător și de reprezentant, pedagog sau psiholog în funcție de caz.

Este important ca procesul-verbal de audiere să fie semnat la data consemnării în el a declarațiilor și nu ulterior. *Reclamantul a susținut precum că el a fost condamnat în principal bazându-se pe declarațiile autodenunțătoare făcute sub presiunea relelor tratamente la 04 și 05.06. 1997. El nu a semnat aceste declarații, astfel exprimându-și refuzul cu cele ce i s-a impus să mărturisească la interogatoriu. Nici un proces-verbal nu a fost completat*

he has previously submitted. ECHR criticizes illegal before hearing of another person's statements to corroborate evidence in prosecution. [10, par.28, 111]

The accused may not present or read a written statement beforehand, but may use his notes on details that are difficult to memorize.

The ECHR has described as inhuman and degrading treatment the use of disorientation or sensory deprivation techniques applied to persons interrogated during the criminal investigation by using one of the following five interrogation techniques: covering the heads of the interrogated persons, their exposure to a continuous and loud noise, deprivation of the opportunity to sleep before interrogation, dietary limitation, forcing the respondents to stand, near the wall, in an awkward position for several hours. It was also noted that these means of interrogation were used cumulatively in order to obtain confessions, to denounce others or to obtain information and caused severe physical and moral suffering, caused acute mental disorders during interrogation, creating feelings of fear in victims, anxiety, inferiority, in order to defeat their physical or moral resistance. [24]

The statements of the suspect, the accused are recorded in the minutes of the hearing, drawn up in accordance with the provisions of Articles 260 and 261 of the CPC.

At the end of the hearing, the accused signs each page of the hearing report and the entire report, stating that: “the statements are written by me personally” or “my minutes have been read and the statements correspond to the statements made and I have no objections or approaches”, that should be also signed by the prosecutor, accused, defender and representative, pedagog or psychologist depending on the case.

It is important that the minutes of the hearing should be signed on the date on which the statements are recorded and not later. *The applicant alleged that he had been convicted mainly on the basis of self-denouncing statements made under pressure of ill-treatment on 04.06.1997-05.06.1997. He did not sign these statements, thus expressing his refusal with what he was forced to confess at the interrogation. No minutes were completed at the time*

la momentul acțiunilor de urmărire penală și dânsul a fost solicitat ulterior să semneze procesele-verbale doar în octombrie 1997. Atunci când el a refuzat, anchetatorul D. a specificat că reclamantul nu a căzut de acord să semneze. Acel anchetator a luat cauza sa în procedură după interogările din 04 și 05.06. 1997 și prin urmare nu a avut nici competența de a semna astfel de procese-verbale. Faptul că anchetatorul D. a semnat procesele-verbale în locul anchetatorului care inițial a procedat la audierea reclamantului, dovedește faptul că acele procese-verbale nu au fost semnate la 05.06.1997, în contradicție cu cele menționate în procese-verbale [11, paragr.43].

Schimbarea și completarea acuzării.

De regulă, punerea sub învinuire nu este succedată totdeauna cu terminarea urmăririi penale, fiind realizate încă un șir de acțiuni de urmărire penală, care dau posibilitatea de a acumula probe noi ce ar demonstra săvârșirea unei alte infracțiuni sau că învinuitul nu a comis acele fapte, pentru care anterior a fost pus sub învinuire. În legătură cu acest fapt acuzarea înaintată ceva mai devreme trebuie să fie schimbată sau modificată.

În acest sens, Curtea reține că încadrarea juridică a faptei stabilită prin ordonanța de începere a urmăririi penale reprezintă o versiune preliminară a organului de urmărire penală, care poate evolua în timp, în funcție de probele administrate. În același timp, încadrarea juridică stabilită prin ordonanța de punere sub învinuire nu este definitivă, aceasta putând fi schimbată până la elaborarea rechizitoriului. Astfel, Curtea reține că încadrarea juridică stabilită prin ordonanța de începere a urmăririi penale nu poate constitui un impediment pentru înaintarea unei noi învinuiri în privința unei persoane, dacă noua învinuire are o legătură intrinsecă cu fapta în legătură cu care a fost pornită urmărirea penală [25, pct.30].

Dacă, în cursul urmăririi penale, apar temeiuri pentru schimbarea sau completarea acuzării înaintate învinuitului, procurorul este obligat să înainteze învinuitului o nouă acuzare sau să o completeze pe cea anterioară.

Dacă, în cursul urmăririi penale, învinuirea înaintată nu s-a confirmat într-o anumită parte a ei, procurorul dispune scoaterea persoanei de sub urmărirea penală în privința acestui capăt de în-

of criminal proceedings and he was subsequently requested to sign the minutes only in October 1997. When he refused, investigator D. specified that the applicant had not agreed to sign. That investigator took his case in the proceedings after interrogations on 04.06.1997-05.06.1997, and therefore had no power to sign such minutes. The fact that investigator D. signed the minutes instead of the investigator who initially proceeded to hear the applicant, proves that those minutes were not signed on 05.06.1997, contrary to those mentioned in the minutes. [11, par.43]

Changing and completing the charge.

As a rule the indictment is not always succeeded by the end of the criminal investigation, being carried out another series of criminal prosecution actions, which give the possibility to accumulate new evidence that would prove the commission of another crime or that the accused did not commit those facts, for which he was previously charged. In connection with this, the accusation made a little earlier must be changed or modified.

In this respect, the Court notes that the legal classification of the deed established by the order initiating criminal proceedings is a preliminary version of the criminal investigation body, which may evolve over the time. At the same time, the legal framework established by the indictment ordinance is not final; it can be changed until the accusation act is drafted. Thus, the Court notes that the legal framework established by the ordinance initiating criminal proceedings cannot constitute an impediment to the submission of a new charge against a person if the new charge is intrinsically related to the act in connection with which the criminal investigation was initiated. [25, point 30]

If, during the criminal investigation, there are grounds for changing or supplementing the accusation made against the accused, the prosecutor is obliged to submit a new accusation to the accused or to complete the previous one.

If, during the criminal investigation, the submitted accusation has not been confirmed in a certain part of it, the prosecutor shall order the removal of the person from the criminal investigation regarding this point of the accusation.

In this regard, the Constitutional Court notes that the legal framework established by the

vinuire.

În acest sens, Curtea Constituțională reține că încadrarea juridică stabilită prin ordonanța de începere a urmăririi penale nu poate constitui un impediment pentru înaintarea unei noi învinuiri în privința unei persoane, dacă noua învinuire are o legătură intrinsecă cu fapta în legătură cu care a fost pornită urmărirea penală. În același timp, încadrarea juridică stabilită prin ordonanța de punere sub învinuire nu este definitivă, aceasta putând fi schimbată până la elaborarea rechizitoriului [25, pct.30].

Concluzii și recomandări. CPP nu prevede în mod obligatoriu ca calitatea de învinuit să fie anticipată de cea a bănuitului.

Dacă, după examinarea raportului organului de urmărire penală și a materialelor cauzei, procurorul consideră că probele acumulate sunt *concludente și suficiente*, el emite o ordonanță de punere sub învinuire a persoanei. Pentru întocmirea raportului ofițerului de urmărire penală nu sunt impuse aceste condiții de legislator.

Estimarea dacă într-o cauză concretă există probe suficiente pentru punerea sub învinuire ține de problema limitelor probatoriului, care în mod special nu este reglementată în CPP. Dacă obiectul probatoriului cuprinde totalitatea faptelor și circumstanțelor ce urmează a fi stabilite în conformitate cu art. 96 CPP, atunci limitele probatoriului răspund la altă întrebare – cât de multe probe sunt necesare și suficiente pentru a considera că obiectul probatoriului este stabilit. Este vorba în acest caz nu numai de cantitatea probelor, dar și de forța probantă a acestora (de ex., dacă sunt obținute din surse primare sau derivate) și de coroborarea lor. Limitele probatoriului diferă nu numai în funcție de specificul cauzei penale, de persoana care o instrumentează, dar și de etapa procesului penal. Ne putem convinge de justetea acestui raționament, comparând fundamentul probator necesar pentru atribuirea calității de bănuit cu cel necesar punerii sub învinuire (având în vedere definiția acestor subiecți principali din art. 63 CPP și respectiv art. 65 CPP).

În general nu considerăm rațional de a pune accent în acest context numai pe una din condițiile de admisibilitate a probelor indicate

ordinance to initiate the criminal proceedings may not constitute an impediment to the submission of a new charge against a person, if the new charge has an intrinsic connection with the act regarding to which the criminal investigation was initiated. At the same time, the legal framework established by the indictment ordinance is not final; it can be changed until the accusation act is drafted. [25, point 30]

Conclusions and recommendations:

The Criminal Procedure Code does not necessarily require that the quality of the accused should be anticipated by that of the suspect.

If, after examining the report of the criminal investigation body and the materials of the case, the prosecutor considers that the accumulated evidence is *conclusive and sufficient*, he issues an ordinance of indictment of the person. These conditions are not imposed by the legislator for the preparation of the report of the criminal investigation officer.

The assessment of whether there is sufficient evidence in a particular case to be charged is related to the issue of the limits of evidence, which is not specifically regulated in the CPC. If the object of the evidence includes all the facts and circumstances to be established in accordance with Article 96 of the CPC, then the limits of the evidence answer another question – how much evidence is necessary and sufficient to consider that the object of the evidence is established. In this case, it is not only the amount of evidence, but also their probative force (for example: if they are obtained from primary or derived sources) and their collaboration. The limits of the evidence differ not only depending on the specifics of the criminal case, the person investigating it, but also the stage of the criminal process. We can be convinced of the correctness of this reasoning, comparing the probative basis necessary for attributing the quality of suspect with the one necessary for prosecution (considering the definition of these main subjects from Article 63 of the CPC and Article 65 of the CPC respectively).

In general, we do not consider it rational to emphasize in this context, only on one of the conditions of admissibility of the evidence indicated in the Article 95 paragraph (1) of the CPC, separately, that of the conclusion. So we can argue that

în art. 95 alin. (1) CPP, în mod separat, adică cel al concludenței. Deci putem susține că constatarea *admisibilității* probelor în cumul *cu cerința suficienței probelor*, în calitate de condiții obligatorii care ar motiva de principiu ordonanța de punere sub învinuire, poate justifica în drept procurorul să emită ordonanța de punere sub învinuire. Prin urmare, se impune la nivel de legislativ, înlocuirea cuvântului *concludente* cu cuvântul *admisibile* în dispoziția art.281 alin. (1) CPP.

the finding of the *admissibility* of evidence in conjunction with the *requirement of sufficient evidence*, as mandatory conditions that would motivate in principle the indictment ordinance, can justify in law, the prosecutor to issue the indictment ordinance. Therefore, it is required at the legislative level, the replacement of the word *conclusive* with the word *admissible* in the disposition of Article 281 paragraph (1) of the CPC.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. A se vedea: (Hotărârea din 19. 12. 1989 Kamasinski c Austriei (paragr. 79); Hotărârea din 25.03.1999 Pelissier și Sassi c. Franței (paragr. 51-52); Hotărârea din 25. 06. 2000, Mattoccia c. Italiei (paragr. 59).
2. Decizia Curții Constituționale nr. 141 din 22.11.2018 de inadmisibilitate a sesizării nr.169g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 63 alin. (3) și a articolului 282 alin. (1) din Codul de procedură penală.
3. Decizia Curții Constituționale nr.4 din 20.01.2020 de inadmisibilitate a sesizării nr. 206g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 282 din Codul de procedură penală (durata maximă de menținere a statutului de învinuit al persoanei).
4. Igor DOLEA. Dumitru ROMAN. Tatiana VÎZDOAGĂ [et al.] Codul de procedură penală. Comentariu. Ch. 2005. 655 p.
5. HP CSJ nr.7 din 04.07.2005 Cu privire la practica asigurării controlului judecătoresc de către judecătorul de instrucție în procesul urmăririi penale (pct.5.3).
6. Igor DOLEA. Codul de procedură penală al Republicii Moldova (Comentariu aplicativ), Ch., Ed.CARTEA JURIDICĂ, 2016, 1172 p.
7. Hotărârea Curții Constituționale nr. 26 din 23.11.2010 asupra excepției de neconstituționalitate a prevederilor alin. (6) art. 63 din Codul de procedură penală (Monitorul Oficial 235-240/27, 03.12.2010).
8. A se vedea: ГОЛОВКО Л. и друг. Курс Уголовного процесса. Изд. Статут. Москва 2017. 1280 p.
9. Decizia CP CSJ din 29. 11. 2018. Dosarul nr. 4-1re-203/2018. Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_plen_penal.php?id=1715
10. În cauza Grădinar c. Moldovei (Hot. 08..04. 2008, Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-112886>
11. În cauza Vetrenco c. Moldovei (Hot. CtEDO, 18.05.2010).
12. Decizia CP CSJ din 25. 09.2012. Dosarul nr. 1ra -582/12.
13. În cauza Ghimp și alții c. Republicii Moldova (Hot. CtEDO 30.10. 2012).
14. Hotărârea Curții Constituționale nr. 14 din 27.05.2014 pentru controlul constituționalității Art. II al Legii nr. 56 din 4 aprilie 2014 pentru completarea articolului 60 din Codul penal al Republicii Moldova (prescripția tragerii la răspundere penală) (Sesizarea nr. 27a/2014).
15. DCP CSJ 29. 10. 2019. Dosar nr. 1ra-1143/2019. Disponibilă:http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=14755.
16. A se vedea Hot. CtEDO: Pelissier și Sassi c. Franței din 25. 03. 1999 (paragr. 51). Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/>

- eng?i=001-58226 ; Mattoccia c. Italiei din 25. 07. 2000, (paragr. 59). Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58764>; Pennev c. Bulgariei, din 07. 01. 2010, (par. 33 și 42). Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96610>; Adrian Constantin c. României, din 12. 04. 2011 (paragr. 18). Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123828>.
17. Decizia Curții Constituționale nr. 63 din 11.06.2020 de inadmisibilitate a sesizării nr. 39g/2020 privind excepția de neconstituționalitate a unor dispoziții din articolele 332 alin. (2) și 391 alin. (2) din Codul de procedură penală (încetarea procesului penal atunci când fapta constituie o contravenție și soluționarea cauzei conform prevederilor Codului contravențional).
18. A se vedea Hot. CtEDO Pelissier si Sassi c. Franței, (paragr. 53); Drassich c. Italiei, din 11. 12. 2007, (paragr. 34). Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-83896> ; Giosakis c. Greciei, din 03. 05. 2011, (par. 29). Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-104676>.
19. Hot. CtEDO Mattocia c. Italiei din 25. 07. 2000.
20. DCP CSJ din 19.05. 2020. Dosar nr. 1ra-905/2020. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=15907.
21. Iustin Robertino Micu c. României, (Hot. CtEDO din 13.01.2015).
22. Magherescu D. Învinierea și modificarea învinuirii. În: Revista națională de drept, 2004, nr. 8, august, p. 32-38.
23. ZAMFIR V. Instituția învinuirii în procesul penal. Teză de doctor în drept. Specialitatea științifică: 554.03 - Drept procesual penal. Chișinău, 2018 192 p.
24. Hot. CtEDO în cauza Irlanda c. Marii Britanii din 18.01.1978.
25. Decizia Curții Constituționale nr.50 din 31.05.2018 de inadmisibilitate a sesizării nr. 59g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 326 alin. (11) din Codul penal și a unor prevederi din articolul 283 alin. (1) din Codul de procedură penală.

Despre autori:

Tudor OSOIANU,

*doctor în drept, profesor universitar,
conferențiar universitar al Catedrei „Procedură
penală, criminalistică și securitate informațională”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: tosoianu@gmail.com*

Dinu OSTAVCIUC,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
rector al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: ostavciuc@mail.ru*

About authors:

Tudor OSOIANU,

*PhD, university professor,
associate professor of the Chair “Criminal Procedure,
Forensics and Information Security”,
Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: tosoianu@gmail.com*

Dinu OSTAVCIUC,

*PhD, associate professor
rector of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: ostavciuc@mail.ru*

CZU 351.86

DOI 10.5281/zenodo.5069210

ORDINEA PUBLICĂ ȘI SECURITATEA CIVILĂ – UN NORMATIV AL CADRULUI JURIDIC ȘI INSTITUȚIONAL

Liliana CREANGĂ,

doctor în drept, conferențiar universitar

Mihaela BEJENARI,

asistent universitar

Ana-Maria REVENCO,

studentă

PUBLIC ORDER AND CIVIL SECURITY – A JURIDICAL AND INSTITUTIONAL NORMATIVE ORDER

Liliana CREANGĂ,

PhD, associate professor

Mihaela BEJENARI,

assistant professor

Ana-Maria REVENCO,

student

Securitatea statului și a societății, siguranța persoanei reprezintă valori sociale fundamentale. De existența și realizarea lor depinde normala desfășurare a activității statului în realizarea sarcinilor și funcțiilor care îi revin. Reglementarea relațiilor sociale, domnia legii și disciplina constituie adevăratele valori democratice.

Problema ordinii publice și a siguranței cetățeanului se pune în spațiul european, cu multă actualitate, fiind tot mai evidente preocupările factorilor de decizie în acest sens, dar, în egală măsură, și ale cetățenilor cărora le este din ce în ce mai greu să accepte climatul de insecuritate. De aceea, în centrul preocupărilor autorităților publice se află ordinea publică și siguranța cetățeanului, ca repere majore ce condiționează buna funcționare a organelor de stat abilitate.

Cuvinte-cheie: securitate, siguranță, relații sociale, democrație.

The security of the state and society, the security of the person are fundamental social values. Their existence and realization depend on the normal conduct of the state's activity in carrying out its tasks and functions. The regulation of social relations, the rule of law and discipline constitute true democratic values.

The issue of public order and citizen safety is being raised in the European area, with a lot of topicality, and the concerns of decision-makers in this regard are increasingly evident, but also of citizens who find it increasingly difficult to accept the climate of insecurity. Therefore, at the heart of the public authorities' concerns is public order and citizen safety, as major benchmarks that condition the proper functioning of the competent state bodies.

Keywords: security, safety, social relations, democracy.

Introducere. În istoria sa, Republica Moldova a trecut prin diverse transformări politico-juridice și social-economice, iar caracterul lor a demonstrat un adevăr cert: țara noastră se află într-un proces de transpunere în viață a celor mai bune practici europene și internaționale de afirmare a personalității umane și de consolidare a democrației.

Securitatea statului și a societății, siguranța persoanei constituie valori fundamentale, iar de existența și nestingherita lor realizare depinde normala desfășurare a activității statului în realizarea sarcinilor și funcțiilor care îi revin. Regle-

Introduction. The Republic of Moldova has undergone various political-legal and social-economic transformations in its history, and their character has demonstrated a certain truth: our country is in a process of transposing into life the best European and international practices of affirming human personality and strengthening democracy.

The security of the state and society, as well as that of the person, constitute fundamental values, and their existence and unhindered realization depend on the normal conduct of the state's activity in the performance of its tasks and func-

mentarea riguroasă a relațiilor sociale, așezarea întregii vieți sociale pe bazele trainice ale legalității, ale ordinii de drept reprezintă o cerință firească a democrației.

Problema ordinii publice și a siguranței cetățeanului este tratată în spațiul european, cu multă actualitate, fiind tot mai evidente preocupările factorilor de decizie în acest sens, dar, în egală măsură, și ale cetățenilor cărora le este din ce în ce mai greu să accepte climatul de insecuritate. De aceea în centrul preocupărilor autorităților publice se află ordinea publică și siguranța cetățeanului, ca repere majore ce condiționează buna funcționare a organelor de stat abilitate.

Ordinea publică viabilă într-o lume în schimbare permite consolidarea unei stabilități interne durabile și este rezultatul a două tendințe complementare [1]: prima este cea de continuitate, se bazează pe o anumită cultură a ordinii publice specifică sportului și pe evoluțiile interne ale sistemului de ordine și siguranță publică. Rezultat al modernizărilor succesive și al unei culturi specifice acestui spațiu, ordinea și siguranța publică au o tendință de echilibru. A doua tendință este cea de reformă, impusă de rolul schimbărilor care antrenează spațiul european și cel global. În cadrul acestei reforme, criteriul de interoperabilitate reprezintă o necesitate. Pentru realizarea acestei necesități, Republica Moldova trebuie să-și adapteze administrația și serviciile publice la standardele europene. Sistemul de ordine publică nu poate fi abordat izolat, el trebuie abordat din contextul internațional actual, în care opțiunea fundamentală este regionalizarea și globalizarea securității. Republica Moldova se află într-o zonă în care există tensiune și potențial pentru conflicte militare ce se pot extinde, dar mai ales, o acțiune importantă a criminalității organizate transfrontaliere, a permis evidențierea unor riscuri care țin de contextul regional. Chiar și ineficiența actului de guvernare în anumite domenii poate deveni o amenințare la adresa securității naționale. Problemele economice și financiare ale țării, cu repercusiuni asupra laturii sociale, au afectat și continuă să afecteze funcționarea societății.

Ordinea publică într-o societate modernă

În orice stat de drept, la baza activității sale

tions. The natural requirement of democracy is a rigorous regulation of social relations, the establishment of all social life on the enduring foundations of legality and the rule of law.

The issue of public order and citizen safety is being dealt with in the European area with a lot of topicality, and the concerns of decision-makers in this regard are increasingly evident, but also of citizens who find it increasingly difficult to accept the climate of insecurity. Therefore, the main public authorities' concerns are public order and citizen safety, as major benchmarks that condition the proper functioning of the competent state bodies.

Viable public order in a changing world allows the consolidation of sustainable internal stability and is the result of two complementary trends [1]: the first is that of continuity, which is based on a certain culture of public order specific to the sport and on internal developments of the public order and safety system. As a result of successive modernizations and a culture-specific to this space, public order and safety tend to balance. The second trend is that of reform, imposed by the role of changes that are driving the European and global space. In this reform, the interoperability criterion is a necessity. The Republic of Moldova must adapt its administration and public services to European standards in order to achieve this need. The public order system cannot be approached in isolation, it must be approached from the current international context, where the fundamental option is security regionalisation and globalisation. The Republic of Moldova is an area with tension and potential military conflicts can expand, but above all, an important action of cross-border organised crime has allowed the highlighting of risks related to the regional context. Even the inefficiency of governance activities in certain areas can become a threat to national security. The country's economic and financial problems, with repercussions on the social side, have affected and continue to affect the functioning of society.

1. Public order in a modern society

In any state of law, the Constitution is the basis of its activity, and any central or local pub-

stă Constituția, iar orice acțiune a autorităților publice centrale sau locale se desfășoară într-un cadru legal. Nu poate exista democrație fără apărarea și respectarea drepturilor omului, iar acestea se pot realiza numai într-un cadru sigur, de ordine și siguranță publică.

Pentru asigurarea climatului de normalitate, în care sintagma „ordine publică” își găsește expresie, statul își constituie instituții specifice, denumite în termeni generali forțe de ordine publică. Forțele însărcinate cu menținerea ordinii publice reprezintă un pilon sigur al liniștii sociale. Aceste forțe se confruntă cu diverse persoane, grupări, asociații etc. ce inițiază și dezvoltă acțiuni din ce în ce mai violente și mai bine organizate.

Ordinea publică constituie un ansamblu de reguli care organizează comportamentul indivizilor în societate, în mod special, în locurile publice, reguli care se materializează atât în norme morale, teologice, obiceiuri, tradiții și norme juridice, cât și în măsurile pe care societatea este în drept să le ia prin intermediul organelor sale abilitate împotriva indivizilor atunci când aceste reguli de conduită socială nu sunt respectate.

Ordinea publică este interpretată și ca stare de „legalitate, de echilibru și pace socială”, prin care se asigură liniștea publică, securitatea persoanei, a colectivităților și a bunurilor, sănătatea și morala publică, care permite exercitarea drepturilor și libertăților constituționale, precum și funcționarea structurilor specifice statului de drept.

Caracteristica principală a menținerii ordinii publice o constituie prevenirea, în care scop culegerea și valorificarea informațiilor este elementul esențial, alături de acțiunile privind asigurarea ordinii pe timpul întrunirilor și manifestațiilor publice de diferite tipuri.

Noile realități legate de menținerea ordinii publice impun, în contextul unei specializări și al unui profesionalism ridicat, dezvoltarea și transformarea permanentă a următoarelor capacități: capacitatea de informare, viteza de reacție, forța de reacție, controlul situației în timp și spațiu, gestionarea activității de comandă. Diversitatea elementelor componente impune existența unor principii de organizare, obligatorii pentru a asigura forțelor de securitate internă ordinea internă,

lic authorities' action is carried out within a legal framework. There can be no democracy without the defense and respect for human rights, and this can only be achieved in a safe, order and public security framework.

To ensure the climate of normality, in which the phrase “public order” finds expression, the State constitutes specific institutions, referred to in general terms as law enforcement bodies. These bodies being charged with maintaining public order are a sure basis of social peace. These bodies face various individuals, groups, associations, etc. who initiate and develop increasingly violent and well-organized actions.

Public order constitutes a set of rules that organize the behavior of individuals in society, especially in public places, rules that materialize both in moral, religious, customs and legal norms, as well as in measures that society is entitled to take through its competent bodies against individuals when these rules of social conduct are not respected.

Public order is also interpreted as a state of “legality, balance and social peace”, which ensures public peace, the security of the person, the communities and property, public health and morality, that allows also the exercise of constitutional rights and freedoms, as well as the functioning of structures specific to the rule of law.

The main feature of maintaining public order is prevention, in which the purpose of collecting and valuing information is the essential element, along with actions on ensuring order during meetings and public demonstrations of different types.

The new realities related to the maintenance of public order require, in the context of a specialty and high professionalism, a continuous development and increasing of the following skills: information skills, reaction speed, reaction force, control of the situation in time and space, management of the team activity. The diversity of the components requires the existence of organizational principles, mandatory to ensure the internal security forces, internal order, cohesion and efficiency.

These principles are: an adequate organiza-

coeziunea și eficiența necesare. Aceste principii sunt: adecvarea organizării forțelor, convergența eforturilor, specializarea, economia forțelor și mijloacelor, delimitarea, stabilitatea și continuitatea, stabilirea unor proporții juste între elementele de conducere, de execuție, de asigurare și logistică.

Importanța asigurării ordinii publice în stat este primordială: contribuie la respectarea și executarea legilor, a hotărârilor judecătorești, buna conviețuire în societate, precum și buna funcționare a serviciilor de stat, permite realizarea echilibrului bazat pe consensul social necesar funcționării optime a ansamblului social în condițiile reglementărilor juridice interne, consacării apărării și respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, a proprietății publice și private, garantează asigurarea condițiilor corespunzătoare edificării unui stat de drept.

Cu alte cuvinte, asigurarea ordinii publice reprezintă o necesitate socială, realizată prin activități specifice de organe speciale, forțele de ordine publică, ce reprezintă autorități deținând competențe și atribuții în materie de ordine publică și cărora, prin lege și prin alte acte normative, li se conferă sarcini în ocrotirea normelor de drept.

Din categoria organelor prin intermediul cărora se realizează aplicarea legilor face parte și poliția, considerat un „organ specializat al puterii executive însărcinat de legislația în vigoare să asigure pacea și liniștea publică, să apere societatea de orice manifestări violente, să identifice și să imobilizeze persoanele care manifestă un comportament ilicit aplicând măsuri de constrângere în modul prevăzut de lege” [2].

În același timp, în calitatea sa de autoritate publică, chemată să asigure aplicarea și respectarea legii, poliția este și un „instrument de control, dar și de represiune, în situațiile în care forța fizică devine necesară pentru impunerea ordinii de drept. În conformitate cu prevederile *Strategiei naționale în domeniul protecției intelectuale, menținerea securității publice* (Hotărârea Guvernului din 31 mai 2017) [3], se impune realizarea eficientă a măsurilor politice, organizaționale, social-economice, informaționale, de drept și alte măsuri în vederea: depistării, prevenirii, combaterii

tion of forces, a convergence of efforts, specialization, the economy of forces and means, delimitation, stability and continuity, the establishment of just proportions between the elements of leadership, execution, insurance and logistics.

The importance of ensuring public order in the state is absolute: it contributes to the observance and law enforcement, court decisions, good coexistence in society, as well as the proper functioning of state services and it allows the achievement of the balance based on the social consensus necessary for the optimal functioning of the society under the conditions of internal legal regulations, the consecration for the defense and respect for the fundamental rights and freedoms of citizens, public and private property, as well it guarantees the conditions appropriate to the edification of a rule of law.

In other words, assuring public order is a social necessity, carried out through specific activities of special bodies, law enforcement bodies, representing authorities and having powers to maintain and assure public order and so, their duty is to protect the rule of law by means of normative acts

The police is considered a “specialised body of the executive power responsible for the legislation in force, to ensure peace and quiet in force, to protect society from any violent manifestations, to identify and immobilize persons who manifest an illicit compartment by applying coercive measures in the manner prescribed by law” [2].

At the same time, the police, as a public authority, called upon to ensure the application and observance of the law, are also an “instrument of control, but also of repression, in situations where physical force becomes necessary for the law enforcement. In accordance with the National Strategy provisions in the field of intellectual protection and the maintenance of public security (Government Decision of 31 May 2017) [3], it is necessary to carry out effective political, organisational, social-economic, informational, legal and other measures with a view to: detect, prevent and combat terrorism and extremism, corruption, illegal circulation of narcotics and psychotropic substances, weapons, ammuni-

terrorismului și extremismului, corupției, circulației ilegale a substanțelor narcotice și psihotrope, a armelor, munițiilor, substanțelor explozive, organizării migrației ilegale, traficului de ființe umane, fie de alte atentate la drepturile și libertățile persoanei și cetățeanului, valori materiale și spirituale ale societății, obiecte de infrastructură ale Republicii Moldova de importanță critică și/sau potențial periculoase, prevenirii conflictelor sociale, prevenirii, eliminării și minimizării consecințelor unor situații excepționale provocate de om și de natură, fapte ce pot periclita viața și sănătatea persoanei, îmbunătățirii administrației publice în domeniul securității transportului.

Inspectoratul General al Poliției reprezintă unitatea centrală de administrare și control a Poliției, în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, care, în condițiile legii, apără drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei prin activități de menținere, asigurare și restabilire a ordinii și securității publice, prevenire, descoperire și investigare a infracțiunilor și contravențiilor [4].

2. Nivelul infracționalității în Republica Moldova

În ultimul timp, societatea abordează, tot mai frecvent, probleme ce țin de creșterea nivelului infracționist. Analiza datelor statistice însă, pentru perioada anilor 2016-2020, a cadrului legal aferent și altor surse demonstrează că tendința privind rata infracționalității este în scădere.

Conform definiției oferite de Biroul Național de Statistică: infracțiune este o faptă (acțiunea sau inacțiunea) prejudiciabilă, prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăție și pasibilă de pedeapsa penală [5].

Actul legislativ de bază privind drepturile fundamentale ale omului, care cuprinde norme de drept ce stabilesc principiile și dispozițiile generale și speciale ale dreptului penal, determină faptele ce constituie infracțiuni și prevede pedepsele ce se aplică infractorilor – este Codul penal al Republicii Moldova nr.985 din 18.04.2002 publicat în Monitorul Oficial al RM nr.72-74 din 14.04.2002 [6].

Biroul Național de Statistică prezintă informația privind nivelul infracționalității în anul 2020, elaborată pe baza datelor furnizate de Ministerul Afacerilor Interne, Agenția de Adminis-

tion, explosive substances, organization of illegal migration, trafficking in human beings, or other attacks on the rights and freedoms of the person and citizen, material and spiritual values of the society, infrastructure objects of the Republic of Moldova of critical and/or potentially dangerous importance, as well as to prevent social conflicts, eliminate and minimize the consequences of emergency situations caused by man and nature, facts that could endanger the life and health of the person, to improve the public administration to ensure of transport security.

The General Inspectorate of Police represents the central unit of administration and control of the Police, subordinated to the Ministry of Internal Affairs, which mission is to defend the fundamental rights and freedoms of the person through activities of maintaining, ensuring and restoring public order and security, prevention, discovery and investigation of crimes and misdemeanours [4].

2. The crime rate in the Republic of Moldova.

Recently, society is approaching more and more frequently problems related to the crime rate increasing. However, the analysis of crime statistics for the period 2016-2020 of the related legal framework and other sources shows that the trend regarding the crime rate is decreasing.

According to the definition provided by the National Bureau of Statistics: crime is a prejudicial act (action or inaction), provided by the criminal law, committed with guilt and punishable by criminal punishment [5].

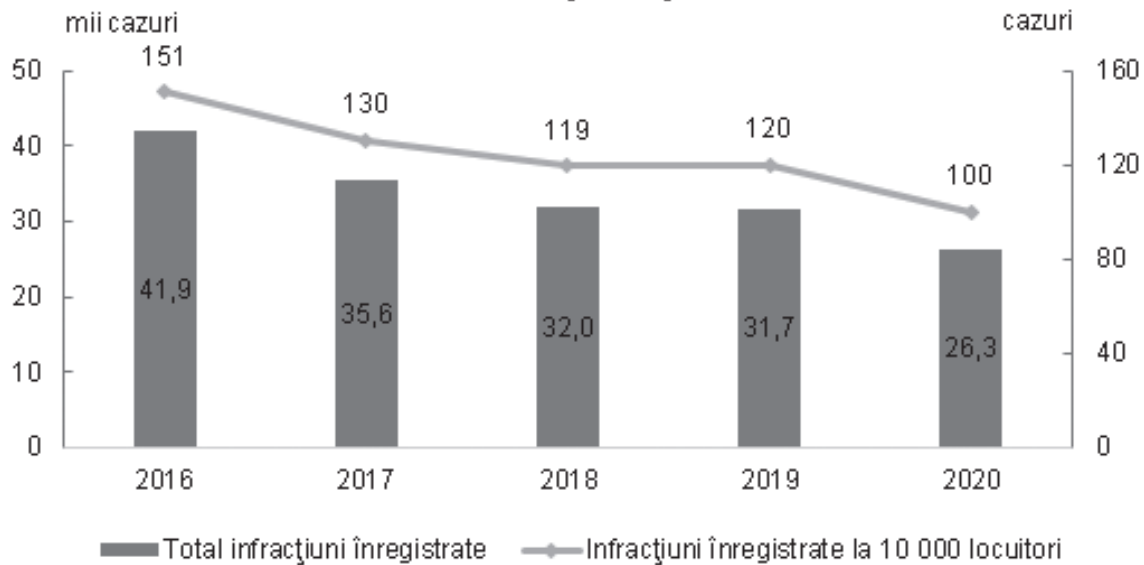
The basic legislative act on fundamental human rights, which includes legal norms that establish the principles and general and special provisions of criminal law, determines the facts that constitute crimes and provides penalties for criminals - is the Criminal Code of the Republic of Moldova no.985 of 18.04.2002 published in the Official Gazette of the Republic of Moldova no. 72-74 of 14.04.2002 [6].

The National Bureau of Statistics presents the information on the crime rate in 2020, based on data provided by the Ministry of Internal Af-

trare a Instanțelor Judecătorești, Administrația Națională a Penitenciarelor.

fairs, the Agency for the Administration of Courts, the National Administration of Penitentiaries.

Figura 1. Rata infracționalității, 2016-2020

Observăm că rata infracționalității înregistrată în perioada 2016-2020 este în scădere. Astfel, conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2020 pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 26,3 mii infracțiuni, fiind în scădere cu 17,0% comparativ cu anul precedent și cu 37,2% comparativ cu anul 2016. Rata infracționalității în anul 2020 a constituit 100 infracțiuni la 10 mii locuitori, comparativ cu 120 infracțiuni în anul 2019 și 151 infracțiuni în anul 2016.

O altă sesizare este faptul că nivelul infracționalității este mai mare în mediul urban (58,6%). Fiecare a 3-a infracțiune a fost înregistrată în mun. Chișinău – 27,9%. Din numărul total de infracțiuni, în mun. Bălți au fost înregistrate 5,5% din total infracțiuni, în raionul Cahul – 3,8%, Orhei – 2,9% și Ialoveni – 2,6%.

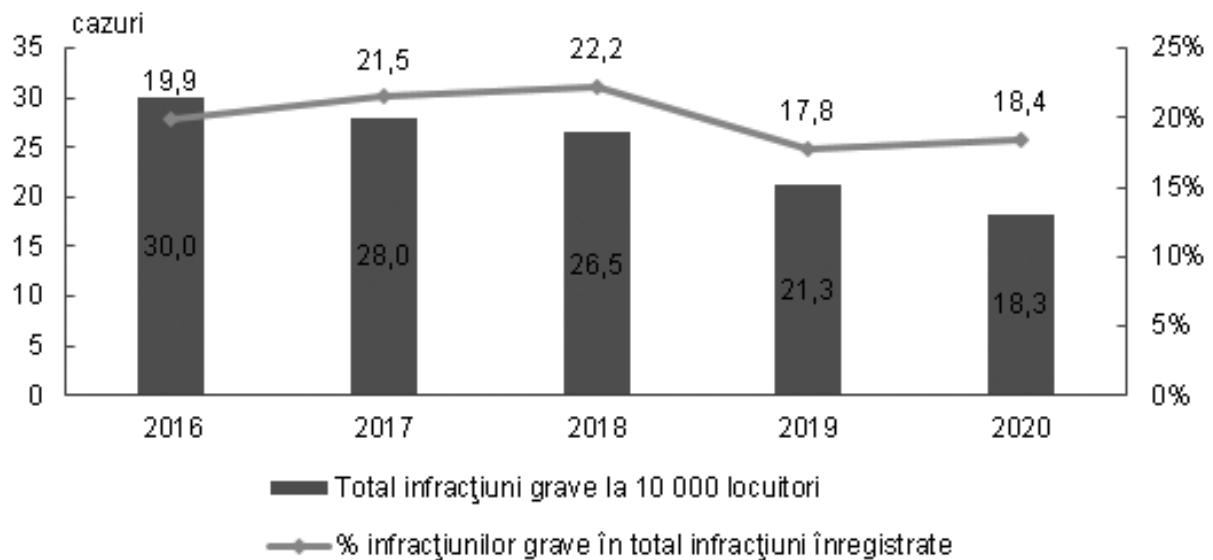
Din infracțiunile înregistrate, 18,4% au fost infracțiuni excepțional de grave, deosebit de grave și grave, inclusiv 2,7% au revenit infracțiunilor excepțional de grave și deosebit de grave, iar 15,7% – celor grave. În ultimii 5 ani s-a înregistrat o scădere a infracțiunilor excepțional de grave (-14,9%), deosebit de grave (-55,1%), a celor grave (-40,6%), mai puțin grave (-39,4%) și ușoare (-28,2%).

We notice that the crime rate registered in the period 2016 - 2020 is decreasing. Thus, according to the data of the Ministry of Internal Affairs, in 2020 on the territory of the Republic of Moldova were registered 26.3 thousand crimes, decreasing by 17.0% compared to the previous year and by 37.2% compared to 2016. The crime rate in the year 2020 constituted 100 crimes per 10 thousand inhabitants, compared to 120 crimes in 2019 and 151 crimes in 2016.

Another point is the fact that the crime rate is higher in urban areas (58.6%). Every third crime was registered in Chisinau - 27.9%. Out of the total number of crimes, in Bălți municipality, 5.5% of the total crimes were registered, in Cahul district - 3.8%, Orhei - 2.9% and Ialoveni - 2.6%.

Out of the registered crimes, 18.4% were exceptionally serious, particularly serious and serious crimes, including 2.7% for exceptionally serious and particularly serious crimes, and 15.7% for serious ones. In the last 5 years, there has been a decrease in exceptionally serious crimes (-14.9%), particularly serious crimes (-55.1%), serious crimes (-40.6%), less serious crimes (-39,4%) and light (-28.2%).

Figura 2. Ponderea infracțiunilor grave² în total infracțiuni înregistrate, 2016-2020

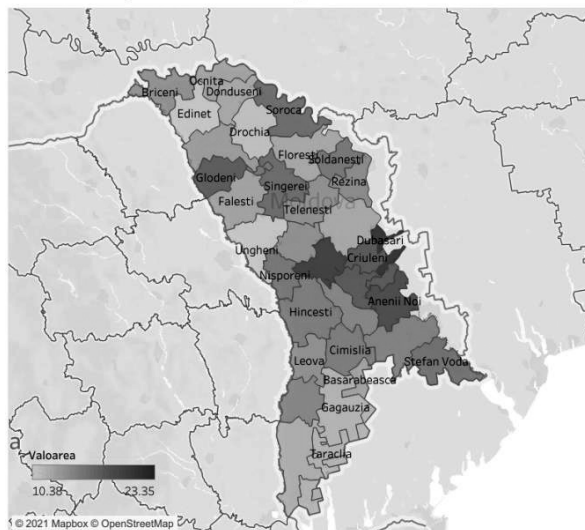

Fiecare a patra infracțiune înregistrată a fost săvârșită în locuri publice (25,2%). Cu aplicarea armelor de foc, explozivilor și grenadelor au fost înregistrate 88 infracțiuni, inclusiv: 22 cazuri de huliganism, 20 cazuri de vătămări intenționate și 12 cazuri de omor. Din numărul total de infracțiuni înregistrate, 11,7% au fost săvârșite de persoane în vârstă aptă de muncă, dar fără ocupație.

Numărul infracțiunilor săvârșite de minori este în descreștere [7].

În anul 2020 au fost înregistrate 606 infracțiuni săvârșite de către minori sau cu participarea acestora, ceea ce a constituit 2,3% din total infracțiuni înregistrate. Comparativ cu anul precedent s-a atestat o reducere cu 8,7% a infracțiunilor săvârșite de minori, în special a infracțiunilor contra patrimoniului. La 100 mii copii în vârstă de 0-17 ani au revenit 106 infracțiuni comise de minori comparativ cu 156 infracțiuni în anul 2016, când a fost înregistrat cel mai mare nivel al ratei infracționalității juvenile din ultimii 5 ani. Minorii, cel mai frecvent, au

Ponderea infracțiunilor excepțional de grave, deosebit de grave și grave în total infracțiuni, în anul 2020, %

Every fourth registered crime was committed in public places (25.2%). With the application of firearms, explosives and grenades, 88 crimes were registered, including 22 cases of hooliganism, 20 cases of intentional injuries and 12 cases of murder. Of the total number of registered crimes, 11.7% were committed by people of working age, but without occupation.

The number of crimes committed by minors is decreasing [7].

In 2020, 606 crimes committed by or with the participation of minors were registered, which constituted 2.3% of the total registered crimes. Compared to the previous year, there was an 8.7% reduction in juvenile delinquency, especially property crimes. There were 106 crimes committed by minors per 100 thousand children aged 0-17 compared to 156 crimes in 2016 when the highest level of juvenile delinquency rate in the last 5 years was recorded. Minors were most often involved in thefts - 56.3%, followed by rob-

fost implicați în săvârșirea furturilor – 56,3%, după care urmează jafurile – 6,6 % și huliganismul – 4,0%.

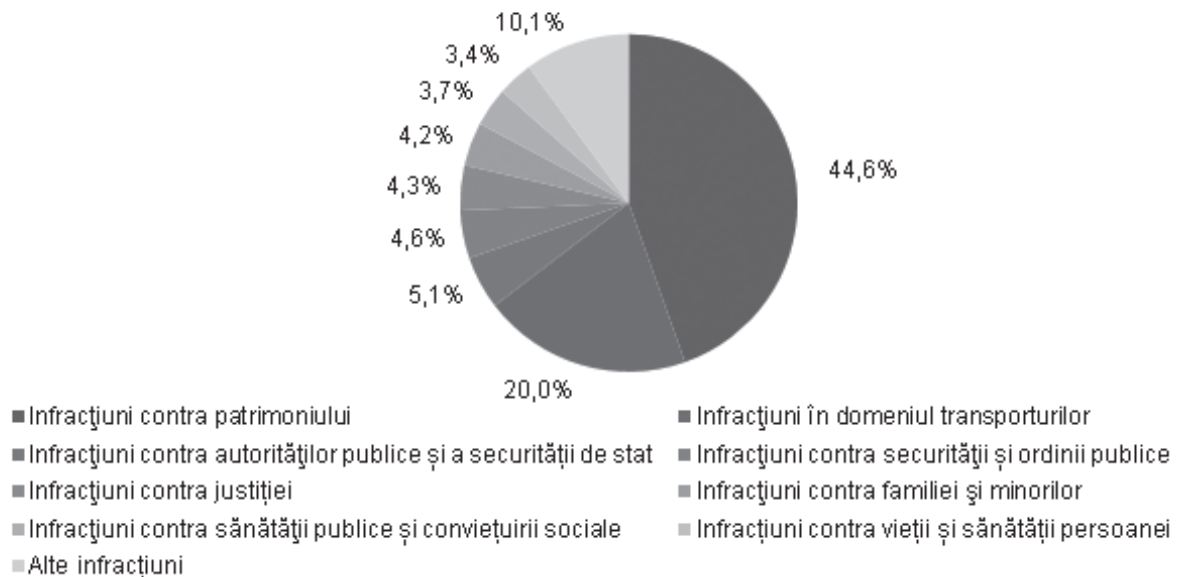
În structura infracțiunilor, fiecare a doua infracțiune înregistrată a fost contra patrimoniului (44,6%), după care au urmat infracțiunile în domeniul transporturilor (20,0%), infracțiunile contra autorităților publice (5,1%) și cele contra securității și ordinii publice (4,6%).

beries - 6.6% and hooliganism - 4.0%.

In the structure of crimes, every second recorded crime was against property (44.6%), followed by transport crimes (20.0%), crimes against public authorities (5.1%) and those against security, and public order (4.6%).

Every second person who died as a result of a crime suffered a car accident and almost every

Figura 3. Structura infracțiunilor înregistrate pe categorii de infracțiuni, în anul 2020

Fiecare a doua persoană decedată în urma infracțiunilor a suferit în urma unui accident rutier, iar aproape fiecare a patra – din cauza unui omor.

În anul 2020, numărul persoanelor decedate în urma infracțiunilor înregistrate a constituit 490 persoane. Astfel, fiecare a doua persoană a decedat în urma unui accident rutier (39,2%), 26,7% din cauza omorurilor și 10,4% din cauza vătămarilor intenționate. Cele mai multe persoane au decedat în urma infracțiunilor excepțional de grave, deosebit de grave și grave – 418 persoane.

Cel mai înalt nivel al infracționalității a fost înregistrat în rândul bărbaților, femeile constituind în numărul persoanelor care au comis infracțiuni – 7,7%. La 10 mii femei au revenit 7 femei care au comis infracțiuni, iar în cazul bărbaților acest indicator a constituit 95 bărbați [8].

Munca neremunerată în folosul comunității, privațiunea de libertate și condamnarea condiționată sunt principalele pedepse aplicate condamnaților.

fourth due to murder.

In 2020, the number of people who died as a result of registered crimes was of 490 people. Thus, every second person died as a result of a car accident (39.2%), 26.7% due to homicides and 10.4% due to intentional injuries. Most people died as a result of exceptionally serious, particularly serious and serious crimes - 418 people.

The highest level of crime was registered among men, women being in the number of persons who committed crimes - 7.7%. 7 thousand women who committed crimes returned to 10 thousand women, and in the case of men, this indicator was 95 men [8].

Community service, incarceration and probation are the main punishments applied to convicts.

In 2020, the following punishments were mainly applied: community service - 3754 people (39.9%), imprisonment - 2417 people (25.7%), probation - 2104 people (22.4%), fine - 1126

În anul 2020, preponderent au fost aplicate următoarele pedepse: munca neremunerată în folosul comunității – 3754 persoane (39,9%), închisoarea – 2417 persoane (25,7%), condamnarea condiționată – 2104 persoane (22,4%), amenda – 1126 (12,0%). În cazul minorilor a predominat condamnarea condiționată (44,0%), închisoarea (41,2%) și amenda (6,6%).

Asupra celor expuse mai sus, menționăm că numărul infracțiunilor scade sau crește pe parcursul timpului ca răspuns la o mare varietate de factori. Factorii economici (ex. șomajul, lipsa locurilor de muncă, închiderea unor întreprinderi, sărăcia etc.) joacă un rol important în formarea tendințelor în creșterea infracțiunilor. Consumul de alcool și șomajul par să influențeze numărul actelor de violență. Alte potențiale influențe la diferite niveluri ale infracțiunii includ disponibilitatea armelor, ratele familiilor separate, procentajele familiilor monoparentale care trăiesc în sărăcie, niveluri ale mobilității geografice și procentajul femeilor care fac parte din forța de muncă.

Concluzii. În calitate de concluzie, ținem să exprimăm convingerea că în pofida unor dificultăți cu care se confruntă poliția din Republica Moldova, aceasta înregistrează succese în vederea formării unui sistem eficient de menținere, asigurare și restabilire a ordinii publice, demne de apreciat. Putem cu ușurință să vedem obiectivele realizate, și anume: consolidarea protecției persoanei, a siguranței societății și a statului pe fondul consolidării climatului de ordine și securitate publică, crearea sistemului integrat de ordine și securitate publică, apt să răspundă în timp util și eficace nevoilor persoanei, societății și statului.

Consolidarea capacităților de prevenire și combatere a criminalității va înregistra un indice înalt prin modernizarea metodelor, mijloacelor și indicatorilor de performanță utilizate. Acestea nu s-ar întâmpla dacă Republica Moldova nu ar pune în aplicare noile politici de personal pe linia recrutării, selectării, promovării, integrării și reconversiunii socio-profesionale a angajaților din cadrul MAI.

(12.0%). In case of minors, probation (44.0%), imprisonment (41.2%) and fine (6.6%) prevailed.

Regarding the above, we mention that the number of crimes decreases or increases over time in response to a wide variety of factors. Economic factors (eg unemployment, lack of jobs, closure of enterprises, poverty, etc.) play an important role in shaping rising crime trends. Alcohol consumption and unemployment seem to influence the number of acts of violence. Other potential influences at different levels of crime include firearms availability, rates of separated families, percentages of single-parent families living in poverty, levels of geographic mobility, and the percentage of women in the workforce.

Conclusions. In conclusion, we would like to express our conviction that despite some difficulties faced by the police, the Republic of Moldova is successful in forming an efficient system of maintaining, ensuring and restoring public order, worthy of appreciation. We can easily see the objectives achieved, namely: enforcing person protection, as well as the society and the state security against the background of enforcing public order and security, creating the integrated system of public order and security, able to respond in a timely and effective way to the needs of the society and the state. Strengthening crime prevention and control skills will be possible by modernizing the methodology, means and performance indicators used. This would not happen if the Republic of Moldova did not implement the new personnel policies on recruitment, selection, promotion, integration and socio-professional reconversion of MIA employees.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Vlad (Ovedenie) Simona Nicoleta, Rezumat la teza de doctor: Implicațiile dinamicii mediului internațional asupra managementului ordinii publice. Evoluția și modernizarea cadrului legislativ național în context european și euroatlantic. București, 2017.
2. Legea nr.320 din 27.12.2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului.
3. https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr20_71.pdf (vizionat la data 10.03.2021)
4. <https://ulim.md/sju/wpcontent/uploads/revista-SJU-3-4-2015-PavelVOICU.Men%C8%9Binereaasigurarea%C8%99irestabilirea-ordinii-publique-%E2%80%94obiectiv-de-baz%C4%83-al-poli%C8%9Biei.pdf> (Vizionat la data 14.03.2021)
5. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova: Banca de date statistice, [Accesat la 13.03.2021], Disponibil: <http://www.statistica.gov.md/>.
6. Codul penal al Republicii Moldova nr.985 din 18.04.2002 publicat în Monitorul Oficial al RM nr.72-74 din 14.04.2002.
7. Munteanu Anatolie., Rusu Svetlana., Varcariuc Olga, Manualul funcționarului public în domeniul drepturilor omului, Ediția Chișinău, 2009.
8. Promo-lex., Ghid practic: Monitorizarea activității colaboratorilor de poliție vizibili aflați în contact direct cu populația, Chișinău, 2013.

Despre autori:

Liliana CREANGĂ

doctor în drept, conferențiar universitar,
Catedra „Drept public și securitate a frontierei”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM
e-mail: creanga_liliana@gmail.ru

Mihaela BEJENARI

asistent universitar,
Catedra „Drept privat”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM
e-mail: mihaela.bejenari26@gmail.com

Ana-Maria REVENCO

anul I de studii,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: reenco.annamaria@gmail.com

About authors:

Liliana CREANGĂ

PhD, Associate Professor,
“Public Law and Border Security” Chair,
Academy “Ștefan cel Mare” of MIA
e-mail: creanga_liliana@gmail.ru

Mihaela BEJENARI

assistant professor,
Department of Private Law
Academy „Ștefan cel Mare” of MIA
e-mail: mihaela.bejenari26@gmail.com

Ana-Maria REVENCO

the year I of study,
Academy „Ștefan cel Mare” of MIA
e-mail: reenco.annamaria@gmail.com

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ СЛЕДОВАТЕЛЯ С ЭКСПЕРТОМ ПРИ НАЗНАЧЕНИИ И ПРОВЕДЕНИИ СУДЕБНЫХ ЭКСПЕРТИЗ

Анна Сергеевна БЕДНЯК,
кандидат юридических наук, доцент

INTERACTION OF AN INVESTIGATOR WITH AN EXPERT IN THE APPOINTMENT AND CONDUCT OF FORENSIC EXAMINATIONS

Hanna BIDNIAK
PhD, Associate Professor

Научная статья посвящена рассмотрению взаимодействия следственных органов с экспертными подразделениями, а так же возникающих при этом проблемных вопросов. Проанализировано мнение ученых-криминалистов и законодательная база в этом направлении. Сосредоточено внимание на необходимости взаимодействия следователя и эксперта на самом начальном этапе назначения экспертизы, то есть во время определения возможностей той или иной экспертизы, так и в последующем – при отборе сравнительных образцов для исследования, формулировке необходимых вопросов, правильной упаковке объектов исследования, оформлении сопроводительных документов, уточнением обстоятельств уголовного производства в той мере, которая необходима для формирования выводов, присутствием следователя во время производства экспертизы.

Актуальность данной тематики подтверждена статистическими данными, результатами интервьюирования, а также практическими примерами.

Ключевые слова: взаимодействие, следователь, эксперт, судебные экспертизы, уголовное производство, ходатайство, постановление следователя, сравнительные образцы.

The scientific article is devoted to the consideration of the interaction of the investigating authorities with the expert divisions, as well as the problematic issues that arise in this case. The opinion of scientists-forensic scientists and the legislative base in this direction are analyzed. Attention is focused on the need for interaction between an investigator and an expert at the very initial stage of the appointment of an examination, that is, during the determination of the possibilities of a particular examination, and subsequently - in the selection of comparative samples for research, the formulation of the necessary questions, the correct packaging of the research objects, the preparation of accompanying documents, clarification of the circumstances of the criminal proceedings to the extent necessary for the formation of conclusions, the presence of the investigator during the examination.

The relevance of this topic is confirmed by statistical data, interview results, as well as practical examples.

Keywords: interaction, investigator, expert, forensic examination, criminal proceedings, petition, decision of the investigator, comparative samples

Введение. Вопрос взаимодействия следственных органов с экспертными подразделениями был актуален при любых трансформационных процессах в законодательстве, так как получение доказательственной базы при расследовании практически каждого преступления в той или иной мере связано с назначением судебных экспертиз. Необходимость исследова-

Introduction. The issue of interaction between investigative bodies and expert units was relevant in any transformational processes in legislation, since obtaining an evidence base in the investigation of almost every crime is to one degree or another associated with the appointment of forensic examinations. The need to study the chosen topic is confirmed by the fact that a large

ния выбранной темы подтверждается тем, что большое количество постановлений о назначении судебных экспертиз возвращаются инициатору без исполнения либо приостанавливаются из-за нехватки необходимых материалов, что в результате негативно сказывается на сроках досудебного производства. Неправильно собранные материалы для проведения судебной экспертизы могут быть причиной полностью неправомерных, ошибочных или неполных экспертных выводов в вероятной форме и т.д. В некоторых случаях ответить на вопросы следователя вообще не представляется возможным.

Бесспорно, следственные просчеты связаны с рядом объективных причин, среди которых: большая загруженность, отдаленное расположение от экспертных учреждений (по одному научно-исследовательскому экспертно-криминалистическому центру в каждой области), нехватка современного оборудования для сбора качественного сравнительного материала и др.. Но при этом, некоторое количество ошибок связано с недостаточной осведомленностью следователя касательно специфики тех или иных экспертных исследований. Конечно, следователь не может и не должен на высоком уровне владеть всеми специфическими знаниями в области науки, техники, искусства и т.д., поэтому его взаимодействие со сведущими лицами необходимо.

Целью и задачей статьи является исследование основных направлений взаимодействия следователя с экспертом при назначении и проведении судебных экспертиз, а также выявление проблемных вопросов, возникающих при этом, и предложение возможных путей их решения.

Взаимодействие как способ организации по мнению ученых-криминалистов включает в себя комплекс способов и приемов совместной согласованной деятельности, систему связей и правоотношений взаимодействующих субъектов. Нельзя не согласиться, что основным, неизменным и постоянным субъектом взаимодействия в процессуальных формах является следователь [5].

Законом предусмотрено взаимодействие следователя со сведущими лицами в двух

number of decisions on the appointment of forensic examinations are returned to the initiator without execution or are suspended due to a lack of necessary materials, which as a result negatively affects the timing of pre-trial proceedings. Incorrectly collected forensic materials can be the cause of completely inappropriate, erroneous or incomplete expert conclusions in a probable form, etc. In some cases, it is not possible to answer the investigator's questions at all.

Undoubtedly, investigative miscalculations are associated with a number of objective reasons, including: high workload, remote location from expert institutions (one research expert and forensic center in each area), lack of modern equipment for collecting high-quality comparative material, etc. This, a number of errors are associated with insufficient awareness of the investigator regarding the specifics of certain expert studies. Of course, an investigator cannot and should not possess at a high level all the specific knowledge in the field of science, technology, art, etc., therefore, his interaction with knowledgeable persons is necessary.

The purpose and objective of the article is to study of the main directions of interaction between an investigator and an expert in the appointment and conduct of forensic examinations, as well as identifying problematic issues that arise in this case, and suggesting possible ways to solve them.

In the opinion of forensic scientists, interaction as a method of organization includes a set of methods and techniques for joint coordinated activity, a system of connections and legal relations of interacting subjects. One cannot but agree that the main, invariable and constant subject of interaction in procedural forms is the investigator [5].

The law provides for the interaction of the investigator with knowledgeable persons in two directions: this is participation in legal proceedings as a specialist, as well as the appointment and conduct of forensic examinations in expert institutions.

Some authors in their works mistakenly combine the functions of an expert and a special-

направлениях: это участие в процессуальных действиях в качестве специалиста, а также назначение и проведение судебных экспертиз в экспертных учреждениях.

Некоторые авторы в своих работах ошибочно объединяют функции эксперта и специалиста, на наш взгляд недопустимо [1]. Действительно, эксперт может быть привлечен в качестве специалиста в сложных случаях для проведения осмотра места происшествия, обыска, изъятия образцов, для этих целей так же может быть привлечена и группа экспертов с передвижной специализированной лабораторией, но в качестве специалистов. Основной его обязанностью является выполнение экспертных исследований, проведение научных разработок в той или иной области. В нашей работе мы сделали акцент именно на этой функции эксперта.

Справедливо подчеркивает Е. Р. Россинская – судебная экспертиза назначается независимо от того, обладают ли следователь, прокурор, судья специальными знаниями, назначая экспертизу, поскольку фактические данные, полученные путем экспертного исследования, не могут быть отражены ни в каком процессуальном документе, кроме заключения эксперта [12, С. 8]. Тем не менее, без двустороннего взаимодействия сложно достигнуть поставленной цели.

Согласно Инструкции по организации взаимодействия органов предварительного расследования с другими органами и подразделениями Национальной полиции Украины в предотвращении уголовным правонарушением, их выявлении и расследовании следственные органы: организуют взаимодействие следственных и Экспертной службы Министерства внутренних дел Украины при изъятии, хранении и своевременном и квалифицированном назначении судебных экспертиз по изъятых в ходе досудебного расследования следов, в том числе биологического происхождения, и их проверку по криминалистическими учетами Экспертной службы Министерства внутренних дел Украины. При необходимости ходатайствует перед руководителем экспертного учреждения о принятии мер для безотлагательного проведения судебной экспертизы и

ist, in our opinion it is unacceptable [1]. Indeed, an expert can be involved as a specialist in difficult cases to inspect the scene of the incident, search, seize samples; for these purposes, a group of experts with a mobile specialized laboratory can also be involved, but as specialists. His main responsibility is to carry out expert research, carry out scientific developments in a particular area. In our work, we focused on this function of the expert.

The law provides for the interaction of the investigator with knowledgeable persons in two directions: this is participation in legal proceedings as a specialist, as well as the appointment and conduct of forensic examinations in expert institutions.

Some authors in their works mistakenly combine the functions of an expert and a specialist, in our opinion it is unacceptable [1]. Indeed, an expert can be involved as a specialist in difficult cases to inspect the scene of the incident, search, seize samples; for these purposes, a group of experts with a mobile specialized laboratory can also be involved, but as specialists. His main responsibility is to carry out expert research, carry out scientific developments in a particular area. In our work, we focused on this function of the expert.

E.R. Rossinskaya - forensic examination is appointed regardless of whether the investigator, prosecutor, judge have special knowledge, appointing an examination, since the factual data obtained through expert research cannot be reflected in any procedural document, except for the expert's opinion [12, P. 8]. Nevertheless, it is difficult to achieve this goal without bilateral cooperation.

According to the Instruction on the Organization of Interaction of Preliminary Investigation Bodies with Other Bodies and Subdivisions of the National Police of Ukraine in the Prevention of Criminal Offenses, Their Identification and traces seized during the pre-trial investigation, including of biological origin, and their verification according to the forensic records of the Expert Service of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. If necessary, petitions the head of the expert institution

получения соответствующего заключения [9].

Анализ судебно-следственной и экспертной практики и опроса сотрудников практических подразделений, свидетельствуют, что при назначении и производстве судебных экспертиз в основном возникают трудности, связанные с получением качественного сравнительного материала – 38 %, постановкой необходимых вопросов – 34 %, правильной упаковкой объектов исследования – 12 %, оформлением сопроводительных документов – 9 %, другое – 7 %.

Законодатель наделил эксперта правом исправить все перечисленные неточности путем направления следователю ходатайства. Согласно Инструкции о назначении и проведении судебных экспертиз и экспертных исследований в случае невыполнения ходатайств эксперта о предоставлении дополнительных материалов, неуплаты стоимости экспертизы в течение 45 календарных дней со дня направления ходатайства, необеспечение прибытия эксперта, беспрепятственного доступа к объекту исследования, а также условий для его работы (совершения препятствий со стороны сторон, участвующих в деле, в обследовании объекта), материалы дела возвращаются органа (лицу), назначившему экспертизу, с указанием мотивированных причин невозможности ее проведения [8]. Анализируя последствия подобных ходатайств, можем отметить, что около 48 % игнорируются, что влечет возврат материалов без исполнения, а 36 % выполняются не в полной мере, при отсутствии устной консультации эксперта. Такое отсутствие взаимодействия следователя с экспертом на первоначальном этапе назначения экспертизы приводит к негативу как минимум в виде затягивания процессуальных сроков. В то же время, взаимодействие следователя и эксперта, которые приступают к профессиональному сотрудничеству как в устной, так и в письменной форме, приводит к максимальному результату. Рассмотрим его по следующим направлениям.

На начальном этапе следователю необходимо определиться с возможностями той или иной экспертизы. Учитывая особенности объектов исследования, их свойства, такие как индивидуальность, относительная устойчивость, возможность отображаться на различных по-

to take measures for the immediate conduct of a forensic examination and obtain an appropriate conclusion [9].

An analysis of forensic and expert practice and a survey of employees of practical departments indicate that when appointing and conducting forensic examinations, difficulties arise mainly associated with obtaining high-quality comparative material – 38 %, asking the necessary questions – 34 %, correct packaging of research objects – 12 %, execution of accompanying documents – 9 %, other – 7 %.

The legislator gave the expert the right to correct all the listed inaccuracies by sending a petition to the investigator. According to the Instruction on the appointment and conduct of forensic examinations and expert research in case of failure to comply with the expert's requests for additional materials, non-payment of the cost of the expert examination within 45 calendar days from the date of sending the application, failure to ensure the arrival of the expert, unimpeded access to the research object, as well as conditions for his work (making obstacles on the part of the parties involved in the case, in the examination of the object), the case materials are returned to the body (person) who appointed the examination, indicating the motivated reasons for the impossibility of carrying it out [8]. Analyzing the consequences of such requests, we can note that about 48% are ignored, which entails the return of materials without execution, and 36% are not fully implemented, in the absence of an oral expert consultation. Such a lack of interaction between an investigator and an expert at the initial stage of the appointment of an expert examination leads to negative consequences, at least in the form of delaying procedural deadlines. At the same time, the interaction of an investigator and an expert, who begin professional cooperation both orally and in writing, leads to maximum results. Let's consider it in the following directions.

At the initial stage, the investigator needs to determine the possibilities of this or that examination. Taking into account the peculiarities of the objects of study, their properties, such as individuality, relative stability, the ability to be

верхностях и т.д., крайне необходимо использовать предварительную консультацию и таким образом избежать дальнейших ошибок. При отсутствии отлаженной совместной работы, следователь может выйти за рамки исследования того или иного вида, класса судебных экспертиз.

Важным моментом является оформление постановления о назначении экспертизы и сопроводительных документов. Даже на первый взгляд малозначительные неточности могут быть основанием для приостановления работы. Справедливо отмечает В. Маляренко, что при оформлении постановления о назначении судебной экспертизы довольно часто следователи при назначении экспертиз упускают уточнения обстоятельств, при которых были изъяты предоставлены на экспертизу материалы, что может привести к неправильности исследования таких доказательств [6]. Этот факт особенно важен при решении диагностических задач, например, при проведении баллистической экспертизы для установления направления и дистанции произведенного выстрела, установления возможности выполнения подписи лицом с нарушениями опорно-двигательного аппарата и т.д.

Ранее, в своих исследованиях мы отмечали важность взаимодействия следователя с экспертом при формулировке вопросов. Вопросы должны отвечать экспертным возможностям, ведь если следователь ставит в экспертизе вопросы, не относящиеся к компетенции того или иного эксперта, это не только не даст желаемого результата от экспертизы, но и потратит много времени на ожидание результата этой экспертизы, а затем на назначение нового экспертного исследования. Кроме типичных вопросов по видам экспертиз, которые изложены в научной литературе, в Инструкции о назначении и проведении судебных экспертиз и экспертных исследований и Научно-методических рекомендациях по вопросам подготовки и назначения судебных экспертиз и экспертных исследований, большую роль играют консультации со сведущими лицами. Учитывая особенности того или иного объекта исследования, специалисты, обладая специальными знаниями, помогут более точно и правильно сформулировать вопро-

displayed on various surfaces, etc., it is imperative to use prior consultation and thus avoid further mistakes. In the absence of well-functioning joint work, the investigator can go beyond the scope of research of one type or another, a class of forensic examinations.

An important point is the execution of a resolution on the appointment of an examination and accompanying documents. Even at first glance, insignificant inaccuracies can be the reason for the suspension of work. V. Malyarenko rightly notes that when making a decision on the appointment of a forensic examination, investigators often miss clarifying the circumstances under which the materials were taken for examination when ordering examinations, which can lead to incorrect research of such evidence [6]. This fact is especially important when solving diagnostic problems, for example, when carrying out a ballistic examination to establish the direction and distance of the shot fired, to establish the possibility of signing a signature by a person with musculoskeletal disorders, etc.

Earlier, in our research, we noted the importance of the interaction of an investigator with an expert when formulating questions. The questions should correspond to the expert possibilities, because if the investigator asks questions in the examination that are not within the competence of this or that expert, this will not only not give the desired result from the examination, but will also spend a lot of time waiting for the result of this examination, and then on the appointment of a new expert. research. In addition to typical questions on the types of examinations, which are set out in the scientific literature, in the Instructions on the appointment and conduct of forensic examinations and expert research and Scientific and methodological recommendations on the preparation and appointment of forensic examinations and expert studies, consultations with knowledgeable persons play an important role. Taking into account the peculiarities of a particular object of research, specialists, possessing special knowledge, will help to more accurately and correctly formulate the questions necessary to establish criminal proceedings based on these ma-

сы, необходимые для установления именно по этим материалам уголовного производства. При таких условиях, в процессе выполнения экспертизы будут учтены все особенности и не будет необходимости проявлять экспертную инициативу и выкладывать в заключении экспертизы выявленные в ходе ее проведения сведения, имеющие значение для уголовного производства и по поводу которых эксперту не были поставлены вопросы [3, С. 178].

Категорически не можем согласиться с мнением ученых, которые отмечают проявление инициативы эксперта без согласия следователя как процессуальную ошибку, что приводит к необоснованному выходу за пределы поставленной задачи или компетенции исполнителя экспертизы [13, С. 60]. Во-первых, это право эксперта, предусмотренное Уголовным процессуальным кодексом Украины. Во-вторых, следователь должен быть заинтересован в объективном экспертном выводе и использовать максимально экспертные возможности, для обеспечения полного, быстрого и беспристрастного расследования уголовных производств.

В подтверждение изложенному приведем пример. В 2009 году следователь СУ УМВС Украины в Днепропетровской области, расследуя преступление, предусмотренное ст. 191 КК Украины «Присвоение, растрата имущества или завладение им путем злоупотребления служебным положением», полагаясь на показания свидетелей, на разрешение судебно-почерковедческой экспертизы поставил на разрешение вопрос об идентификации подписей, выполненных от имени руководителя, только лишь гр-кой Н. Эксперт, ознакомившись с материалами дела, в котором находились образцы рукописей всех свидетелей, установил исполнителя подписей в спорных документах, которым оказался гр-н К. Этот факт был научно обоснован и изложен в заключении эксперта. Проявления экспертной инициативы повлияло на ход расследования, в результате чего процессуальный статус одного из свидетелей был изменен на обвиняемого.

Кроме того, как показывает практика, в постановлении о назначении экспертизы нередко вопросы с просьбой проверить объекта

materials. Under such conditions, in the process of performing the examination, all the features will be taken into account and there will be no need to show expert initiative and lay out in the conclusion of the examination information revealed during its conduct that is significant for criminal proceedings and about which the expert was not asked questions [3, P. 178].

We categorically cannot agree with the opinion of scientists who note the manifestation of an expert's initiative without the consent of the investigator as a procedural error, which leads to an unreasonable going beyond the assigned task or the competence of the expert [13, P. 60]. Firstly, this is the right of an expert provided by the Criminal Procedure Code of Ukraine. Secondly, the investigator must be interested in an objective expert conclusion and use the maximum expert opportunities to ensure a complete, fast and impartial investigation of criminal proceedings.

In support of the above, we give an example. In 2009, an investigator of the UMVS Directorate of Ukraine in the Dnipropetrovsk region, investigating a crime under Art. 191 of the CC of Ukraine «Appropriation, embezzlement or seizure of property by abuse of official position», relying on the testimony of witnesses, on the permission of the forensic handwriting examination, put to resolution the question of identifying signatures made on behalf of the head, only by citizen N. The expert, having familiarized himself with the materials of the case, which contained samples of the manuscripts of all the witnesses, identified the executor of the signatures in the disputed documents, who turned out to be citizen K. This fact was scientifically substantiated and set out in the expert's opinion. The manifestations of the expert initiative influenced the course of the investigation, as a result of which the procedural status of one of the witnesses was changed to the accused.

In addition, as practice shows, in the decision on the appointment of an examination, there are often questions with a request to check an object according to records, which is strictly prohibited, since the suspect and the defense must familiarize themselves with the expert opin-

по учетам, что категорически запрещено, так как с экспертным заключением должны ознакомиться подозреваемый и сторона защиты. Такая ситуация распространена при проведении дактилоскопических и баллистических экспертиз, по объектам которых функционируют автоматизированные учеты. Либо первоначально следователь направляет объекты на проверку по учетам, а затем, через некоторое время, когда упаковка после проверки по учетам нарушена и этот факт не зафиксирован фотосъемкой, направляет их с постановлением о назначении экспертизы. При таком банальном нарушении последовательности результаты проверки по дактоучетам законодательно невозможны.

Проведение идентификационных экспертных исследований невозможно без предоставления сравнительного материала. Хотя процессуальным законодательством и предусмотрен отбор образцов для экспертизы, следует учитывать, что разнообразие сравнительных образцов (экспериментальные, условно-свободные, свободные) необходимое требование методик проведения экспертных исследований. Соответствие образцов по ряду требований, таких как время, способ, условия исполнения, целевое назначение и др. необходимо для формирования законного вывода и исключения назначения дополнительной экспертизы.

В криминалистической литературе описано присутствие следователя непосредственно во время проведения экспертизы, но на практике такое взаимодействие практически не используется. Ранее мы отмечали, что в таком случае, следователь, являясь непосредственным участником всех стадий экспертного исследования, может не только проверить и уточнить отдельные положения экспертного заключения, но и своевременно предоставить необходимую информацию [2, С. 121]. В свою очередь, такие ученые как В. Н. Махов, С. Н. Стахивский, М. Г. Щербakovский позитивно отмечают возможность следователь получить таким образом информацию о промежуточных результатах, дополнительные возможности для оценки заключения эксперта; разъяснить эксперту поставленные вопросы,

ion. This situation is common when conducting fingerprint and ballistic examinations, for the objects of which automated records function. Or, initially, the investigator sends the objects for checking according to the records, and then, after a while, when the packaging after checking according to the records is violated and this fact is not recorded by photographing, he sends them with a decree on the appointment of an examination. With such a banal violation of the sequence, the results of verification by fingerprinting are legally impossible.

Conducting identification expert studies is impossible without providing comparative material. Although procedural legislation provides for the selection of samples for examination, it should be borne in mind that a variety of comparative samples (experimental, conditionally free, free) is a necessary requirement of methods for conducting expert research. Compliance of samples for a number of requirements, such as time, method, conditions of performance, intended purpose, etc. is necessary to form a legal conclusion and exclude the appointment of an additional examination.

The forensic literature describes the presence of an investigator directly during the examination, but in practice such interaction is practically not used. Earlier, we noted that in this case, the investigator, being a direct participant in all stages of the expert study, can not only check and clarify individual provisions of the expert opinion, but also provide the necessary information in a timely manner [2, P. 121].

Primarily, such scientists as V. N. Makhov, S. N. Stakhivsky, M. G. Shcherbakovsky positively note the possibility for the investigator to obtain information about intermediate results in this way, additional opportunities for assessing the expert's conclusion; explain the questions to the expert, drawing his attention to the data (information) that the expert does not take into account, the need to fully record the course and results of the study; can find out the need for submission of materials or appointment of additional expertise; to draw the attention of an expert to the requirements of the law, which are mandatory for

обратив его внимание на данные (сведения), которых эксперт не учитывает, необходимость полной фиксации хода и результатов исследования; может выяснить необходимость представления материалов или назначения дополнительной экспертизы; обратить внимание эксперта на требования закона, обязательных для исполнения; выяснить необходимость сбора новых доказательств; оказать помощь эксперту в получении и фиксации объяснений обвиняемого [7, С. 57; 11, С. 203]. Таким образом, плодотворное сотрудничество следственных органов с экспертными подразделениями не только возможно, но и необходимо на каждой стадии экспертного исследования.

Выводы. Подводя итоги, отметим, что такое процессуальное действие как назначение и производство судебных экспертиз не может быть профессионально выполнено без надлежащего взаимодействия следователя и эксперта. Специфика объектов в каждом конкретном случае обязывает следователя консультироваться с экспертом как в момент сбора необходимых материалов для экспертного исследования, так и в процессе непосредственного выполнения и формирования выводов. При этом, важно чтобы взаимодействие следователя и эксперта происходило на самом начальном этапе, т.е. во время определения возможностей той или иной экспертизы, так и в последующем – при отборе сравнительных образцов для исследования, формулировке необходимых вопросов, правильной упаковке объектов исследования, оформлением сопроводительных документов, уточнением обстоятельств уголовного производства в той мере, которая необходима для формирования выводов, и даже присутствием следователя во время производства экспертизы.

execution; find out the need to collect new evidence; assist the expert in obtaining and fixing the explanations of the accused [7, P. 57; 11, P. 203]. Thus, fruitful cooperation of the investigative authorities with the expert units is not only possible, but also necessary at every stage of the expert study.

Findings. Summing up, we note that such a procedural action as the appointment and production of forensic examinations cannot be professionally performed without proper interaction between the investigator and the expert. The specifics of the objects in each specific case obliges the investigator to consult with an expert both at the time of collecting the necessary materials for an expert study, and in the process of direct implementation and formation of conclusions. At the same time, it is important that the interaction between the investigator and the expert takes place at the very initial stage, i.e. during the determination of the possibilities of a particular examination, and subsequently - in the selection of comparative samples for research, the formulation of the necessary questions, the correct packaging of the research objects, the preparation of accompanying documents, clarification of the circumstances of criminal proceedings to the extent necessary for the formation of conclusions, and even the presence of the investigator during the examination.

Библиографические ссылки

Bibliographical references

1. Азаров Ю.І., Рафальський Є.О. Особливості взаємодії слідчого з експертом (спеціалістом) на початковому етапі досудового розслідування Науковий юридичний журнал: Юридична наука № 10/2014 С. 87-96
2. Бідняк Г.С. Теорія і практика використання спеціальних знань при розслідуванні шахрайств. Монографія. Дніпро: ДДУВС,

- 2019, 152 с.
3. Бідняк Г.С., Чечель А.О. Окремі слідчі помилки при призначенні судових експертиз. Актуальні питання криміналістики та судової експертизи: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 19 листоп. 2020 р.), редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін., Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 461 с.
  4. Кримінальний процесуальний кодекс: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 30.03.2021).
  5. Лук'янчиков Є.Д. Форми взаємодії в процесі використання спеціальних знань URL: <file:///C:/Users/754C~1/AppData/Local/Temp/9-1.pdf>
  6. Маляренко В. Найпоширеніші помилки та порушення законів, які допускаються при провадженні дізнання і попереднього слідства. Право України. 2001. № 3. С. 15–20.
  7. Махов В.Н. Использование знаний сведущих лиц при расследовании преступлений: монография. М.: Изда-во РУДН, 2000. 296 с.
  8. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень. Наказ МЮ України від 08.10.98 № 53/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98?find=1&text=%D0%BA%D0%BB%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F#Text> (дата звернення: 30.03.2021).
  9. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні Наказ МВС України 14.08.2012 № 700. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17?find=1&text=%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%82#w1_33 (дата звернення: 30.03.2021).
  10. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994р. № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення: 30.03.2021).
  11. Стахівський С.М. Слідчі дії як основні засоби збирання доказів: науково-практ. посібник. К.: Атіка, 2009. 64 с.
  12. Россинская Е.Р. Судебная экспертиза в гражданском, арбитражном, административном и уголовном процессе. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Норма, 2008, 688 с.
  13. Щербакова Г. Типові помилки, що допускаються при призначенні та проведенні експертиз під час досудового слідства. Вісник Національної академії прокуратури України. 2011. № 1. С. 58–62.

Despre autor:

Анна Сергеевна БЕДНЯК,
кандидат юридических наук, доцент,
доцент кафедры криминалистики и домедической подготовки Днепропетровского государственного университета внутренних дел,
Украина
e-mail: an.of@ukr.net

About author:

Hanna BIDNIAK,
PhD, Associate Professor,
Associate Professor of the Department
of Criminalistics and Premedical Training of the
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs,
Ukraine,
e-mail: an.of@ukr.net

ROLUL SITUAȚIEI PREINFRAȚIONALE ÎN COMITEREA ACTULUI INFRAȚIONAL

Iurie LARII

doctor în drept, profesor universitar

Mihail DAVID

doctor în drept

THE ROLE OF THE PRE-CRIMINAL SITUATION IN COMMITTING THE CRIMINAL ACT

Iurie LARII

PhD, university professor

Mihail DAVID

PhD

Conținutul respectivului articol științific reflectă aspectele ce vizează situația preinfrațională și rolul acesteia în declanșarea actului infrațional. Este vorba despre acele împrejurări obiective care, în comun cu trăsăturile psihice ale individului, influențează comportamentul infrațional. În esență, situațiile care precedă infrațiunea, reieșind din conținutul lor obiectiv, pot fi delimitate în: criminogene, care conțin premise obiective pentru comiterea infracțiunii, și noncriminogene sau neutre, care pot chiar să împiedice săvârșirea faptei infraționale.

Cuvinte-cheie: situație preinfrațională, situație criminogenă, situație noncriminogenă, act infrațional, comportament infrațional, mecanism infrațional.

The content of the respective scientific article reflects the aspects regarding the pre-criminal situation and its role in criminal act releasing. It is about those objective circumstances that, in common with the psychic features of the individual, influence the criminal behavior. In essence, the situations preceding the crime, arising from their objective content, can be delimited into: criminogenic, which contain objective premises for the commission of the crime, and non-criminogenic or neutral, which may even prevent the commission of the criminal act.

Keywords: pre-criminal situation, criminogenic situation, non-criminogenic situation, criminal act, criminal behavior, criminal mechanism.

Introducere. În linii generale, poate fi spus că comportamentul infrațional este o noțiune mai vastă decât fapta infrațională. Astfel, în dreptul penal *infrațiunea* este definită ca o faptă prejudiciabilă, prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăție și pasibilă de pedeapsă penală. Din această definiție sesizăm, mai întâi de toate, latura exteriorizată a comportamentului omului prin care s-a cauzat prejudicii obiectului protejat de legea penală sau care a fost expus pericolului cauzării unor asemenea prejudicii. Totuși în procesul de cercetare a cauzelor infracțiunilor știința criminologică este interesată nu doar de actul infrațional propriu-zis, ci și de factorii sau împrejurările obiective și subiective care l-au precedat și care au influențat apariția motivelor infraționale, identificarea scopurilor, alegerea mijloacelor, luarea deciziei de a comite infrațiunea etc. La rândul lor, toți acești factori sau împrejurări nu formează la

Introduction. In general, it can be said that criminal behavior is a broader notion than the criminal act. Thus, in criminal law, *the offense* is defined as a prejudicial act, provided by the criminal law, committed with guilt and punishable by criminal punishment. From this definition we notice, first of all, the externalized side of human behavior through which damage has been caused to the object protected by criminal law or which has been exposed to the danger of causing such damage. However, in the process of investigating the causes of crimes, criminological science is interested not only in the criminal act itself, but also in the objective or subjective factors or circumstances that preceded it and that influenced the occurrence of criminal motives, identification of purposes, choice of means, taking the decision to commit the crime, etc. In turn, all these factors or circumstances at that stage do

etapa respectivă componența de infracțiune ca un act finalizat. Acestea însă pot fi incluse în noțiunea de „comportament infracțional”, care cuprinde, în sens criminologic, atât formarea intenției criminale, cât și realizarea ei faptică.

Prin urmare, *comportamentul infracțional* reprezintă procesul ce se desfășoară în timp și spațiu, care include elementele obiective și subiective ce formează componența de infracțiune, precum și fenomenele sau procesele psihologice care determină săvârșirea faptei infracționale.

Orice act, atât licit cât și ilicit, are loc în incinta unui proces, care începe cu apariția ideii de a-l comite și se finalizează cu realizarea acestei idei, adică cu însăși comiterea actului. Iar dacă fapta comisă va constitui o infracțiune, procesul în cauză poate fi definit ca *mecanism al actului infracțional*.

Conținut de bază. Un aspect important în studierea comportamentului infracțional este *analiza mecanismului* acestuia, care presupune consecutivitatea evoluției acțiunilor infracționale, adică apariția intențiilor criminale, luarea deciziei de a săvârși infracțiunea, planificarea activității infracționale și, în final, realizarea acesteia de către infractor. Cu alte cuvinte, acesta este un *proces de interacțiune* a personalității cu factorii externi care formează și determină comportamentul infracțional. În procesul respectiv funcționează elementele psihice ale omului și starea personalității (intelectul, emoțiile, previziunea etc.) care, de fapt, sunt caracteristice și oricărui comportament legal. Totuși, în cazul comportamentului infracțional toate acestea sau, cel puțin, unele din ele au un conținut specific – *orientarea antisocială*.

Având în vedere cele menționate, putem afirma cu certitudine că, alături de elementele psihice ale omului, un rol esențial în declanșarea actului infracțional îl are *situația preinfracțională*. De fapt, aceasta reprezintă o totalitate de împrejurări obiective care influențează nemijlocit comportamentul infracțional. În sens criminologic, situația reprezintă un eveniment sau o stare care determină intenția individului de a comite o faptă infracțională, favorizează sau, dimpotrivă, împiedică săvârșirea ei.

Infractorul, săvârșind fapta prejudiciabilă, acționează de cele mai multe ori într-o anumită situație criminogenă. Împrejurările de viață ale omului reflectate în anumite situații sunt foarte

not form the composition of the crime as a completed act. However, they can be induced in the notion of “criminal behavior”, which includes, in a criminological sense, both the formation of criminal intent and its factual realization.

Therefore, *the criminal behavior* represents the process that takes place in time and space, which includes the objective and subjective elements that form the composition of the crime, as well as the psychological phenomena or processes that determine the commission of the criminal act.

Any act, lawful or unlawful, takes place within a process, which begins with the appearance of the idea of committing it and ends with the realization of this idea, i.e. with the commission of the act itself. And if the deed committed constitutes a crime, the process in question can be defined as *the mechanism of the criminal act*.

Basic content. An important aspect in the study of criminal behavior is the analysis of its mechanism, which involves the consequence of the evolution of criminal actions, i.e. the appearance of criminal intentions, making the decision to commit the crime, planning the criminal activity and, finally, its realization by the offender. In other words, it is a *process of personality interaction* with external factors that form and determine criminal behavior. In this process, man’s psychic elements and personality state are functioning (intellect, emotions, foresight, etc.) which, as a matter of fact, are also characteristic to any legal behavior. However, in the case of criminal behavior, all or at least some of them have a specific content – *antisocial orientation*.

Given the above, we can say with certainty that, along with the psychic elements of man, an essential role in triggering the criminal act is played by the *pre-criminal situation*. In fact, it represents a totality of objective circumstances that directly influence the criminal behavior. In the criminological sense, the situation represents an event or a state that determines the individual’s intention to commit a criminal act, favors or, on the contrary, prevents its commission.

The offender, committing the prejudicial deed, most often acts in a certain criminogenic situation. The circumstances of human life reflected in certain situations are very diverse. This can be a

diverse. Aceasta poate fi o stare destul de îndelungată (situația dificilă în familie) sau un eveniment de scurtă durată (conflictul cu un huligan în stradă), precum și diverse fapte, evenimente ori stări ale oamenilor. Astfel, durata situației poate fi diferită: de la câteva secunde (accidentele rutiere) până la câțiva ani (conflictele apărute din cauza geloziei, urii sau răzbunării).

Orice situație de viață are un conținut obiectiv și subiectiv. Conținutul obiectiv și semnificația subiectivă a situației poate uneori să difere esențial. Spre exemplu, divergențele în opinii cu interlocutorul pot fi percepute ca o înjosire personală; dificultățile materiale temporare pot fi apreciate de unele persoane ca un eșec absolut etc. Este important de menționat faptul că, de regulă, omul nu acționează în conformitate cu situația în sensul ei obiectiv, ci cu imaginațiile sale despre aceasta. De aceea, în multe cazuri situația poate constitui pentru individ doar un pretext de săvârșire a infracțiunii, cu toate că în realitate poate să nu conțină nici un moment provocator.

Reacționând la situația creată, individul acționează în conformitate cu particularitățile caracterului său, cu viziunile și orientările sale valorice. Sursa nemijlocită a actului volitiv, inclusiv a infracțiunii, este interacțiunea situației concrete cu calitățile individuale ale personalității infractorului.

Uneori, împrejurările care formează situația preinfracțională sunt de așa natură încât persoana nu dispune de timp suficient pentru a o analiza și, ca rezultat, aceasta poate reacționa spontan și instantaneu. Sub aspect subiectiv, individul poate să și aprecieze propriile acțiuni ca întâmplătoare sau instinctive. Totuși, în asemenea cazuri funcționează propriile orientări ale personalității, îndeosebi stereotipurile evaluative și comportamentale. În acest sens, legătura causală dintre etapa inițială și cea finală este evidentă și simplu de constatat.

Așadar, situația poate crea premise mai mult sau mai puțin favorabile trecerii la act, punându-l astfel pe subiect în situația de a delibera și a opta între mai multe variante de comportament, însă rezultatul procesului de deliberare depinde numai de gradul de intensitate al orientării antisociale a personalității, iar aspectul final al deciziei este o reflectare elocventă a acestei diferențe de grad. În cazurile când subiectul este lipsit de po-

rather long-term condition (difficult situation in the family) or a short-term event (conflict with a hooligan in the street), as well as various facts, events or states of people. Thus, the duration of the situation may be different: from a few seconds (road accidents) to a few years (conflicts arising from jealousy, hatred or revenge).

Every life situation has an objective and subjective content. The objective content and subjective significance of the situation can sometimes essentially differ. For example, differences of opinion with the interlocutor may be perceived as a personal humiliation; temporary material difficulties can be appreciated by some people as an absolute failure, etc. It is important to notice that, as a rule, man does not act according to the situation in its objective sense, but according to his imaginations about it. Therefore, in many cases the situation can be for the individual only a pretext for committing the crime, although in reality it may not contain any provocative moment.

Reacting to the created situation, the individual acts in accordance with the particularities of his character, with his visions and value orientations. The direct source of the volitional act, including the crime, is the interaction of the concrete situation with the individual qualities of the offender's personality.

Sometimes the circumstances that make up the pre-crime situation are such that the person does not have enough time to analyze it and, as a result he may react spontaneously and instantly. Subjectively, the individual may view his or her own actions as accidental or instinctive. However, in such cases, one's own personality orientations work; especially evaluative and behavioral stereotypes. In this sense, the causal link between the initial and the final stage is obvious and simple to ascertain.

Therefore, the situation can create more or less favorable premises for the act, thus putting the subject in the situation of deliberating and choosing between several variants of behavior, but the outcome of deliberation process depends only on the degree of intensity of the antisocial orientation of the personality, and the final aspect of the decision is an eloquent reflection of this difference in degree. In cases when the subject is deprived of the opportunity to deliberate and

sibilitatea de a delibera și a opta între mai multe variante de comportament – fapta comisă nu este infracțiune (legitimă apărare, stare de extremă necesitate) [1, p. 213].

Situația care precedă infracțiunea, reieșind din conținutul ei obiectiv, urmează a fi delimitată în: *criminogenă* (care conține premise obiective pentru comiterea infracțiunii) și *noncriminogenă* sau *neutră* (care poate chiar să împiedice săvârșirea faptei infracționale).

Situațiile preinfracționale cu caracter criminogen pot apărea în legătură cu diferite împrejurări. Astfel, acestea pot fi: a) create intenționat de însuși infractor în scopul înlesnirii comiterii infracțiunii; b) create de infractor, dar nu în mod special pentru comiterea infracțiunii, însă care o poate favoriza (spre exemplu, aducerea sa la o stare de ebrietate avansată); c) apărute în urma activității negative a altor persoane, inclusiv a victimelor infracțiunii; d) apărute ca rezultat al concursului de împrejurări accidentale; e) provocate de fenomenele stihinice [2, p. 188].

Situația poate fi uneori sursa motivației infracționale. Exemple de asemenea situații pot fi cele de conflict, care determină în multe cazuri infracțiunile cu caracter violent. Certurile în familie care aduc la ofensă și acte de violență asupra persoanei, huliganismul, omorul din motive de răzbunare sau din gelozie, opunerea de rezistență reprezentantului puterii etc. sunt doar câteva exemple de conflict sau acțiuni infracționale care au urmat ca rezultat al conflictului.

Cel mai frecvent se întâlnesc situațiile conflictuale dintre rude. Este vorba mai ales de soți, unde conflictele escaladează deseori pe fondul geloziei sau al consumului excesiv de alcool, concluzia fiind valabilă îndeosebi pentru infracțiunile de omor și vătămări corporale. Unele cercetări relevă faptul că în 34% din cazurile de omor și vătămări corporale grave a existat o asemenea stare conflictuală mocnită în timp și explodată sub influența unui stimulent de moment, de regulă acesta fiind alcoolul [3, p. 28].

Totuși trebuie menționat că uneori starea conflictuală se manifestă sub formă latentă, provocând în final infracțiuni destul de grave, în baza unor planuri abil concepute și bine puse în practică.

Concluzia particulară a acestui aspect re-

choose between several variants of behavior – the act committed is not a crime (self-defense, state of extreme necessity) [1, p. 213].

The situation preceding the crime, arising from its objective content, is to be delimited into: *criminogenic* (which contains objective premises for committing the crime) and *non-criminogenic* or *neutral* (which may even prevent the commission of the criminal act).

Pre-criminal situations of a criminogenic nature may arise in connection with various circumstances. Thus, they can be: a) intentionally created by the offender himself in order to facilitate the commission of the crime; b) created by the offender, but not specifically for crime committing, but which may favor it (for example, bringing him to an advanced state of alcohol intoxication); c) resulting from negative activities of other persons, including victims of crime; d) appeared as a result of the contest of accidental circumstances; e) caused by natural phenomena [2, p. 188].

The situation can sometimes be the source of criminal motivation. Examples of such situations can be conflict, which in many cases leads to violent crime. Family quarrels that lead to offense and acts of violence against the person, hooliganism, murder for reasons of revenge or jealousy, resistance to the representative of power, etc., these are just a few examples of conflict or criminal actions that followed as a result of the conflict.

Conflict situations between relatives are most common. These are mainly spouses, where conflicts often escalate on the background of jealousy or excessive alcohol consumption, the conclusion being valid especially for crimes of murder and bodily harm. Some research reveals that in 34% of cases of murder and serious bodily harm there was such a state of conflict smoldered over time and exploded under the influence of a momentary stimulus, usually alcohol [3, p. 28].

However, it should be noted that sometimes the state of conflict manifests itself in a latent form, ultimately leading to rather serious crimes, based on cleverly designed and well-implemented plans.

The particular conclusion of this aspect lies in the fact that during the recent years the number of crimes of murder and serious bodily harm with

zidă din faptul că în ultimii ani crește numărul infracțiunilor de omor și vătămări corporale grave cu motivație conflictuală de răzbunare și ură acumulată în timp, având la origini fondul patrimonial, afaceri mai mult sau mai puțin oneroase între parteneri, reglări de conturi în lumea interlopă, dreptul asupra pământului sau asupra unor proprietăți imobiliare etc. [3, p. 28].

Certurile și conflictele spontane au adus în mod curios în posturi de victime și persoane absolut nevinovate. În astfel de situații factorul detonator l-a reprezentat în mod cert alcoolul. De regulă, aici nu s-a vizat de la bun început actul infracțional și nu s-a urmărit respectivul rezultat socialmente periculos, însă nici nu s-a întreprins prea mult pentru prevenirea consecințelor nefaste.

În ultima perioadă de timp, dezlănțuirile diabolice, alcoolul, drogurile și, în unele situații, tulburările de comportament au provocat diferite situații de conflict, urmate de săvârșirea multor infracțiuni de omor, vătămări corporale grave, tâlhării și violuri comise cu deosebită cruzime (inclusiv cu decapitarea și tranșarea victimelor), cu un impact psihoemoțional puternic în rândul populației și rezonanță sporită în mass-media.

Referitor la situațiile noncriminogene (neutre), acestea, de regulă, nu favorizează săvârșirea infracțiunii, împiedică sau chiar exclud posibilitatea comiterii actului ilicit. Pentru subiectul care pune la cale comiterea unei fapte social-periculoase, existența unei astfel de situații este o barieră care împiedică atingerea scopului. Astfel de bariere pot fi acțiunile altor persoane, inclusiv cu funcții de răspundere, obstacolele fizice sau regulile speciale care asigură paza obiectului atențării criminale. De asemenea, pot împiedica realizarea scopului necunoașterea de către subiect a căilor de depășire a obstacolelor, incapacitatea acestuia de a-și determina modul de realizare a intenției, precum și lipsa unei informații complete despre anumite stări și evenimente legate de obiectul atențării infracționale [4, p. 148].

Concluzii. Situația joacă un rol esențial în mecanismul comportamentului infracțional, având uneori chiar un rol decisiv. Totuși este inadmisibil excluderea deplină a factorului subiectiv din cadrul mecanismului infracțional. Atitudinea subiectivă, ca element stimulator, există întotdeauna. Poate și

conflicting motivation of revenge and hatred accumulated over time, originating from the patrimonial fund, more or less onerous business between partners, regulations accounts in the underworld, the right to land or real estate, etc. [3, p. 28].

Spontaneous quarrels and conflicts curiously led to victims of absolutely innocent people. In such situations, the detonating factor was certainly alcohol. As a rule, the criminal act was not targeted here from the very beginning and the socially dangerous result was not pursued, but not much was done to prevent the harmful consequences.

During the recent times, evil outbursts, alcohol, drugs and, in some cases, behavioral disorders have led to various situations of conflict, followed by many crimes of murder, grievous bodily harm, robbery and rape committed with particular cruelty (including decapitation and cutting of victims), with a strong psycho-emotional impact among the population and increased resonance in the media.

Regarding non-criminogenic (neutral) situations, they, as a rule, do not favor the commission of the crime, prevent or even exclude the possibility of committing the illicit act. For the subject pleading the commission of a social dangerous act, the existence of such a situation is a barrier that prevents the achievement of the goal. Such barriers may be the actions of others, including those with positions of responsibility, physical obstacles or special rules that provide security for the object of the criminal attack. Also, the achievement of the goal may be prevented in cases when the subject does not know the ways of overcoming obstacles, his inability to determine how to achieve his intention, as well as the lack of complete information about certain states and events related to the object of the criminal attack [4, p. 148].

Conclusions. The situation plays an essential role in the mechanism of criminal behavior, sometimes even having a decisive role. However, it is inadmissible to completely exclude the subjective factor from the criminal mechanism. The subjective attitude, as a stimulating element, always exists. There may not be an interaction between the situation and the personality, if the latter decides everything due to its negative quali-

să nu existe o interacțiune între situație și personalitate, dacă ultima decide totul datorită calităților ei negative. Infracțiunea nu poate fi generată doar în baza influenței situației criminogene, fiindcă aceasta din urmă este întotdeauna percepută și conștientizată de către personalitate. De regulă, dacă respectivul proces psihologic nu are loc, atunci persoana nu poartă nici o vină, deoarece situația nu i-a oferit posibilitate de a acționa altfel.

Însă trebuie luat în considerare faptul că în cazul dat se are în vedere doar interacțiunea cu situația de viață concretă care a precedat infracțiunea. Reieșind din viziunile referitoare la situația criminogenă, este necesar de menționat că rolul factorilor situaționali este absolut indiscutabil: ceea ce personalitatea a dobândit la etapa formării sale se realizează în interacțiune cu situația preinfracțională și, în final, factorul subiectiv dobândește un contur obiectiv, numit „situațional”, în mecanismul comportamentului infracțional.

The crime cannot be generated only on the basis of the influence of the criminogenic situation, because the latter is always perceived and released by the personality. Usually, if the psychological process does not take place, then the person is not guilty, because the situation did not give him the opportunity to act otherwise.

However, it must be taken into account that in this case only the interaction with the concrete life situation that preceded the crime is considered. Based on the visions regarding the criminogenic situation, it is necessary to mention that the role of situational factors is absolutely indisputable: everything that personality have acquired at the stage of its formation is realized in interaction with the pre-criminal situation and, finally, the subjective factor acquires the subjective contour, called “situational”, in the mechanism of the criminal behavior.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Gheorghe Nistoreanu, Costică Păun. Criminologie. București: Ed. Europa Nova, 1996. 318 p. ISBN 973-9183-26-3.
2. Криминология. Учебник для юридических вузов. Издание 2-е, переработанное. Под ред. В.Н. Бурлакова, В.П. Сальникова и С.В. Степашина. Санкт-Петербург: Изда-во «Лань», 1999. 608 с. ISBN 5-8114-0059-4.
3. Iu. Larii, R. Cojocaru, V. Ionașcu, R. Rotaru. Criminalitatea violentă în Republica Moldova: tendințe generale, cauze și condiții. Chișinău: Tipogr. Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, 2018. 40 p. ISBN 978-9975-121-43-9.
4. Gheorghe Gladchi. Criminologie. Manual pentru facultățile de drept și polițienești. Chișinău: CEP USM, 2019. 619 p. ISBN 978-9975-142-99-1.

Despre autori:

Iurie LARII,

*doctor în drept, profesor universitar,
prorector pentru știință,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
al Republicii Moldova
e-mail: iulari72@gmail.com*

Mihail DAVID,

*doctor în drept,
IPA, Constanța, România
e-mail: david_mihail@yahoo.com*

About authors:

Iurie LARII,

*PhD, university professor
Prorector for Science
of the Academy “Ștefan cel Mare”
of the MIA of the Republic of Moldova
e-mail: iulari72@gmail.com*

Mihail DAVID,

*PhD,
IPA, Constanta, Romania
e-mail: david_mihail@yahoo.com*

ДОПРОС СВИДЕТЕЛЯ, ПОТЕРПЕВШЕГО СЛЕДСТВЕННЫМ СУДЬЕЙ ВО ВРЕМЯ ДОСУДЕБНОГО РАССЛЕДОВАНИЯ В СУДЕБНОМ ПОРЯДКЕ: ОТДЕЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМНЫЕ ВОПРОСЫ

Владимир Михайлович ФЕДЧЕНКО,
кандидат юридических наук, доцент

Исходя из общих требований УПК Украины, обязанность доказывания обстоятельств, подлежащих доказыванию в уголовном производстве, возлагается на дознавателя, следователя, прокурора, и в отдельных предусмотренных законом случаях на потерпевшего (ст. 92 УПК). Кроме этого, собирать доказательства в уголовном производстве имеет право как сторона обвинения, так и сторона защиты (ст. 93 УПК). Далее, разъясняя основные термины, законодатель подчеркивает, что именно следственный судья обязан осуществлять судебный контроль, по соблюдению прав, свобод и интересов лиц в уголовном производстве (ст. 3 УПК).

Из всего сказанного следует, что следственный судья не уполномочен осуществлять доказательную деятельность. Между тем, ст. 225 УПК Украины уполномочивает именно следственного судью в случаях, которые могут сделать невозможным дальнейший допрос свидетеля, потерпевшего в суде, осуществить такой допрос во время досудебного расследования. И в случае поступления во время досудебного расследования ходатайства об этом, целью допроса есть необходимость получения показаний от такого свидетеля, потерпевшего в присутствии сторон уголовного производства и в порядке судебного заседания.

Впрочем, вопросы формирования ходатайства, и оснований для его подачи следственному судье, а также права участников уголовного производства, которые могут его подать, как и содержание ходатайства, сроки рассмотрения следственным судьей, порядок допроса свидетеля, потерпевшего следственным судьей является малоисследованными, и до сих пор не теряют своей актуальности.

Ключевые слова: уголовное производство, следователь, прокурор, ходатайство, следственный судья, допрос свидетеля, потерпевшего.

INTERROGATION OF A WITNESS INJURED BY AN INVESTIGATING JUDGE DURING A PRE-TRIAL INVESTIGATION IN COURT: CERTAIN PROBLEMATIC ISSUES

Vladimir M. FEDCHENKO,
PhD, Associate Professor

Based on the general requirements of the Code of Criminal Procedure of Ukraine, the obligation to prove the circumstances to be proved in criminal proceedings rests with the inquiry officer, investigator, prosecutor, and in certain cases provided for by law on the victim (Article 92 of the Code of Criminal Procedure). In addition, both the prosecution and the defense have the right to collect evidence in criminal proceedings (Article 93 of the CCP). Further, explaining the basic terms, the legislator emphasizes that it is the investigating judge who is obliged to exercise judicial control over the observance of the rights, freedoms and interests of persons in criminal proceedings (Article 3 of the CCP).

From all that has been said, it follows that the investigating judge is not authorized to carry out evidentiary activities. Meanwhile, Art. 225 of the Code of Criminal Procedure of Ukraine authorizes the investigating judge in cases that may make it impossible to further interrogate a witness who has suffered in court, to carry out such an interrogation during the pre-trial investigation. And if a request for this is received during the pre-trial investigation, the purpose of the interrogation is the need to obtain testimony from such a witness, the victim in the presence of the parties to the criminal proceedings and in the order of the court session.

However, the issues of the formation of a petition, and the grounds for filing it to the investigating judge, as well as the rights of participants in criminal proceedings who may submit it, as well as the content of the petition, the time frame for consideration by the investigating judge, the procedure for interrogating a witness who has been injured by the investigating judge is little-studied, and still do not lose their relevance.

Keywords: criminal proceedings, investigator, prosecutor, petition, investigating judge, interrogation of a witness, victim.

Введение. Вопрос процессуального статуса следственного судьи и полномочия сторон уголовного производства неоднократно находились в поле зрения ученых процессуалистов. Их, исследовали: Ю.П. Аленин, Ю.М. Денежный, И.В. Гловюк, Н.А. Погорецкий, П.П. Письменный, П.П. Пилипчук, Н.Е. Шумыло, Л.Н. Лобойко, В.Т. Малярченко, В.Т. Нор, А.Р. Туманянц, В.М. Тертышник, Л.Д. Удалова, А.Г. Чорнобук и другие.

Однако вопросы касательно формирования ходатайства. Оснований для его подачи следственному судье. Прав участников уголовного производства, которые могут подать ходатайство, а также, содержание ходатайства, сроки рассмотрения следственным судьей, порядок допроса свидетеля, потерпевшего следственным судьей, который в этом случае уполномоченный на осуществление доказательственной деятельности. В целом остаются актуальными не только для теории доказывания в уголовном процессе, но и с точки зрения возможности реализации определенными участниками процесса предоставленных им законом прав во время такого производства. А потому, требуют своего исследования.

Целью, и задачей статьи является исследование вопросов осуществления доказательственной деятельности следственным судьей в порядке ст. 225 УПК Украины во время досудебного расследования, и внесение предложений по его усовершенствованию.

Исходя из требований уголовного процессуального законодательства допрос следственным судьей в судебном порядке свидетеля, потерпевшего во время досудебного расследования, с целью получения доказательств или их проверки, следует рассматривать как одну из разновидностей такого допроса.

В то же время, следует отметить, что допрос является процессуальным действием, а ход, как и результаты проведения процессуальных действий во время досудебного расследования должны оформляться путем составления соответствующего протокола (ст. 104 УПК).

Между тем, регламентация порядка проведения такого допроса требует, чтобы следственный судья осуществлял его в судебном порядке с участием сторон, и с соблюдением

Introduction. The issue of the procedural status of the investigating judge and the powers of the parties to criminal proceedings have repeatedly been in the field of view of learned proceduralists. They were investigated by: Yu.P. Alenin, Yu.M. Money, I.V. Glovyuk, N.A. Pogoretsky, P.P. Written, P.P. Pilipchuk, N.E. Shumylo, L.N. Loboyko, V.T. Malyarenko, V.T. Nor, A.R. Tumanyants, V.M. Tertyshnik, L.D. Udalova, A.G. Chornobuk and others.

However, there are questions regarding the formation of the petition. The grounds for filing it to the investigating judge. The rights of participants in criminal proceedings who can submit a petition, as well as the content of the petition, the time frame for consideration by the investigating judge, the procedure for interrogating a witness who has been injured by the investigating judge, who in this case is authorized to carry out evidentiary activities. In general, they remain relevant not only for the theory of proof in criminal proceedings, but also from the point of view of the possibility of realization by certain participants in the process of the rights granted to them by law during such proceedings. Therefore, they require their own research.

Purpose and task of the article is to study the issues of the implementation of evidentiary activities by the investigating judge in accordance with Art. 225 of the Criminal Procedure Code of Ukraine during the pre-trial investigation, and making proposals for its improvement.

Proceeding from the requirements of the criminal procedural legislation, the interrogation by the investigating judge in court of the witness, the victim during the pre-trial investigation, in order to obtain evidence or verify it, should be considered as one of the varieties of such interrogation.

At the same time, it should be noted that interrogation is a procedural action, and the course, as well as the results of the procedural actions during the pre-trial investigation, must be formalized by drawing up an appropriate protocol (Article 104 of the CCP).

Meanwhile, the regulation of the proce-

всех правил, предусмотренных по проведению допроса участников уголовного производства в судебном заседании. А отсюда следует, что ход и результаты допроса свидетеля, потерпевшего должны оформляться не протокол допроса, как это предусмотрено в ходе досудебного расследования, а находить свое отражение в журнале судебного заседания, ведение которого во время судебного заседания является обязательным (ст. 108 УПК). Последние требования следственными судьями в судебной практике четко придерживаются [1, с. 84].

Следует отметить, что указанная правовая конструкция допроса свидетеля, потерпевшего в порядке ст. 225 УПК не позволяет им в полном объеме реализовать во время досудебного расследования предоставленные законом права. В частности, права на ознакомление с содержанием зафиксированных в журнале судебного заседания показаний, и возможности внесения в них изменений, дополнений, уточнений. К такому выводу можно прийти, проанализировав положения ст. 376 УПК, согласно которой право на ознакомление с журналом судебного заседания, у его участников возникает только после провозглашения приговора суда, и при наличии направления ходатайства о таком ознакомлении председательствующему.

К тому же, если потерпевший уполномоченный законом на реализацию указанного права, то у свидетеля, права на ознакомление с журналом судебного заседания нет. Для устранения указанного недостатка, как исключение, целесообразно предусмотреть возможность оформления допроса свидетеля, потерпевшего во время досудебного расследования следственным судьей в порядке судебного заседания соответствующим протоколом. Заверенная копия, которого должна приобщаться к материалам уголовного производства, поскольку оно, еще не завершено.

Несколько дискуссионным есть предложение отдельных авторов о нецелесообразности наделения следственного судьи полномочиями по осуществлению доказательственной деятельности, поскольку такая деятельность присуща дознавателю, следователю, прокурору. А поэтому, лучше оставить право на проведение такой деятельности в виде допроса за ними, поскольку

procedure for conducting such an interrogation requires that the investigating judge carry out it in court with the participation of the parties, and in compliance with all the rules provided for the interrogation of participants in criminal proceedings in a court session. And from this it follows that the course and results of the interrogation of a witness or a victim should not be drawn up in the interrogation protocol, as provided for during the pre-trial investigation, but reflected in the journal of the court session, the keeping of which during the court session is mandatory (Article 108 of the CCP). The latter requirements are clearly adhered to by investigating judges in judicial practice [1, p. 84].

It should be noted that the specified legal structure of the interrogation of a witness victim in accordance with Art. 225 of the Code of Criminal Procedure does not allow them to fully exercise the rights provided by law during the pre-trial investigation. In particular, the right to get acquainted with the content of the testimony recorded in the journal of the court session, and the possibility of making changes, additions, clarifications to them. This conclusion can be reached by analyzing the provisions of Art. 376 of the Code of Criminal Procedure, according to which the right to familiarize itself with the journal of the court session, its participants arise only after the announcement of the court's verdict, and if there is a request for such familiarization to the presiding judge.

In addition, if the victim is authorized by law to exercise this right, then the witness does not have the right to familiarize himself with the journal of the court session. To eliminate this deficiency, as an exception, it is advisable to provide for the possibility of registering the interrogation of a witness who was victimized during the pre-trial investigation by the investigating judge in the manner of a court session with the appropriate protocol. A certified copy, which must be attached to the materials of the criminal proceedings, since it has not yet been completed.

Somewhat controversial is the proposal of individual authors about the inexpediency of

доказательственная деятельность выходят за пределы полномочий следственного судьи в рамках осуществления им судебного контроля по решениям, которые ограничивают конституционные права и свободы человека в уголовном производстве [3, с. 146–147; 4, с. 111].

Согласиться с такой точкой зрения в целом невозможно. Поскольку, во-первых, по своей инициативе следственный судья не в состоянии данный допрос провести в судебном порядке в ходе досудебного расследования; во-вторых, допрос возможен, только при поступлении соответствующего ходатайства от стороны уголовного производства, представителя юридического лица, в отношении которого оно осуществляется, что свидетельствует о соблюдении принципа состязательности в уголовном производстве; в-третьих, следственный судья, проверяя законность, обоснованность таких ходатайств, в том числе, и по вопросам установления достаточных фактов, которые свидетельствуют о необходимости его проведения. Не только определенным образом реализует положения судебного контроля, но и обеспечивает для будущего судебного заседания наличие доказательств, как со стороны обвинения, так и стороны защиты [5, с. 305]. И последнее, если наделить дознавателя, следователя, прокурора полномочиями на проведение такого допроса, то с одной стороны, это повлечет за собой существенные риски по злоупотреблению указанным правом, а с другой, угрозу реализации принципа состязательности сторон, в таком уголовном производстве.

Не менее дискуссионным является и вопрос оснований, при наличии которых следственный судья принимает решение о допросе свидетеля, потерпевшего в судебном порядке. Указанные в положениях УПК такие правовые положения, как: «в исключительных случаях», «существование опасности для жизни и здоровья», «наличии других обстоятельств, которые могут сделать невозможным их допрос в суде», «повлиять на полноту или достоверность показаний», «тяжелая болезнь» несут в себе отнесенность оценочные категории. А поэтому, следственный судья по собственному усмотрению может, как учитывать их, так и не учитывать в той или иной ситуации, поскольку перечень

empowering the investigating judge to carry out evidentiary activities, since such activities are inherent in the inquiry officer, investigator, and prosecutor. And therefore, it is better to leave the right to carry out such activities in the form of interrogation for them, since evidentiary activities go beyond the powers of the investigating judge in the framework of his judicial control over decisions that restrict constitutional human rights and freedoms in criminal proceedings [3, p. 146-147; 4, p. 111].

It is generally impossible to agree with this point of view. Since, firstly, on his own initiative, the investigating judge is not able to conduct this interrogation in court during the pre-trial investigation; secondly, interrogation is possible only upon receipt of an appropriate request from a party to criminal proceedings, a representative of a legal entity in respect of which it is being carried out, which testifies to the observance of the adversarial principle in criminal proceedings; thirdly, the investigator judging, checking the legality, validity of such requests, including on the establishment of sufficient facts that indicate the need for it. Not only does it implement the provisions of judicial control in a certain way, but also ensures the availability of evidence for the future court session, both from the prosecution and the defense [5, p. 305]. And lastly, if the interrogator, investigator, prosecutor is empowered to conduct such an interrogation, then, on the one hand, this will entail significant risks of abuse of this right, and on the other, the threat of the implementation of the adversarial principle in such criminal proceedings.

No less controversial is the question of the grounds on which the investigating judge makes a decision to interrogate a witness who has suffered in court. The following legal provisions specified in the provisions of the CPC are: “in exceptional cases”, “the existence of danger to life and health”, “the presence of other circumstances that may make it impossible to question them in court”, “affect the completeness or reliability of the testimony”, “serious illness” carry relatively evaluative categories. And therefore, the investigating

таких оснований не является исчерпывающим, а потому может очень широко толковаться. В отличие скажем от оснований определенных ст. 217 УПК Республики Казахстан, где их формулировка изложена более четко и исчерпывающе. Ими являются: 1) постоянное проживание лица за пределами Республики Казахстан; 2) выезд за границу; 3) тяжелое состояние здоровья; 4) применение мер безопасности; 5) для исключения будущих допросов в отношении несовершеннолетних свидетелей и потерпевших, с целью их защиты от будущего психологически травмирующего воздействия [6].

Согласно обобщению судебной практики по рассмотрению уголовных дел к «исключительным случаям» как основание для удовлетворения следственным судьей указанных ходатайств, следует отнести вероятность возникновения обстоятельств, которые могут повлиять на полноту или достоверность показаний во время судебного разбирательства. К таким обстоятельствам относят: 1) длительная командировка, выезд на работу, учебу или постоянное проживание за пределы Украины; 2) потерпевший или свидетель является гражданином иностранного государства, постоянно проживает за пределами Украины и намерен вернуться к месту своего постоянного проживания; 3) призыв на службу в Вооруженные силы Украины; 4) образ жизни лица, связанный с работой на временно оккупированной территории Автономной Республики Крым, в областях, где проводится антитеррористична операция; 5) отсутствие постоянного места жительства и постоянной работы в случае невозможности проведения допроса в режиме видеоконференции с места фактического проживания свидетеля (место работы, наличие семьи и т.д.); 6) отсутствие постоянного места жительства и места работы в связи с асоциальным образом жизни (ведение кочевого образа жизни, что затрудняет поиск данного лица и может сделать невозможным его допрос в суде); 7) свидетель или потерпевший находится на территории Украины без законных на то оснований и подлежит выдворению за пределы Украины; 8) психологические особенности личности несовершеннолетнего свидетеля или потерпевшего. К исключительным случаям, также относится существование опасности для жизни и здоро-

judge, at his own discretion, can either take them into account or not take into account in a particular situation, since the list of such grounds is not exhaustive, and therefore can be very broadly interpreted. Unlike, say, the grounds for certain Art. 217 of the Code of Criminal Procedure of the Republic of Kazakhstan, where their wording is set out more clearly and comprehensively. They are: 1) permanent residence of a person outside the Republic of Kazakhstan; 2) travel abroad; 3) serious health condition; 4) application of security measures; 5) to exclude future interrogations of juvenile witnesses and victims, in order to protect them from future psychologically traumatic effects [6].

According to the generalization of judicial practice in the consideration of criminal cases to “exceptional cases” as the basis for the investigating judge to satisfy these requests, the probability of occurrence of circumstances that may affect the completeness or reliability of the testimony during the trial should be attributed. These circumstances include: 1) a long business trip, travel to work, study or permanent residence outside Ukraine; 2) the victim or witness is a citizen of a foreign state, permanently resides outside Ukraine and intends to return to his place of permanent residence; 3) conscription into the Armed Forces of Ukraine; 4) the way of life of a person associated with work in the temporarily occupied territory of the Autonomous Republic of Crimea, in areas where the anti-terrorist operation is carried out; 5) the absence of a permanent place of residence and permanent work in case of impossibility of interrogation in the mode of videoconference from the place of actual residence of the witness (place of work, presence of a family, etc.); 6) lack of a permanent place of residence and place of work due to an asocial lifestyle (leading a nomadic lifestyle, which makes it difficult to find this person and may make it impossible for him to be interrogated in court); 7) the witness or victim is on the territory of Ukraine without legal grounds and is subject to expulsion from Ukraine; 8) psychological characteristics of the personality of a minor witness or victim. Exceptional cases also include

вья, которое следственными судьями толкуется весьма широко, а именно: 1) угроза убийством или применением физического насилия, которые свидетелем, потерпевшим воспринимаются реально; 2) другие проявления психического насилия в отношении свидетеля, потерпевшего, которые могут привести к психическим нарушениям, что может сделать невозможным их допрос в суде, или повлиять на полноту или достоверность показаний; 3) образ жизни и состояние здоровья свидетеля или потерпевшего, не связанные с тяжелой болезнью, но объективно (по медицинским критериям) могут сделать невозможным их допрос в судебном заседании или повлиять на полноту либо достоверность показаний (длительное злоупотребление наркотическими средствами может создавать опасность для жизни и здоровья человека).

Наличие указанных аспектов порождает возникновение ситуации, при которой существует действительно реальная угроза утраты доказательств в виде показаний, которые можно получить только в вербальный способ от свидетелей и потерпевших.

Тяжесть болезни, также должна подтверждаться неспособностью лица участвовать в судебном заседании. Такой физическое состояние свидетеля, потерпевшего может быть следствием травмы или соматического заболевания, имеющего не временный, а осложненный характер, со всеми признаками хронического заболевания, которое может повлиять на память человека и возможность воспроизведения в своих показаниях происшедшего в прошлом события. Или же в связи со слабым физическим состоянием, существенно препятствовать, такому лицу прибыть в суд для дачи показаний.

Между тем, следует отметить, что перечень заболеваний, которые бы свидетельствовали о соответствующей степени тяжести такого заболевания, законодательством пока не определено. Именно поэтому, в УПК прописано только то, что состояние заболевания свидетеля, потерпевшего должно быть тяжелым. Следует согласиться с мнением, что тяжесть заболевания должна подтверждаться справкой врача, или комиссионным заключением врачей медицинского учреждения, где находится, проходит лечение такое лицо. Именно указанные

the existence of a danger to life and health, which is interpreted by the investigating judges very broadly, namely: 1) the threat of murder or the use of physical violence, which the witness, the victim perceived realistically; 2) other manifestations of mental violence against a witness, victim, which may lead to mental disorders, which may make it impossible to question them in court, or affect the completeness or reliability of the testimony; 3) the lifestyle and state of health of the witness or victim are not associated with a serious illness, but objectively (according to medical criteria) can make it impossible to interrogate them in court or affect the completeness or reliability of the testimony (prolonged drug abuse can pose a threat to life and human health).

The presence of these aspects gives rise to a situation in which there is a really real threat of loss of evidence in the form of testimony that can only be obtained verbally from witnesses and victims.

The severity of the disease must also be confirmed by the person's inability to participate in the hearing. Such a physical condition of a witness, a victim may be the result of an injury or a somatic illness, which is not a temporary, but a complicated one, with all the signs of a chronic illness that can affect a person's memory and the ability to reproduce in his testimony a past event. Or, due to a weak physical condition, it is essential to prevent such a person from coming to court to testify.

Meanwhile, it should be noted that the list of diseases that would indicate the appropriate severity of such a disease has not yet been determined by legislation. That is why, in the Code of Criminal Procedure it is only prescribed that the state of illness of the witness, the victim, must be serious. One should agree with the opinion that the severity of the disease should be confirmed by a doctor's certificate, or by a commission opinion of the doctors of the medical institution where such a person is being treated. It is these documents that should be considered as those that substantiate the presence of one of the grounds, namely the severity of the disease. And therefore,

документы следует рассматривать как такие, которые обосновывают наличие одного из оснований, а именно тяжесть болезни. И потому, целесообразно в ходатайстве к следственному судье о необходимости проведения допроса тяжелобольного свидетеля, потерпевшего, наряду с другими обстоятельствами прописать установленные и имеющиеся факты касательно тяжести состояния здоровья лица, которые не позволяют ему прибыть в будущем по вызову, и дать соответствующие показания в суде, обоснованием чему, есть, и наличие медицинской справки, заключения [7, с. 278].

Между тем, если возникает необходимость, не теряя времени осуществить указанный допрос в порядке судебного заседания с участием сторон уголовного производства, но по месту пребывания лица в медицинском учреждении. То, для его эффективного проведения, целесообразно согласовать с администрацией такого заведения дату, время и соответствующее (помещение) место, с созданием условий для его проведения.

К тому же, обоснованием тяжелого заболевания следует считать и преклонный возраст человека, что делает невозможным дальнейшее допрос такого лица в суде [8].

Во избежание относительно оценочных категорий относительно оснований проведения допроса свидетеля, потерпевшего следственным судьей и обеспечения его доказательственной деятельности во время досудебного расследования, а также, с целью выработки единой судебной практики целесообразно сформулировать виды оснований проведения такого допроса более четко и исчерпывающе.

Как уже было отмечено, самостоятельно указанный допрос следственный судья осуществить не может, если об этом от уполномоченных законом участников уголовного производства не поступило соответствующее ходатайство. Между тем, требования, которым такое ходатайство должно отвечать, и его содержание положения УПК также не регламентируют. А это приводит к тому, что стороны уголовного производства иницируя перед следственным судьей необходимость проведения допроса в порядке судебного заседания, и формируя соответствующее ходатайство, не

it is advisable in a petition to the investigating judge about the need to interrogate a seriously ill witness, a victim, along with other circumstances, to prescribe the established and available facts regarding the severity of the person's health condition, which do not allow him to come in the future when summoned, and to give appropriate testimony in court, justification for what, there is, and the presence of a medical certificate, conclusions [7, p. 278].

Meanwhile, if the need arises, without wasting time to carry out the specified interrogation in the order of a court session with the participation of the parties to the criminal proceedings, but at the place of stay of the person in a medical institution. Then, for its effective implementation, it is advisable to agree with the administration of such an institution on the date, time and appropriate (premises) place, with the creation of conditions for its holding.

In addition, the advanced age of a person should also be considered the justification for a serious illness, which makes it impossible to further interrogate such a person in court [8].

In order to avoid relatively evaluative categories regarding the grounds for the interrogation of a witness victim by the investigating judge and ensuring his evidentiary activity during the pre-trial investigation, as well as in order to develop a unified judicial practice, it is advisable to formulate the types of grounds for such an interrogation more clearly and comprehensively.

As already noted, the investigating judge cannot carry out the specified interrogation on his own, unless a corresponding request has been received from the participants in the criminal proceedings authorized by law. Meanwhile, the provisions of the Code of Criminal Procedure also do not regulate the requirements that such a petition must meet and its content. And this leads to the fact that the parties to the criminal proceedings, initiating before the investigating judge the need for interrogation in the order of the court session, and forming the corresponding petition, do not consider it necessary, or they forget to indicate in it, not only the number of the crimi-

считают необходимым, либо забывают указать в нем, не только номер уголовного производства, но и обстоятельства совершенного уголовного преступления, и его квалификацию. А также сведения о лицах, которых необходимо допросить в судебном порядке в ходе досудебного расследования. При таких данных озвученные ходатайства, следственные судьи не считают достаточно обоснованными, и соответствующим образом мотивированными, что дает основания опять-таки их не удовлетворять, даже если действительно существует необходимость во время досудебного расследования обеспечить доказывания в уголовном производстве следственным судьей, путем допроса в судебном порядке такого свидетеля или потерпевшего [9].

Для устранения вышеуказанного законодательного пробела необходимо предусмотреть соответствующую норму УПК, где касательно содержания такого ходатайства четко пописать, какие основные положения и данные должны в нем быть, начиная с номера и обстоятельств уголовного производства, а также, что может быть его приложениями. К тому же, желательно в ст. 225 УПК предусмотреть дополнение, согласно которого не только следователь, но и сторона защиты должна была бы согласовывать у прокурора указанное ходатайство. Обоснованием этому, служит то, что допрос следственным судьей проводится в судебном порядке, где участие прокурора как государственного обвинителя обязательно. Именно поэтому, для обеспечения возможности его участия в данном заседании, законодательно необходимо предусмотреть такое сообщение в виде требования о необходимости согласования у прокурора стороной защиты данного ходатайства перед обращением к следственному судье. Но, одновременно предусмотреть и их право на обжалование отказа прокурора и возможности обращения их с таким ходатайством непосредственно к следственному судье.

Правовая конструкция ст. 225 УПК Украины не является безупречной, и, с точки зрения возможности реализации потерпевшим и другими участниками уголовного производства права подать следственному судье соответствующее ходатайство. Ограничения в реализации такого права, как потерпевшего,

на proceedings, but also the circumstances of the criminal offense, and his qualifications. As well as information about the persons who need to be interrogated in court during the pre-trial investigation. With such data, the investigating judges do not consider the motions voiced to be sufficiently substantiated, and appropriately motivated, which again gives reason not to satisfy them, even if there really is a need during the pre-trial investigation to provide evidence in criminal proceedings by the investigating judge, by interrogation in court. such a witness or victim [9].

To eliminate the aforementioned legislative gap, it is necessary to provide for the relevant provision of the Criminal Procedure Code, where, regarding the content of such a petition, it is clearly stated what the main provisions and data should be in it, starting with the number and circumstances of the criminal proceedings, and also what may be its applications. In addition, it is desirable in Art. 225 of the Code of Criminal Procedure to provide for an addition, according to which not only the investigator, but also the side of the defense would have to agree with the prosecutor the said petition. The rationale for this is that the interrogation by the investigating judge is carried out in court, where the participation of the prosecutor as a public prosecutor is mandatory. That is why, in order to ensure the possibility of his participation in this meeting, it is necessary by law to provide for such a message in the form of a requirement that the prosecutor must agree with the defense side of this petition before contacting the investigating judge. But, at the same time, provide for their right to appeal against the refusal of the prosecutor and the possibility of addressing them with such a petition directly to the investigating judge.

Legal structure of art. 225 of the Code of Criminal Procedure of Ukraine is not flawless, and, from the point of view of the possibility of the victim and other participants in criminal proceedings exercising the right to submit an appropriate motion to the investigating judge. Restrictions in the exercise of such a right, both of the victim and his representatives in the implementation of

так и его представителей при осуществлении уголовного производства, не позволяет в полном объеме при наличии соответствующих тому оснований, в случае, когда следователь, прокурор не усматривают в этом необходимости, обратиться с соответствующим ходатайством к следственному судье. И тем самым иметь возможность не только обеспечить доказательную деятельность следственного судьи во время досудебного расследования, но и возможность предоставить последнему доказательства в виде показаний свидетеля, которого по тем или иным причинам невозможно будет в будущем допросить в суде, что приведет к потере такого доказательства. Более того, целесообразно даже предусмотреть право потерпевшего на обжалование в апелляционном порядке постановления следственного судьи по отказу в таком допросе.

Нельзя сказать, что положения 225 статьи УПК, определяющей основания и порядок допроса свидетеля, потерпевшего следственным судьей во время досудебного расследования, по процедуре судебного рассмотрения соответствует такому принципу уголовного производства, как разумность сроков. С диспозиции этой статьи видно, что законодатель не предусмотрел, в пределах каких сроков обязан рассмотреть указанное ходатайство следственный судья и принять соответствующее процессуальное решение по результатам его рассмотрения. Именно поэтому, в практической деятельности следственных судей, существуют случаи, когда рассмотрение ходатайств, поступивших в порядке ст. 225 УПК Украины следственными судьями осуществляется после завершения 10 дней, с момента их поступления [1, с. 86]. Указанный пробел должен быть устранен предусмотренным сроком для рассмотрения ходатайства следственным судьей в течение 48 часов с момента его поступления. К тому же, не следует забывать, что значительное затягивание в рассмотрении ходатайства может привести и к потере доказательств.

Выводы. Предусмотренный положениями УПК Украины процессуальный порядок допроса свидетеля, потерпевшего следственным судьей с участием сторон уголовного производства в ходе досудебного расследования

criminal proceedings, do not allow in full, if there are appropriate grounds for that, in the case when the investigator, the prosecutor do not see the need for this, to apply with the appropriate petition to the investigating judge. And thus to be able not only to ensure the evidentiary activity of the investigating judge during the pre-trial investigation, but also the opportunity to provide the latter with evidence in the form of testimony of a witness who, for one reason or another, cannot be interrogated in court in the future, which will lead to the loss of such evidence. Moreover, it is even advisable to provide for the right of the victim to appeal on appeal the decision of the investigating judge to refuse such an interrogation.

It cannot be said that the provisions of Article 225 of the Code of Criminal Procedure, which determine the grounds and procedure for interrogating a witness who has been injured by the investigating judge during the pre-trial investigation, according to the judicial review procedure, corresponds to such a principle of criminal proceedings as reasonable time. From the disposition of this article, it is clear that the legislator has not provided for the time frame within which the investigating judge is obliged to consider the said petition and to make an appropriate procedural decision based on the results of its consideration. That is why, in the practice of investigating judges, there are cases when the consideration of petitions received in accordance with Art. 225 of the Code of Criminal Procedure of Ukraine by investigating judges is carried out after the end of 10 days, from the moment of their receipt [1, p. 86]. The said gap must be eliminated by the stipulated time limit for the consideration of the petition by the investigating judge within 48 hours from the moment of its receipt. In addition, one should not forget that a significant delay in the consideration of the application may lead to the loss of evidence.

Findings. The procedural procedure for the interrogation of a witness who has been injured by the investigating judge with the participation of the parties to the criminal proceedings in the course of the pre-trial investigation in court,

в судебном порядке. Как и основания обращения с соответствующим ходатайством, его содержание, сроки рассмотрения, права потерпевшего по его подаче, и процессуальный порядок оформления допроса свидетеля, потерпевшего следственным судьей, является не идеальным. А потому, во-первых, существует необходимость предусмотреть, как исключение возможность оформления такого допроса следственным судьей, путем составления соответствующего протокола, заверенная копия которого должна приобщаться к материалам уголовного производства, поскольку такое производство, еще не завершено. Во-вторых, нецелесообразно следователя, прокурора наделять правами на проведение такого допроса, поскольку это может, повлечет за собой существенные риски злоупотреблений указанным правом. А также, создать угрозу по реализации принципа состязательности сторон, в таком уголовном производстве. В-третьих, в ходатайстве к следственному судье о необходимости допроса тяжелобольного свидетеля, потерпевшего, наряду с другими обстоятельствами следует прописывать установленные и имеющиеся факты относительно тяжести состояния здоровья лица, которые не позволяют ему прибыть в будущем по вызову, и предоставить соответствующие показания в суде ибо обоснованием этому наряду с иными доказательствами есть и наличие медицинской справки, заключения. В-четвертых, во избежание относительно оценочных категорий оснований проведения допроса свидетеля, потерпевшего следственным судьей и обеспечения его доказательственной деятельности во время досудебного расследования. А также, с целью выработки единой судебной практики, целесообразно сформулировать виды оснований проведения такого допроса более четко и исчерпывающе. В-пятых, необходимо предусмотреть соответствующую норму УПК и относительно содержания такого ходатайства, где четко прописать, какие основные положения и данные должны в нем быть отражены. А также, что может быть его приложением. К тому же, желательно к ст. 225 УПК внести дополнение, по которому не только следователь, но и сторона защиты должна согласовывать в прокуро-

stipulated by the provisions of the Criminal Procedure Code of Ukraine. As well as the grounds for filing the relevant petition, its content, terms of consideration, the victim's rights to submit it, and the procedural procedure for registering the interrogation of a witness who was a victim by an investigating judge is not ideal. And therefore, firstly, there is a need to provide, as an exception, the possibility of formalizing such an interrogation by an investigating judge, by drawing up an appropriate protocol, a certified copy of which must be attached to the materials of criminal proceedings, since such proceedings have not yet been completed. Secondly, it is inappropriate to give the investigator or the prosecutor the right to conduct such an interrogation, as this may entail significant risks of abuse of this right. And also, create a threat to the implementation of the principle of adversariality of the parties in such criminal proceedings. Thirdly, in a petition to the investigating judge about the need to interrogate a seriously ill witness, a victim, along with other circumstances, it is necessary to prescribe the established and available facts regarding the severity of the person's state of health, which do not allow him to come in the future when summoned, and provide appropriate evidence in court, justification for this, along with other evidence, is the presence of a medical certificate, a conclusion. Fourthly, in order to avoid relative evaluative categories regarding the grounds for interrogating a witness who has been injured by the investigating judge and ensuring his evidentiary activity during the pre-trial investigation. And also, in order to develop a unified judicial practice, it is advisable to formulate the types of grounds for such an interrogation more clearly and comprehensively. Fifthly, it is necessary to provide for the relevant provision of the Criminal Procedure Code regarding the content of such a request, where it is clearly stated which basic provisions and data should be reflected in it. And also what could be his application. In addition, it is desirable to Art. 225 of the Code of Criminal Procedure to make an addition, according to which not only the investigator, but also the defense side must agree

ра указанное ходатайство. Но, одновременно предусмотреть и их право обжаловать отказ прокурора, если он не поддерживает такое ходатайство, как и право в таком случае напрямую обратиться с ходатайством к следственному судье. И последнее, срок рассмотрения ходатайства следственным судьей не должен превышать 48 часов с момента его поступления.

on the said request to the prosecutor. But, at the same time, provide for their right to appeal against the refusal of the prosecutor if he does not support such a petition, as well as the right, in this case, to directly file a petition with the investigating judge. And lastly, the term for consideration of the petition by the investigating judge should not exceed 48 hours from the moment of its receipt.

Библиографические ссылки

Bibliographical references

1. Циткіч В.М. Проблемні питання забезпечення доказування слідчим суддею у ході проведення допиту, свідка потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні. Вісник кримінального судочинства № 3/2017. С. 82-88.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : чинне законодавство зі змінами та допов. Станом на 1 жовт. 2020 р.- К:ПАЛІВОДА А.В., 2020. 452с. (Кодекси України)
3. Ільєва Т.Г. Функція судового контролю у кримінальному процесі: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2014. 259 с.
4. Ільєва Т.Г., Рожнова В.В., Савицький С.О., Удалова Л.Д. Функція судового контролю у кримінальному процесі: монографія. К.: «Центр учбової літератури», 2015. 176 с
5. Гловюк І.В. Функціональна спрямованість діяльності слідчого судді. Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского Серия «Юридические науки». 2013. № 2–1 (Ч. 2). Том 26 (65). С. 303–309.
6. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Казахстан от 4 июля 2014 года № 231-V (с изменениями и дополнениями по состоянию на 12.07.2018 г.) https://online.zakon.kz/document/?doc_id=31575852 (дата звернення 27.03.2021).
7. Хаммуді А.В. Особливості допиту потерпілого, свідка під час досудового розслідування в судовому засіданні. Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка. 2016. № 4 (76). С. 276-284.
8. Про практику вирішення слідчими суддями питань, пов'язаних із слідчими (розшуковими) діями. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ. Узагальнення від 3 червня 2016 року. <https://ips.ligazakon.net/document/VRR00205> (дата звернення 27.03.2021).
9. Ухвала Зарічного районного суду м. Суми від 22 лютого 2013 р. Кримінальне провадження № 4201220000000022. <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/47118493>. (дата звернення 27.03.2021).

Despre autor:

Владимир Михайлович ФЕДЧЕНКО,
кандидат юридических наук,
профессор кафедры уголовного процесса
Днепропетровского государственного
университета внутренних дел, Украина
e-mail: mixayluz@ukr.net

About author:

Vladimir M. FEDCHENKO,
PhD, Professor of the Department
of Criminal Procedure of the Dnipropetrovsk
State University of Internal Affairs, Ukraine
e-mail: mixayluz@ukr.net

CZU 343.163

DOI 10.5281/zenodo.5069230

RETRAGEREA LICENȚEI PENTRU EXERCITAREA PROFESIEI DE AVOCAT CA URMARE A FALSIFICĂRII PROBELOR

Marian GHERMAN,
doctor în drept, conferențiar universitar

Eugeniu PITERSCHI,
doctorand

WITHDRAWAL OF THE LICENSE TO PRACTICE LAW AS A RESULT OF FALSIFICATION OF EVIDENCE

Marian GHERMAN,
PhD, associate professor

Eugeniu PITERSCHI,
PhD student

Dreptul la apărare este unul fundamental care își găsește sediul normativ de incriminare în principalele acte normative care reglementează activitatea organelor de ocrotire a normelor de drept, inclusiv de aplicare a legii în practica judiciară. Fără apărător, practic este imposibil a fi derulat un proces judiciar.

Avocatul, ca orșicare participant la un proces judiciar, în activitatea sa profesională este obligat să se conducă doar de normele juridice ale cadrului legal, iar în cazul comiterii unor ilegalități, acesta este pasibil de răspundere penală, civilă, contravențională, inclusiv de răspundere disciplinară.

Așadar, în conținutul demersului științific din ordinea care succede ne propunem să realizăm o analiză a procedurii de retragere a licenței pentru exercitarea profesiei de avocat ca urmare a falsificării probelor.

Cuvinte-cheie: cod deontologic, avocat, proces judiciar, falsificarea probelor, retragerea licenței pentru exercitarea profesiei de avocat.

The right of defense is a fundamental one that finds its normative headquarters of incrimination in the main normative acts that regulate the activity of the law enforcement authorities, including the application of the law in the judicial practice. Without a defender, it is virtually impossible to conduct a lawsuit.

The lawyer, like any participant in a judicial process, in his professional activity is obliged to be guided only by the legal norms of the legal framework, and in case of committing illegalities, he is liable to criminal, civil, contravention liability, including disciplinary liability.

Therefore, in the content of the scientific approach in the order that follows, we intend to perform an analysis of the procedures for revoking the license to practice law as a result of falsifying evidence.

Keywords: Code of ethics, lawyer, lawsuit, falsification of evidence, withdrawal of the license to practice law.

Introducere. În conformitate cu prevederile cadrului legal, „avocatura este o instituție de drept independentă a societății civile, menită să asigure, pe bază profesională, acordarea de asistență juridică calificată persoanelor fizice și juridice, în scopul apărării drepturilor, libertăților și intereselor lor legitime, precum și al asigurării accesului la înlăptuirea justiției” [2, art.1 alin.(1)]. Iar prin conceptul de avocat se înțelege „persoana calificată și abilitată, conform Legii, să pledeze și să acționeze în numele clienților, să practice dreptul, să apară în fața unei instanțe judecătorești, a organelor de drept și ale administrației publice sau

Introduction. In accordance with the provisions of the legal framework, „the law firm is an institution of law independent of civil society, meant to ensure, on a professional basis, the provision of qualified legal assistance to individuals and legal entities, in order to defend their rights, freedoms and legitimate interests, as well as ensuring access to justice” [2, article.1 paragraph (1)]. And the concept of lawyer means “a person qualified and empowered, according to the Law, to plead and act on behalf of clients, to practice law, to appear before a court, law enforcement and public administration or to consult and to

să consulte și să reprezinte în materie juridică clienții” [3, art.1 alin.(3)].

Totodată, în condiționalitățile literaturii de specialitate, „avocatul este un specialist în drept, chemat în ajutor de către persoanele fizice și juridice care au probleme juridice. De altfel, termenul avocat provine din latinescul *advocatus*, care îl desemnează pe *cel chemat în ajutor*” [8, p.347].

Gradul de investigare a problemei la momentul actual, scopul cercetării. Aplicarea sancțiunii disciplinare unui funcționar public reprezintă o acțiune ca urmare a admiterii unor ilegalități în realitatea obiectivă de către acesta. Scopul cercetării în cauză îl formează inserarea în prim-plan a faptului că orișice faptă ilegală comisă atrage după sine răspunderea juridică. Analiza procedurii de aplicare a unei sancțiuni disciplinare pentru săvârșirea unei infracțiuni din domeniul justiției derivă din necesitatea științifică că aceasta formează o bună poziție intelectuală a cercetătorului, spre o informare largă la scara condiționalităților infracțiunii de falsificare a probelor.

Materiale utilizate și metode aplicate. Materialele utilizate la realizarea științifică a articolului cu titlul *Retragerea licenței pentru exercitarea profesiei de avocat ca urmare a falsificării probelor*, le reprezintă, în primul rând, opiniile membrilor Comisiei de etică și disciplină a Uniunii Avocaților din Republica Moldova, legislația în vigoare care reglementează buna desfășurare a activității de avocat și literatura de specialitate din domeniul supus examinării.

Metodele științifice aplicate în procesul studiului și elaborării prezentului demers științific fac parte din categoria celor mai diverse, fiind utilizate metodele cele mai eficiente în materia cercetării juridice. Astfel, la etapa incipientă s-a acordat o prioritate metodei analizei și celei comparative. Ulterior, în vederea prezentării unei structuri și esențe cuprinzătoare a articolului, au fost efectuate apelări științifice la metodele sintezei și deducției, inclusiv metoda istorică.

Conținutul de bază. Celebrul psiholog criminalist Tudorel Butoi afirmă că „avocatul este o personalitate în Templul Justiției, este un creator, un inteligent, este competent și este un partener în aflarea adevărului. Cine tratează altfel un

represent in legal matters the clients” [3, article.1 paragraph (3)].

At the same time, under the conditions of the specialized literature, “the lawyer is a specialist in law, called for help by natural and legal persons who have legal problems. In fact, the term lawyer comes from the Latin *advocatus*, which designates the one called to help” [8, page 347].

The degree of investigation of the problem at present, the purpose of the research. The application of the disciplinary sanction to a civil servant - represents an action as a result of the admission of some illegalities in the objective reality by him. The purpose of the research in question is to bring to the fore the fact that any illegal act committed entails legal liability. The analysis of the procedures for applying a disciplinary sanction for committing a crime in the field of justice, derives from the scientific necessity that it forms a good intellectual position of the researcher, to a wide information on the scale of conditionalities of falsification of evidence.

Materials used and methods applied. The materials used in the scientific realization of the article entitled *Withdrawal of the license to practice law as a result of falsification of evidence*, is primarily the views of members of the Ethics and Discipline Commission of the Bar Association of Moldova, the legislation in force governing the proper conduct of business of lawyer and specialized literature in the field under examination.

The scientific methods applied in the process of studying and elaborating this scientific approach are part of the most diverse category, being used the most efficient methods in the field of legal research. Thus, at the beginning stage, a priority was given to the method of analysis and the comparative one. Subsequently, in order to present a comprehensive structure and essence of the article, scientific appeals were made to the methods of synthesis and deduction, including the historical method.

Basic content. The famous forensic psychologist Tudorel Butoi states that “the lawyer is a personality in the Temple of Justice, he is a creator, an intelligent, he is competent and he is a partner in finding out the truth. Whoever treats a

avocat este o caricatură!” [9].

În cauza *Maurice versus Franța*, CEDO a reiterat că „statutul specific al avocaților le conferă o poziție centrală în administrarea actului de justiție ca intermediar între publicul larg și instanțele de judecată. Prin urmare, ei joacă un rol-cheie în a se asigura că instanțele de judecată, a căror misiune este fundamentală într-un stat de drept, se bucură de încrederea publicului (...) Deși fac obiectul unor restricții în materie de conduită profesională, având obligația de a fi discreți, onești și demni, ei beneficiază de asemenea și de drepturi și privilegii exclusive care pot varia de la o jurisdicție la alta – printre acestea se numără, de obicei, o anumită libertate în ceea ce privește argumentele folosite în instanță” [1].

Prin urmare, se constată în lumina celor menționate mai sus că titlul de avocat este unul onorific și de mare anvergură. Însă totuși, ca în oricăre funcție publică, avocații pe lângă răspunderea penală, civilă și contravențională, pot fi supuși și răspunderii disciplinare pentru admiterea faptelor ilegale în procesul desfășurării activității de serviciu, deoarece „în exercitarea profesiei sale avocatul este obligat să acționeze pentru asigurarea accesului liber la justiție și a dreptului la un proces echitabil, să contribuie prin toate mijloacele legale pentru a proteja profesia, demnitatea și onoarea corpului de avocați” [4, art.38 alin.(1)].

Astfel, potrivit art.48 din Legea cu privire la avocatură, „avocații răspund disciplinar pentru acțiunile prin care se încalcă prevederile legii nr.1260 din 19.07.2002, normele Codului deontologic al avocatului și prevederile altor acte normative ce reglementează activitatea avocaturii” [1, art.38 alin.(1)]. Iar conform art.49 din cadrul aceluiași act normativ, avocații pot fi supuși următoarelor sancțiuni disciplinare: avertizare, mustrare, suspendarea activității de avocat și/sau retragerea licenței pentru exercitarea profesiei de avocat.

Așadar, după cum am menționat și anterior, aplicarea sancțiunii disciplinare în adresa unui avocat poate surveni doar în cazul când acesta din urmă a admis unele ilegalități în realitatea obiectivă în procesul desfășurării activității profesionale. Odată cu adoptarea Codului penal al Republicii

lawyer differently is a caricature!” [9].

In the case of *Morice v. France*, the ECHR reiterated that “the specific status of lawyers gives them a central position in the administration of justice as an intermediary between the general public and the courts. Therefore, they play a key role in ensuring that courts, whose mission is fundamental in a rule of law, enjoy public trust (...) Although they are subject to restrictions on professional conduct, having the obligation to be discreet, honest and dignified, they also enjoy exclusive rights and privileges that may vary from one jurisdiction to another - these usually include some freedom in the arguments used in court. “ [1].

Therefore, it is clear in the light of the above that the title of lawyer is an honorary and far-reaching one. However, as in any public office, lawyers, in addition to criminal, civil and misdemeanor liability, may also be subject to disciplinary liability for admitting illegal acts in the process of carrying out their duties, because “in the exercise of his profession the lawyer is obliged to act to ensure free access to justice and the right to a fair trial, to contribute by all legal means to protect the profession, dignity and honor of the bar” [4, article 38 paragraph (1)].

Thus, according to article 48 of the Law on Advocacy, “lawyers are disciplinary liable for actions that violate the provisions of Law no. 1260 of 19.07.2002, the rules of the Code of Ethics of the lawyer and the provisions of other regulations governing the activity of the legal profession” [1, article38 paragraph (1)]. And according to article 49 within the same normative act, lawyers may be subject to the following disciplinary sanctions: warning, reprimand, suspension of the activity of lawyer and / or withdrawal of the license for practicing the profession of lawyer.

Therefore, as I mentioned before, the application of disciplinary sanctions against a lawyer can occur only if the latter has admitted some illegalities in the objective reality in the process of carrying out the professional activity. With the adoption of the Criminal Code of the Republic of Moldova (Code no.985 of 18.04.2002 // Official Gazette of the Republic of Moldova no.128-129

Moldova (Codul nr.985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.128-129 din 13.09.2002), la art.310 alin.(3) a fost instituită modalitatea normativă referitor la faptul că un avocat poate fi sancționat cu o pedeapsă de tipul „amenzi în mărime de la 500 la 1000 de unități convenționale sau cu arest de până la 6 luni, dacă acesta a falsificat probele în procesul civil sau penal la încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției” [5, art.310 alin.(3)]. Ceea ce denotă faptul că, dacă un avocat ar fi fost recunoscut vinovat de comiterea unei infracțiuni instituite la art.310 alin.(3) Cod penal al Republicii Moldova din 2002, în prima versiune a Legii penale, avocatul concomitent cu aceasta este pasibil și de răspundere disciplinară.

Urmare a proceselor de armonizare și ajustare a legislației naționale atât la standardele internaționale, cât și la noile activități antisociale care au început să-și facă apariția în mediul înconjurător, art.310 din Legea penală a Republicii Moldova – la fel a fost supus modificării.

Prin urmare, în 2009 legiuitorul moldav a adoptat o nouă versiune normativă a întregii norme juridice de la art.310 CPRM. Astfel că, alin. (3) a fost exclus în totalitate, iar acțiunile ilicite ale avocatului pe segmentul de falsificare a probelor, au fost dislocate la art.310 alin.(1) CPRM cu titulatura „falsificarea probelor în procesul civil de către un participant la proces sau de către reprezentantul acestuia” și la art.310 alin.(2) CPRM, în următoarea variantă normativă „falsificarea probelor în procesul penal de către persoana care efectuează urmărirea penală, procuror sau de către apărătorul admis în procesul penal” [6, art.310].

În condițiile precitate, este notabil faptul că, din 2009 și până în prezent, art.310 CPRM își păstrează „integritatea” normativă și poate fi înțeles în următoarea modalitate legislativă:

Articolul 310. Falsificarea probelor

Falsificarea probelor în procesul civil de către un participant la proces sau de către reprezentantul acestuia,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 850 la 1150 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul

of 13.09.2002), at article 310 paragraph (3) the normative modality regarding to the fact that a lawyer can be sanctioned with a penalty of the type, fines in the amount of 500 to 1000 conventional units or with arrest of up to 6 months, if he falsified the evidence in civil or criminal proceedings and concluded the recognition agreement of guilt” [5, article 310 paragraph (3)]. Which indicates that, if a lawyer had been found guilty of committing an offense established in article 310 paragraph (3) Criminal Code of the Republic of Moldova of 2002, in the first version of the Criminal Law, the lawyer concurrently with it is liable and disciplinary liability.

As a result of the processes of harmonization and adjustment of national legislation to both international standards and new antisocial activities that have begun to appear in the environment, article 31 of the Criminal Law of the Republic of Moldova - has also been amended.

Therefore, in 2009 the Moldovan legislator adopted a new normative version of the entire legal norm from article 310 CPRM. Thus, paragraph (3) was completely excluded, and the illegal actions of the lawyer in the segment of falsification of evidence, were deployed at article 310 paragraph (1) CPRM with the title „ falsification of evidence in civil proceedings by a participant in the trial or by his representative” and at article 310 paragraph (2) CPRM, in the following normative variant, “falsification of evidence in the criminal process by the person conducting the criminal investigation, prosecutor or by the defender admitted in the criminal process” [6, article 310].

Under the aforementioned conditions, it is noteworthy that, from 2009 until now, article 310 CPRM maintains its normative “integrity” and can be met in the following legislative way:

Article 310. Forgery of evidence

Forgery of evidence in civil proceedings by a participant in the trial or by his representative,

is punishable by a fine in the amount of 850 to 1150 conventional units or unpaid community service from 180 to 240 hours in both cases with (or without) deprivation of the right to hold certain positions or to exercise a certain activity for a period of 2 to 5 years.

de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

Falsificarea probelor în procesul penal de către persoana care efectuează urmărirea penală, procuror sau de către apărătorul admis în procesul penal,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 850 la 1350 unități convenționale sau cu închisoare de până la 3 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani [7, art.310].

Așadar, este de menționat că, în prima sa apariție, Legea penală a instituit direct la art.310 alin.(3) – răspunderea penală a avocaților pentru falsificarea probelor, care însă cu timpul nu și-a mai păstrat sediul normativ de incriminare în cadrul Codului penal, dar faptele date, din păcate, sunt întâlnite și astăzi în realitatea obiectivă.

Prin urmare, după cum s-a menționat mai sus, pe lângă răspunderea penală, civilă și contravențională, avocații pot fi supuși și răspunderii disciplinare pentru admiterea faptelor ilegale în procesul desfășurării activității de serviciu, sancțiune care este aplicată ca urmare a deciziei emise de către Comisia de etică și disciplină a Uniunii Avocaților din Republica Moldova.

O decizie în acest sens a fost adoptată la 2 noiembrie 2020 în privința avocatului I.L. privind retragerea licenței pentru exercitarea profesiei de avocat din motiv că I.L. ar fi falsificat probele într-o cauză care a fost stabilită prin sentința Judecătoria Orhei nr.1-46/2013; 38-1-659-02.03.2013 din 08.05.2014, în vigoare din 15.08.2014 [10].

Cu toate că Comisia de etică și disciplină a decis aplicarea unei asemenea sancțiuni disciplinare avocatului I.L. pentru comiterea infracțiunii incriminate la art.310 alin.(1) Cod penal – falsificarea probelor în procesul civil de către un participant la proces, un membru al Comisiei respective nu a susținut decizia în cauză și a expus opinia sa separată în cauza dată, potrivit căreia „I.L. a fost liberat de pedeapsa penală, inclusiv, în conformitate cu dispozițiile Capitolului VI, Partea Generală a Codului penal – Liberarea de răspundere penală, și, în mod corespunzător I.L. nu poate fi considerat ca fiind persoană con-

Forgery of evidence in criminal proceedings by the person conducting the criminal investigation, the prosecutor or by the lawyer admitted in the criminal proceedings,

is punishable by a fine of 850 to 1,350 conventional units or imprisonment for up to 3 years, in both cases with deprivation of the right to hold certain positions or to exercise a certain activity for a term of 2 to 5 years [7, article 310].

Therefore, it should be mentioned that, in its first appearance, the Criminal Law established directly at article 310 paragraph (3) - the criminal liability of lawyers for falsifying evidence, which, however, over time, has not kept its normative seat of incrimination within the Criminal Code, but the given facts, with regret are still encountered today in the objective reality.

Therefore, as mentioned above, in addition to criminal, civil and misdemeanor liability, lawyers may also be subject to disciplinary liability for admitting illegal acts in the course of their employment, a sanction which is applied as a result of the decision issued by the Commission of ethics and discipline of the Bar Association of the Republic of Moldova.

A decision in this regard was adopted on November 2, 2020 regarding the lawyer I.L. regarding the withdrawal of the license to practice law as a reason that, I.L. would have falsified the evidence in a case that was established by the sentence of the Orhei Court no. 1-46 / 2013; 38-1-659-02.03.2013 from 08.05.2014, in force from 15.08.2014 [10].

However, the Ethics and Discipline Commission decided to apply such a disciplinary sanction to attorney I.L. for committing crimes incriminated in article 310 paragraph (1) Criminal Code - falsification of evidence in civil proceedings by a participant in the trial, a member of the Commission did not support the decision in question and expressed his separate opinion in the case, according to to which „ IL was released from criminal punishment, including, in accordance with the provisions of Chapter VI, General Part of the Criminal Code - Release of criminal liability, and, accordingly I.L. he cannot be considered a convicted person ”[12, page 3]. Thus, in

damnată” [12, p.3]. Astfel, prin opinia sa separată, membrul Comisiei a statuat că I.L. nu merită a fi sancționat disciplinar cu sancțiunea privind retragerea licenței pentru exercitarea profesiei de avocat. Dar, în pofida acestei opinii, Comisia de etică și disciplină a decis sancționarea avocatului I.L. cu pedeapsa disciplinară sus-numită.

La 02.12.2020, avocatul I.L. a contestat Decizia Comisiei de etică și disciplină a Uniunii Avocaților din Republica Moldova din 2 noiembrie 2020 privind retragerea licenței sale pentru exercitarea profesiei de avocat din motiv că acesta ar fi fost condamnat pentru infracțiunea instituită la art.310 alin.(1) CPRM – falsificarea probelor în procesul civil de către un participant la proces.

Ulterior, cererea în cauză a avocatului I.L. a fost admisă, iar la 04.01.2021, Comisia de etică și disciplină a anulat Decizia sa din 02.11.2020 [11] și a anulat sancțiunea disciplinară a avocatului vizat privind retragerea licenței pentru exercitarea profesiei de avocat.

Prin urmare, se constată că comiterea în realitatea obiectivă a unor ilegalități de către un avocat, acesta pe lângă răspunderea penală, civilă și contravențională, poate fi supus și răspunderii disciplinare, chiar dacă speța cazuistică supusă cercetării în prezentul demers științific are o altă decizie finală.

Astfel, se concluzionează că poate avea loc retragerea licenței pentru exercitarea profesiei de avocat în cazul în care în privința unui avocat a fost emisă o decizie finală de condamnare privind falsificarea probelor într-un proces civil și/sau penal.

his separate opinion, the member of the Commission ruled that, I.L. it does not deserve to be disciplined with the sanction regarding the withdrawal of the license to exercise the profession of lawyer. But, notwithstanding this opinion, the Ethics and Discipline Commission decided to sanction the lawyer I.L. with the disciplinary punishment reserved.

On 02.12.2020, the lawyer I.L. challenged the decision of the Ethics and Discipline Commission of the Union of Lawyers of the Republic of Moldova of November 2, 2020 regarding the withdrawal of his license to practice law because he was convicted of the crime established in article 310 paragraph (1) CPRM - falsification of evidence in civil proceedings by a participant in the trial.

Subsequently, the present application of attorney I.L. was admitted, and on 04.01.2021, the Ethics and Discipline Commission annulled its Decision of 02.11.2020 [11] and annulled the disciplinary sanction of the lawyer concerned regarding the withdrawal of the license to exercise the profession of lawyer.

Therefore, it is found that the commission in the objective reality of illegalities by the lawyer, in addition to criminal, civil and misdemeanor liability, may also be subject to disciplinary liability, even if the case under investigation in this scientific approach has another final decision. .

Thus, it is concluded that the license to practice law can be withdrawn if a final conviction decision has been issued regarding the falsification of evidence in a civil / criminal trial.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza Maurice versus Franța din 23.04.2015 (cererea nr.29369/10). Poate fi accesată la următorul link: <https://www.unbr.ro/cazul-morice-contr-frantei-cererea-nr-2936910-traducere-in-limba-romana/>, vizualizat la 04.03.2021.
2. Legea cu privire la avocatură nr.1260 din 19.07.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.126-127 din 12.09.2002.
3. Statutul profesiei de avocat nr.302 din 29.01.2011, aprobat de Uniunea Avocaților din Republica Moldova // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.54-57 din 08.04.2011, în vigoare potrivit ultimelor modificări din 24.02.2012.

4. Codul deontologic al avocaților din Republica Moldova, adoptat de Congresul Avocaților din 20 decembrie 2002, cu modificările și completările adoptate la 23 martie 2007 de Congresul Avocaților, cu modificările și completările adoptate la 01 iulie 2016 de Congresul Avocaților. Poate fi accesat la următorul link http://uam.md/media/files/files/cod_nou_deontologic_2483975.pdf, vizualizat la 03.03.2021.
5. Codul penal al Republicii Moldova nr.985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.128-129 din 13.09.2002. Poate fi accesat la următorul link: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=17694&lang=ro#, vizualizat la 05.03.2021.
6. Codul penal al Republicii Moldova nr.985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.72-74 din 14.04.2009. Poate fi accesat la următorul link: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=17744&lang=ro, vizualizat la 05.03.2021;
7. Codul penal al Republicii Moldova nr.985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.72-74 din 14.04.2009. Poate fi accesat la următorul link: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125325&lang=ro, vizualizat la 05.03.2021.
8. Ghigheci C., *Etica profesiilor juridice*, București, Ed. Hamangiu, 2017, numărul total de pagini: 504, ISBN: 978-606-27-0809-2.
9. Gidei Mihaela și Burnar Teodor, *Celebrul psiholog criminalist Tudorel Butoi: „Avoca-*
tul este o personalitate în Templul Justiției, este un creator, un inteligent, este competent și este un partener în aflarea adevărului. Cine tratează altfel un avocat este o caricatură!”. Poate fi accesat la următorul link: <https://www.avocatura.com/stire/14231/celebrul-psiholog-criminalist-tudorel-butoi-avocatul-este-o-personalitate-in-tem.html>, vizualizat la 02.03.2021;
10. Decizia Comisiei de etică și disciplină a Uniunii Avocaților din Republica Moldova în privința avocatului I.L. Poate fi accesată la următorul link: http://uam.md/media/files/files/ion_leca_1621251.pdf, vizualizat la 06.03.2021.
11. Decizia Comisiei de etică și disciplină a Uniunii Avocaților din Republica Moldova asupra cererii prealabile nr.2312/2020 din 04.12.2020 depusă de către avocatul I.L. împotriva Deciziei Comisiei pentru etică și disciplină din data de 2 noiembrie 2020. Poate fi accesată la următorul link: http://uam.md/media/files/files/decizia_ced_leca_ion_7553436.pdf, vizualizat la 06.03.2021.
12. Opinia separată expusă de către membrul Comisiei de etică și disciplină a Uniunii Avocaților din Republica Moldova în privința avocatului I.L. Poate fi accesată la următorul link: http://uam.md/media/files/files/opinie_separat__expus__de_c__tre__membrul_ced__anatolie_barbacar__i__leca__8915698.pdf, vizualizat la 06.03.2021.

Despre autori:**Marian GHERMAN,**

*doctor în drept, conferențiar universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor
Interne al Republicii Moldova,
e-mail: liuboi1@rambler.ru*

Eugeniu PETERSCHI,

*doctorand,
Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului
Afacerilor Interne al Republicii Moldova,
e-mail: peterschi1979e@gmail.com*

About authors:**Marian GHERMAN,**

*PhD, associate professor,
Academy “Ștefan cel Mare”
of the MIA of the Republic of Moldova
e-mail: liuboi1@rambler.ru*

Eugeniu PETERSCHI,

*PhD student,
Academy “Ștefan cel Mare”
of the MIA of the Republic of Moldova
e-mail: peterschi1979e@gmail.com*

CZU 351.77:628.1/.2(478)

DOI 10.5281/zenodo.5011339

MODELE INSTITUȚIONALE DE REGIONALIZARE A SERVICIULUI DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Liliana BELECCIU,
doctor în drept, conferențiar universitar

Regionalizarea serviciului de alimentare cu apă și canalizare va conduce la depășirea fragmentării actuale din sector, la îmbunătățirea eficienței infrastructurii și serviciilor locale de apă și canalizare, a calității și a costurilor accesibile, la atragerea investițiilor, la dezvoltarea armonioasă a comunităților locale pe termen lung.

Cuvinte-cheie: serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, regionalizare, contract de delegare a gestiunii serviciului.

INSTITUTIONAL MODELS FOR REGIONALIZATION OF WATER SUPPLY AND SEWERAGE SERVICE IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Liliana BELECCIU,
PhD, associate professor

The regionalization of the water supply and sewerage service will lead to overcoming the current fragmentation of the sector, improving the efficiency of local water and sewerage infrastructure and services, quality and affordable costs, attracting investment, harmonious long-term development of local communities.

Keywords: public service of water supply and sewerage, regionalization, service contract.

Introducere. Sectorul alimentării cu apă și canalizare din Republica Moldova a suferit transformări în ultimele decenii, uneori cu impact negativ asupra calității vieții și sănătății utilizatorilor. Politica de redresare națională a acestui sector, adoptată de Ministerul Mediului, constă în regionalizarea serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare, care sunt fragmentate și dispersate în prezent.

Rezultate obținute și discuții. Regionalizarea este o bună soluție pentru îmbunătățirea și eficientizarea serviciilor de apă și canalizare, doar dacă, aceasta va fi înțeleasă și reglementată juridic corespunzător practicii europene, iar administrația publică locală va ști să aplice corect instrumentele moderne de gestionare a serviciilor publice de interes local.

Politica națională de dezvoltare a serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare

Regionalizarea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare în Republica Moldova este o

Introduction. The water supply and sewerage sector in the Republic of Moldova has undergone changes in recent decades, sometimes with a negative impact on the quality of life and health of users. The national recovery policy of this sector, adopted by the Ministry of Environment, consists in the regionalization of public water supply and sewerage services, which are currently fragmented and dispersed.

Results and discussion. Regionalization is a good solution for improving and streamlining water and sewerage services, only if it is understood and legally regulated in accordance with European practice, and the local public administration will know how to correctly apply the modern tools of management of local public services.

National policy for the development of water supply and sewerage services

The regionalization of the water supply and sewerage service in the Republic of Moldova is a topical and much-discussed issue, representing

problemă de actualitate și viu discutată, reprezentând politica națională de dezvoltare a sectorului, instituită prin Strategia de alimentare cu apă și sanitație.

Sectorul alimentării cu apă și canalizare din Republica Moldova a suferit transformări în ultimele decenii (6), uneori cu impact negativ asupra calității vieții și sănătății utilizatorilor. Motiv pentru care se impune o politică de redresare națională a acestui sector prin preluarea bunelor practici europene.

Procesul de regionalizare constă în concentrarea serviciilor furnizate către un grup de municipii/ orașe într-o anumită zonă geografică definită de un bazin hidrografic sau/și de limite administrative (municipii, orașe, comune, raioane) (8, p. 6).

Pentru operatorii (prestatorii) de servicii de alimentare cu apă și de canalizare, regionalizarea înseamnă reorganizarea a doi sau mai mulți operatori locali – de obicei municipali – într-un singur operator regional. Consiliile locale respective nu vor mai deține fiecare câte un singur operator, care operează la nivelul respectivei unități administrativ-teritoriale, ci vor participa la o societate comercială cu statut de operator regional care va deservi un număr de orașe și comunități participante (8, p. 3). În acest caz, în loc de câțiva operatori (agenți economici) cu afaceri mici va funcționa unul singur care va deservi toate comunitățile asociate.

Drept finalitate se urmărește scopul de a concentra managementul serviciului respectiv, astfel încât 3-5 operatori economici mari să poată asigura prestarea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, la nivelul standardelor de calitate și prețuri accesibile, pentru întreaga populație din Republica Moldova.

Menționăm că, în prezent, aproximativ 38 de operatori economici furnizează/ prestează serviciul de alimentare cu apă și de canalizare în mediul urban, organizați din punct de vedere juridic în societăți pe acțiuni (cu capital social public) („Apă-canal Chișinău” S.A., „Servicii comunale Florești” S.A., „Apă-canal Leova” S.A., „Apă-Termo Ceadâr-Lunga” S.A., „Regia Apă-canal Orhei” S.A., „Regia Apă-canal Soroca” S.A., „Amen-Ver

the national development policy of the sector, established by the Water Supply and Sanitation Strategy.

The water supply and sewerage sector in the Republic of Moldova has undergone changes in recent decades (6), sometimes with a negative impact on the quality of life and health of users. This is why a policy of national recovery of this sector is required by applying good European practices.

The regionalization process consists in concentrating the services provided to a group of municipalities / cities in a certain geographical area defined by a river basin and / or administrative boundaries (municipalities, cities, communes, districts).(8, p. 6).

For operators (providers) of water supply and sewerage services, regionalization means reorganization of two or more local operators - usually municipal - into a single regional operator. The respective local councils will no longer have a single operator, which operates at the level of the respective administrative-territorial unit, but will participate in a company with the status of regional operator that will serve a number of participating cities and communities. (8, p. 3). In this case, instead of a few operators (economic agents) with small businesses, there will be only one that will serve all the associated communities.

As finality, the aim is to concentrate the management of the respective service, so that 3-5 large economic operators can ensure the provision of water supply and sewerage service, at the level of quality standards and affordable prices, for the entire population of the Republic of Moldova.

We mention that, at present, approximately 38 economic operators provide the water supply and sewerage service in the urban environment, organized from a legal point of view in joint stock companies (with public share capital) (“Apa-canal Chisinau” JSC, “Communal services Floresti” JSC, “Apa-canal Leova” JSC, “Apa-Termo Ceadir-Lunga” JSC, “Regia Apa-canal Orhei” JSC, “Regia Apa-canal Soroca” JSC, “Amen-Ver Hincesti” JSC) or, municipal enterprises. In rural areas, this service is provided either by local pub-

Hâncești” S.A.) sau, întreprinderi municipale. În mediul rural, acest serviciu este asigurat, fie de autoritățile publice locale, în regim de gestiune directă, fie de întreprinderi individuale, societăți cu răspundere limitată sau asociațiile consumatorilor de apă, în regim de gestiune delegată.

Realizarea cu succes a procesului de regionalizare, va conduce, cu siguranță, la depășirea fragmentării actuale din sector, îmbunătățirea eficienței infrastructurii și serviciilor locale de apă și canalizare, a calității și a costurilor accesibile, atragerea investițiilor, dezvoltarea strategiei de dezvoltare armonioasă a comunităților locale pe termen lung etc.

Modelul instituțional de regionalizare a serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare aplicat în cadrul proiectului „Programul de Dezvoltare a Companiilor de Aprovizionare cu Apă și Canalizare”

Proiectul „Programul de Dezvoltare a Companiilor de Aprovizionare cu Apă și Canalizare”, finanțat de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare („BERD”), Banca Europeană de Investiții (BEI) și Facilitatea de investiții pentru vecinătate (FIV) (3), a fost primul proiect național de regionalizare a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare în aria unităților administrativ-teritoriale participante.

Scopul proiectului îl constituie dezvoltarea serviciilor publice de alimentare cu apă potabilă din orașele Florești, Soroca, Orhei, Hâncești, Leova, Ceadâr-Lunga și altor 31 de localități, din aceste 6 raioane, care se angajează: (1) să ajusteze tarifele și să asigure rentabilitatea întreprinderilor de aprovizionare cu apă pentru a îmbunătăți randamentul lor financiar și operațional, precum și viabilitatea lor financiară în general, și (2) să regionalizeze activitatea întreprinderilor menționate prin extinderea operațiunilor acestora în localitățile vecine selectate (devenind astfel Companii Regionale).

Altfel spus, întreprinderile care furnizau/prestau serviciul de alimentare cu apă și de canalizare în orașele Florești, Soroca, Orhei, Hâncești, Leova și Ceadâr-Lunga urmau să-și extindă aria de activitate către unitățile administrativ-teritori-

lic authorities, under direct management, or by individual enterprises, limited liability companies or water consumers’ associations, under delegated management.

The successful completion of the regionalization process will certainly lead to overcoming the current fragmentation of the sector, improving the efficiency of local water and sewerage infrastructure and services, quality and affordable costs, attracting investment, developing the strategy of harmonious long-term development of local communities etc.

The institutional model of regionalization of water supply and sewerage services applied within the project “Development Program of Water Supply and Sewerage Companies”

The project “Development Program of Water Supply and Sewerage Companies”, funded by the European Bank for Reconstruction and Development (“EBRD”), the European Investment Bank (EIB) and the Neighbourhood Investment Facility (NIF) (3), was the first national project to regionalize the water supply and sewerage service in the area of the participating administrative-territorial units.

The aim of the project is the development of public drinking water supply services in the cities of Florești, Soroca, Orhei, Hincești, Leova, Ceadar-Lunga and 31 other localities, in these 6 districts, which undertake: (1) to adjust tariffs and to ensure the profitability of water supply undertakings in order to improve their financial and operational efficiency, as well as their overall financial viability, and (2) to regionalize the activity of said undertakings by expanding their operations to selected neighbouring localities (thus becoming Regional Companies).

In other words, the enterprises that provided the water supply and sewerage service in the cities of Florești, Soroca, Orhei, Hincești, Leova and Ceadar-Lunga were to expand their area of activity to the administrative-territorial units adjacent to the city, thus becoming regional and economically viable companies.

Achieving this goal was possible only by

ale adiacente orașului, devenind astfel companii regionale și viabile din punct de vedere economic.

Realizarea acestui obiectiv era posibilă doar prin identificarea unui model instituțional de regionalizare, care să poată fi aplicat din punctul de vedere al legislației în vigoare. Menționăm că la momentul demarării proiectului, anul 2010, politica de regionalizare a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare abia se contura, fără a avea o consacrare legală în legislația Republicii Moldova. Motiv pentru care trebuia identificat un model instituțional replicat la nivelul Uniunii Europene, dar care să poată fi aplicat la noi în țară.

Modelul instituțional propus pentru regionalizarea serviciilor în cadrul acestui proiect se realizează prin intermediul a două elemente instituționale:

Operatorul Regional, o societate comercială către care este delegat managementul serviciilor de apă și de canalizare.

Contractul de delegare a gestiunii serviciilor. Unitățile administrativ-teritoriale delegă gestiunea serviciilor lor de alimentare cu apă și de canalizare către operatorul regional printr-un contract unic de delegare a gestiunii.

Cu referință la operatorul regional, menționăm că este o societate comercială cu capital social integral al uneia sau mai multor unități administrativ-teritoriale, care asigură furnizarea/ prestarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare pe raza de competență a mai multor unități administrativ-teritoriale, inclusiv administrarea și exploatarea sistemelor aferente acestui serviciu public.

Pornind de la faptul că serviciul de alimentare cu apă și de canalizare în orașe se furniza/presta de întreprinderi municipale, s-a decis reorganizarea acestora în societăți pe acțiuni. În urma unui proces lung, care a ridicat o multitudine de întrebări și probleme, care nu-și aveau reflectare în legislația în vigoare, au luat naștere companiile care urmau să opereze în localitățile participante la proiect.

Operatorul regional este responsabil pentru furnizarea/ prestarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare pe teritoriul unităților administrativ-teritoriale care i-au dele-

identifying an institutional model of regionalization, which could be applied from the point of view of the legislation in force. We mention that at the start of the project, in 2010, the policy of regionalization of the water supply and sewerage service was barely outlined, without having a legal consecration in the legislation of the Republic of Moldova. For this reason, it was necessary to identify an institutional model replicated at the level of the European Union, but which could be applied in our country.

The institutional model proposed for the regionalization of services within this project is achieved through two institutional elements:

The Regional Operator, a commercial company to which the management of water and sewerage services is delegated.

Service management delegation agreement
The administrative-territorial units delegate the management of their water supply and sewerage services to the regional operator through a single management delegation agreement.

With reference to the regional operator, we mention that it is a company with full share capital of one or more administrative-territorial units, which ensures the provision of the public water supply and sewerage service within the area of competence of several administrative-territorial units, including the administration and operation of the systems related to this public service.

Starting from the fact that the water supply and sewerage service in cities is provided by municipal enterprises, it was decided to reorganize them into joint stock companies. Following a long process, which raised a multitude of questions and problems, which were not reflected in the legislation in force, the companies, which were to operate in the localities participating in the project were born.

The regional operator is responsible for the provision of the public water supply and sewerage service on the territory of the administrative-territorial units that delegated the management of the service, as well as the administration, operation, maintenance, renewal and extension, where appropriate, of all fixed assets (systems) that are the subject of the agreement. The most important

gat gestiunea serviciului, precum și administrarea, operarea, întreținerea, reînnoirea și extinderea, acolo unde este cazul, a tuturor mijloacelor fixe (sistemelor) ce fac obiectul contractului. Cel mai important risc asumat de operatorul regional fiind neplata serviciilor furnizate de către clienți, conform prevederilor contractuale.

Cel de-al doilea element instituțional – contractul de delegare a gestiunii serviciilor, este un act juridic, care stabilește obligațiile și drepturile specifice ale unităților administrativ-teritoriale și operatorului regional, cu privire la gestiunea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, derularea programelor de investiții și obținerea unor niveluri de performanță a serviciilor delegate.

Ulterior momentului creării operatorului nou, unitățile administrativ-teritoriale participante au delegat gestiunea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare pe o perioadă de 25 de ani, prin contract de delegare a gestiunii serviciilor.

Prin contractul de delegare a gestiunii, unitățile administrativ-teritoriale au transmis operatorilor: a) dreptul exclusiv de a furniza/presta serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare în cadrul ariei de competență teritorială a autorității delegante; b) dreptul exclusiv de a exploata, întreține și administra bunurile delegate, precum și investițiile privind reabilitarea bunurilor existente și cu extinderea ariei delegării.

Într-o perioadă scurtă de timp, companiile s-au dezvoltat, au devenit viabile, ajungând să furnizeze/presteze servicii de alimentare cu apă și de canalizare și altor unități administrativ-teritoriale (spre exemplu, societatea pe acțiuni „Servicii comunale Florești” operează în 12 unități administrativ-teritoriale, cu posibilitatea extinderii activității în alte 6 localități).

În anul 2015, același model instituțional a fost propus pentru regionalizarea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare în raionul Cahul.

Raionul Cahul a demarat procesul de regionalizare a serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare în anul 2012, prin angajarea unei echipe de experți pentru a constata oportunitatea delegării serviciului și operării la nivel regional.

risk assumed by the regional operator being the non-payment for the services provided by the clients, according to the contractual provisions.

The second institutional element - the service management delegation agreement, is a legal act, which establishes the specific obligations and rights of the administrative-territorial units and the regional operator, regarding the management of the public water supply and sewerage service, investment programs and the achievement of performance levels of delegated services.

Subsequent to the creation of the new operator, the participating administrative-territorial units delegated the management of the water supply and sewerage service for a period of 25 years, by service management delegation agreement.

Through the management delegation agreement, the administrative-territorial units transferred to the operators: a) the exclusive right to provide public water supply and sewerage services within the area of territorial competence of the delegating authority; b) the exclusive right to operate, maintain and manage the delegated goods, as well as the investments regarding the rehabilitation of the existing goods and with the extension of the delegation area.

In a short period of time, the companies have developed, become viable, reaching to provide water supply and sewerage services to other administrative-territorial units (for example the joint stock company “Servicii comunale Florești” operates in 12 administrative-territorial units, with the possibility of extending the activity in other 6 localities).

In 2015, the same institutional model was proposed for the regionalization of the water supply and sewerage service in Cahul district.

Cahul District started the process of regionalization of water supply and sewerage services in 2012, by hiring a team of experts to see the opportunity to delegate the service and operation at the regional level. The optimal solution, in order to obtain the best quality / cost ratio for the water supply and sewerage service in Cahul, Rosu, Manta, Crihana Veche villages, based on the results of the advisability study, is to delegate the management of the service to a single opera-

Soluția optimă, pentru obținerea celui mai bun raport calitate/ cost pentru serviciul de alimentare cu apă și de canalizare în orașul Cahul, satele Roșu, Manta, Crihana Veche, statuat în concluziile studiului de oportunitate, constă în delegarea gestiunii serviciului către un operator unic la nivelul raionului Cahul.

Operatorul regional va fi înființat prin reorganizarea Întreprinderii Municipale „Apă-Canal Cahul” în societate pe acțiuni, urmată de majorarea capitalului social al acesteia prin aporturi de capital ale unităților administrativ-teritoriale Roșu, Crihana Veche și Manta.

Această etapă va fi urmată de încheierea contractului de delegare a gestiunii unică între toate unitățile administrativ-teritoriale și operatorul nou-înființat, prin atribuire directă, în temeiul excepției stipulate în art. 13 alin.(12) din Legea nr. 303 din 13.12.2013.

Modelul instituțional reglementat prin Ghidul privind regionalizarea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare

Procesul de regionalizare a serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare în cadrul proiectului „Programul de Dezvoltare a Companiilor de Aprovizionare cu Apă și Canalizare” a fost implementat și monitorizat de Ministerul Mediului, ceea ce a permis identificarea lacunelor, care își vor găsi reflectare ulterioară în legislația Republicii Moldova.

Cu referință la modelul instituțional aplicat, au fost identificate mai multe aspecte, care pun în dificultate implementarea cu succes a procesului de regionalizare. Drept urmare, Ministerul Mediului a elaborat Ghidul privind regionalizarea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare(7), menit să asiste autoritățile publice locale în procesul de regionalizare; respectiv întărirea capacității autorităților locale de a controla în mod eficient activitatea operatorilor regionali.

Potrivit prevederilor Ghidului, regionalizarea serviciilor de apă și canalizare în Republica Moldova, urmează a fi înfăptuită prin următoarele elemente:

1. **Asociațiile de Dezvoltare Intercomunitară (ADI)**, care, în viziunea legiuitorului nos-

tor at Cahul district level.

The regional operator will be established by reorganizing the Municipal Enterprise “Apa-Canal Cahul” into a joint stock company, followed by increasing its share capital through capital contributions of the administrative-territorial units Rosu, Crihana Veche and Manta.

This stage will be followed by the conclusion of the single management delegation agreement between all the administrative-territorial units and the newly established operator, by direct assignment, based on the exception stipulated in the Art.13 (12) of the Law no. 303 of 13.12.2013.

The institutional model regulated by the Guide on the regionalization of the water supply and sewerage service

The process of regionalization of water supply and sewerage services within the project “Development Program of Water Supply and Sewerage Companies” was implemented and monitored by the Ministry of Environment, which allowed the identification of gaps, which will be further reflected in the legislation of the Republic of Moldova.

With reference to the applied institutional model, several aspects have been identified, which hinder the successful implementation of the regionalization process. As a result, the Ministry of Environment has developed the Guide on the regionalization of the water supply and sewerage service (7), meant to assist local public authorities in the regionalization process; respectively strengthening the capacity of local authorities to effectively control the activity of regional operators.

According to the provisions of the Guide, the regionalization of water and sewerage services in the Republic of Moldova is to be carried out through the following elements:

1. **Intercommunity Development Associations (IDAs)**, which, in the view of our legislator, represents a cooperation structure with legal status, established by associating two or more administrative-territorial units, in order to jointly carry out regional development projects and jointly provide public water supply and sewerage

tru, reprezintă o structură de cooperare cu personalitate juridică, înființată prin asocierea a două sau mai multe unități administrativ-teritoriale, în scopul realizării în comun a unor proiecte de dezvoltare regională și furnizării în comun a serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare.

2. **Operatorul Regional** este o societate comercială cu capital social public, înființată de una sau mai multe unități administrativ-teritoriale, membre ale Asociației de Dezvoltare Intercomunitară, căruia i se atribuie în mod direct contractul de delegare a gestiunii. Conform art. 13 alin. (12) din Legea 303/2013, gestiunea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare poate fi delegată direct, fără licitație publică, operatorilor cu capital social public majoritar (societăți comerciale, întreprinderi municipale și de stat, înființate de autoritățile administrației publice locale sau de organul central de specialitate, după caz, cu capital social al unităților administrativ-teritoriale sau de stat).

3. **Contractul de delegare a gestiunii serviciilor.** Unitățile administrativ-teritoriale, membre ale Asociației de Dezvoltare Intercomunitară, delegă împreună, prin Asociația de Dezvoltare Intercomunitară, gestiunea serviciilor lor de alimentare cu apă și de canalizare către Operatorul Regional, printr-un contract unic de delegare a gestiunii. Prin contractul de delegare a gestiunii serviciilor, operatorul regional deține dreptul exclusiv de a furniza/ presta serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare în cadrul ariei de competență teritorială a autorității delegante. De asemenea, operatorul preia dreptul exclusiv de a exploata, întreține și administra bunurile delegate, precum și investițiile privind reabilitarea bunurilor existente și cu extinderea ariei delegării.

Elementul de noutate, pe care îl propune modelul instituțional reglementat în Ghid, îl reprezintă Asociația de Dezvoltare Intercomunitară. Autoritățile publice locale înființază Asociația de dezvoltare intercomunitară, aprobă actul constitutiv și statutul, prin care aceasta din urmă este investită să exercite o serie de atribuții, drepturi și obligații, pentru și în numele unităților administrativ-teritoriale membre, în ceea ce privește exclusiv serviciile de alimentare cu apă și de canalizare.

Principalele sarcini ale Asociației de coo-

services.

2. **The Regional Operator** is a commercial company with public share capital, established by one or more administrative-territorial units, members of the Intercommunity Development Association, to which the management delegation agreement is directly assigned. Pursuant to the Art.13 (12) of Law 303/2013, the management of the water supply and sewerage service may be delegated directly, without open tender, to operators with majority public capital (companies, municipal and state enterprises, established by local public administration authorities or by the specialized central body, as the case may be, with the share capital of the administrative-territorial or state units).

3. **Service Management Delegation Agreement.** The administrative-territorial units, members of the Intercommunity Development Association, together delegate, through the Intercommunity Development Association, the management of their water supply and sewerage services to the Regional Operator, through a single management delegation agreement. Through the service management delegation agreement, the regional operator has the exclusive right to provide public water supply and sewerage services within the territorial area of competence of the delegating authority. The operator also takes over the exclusive right to operate, maintain and manage the delegated goods, as well as investments in the rehabilitation of existing goods and with the extension of the delegation area.

The novelty element, proposed by the institutional model regulated in the Guide, is the Intercommunity Development Association. The local public authorities establish the Intercommunity Development Association, approve the constitutive act and the articles of association, by which the latter is invested to exercise a series of attributions, rights and obligations, for and on behalf of the member administrative-territorial units, regarding exclusively the services of water supply and sewerage.

The main tasks of the intercommunity cooperation association are: a) elaboration of the common strategy for the development of public

perare intercomunitară sunt: a) elaborarea strategiei comune de dezvoltare a serviciilor publice; b) semnarea și monitorizarea contractului de delegare a gestiunii serviciilor comune; c) controlul asupra politicii tarifare a acestora; d) controlul îndeplinirii clauzelor contractuale de către operatorul regional și a calității satisfacerii interesului general al populației.

Putem spune că Asociația de Dezvoltare Intercomunitară se substituie autorităților publice locale, care sunt membrii săi și care au împuternicit-o, pentru și în numele lor, să exercite atribuțiile și responsabilitățile legate de serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, precum și drepturi de control al operatorului regional.

Una din sarcinile de bază ale Asociației de Dezvoltare Intercomunitară este tocmai să monitorizeze executarea contractului de delegare a serviciilor și să informeze regulat membrii săi despre aceasta, să urmărească îndeplinirea obligațiilor asumate de operatori (îndeosebi în ceea ce privește realizarea indicatorilor de calitate, executarea lucrărilor încredințate operatorilor și calitatea serviciului furnizat utilizatorilor) și, în conformitate cu prevederile contractuale, să aplice penalitățile contractuale.

Totuși, în ciuda faptului că la nivel internațional acestea și-au demonstrat necesitatea și eficacitatea, în Republica Moldova asociațiile de dezvoltare intercomunitară nu au un cadru legal de reglementare.

Dreptul de asociere al unităților administrative-teritoriale este statuat în art. 14 alin. (2) lit. j) din Legea privind administrația publică locală nr. 436 din 28.12.2006, potrivit căruia consiliul local decide, în condițiile legii, asocierea cu alte autorități ale administrației publice locale, inclusiv din străinătate, pentru realizarea unor lucrări și servicii de interes public, pentru promovarea și protejarea intereselor autorităților administrației publice locale, precum și colaborarea cu agenți economici și asociații obștești din țară și din străinătate în scopul realizării unor acțiuni sau lucrări de interes comun. După cum se poate observa, aceste dispoziții au un caracter de principiu, fără a indica forma concretă prin care s-ar fi putut exercita dreptul de asociere la nivel local, național și

servicii; b) signing and monitoring the management delegation agreement; c) control over their tariff policy; d) checking compliance with the contractual clauses of the regional operator and of the quality of satisfying the general interest of the population.

We can say that the Intercommunity Development Association replaces the local public authorities, which are its members and which have empowered it, for and on their behalf, to exercise the attributions and responsibilities related to public water supply and sewerage services, as well as control rights over the regional operator.

One of the basic tasks of the Intercommunity Development Association is to monitor the execution of the service delegation contract and to regularly inform its members about it, to monitor the compliance with the obligations assumed by operators (especially regarding the achievement of quality indicators, execution of works entrusted to operators and the quality of the service provided to users) and, in accordance with the contractual provisions, to apply the contractual penalties.

However, despite the fact that at international level they have demonstrated their necessity and effectiveness, in the Republic of Moldova, Intercommunity Development Associations do not have a legal regulatory framework.

The right of association of the administrative-territorial units is established in the Art. 14 (2) letter j) of the Law on local public administration no. 436 of 28.12.2006, according to which, the local council decides, in accordance with the law, the association with other local public administration authorities, including from abroad, for carrying out works and services of public interest, for promoting and protecting the interests of local public administration authorities, as well as the collaboration with economic agents and public associations from the country and from abroad in order to carry out some actions or works of common interest. As can be seen, these provisions are in principle, without indicating the concrete form in which the right of association could have been exercised at local, national and even international level.

chiar internațional.

Necesitatea reglementării modalităților concrete de exercitare a dreptului de asociere la nivel local și național se impune cu precădere, inclusiv determinarea structurilor asociative ale autorităților locale sau unităților administrativ-teritoriale.

Proiectul de lege privind modificarea și completarea unor acte legislative din 21 ianuarie 2015 (9) reglementează forma juridică de asociere a unităților administrativ-teritoriale în scopul dezvoltării serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, sub forma de Asociații de Dezvoltare Intercomunitară. În acest sens, se propune urgentarea adoptării cadrului legal de reglementare a formelor de asociere a unităților administrativ-teritoriale.

Amintim că asocierea mai multor unități administrativ-teritoriale în scopul de a dezvolta împreună serviciile publice răspunde nevoii de a echilibra nivelul de dezvoltare a unităților administrativ-teritoriale și constituie o aplicare a principiului solidarității ca una dintre valorile fundamentale ale Uniunii Europene cu efecte pozitive asupra utilizatorilor.

Cât privește infrastructura aferentă serviciilor de alimentare cu apă și canalizare (sistemele publice de alimentare cu apă și de canalizare), menționăm că aparțin domeniului public al unităților administrativ-teritoriale. Prin urmare, atât infrastructura existentă la data semnării contractului de delegare a gestiunii, cât și bunurile aferente infrastructurii care rezultă din investiții derulate în perioada executării contractului de delegare sunt bunuri publice care aparțin unităților administrativ-teritoriale și care urmează să fie returnate proprietarului lor la încetarea contractului de delegare.

Politica tarifară va fi îndreptată spre recuperarea completă a costurilor și este aplicată de operatorul regional în conformitate cu reglementările aplicabile emise de Agenția Națională de Reglementare în Energetică, sub controlul și cu aprobarea unității administrativ-teritoriale.

În concluzie, putem menționa că regionalizarea este o bună soluție pentru îmbunătățirea și eficientizarea serviciilor de apă și canalizare, care va depăși fragmentarea actuală excesivă.

The need to regulate the concrete ways of exercising the right of association at local and national level is especially necessary, including the determination of the associative structures of local authorities or administrative-territorial units.

Draft law on amending and supplementing some legislative acts of January 21, 2015(9), regulates the legal form of association of administrative-territorial units in order to develop the water supply and sewerage service, in the form of Intercommunity Development Associations. In this sense, it is proposed to speed up the adoption of the legal framework regulating the forms of association of administrative-territorial units.

As previously reported the association of several administrative-territorial units in order to develop public services together responds to the need to balance the level of development of administrative-territorial units and is an application of the principle of solidarity as one of the fundamental values of the European Union.

Regarding the infrastructure related to water supply and sewerage services (public water supply and sewerage systems), we mention that they belong to the public domain of the administrative-territorial units. Therefore, both the infrastructure existing at the date of signing the management delegation agreement and the infrastructure goods resulting from investments carried out during the execution of the delegation agreement are public goods belonging to the administrative-territorial units to be returned to their owner upon termination of the delegation agreement.

The tariff policy will be aimed at full cost recovery and is applied by the regional operator in accordance with the applicable regulations issued by the National Energy Regulatory Agency, under the control and approval of the administrative-territorial unit.

In conclusion, we can mention that regionalization is a good solution for the improvement and efficiency of water and sewerage services, which will overcome the current excessive fragmentation.

The institutional model regulated by the Guide on the regionalization of the water supply

Modelul instituțional reglementat prin Ghidul privind regionalizarea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare și-a demonstrat eficacitatea în România, recunoscută la nivelul Uniunii Europene, drept țara care s-a dezvoltat vertiginos la acest capitol. Rămâne să motivăm necesitatea implementării acestui model instituțional, pentru a fi corect înțeles și aplicat de administrația publică locală, în beneficiul tuturor utilizatorilor.

and sewerage service has demonstrated its effectiveness in Romania, recognized at the level of the European Union, as a country that has developed rapidly in this regard. It remains to motivate the need to implement this institutional model, in order to be correctly understood and applied by the local public administration, for the benefit of all users.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Legea serviciilor publice de gospodărie comunală nr. 1402-XV din 24.10.2002 // publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 14-17 din 07.02.2003.
2. Legea privind administrația publică locală nr. 436 din 28.12.2006 // publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 32-35 din 09.03.2007.
3. Lege pentru ratificarea Acordului de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (Programul de Dezvoltare a Serviciilor de Aprovizionare cu Apă Potabilă) nr. 203 din 16.07.2010 // publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 135-137 din 03.08.2010.
4. Legea privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare nr. 303 din 13.12.2013 // publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 60-65 din 14.09.2014.
5. Strategia de alimentare cu apă și sanitație (2014-2028), aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 199 din 20.03.2014 // publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 72-77 din 28.03.2014.
6. „Situția privind aprovizionarea cu apă și canalizarea localităților din republică este alarmantă și în impas” – Raportul de audit în domeniul mediului al Curții de Conturi al Republicii Moldova, Chișinău, 2012 // www.ccrm.md/public/hotariri/ro-H14rap.docx
7. Proiectul Ghidului privind regionalizarea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare în Republica Moldova // <http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=2541>
8. www.posmediu.ro/upload/pages/Ghid-Regionalizare.doc
9. <http://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/2518/language/ro-RO/Default.aspx>

Despre autor:

Liliana BELECCIU,
doctor în drept, conferențiar universitar,
Catedra „Drept privat”,
Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova,
e-mail: lilianabelecciu@yahoo.com

About author:

Liliana BELECCIU,
PhD, associate professor,
Chair of Private Law,
Academy “Ștefan cel Mare”
of the MIA of the Republic of Moldova
e-mail: lilianabelecciu@yahoo.com

**ASPECTE TEORETICE ȘI PRACTICE
PRIVIND FORMELE DE GESTIUNE
A BUNURILOR PROPRIETATE PUBLICĂ
AFERENTE FURNIZĂRII/ PRESTĂRII
SERVICIULUI PUBLIC DE ALIMENTARE
CU APĂ ȘI DE CANALIZARE**

**THEORETICAL AND PRACTICAL
ASPECTS REGARDING THE FORMS OF
MANAGEMENT OF PUBLIC PROPERTY
GOODS RELATED TO THE PROVISION
OF THE PUBLIC WATER SUPPLY AND
SEWERAGE SERVICE**

Liliana BELECCIU,

doctor în drept, conferențiar universitar

Liliana BELECCIU,

PhD, associate professor

În această lucrare, vom analiza câteva aspecte legate de reglementările legale ale bunurilor din domeniul public din Republica Moldova și modul de percepere și aplicare în practică a acestor reglementări.

Cuvinte-cheie: proprietate publică, bunurile domeniului public, servicii publice, sisteme publice de alimentare cu apă și de canalizare.

In this paper, we will analyze some aspects related to legal regulations of goods of public domain from Republic of Moldova and the way of perceiving and application in practice of these regulations.

Keywords: public property, goods of public domain, public services, public systems of water supply and sewerage

Introducere. Aș fi crezut că, de principiu, regimul juridic al bunurilor domeniului public și privat al unităților administrativ-teritoriale este reglementat expres în legislația în vigoare și totul este clar. Se pare însă că nu este chiar așa, în special, interpretarea și aplicarea în practică.

Totul a pornit de la o întrebare aparent simplă, care este regimul juridic al bunurilor aferente furnizării/ prestării serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare (sistemele de alimentare cu apă și de canalizare)?

Pentru început, menționăm că serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare se furnizează/ prestează prin intermediul sistemelor publice de alimentare cu apă și de canalizare, care fac parte integrantă din infrastructura tehnico-edilitară a localităților. Sistemele publice de alimentare cu apă și de canalizare cuprind ansambluri de construcții, instalații tehnologice, echipamente funcționale și dotări specifice care asigură realizarea serviciului public.

Aceste bunuri sunt proprietatea unităților

Introduction. I would have thought that, in principle, the legal status of the public and private domain assets of the administrative and territorial units is expressly regulated in the legislation in force and everything is clear. However, this does not seem to be the case, especially in interpretation and application.

It all started with a seemingly simple question, what is the legal status of the goods related to the provision of the public water supply and sewerage service (water supply and sewerage systems)?

For the beginning, we mention that the public water supply and sewerage service is provided through the public water supply and sewerage systems forming an integral part of the technical and municipal infrastructure of the localities. Public water supply and sewerage systems include construction complexes, technological installations, functional equipment and specific facilities that ensure the implementation of the public service.

administrativ-teritoriale, făcând parte din „*domeniul administrativ*”, după cum îl numea profesorul Erast Diti Tarangul, și care este împărțit în două categorii – domeniul public și domeniul privat.

Potrivit art.75 alin. (1) din Legea nr. 436 din 28.12.2006 privind administrația publică locală, „*din domeniul public al unității administrativ-teritoriale fac parte bunurile determinate de lege, precum și bunurile care, prin natura lor, sunt de uz sau de interes public local. Interesul public implică afectarea bunului la un serviciu public sau la orice activitate care satisface necesitățile colectivității, fără a presupune accesul nemijlocit al acesteia la utilizarea bunului conform destinației*”.

În spiritul normei menționate mai sus, dezvoltată în tezele doctrinei [9] interesul public implică afectarea bunului la un serviciu public. Prin urmare, sistemele prin care sunt furnizate/prestate serviciile publice locale, care folosesc tuturor cetățenilor localității, aparțin domeniului public al unității administrativ-teritoriale. Întru confirmarea celor spuse, art. 4 alin. (2) din Legea serviciilor publice de gospodărie comunală nr. 1402 din 24.10.2002 prevede următoarele: „*Sistemele publice de gospodărie comunală, inclusiv terenurile aferente, fiind de folosință, interes sau utilitate publică, aparțin, prin natura lor sau potrivit legii, domeniului public al unităților administrativ-teritoriale*”. Aceleași prevederi le regăsim și în Legea privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, nr. 303 din 13.12.2013, prin care se constată apartenența sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare la domeniul public al unităților administrativ-teritoriale. Anume afectarea sistemelor publice de alimentare cu apă și de canalizare ale serviciului public respectiv, și calitatea acestora de a satisface un interes general, justifică apartenența acestora la domeniul public al unității administrativ-teritoriale.

Odată stabilită calificarea acestor bunuri, trebuie să arătăm că bunurile din domeniul public sunt supuse unui regim juridic deosebit față de cel de drept comun, și anume ele sunt *inalienabile, imprescriptibile și insesizabile*, după cum este statuat în art. 75 alin.(3) din Legea nr.436 din 28.12.2006.

Cu referință la regimul juridic al bunurilor

These goods are the property of the administrative and territorial units, being part of “the administrative domain”, as Professor Erast Diti Tarangul called it, and which is divided into two categories - the public domain and the private domain.

According to the Art.75 (1) of the Law no. 436 of 28.12.2006 on local public administration, “*the public domain of the administrative and territorial unit includes the goods determined by law, as well as the goods which, by their nature, are of public interest or use. The public interest implies the involvement of the good in a public service or in any activity that satisfies the needs of the community, without presupposing its direct access to the use of the good according to the destination*”.

In the spirit of the above mentioned norm, developed in the theses of the doctrine (9), the public interest implies the involvement of the good in a public service. Therefore, the systems through which the local public services are provided, which use all the citizens of the locality, belong to the public domain of the administrative-territorial unit. In order to confirm what was said, the Art. 4 (2) of the Law on public communal services no. 1402 of 24.10.2002 provides the following: “*The public communal household systems, including the related lands, being for use, of interest or public utility, shall belong, by their nature or according to the law, to the public domain of the administrative-territorial units*”. We find the same provisions in the Law on the public water supply and sewerage service, no. 303 of 13.12.2013, by which, the belonging of the water supply and sewerage systems to the public domain of the administrative-territorial units is established. Namely, the involvement of the public water supply and sewerage systems in the respective public service, and their quality to satisfy a general interest, justifies their belonging to the public domain of the administrative-territorial unit.

Once the qualification of these goods has been established, we have to show that the goods in the public domain are subject to a different legal status compared to the common law, namely they are *inalienable, imprescriptible and imperceptible*, as stated in the Art.75 (3) of the Law no.436

domeniului public, profesorul Erast Diti Tarangul sublinia că „inalienabilitatea și imprescriptibilitatea domeniului public este consecința directă a faptului că domeniul public a fost afectat unui interes general. Pentru ca bunurile mobile și imobile afectate unui interes general să fie păstrate scopului pentru care au fost afectate, ele au fost declarate inalienabile și imprescriptibile” [7, p. 363].

În acest context, art. 10 din Legea privind administrarea și deținatizarea proprietății publice nr. 121 din 04.05.2007 prevede expres că „*Bunurile domeniului public sunt inalienabile, ineseizabile și imprescriptibile, în particular: nu pot fi înstrăinate, nici prin privatizare sau depunere în capitalul social al unei persoane juridice; nu se pot constitui obiect al gajului sau al unei alte garanții reale; nu pot fi supuse urmării silite, nici chiar în cazul insolvențității persoanei juridice care le gestionează; dreptul de proprietate asupra lor nu se stinge prin neuz; nu pot fi dobândite de persoane fizice sau juridice prin uzucapiune...*”.

Rezultate obținute și discuții. Domeniul public constituie acea parte a patrimoniului unităților administrativ-teritoriale care asigură bunăstarea populației și continuitatea dezvoltării ascendente a societății. Prin urmare, Statul trebuie să stabilească cu claritate care sunt bunurile domeniului public, regimul juridic al acestora, modalitățile și instrumentele de gestiune corespunzătoare, în așa fel încât aceste bunuri să servească în mod echitabil tuturor membrilor societății.

Administrarea și concesiunea bunurilor domeniului public al unităților administrativ-teritoriale

În temeiul competențelor legale cu care sunt investite prin art. 14 alin. 2 lit. b) din Legea nr. 436 din 28.12.2006, consiliul local „*administrează bunurile domeniului public și ale celui privat ale satului (comunei), orașului (municipiului)*”.

Administrarea directă a bunurilor domeniului public de către consiliile locale se întâlnește în practică destul de rar. De cele mai multe ori, exercitarea dreptului de proprietate publică se realizează prin încredințarea acestora în adminis-

of 28.12.2006.

With reference to the legal status of public domain goods, Professor Erast Diti Tarangul pointed out that “the inalienability and imprescriptibility of the public domain are the direct consequences of the fact that the public domain has been affected by a general interest. Movable and immovable property affected by a general interest, in order to be used for the intended purpose, they have been declared inalienable and imprescriptible” (7, p. 363).

In this context, the Art.10 of the Law on the administration and denationalization of public property no. 121 of 04.05.2007, expressly provides that “*The goods of the public domain are inalienable, imperceptible and imprescriptible, in particular: they cannot be alienated, neither by privatization or deposit in the share capital of a legal person; they cannot be the subject of a pledge or other security; they cannot be subject to enforcement, even in the case of the insolvency of the legal person that manages them; the right of ownership over them is not extinguished by disuse; they cannot be acquired by natural or legal persons through usufruct ...*”.

Results and discussion. The public domain is that part of the patrimony of the administrative-territorial units that ensures the well-being of the population and the continuity of the ascending development of the society. Therefore, the State shall clearly establish the goods of the public domain, their legal status, the appropriate methods and management tools, so that these goods serve fairly all members of society.

Administration and concession of goods in the public domain of the administrative-territorial units

Based on the legal competencies with which they are invested by Art. 14 (2) letter b) of the Law no. 436 of 28.12.2006, the local council “*manages the goods of the public and private domain of the village (commune), the city (municipality)*”.

The direct administration of public domain goods by local councils is in practice quite rare. In most cases, the exercise of the right of public property is achieved by entrusting them to the administration of subjects of law, such as public

trarea unor subiecte de drept, cum ar fi instituțiile publice și întreprinderile municipale.

Temeiul juridic îl constituie prevederile art. 77 alin. (2) din Legea nr. 436 din 28.12.2006: „Bunurile domeniului public al unității administrativ-teritoriale pot fi date în administrare întreprinderilor municipale și instituțiilor publice (...)”.

Întreprinderile municipale și instituțiile publice sunt persoane juridice înființate prin acte administrative de către autoritățile publice locale, în scopul realizării unor servicii publice, și se află în raporturi juridice de subordonare față de autoritățile care le-au înființat [8, p. 88]. Dreptul de administrare asupra bunurilor publice se constituie prin decizie a consiliului local, putând fi revocat prin act simetric celui de constituire. Astfel, dreptul de administrare conferă întreprinderilor municipale și instituțiilor publice posibilitatea utilizării bunurilor domeniului public în scopul îndeplinirii obiectului său de activitate, de regulă pentru uz public sau interes public.

Remarcăm că în legislația în vigoare nu există o viziune clară și un concept unic cu privire la „dreptul de administrare” instituit asupra bunurilor proprietate publică. În sensul dreptului de administrare, termenul „administrare” este folosit cu precădere pentru autoritățile publice, instituțiile publice, pe când, în cazul întreprinderilor municipale este folosită sintagma „gestiune economică”.

Subliniem că gestiunea economică are același conținut juridic al dreptului de administrare, potrivit căruia întreprinderile municipale/ instituțiile publice dețin aceste bunuri, le folosesc în scopul realizării obiectului său de activitate, se îngrijesc de ele cu diligența unui bun proprietar, în condițiile stabilite în actul administrativ de fondare/ transmitere.

În același mod, întreprinderile municipale al căror obiect de activitate îl constituie furnizarea/ prestarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare administrează bunurile proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale, în temeiul actului de fondare/ reorganizare și transmitere în gestiune. Acestea s-au constituit în urma procesului de descentralizare a serviciilor comunale, prin reorganizarea fostelor unități de

institutions and municipal enterprises.

The legal basis is the Art. 77 (2) of the Law no. 436 of 28.12.2006: “*The goods of the public domain of the administrative-territorial unit can be given in administration to the municipal enterprises and public institutions (...)*”.

Municipal enterprises and public institutions are legal persons established by administrative acts by local public authorities, in order to perform public services, and are in legal relations of subordination to the authorities that established them (8, p. 88). The right of administration over the public goods is constituted by decision of the local council, which can be revoked by an act symmetrical to that of incorporation. Thus, the right of administration gives municipal enterprises and public institutions the possibility to use the goods of the public domain in order to achieve its activity objective, usually for public use or public interest.

We note that in the legislation in force there is no clear vision and a unique concept regarding “*Right of administration*” established on public property. In the sense of the right of administration, the term “administration” is used mainly for public authorities, public institutions, while, in the case of municipal enterprises, the phrase “economic management” is used.

We emphasize that economic management has the same legal content of the right of administration, according to which municipal enterprises / public institutions own these goods, use them in order to achieve its activity objective, take care of them with the diligence of a good owner, under the conditions set out in administrative act of incorporation / transfer.

In the same way, the municipal enterprises whose object of activity is the provision of the public water supply and sewerage service manage the public property of the administrative-territorial units, based on the act of incorporation / reorganization and transfer to management. These were established following the process of decentralization of communal services, by reorganizing the former communal household units. In accordance with the Government Decision no. 530 of June 5, 2000, the infrastructure of the wa-

gospodărie comunală. În conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 530 din 5 iunie 2000, infrastructura serviciului de alimentare cu apă și canalizare a fost transmisă din proprietatea statului în proprietatea unităților administrativ-teritoriale. Autoritățile publice locale, care au competența exclusivă privind înființarea, organizarea și gestiunea serviciilor publice de interes local, au fondat întreprinderi municipale în majoritatea localităților urbane, cărora le-au transmis dreptul de furnizare/ prestarea a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, precum și dreptul de administrare și exploatare a sistemelor și infrastructurii tehnico-edilitare aferente acestora.

După un deceniu de la reforma descentralizării serviciilor publice de gospodărie comunală, Ministerul Mediului adoptă o nouă politică de dezvoltare, menită să redreseze situația sectorului de alimentare cu apă și de canalizare, care a suferit transformări în ultimele decenii, uneori cu impact negativ asupra calității vieții și sănătății utilizatorilor.

Politica adoptată de Republica Moldova [10], în acest sens, constă în regionalizarea serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare, care sunt fragmentate și dispersate în prezent. Se urmărește concentrarea gestiunii serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare la nivelul a circa 3-5 operatori puternici, înființați și dezvoltați prin preluarea activității operatorilor existenți în prezent în cadrul unui Operator Regional.

În ultimii ani, autoritățile publice locale au înființat operatori regionali, prin reorganizarea întreprinderilor municipale în societăți pe acțiuni cu capital social al unităților administrativ-teritoriale. Ulterior, au delegat gestiunea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare din aria unităților administrativ-teritoriale către acest operator, reușind să asigure operarea serviciilor la nivel regional.

Societățile pe acțiuni, succesoare în drepturi și obligații ale întreprinderilor municipale, dețin și folosesc bunurile aferente furnizării/ prestării serviciului public în limitele dreptului de administrare.

Aceeași prevedere legală amintită mai sus, unde, potrivit art. 77 alin. (2) din Legea privind

ter supply and sewerage service was transferred from the state property to the property of the administrative-territorial units. Local public authorities, which have exclusive competence over the establishment, organization and management of public services of local interest, have set up municipal enterprises in most urban localities, to which they have transferred the right to provide public water supply and sewerage services, as well as the right to administer and operate the systems and the technical and municipal infrastructure related to them.

A decade after the reform of the decentralization of public communal services, the Ministry of Environment adopts a new development policy, aimed at improving the condition of the water supply and sewerage sector, which has undergone changes in recent decades, sometimes with a negative impact on quality of life and user health.

Policy adopted by the Republic of Moldova (10), in this sense, consists in the regionalization of public water supply and sewerage services, which are currently fragmented and dispersed. The aim is to concentrate the management of water supply and sewerage services at the level of about 3-5 strong operators, established and developed for taking over the activity of the existing operators within a Regional Operator.

In recent years, local public authorities have set up regional operators, by reorganizing municipal enterprises into joint stock companies with share capital of administrative-territorial units. Subsequently, they delegated the management of the water supply and sewerage service in the area of the administrative-territorial units to this operator, managing to ensure the operation of the services at regional level.

Do the joint stock companies, successors of rights and obligations of the municipal enterprises, own and use the goods related to the provision of the public service within the limits of the administration right?

The same legal provision mentioned above, where, according to the Art. 77 (2) of the Law on local public administration: “The goods of the public domain of the administrative-territorial unit may be given in administration to municipal

administrația publică locală: „Bunurile domeniului public al unității administrativ-teritoriale pot fi date în administrare întreprinderilor municipale și instituțiilor publice, concesionate, date în arendă ori în locațiune, după caz, în temeiul deciziei consiliului local sau raional, în condițiile legii” .

Observăm că sunt reglementate 4 modalități pentru utilizarea bunurilor domeniului public – administrarea, concesiunea, arenda, locațiunea; dintre care doar două pot fi folosite în cazul sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare: administrarea și concesiunea. Deoarece legiuitorul a enumerat expres și limitativ persoanele juridice care dețin aceste bunuri în limitele dreptului de administrare – instituții publice și întreprinderi municipale, atunci societățile comerciale le pot primi doar în concesiune.

În cazul reorganizării întreprinderilor municipale în societăți pe acțiuni, dreptul de administrare trece în dreptul de concesiune asupra bunurilor domeniului public al unităților administrativ-teritoriale, aferente furnizării/ prestării serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, fără a fi necesară organizarea licitației publice. Este o consecință a reorganizării persoanei juridice, statuată în art.70 alin. (5) din Codul civil, potrivit căreia „(...), drepturile și obligațiile persoanei juridice reorganizate trec la noua persoană juridică (...)”.

În aceeași ordine de idei, menționăm că obiectul contractului de delegare a gestiunii serviciului îl constituie dreptul exclusiv de a furniza/presta serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare în cadrul ariei de competență teritorială a autorității delegante, precum și dreptul exclusiv de a exploata, întreține și administra bunurile delegate, precum și investițiile privind reabilitarea bunurilor existente și cu extinderea ariei delegării. Prin urmare, odată cu transmiterea dreptului de furnizare/ prestare a serviciului, se transmit și bunurile aferente realizării serviciului. Și prin excepție, conform art. 13 alin. (12) din Legea nr. 303 din 13.12.2013, contractul de delegare a gestiunii se atribuie în mod direct, fără licitație publică, societăților cu capital majoritar public.

Întru evitarea unor situații conflictuale, care pot apărea în procesul de reorganizare, pre-

enterprises and public institutions, leased, in tenancy or rented, as the case may be, based on the decision of the local or district council, according to the law”.

We notice that 4 ways are regulated for the use of public domain goods - administration, concession, lease, tenancy; of which only two can be used for water supply and sewerage systems: administration and concession. Because the legislator has expressly and exhaustively listed the legal entities that hold these goods within the limits of the right of administration - public institutions and municipal enterprises, then companies can only receive them in concession.

In case of reorganization of municipal enterprises into joint stock companies, the right of administration passes to the right of concession on the public domain goods of the administrative-territorial units, related to the provision of public water supply and sewerage service, without the need to organize an open tender. It is a consequence of the reorganization of the legal entity, established in the Art.70 (5) of the Civil Code, according to which “(...), the rights and obligations of the reorganized legal person pass to the new legal person (...)”.

In the same vein, we mention that the object of the service management delegation agreement is the exclusive right to provide public water supply and sewerage services within the territorial area of competence of the delegating authority, as well as the exclusive right to operate, maintain and manage delegated goods, as well as investments in the rehabilitation of existing goods and with the extension of the area of delegation. Therefore, along with the transfer of the right to provide the service, the goods related to the performance of the service are also transferred. And by exception, according to the Art.13 (12) of the Law no. 303 of 13.12.2013, the management delegation agreement is assigned directly, without open tender, to companies with majority public capital.

In order to avoid conflicting situations, which may arise in the reorganization process, as well as subsequently, related to the legality of the concession of public domain goods, we propose (de lege ferenda), amending the Law on Conces-

cum și ulterior, legate de legalitatea concesiunii bunurilor domeniului public, propunem *de lege ferenda*, modificarea Legii cu privire la concesiuni, prin instituirea unui art. – 12:

„(1) Prin excepție de la prevederile art. 12, bunurile proprietate publică pot fi concesionate prin atribuire directă societăților comerciale cu capital social integral al unităților administrativ-teritoriale sau de stat, care au fost înființate prin reorganizarea întreprinderilor municipale și de stat și care au ca obiect de activitate gestionarea, întreținerea, repararea și dezvoltarea respectivelor bunuri.

(2) Concesionarea prevăzută la alin. (1) se aprobă prin hotărâre a Guvernului sau decizie a consiliilor locale, după caz.

(3) În cazul unui contract de delegare a gestiunii serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, concesiunea bunurilor aferente acestui serviciu se face în cadrul și potrivit procedurii aplicate pentru atribuirea contractului în cauză. În acest caz, autoritatea contractantă încheie un singur contract guvernat de prevederile Legii nr. 303 din 13.12.2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare”.

În **concluzie**, putem spune că domeniul public constituie acea parte a patrimoniului unităților administrativ-teritoriale care asigură bunăstarea populației și continuitatea dezvoltării ascendente a societății. Prin urmare, Statul trebuie să stabilească cu claritate care sunt bunurile domeniului public, regimul juridic al acestora, modalitățile și instrumentele de gestiune corespunzătoare, în așa fel încât aceste bunuri să servească în mod echitabil tuturor membrilor societății.

La fel de importante pentru dezvoltarea societății sunt și bunurile domeniului privat ale Statului sau unităților administrativ-teritoriale, doar că față de acestea se aplică un alt regim juridic, iar, dat fiind faptul că acestea nu sunt scoase din circuitul civil, ele pot fi gestionate, și chiar înstrăinate, prin contracte civile.

sions, by establishing an Art. 12:

“(1) By exception from the provisions of Art. 12, public property may be conceded by direct assignment to companies with full share capital of administrative-territorial or state units, which were established through the reorganization of municipal and state enterprises and whose object of activity is management, maintenance, repair and development of those goods.

(2) The concession provided in paragraph (1) shall be approved by a decision of the Government or a decision of the local councils, as the case may be.

(3) In the case of an agreement for the delegation of the management of the public water supply and sewerage service, the concession of the goods related to this service shall be made within and according to the procedure applied for the assignment of the agreement in question. In this case, the contracting authority concludes a single agreement governed by the provisions of the Law no. 303 of 13.12.2013 on public service of water supply and sewerage”.

In **conclusion**, we can say that the public domain is that part of the patrimony of the administrative-territorial units that ensures the well-being of the population and the continuity of the ascending development of the society. Therefore, the State shall clearly establish the goods of the public domain, their legal status, the appropriate methods and management tools, so that these goods serve fairly all members of society.

Equally important for the development of society are the goods of the private domain of the State or the administrative-territorial units, only that a different legal regime applies to them and, given the fact that they are not removed from the civil circuit, they can be managed, and even alienated, by civil contracts.

Referințe bibliografice*Bibliographical references*

1. Legea serviciilor publice de gospodărie comunală nr. 1402-XV din 24.10.2002 // publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 14-17 din 07.02.2003.
2. Legea privind administrația publică locală nr. 436 din 28.12.2006 // publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 32-35 din 09.03.2007.
3. Legea privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare nr. 303 din 13.12.2013 // publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 60-65 din 14.09.2014.
4. Legea privind administrarea și deetimizarea proprietății publice nr. 121 din 04.05.2007 // publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 90-93 din 29.06.2007.
5. Legea cu privire la concesiuni nr. 534-XIII din 13.07.95 // publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 67/752 din 30.11.1995.
6. Hotărârea Guvernului nr. 530 din 5 iunie 2000 cu privire la restructurarea gospodăriei de alimentare cu apă și canalizare // publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 65-67 din 08.06.2000.
7. E.D. Tarangul, *Tratat de Drept administrativ român*, Cernăuți, Tipografia Glasul Bucovinei, 1944.
8. Emil Balan, *Introducere în studiul domeniului public*, Editura All Beck, București, 2004.
9. Orlov Maria, Belecciu Liliana, Unele aspecte privind regimul juridic al bunurilor domeniului public în legislația și în practica din Republicii Moldova // *Certain aspects on legal regime of the public domain's property in the legislation and practice of Republic of Moldova*, Materialele conferinței "History, culture, citizenship in the European Union", 8-9 mai 2015, Pitești, România.
10. Belecciu Liliana, Belecciu Ștefan, *Politiques publiques pour le développement des services d'approvisionnement en eau et d'assainissement en termes de l'autonomie locale en République de Moldova*, Materialele conferinței anuale a Institutului de Științe Administrative din R. Moldova, 6 octombrie 2015.

Despre autor:

Liliana BELECCIU,
doctor în drept, conferențiar universitar,
Catedra „Drept privat”,
Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova,
e-mail: lilianabelecciu@yahoo.com

About author:

Liliana BELECCIU,
PhD, associate professor,
Chair of Private Law,
Academy “Ștefan cel Mare”
of the MIA of the Republic of Moldova
e-mail: lilianabelecciu@yahoo.com

COMBATEREA CORUPȚIEI ÎN CADRUL MINISTERULUI AFACERILOR INTERNE AL REPUBLICII MOLDOVA PRIN PRISMA UNOR MĂSURI EFICIENTE

Marcel BOȘCANEANU,
doctor în drept

Obiectul prezentului studiu îl constituie reflecțiile pur subiective ale autorului prin analiza prevenirii și combaterii fenomenului de corupție în cadrul Ministerului Afacerilor Interne din Republica Moldova. Articolul prezintă o viziune a doctriinarilor în drept și a funcționarilor publici cu statut special, care, bazându-se pe experiența proprie, încearcă să prezinte o abordare nouă și obiectivă a acestei „probleme” prin expunerea analitică a unor măsuri eficiente în vederea soluționării chestiunii date. Identificarea unor mijloace care să stabilească condițiile de eradicare a corupției din cadrul Ministerului Afacerilor Interne are relevanță în ridicarea imaginii poliției în societate.

Cuvintele-cheie: prevenire, corupție, etică, poliție, funcționar public cu statut special, Ministerul Afacerilor Interne.

COMBATING CORRUPTION IN THE MINISTRY OF HOME AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA THROUGH PRISM OF EFFECTIVE MEASURES

Marcel BOȘCANEANU,
PhD

The object of the present study is the purely subjective reflections of the author through the analysis of preventing and combating the phenomenon of corruption within the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova. The article presents a vision of legal doctrinaires and civil servants with special status, who, based on their own experience, try to present a new and objective approach to this “problem” by analytically exposing effective measures to solve this problem. The identification of means to establish the conditions for the eradication of corruption within the Ministry of Internal Affairs is relevant in raising the image of the police in society.

Keywords: prevention, corruption, ethics, police, civil servant with special status, Ministry of Internal Affairs.

Introducere. Importanța problemei abordate este determinată de faptul că Republica Moldova se află în perioada de tranziție spre un stat democratic și de drept. Iar, la etapa actuală, când în societate tot mai frecvent se discută necesitatea reformării Ministerului Afacerilor Interne, dar și a întregului sistem judiciar, statul, reprezentat prin organele sale de resort, trebuie să pună accentul nu pe combaterea fenomenului de corupție, dar pe prevenirea acestui flagel.

Aderarea R. Moldova la Uniunea Europeană presupune o serie de măsuri premergătoare destinate să așeze administrația publică centrală (din care face parte și Ministerul Afacerilor Interne) pe un fâgaș al legalității, predictibilității și

Introduction. The importance of the approached issue is determined by the fact that the Republic of Moldova is in the period of transition to a democratic and rule of law state. And, at the current stage, when society is increasingly discussing the need to reform the Ministry of Internal Affairs, but also the entire judiciary, the state, represented by its relevant bodies, must focus not on combating corruption, but on preventing this scourge.

Moldova’s accession to the European Union involves a series of preliminary measures aimed at placing the central public administration (including the Ministry of Internal Affairs) on a path of legality, predictability and security. In this

siguranței. În acest context, lupta împotriva corupției din cadrul Ministerului Afacerilor Interne reprezintă un obiectiv esențial.

Metode și materiale aplicate. În procesul elaborării acestui articol, urmărind scopul obținerii unor rezultate utile și eficiente pentru doctrină și practică în materia combaterii corupției în cadrul Ministerului Afacerilor Interne au fost utilizate următoarele metode de cercetare științifică: analiza sistemică, logică, comparativă, sinteza și nu în ultimul rând cea juridică. Materialele folosite sunt: actele legislative și cele normative ale Republicii Moldova în domeniu. Utilizarea metodelor și materialelor nominalizate au determinat studierea complexă și multilaterală a subiectului în cauză.

Obiectivele studiului constau în cercetarea multilaterală și complexă a problemelor ce țin de prevenirea corupției în cadrul Ministerului Afacerilor Interne din Republica Moldova, prin a evidenția cauzele care generează manifestările criminale ale unor polițiști, a condițiilor care le favorizează, astfel încât acestea să nu aibă loc ori să se producă într-o măsură limitată, socialmente tolerabilă.

Rezultate obținute și discuții. Actualmente, în contextul integrării europene, problematica fenomenului corupției pentru Republica Moldova rămâne a fi una dintre cele mai importante. Or, actuala criză social-economică, politică, pe lângă alți factori, este condiționată în mare parte și de nivelul înalt al corupției din țară. În prezent, problema corupției rămâne a fi pentru Republica Moldova una dintre cele mai grave, dacă mai ținem cont și de „furtul miliardului”, catalogat de mulți economiști, politicieni și experți ca furtul secolului. Îngrijorările societății față de problema corupției sunt generate nu doar de relevanța acestei probleme, dar și de eficiența politicilor și acțiunilor realizate în scopul prevenirii acestui flagel [1, p.56].

La nivel național, conform sondajelor de opinie, fenomenul corupției este perceput printre principalele probleme cu care se confruntă actualmente Republica Moldova. Datele „Barometruului de Opinie Publică” din aprilie 2015 (dar și ulterioarele – n.n.), realizat de Institutul

context, the fight against corruption within the Ministry of Internal Affairs is a key objective.

Methods and materials applied. In the process of elaborating this article, aiming to obtain useful and efficient results for doctrine and practice in the fight against corruption within the Ministry of Internal Affairs, the following scientific research methods were used: systemic, logical, comparative analysis, synthesis and last but not least legal. The materials used are: legislative and normative acts of the Republic of Moldova in the field. The use of the nominated methods and materials determined the complex and multilateral study of the subject in question.

The objectives of the study are multilateral and complex research on corruption prevention issues within the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova, by highlighting the causes that generate criminal manifestations of some police officers, the conditions that favor them, so that they do not occur or to occur to a limited, socially tolerable extent.

Results obtained and discussions. Currently, in the context of European integration, the issue of corruption for the Republic of Moldova remains one of the most important. However, the current socio-economic, political crisis, along with other factors, is largely conditioned by the high level of corruption in the country. Currently, the issue of corruption remains one of the most serious for the Republic of Moldova, if we take into account the “theft of the billion”, categorized by many economists, politicians and experts as the theft of the century. Society’s concerns about corruption are generated not only by the relevance of this issue, but also by the effectiveness of policies and actions taken to prevent this scourge [1, p.56].

At the national level, according to opinion polls, the phenomenon of corruption is perceived as one of the main problems currently facing the Republic of Moldova. The data of the “Public Opinion Barometer” from April 2015 (but also the following ones – n.n.), carried out by the Institute of Public Policies, show that the fight against corruption is considered by the respondents the

de Politici Publice, demonstrează că lupta împotriva corupției este considerată de respondenți principala acțiune ce necesită a fi efectuată pentru a ameliora situația social-economică din țară [9, p.9]. Potrivit Legii cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului din 27.12.2012, poliția este o instituție publică specializată a statului, în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, care are misiunea de a apăra drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei prin activități de menținere, asigurare și restabilire a ordinii și securității publice, de prevenire, investigare și de descoperire a infracțiunilor și contravențiilor [4]. Rolul poliției într-un stat de drept este unul fundamental.

De-a lungul timpului, funcția sau calitatea de polițist a fost una nobilă și beneficia de o reputație incontestabilă. În ultima perioadă, spre regretul nostru, imaginea poliției a fost semnificativ afectată, fapt prin care credibilitatea în această instituție din partea cetățenilor s-a diminuat. Acest lucru se datorează inclusiv actelor de corupție care mai persistă în rândurile polițiștilor, ineficacitatea prevenirii, investigării și descoperirii mai multor infracțiuni și contravenții, comportamentul necorespunzător și contrar eticii profesionale în societate și în fața presei etc.

La etapa actuală imaginea angajaților Ministerului Afacerilor Interne urmează a fi vizată de toți polițiștii, funcționarii publici cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne în funcție, dar nu în ultimul rând și de tinerii studenți și angajați la aceste funcții – absolvenții programelor de studii, cursurilor de formare inițială din cadrul Academiei „Ștefan cel Mare”. Toți împreună au obligația morală de a depune toate eforturile pentru a redobândi din nou acea încredere de odinioară a simplului cetățean, de apărător al drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei, în autoritățile administrative și instituțiilor din subordinea Ministerului Afacerilor Interne.

Corupția a afectat buna desfășurare a activității practice în toate organele de drept, inclusiv în cadrul Ministerului Afacerilor Interne. Acest fapt alarmează întreaga societate. De aceea, ține de silința întregului corp de polițiști de a lupta cu acest flagel. O mare speranță în această luptă

main action that needs to be taken to improve the socio-economic situation from the country [9, p.9]. According to the Law on Police activity and the status of the police officer of 27.12.2012, the police is a specialized public institution of the state, subordinated to the Ministry of Internal Affairs, which has the mission to defend the fundamental rights and freedoms of the person through maintenance, insurance and restoration of public order and security, prevention, investigation and detection of crimes and contraventions [4]. The role of the police in a state governed by the rule of law is a fundamental one.

Over time, his position or quality as a police officer was noble and he had an undeniable reputation. Lately, unfortunately, the image of the police has been significantly affected, which has diminished the credibility of the institution in this institution. This is also due to the corruption that still persists among police officers, the ineffectiveness of preventing, investigating and detecting several crimes and contraventions, inappropriate behavior and contrary to professional ethics in society and in front of the press, etc.

At the current stage, the image of the employees of the Ministry of Internal Affairs is to be targeted by all police officers, civil servants with special status within the Ministry of Internal Affairs, but not least by young students and employees in these positions - graduates of study programs, courses of initial training within the “Ștefan cel Mare” Academy. All together have the moral obligation to make every effort to regain that former trust of the ordinary citizen, defender of the fundamental rights and freedoms of the person, in the administrative authorities and institutions subordinated to the Ministry of Internal Affairs.

Corruption has affected the smooth running of all legal bodies, including the Ministry of Internal Affairs. This alarms the whole of society. That is why the whole police force is struggling to fight this scourge. A great hope in this fight is attributed to the new students, trainees, graduates of the “Ștefan cel Mare” Academy and employees of the Ministry of Internal Affairs. However, they

este pusă pe seama proaspeților studenți, cursanți, absolvenți ai Academiei „Ștefan cel Mare” și angajați din cadrul Ministerului Afacerilor Interne. Or, aceștia trebuie să demonstreze perseverență în această luptă de imagine de acum înainte de a accede în funcția de polițist, pentru ca la etapa corespunzătoare să poată activa în condiții de maximă legalitate și independență în luarea deciziilor.

Corupția reprezintă un fenomen cu valențe multiple, care poate fi analizată din mai multe puncte de vedere, relevându-se numeroase forme, trăsături și moduri de manifestare. Corupția în poliție este reprezentată sub mai multe forme ca: abuzul de putere sau abuzul de serviciu, corupere pasivă, traficul de influență, neglijența în serviciu etc., în scopul satisfacerii unor interese personale sau de grup, poliția fiind privită de fiecare dată depravată. Existența corupției în cadrul Ministerului Afacerilor Interne se datorează sărăciei, instabilității sociale și politice, inclusiv lipsei eticii profesionale individuale a polițistului.

Prin urmare, la etapa actuală, când sistemul organelor afacerilor interne iarăși este sub tentația de a fi supus unor noi reformări, statul, reprezentat prin organele sale de resort, trebuie să pună accentul nu pe combaterea fenomenului de corupție, ci pe prevenirea acestui flagel.

Prevenirea corupției în cadrul Ministerului Afacerilor Interne semnifică înlăturarea cauzelor care generează manifestările ilegale ale unor polițiști, a condițiilor care le favorizează, astfel încât aceasta să nu aibă loc ori să se producă într-o măsură limitată, socialmente tolerabilă. În acest context, ne exprimăm dezacordul cu deviza „Toleranță zero față de corupție”, or ține de obligația statului să stabilească care sunt condițiile acestui fenomen, ce-i determină pe polițiști să comită acte coruptibile, din care motive și ce urmează a fi realizat pentru a soluționa această problemă.

Astfel, în viziunea noastră, pentru a eradică fenomenul de corupție din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, sunt necesare o serie de modificări esențiale, care pot fi exprimate prin următorii pași ce urmează a fi întreprinși:

1. *Majorarea salariilor lucrătorilor din cadrul Ministerului Afacerilor Interne.* Oricât s-ar vorbi în societate despre salariile majorate ale polițiștilor

must show perseverance in this image struggle from now on before entering the position of police officer, so that at the appropriate stage they can act in conditions of maximum legality and independence in decision-making.

Corruption is a phenomenon with multiple valences, which can be analyzed from several points of view, revealing many forms, features and ways of manifestation. Corruption in the police is represented in several forms such as: abuse of power or abuse of office, passive corruption, influence peddling, negligence in the service, etc., in order to satisfy personal or group interests, the police being seen every time depraved. The existence of corruption in the Ministry of Internal Affairs is due to poverty, social and political instability, including the lack of individual professional ethics of the police officer.

Therefore, at the present stage, when the system of internal affairs bodies is again tempted to undergo further reforms, the state, represented by its relevant bodies, must focus not on combating corruption, but on preventing this scourge.

Preventing corruption within the Ministry of Internal Affairs means removing the causes that generate the illegal manifestations of some police officers, the conditions that favor them, so that it does not take place or occur to a limited extent, socially tolerable. In this context, we disagree with the motto “Zero tolerance for corruption”, or it is the obligation of the state to determine the conditions of this phenomenon, which causes police officers to commit corrupt acts, for what reasons and what is to be made to solve this problem.

Thus, in our view, in order to eradicate the phenomenon of corruption within the Ministry of Internal Affairs, a series of essential changes are needed, which can be expressed through the next steps to be taken:

1. *Increasing the salaries of workers within the Ministry of Internal Affairs.* Although there is no talk in society about the increased salaries of police officers compared to other categories of officials, the salary, however, is a key aspect of the personal independence of police officers. However, a police officer cannot carry out his activity

comparativ cu alte categorii de funcționari, salarizarea este totuși un aspect-cheie al independenței personale a polițiștilor. Or, nu poate un polițist să-și desfășoare activitatea în condiții normale când acesta nu este asigurat material de stat. Legea cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului din 27.12.2012, în art.10, prevede că poliția este finanțată de la bugetul de stat și din alte surse neinterzise de lege. În acest moment actul normativ național ce stabilește modalitatea de salarizare în sectorul bugetar este Legea nr. 270 din 23.11.2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar [7]. În această ordine de idei, preliminar calculând, salariul net al unui polițist simplu constituie circa 7-8 mii de lei. Bineînțeles, această sumă este cu mult mai mare decât cea pe care o primeau polițiștii în trecut. Iar odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 270 din 23.11.2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar (unde fac parte și polițiștii) în trimestrul IV al anului 2020 câștigul salarial mediu lunar a constituit 7949, salariul s-a majorat în jur de 20 procente [11]. Dar aici trebuie să menționăm că acesta este salariul mediu, însă dacă luăm pe categorii în parte, unii primesc salariu și sub 7000, ba chiar și mai puțin. Totuși considerăm că statul ar trebui să majoreze substanțial cuantumul acestora, pentru ca polițiștii să nu fie tentați de a comite acte coruptibile întru asigurarea bunăstării minime. Concomitent, apreciem că modificările legislative prin adoptarea legii din 2018 au fost benefice.

Nu trebuie omis nici prevederile legale care restricționează posibilitatea polițistului de a desfășura alte activități remunerate decât serviciul de bază. Așadar, conform art.53 alin.(1) lit.c) din Legea privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne din 16.12.2016, funcționarul public cu statut special nu are dreptul să desfășoare alte activități remunerate pe bază de contract individual de muncă sau alt contract civil în cadrul unor societăți comerciale, cooperative, întreprinderi de stat sau municipale, precum și în cadrul unor organizații necomerciale din sectorul privat sau public, a căror activitate este controlată, subordonată sau, în anumite privințe, este de competența autorității

under normal conditions when he is not provided with state material. The law on the activity of the Police and the status of the police officer from 27.12.2012, in art.10, stipulates that the police is financed from the state budget and from other sources not prohibited by law. At the moment, the national normative act that establishes the way of remuneration in the budgetary sector is Law no. 270 of 23.11.2018 regarding the unitary salary system in the budgetary sector [7]. In this order of ideas, preliminary calculating, the net salary of a simple policeman is about 7-8 thousand lei. Of course, this amount is much higher than the one that the police received in the past. And with the entry into force of Law no. 270 of 23.11.2018 on the unitary salary system in the budgetary sector (where the police are also part) in the fourth quarter of 2020 the average monthly salary was 7949, the salary increased by about 20 percent [11]. But here we must mention that this is the average salary, but if we take into account the categories, some receive a salary even below 7000, even less. However, we believe that the state should substantially increase their amount, so that police officers are not tempted to commit corrupt acts to ensure the minimum welfare. At the same time, we appreciate that the legislative changes by adopting the 2018 law have been beneficial.

The legal provisions that restrict the possibility of the police officer to carry out other remunerated activities than the basic service should not be omitted either. Therefore, according to art.53 paragraph 1 letter c) of the Law on civil servants with special status within the Ministry of Internal Affairs of 16.12.2016, the civil servant with special status does not have the right to carry out other remunerated activities on the basis of individual employment contract or other civil contract in commercial companies, cooperatives, state or municipal enterprises, as well as in non-commercial organizations in the private or public sector, whose activity is controlled, subordinated or, in certain respects, within the competence of the authority in which the official is employed, *except for scientific, didactic, creative* and state representation

în care funcționarul este angajat, *cu excepția activităților științifice, didactice, de creație și de reprezentare a statului în societățile economice* [5]. Specificul acestor restricții legale îi limitează pe polițiști, funcționari publici cu statut special doar la funcția de bază, ceea ce denotă imposibilitatea acumulării de mijloace de existență din alte direcții de activitate, unica sursă constituind salariul.

Concomitent, ținem să menționăm că, potrivit rapoartelor Comisiei Europene pentru eficiență în Justiție, nivelul de salarizare a polițiștilor din Republica Moldova, după Ucraina, este cel mai mic din Europa. În această ordine de idei, reieșind din conținutul prevederilor normative, precum și din situația de facto existentă în sfera salarizării polițiștilor, raportate la necesitățile minime necesare ale acestora, obiectiv considerăm că salariul de funcție al unui polițist din inspectoratele teritoriale fără funcții administrative trebuie să fie nu mai mic de 10 mii lei.

Totodată, în același context, considerăm că statul trebuie să soluționeze problema locativă a polițiștilor care nu dispun de un asemenea spațiu, sau eventual să îmbunătățească condițiile de trai prin implementarea unor politici sociale, după modelul reușit inițiat de sistemul judecătoresc. Spre exemplu, în anul 2012, Consiliul Superior al Magistraturii din Republica Moldova a aprobat lista angajaților instanțelor judecătorești din mun. Chișinău și a altor judecători cu domiciliul în mun. Chișinău, precum și a angajaților Consiliului Superior al Magistraturii care necesită îmbunătățirea condițiilor de trai [2]. De menționat că asemenea proiecte au fost într-un final reușite, iar familiile unor magistrați au fost asigurate cu spații locative. În acest context, ar fi binevenit crearea în cadrul Ministerului Afacerilor Interne a unei liste/ baze de date a angajaților care necesită îmbunătățirea condițiilor de trai. Da, într-adevăr o bună parte a problemei a fost rezolvată prin recompensarea taxei pentru chirie a imobilelor, ceea ce semnifică un element plauzibil.

Deci, în cazul polițiștilor, soluția ar fi punerea la dispoziție a unor imobile de protocol (de serviciu sau sociale) sau construcția unor complexe locative, unde polițiștii ar putea să achiziționeze

activities in economic societies [5]. The specificity of these legal restrictions limits the police officers, civil servants with special status only to the basic position, which denotes the impossibility of accumulating means of subsistence from other directions of activity, the only source being the salary.

At the same time, we would like to mention that, according to the reports of the European Commission for Justice Efficiency, the salary level of police officers in the Republic of Moldova, after Ukraine, is the lowest in Europe. In this order of ideas, based on the content of the normative provisions, as well as the de facto situation existing in the sphere of police officers' salaries, related to their minimum necessary needs, we objectively consider that the official salary of a police officer from territorial inspectorates without administrative functions must be not less than 10 thousand lei.

At the same time, in the same context, we believe that the state must solve the housing problem of police officers who do not have such a space, or possibly improve living conditions by implementing social policies, following the successful model initiated by the judiciary. For example, in 2012, the Superior Council of Magistracy of the Republic of Moldova approved the list of employees of courts in Chisinau and other judges domiciled in Chisinau, as well as employees of the Superior Council of Magistracy who need to improve living conditions [2]. It should be mentioned that such projects were finally successful, and the families of some magistrates were provided with housing. In this context, it would be welcome to create within the Ministry of Internal Affairs a list / database of employees who need to improve their living conditions. Yes, indeed a good part of the problem has been solved by rewarding the rental tax of real estate, which means a plausible element.

So, in the case of police officers, the solution would be the provision of protocol buildings (service or social) or the construction of housing complexes, where police officers could purchase these homes at a cost price with the possibility of staggering payments or offering possibilities cred-

aceste locuințe la un preț de cost cu posibilitatea eșalonării plăților sau oferirea posibilităților de creditare în condiții avantajoase.

2. *Formarea aptitudinilor și calităților de polițist la faza incipientă de formare inițială.* Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, fiind unica instituție de învățământ superior din cadrul Ministerului Afacerilor Interne care realizează instruirea candidaților, angajaților la formarea inițială ce vor ocupa funcții de funcționar public cu statut special [3], împreună cu autoritățile administrative și instituțiile din subordinea Ministerului Afacerilor Interne, trebuie să selecteze din start doar acele persoane, candidați la funcția de polițist, care sunt integre, dispun de un bagaj vast de cunoștințe în materia dreptului și sunt motivate spiritual de a îmbrățișa o asemenea profesie.

Ministerul Afacerilor Interne, mai ales acum, are nevoie de persoane integre, devotate culturii juridice și profesionalismului, de oameni cu verticalitate care ar face față oricărei tentații în cadrul atribuțiilor de serviciu, dar și oricărei presiuni din partea politicului și societății civile. Potrivit raportului de activitate al Centrului Național Anticorupție (CNA) pe anul 2019, cazuri de corupție constatate în cadrul Ministerului Afacerilor Interne au fost în număr de 56, pentru săvârșirea infracțiunilor de corupție și conexe corupției, Centrul a identificat și cercetat penal 45 de inspectori de poliție. Totodată, ofițerii de urmărire penală au finalizat 596 de cauze penale. Din ele, 267 în privința a 331 de persoane au fost deferite justiției, dintre care 253 – în privința a 312 învinuiți le-au constituit cauzele penale pornite pe infracțiuni de corupție și conexe acestora. Referitor la cauzele penale finalizate și expediate instanței de judecată din cadrul organelor de drept fac parte 40 de persoane, dintre care 31 – colaboratori ai MAI [10, p.10-12]. Finalitatea examinării unor asemenea categorii de infracțiuni comise de anumiți subiecți speciali (polițiști), prezintă interes sporit pentru întreaga societate, care așteaptă justiție echitabilă, corectă de la organele de drept. Îmbucurător este faptul că în urma analizei rapoartelor privind activitatea CNA pentru anul 2019, datele statistice pentru anii 2018, 2017 și, în special, 2019 confirmă un nivel mai scăzut al

it on favorable terms.

2. *Training of police skills and qualities at the initial phase of initial training.* The “Ștefan cel Mare” Academy of the Ministry of Interior, being the only higher education institution within the Ministry of Internal Affairs that trains candidates, employees in initial training who will hold positions of civil servant with special status [3], together with administrative authorities and institutions subordinated to the Ministry of Internal Affairs, must select from the outset only those persons, candidates for the position of police officer, who are honest, have a vast background of knowledge in the field of law and are spiritually motivated to embrace such a profession.

The Ministry of Internal Affairs, especially now, needs honest people, devoted to legal culture and professionalism, people with verticality who would face any temptation in their duties, but also any pressure from politics and civil society. According to the activity report of the National Anticorruption Center (CNA) for 2019, there were 56 corruption cases found within the Ministry of Internal Affairs, for committing corruption and corruption-related crimes, the Center identified and criminally investigated 45 police inspectors. At the same time, the criminal investigation officers completed 596 criminal cases. Of these, 267 in respect of 331 persons were brought to justice, of which 253 - in respect of 312 defendants were criminal cases initiated on corruption offenses and related to them. Regarding the criminal cases completed and sent to the court within the law enforcement bodies, there are 40 persons, out of which 31 - collaborators of the Ministry of Interior [10, p.10-12]. The purpose of examining such categories of crimes committed by certain special subjects (police officers) is of great interest to society as a whole, which expects fair, just justice from the rule of law. It is gratifying that as a result of the analysis of the Reports on the activity of the CNA for 2019, the statistical data for 2018, 2017 and, in particular, 2019 confirm a lower level of corruption offenses committed by police officers.

Systematizing the mentioned, in order not

infrafracțiunilor de corupție comise de polițiști.

Sistematizând cele menționate, pentru a nu admite pe viitor asemenea situații, considerăm că cadrele didactice, formatorii, trebuie să pună accentul pe motivarea studenților, audienților în scopul promovării corectitudinii tuturor acțiunilor ce intră în competența poliției. În acest sens, la discipline ca „Etica și deontologia poliștilor”, „Prevenirea infracțiunilor de corupție” este binevenită și salută mărirea numărului de ore.

3. *Verificarea, testarea integrității profesionale și atestarea minuțioasă a polițiștilor în funcție.* Testarea integrității profesionale reprezintă o metodă de verificare periodică a modului în care funcționarul public cu statut special își respectă obligațiile profesionale sau de conduită, precum și o metodă de identificare, evaluare și înlăturare a vulnerabilităților și riscurilor care îl determină să comită acte de corupție, acte conexe corupției sau fapte de comportament corupțional, ori să admită influențe necorespunzătoare în legătură cu exercitarea atribuțiilor sale de serviciu, constând în crearea de situații virtuale, similare celor cu care acesta se confruntă în exercitarea atribuțiilor de serviciu, materializate prin operațiuni disimulate, circumstanțiate de comportamentul acestuia, în vederea stabilirii reacției și a conduitei adoptate.

Potrivit art.30 din Legea privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, activitatea și conduita funcționarului public cu statut special sunt evaluate o dată pe an, iar concluziile se consemnează în fișa de evaluare a performanțelor profesionale, cu acordarea unuia din următoarele calificative: „foarte bine”, „bine”, „satisfăcător”, „nesatisfăcător”. Printr-o astfel de modalitate, și în funcție de rezultatele evaluării performanțelor profesionale ale funcționarului public cu statut special se iau în considerare la luarea deciziilor cu privire la: a) stabilirea indemnizațiilor, a sporurilor și a altor suplimente la salariu; b) promovarea în funcție; c) acordarea gradelor speciale; d) conferirea categoriilor de calificare; e) participarea la programe de formare profesională; f) încetarea raportului de serviciu [5]. Astfel, conducerea prin intermediul subdiviziunilor specializate verifică dacă un polițist în funcție este la nivelul corespunzător de

to admit such situations in the future, we consider that teachers, trainers, must emphasize the motivation of students, audiences in order to promote the correctness of all actions that fall within the competence of the police. In this sense, in the discipline such as “Ethics and deontology of the police”, “Prevention of corruption offenses” are welcomed and welcomed the increase in the number of hours.

3. *Verification, testing of professional interference and thorough attestation of the police officers in office.* Professional integrity testing is a method of periodically verifying the manner in which the civil servant with special status complies with his professional or conduct obligations, as well as a method of identifying, assessing and removing vulnerabilities and risks that lead him to commit acts of corruption, acts related to corruption or acts of corrupt behavior, or to admit inappropriate influences in connection with the exercise of his duties, consisting in creating virtual situations, similar to those he faces in the exercise of duties, materialized by covert operations, circumscribed by the behavior in order to establish the reaction and the conduct adopted.

According to art. 30 of the Law on the civil servant with special status within the Ministry of Internal Affairs, the activity and conduct of the civil servant with special status are evaluated once a year, and the conclusions are recorded in the professional performance evaluation form, with one of the following ratings: “very good”, “good”, “satisfactory”, “unsatisfactory”. In such a way, and depending on the results of the evaluation of the professional performances of the civil servant with special status, they are taken into account when making decisions regarding: a) establishing the indemnities, bonuses and other salary supplements; b) promotion; c) granting special degrees; d) conferring the qualification categories; e) participation in professional training programs; f) termination of the employment relationship [5]. Thus, the management of the institution through the specialized subdivisions verifies whether a police officer in office is at the appropriate level of training and has those professional skills that will allow him to continue working. However,

pregătire și dispune de acele abilități profesionale, care să-i permită desfășurarea activității în continuare. Or, un polițist mereu trebuie să dispună de un bagaj vast de cunoștințe teoretice și deprinderi practice. Un polițist bun, integru, disciplinat trebuie de fiecare dată să fie promovat, iar unul care nu face față atribuțiilor și sarcinilor sale, stagnând în acest fel activitatea de serviciu și buna imagine a poliției, trebuie sancționat conform rigorilor legii, inclusiv prin încetarea raportului de serviciu.

4. *Verificarea veniturilor și proprietăților polițistilor.* Polițistii trebuie să fie corecți cu organele de stat în ceea ce privește declararea veniturilor și proprietăților. Această responsabilitate este prevăzută și în actele normative și anume în art. 26 alin. (1) lit. i) al Legii cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului, unde se menționează că polițistul își desfășoară activitatea profesională în interesul și în sprijinul persoanei, comunității și al instituțiilor statului, exclusiv pe baza și în executarea legii, fiind obligat să depună declarația de avere și interese personale în modul și în condițiile prevăzute de lege. Venitul unui polițist, de regulă, se limitează la salariu, sporurile la salariu și, după caz, cel obținut din activitatea științifică și didactică. Nu poate un polițist cu un salariu mic să-și suplinească proprietatea cu o mașină de lux, terenuri, cu casă ce seamănă a palat sau apartamente cu suprafețe mari la un preț declarat simbolic, invocând diverse contracte fictive și simulate de donație, împrumut etc.

Implicarea de persoane, în special a membrilor de familie, a afinilor, la fel prezintă actualmente o problemă în verificarea proprietăților polițistilor, în pofida faptului că legea îi obligă să declare veniturile obținute împreună cu membrii familiei pe parcursul perioadei de declarare. Polițistii care declară veniturile și proprietățile trebuie să fie de bună credință, iar când se constată viceversa, ține de competența Autorității Naționale de Integritate de a efectua un control pe marginea fiecărui caz [8].

De aceea oportun ar fi ca organele de resort să verifice mai riguros proprietățile la faza incipientă, atunci când un candidat accede în funcția de polițist. Astfel, se poate de monitorizat mai eficient cele dobândite pe parcurs și de stabilit,

a police officer must always have a vast baggage of theoretical knowledge and practical skills. A good, honest, disciplined police officer must always be promoted, and one who does not cope with his duties and tasks, thus stagnating the service activity and good image of the police, must be sanctioned according to the rigors of the law, including terminating the report. service.

4. *Checking police officers' income and property.* Police officers must be fair to state bodies regarding the declaration of income and property. This responsibility is also provided in the normative acts, namely in art. 26 para. (1) lit. i of the Law on the activity of the Police and the statute of the police officer, where it is mentioned that the police officer carries out his professional activity in the interest and support of the person, community and state institutions, exclusively on the basis and in the execution of the law. personal interests in the manner and under the conditions provided by law. The income of a police officer, as a rule, is limited to the salary, the salary increases and, as the case may be, the one obtained from the scientific and didactic activity. A low-paid police officer cannot supplement his property with a luxury car, land, a palace-like house or large-scale apartments at a price declared symbolic, invoking various fictitious and simulated contracts for donation, loan, etc.

The involvement of people, especially family members, relatives, is also currently a problem in verifying the property of police officers, despite the fact that the law requires them to declare the income obtained with family members during the reporting period. Police officers who declare income and property must be in good faith, and when the opposite is found, it is within the competence of the National Integrity Authority to carry out a control on each case [8].

Therefore, it would be appropriate for the relevant bodies to check the properties more rigorously at the beginning phase, when a candidate enters the position of police officer. Thus, it is possible to monitor more efficiently those acquired along the way and to establish, at the same time, the origin of these goods. The police officer who owns certain goods whose origin cannot be

totodată, proveniența acestor bunuri. Polițistul care are în proprietate anumite bunuri a căror proveniență nu poate fi justificată, poate trezi, în opinia comună, anumite suspiciuni că nu este o persoană integră și că a comis sau a fost implicată în acte de corupție.

Statul trebuie de fiecare dată să acționeze prompt în situația în care un polițist nu a declarat veniturile și proprietățile obținute, sau, mai cu seamă, le-a declarat fraudulos, tăinuind anumite bunuri. Or, conform art. 3 alin. (1) lit. g) din Legea privind declararea averii și a intereselor personale din 17.06.2016, printre subiecții obligați să-și declare averile și interesele personale se regăsesc și funcționarii publici, inclusiv cei cu statut special [6]. Încălcarea prevederilor legii privind declararea averii și a intereselor personale atrage răspundere disciplinară, contravențională, civilă sau penală, după caz.

5. *Promovarea pe scară largă a educației anticorupție.* Una dintre formele de prevenire a fenomenului corupției o constituie educația anticorupție. Utilizarea educației ca formă de prevenire a corupției în organele de stat în general și cele ale poliției în special, este indispensabilă în societatea noastră, deoarece comportamentul coruptibil este determinat, tot mai mult în ipostaza actuală a fenomenului, nu numai de factori externi, obiectivi, ci deja de o motivație internă, stabilă și autoeficientă.

Este necesar întreprinderea unor măsuri comune de prevenire a corupției în Ministerul Afacerilor Interne prin educație, la care să participe atât reprezentanții instituțiilor publice, cât și cei ai societății civile. Păturile largi ale populației sunt în stare să determine comportamentul celor din structurile polițienești, având capacitatea de a influența corectarea necesară a anumitor funcționari publici, funcționari publici cu statut special și luarea unor decizii corecte, în limitele cadrului legal.

Problemele legate de corupție nu pot fi rezolvate peste zi și de unul singur sau de un cerc restrâns de persoane, ci printr-o acțiune socială largă, adică prin eforturile comune ale mai multor grupuri sociale vizate. În aceste condiții, devine decisivă găsirea căilor de îmbinare a tăriei indivi-

justified, may arouse, in the common opinion, certain suspicions that he is not an integral person and that he has committed or been involved in acts of corruption.

The state must always act promptly in the event that a police officer did not declare the income and property obtained, or, in particular, declared them fraudulently, concealing certain goods. Or, according to art. 3 para. (1) lit. g of the Law on the declaration of wealth and personal interests of 17.06.2016, among the subjects obliged to declare their personal wealth and interests are also civil servants, including those with special status [6]. Violation of the provisions of the law on the declaration of property and personal interests entails disciplinary, contravenational, civil or criminal liability, as the case may be.

5. *Wide promotion of anti-corruption education.* One of the forms of preventing the phenomenon of corruption is anti-corruption education. The use of education as a form of corruption prevention in state bodies in general and those of the police in particular, is indispensable in our society, because corruptible behavior is increasingly determined in the current context of the phenomenon, not only by external, objective factors. but already with an internal, stable and self-efficient motivation.

It is necessary to take common measures to prevent corruption in the Ministry of Internal Affairs through education, in which both representatives of public institutions and those of civil society participate. Wide sections of the population are able to determine the behavior of those in the police structures, having the ability to influence the necessary correction of certain civil servants, civil servants with special status and making correct decisions, within the legal framework.

Problems related to corruption cannot be solved in a single day or by a small circle of people, but can be solved through broad social action, ie through the joint efforts of several targeted social groups. In these conditions, it becomes decisive to find ways to combine individual strength in a social action.

We do not deny that anti-corruption education is not currently promoted, but in our opin-

duale într-o acțiune socială.

Nu negăm faptul că la momentul actual nu este promovată educația anticorupție, însă în opinia noastră ea necesită o abordare mai largă.

Concluzii. Ministerul Afacerilor Interne, în contextul unei eventuale reformări (reorganizări), necesită o viziune și o concepție individuală, separată, care ar oferi tinerilor polițiști, celor care tind de a accede în această funcție, un climat favorabil de activitate. Un asemenea climat ar fi posibil prin eradicarea corupției din cadrul Ministerului Afacerilor Interne prin intermediul eforturilor comune – ale tuturor polițiștilor, societății, instituțiilor de învățământ din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, dar și prin sânguința individuală a fiecăruia, exprimată prin conștiința corectă.

De aceea, urmând pașii menționați supra, în opinia noastră se vor obține rezultate vizibile și eficiente în Ministerul Afacerilor Interne, iar această instituție a statului va redobânda din nou acea imagine de odinioară, unde poliția stătea la straja intereselor societății și apăra drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei.

ion a broader approach is needed.

Conclusions. The Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova, in the context of a possible reform (reorganization), requires an individual, separate vision and conception, which would offer young police officers, those who tend to access this position, a favorable climate of activity. Such a climate would be possible by eradicating corruption within the Ministry of Internal Affairs through joint efforts - of all police officers, society, educational institutions within the Ministry of Internal Affairs, but also by the individual diligence of each, expressed through the right conscience.

Therefore, following the steps mentioned above, in our opinion, visible and efficient results will be obtained in the Ministry of Internal Affairs, and this state institution will regain that image of the past, where the police stood guard over the interests of society and defended fundamental rights and freedoms of the person.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Gațcan, I. Corupția ca fenomen social și mecanisme anticorupție (Cazul Republicii Moldova). Teza de doctor în sociologie. Chișinău, Biblioteca USM, 2015. 158 p.
2. Hotărârea CSM nr. 748/36 din 20.11.2012 cu privire la aprobarea listei angajaților instanțelor judecătorești și Consiliului Superior al Magistraturii, care necesită îmbunătățirea condițiilor de trai. [online]. [citat 11.03.2021]. Disponibil: <https://www.csm.md/ro/hotaririle/hotarari-csm.html>.
3. Hotărârea Guvernului cu privire la organizarea și funcționarea unor instituții publice de învățământ din subordinea Ministerului Afacerilor Interne nr. 429 din 24.06.2020.
4. Legea Republicii Moldova cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului nr. 320 din 27.12.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 42-47. [citat la 10.03.2021]. Disponibil: lex.justice.md/md/346886/
5. Legea Republicii Moldova privind funcționarea publică cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne nr. 288 din 16.12.2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 40-49. [citat la 10.03.2021]. Disponibil: lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&id=368811
6. Legea Republicii Moldova privind declararea averii și a intereselor personale nr. 133 din 17.06.2016. În: Monitorul Oficial al Re-

- publicii Moldova, 2016, nr. 245-246. [citată la 10.03.2021]. Disponibil: lex.justice.md/md/366046/
7. Legea Republicii Moldova privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr. 270 din 23.11.2018. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 441-447. [citată la 10.03.2021]. Disponibil: lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&id=378184
  8. Legea Republicii Moldova cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nr. 132 din 17.06.2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 245-246. [citată la 10.03.2021]. Disponibil: lex.justice.md/md/366044/
  9. Raport de cercetare. Barometrul Opiniei Publice din noiembrie 2015. [online]. Institutul de Politici Publice. [citată 11.03.2021]. Disponibil: http://ipp.md/public/files/Barometru/Brosura_BOP_11.2015.
  10. Raportul de activitate al CNA 2019 [citată 11.03.2021]. Disponibil: [Raport_CNA_2019_ro_engl.pdf](#).
  11. Salariul mediu în Republica Moldova a crescut cu 10% în 2020. Care sunt cele mai plătite profesii (zugo.md) [citată 11.03.2021]. Disponibil: Salariul mediu în Republica Moldova a crescut cu 10% în 2020. Care sunt cele mai plătite profesii | ZUGO.

Despre autor:

Marcel BOȘCANEANU
doctor în drept,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: marcel842002@mail.ru

About author:

Marcel BOȘCANEANU
PhD,
Academy “Ștefan cel Mare” of MIA,
e-mail: marcel842002@mail.ru

MĂSURI VICTIMOLOGICE DE PREVENIRE A OMORURILOR

Alexandru CICALA,
doctor în drept

Petru DIUVENJI,
asistent universitar

VICTIMOLOGICAL MEASURES FOR MUR- DER PREVENTION

Alexandru CICALA,
PhD

Petru DIUVENJI,
university assistant

Apărarea vieții persoanei a constituit o trăsătură comună tuturor sistemelor de drept, din cele mai vechi timpuri. Astfel, dreptul la viață este cel mai natural drept al omului și este reglementat, nuanțat în constituțiile lumii, astfel încât actuala Constituție a Republicii Moldova prevede cele trei drepturi cetățenești fundamentale, respectiv dreptul la viață, dreptul la integritate fizică și dreptul la integritate psihică.

În acest articol ne propunem să analizăm măsurile generale victimologice ce se impun în cazul infracțiunilor de omor. Uneori, prevenirea victimologică este unica soluție spre soluționare a principalelor direcții de prevenire a acestei infracțiuni.

Cuvinte-cheie: infracțiune, omor, victimă, prevenire, viață, prevenire generală, infractor.

The defense of a person's life has been a common feature of all legal systems since ancient times. Thus, the right to life is the most natural human right and is regulated, nuanced in the world's constitutions, so that the current Constitution of the Republic of Moldova provides the three fundamental civil rights, namely the right to life, the right to physical integrity and the right to mental integrity.

In this article we aim to analyze the general victimological measures required in the case of murder offenses. Sometimes, victimological prevention is the only solution to solve the main directions of prevention of this crime.

Keywords: offense, murder, victim, prevention, life, general prevention, law breaker.

Introducere. Problema victimei în dreptul penal și aspectele ce țin de victimologia criminologică devin, tot mai frecvent, obiect de interes al cercetătorilor științifici și al practicienilor, până în prezent sunt însă puține cercetări științifice în domeniul dat.

Prevenirea victimologică este una din principalele direcții de prevenire a criminalității, în cazul dat eforturile organelor de drept fiind orientate preponderent spre victime și comportamentul lor victimogen. Astfel, această modalitate de prevenire a infracțiunilor reprezintă o activitate specifică a organelor statului și organizațiilor ne-guvernamentale axate pe relevarea, înlăturarea sau blocarea factorilor și situațiilor care formează comportamentul victimal și condiționează comiterea infracțiunilor, identificarea persoanelor ce

Introduction. The problem of the victim in criminal law and the aspects related to criminological victimology are becoming, more and more frequently, an object of interest of scientific researchers and practitioners, but so far there is little scientific research in this field.

Victimological prevention is one of the main directions of crime prevention; in this case the efforts of law enforcement bodies are mainly focused on victims and their victim behavior. Thus, this way of crime prevention is a specific activity of state bodies and non-governmental organizations focused on detecting, removing or blocking the factors and situations that form the victim's behavior and condition the commission of crimes, identifying people who are part of the

fac parte din grupul cu risc sporit de victimitate și aplicarea față de acestea a unor măsuri cu caracter preventiv [8, p. 218].

Prevenirea victimologică generală este orientată spre o totalitate de persoane, care într-o măsură mai mare sau mai mică sunt influențate de împrejurări și situații victimologice negative din cauza cărora devin victime ale infracțiunilor.

Autorul D. Rivman semnalează trei premise care conturează conținutul prevenției generale victimologice:

- identificarea și înlăturarea factorilor externi care influențează negativ persoana, formându-i anumite calități vulnerabile, manifestate prin comportamente periculoase de victimizare. În această direcție urmează a fi constatate și cauzele care condiționează pasivitatea sau neputința victimei de a reacționa la anumite situații de vulnerabilitate;

- identificarea și înlăturarea condițiilor, inclusiv a circumstanțelor și situațiilor, care duc la formarea și existența unor calități sporite de victimizare la unele categorii de persoane, calități ce sunt exprimate prin comportamente victimogene periculoase;

- identificarea și înlăturarea condițiilor, inclusiv a unor împrejurări și situații, care contribuie la formarea calităților de victimizare sporită la anumite categorii de persoane, indiferent de comportamentul lor, victimal sau nonvictimal [9, p. 262].

Metode și materialele aplicate. În procesul elaborării studiului a fost folosit materialul empiric, doctrinar și normativ cu privire la gena prevenirii infracțiunilor de omor. De asemenea, investigarea acestui fenomen a fost posibilă prin aplicarea mai multor metode de cercetare științifică ale teoriei dreptului și criminologiei: metoda logică, metoda analizei comparative, analiză sistemică, statistică etc. Totodată, au fost utilizate lucrările savanților autohtoni, precum și materialele științifice ale doctrinarilor altor state.

Rezultate obținute și discuții. Ca rezultat al studierii cauzelor, condițiilor și a trăsăturilor caracteristice personalității victimelor omorurilor, identificăm următoarele măsuri generale de prevenire victimologică a acestui fenomen.

Pregătirea populației pentru evitarea victimizării. Este o activitate care se poate realiza ca atare sau concomitent cu precedentă și constă în realizarea unei „instruiri” a populației de așa manieră încât aceasta să evite acele situații sau stări

high risk group and application of prevention measures against them [8, p.218].

General victim prevention is aimed at a totality of people, who to a greater or lesser extent are influenced by negative victimological circumstances and situations due to which they become victims of crime.

The author D. Rivman points out three premises that outline the content of general victimological prevention:

- identification and removal of external factors that negatively influence the person, forming certain vulnerable qualities, manifested by dangerous victimization behaviors. In this direction, the causes that condition the passivity or inability of the victim to react to certain situations of vulnerability are to be ascertained;

- identification and removal of conditions, including circumstances and situations, that lead to the formation and existence of increased qualities of victimization in some categories of people, qualities that are expressed through dangerous victimogenic behaviors;

- identification and removal of conditions, including circumstances and situations, that contribute to the formation of qualities of increased victimization in certain categories of people, regardless of their behavior, victim or non-victim [9, p.262].

Methods and materials applied. During the study elaboration, the empirical, doctrinal and normative material regarding the genesis of the prevention of murder crimes was used. Also, the investigation of this phenomenon was possible by applying several methods of scientific research to the theory of law and criminology: logical method, comparative analysis method, systemic analysis, statistical, etc. At the same time, the works of local scholars were used, as well as the scientific materials of the doctrinaires of other states.

Results obtained and discussions. As a result of studying the causes, conditions and traits characteristic to the personality of murder victims, we identify the following general measures to prevent victimology of this phenomenon.

Preparing the population to avoid victimization.

It is an activity that can be carried out as

de fapt care pot genera victimizarea. De regulă, se are în vedere populația tânără, cu o experiență de viață în formare.

Conținutul activității de pregătire antiinfracțională este determinat de unele caracteristici ale stării infracționale și de specificul persoanelor care sunt vizate. Astfel, este indicat ca în căminele de nefamiliști unde locuiesc în general tineri proveniți din localități diferite, cu nivel de pregătire școlară și generală diferit, cu concepții despre viață, justiție, ordine socială etc. Pregătirea antiinfracțională trebuie să determine diminuarea consumului de alcool, „abandonarea” armelor albe, a spray-urilor paralizante; de asemenea, se urmărește „instruirea” tinerilor să evite scandalurile cu ocazia balurilor, în discoteci, în general, să evite comportamentele agresive [1, p.169].

Pregătirea antiinfracțională în liceu, în căminele de fete vizează atenționarea acestora să manifeste circumstanțe și prudență în acceptarea unor legături ocazionale pentru a evita astfel să fie tâlhărite, violate sau ucise.

De asemenea, pot apărea situații la un moment dat când persoane fizice de bună-credință manifestă totuși o maximă imprudență, anunțând în ziar că posedă bunuri de valoare pe care doresc să le vândă, indicând numărul de telefon. Persoanele interesate, în realitate elemente infractoare, după ce se interesează cu privire la topografia locului, numărul persoanelor care locuiesc împreună etc., acționează „în forță”, deposedând victima prin violență de bunurile respective, precum și de altele care prezintă interes. Astfel, prin pregătirea antiinfracțională se poate interveni pentru reducerea numărului unor astfel de fapte.

În practica organelor judiciare s-au constatat și alte genuri de infracțiuni cu violență, care pot fi prevenite prin pregătirea antiinfracțională. Astfel, atunci când se constată o anumită repetabilitate la comiterea tâlhăriilor în dauna persoanelor din mediul rural care comercializează clandestin băuturi alcoolice, sau în cazul agresiunii unor perechi de tineri în grădini publice sau în parcuri etc. se fac recomandări celor predispuși să evite starea de pericol căreia i se expun.

Pregătirea antiinfracțională trebuie executată de organele de stat care au atribuții în menținerea ordinii și liniștii publice, dar și a celor care sunt interesate de respectarea ordinii de

such or at the same time as the previous one and consists in carrying out a “training” of the population in such a way that it avoids those situations or states of fact that can generate victimization. Usually, the young population with a life experience in training is considered.

The content of the anti-crime training activity is determined by some characteristics of the criminal status and by the specifics of the persons who are targeted. Thus, it is indicated that in non-family homes usually live young people from different localities, with different levels of school and general training, with certain conceptions about life, justice, social order, etc. Anti-crime training must reduce alcohol consumption, “abandon” white weapons, paralyzing sprays; it also aims to “train” young people to avoid scandals at proms, in discos in general, to avoid aggressive behaviors [1, p.169].

Anti-crime training in high schools, in girls’ hostels aims warning them to show circumstances and caution in accepting occasional acquaintance, in order to avoid being robbed, raped or killed.

At some point may also occur situations when individuals of good faith still show the utmost recklessness, announcing in the newspaper that they own goods of value that they want to sell, indicating the phone number. The persons concerned, as a matter of fact criminal elements, after being interested in the topography of the place, the number of persons living together, etc., act “by force”, violently dispossessing the victim of those goods, as well as of others of interest. Thus, through anti-criminal training an intervention is possible to reduce the number of such acts.

In the judiciary practice, other types of violent crimes have been recorded, which can be prevented by anti-crime training. Thus, when there is certain repeatability in committing robberies to the detriment of people in rural areas who sell alcohol illegally, or in the case of aggression of young couples in public gardens or parks, etc., recommendations are made to those prone to avoid the state of danger to which they are exposed.

Anti-crime training must be carried out by state bodies that have responsibilities in maintaining public order and peace, but also by those who are interested in respecting the rule of law

drept în stat. Deci pregătirea antiinfracțională se poate face prin metode specifice, de poliție, procuratură și justiție, furnizând prin mass-media informații și comunicări de natură a determina populația să înțeleagă pericolele care pot exista în raport cu unele situații pe care le creează sau în care se află la un moment dat.

Dezvoltarea și mediatizarea serviciilor de educație juridică victimelor violențelor în familie și măsurile de protecție aplicate în asemenea cazuri.

Organele statului împreună cu diferite organizații nonguvernamentale au elaborat o serie de acte ce au drept obiectiv diminuarea fenomenului violenței în familie prin mediatizarea serviciilor de educație juridică. Referitor la prevenirea victimologică, la fel au stabilit o serie de măsuri față de victimele deja existente în cazul infracțiunilor de violență în familie, cum ar fi:

- informarea în masă a victimelor despre drepturile lor, procedurile și serviciile care pot beneficia de protecție și asistență;

- consolidarea mecanismului de protecție și asistență pentru victimele violenței față de femei și ale violenței în familie;

- dezvoltarea programelor destinate prevenirii timpurii a comportamentelor violente în relații interpersonale, în cadrul centrelor de sănătate;

- dezvoltarea serviciilor de asistență telefonică gratuită pentru victimele violenței față de femei și ale violenței în familie [7, p. 122].

De asemenea, dorim să precizăm că la etapa actuală sunt puse în aplicare o serie de campanii de informare privind reducerea numărului victimelor violenței în familie și infracțiunile șocante ce pot apărea în urma acestui fenomen.

Totodată, venim cu propunerea de mobilizare a unei echipe mobile de informare privind educația juridică a victimelor infracțiunii de violență în familie. Echipele vor fi formate dintr-un ofițer de poliție de sector, un asistent social, un asistent medical și un specialist psiholog. Pentru o funcționalitate eficientă a campaniei este necesară implicarea directă a publicului larg, care cunoaște informații despre femeile aflate în situații de risc sau sunt supuse permanent violenței fizice și din diferite motive nu anunță organele de poliție. Această categorie de persoane, la apariția situației descrise, vor anunța imediat unul din membrii echipei pentru o reacționare promptă

in the state. So anti-crime training can be done through specific methods, police, prosecution and justice, providing information and communications through the media to determine the population to understand the dangers that may exist in relation to some situations they create or are at a given moment.

Development and media coverage of legal education services for victims of domestic violence and protection measures applied in such cases.

State bodies together with various non-government organizations have developed a series of acts aimed at reducing the phenomenon of domestic violence by publicizing legal education services. Regarding victimological prevention, there were also established a series of measures against existing victims in cases of domestic violence, such as:

- mass information of victims about their rights, procedures and services that can benefit from protection and assistance;

- strengthening the protection and assistance mechanism for victims of violence against women and domestic violence;

- development of programs designed for the early prevention of violent behaviors in interpersonal relationships, within health centers;

- development of free telephone assistance services for victims of violence against women and domestic violence [7, p. 122].

We would like also to point out that a number of information campaigns are being carried out at the current stage to reduce the number of victims of domestic violence and the shocking crimes that can result from this phenomenon.

At the same time, we come up with the proposal to mobilize a mobile information team regarding the legal education of the victims of the crime of domestic violence. Teams will consist of a district police officer, a social employee, a medical assistant and a psychologist. For an effective functionality of the campaign the direct involvements of the general public is necessary, that possess information about women in situations of risk or are permanently subject to physical violence and for various reasons do not notify the police. This category of people, in the described situation, will immediately notify one the team members for a prompt reaction and obtaining a

și obținerea unui rezultat pozitiv, prin aplicarea măsurilor de prevenire individuală față de agresor și măsurilor de consiliere a victimei. Orice tergiversare a timpului de reacție din partea acestora poate duce la consecințe ireversibile privitoare la viața și sănătatea persoanei agresate.

Campaniile se vor axa pe cinci direcții mari, cu trasarea următoarelor obiective majore:

- scăderea incidenței omorurilor și vătămărilor corporale ca rezultat al violenței domestice;
- reducerea numărului de victime ale violenței în familie care se află în situații de risc;
- reintegrarea socială, familială, școlară și profesională a femeilor care intră în categoria beneficiarilor direcți ai campaniei;
- creșterea gradului de implicare a comunității locale și a celorlalte instituții ale statului;
- reeducarea persoanelor care agresează sistematic membrii familiei lor.

Beneficiarele directe ale campaniei sunt femeile care trăiesc în condiții grele de viață, cu risc social crescut, femeile care anterior au fost victime ale acestei infracțiuni și provin din familii social-vulnerabile, femeile care permanent consumă abuziv băuturi alcoolice și reprezintă mediul scandalagiu al localității.

Sprejiniul necesar acestor persoane care va cuprinde explicarea consecințelor ce pot surveni în urma comiterii acestor violențe zilnice; consilierea psihologică și socială a victimelor; consolidarea individuală a culturii educative și juridice; planificare familială; suport și orientare necesară pentru reducerea la maximum a acțiunilor de recurgere la cazurile de violență în familie.

Ridicarea gradului de responsabilitate a organelor de drept în domeniul prevenirii victimologice în contextul infracțiunilor de omor.

Activitatea practică a organelor de drept în domeniul prevenirii victimologice a infracțiunilor de omor necesită o organizare și asigurare informațională la nivel înalt, determinând soluționarea unui șir de probleme:

- instruirea polițiștilor în domeniul prevenirii victimologice. Pentru realizarea acestei sarcini este necesară introducerea în planurile de studii ale instituțiilor de învățământ din cadrul Ministerului Afacerilor Interne a disciplinelor ce țin de prevenirea victimologică a infracțiunilor de omor, în calitate de disciplină obligatorie, precum

positive result, by applying individual prevention measures against the aggressor and victim counseling measures. Any delay in the reaction time can lead to irreversible consequences for the life and health of the abused person.

The campaigns will focus on five main directions, with the following major objectives:

- decreased incidence of murders and personal injury as a result of domestic violence;
- reducing the number of victims of domestic violence who are at risk;
- social, family, school and professional re-integration of women who fall into the category of direct beneficiaries of the campaign;
- increasing the degree of involvement of the local community and other state institutions;
- re-education of people who systematically assault their family members.

The direct beneficiaries of the campaign are women who live in difficult living conditions, with high social risk, women who were previously victims of this crime and come from socially vulnerable families, women who permanently abuse alcohol and represent the scandalous environment of the locality.

The necessary support for these people will include the explanation of the consequences that may occur as a result of committing these daily violence; psychological and social counseling of victims; individual consolidation of the educational and legal culture; family planning; support and guidance needed to minimize recourse to domestic violence cases.

Raising the degree of responsibility of law enforcement bodies in the field of victimological prevention in the context of murder crimes.

The practical activity of the law enforcement bodies in the field of victimological prevention of murder crimes requires a high level organization and information assurance, determining the solution of a series of problems:

- training of police officers in the field of victimological prevention. In order to accomplish this task, it is necessary to introduce in the curricular of the educational institutions within the Ministry of Internal Affairs the disciplines related to the victimological prevention of murder crimes, as a compulsory discipline, as well as oth-

și alte cursuri de specializare în problema dată.

- selectarea profesională pentru angajare în serviciu în organele afacerilor interne. Este important a se ține cont de calitățile psihologice ale candidaților, de capacitatea acestora de a se orienta corect în situații periculoase, exercitându-și obligațiunile de serviciu, fiindcă un angajat de poliție dezechilibrat, distrat sau neatent este o victimă potențială a infractorului [6, p.158].

- instituirea în cadrul subdiviziunilor teritoriale de poliție a unor birouri specializate pe domenii de psihopedagogie și de instruire, unde ar fi angajați obligatoriu ofițeri de investigații experimentați, psihologi și pedagogi care vor consulta cetățenii atât în sfera mijloacelor de siguranță de aplicare în situații de risc, cât și privitor la modalitățile de comportament în diferite situații victimologice tensionate.

- organizarea unei evidențe profilactice a persoanelor care au fost sau sigur pot deveni victime ale infracțiunii de omor, dacă este evidentă vulnerabilitatea sporită a acestora. Menționăm că sistemul evidenței profilactice a persoanelor, care funcționează în prezent și reprezintă un interes deosebit, nu ia în considerare trăsăturile victimologice ale acestora și, prin urmare, nu poate servi drept sursă obiectivă de informație. Totodată, cetățenii care respectă legile, dar se caracterizează printr-o victimitate potențială sporită, rămân, în genere, în afara câmpului vizual al organelor de drept.

- dezvoltarea statistică victimologică la un nivel corespunzător, care pe moment se bazează pe anumite date generalizate, fără a fi repartizate pe anumite tipuri de infracțiuni. Indicatorii statistici cu privire la persoana vătămată a infracțiunii de omor, care se regăsesc în fișa de evidență primară asupra crimei cercetate, sunt date insuficiente pentru a organiza prevenirea victimologică. Precizăm, totodată, că în fișa menționată, compartimentul despre persoana vătămată, de regulă, nu este completat de către ofițerul de urmărire penală.

- elaborarea unor baze de date informaționale unde vor fi stocate cele mai victimogene obiecte și sectoare teritoriale.

- organizarea și realizarea sistematică a interacțiunii tuturor subdiviziunilor organelor afacerilor interne, precum și conlucrarea acestora cu alte organe de stat și organizații nonguvernamentale în domeniul prevenirii victimologice în cazul infracțiunii de omor. Aceasta va permite, înainte

er specialization courses in this issue.

- professional selection for employment in the internal affairs bodies. It is important to take into account the psychological qualities of the candidates and their ability to orient themselves correctly in dangerous situations, exercising their duties, because an unbalanced, distracted or careless police officer is a potential victim of the offender [6, p.158].

- the establishment within the territorial police subdivisions of specialized offices in the field of psycho-pedagogy and training, where experienced investigative officers, psychologists and pedagogues would be compulsory employed, who will consult the citizens both in the field of security means of application in risk situations, and regarding the ways of behavior in different tense victimological situations.

- organizing a prophylactic record of people who have been or can certainly become victims of the crime of murder, if their increased vulnerability is obvious. We mention that the system of prophylactic records of persons, which currently operates and represents a special interest, does not take into account their victimological features and, therefore, cannot serve as an objective source of information. At the same time, citizens who respect the law, but are characterized by an increased potential victimization, generally remain outside the visual field of the law enforcement agencies.

- development of the victimological statistics at an appropriate level, which at the moment is based on certain generalized data, without being assigned to certain types of crimes. Statistical indicators on the victim of the murder's crime, which can be found in the primary evidence file of the crime under investigation, are insufficient data to organize victimological prevention. We also specify that in the mentioned file, the compartment about the injured person, as a rule, is not filled in by the criminal investigation officer.

- elaboration of informational databases where the most victimogenic objects and territorial sectors will be stored.

- organization and systematic realization of the interaction of all the subdivisions of the internal affairs bodies, as well as their cooperation with other state bodies and non-governmental

de toate, utilizarea, pe lângă metodele publice admise de majoritatea angajaților poliției, a măsurilor speciale de investigații atât în scop informațional, cât și în calitate de instrument de influență asupra indivizilor supuși prevenirii.

Activitatea organelor de drept de prevenire victimologică a infracțiunii de omor cuprinde, în primul rând, educația juridică a cetățenilor, acordarea consultațiilor populației referitoare la problemele de protecție împotriva infracțiunii de omor sau altor infracțiuni ce atentează la sănătatea persoanei, elaborarea recomandărilor cu privire la compartimentul optim în situații extreme, informarea cetățenilor despre situații capcane victimogene, pentru ca aceștia, în măsura posibilităților, să le evite.

Sporirea activității de informare asupra persoanelor ce reprezintă mediul victimogen al infracțiunilor ce atentează la viața sexuală a persoanelor.

În practica judiciară s-au întâlnit frecvente cazuri în care fetițe de vârste foarte mici (6-10 ani) au fost violate de diverși indivizi bolnavi psihici ori aflați în stare de ebrietate. În asemenea situații consecințele victimizării pot avea urmări dintre cele mai grave atunci când victima rămâne în viață, nemaivorbind de faptul că, în destule astfel de cazuri, victimele au fost omorâte.

Activitatea de informare a populației referitoare la cauzele și condițiile de comitere a unor genuri de infracțiuni este una extrem de importantă pentru evitarea victimizării persoanelor ce se regăsesc în cercul vulnerabilității.

În prezent, în afară de activitățile organelor de drept, direct responsabile de asemenea măsuri, sunt înființate și create de către organizații nonguvernamentale proiecte și programe ce au menirea de informare a persoanelor ce reprezintă mediul victimologic al infracțiunilor de viol. Totodată, aceste persoane sunt instruite asupra modului de acționare în caz de apariție a unor asemenea situații, prezentându-le și numerele de telefoane pentru solicitarea consultațiilor și ajutorului în caz de necesitate.

Cunoașterea factorilor de risc victimal rămâne mereu o problemă deschisă care pretinde noi studii și examinări, dată fiind complexitatea aplicațiilor acestora și nevoia analizei lor într-o strânsă interdependență. Orice element nou de aprofundare oferă înțelegerea deplină a comportamentului purtător de risc victimal și, pe această

organizații în domeniul victimologic prevenirea în cazul crimei de omor. Acest lucru va permite, în primul rând, utilizarea, în plus față de metodele publice acceptate de majoritatea polițistilor, a măsurilor speciale de investigații atât în scop informațional, cât și în calitate de instrument de influență asupra indivizilor supuși prevenirii.

Activitatea organelor de drept de prevenire victimologică a infracțiunii de omor cuprinde, în primul rând, educația juridică a cetățenilor, acordarea consultațiilor populației referitoare la problemele de protecție împotriva infracțiunii de omor sau altor infracțiuni ce atentează la sănătatea persoanei, elaborarea recomandărilor cu privire la compartimentul optim în situații extreme, informarea cetățenilor despre situații capcane victimogene, pentru ca aceștia, în măsura posibilităților, să le evite.

Creșterea activității de informare asupra persoanelor ce reprezintă mediul victimogen al infracțiunilor ce atentează la viața sexuală a persoanelor.

În practica judiciară s-au întâlnit frecvente cazuri în care fetițe de vârste foarte mici (6-10 ani) au fost violate de diverși indivizi bolnavi psihici ori aflați în stare de ebrietate. În asemenea situații consecințele victimizării pot avea urmări dintre cele mai grave atunci când victima rămâne în viață, nemaivorbind de faptul că, în destule astfel de cazuri, victimele au fost omorâte.

Activitatea de informare a populației referitoare la cauzele și condițiile de comitere a unor genuri de infracțiuni este una extrem de importantă pentru evitarea victimizării persoanelor ce se regăsesc în cercul vulnerabilității.

În prezent, în afară de activitățile organelor de drept, direct responsabile de asemenea măsuri, sunt înființate și create de către organizații nonguvernamentale proiecte și programe ce au menirea de informare a persoanelor ce reprezintă mediul victimologic al infracțiunilor de viol. Totodată, aceste persoane sunt instruite asupra modului de acționare în caz de apariție a unor asemenea situații, prezentându-le și numerele de telefoane pentru solicitarea consultațiilor și ajutorului în caz de necesitate.

Cunoașterea factorilor de risc victimal rămâne mereu o problemă deschisă care pretinde noi studii și examinări, dată fiind complexitatea aplicațiilor acestora și nevoia analizei lor într-o strânsă interdependență. Orice element nou de aprofundare oferă înțelegerea deplină a comportamentului purtător de risc victimal și, pe această

bază, o mai judicioasă orientare a măsurilor de prevenire și combatere a infracțiunilor cu violență.

În fond, după cum s-a mai arătat, scopul principal al temei a fost acela de a sublinia că victima este un element obiectiv în drama judiciară și ea este determinată ca atare de un comportament propriu neadecvat, deci imputabil ei, care se numește „risc victimal”.

Se desprinde concluzia, din cele arătate, că reprimarea riscului victimal se constituie într-o latură importantă a acțiunii preventive pe care trebuie să o întreprindă organele și instituțiile specializate ale statului de drept. Practic, această acțiune trebuie să aibă în vedere corijarea comportamentului victimal prin măsuri cu caracter educativ. Se observă că, spre deosebire de combaterea infracțiunilor cu violență, prin măsuri care vizează „reprimarea” infractorului, deci care sunt preponderent coercitive, represive, combaterea devianței comportamentale a victimei potențiale implică acțiuni educative, recomandări care nu se bazează pe forță. Aceste acțiuni au în vedere următoarele măsuri: educația moral-juridică a cetățenilor, pregătirea antiinfracțională, prezența forței publice în teren și combaterea stărilor conflictuale.

Dezvoltarea și implementarea continuă a curriculumului de educație pentru introducerea tematicilor privind comportamentul copiilor în cazurile în care se pot pomeni lângă infractor sau în fața unor persoane suspecte.

Actualmente, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării susține integrarea conținuturilor privind educația privind comportamentul copiilor în cazurile în care se pot pomeni lângă infractor sau în fața unor persoane suspecte [3].

De exemplu, în Curriculumul Național la disciplina *Securitate personală* pentru clasele V-IX sunt incluse temele *Comportamentul recomandat în caz de amenințare cu atac terorist, Siguranța în locurile publice și în mulțime*. În mod principal, temele sunt axate pe ideea percepțiilor sociale și provocările care pot genera asemenea percepții, precum și comportamentul adecvat care ar fi trebuit urmat pentru evitarea anumitor riscuri. Una din teme se referă nemijlocit la actele teroriste care cu siguranță este un subiect foarte important. De asemenea, considerăm că este necesară introducerea tematicilor privind comportamentul copiilor și măsurile de siguranță necesare pe care trebuie să le cunoască,

vides a full understanding of victim risk behavior and, on this basis, a more judicious direction of measures to prevent and combat violent crime.

In fact, as was already shown, the main purpose of the topic was to emphasize that the victim is an objective element in the judicial drama and it is determined as such by an inappropriate behavior, therefore attributable to him, which is called “victim risk”.

From the foregoing it follows that the repression of the victim risk is an important aspect of the preventive action to be taken by the specialized bodies and institutions of the rule of law. Basically, this action must take into account the correction of victim behavior through educational measures. It is observed that, unlike the fight against violent crimes, through measures aimed at offender “repressing”, which are mostly coercive, repressive; combating the behavioral deviance of the potential victim involves educational actions, recommendations that are not based on force. These actions take into account the following measures: moral and legal education of citizens, anti-crime training, presence of public force in the field and combating conflict situations.

Continuous development and implementation of the education curriculum for the introduction of issues regarding children’s behavior in cases when they may appear next to the offender or in front of suspicious persons.

Currently, the Ministry of Education, Culture and Research supports the integration of content on education of children’s behavior in cases when they may appear next to the offender or in front of suspicious persons [3].

For example, the National Curriculum for the discipline *Personal Security* for the V-IX forms includes the topics *Recommended Behavior in the Event of a Threat of a Terrorist Attack, Security in Public Places and in Crowds*. Mainly, the themes are focused on the idea of social perceptions and the challenges that can generate such perceptions, as well as the appropriate behavior that should have been followed to avoid certain risks. One of the topics is directly related to terrorist acts, which is certainly a very important subject. We also believe that it is necessary to introduce issues related to children’s behavior and the necessary safety

în caz de atac prin surprindere de către infractori. În calitate de activități de învățare este necesar de prevăzut: redactarea unor fișe informative pentru adolescenți despre factorii de risc și modalități de comportare în situații tipice; prezentarea unor filmele despre atacurile prin surprindere etc. [4].

În Curriculumul Național la disciplina *Securitate personală* pentru clasele X-XII ca unitate de competență este prevăzut *Comportamentul sigur în locuri cu risc și grad înalt de criminalitate*, din perspectiva aflării în siguranță în locurile publice cu un grad înalt de criminalitate. Asigurarea competențelor vizate se face prin abordarea următoarelor subiecte de referință: caracteristica locurilor cu risc și grad înalt de criminalitate, cauze, modalități de evitare, modalități de acțiune etc. [5].

Prin urmare, asigurarea accesului fiecărei persoane din Republica Moldova la programe de educație pentru cunoașterea modalității de comportare în anumite situații de risc, adaptate în funcție de vârstă și necesitățile specifice grupurilor vulnerabile, va fi realizată prin:

1) dezvoltarea și implementarea continuă a curriculumului de educație, inclusiv informarea copiilor privind evitarea locurilor nesigure din punct de vedere criminogen și aducerea la cunoștință a modalităților de acțiune în asemenea situații specifice, în instituțiile de învățământ de toate nivelurile în conformitate cu standardele internaționale privind educația sub aspect victimologic;

2) crearea platformei participative care pledează pentru un suport sporit în susținerea serviciilor de educație cuprinzătoare pentru tineri privind evitarea locurilor criminogene și modalitățile de acțiune în situații dificile, inclusiv pentru grupurile-cheie ale populației și implementarea activităților de informare.

Concluzie. În contextul celor menționate, dorim să precizăm că prevenirea victimologică a infracțiunilor de omor este îndeplinită de către organele de stat conform competențele lor funcționale. Însă rolul principal în acest domeniu îl joacă organele de drept prin intermediul subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne, care sunt direct responsabile pentru asemenea activități și dispun de arsenalul necesar de metode și mijloace pentru prevenirea infracțiunilor de omor la nivel victimologic și, desigur, criminologic.

Sușinem pe deplin ipoteza autorului Iu.

measures that they need to know, in case of unexpected attack by criminals. As learning activities it is necessary to provide: wording of information sheets for adolescents about risk factors and ways of behaving in typical situations; presentation of videos about unexpected attacks, etc. [4]

The National Curriculum for the discipline of *Personal Security* for X-XII forms as a unit of competence provides for *Safe Behavior in Places with High Risk and Crime*, from the perspective of being safe in public places with a high crime rate. Ensuring the targeted competencies is done by addressing the following reference topics: characteristic of places with risk and high degree of crime, causes, ways to avoid, ways of action, etc. [5]

Therefore, ensuring the access of every person from the Republic of Moldova to education programs in order to obtain knowledge how to behave in certain risk situations, adapted to age and the specific needs of vulnerable groups, will be achieved by:

1) continuous development and implementation of the education curriculum, including informing children about avoiding unsafe places from a criminogenic point of view and raising awareness of ways to act in such specific situations, in educational institutions of all levels in accordance with international standards on victim education;

2) creating a participatory platform that advocates for increased aid in supporting comprehensive education services for young people for the avoidance of criminogenic places and ways of action in difficult situations, including for key population groups and the implementation of information activities.

Conclusion. In the context of the above, we would like to point out that the victimological prevention of homicide crimes is carried out by state bodies according to their functional competences. But the main role in this field is played by law enforcement bodies through the subdivisions of the Ministry of Internal Affairs, which are directly responsible for such activities and have the necessary arsenal of methods and means to prevent crimes of murder at the victimological and, of course, criminological level.

We fully support the hypothesis of the author Iu. Larii [8, p.231] that in the process of vic-

Larii [8, p.231] că în procesul de prevenire victimologică a infracțiunilor cel mai mare efect îl au măsurile de autoprotecție dezvoltate prin sisteme educaționale promovate în cadrul familiilor, școlilor sau altor instituții sociale, care au menirea de a-l determina pe individ să manifeste un spirit sporit de precauție în vederea asigurării propriei sale securități. Prin urmare, fiecare din noi trebuie să-și formeze pe parcursul întregii vieți anumite deprinderi de securitate personală, datorită căreia poate fi redus la maximum riscul de victimizare.

timological prevention of crimes the greatest effect has the self-protection measures developed through educational systems promoted within families, schools or other social institutions, which are meant to determine the individual to manifest an increased spirit of caution in order to ensure his own security. Therefore, each of us must develop certain personal security skills throughout our lives, which can minimize the risk of victimization.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Barbu Nicu Damian, *Investigații criminale*, Craiova, Ed. SITECH, 2015, 457p.
2. Cicala Al., *Prevenirea avorturilor ilegale*, Lituania, Ed. Globe Edit, 2019, p.170, 207p.
3. Curriculum 2020. <https://mecc.gov.md/ro/content/invatamantul-general> (vizitat 25.09.2020).
4. Curriculum național. Aria curriculară consiliere și dezvoltare personală. Disciplina dezvoltare personală clasele V-IX <https://mecc.gov.md/ro/content/invatamantul-general> (vizitat 25.09.2020).
5. Curriculum național. Aria curriculară consiliere și dezvoltare personală. Disciplina dezvoltare personală clasele X-XII <https://mecc.gov.md/ro/content/invatamantul-general> (vizitat 25.09.2020).
6. Gladchi Gh. *Victimologie*. Chișinău: Tipogr. Acad. „Ștefan cel Mare” a MAI, 2013. p. 158, 294 p.
7. Ionașcu V., *Infracțiune de violență în familie: reglementări normative, analiză criminologică și măsuri de prevenire*. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2018. p. 122, 191p.
8. Larii Iu., *Criminologie*, Chișinău 2020, Ed. Cartea Militară, p.218. 290p.
9. Ривман Д.В. *Криминальная виктимология*. Санкт-Петербург: Ed:Питер, 2002. - С. 262. 305 p.

Despre autori:

Alexandru CICALA,

*doctor în drept, conferențiar universitar
al Catedrei „Activitate specială de investigații și
anticorupție” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: alexandru_cicala@mail.ru*

Petru DIUVENJI,

*asistent universitar
al Catedrei „Instruire militară și intervenții
profesionale” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: maurdaki@mail.ru*

About authors:

Alexandru CICALA,

*PhD, associate professor
at the Chair “Special Investigation Activity and
Anti-Corruption” of the Academy “Ștefan cel Mare”
of the MIA
e-mail: alexandru_cicala@mail.ru*

Petru DIUVENJI,

*university assistant
at the Chair “Military Training and Professional
Interventions” of the Academy “Ștefan cel Mare”
of the MIA
e-mail: maurdaki@mail.ru*

RAPORTUL DINTRE ACTIVITATEA SPECIALĂ DE INVESTIGAȚIE ȘI ACTIVITATEA DE URMĂRIRE PENALĂ

Boris GLAVAN,

doctor în drept, conferențiar universitar

RELATIONSHIP BETWEEN THE SPECIAL INVESTIGATION ACTIVITY AND THE CRIMINAL PROSECUTION ACTIVITY

Boris GLAVAN,

PhD, Associate Professor

În lucrare este abordată una din cele mai delicate și actuale probleme din domeniul jurisprudenței, și anume, raportul dintre activitatea specială de investigații și activitatea de urmărire penală. Autorul scoate în evidență asemănările și deosebirile esențiale dintre aceste două genuri de activitate. Sunt abordate și unele prevederi legale, precum și unele viziuni teoretice care creează confuzie în privința subiectului discutat.

Cuvinte-cheie: activitate specială de investigații, măsuri speciale de investigații, tehnici speciale de investigare, proces penal, urmărire penală, procedeu probatoriu, probă.

The paper addresses one of the most delicate and current issues in the field of jurisprudence, namely, the correlation of the special investigation activity with the criminal investigation activity. The author highlights the essential similarities and differences between these two types of activity. Some legal provisions are also addressed, as well as some theoretical views that create confusion regarding the topic discussed.

Keywords: special activity of investigations, special measures of investigations, special techniques of investigation, technical supervision, criminal trial, prosecution, evidentiary procedure, evidence.

Introducere. Progresul tehnologico-științific din ultimele decenii a oferit omenirii întregi numeroase avantaje și beneficii (internet, tehnologii și rețele de socializare și comunicare), dar și mediul criminal a învățat să profite din plin de pe urma acestuia, dezvoltând metode tot mai sofisticate și mai organizate de acțiune. În plus, peste tot în lume au apărut și continuă să apară noi tipuri de infracțiuni (fraude economice, trafic ilegal de persoane, armament, droguri, medicamente, substanțe radioactive, acte de terorism, corupție etc.), a căror investigare implică și reacții adecvate din partea organelor competente ale statelor lumii ce constau în găsirea la nivel național a oportunităților adecvate de combatere a noii criminalități.

În acest scop, principala obligație a organelor de ocrotire a normelor de drept devine colectarea și prelucrarea informațiilor din diferite surse

Introduction. The technological-scientific progress of the last decades has offered to the whole humanity numerous advantages and benefits (internet, technologies and social and communication networks), but also the criminal environment has learned to take full advantage of it, developing more sophisticated and organized methods. In addition, new types of crime have emerged and continue to occur throughout the world (economic fraud, illicit trafficking in human beings, weapons, drugs, medicines, radioactive substances, acts of terrorism, corruption, etc.), the investigation of which also involves reactions from the competent bodies of the states of the world, which consist in finding appropriate opportunities at national level to combat the new crime.

To this end, the main obligation of law enforcement bodies becomes the collection and

și formarea unei concluzii coerente cu privire la anumite evenimente concrete. Pentru a face față în mod eficient unor astfel de situații, serviciile de investigații devin, de asemenea, sistematizate și specializate în ceea ce privește aplicarea tehnicilor și metodelor de investigații.

Convențional, activitatea investigațiilor penale a fost divizată în proactivă și reactivă. Până de curând, modelul dominant al activității de investigații penale era tipul reactiv, bazat întotdeauna pe probarea istorică a faptelor din trecut [1]. Acest model de investigații penale presupune strângerea probelor în mod obișnuit: interogarea martorilor, percheziția, ridicarea de obiecte și documente financiare sau de altă natură. Astfel de investigații s-au dovedit a fi în general eficiente acolo unde, de exemplu, există martori de încredere capabili să ofere probe evidente sau există un bănuț sau inculpat care a fost dispus să coopereze cu autoritățile și să denunțe sau să depună mărturie împotriva asociaților săi criminali, sau acolo unde există o „pistă” detaliată a tranzacțiilor financiare [2].

Acest model de investigații însă în ultima perioadă s-a dovedit a fi mai puțin eficient pentru combaterea noilor forme de criminalitate, fapt pentru care s-a și recomandat la nivel internațional folosirea tehnicilor speciale de investigații [3]. Activitatea de investigații proactivă este utilizată atunci când oamenii legii prezic că va fi comisă o infracțiune, sau o detectează și respectiv previn comiterea ei în mod proactiv. Acest tip de investigații este utilizat cu o frecvență tot mai mare într-o gamă largă de jurisdicții pentru combaterea criminalității grave și a ilicitului financiar. Investigațiile proactive oferă organelor competente posibilitatea detectării și împiedicării suspectilor de a-și continua activitățile criminale; în plus, poate avea ca rezultat obținerea de date prețioase ce ar demonstra comiterea infracțiunilor [1].

Problema cea mai sensibilă și care nu și-a epuizat actualitatea nici până în prezent constă în utilizarea în procesul probator a rezultatelor obținute în cadrul activității proactive de investigații, numită în limbajul național actual activitatea specială de investigații (ASI).

Ca o soluție a acestei probleme, în 2012,

processing of information from different sources and the formation of a coherent conclusion on certain concrete events. In order to deal effectively with such situations, investigation services are also becoming systematized and specialized in the application of investigation techniques and methods.

Conventionally, the activity of criminal investigations has been divided into proactive and reactive. Until recently, the dominant model of criminal investigation was the reactive type, always based on historical evidence of past facts [1]. This model of criminal investigation usually involves gathering evidence: questioning witnesses, searching, picking up objects or financial or other documents. Such investigations have proven to be generally effective where, for example, there are reliable witnesses capable of providing obvious evidence or there is a suspect or defendant who has been willing to cooperate with the authorities and to denounce or testify against associates, or where there is a detailed “track” of financial transactions [2].

However, this model of investigation has recently proved to be less effective in combating new forms of crime, which is why it has been recommended internationally to use special investigation techniques [3]. Proactive investigative activity is used when law enforcement officers predict that a crime will be committed, or detect it and prevent it from being proactively committed. This type of investigation is being used more and more frequently in a wide range of jurisdictions to combat serious crime and financial illicit. Proactive investigations provide the competent authorities with the possibility of detecting and preventing suspects from continuing their criminal activities; in addition, it can result in obtaining valuable data that would demonstrate the commission of the offenses [1].

The most sensitive issue, which has not been exhausted so far, is the use in the evidentiary process of the results obtained in the proactive investigation activity, called in the current national language the special investigation activity (SIA).

As a solution to this problem, in 2012, Chapter III of the CPC of the Republic of Mol-

Capitolul III al CPP al RM (Mijloacele de probă și procedeele probatorii) a fost completat cu Secțiunea V – Activitatea specială de investigații, în cadrul căreia se regăsesc 3/4 din totalul celor 20 de măsuri speciale de investigații (MSI) prevăzute în Legea nr.59/2012 cu privire la activitatea specială de investigații. Această reformă însă a schimbat în esență lucrurile, fiindcă ASI, dintr-o activitate prioritar proactivă a devenit imediat o activitate prioritar reactivă. În aceste condiții, devine foarte complicat să înțelegem raportul dintre ASI și AUP (activitatea de urmărire penală). Sunt aceste genuri de activitate în raport de parte a unui întreg sau în raport de independență una față de alta?

Metodologia studiului cuprinde metodele tradiționale de cercetare: logică, analiză și sinteză, deducție și inducție, observație și comparație. În baza analizei materialelor pertinente (literatura de specialitate, note și avize ale proiectelor de lege, alte materiale relevante, legislația națională și din străinătate) sunt formulate concluziile și propunerile corespunzătoare.

Rezultate obținute și discuții. De la origini și până pe la mijlocul sec.XIX nu au existat criterii clare de demarcare între activitatea de urmărire penală și activitatea numită astăzi, conform legislației naționale, specială de investigații, deoarece ambele tipuri de activitate erau desfășurate de unii și aceiași funcționari. Desfășurarea anchetei și toate măsurile legate de aceasta (de căutare, investigare, urmărire, identificare) aparțineau poliției [4]. De fapt, se poate spune că la acea etapă activitatea specială de investigații era încă în faza incipientă de dezvoltare.

Potrivit surselor doctrinare, activitatea specială de investigații era inițiată în cazul unor infracțiuni importante, atunci când descoperirea autorilor era considerată necesară din punctul de vedere al securității publice. În astfel de cazuri, formalitățile legale stabilite pentru asigurarea corectitudinii anchetei se dovedeau a fi prea complicate și neeficiente pentru identificarea făptașilor. La realizarea investigațiilor speciale legea și formalitățile procesuale erau sacrificate în favoarea necesității de descoperire a făptașilor cu orice preț. Atunci când totuși cerințele legii nu erau abandonate complet, cu făptașii se încheia

dova (Means of Evidence and Evidence Procedures) was completed with Section V - Special Investigation Activity, which includes 3/4 of the total of 20 special investigations measures (SIM) provided in Law no. 59/2012 on the special investigation activity. However, this reform essentially changed things, because SIA, from a priority proactive activity, immediately became a priority reactive activity. Under these conditions, it becomes very complicated to understand the relationship between SIA and CIA (criminal investigation activity). Are these kinds of activities in relation to part of a whole or in relation to independence from each other?

The study methodology includes traditional research methods: logic, analysis and synthesis, deduction and induction, observation and comparison. Based on the analysis of relevant materials (literature, notes and opinions of draft laws, other relevant materials, national and foreign legislation) the corresponding conclusions and proposals are formulated.

Results obtained and discussions. From its origins until the middle of the 19th century, there were no clear demarcation criteria between the criminal investigation activity and the activity called today, according to the national legislation, special for investigations, because both types of activity were carried out by some and the same officials. The investigation and all related measures (search, investigation, pursuit, and identification) belonged to the police [4]. In fact, it can be said that at that stage the special investigation activity was still in the early stages of development.

According to doctrinal sources, the special investigative activity was initiated in case of important crimes, when the discovery of the perpetrators was considered necessary from the point of view of public security. In such cases, the legal formalities established to ensure the correctness of the investigation proved to be too complicated and inefficient to identify the perpetrators. At the time of the special investigations, the law and the procedural formalities were sacrificed in favor of the need to discover the perpetrators at any cost. When, however, the requirements of the law were not completely abandoned, an agreement was

un acord, care era mai mult sau mai puțin profitabil pentru satisfacerea nevoii menționate mai sus. Investigațiile erau efectuate în secret și oamenii legii acționau la propria discreție. Cea mai mică suspiciune era suficientă nu doar pentru a interoga pe oricine, ci și pentru a intra în casa oricui și chiar pentru al aresta. Cei arestați erau ținuți în captivitate pe întreaga durată a investigațiilor, iar funcționarii nu purtau nici un fel de răspundere pentru deciziile luate [5].

Prin adoptarea Codului procedurilor penale din 1864 [6] cele două genuri de activitate (urmărire penală și activitatea specială de investigații) au fost delimitate oficial. Conform art.253 al respectivului Cod, atunci când semnele infracțiunii erau neclare, îndoielnice sau sursele de comunicare a crimei erau nesigure, poliția era obligată, înainte de a raporta cazul organului de urmărire penală, să se încredințeze prin cercetarea penală (дознание) dacă într-adevăr a avut loc cazul și dacă acesta conținea semnele infracțiunii. La efectuarea cercetării penale poliția avea competența să colecteze toate informațiile necesare prin intermediul activității speciale de investigații (розыск), chestionări și urmăriri tainice fără însă să efectueze percheziții sau ridicări de obiecte (art.254).

Ulterior, în cadrul subdiviziunilor de poliție, apoi miliție, au fost create subdiviziuni specializate (сыскные отделения) care realizau cercetarea penală și activitatea specială de investigații [7].

Conform art.29 al Bazelor legislației penale unionale și a republicilor unionale adoptate în 1958 de Sovietul Suprem al URSS, organele de cercetare penală erau obligate „să întreprindă măsurile operative de investigație necesare” în scopul depistării infracțiunilor și persoanelor care le comiteau. În temeiul acestui act, prescripții similare au fost incluse și în Codurile de procedură penală ale tuturor republicilor unionale, inclusiv în cel al RSSM din 1961.

În alin.(1) al art.100 era prevăzut: „Pe seama organelor de cercetare penală se pune luarea unor măsuri de investigație operativă, inclusiv folosirea imprimărilor video și sonore, filmării, fotografierii în scopul descoperirii indicilor infracțiunii și a persoanelor care au săvârșit-o, identificării

reached with the perpetrators, which was more or less profitable to satisfy the need mentioned above. The investigations were carried out in secret and the law enforcement officers acted at their own discretion. The slightest suspicion was enough not only to interrogate anyone, but also to enter anyone's home and even arrest him. The detainees were held captive for the duration of the investigation, and officials were not responsible for any decisions taken. [5]

By adopting the Code of Criminal Procedure of 1864 [6], the two types of activity (criminal prosecution and special investigative activity) were officially delimited. According to art.253 of the respective Code, when the signs of the crime were unclear, doubtful or the sources of communication of the crime were uncertain, the police were obliged, before reporting the case to the criminal investigation body, to entrust themselves with the criminal investigation (дознание) if -the case really took place even if it contained the signs of the crime. When conducting the criminal investigation, the police had the competence to collect all the necessary information through the special activity of investigations (розыск), questionnaires and mysterious pursuits without, however, conducting searches or picking up objects (art. 254).

Subsequently, within the police subdivisions, then the militia, specialized subdivisions were created (сыскные отделения) that carried out criminal investigation and special investigative activity [7].

According to Article 29 of the Bases of Union Criminal Law and Union Republics adopted in 1958 by the Supreme Soviet of the USSR, criminal investigation bodies were obliged “to take the necessary operative investigative measures” in order to detect crimes and the persons who committed them. Under that act, similar requirements were included in the Codes of Criminal Procedure of all the republics of the Union, including the Code of MSSR of 1961.

In paragraph (1) of art.100 it was provided: -o, the identification of the factual data, which can be used as evidence in the criminal case after their verification, in accordance with the criminal pro-

datelor faptice, care pot fi folosite în calitate de probe în cauza penală după verificarea lor, în conformitate cu legislația de procedură penală”.

În temeiul alin.(2) al aceluiași articol organele de cercetare penală aveau, de asemenea, obligația de a lua toate măsurile necesare pentru prevenirea și curmarea infracțiunii și pentru aplicarea, în caz de necesitate, a măsurilor de protecție de stat față de persoanele care acordau ajutor în procesul penal, dacă exista pericolul pentru viața, sănătatea sau averea lor.

Dacă existau indicii infracțiunii, pentru care ancheta preliminară era obligatorie, organul de cercetare penală pornea procesul penal și, călăuzindu-se de dispozițiile CPP, timp de 10 zile, efectua actele de urmărire ce nu puteau fi amânate, în vederea descoperirii și păstrării urmelor infracțiunii: cerceta cazul la fața locului, făcea percheziție domiciliară, ridica obiecte sau documente, asculta convorbirile telefonice și alte convorbiri, făcea percheziție corporală, reținea și interoga persoanele bănuite, asculta partea vătămată și martorii lor în caz de necesitate, ordona expertiza și lua măsuri în vederea asigurării acțiunii civile sau a unei eventuale confiscări a averii. Despre infracțiunea descoperită și începerea cercetărilor era anunțat imediat procurorul, iar după îndeplinirea actelor de urmărire, ce nu puteau fi amânate dosarul era transmis anchetatorului penal, fiind întocmită o ordonanță în acest sens. După acest moment organul de cercetare penală putea efectua acte de urmărire și investigații numai la comanda procurorului sau anchetatorului penal, iar dacă infractorul rămânea nedescoperit, organul de cercetare penală era obligat să ia măsurile operative și de investigație necesare pentru identificarea infractorului, comunicând rezultatele obținute procurorului sau anchetatorului penal (art.101 al CPP din 1961).

Deoarece procedura de desfășurare a MSI până în 1994 a fost reglementată prin acte normative departamentale clasificate cu parafa „pentru uz de serviciu”, „secret” și „strict secret”, iar rezultatele ASI erau întocmite sub formă de rapoarte și note informative, informațiile conținute în acestea erau folosite doar în calitate de informații orientative [8].

Adoptarea la începutul anilor '90 ai secolu-

cedure legislation”.

Pursuant to paragraph (2) of the same article, the criminal investigation bodies were also obliged to take all necessary measures to prevent and put an end to the crime and to apply, if necessary, state protection measures against persons who they provided assistance in criminal proceedings if there was a danger to their life, health or property.

If there were indications of the crime, for which the preliminary investigation was mandatory, the criminal investigation body started the criminal process and, guided by the provisions of the CPC, for 10 days, performed the prosecution acts that could not be postponed, in order to discover and keep traces of the crime: investigate the case on the spot, search the house, pick up objects or documents, listen to telephone and other conversations, search the body, detain and interrogate suspects, listen to the injured party and their witnesses if necessary, order the expertise and take action in order to ensure the civil action or a possible confiscation of the property. The prosecutor was immediately notified about the discovered crime and the beginning of the investigations, and after the completion of the investigation documents, which could not be postponed, the file was sent to the criminal investigator, and an ordinance was drawn up in this regard. After this moment, the criminal investigation body could carry out follow-up acts and investigations only at the order of the prosecutor or criminal investigator, and if the offender remained undiscovered, the criminal investigation body was obliged to take the necessary operative and investigative measures to identify the offender, communicating the results to the prosecutor, or the criminal investigator (art. 101 of the CPC of 1961).

As the procedure for carrying out the SIM until 1994 was regulated by departmental normative acts classified with the initials “for service use”, “secret” and “top secret”, and the results of the SIA were prepared in the form of reports and information notes, the information contained in them they were used only as indicative information [8].

lui trecut a unei legi speciale cu privire la activitatea operativă de investigații atât în țara noastră, cât și în restul republicilor ex-sovietice, a servit drept catalizator în dezvoltarea acestui gen de activitate. Foarte mulți cercetători s-au implicat activ în identificarea și soluționarea problemelor ASI, fiind elaborate multiple comentarii, manuale, monografii, teze de disertație, articole și comunicări științifice. Totuși unele probleme conceptuale au devenit extrem de sensibile, iar discuțiile contradictorii nu încetinesc nici până astăzi, una dintre acestea fiind raportul AUP și ASI. Se pare totuși că soluționarea acestei probleme este strâns legată de rezolvarea problemei utilizării în procesul probator a rezultatelor obținute prin realizarea MSI.

Abordările teoretico-științifice pe marginea acestui subiect în linii generale pot fi divizate în două părți. Prima parte cuprinde lucrările cercetătorilor care se pronunță pentru fuziunea ASI și AUP ca o soluție la problema utilizării în procesul probator a rezultatelor obținute prin realizarea MSI, a doua parte cuprinde cercetările experților care dezaprobă un astfel de concept.

Printre susținătorii conceptului fuziunii celor două genuri de activitate se numără: Volynsky A.F. [9], Baranov A.M. [10], СОКОЛОВ А.Н. [11], КОВТУН Н.Н. [12], Mazunin Ya.M., Mazunin Ya.P. [13].

Din tabăra oponenților respectivului concept fac parte: Астафьев Ю. В. [14], Sheifer S.A. [15], Ghinzburg A.Ya. [16], Novikov E.A., Shumilin S.F. [17], Ahpanov E.A., Han A.L. [18].

Căutarea unei soluții la problema utilizării în procesul penal a rezultatelor ASI i-a condus pe legiuitorii unui număr de țări la concluzia că cea mai bună soluție ar fi integrarea ASI în PP. Decizia adoptată a fost pusă în aplicare prin includerea măsurilor operative (speciale) de investigații în CPP al: Lituaniei (2002); Estoniei (2003); Letoniei (2005); Republicii Moldova (2012); Ucrainei (2012); Georgiei (2014); Republicii Kazahstan (2014); Republicii Kârgâzstan (2019).

Este de remarcat faptul că fiecare dintre aceste state a soluționat problema integrării ASI în PP în felul său, în funcție de particularitățile propriului sistem de drept, comun pentru toate este faptul că rezultatele obținute prin realizarea

The adoption in the early 1990s of a special law on the operative investigation activity both in our country and in the rest of the ex-Soviet republics, served as a catalyst in the development of this kind of activity. Many researchers have been actively involved in identifying and solving SIA problems, having developed multiple comments, textbooks, monographs, dissertation theses, articles and scientific communications. However, some conceptual issues have become extremely sensitive, and contradictory discussions have not slowed down to this day, one of which is the CIA and SIA report. It seems, however, that solving this problem is closely linked to solving the problem of using in the trial the results obtained by achieving SIM.

Theoretical-scientific approaches to this topic can be broadly divided into two parts. The first part includes the work of researchers who advocate the merger of SIA and CIA as a solution to the problem of using in the trial the results obtained by achieving SIM, the second part includes the research of experts who disapprove of such a concept.

Proponents of the concept of merging the two types of activity include: Volynsky A.F. [9], Baranov A.M. [10], Sokolov A.N. [11], Kovtun N.N. [12], Mazunin Ya.M., Mazunin Ya.P. [13].

The opponents of that concept include: Astafiev Yu. V. [14], Sheifer S.A. [15], Ghinzburg A.Ya. [16], Novikov E.A., Shumilin S.F. [17], Ahpanov E.A., Han A.L. [18].

The search for a solution to the problem of using the results of the SAI in the criminal process led the legislators of a number of countries to the conclusion that the best solution would be the integration of the SIA in the PP. The adopted decision was implemented by including (special) operational measures of investigations in the CPC of: Lithuania (2002); Estonia (2003); Latvia (2005); Republic of Moldova (2012); Ukraine (2012); Georgia (2014); Republic of Kazakhstan (2014); Republic of Kyrgyzstan (2019).

It is noteworthy that each of these states has solved the problem of integrating SIA in PP in its own way, depending on the particularities of its own legal system, common to all is that the

MSI în cele din urmă, după verificare, sunt acceptate și recunoscute ca probe. Deosebirea esențială însă vizavi de problema în cauză este faptul că unele state, după includerea MSI în CPP, au păstrat atât caracterul lor proactiv, cât și cel reactiv (Lituania, Estonia și Letonia), restul statelor limitându-se doar la caracterul reactiv al MSI.

Desigur, trebuie menționat și faptul că până în prezent, în toate țările ex-sovietice care au adoptat modelul reglementării MSI în CPP, cu excepția Estoniei, continuă să funcționeze legile speciale privind activitatea operativă de investigații, acestea păstrând caracterul proactiv al MSI. Problema însă rămâne iarăși nerezolvată dacă vorbim despre utilizarea rezultatelor obținute prin MSI realizate în temeiul legilor speciale și nu al CPP.

Estonia este singura țară care a încercat să integreze pe deplin ASI în textul CPP. Dar trebuie precizat și faptul că, potrivit CPP al Estoniei, „colectarea informațiilor despre o infracțiune în cursul procesului penal” nu este singura sarcină ce poate fi realizată prin MSI, realizarea MSI fiind posibilă și pentru depistarea și curmarea infracțiunilor în curs de pregătire (pct.1 al alin. (1) al art.126.2). Cu alte cuvinte, sfera MSI conform prevederilor CPP al Estoniei depășește cu mult sfera procedurilor penale.

Reforma juridică din 2012, prin care s-a abrogat Legea nr.45/1994 și pusă în aplicare Legea nr.59/2012, precum și includerea în CPP a unui șir de măsuri speciale de investigații au urmărit în mod special promovarea ideii de reunificare a AUP cu ASI prin excluderea diferențelor dintre acțiunile de urmărire penală și măsurile speciale de investigații. Acest pas al legiuitorului național poate fi înțeles ca pe o dorință de a acorda mai multă valoare informațiilor obținute prin instrumentele operative de culegere a informațiilor, dat fiind faptul că metodele tradiționale publice de acumulare a probelor au devenit mai puțin eficiente pentru combaterea criminalității actuale.

Deși această idee pare, la prima vedere, destul de utilă, considerăm totuși că problema utilizării rezultatelor obținute prin realizarea MSI nu a fost soluționată până la capăt. Se pare că simpla introducere a MSI în CPP nu a schimbat cu nimic statutul juridic al respectivelor măsuri și nici

results obtained by achieving SIM are finally, after verification, accepted and recognized as evidence. However, the key difference from the issue is that some states, after the inclusion of SIM in the CPC, have retained both their proactive and reactive character (Lithuania, Estonia and Latvia), the rest of the states being limited only to the reactive character of SIM.

Of course, it should also be noted that so far, in all ex-Soviet countries that have adopted the model of SIM regulation in the CPC, except Estonia, special laws on the operational activity of investigations continue to operate, while maintaining the proactive nature of SIM. However, the problem remains unresolved if we talk about the use of the results obtained through SIM achieved under special laws and not the CPP.

Estonia is the only country that has tried to fully integrate SIA into the text of the CPC. But it should also be noted that, according to the Estonian CPC, “collecting information about a crime during criminal proceedings” is not the only task that can be accomplished through SIM, as SIM are also possible for detecting and ending crimes in preparation (pct.1 in paragraph (1) in art.126.2). In other words, the scope of the SIM under the provisions of the Estonian CPC goes far beyond the scope of criminal proceedings.

The legal reform of 2012, which repealed Law no. 45/1994 and implemented Law no. 59/2012, as well as the inclusion in the CPC of a series of special investigative measures aimed in particular at promoting the idea of reunification of the CIA with SIA by excluding the differences between criminal prosecution and special investigative measures. This step of the national legislator can be understood as a desire to give more value to the information obtained through the operative tools of gathering information, given that traditional public methods of gathering evidence have become less effective in combating current crime.

Although this idea seems, at first sight, quite useful, we still consider that the problem of using the results obtained by achieving SIM has not been solved to the end. It seems that the simple introduction of SIM in the CPC did not

al rezultatelor obținute prin intermediul acestora, ba dimpotrivă, a creat o mulțime de incoerențe dintre prevederile Legii nr.59/2012 și CPP și a generat incertitudine cu privire la raportul dintre ASI și AUP.

Se pare că legiuitorul nu are o viziune suficient de clară ce ar trebui să se înțeleagă prin ASI, fiindcă a oferit două definiții diferite în acest sens. Pe de o parte, activitatea specială de investigații este o totalitate de acțiuni de urmărire penală (art.1321 al CPP al RM), iar pe de altă parte, o procedură cu caracter secret și/sau public (art.1 al Legii RM nr.59).

Totodată, sunt confundate și acțiunile de urmărire penală cu măsurile speciale de investigații. Referindu-se la aceleași instrumente juridice de obținere a informațiilor, legiuitorul le numește uneori acțiuni de urmărire penală (art.1321 alin.(1) CPP al RM), alteori măsuri speciale de investigație (art.1321 alin.(2) CPP al RM).

În acest context, ținând cont de literatura de specialitate se poate menționa cu certitudine că activitatea specială de investigații nu se identifică cu o totalitate de acțiuni de urmărire penală precum este stipulat în art.1321 al CPP.

Activitatea specială este mai cuprinzătoare după sfera de acțiune decât cumulul de acțiuni de urmărire penală. În plus, activitatea specială de investigații în raport cu cea de urmărire penală nu poate fi tratată ca parte a unui întreg. Aceste două activități sunt foarte apropiate una față de alta, ambele sunt genuri de activitate de stat ale organelor de drept, ambele, în linii generale, au aceeași menire socială - lupta împotriva criminalității, însă rămân totuși diferite după un șir de alte criterii.

În primul rând, trebuie menționat faptul că ASI spre deosebire de AUP are și alte direcții de activitate decât investigarea infracțiunilor. Căutarea persoanelor dispărute fără urmă, de exemplu, în absența semnelor unei infracțiuni (art.2 din Legea nr.59/2012) nu ține de cercetarea sau descoperirea vreunei infracțiuni. Aceasta distinge ASI de AUP, deoarece pentru AUP această direcție este absolut necesară. Direcția cercetării și descoperirii infracțiunilor pentru ASI este poate cea mai practică și cea mai mediatizată, însă nicide-

change the legal status of those measures or the results obtained through them, on the contrary, it created a lot of inconsistencies between the provisions of Law no. 59/2012 and CPP and generated uncertainty about the relationship between SIA and CIA.

It seems that the legislator does not have a sufficiently clear vision of what should be understood by SIA, because he offered two different definitions in this regard. On the one hand, the special investigation activity is a totality of criminal prosecution actions (art. 132¹ of the CPC of the Republic of Moldova), and on the other hand, a secret and / or public procedure (art. 1 of the Law of the Republic of Moldova no.59/2012).

At the same time, the criminal prosecution actions are confused with the special investigative measures. Referring to the same legal instruments for obtaining information, the legislator sometimes calls them criminal prosecution actions (art. 132¹ para. (1) CPC of the Republic of Moldova), other times - special investigative measures (art. 132¹ para. (2) CPC of the RM).

In this context, taking into account the specialized literature, it can be mentioned with certainty that the special investigation activity is not identified with a totality of criminal prosecution actions as stipulated in art.132¹ of the CPC.

The special activity is more comprehensive in terms of scope than the accumulation of criminal prosecution actions. In addition, the special investigative activity in relation to the criminal prosecution activity cannot be treated as part of a whole. These two activities are very close to each other, both are types of state activity of law enforcement agencies, both, in general, have the same social purpose - the fight against crime, but still remain different according to a number of other criteria.

First of all, it should be mentioned that SIA, unlike CIA, has and other directions of activity than the investigation of crimes. The search for missing persons, for example, in the absence of signs of a crime (art. 2 of Law no. 59/2012) is not related to the investigation or discovery of a crime. This distinguishes SIA from CIA, because for CIA this direction is absolutely necessary. The

cum nu este singura direcție de activitate.

Urmărirea penală este o activitate reactivă și se pornește doar în prezența unei fapte comise ce conține semnele unei infracțiuni, adică *post factum* [19], în art.274 CPP - Începerea urmăririi penale - fiind indicat: „Organul de urmărire penală sau procurorul... dispune în termen de 30 de zile, prin ordonanță, începerea urmăririi penale în cazul în care, din cuprinsul actului de sesizare sau al actelor de constatare, rezultă cel puțin o bănuială rezonabilă că a fost săvârșită o infracțiune și nu există vreuna din circumstanțele care exclud urmărirea penală”.

Activitatea specială de investigații însă este o activitate nu doar reactivă, ci și proactivă (art.19 Legea nr.59/2012), ceea ce înseamnă că se inițiază chiar și în cazul în care infracțiunea se află încă în starea sa embrionară, la etapa de conceptualizare, gândire, meditare, planificare, pregătire, adică până ca aceasta să îmbrace forma propriu-zisă a unei infracțiuni măcar formale ce ar servi ca temelie pentru pornirea UP.

Sarcina ofițerului de investigații este de a cunoaște (ce, unde, cine, cum, când etc.), iar sarcina ofițerului de urmărire penală este nu numai să cunoască, ci și să dovedească, să demonstreze ceea ce cunoaște prin probe [20].

Astfel, obiectul activității speciale de investigații este colectarea informațiilor corespunzătoare ce ar permite realizarea unor sarcini concrete stipulate expres în lege (prevenirea infracțiunilor, căutarea persoanelor dispărute, căutarea persoanelor care se sustrag de la răspunderea penală sau executarea pedepsei etc.), iar obiectul urmăririi penale este colectarea probelor necesare cu privire la existența infracțiunii, la identificarea făptuitorului, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se transmită cauza penală în judecată în condițiile legii și pentru a se stabili răspunderea acestuia (art.252 CPP).

Metodele și mijloacele prin care sunt realizate sarcinile celor două activități sunt și ele diferite, cele ale activității speciale de investigații sunt îndeplinite sub umbrela principiului conspirativității, iar cele ale urmăririi penale în afara acesteia. Respectiv rezultatele obținute prin măsuri speciale de investigații au un caracter mai mult neoficial, confidențial sau chiar secret, în timp ce rezultatele

direction of research and discovery of crimes for SIA is perhaps the most practiced and most publicized, but it is by no means the only direction of activity.

Criminal prosecution is a reactive activity and is started only in the presence of a committed deed containing the signs of a crime, the *post factum* [19], in art.274 CPP - Initiation of criminal prosecution - being indicated: “The criminal investigation body or prosecutor... provides within 30 days, by order, the initiation of criminal proceedings if, from the content of the act of notification or the acts of finding, there is at least a reasonable suspicion that an offense has been committed and there are none of the circumstances that exclude the prosecution criminal law”.

However, the special investigation activity is not only reactive, but also proactive (art. 19 Law no. 59/2012), which means that it is initiated even if the crime is still in its embryonic state, at the stage of conceptualization, thinking, meditation, planning, preparation, that is, until it takes the actual form of an at least formal crime that would serve as a bSIAs for starting UP.

The task of the investigating officer is to know (what, where, who, how, when, etc.), and the task of the prosecuting officer is not only to know, but also to prove, to prove what he knows through evidence [20].

Thus, the object of the special investigation activity is the collection of appropriate information that would allow the performance of concrete tasks expressly stipulated in law (crime prevention, search for missing persons, search for persons evading criminal responsibility or execution of punishment, etc.), and the subject of criminal prosecution is the collection of the necessary evidence regarding the existence of the crime, the identification of the perpetrator, in order to ascertain whether or not it is necessary to send the criminal case to court under the law and to establish his liability (art. 252 CPC).

The methods and means by which the tasks of the two activities are carried out are also different, those of the special investigation activity are carried out under the umbrella of the principle of conspiracy, and those of the criminal in-

obținute prin procedee probatorii au un caracter, în general, public sau uz de serviciu, în anumite situații.

Și, tot în același context, încă o deosebire extrem de importantă este că veridicitatea informațiilor, a datelor de fapt, a probelor până la urmă obținute prin procedee probatorii este asigurată prin răspunderea penală stabilită pentru furnizarea informațiilor false (ex: pentru declarații mincinoase de către martor sau partea vătămată, concluzii false de către specialist sau expert (art.312 CP)), iar veridicitatea informațiilor obținute prin MSI nu se bucură de astfel de garanții, respectiv astfel de informații au un caracter de veridicitate nesigur, veridicitatea lor bazându-se mai mult pe încrederea în cel care a furnizat informațiile corespunzătoare.

În acest context, remarcăm faptul că nu orice informație ce se referă la o anumită faptă poate însuși calitatea de probă, dar numai cele care au parcurs o anumită cale stabilită concret de Legea procesual-penală și expusă în forma stabilită de această lege (art.93 CPP). Dacă, de exemplu, declarațiile unei persoane (martor sau parte vătămată) despre o anumită infracțiune au fost acumulate cu încălcarea rigorilor CPP (nu a fost prevenită asupra răspunderii penale pentru darea de declarații false (art.105, 111 CPP)), atunci aceste declarații conform art.94 CPP nu pot fi admise ca probe, deoarece s-ar putea ca persoane nevinovate să fie condamnate pe nedrept și nimeni din cei care au făcut mărturii false să nu poarte nici o răspundere. Anume pentru a evita astfel de situații s-a formulat la nivel de principiu de drept conform căruia mai bine să fie scăpați zece inoși decât să fie condamnat un nevinovat [21].

Deși această cale de acumulare a informațiilor este una sigură și garantează suficientă încredere în realitatea obiectivă a faptei comise, de multe ori, în special în ultima perioadă, aceasta se dovedește a fi prea lentă comparativ cu viteza și modul de operare al infractorilor, respectiv devine mai puțin eficientă pentru prevenirea la timp a infracțiunilor, identificarea rapidă a făptașilor și a participanților la infracțiune, stabilirea locului în care aceștia se eschivează de la răspundere etc. Nerealizarea la timp a reținerii infractorului poate întârzia procesul luni și chiar ani de zile sau,

investigation outside it. Respectively, the results obtained through special investigative measures have a more unofficial, confidential or even secret character, while the results obtained through evidentiary proceedings have a generally public or service use character, in certain situations.

And, also in the same context, another extremely important difference is that the veracity of the information, of the factual data, of the evidence finally obtained through evidentiary procedures is ensured by the criminal liability established for providing false information (eg. for false statements by witness or injured party, false conclusions by specialist or expert (art.312 CP)), and the veracity of the information obtained through SIM does not enjoy such guarantees, respectively such information have an uncertain veracity character, their veracity being based more on trust in the person who provided the appropriate information.

In this context, we note the fact that not any information referring to a certain deed can be the quality of evidence, but only those that have followed a certain path established concretely by the Criminal Procedure Law and exposed in the form established by this law (art. 93 CPP). If, for example, the statements of a person (witness or injured party) about a certain crime were accumulated in violation of the rigors of the CPC (it was not prevented on criminal liability for giving false statements (art. 105, 111 CPC)), then these statements according to art.94 CPC cannot be admitted as evidence, as innocent persons may be unjustly convicted and none of those who have given false testimony shall be held liable. In order to avoid such situations, it was formulated at the level of the principle of law that it is better to escape ten culprits than to convict an innocent person [21].

Although this way of accumulating information is a secure one and guarantees sufficient confidence in the objective reality of the act committed, often, especially lately, it proves to be too slow compared to the speed and mode of operation of criminals, respectively becomes less effective for the timely prevention of crimes, rapid identification of perpetrators and participants in crime, establishing the place where they evade li-

și mai rău, poate conduce la expirarea termenelor de prescripție și crearea în cadrul societății a sentimentului de evitare a pedepsei.

Anume în sprijinul soluționării acestui gen de probleme (sarcini) intervine activitatea specială de investigații cu toate instrumentele ei juridice de obținere a informațiilor care, deși, nu se bucură atât de mult de credibilitate, în schimb, sunt obținute mult mai rapid și în baza cărora se poate asigura buna desfășurare a urmăririi penale. În cadrul activității speciale de investigații persoana care furnizează informații nu numai că nu este prevenită despre răspunderea penală pentru de poziții false dar, de cele mai multe ori, nici nu cunoaște sau nu-și dă seama că discută cu un agent al serviciilor speciale.

În activitatea de urmărire penală, accentul se pune pe credibilitatea informațiilor, iar în activitatea specială de investigații accentul stă pe operativitatea obținerii lor, anume din aceste considerente legea anterioară se numea „cu privire la activitatea operativă de investigații” (Legea nr.45/1994).

Cele spuse nu trebuie înțelese în sensul diminuării valorii informațiilor obținute prin ASI. Informațiile obținute pe această cale sunt foarte prețioase, în primul rând, sub aspectul operativității lor, acestea oferind oportunitatea realizării măsurilor de neamânat, de înlăturare a prejudiciilor iminente, deseori chiar foarte mari și irecuperabile. Se poate întâmpla însă ca aceste informații să nu fie adevărate, demonstrându-se într-un final că în discuția interceptată, de exemplu, să se fi mințit, sau să se fi urmărit o manipulare, o dezinformare. Astfel de cazuri necesită a fi tratate ca pe niște alarme false. Folosirea însă a acestor informații în calitate de probe fără a trece examenul procesual penal poate conduce la condamnarea unei persoane nevinovate.

Prin urmare, ajungem la concluzia că informațiile obținute prin MSI nu sunt folosite direct ca probe în procesul penal, dar necesită să parcurgă o procedură prealabilă de verificare sub aspectul admisibilității. Anume aceasta s-a urmărit în prevederile alin.(4) al art.93 CPP al RM, menționându-se: Datele de fapt obținute prin activitatea specială de investigații pot fi admise ca probe

ability, etc. Failure to detain the offender in time can delay the process for months and even years or, even worse, can lead to the expiration of the statute of limitations and create in society the feeling of avoiding punishment.

Namely, in support of solving this kind of problems (tasks), the special investigation activity intervenes with all its legal tools for obtaining information which, although it does not enjoy so much credibility, instead, are obtained much faster and based on which the proper conduct of the criminal investigation can be ensured. In the special investigation activity, the person providing information not only is not warned about criminal liability for false testimony but, most of the time, does not even know or does not realize that he is talking to a special services agent.

In the criminal investigation activity, the emphasis is on the credibility of the information, and in the special investigation activity the emphasis is on the operability of obtaining them, namely for these reasons the previous law was called “on the operative investigation activity” (Law no. 45/1994).

What is said should not be understood in the sense of diminishing the value of the information obtained through SIA. The information obtained in this way is very valuable, first of all, from the aspect of their operability, they offer the opportunity to carry out untimely measures, to remove the imminent damages, often even very big and irrecoverable. However, this information may not be true, proving in the end that in the intercepted discussion, for example, a manipulation or misinformation was lied to, or pursued. Such cases need to be treated as false alarms. However, the use of this information as evidence without passing the criminal examination may lead to the conviction of innocent persons.

Therefore, we conclude that the information obtained through SIM is not used directly as evidence in criminal proceedings, but requires a prior admissibility verification procedure. Namely, this was followed in the provisions of paragraph (4) of art. 93 CPC of the Republic of Moldova, mentioning: The factual data obtained through the special activity of investigations can be ad-

numai în cazurile în care ele au fost administrate și verificate prin intermediul mijloacelor prevăzute la alin.(2), în conformitate cu prevederile legii procesuale, cu respectarea drepturilor și libertăților persoanei sau cu restricția unor drepturi și libertăți autorizată de către instanța de judecată.

În concluzie, se poate spune că AUP și ASI sunt genuri de activitate de stat care din punct de vedere istoric s-au dezvoltat împreună ca un tot întreg. Divizarea acestora s-a produs treptat pe măsura valorificării drepturilor persoanei și sporirii cerințelor față de probe și a procedurilor de obținere a lor. Aspectul formal al procedurii investigațiilor penale a devenit specific AUP, iar cel neformal - ASI.

Desigur că au rămas și multe aspecte comune, ambele având un scop comun - protejarea valorilor supreme ale societății împotriva infracțiunilor; sarcini comune - descoperirea și cercetarea infracțiunilor, căutarea persoanelor care se ascund de urmărirea penală.

Există însă și caracteristici în temeiul cărora cele două genuri de activitate se deosebesc, printre cele esențiale fiind:

- forțele, metodele și mijloacele neoficiale sunt utilizate pe scară largă în ASI, iar utilizarea lor în activitatea de urmărire penală este inacceptabilă;

- ASI se realizează de către subiecții indicați în Legea nr.59/2012, iar activitatea de procedură penală se desfășoară exclusiv de către subiecții specificați în CPP (organul de urmărire penală);

- ca urmare a acțiunilor de urmărire penală, se pot obține probe, iar în urma MSI se obțin informații care pot deveni probe doar după examenul admisibilității;

- ASI se desfășoară în baza Legii nr.59/2012 și în modul descris, de regulă, în actele normative departamentale, iar AUP - în baza CPP;

- una dintre consecințele AUP este tragera la răspundere penală a persoanei vinovate de comiterea infracțiunii și transmiterea cauzei penale în instanța de judecată. Debutul unei astfel de consecințe legale în ASI este exclus în virtutea dispoziției cuprinse în alin.(3) al art. 4 al Legii nr.59/2012.

mitted as evidence only in cases where they were administered and verified through the means provided for in paragraph (2), in accordance with the provisions of the procedural law, with respect for the rights and freedoms of the person or with the restriction of certain rights and freedoms authorized by the court.

In conclusion, it can be said that CIA and SIA are genres of state activity that have historically developed together as a whole. Their division took place gradually as the rights of the person were capitalized and the requirements for evidence and the procedures for obtaining them increased. The formal aspect of the criminal investigation procedure became specific to CIA, and the informal one - SIA.

Of course, many commonalities remained, both with a common goal - to protect the supreme values of society against crime; common tasks - discovering and investigating crimes, looking for people hiding from the criminal investigation.

However, there are also characteristics based on which the two types of activity differ, among the essential ones being:

- Unofficial forces, methods and means are widely used in SIA, and their use in prosecution is unacceptable;

- SIA is carried out by the subjects indicated in Law no. 59/2012, and the activity of criminal procedure is carried out exclusively by the subjects specified in the CPC (criminal investigation body);

- as a result of criminal prosecution actions, evidence can be obtained, and following SIM information is obtained that can become evidence only after the examination of admissibility;

- SIA is carried out based on Law no. 59/2012 and in the manner described, as a rule, in the departmental normative acts, and CIA - based on CPP;

- One of the consequences of the CIA is the criminal prosecution of the person guilty of committing the crime and the transmission of the criminal case in court. The onset of such a legal consequence in the SIA is excluded by virtue of the provision contained in paragraph (3) of art.4 of Law no. 59/2012.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Molalign Asmare Jemberie. Enhanced Forms of Criminal Investigation: Analysis on Its Potential Risks to Human Rights. Beijing Law Review, 2016, 7, 33-41 // <http://www.scirp.org/journal/blr> // <http://dx.doi.org/10.4236/blr.2016.71004>
2. THE DEPLOYMENT OF SPECIAL INVESTIGATIVE MEANS // <https://rm.coe.int/deployment-of-special-investigative-means-eng/16807828fa#:~:text=8%20%7C-,The%20Deployment%20of%20Special%20Investigative%20Means,very%20often%2C%20intrusive%20investigative%20techniques>
3. Recomandarea (2005) 10 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei.
4. Molalign Asmare Jemberie. Enhanced Forms of Criminal Investigation: Analysis on Its Potential Risks to Human Rights. Beijing Law Review, 2016, 7, 33-41 // <http://www.scirp.org/journal/blr> // <http://dx.doi.org/10.4236/blr.2016.71004>
5. Новикова Е.А., Шумилин С.Ф. Следственная и оперативно-розыскная деятельность: интеграция или взаимодействие // Судебная власть и уголовный процесс. 2018. № 2. С.86
6. Квачевский А. Об уголовном преследовании, дознании и предварительном исследовании преступлений по судебным уставам 1864 года. Теоретическое и практическое руководство. СПб., 1867. 4. 2. С. 105 citat după Новикова Е.А., Шумилин С.Ф. Следственная и оперативно-розыскная деятельность: интеграция или взаимодействие // Судебная власть и уголовный процесс. 2018. № 2. С.87
7. Устав уголовного судопроизводства от 20 ноября 1864 г. // <https://constitution.garant.ru/history/act1600-1918/3137/>
8. Карягина О.В. История становления института дознания в уголовном процессе России. Вестник Таганского института управления и экономики N.1/2016. С.65-67.
9. Бедняков Д.И. Непроцессуальная информация и расследование преступлений. М., 1981. С. 68-126 citat după Новикова Е.А., Шумилин С.Ф. Следственная и оперативно-розыскная деятельность: интеграция или взаимодействие // Судебная власть и уголовный процесс. 2018. № 2. С.90.
10. Вольнский А.Ф. Уголовное судопроизводство, задачи и социальные функции криминалистики в его реформировании // Актуальные проблемы теории и практики уголовного судопроизводства и криминалистики: вопросы современной криминалистики: сб. ст. М., 2004. Ч. 2. С.5
11. Баранов А.М. Обеспечение законности в досудебном производстве по уголовным делам. Омск, 2006. С.160
12. Соколов А.Н. К вопросу о специальных следственных действиях // Законы России: опыт, анализ, практика. 2011. № 2. С. 59-64.
13. Ковтун Н.Н. Негласные следственные (розыскные) действия УПК Украины как легитимные процессуальные средства доказывания // Уголовное судопроизводство. 2013. № 4. С. 26.
14. Мазунин Я.М., Мазунин П.Я. Негласная деятельность следователя: пора признать данность // Юридическая наука и правоохранительная практика. 2015. № 1 (31). С. 139.
15. Астафьев Ю.В. «Специальные» следственные действия : к проблеме включения оперативно-розыскных мероприятий в УПК РФ // Вестник Воронеж. гос. ун-та. Серия: Право. 2013. № 1. С. 303.
16. Шейфер С.А. Следственные действия - правомерны ли новые трактовки? Lex Russica. 2015. № 10. С. 121 // <https://www.twirpx.com/file/2131869/>
17. Гинзбург, Александр Я. 2013. «Читая проект Уголовно-процессуального кодекса Республики Казахстан. О так называемых „негласных следственных действиях”. Глава 30 проекта УПК РК (от 28 февраля

- 2013 г.) (в порядке обсуждения)». Сетевое издание «Zakon.kz» 26 марта. Дата обращения 13 сентября, 2018. <https://www.zakon.kz/4548079-chitaja-proekt-ugolovno-processualnogo.html> (vizitat la 02.02.2021); Гинзбург А. О так называемых «негласных следственных действиях. // <https://www.zakon.kz/4568011-o-tak-nazyvaemykh-neglasnykh.html> (vizitat la 02.02.2021).
18. Новикова Е.А., Шумилин С.Ф. Следственная и оперативно-розыскная деятельность: интеграция или взаимодействие? // Судебная власть и уголовный процесс. 2018. № 2. С. 92.
  19. Ахпанов А.Н., Хан А.А. О СООТНОШЕНИИ ГЛАСНЫХ И НЕГЛАСНЫХ СЛЕДСТВЕННЫХ ДЕЙСТВИЙ В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН. Вестник Института законодательства РК. №4 (45) 2016. Уголовное право и уголовный процесс. С.132 // <https://cyberleninka.ru/article/n/o-sootnoshenii-glasnyh-i-neglasnyh-sledstvennyh-deystviy-v-ugolovnom-protsesse-respubliki-kazahstan>
  20. Accentuăm, în acest caz, asupra timpului trecut, nu prezent sau viitor, al faptei care sub aspect penal este considerată infracțiune și în baza căreia se pornește urmărirea penală. Pregătirea de infracțiune poate servi drept temei de pornire a urmăririi penale doar în cazul în care acțiunile preparatoare au fost sistate independent de voința făptașului.
  21. Кушнир И.В. Соотношение уголовно-процессуальной и оперативно-розыскной деятельности // <http://be5.biz/pravo/u021/04.html>
  22. Acest principiu este reflectat chiar în art.1 al CPP, menționându-se „...orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată”.

Despre autor:**Boris GLAVAN,**

*doctor în drept, conferențiar universitar
al Catedrei „Investigații operative și securitate
informațională” a Academiei „Ștefan cel
Mare” a MAI al Republicii Moldova
e-mail: gba74@rambler.ru*

About author:**Boris GLAVAN,**

*PhD, associate professor
at the Chair “Special Investigation Activity and
Anti-Corruption” of the Academy “Ștefan cel Mare”
of the MIA
e-mail: gba74@rambler.ru*

CZU 343.346.5

DOI 10.5281/zenodo.5069446

ANALIZA JURIDICO- CONTRAVENȚIONALĂ A FAPTEI DE CONDUCERE A VEHICULULUI ÎN STARE DE EBRIETATE

Vitalie IONAȘCU,
doctor în drept, conferențiar universitar

LEGAL-CONTRAVENTIONAL ANALYSIS OF THE ACT OF DRUNK DRIVING

Vitalie IONAȘCU,
PhD, Associate Professor

Starea gravă a lucrurilor în domeniul siguranței traficului rutier determină intervenția fermă a statului în vederea prevenirii și combaterii eficiente, în special, a faptelor de conducere în stare de ebrietate, care s-a adeverit a fi una dintre principalele cauze ale accidentelor rutiere.

În acest context statul a instituit răspunderea pentru acest tip de comportament deviant, încriminând faptele de conducere a vehiculului în stare de ebrietate cu grad minim, predarea conducerii lui către o persoană care se află în stare de ebrietate, la art. 233 Cod contravențional al Republicii Moldova.

O analiză profundă a structurii și a conținutului art. 233 din Codul contravențional ne-a permis să ne formăm opinia că autorul normei a fost prost inspirat, a admis mai multe erori și carențe tehnico-legislative, a neglijat cerințele de bază pe care trebuie să le întrunească actele normative, ceea ce a determinat o interpretare și aplicare defectuoasă a normei respective.

Cuvinte-cheie: stare de ebrietate, conducere, vehicul, trafic rutier, securitate, privare, alcool, droguri, accident în trafic, dereglarea psihofuncțională, permis de conducere.

The grave situation in the field of road traffic safety determines the firm intervention of the state in order to prevent and combat effectively, in particular, the acts of drunk driving, which has been confirmed to be one of the main causes of road accidents.

In this context, the state established the responsibility for this type of deviant behavior, incriminating the facts of driving the vehicle in a state of alcohol drunkenness with a minimum degree, handing it over a person who is in a state of alcohol drunkenness, at art. 233 The Contravention Code of the Republic of Moldova.

A profound analysis of the structure and content of article 233 of the Contravention Code allowed us to form the opinion that the author of the norm was badly inspired, admitted several errors and technical-legislative deficiencies, and neglected the basic requirements that must meet the normative acts, which determined a misinterpretation and misapplication of that rule.

Keywords: drunkenness, driving, vehicle, road traffic, security, deprivation, alcohol, drugs, traffic accident, psychofunctional disorder, driving license.

Introducere. Conducerea unui vehicul în stare de ebrietate este una dintre cauzele de bază ale multor accidente în urma cărora foarte multe persoane au avut de suferit sau chiar și-au pierdut viața. Astăzi asistăm la multe cazuri și situații în care conducătorii auto în stare de ebrietate își riscă viața, punând în pericol viața și sănătatea pasagerilor și a altor participanți la traficul rutier.

Zilnic vizualizăm știri cu titluri de genul „În acest weekend, polițiștii au depistat peste 1600

Introduction. Drunk driving is one of the basic causes of many accidents in which a lot of people have suffered or even lost their lives. Today we are witnessing numerous cases and situations in which drunk drivers risk their lives, endangering the lives and health of passengers and other road traffic participants.

Every day we watch news with headlines like “This weekend, the police found over 1600 traffic violations. In 49 cases, drivers were caught of

de încălcări rutiere. În 49 de cazuri, șoferii au fost surprinși în stare de ebrietate la volan, informează Inspectoratul Național de Securitate Publică” [1] sau „Peste 60 de șoferi în stare de ebrietate documentați în acest week-end în Moldova. 50 dintre ei în stare de ebrietate avansată” [2].

Datele statistice oficiale ale poliției pentru anul 2020, pentru primele 9 luni ale anului, au relevat 4120 de cazuri de conducere a vehiculului în stare de ebrietate, care au crescut cu 666 de cazuri sau 19,3% comparativ cu primele 9 luni ale anului 2019. Raportul cauzelor contravenționale din totalul cazurilor confirmate de conducere a vehiculelor de către persoane aflate în stare de ebrietate alcoolică este de 19,68%, iar a cauzelor penale de 80,31% [2].

Starea gravă a lucrurilor de fapt determină necesitatea intervenției ferme a statului în vederea prevenirii și combaterii eficiente a acestor categorii de fapte ilicite.

Un instrument eficient în contextul prevenirii și combaterii conducerii vehiculelor în stare de ebrietate este legea contravențională, cea care are scopul de bază de a apăra drepturile și libertățile legitime ale persoanei, apăra proprietatea, ordinea publică, alte valori ocrotite de lege, în soluționarea cauzelor contravenționale, precum și în prevenirea săvârșirii de noi contravenții [7, art. 3].

În acest context statul a instituit răspunderea pentru acest tip de comportament deviant, încriminând faptele de conducere a vehiculului sub influența alcoolului ori în stare de ebrietate produsă de alcool ce depășește gradul maxim admisibil stabilit de lege, predarea conducerii lui către o persoană care se află sub influența alcoolului ori în stare de ebrietate produsă de alcool sau de alte substanțe, la art. 233 Cod contravențional al Republicii Moldova.

Metodologia cercetării. La baza elaborării cercetării au fost utilizate numeroase metode și principii. Au fost utilizate următoarele metode: *metoda analizei, metoda documentară, metoda studiului comparat, metoda logică* etc..

Analiza profundă a tuturor aspectelor și conceptelor a fost posibilă datorită aplicării următoarelor principii: *principiul științific, principiul*

drunken driving, informs the National Inspectorate of Public Safety” [1] or “*Over 60 drunk drivers were recorded this weekend in Moldova. 50 of them in an advanced state of alcohol drunkenness*” [2].

Official police statistics for 2020, for the first 9 months of the year, revealed 4120 cases of drunken driving, which increased by 666 cases or 19.3% compared to the first 9 months of 2019. The ratio of contravention cases out of the total confirmed cases of driving vehicles by persons in a state of alcohol intoxication is 19.68% and of criminal cases 80.31% [2].

The grave situation determines the need for a firm state intervention in order to effectively prevent and combat these categories of illegal acts.

An effective tool in the context of preventing and combating drunk driving is the contravention law, which has the basic purpose of defending the legitimate rights and freedoms of the person, property, public order, other values protected by law, in solving contravention cases, as well as in the prevention of committing new contraventions [7, art. 3].

In this context, the state has established the responsibility for this type of deviant behavior, incriminating the acts of driving a vehicle under the influence of alcohol or in a state of drunkenness produced by alcohol exceeding the maximum permissible degree established by law, handing the driving over a person under the influence of alcohol or in a state of drunkenness produced by alcohol or other substances, at art. 233 The Contravention Code of the Republic of Moldova.

Research methodology. Numerous methods and principles have been used to elaborate this investigation. The following methods were used: *analysis method, documentary method, comparative study method, logical method* etc.

The in-depth analysis of all aspects and concepts was possible due to the application of the following principles: *the scientific principle, the principle of objectivity and the dialectical principle.*

Main research ideas. As it was mentioned, in the context of preventing and counteracting the illegal acts of drunk driving, the state has instituted special legal measures of penal and con-

obiectivității precum și principiul dialectic.

Idei principale ale cercetării. După cum s-a menționat, în contextul prevenirii și contracarării faptelor ilegale de conducere a vehiculelor în stare de ebrietate, statul a instituit măsuri juridice speciale de ordin penal și contravențional.

Acest articol este dedicat elucidării înțelesurilor din conținutul dispoziției normei prevăzute de art. 233 CC al RM, care s-a adevărit a fi una ambiguă și contrară exigențelor prevăzute în Legea Republicii Moldova cu privire la actele normative [11] conform căreia:

„a) conținutul proiectului se expune într-un limbaj simplu, clar și concis, pentru a se exclude orice echivoc, cu respectarea strictă a regulilor gramaticale, de ortografie și de punctuație;

b) într-o frază este exprimată o singură idee;

c) terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi;

d) noțiunea se redă prin termenul respectiv, evitându-se definiția acesteia sau utilizarea frazeologică, aceleași noțiuni se exprimă prin aceiași termeni;

e) se interzice folosirea neologismelor dacă există sinonime de largă răspândire. În cazul în care se impune folosirea unor termeni și expresii din alte limbi, se indică, după caz, corespondentul acestora în limba română;

f) se evită folosirea regionalismelor, a cuvintelor și expresiilor nefuncționale, idiomatice, care nu sunt utilizate sau cu sens ambiguu;

g) se evită tautologiile juridice;

h) se utilizează, pe cât este posibil, noțiuni monosemantice, în conformitate cu terminologia juridică. Dacă un termen este polisemantic, sensul în care este folosit trebuie să decurgă cu claritate din text;

i) exprimarea prin abrevieri a unor denumiri sau termeni se poate face numai după explicarea acestora în text, la prima folosire;

j) verbele se utilizează, de regulă, la timpul prezent” [11, art. 54].

travention nature.

This article is dedicated to elucidate the meanings from the content of the provision of the norm provided by art. 233 the CC of the Republic of Moldova, which proved to be ambiguous and contrary ones to the requirements of the Law of the Republic of Moldova on normative acts [11] according to which:

“a) the content of the project is presented in a simple, clear and concise language, in order to exclude any ambiguity, with strict observance of the grammar, spelling and punctuation rules;

b) a single idea is expressed in a sentence;

c) the terminology used is constant, uniform and corresponds to that used in other normative acts, in the legislation of the European Union and in other international instruments to which the Republic of Moldova is a party, in compliance with the provisions of this law;

d) the notion is rendered by the respective term, avoiding its definition or phraseological use, the same notions are expressed by the same terms;

e) it is forbidden to use neologisms if there are other widespread synonyms. If it is necessary to use terms and expressions from other languages, indicate, where appropriate, their correspondent in Romanian;

f) the use of regionalisms, non-functional, idiomatic, unused or ambiguous words and expressions is avoided;

g) legal tautologies are avoided;

h) monosemantic notions are used, as far as possible, in accordance with legal terminology. If a term is polysemous, the meaning that is used must be clear from the text;

i) the expression by abbreviations of some names or terms can be done only after their explanation in the text, at the first use;

j) verbs are usually used in the present tense” [11, art. 54].

In this sense, the Contravention Code of the Republic of Moldova incriminates the acts of driving the means of transport in the state of drunkenness with a minimum degree on art. 233. This article is composed of three distinct contravention components, provided in par. (1), (2),

În această ordine de idei, Codul contravențional al RM încriminează faptele de conducere a mijloacelor de transport în stare de ebrietate cu grad minim la art. 233. Acest articol este compus din trei componente de contravenție distincte, prevăzute la alin. (1), (2), (2¹), și trei forme agravante prevăzute la alin. (2²), (3) și (4) [7, art. 233].

Obiectul juridic nemijlocit al contravenției prevăzute la art. 233 CC al RM îl constituie relațiile sociale ce țin de securitatea circulației și a exploatarea vehiculelor, ca parte componentă a securității și ordinii publice, condiționată de neadmiterea la circulația rutieră a persoanelor în stare de ebrietate produsă de alcool sau de alte substanțe, dacă aceste fapte nu constituie infracțiune.

Latura obiectivă a contravenției prevăzute la art. 233 alin. (1) CC al RM se manifestă prin acțiunea de conducere a vehiculului de către o persoană care se află sub influența alcoolului ori în stare de ebrietate produsă de alcool ce depășește gradul maxim admisibil stabilit de lege, dacă fapta nu constituie infracțiune [8].

Unul dintre elementele de bază ale laturii obiective este acțiunea de a conduce vehiculul. Analizând practica judiciară constatăm că unii judecători consideră că „conducerea vehiculului reprezintă o acțiune continuă care începe din momentul punerii în mișcare a motorului și se sfârșește odată cu stoparea acestuia” [12]. Nu putem susține această opinie deoarece prin punerea în mișcare a motorului nu se determină momentul apariției pericolului social al aceste-i contravenții, iar regulile de circulație nu sunt încălcate deoarece vehiculul nu participă la circulația propriu-zisă.

Considerăm că conducerea vehiculului este acea operație tehnică prin care o persoană pune în mișcare mijlocul de transport și îl dirijează potrivit scopurilor urmărite. Deci este deplasare a vehiculului aflarea acestuia în mișcare. Cât timp vehiculul nu a pornit din loc, nu se poate vorbi despre o conducere a acestuia. În același timp, distanța parcursă în timpul conducerii este irelevantă pentru existența contravenției prevăzute la alin.(1) art. 233 CC al RM. Trebuie să se rețină existența unei activități de conducere, atunci când

(2¹), and three aggravated forms provided in par. (2²), (3) and (4) [7, art. 233].

The exact legal object of the contravention provided in art. 233 the CC of the Republic of Moldova is the social relations related to traffic safety and vehicle usage, as a component of security and public order, conditioned by the non-admission to road traffic of persons in the state of drunkenness produced by alcohol or other substances, if these deeds does not constitute an offence.

The objective aspect of the contravention provided in art. 233 par. (1) the CC of the Republic of Moldova is manifested by the action of driving the vehicle by a person who is under the influence of alcohol or in a state of drunkenness produced by alcohol that exceed the maximum allowable degree established by law, if the deed does not constitute a crime [8].

One of the basic elements of the objective side is the action of driving the vehicle. Analyzing the judicial practice, we find out that some judges consider that “driving a vehicle is a continuous action that begins when the engine is started and ends when it stops” [12]. We cannot support this opinion because starting the engine does not determine the moment of the social danger occurrence of this contravention, and the traffic rules are not violated because the vehicle does not participate in the traffic properly.

We consider that the driving of the vehicle is that technical operation by which a person sets in motion the mean of transport and directs it according to the aims pursued. Hence it is considered vehicle displacement the vehicle being in moving. As long as the vehicle has not started, it is not possible to talk about driving it. At the same time, the distance travelled during driving is irrelevant for the existence of the contravention provided in paragraph (1) art. 233 the CC of the Republic of Moldova. The existence of a driving activity must be borne in mind when the driver or the person was found parked with the mean of transport, but it is clear from the evidence that before he stopped he drove the vehicle in those conditions. It is a driving activity to steer and handle the vehicle in order to start the engine. Likewise,

conducătorul sau persoana a fost găsită în timp ce staționa cu mijlocul de transport, însă din probele administrate rezultă neîndoiește că înainte de a se fi oprit el a condus vehiculul în acele condiții. Constituie o activitate de conducere dirijarea și manevrarea unui vehicul împins cu mâna, în scopul de a porni motorul. La fel, în situația tractării, în scopul de a fi pornit motorul, cel aflat la volanul vehiculului remorcat efectuează o activitate de conducere propriu-zisă. Se consideră conduce și dirijarea unui vehicul ce se deplasează pe o șosea, în pantă, coborând, în virtutea inerției, nu prin acționarea dispozitivului mecanic de propulsie.

O altă noțiune de bază care necesită a fi elucidată în contextul dat este cea de „vehicul”.

Conform prevederilor RCR [9] și Legii privind siguranța traficului rutier [5] vehiculul este definit drept „sistem mecanic, cu sau fără autopropulsie, destinat transportului de persoane și bunuri sau echipat cu mecanisme care pot executa anumite lucrări”. În această ordine de idei, noțiunea de vehicul include bicicleta (tricycle), ciclomotorul, motocicletă, cvadriciclu, autovehiculul (inclusiv tractorul) destinat executării unor lucrări de construcții, agricole, silvice sau a altor activități.

Legea penală operează cu noțiuni mai vechi cum ar fi „mijloc de transport” pe care legiuitorul nu le definește în RCR și Legea privind siguranța traficului rutier. În sensul legii penale „prin mijloace de transport se înțeleg toate tipurile de automobile, tractoare și alte tipuri de mașini autopropulsate, tramvaiele și troleibuzele, precum și motocicletele și alte mijloace de transport mecanice” [3, art. 132].

Considerăm că această noțiune este una învechită, ba chiar o greșeală de stil a limbii române, fiind o calchiere din limba rusă „транспортные средства”. Prin urmare, optăm pentru unificarea utilizării noțiunii de vehicul atât în legea contravențională, cât și în cea penală.

În continuare, cerința esențială pentru întregirea faptei prejudiciabile prevăzute la alin. (1) art. 233 CC al RM este ca, în timpul conducerii vehiculului, făptuitorul să se afle în stare de ebrietate alcoolică cu grad minim

În genere, stare de ebrietate este cea survenită în urma consumului de alcool, droguri și/sau

în cazul tractării, în order to start the engine, the person behind the wheel of the towed vehicle performs a proper driving activity. It is considered to be driving and steering a vehicle moving on a road, slope, descending, by virtue of inertia, not by operating the mechanical propulsion device.

Another basic notion that needs to be elucidated in this context is that of “vehicle”.

According to the provisions of RTR [9] and the Law on traffic road safety [5], the vehicle is defined as “mechanical system, with or without self-propulsion, intended for the transporting persons and goods or equipped with mechanisms that can perform certain works”. In this sense, the notion of vehicle includes bicycle (tricycle), moped, motorcycle, quadricycle, motor vehicle (including tractor) intended for the execution of construction, agricultural, forestry or other activities.

The criminal law operates with older notions such as “mean of transport” which the legislator does not define in the RTR and the Law on traffic road safety. In the sense of the criminal law, “means of transport denote all types of cars, tractors and other types of self-propelled cars, trams and trolleybuses, as well as motorcycles and other mechanical means of transport” [3, art. 132].

We consider that this notion is an outdated one, even a stylistic mistake of the Romanian language, being a calque from the Russian language “транспортные средства”. Therefore, we opt for the unification of the use of the notion of vehicle in both the contravention and the criminal law.

Onward, the essential requirement for completing the prejudicial deed provided in par. (1) art. 233 the CC of the Republic of Moldova is that, while driving the vehicle, the perpetrator should be in a state of alcohol drunkenness with a minimum degree.

In general, a state of drunkenness is that which occurs as a result of the consumption of alcohol, drugs and/or other substances that cause drunkenness and which results in the psychofunctional disorder of the body [8, point 2].

By a state of alcohol drunkenness that exceeds the maximum degree allowed by the Government, if deeds do not constitute a crime, it is understood the condition of the person who has

alte substanțe ce provoacă ebrietate și care are drept urmare dereglarea psihofuncțională a organismului [8, pct. 2].

Prin stare de ebrietate alcoolică ce depășește gradul maxim admis de Guvern, dacă fapte nu constituie infracțiune se înțelege starea persoanei care are în sânge concentrația de alcool de la 0,3 până la 0,5 g/l, și concentrația vaporilor de alcool în aerul expirat de la 0,15 până la 0,3 mg/l [8, pct. 3].

În conformitate cu prevederile RCR [9], punctul 14 lit.(b) conducătorului de vehicul îi este interzis să încredințeze conducerea autovehiculului unei persoane care nu posedă permis de conducere de categoria (subcategoria) respectivă (cu excepția cazurilor în care se efectuează instruirea în conducere, în conformitate cu punctul 108 RCR, sau care se află în stare de ebrietate, sub influența drogurilor ori altor substanțe contraindicate, sub influența preparatelor medicamentoase care provoacă reducerea reacției, este bolnavă, traumatizată sau într-o stare avansată de oboseală de natură să-i afecteze capacitatea de conducere. În același context, RCR, la pct. 126 alin.(1) obligă persoanele responsabile de exploatarea și starea tehnică a vehiculelor să nu admită la conducerea vehiculelor persoane care nu posedă permis de conducere de categoria (subcategoria) respectivă, nu au fost supuse testului psihofiziologic și medical, sunt în stare de ebrietate, sub influența drogurilor sau a altor substanțe contraindicate, sub influența preparatelor medicamentoase care provoacă reducerea reacției, sânt bolnave, traumatizate sau se află într-o stare avansată de oboseală de natură să le afecteze capacitatea de conducere [9, pct. 14].

Dorim să atragem atenția că unele prevederi din RCR, pct. 14, lit. (b) și pct. 126 alin.(1) sunt neclare, interpretabile și confuze, pentru neonorarea cărora legiuitorul nu prevede răspundere juridică (penală sau contravențională) cum ar fi „conducerea/ predarea unei persoane... sub influența drogurilor sau a altor substanțe contraindicate, sub influența preparatelor medicamentoase care provoacă reducerea reacției, sunt bolnave, traumatizate sau se află într-o stare avansată de oboseală de natură să le afecteze capacitatea de conducere”. Prin

in his blood the concentration of alcohol from 0.3 to 0.5 g/l, and the concentration of alcohol vapors in the expired air from 0.15 to 0.3 mg/l [8, point 3].

In accordance with the provisions of the RTR [9], point 14 of the lit. (b) the driver of the vehicle is prohibited to entrust driving the car to a person who does not hold a driving license of that category (subcategory) (unless driving training is performed, in accordance with paragraph 108 of the RTR, or who is in the state of drunkenness, under the influence of drugs or other contraindicated substances, under the influence of medicines which cause a reaction reduction, is sick, traumatized or in an advanced state of fatigue that may affect his ability to drive. In the same context, the RTR, in point 126 paragraph (1) obliges the persons responsible for the usage and technical condition of the vehicles not to admit to driving persons who do not hold a driving license of the respectively category (subcategory), have not been subjected to a psychophysiological and medical test, are in a state of drunkenness, under the influence of drugs or other contraindicated substances, under the influence of medicines which cause a reaction reduction, are sick, traumatized or in an advanced state of fatigue that may affect his ability to drive. [9, point. 14].

We would like to point out that some provisions of the RTR, point 14, lit. (b) and point 126 (1) are unclear, interpretable and confusing, for the non-fulfilment of which the legislator does not provide legal liability (criminal or contravenational) such as “driving/handing it over a person ... *under the influence of drugs or other contraindicated substances, under the influence of medicines which cause a reduction in the reaction, are sick, traumatized or are in an advanced state of fatigue that may affect his ability to drive*”. Therefore, although the terms used in general are clear, they become unclear in relation to the process of driving a vehicle, such as the following notions: “*under the influence of ...*”, “*contraindicated substances*”, “*sick*”, “*traumatized*”, “*advanced state of fatigue*” etc. From the content of these provisions we do not identify certain limits, definitions or certain special elements of reference that would provide clarity to

urmare, deși termenii utilizați la general sunt clari, devin neclari în raport cu procesul de conducere a unui vehicul, cum ar fi următoarele noțiuni: „*sub influența...*”, „*substanțe contraindicate*”, „*bolnav*”, „*traumatizată*”, „*stare avansată de oboseală*” etc. Din conținutul acestor prevederi nu identificăm anumite limite, definiții sau anumite elemente speciale de reper care ar oferi claritate sintagmelor utilizate. Autorul nu a stabilit clar care sunt limitele de intensitate a influenței substanțelor interzise, nu a specificat ce fel de substanțe contraindicate și nu a specificat pentru ce sunt contraindicate, nu a precizat despre care boli este vorba, în ce măsură și grad sunt traumatizate persoanele, utilizând arbitrar și noțiunea de „*stare avansată de oboseală*”, în situația în care nu sunt stabilite metodologii de stabilire a nivelurilor de oboseală a conducătorilor auto. Astfel, putem afirma că autorul a ignorat în mod absolut exigențe pe care trebuie să le întrunească un act normativ [8, pct. 3].

În aceeași ordine de idei, constatăm că autorul normei prevăzute de art. 233 alin. (1) CC al RM utilizează expresia cu elemente de ambiguitate „*sub influența alcoolului ori în stare de ebrietate produsă de alcool ce depășește gradul maxim admisibil stabilit de lege, dacă fapta nu constituie infracțiune*”. Imprecizia o determină anume sintagma „*sub influența alcoolului*”. Aceasta nu este definită în nici un act normativ al Republicii Moldova, mai mult ca atât, autorul normei nu prevede anumite precizări ale influenței alcoolului. Prin urmare, această formulare are un caracter interpretativ și nu permite efectuarea unei calificări juridice concrete în special în contextul normei analizate.

Presupunem că autorul normei s-a inspirat inoportun și necorespunzător din legea penală a României care incriminează la art. 336 fapta de „*Conducerea unui vehicul sub influența alcoolului sau a altor substanțe*” [10, art. 336], prin urmare, se propune excluderea din conținutul art. 233 sintagma „*sub influența alcoolului*”.

Totodată, ne exprimăm dezacordul referitor la utilizarea sintagmei „*starea de ebrietate produsă de alcool ce depășește gradul maxim admisibil de lege dacă fapta nu constituie infracțiune*”. Aceasta poate fi înlocuită cu o expresie mai simplă „*sta-*

the phrases used. The author did not clearly establish the limits of intensity of the influence of banned substances, did not specify what kind of contraindicated substances and did not specify what they are contraindicated, did not specify what diseases are involved, to what extent and degree are traumatized persons, arbitrarily using the notion of “*advanced state of fatigue*”, in the situation when methodologies for establishing the levels of fatigue of drivers are not established. Thus, we can say that the author has completely ignored the requirements that a normative act must meet [8, point 3].

According to the same ideas, we find out that the author of the norm provided by art. 233 paragraphs (1) The CC of the Republic of Moldova uses the expression with elements of ambiguity, “*under the influence of alcohol or in a state of drunkenness produced by alcohol that exceeds the maximum admissible degree established by law, if the deed does not constitute a crime*”. Inaccuracy is determined by the phrase “*under the influence of alcohol*”. This is not defined in any normative act of the Republic of Moldova; moreover, the author of the norm does not provide certain clarifications of the influence of alcohol. Therefore, this wording is of an interpretative nature and does not allow a concrete legal qualification to be made, especially in the context of the analyzed norm.

We suppose that the author of the norm was inopportunist and inappropriately inspired by the criminal law of Romania, which incriminates art. 336 the act of “*Driving a vehicle under the influence of alcohol or other substances*” [10, art. 336], therefore, it is proposed to exclude from the content of art. 233 the phrase “*under the influence of alcohol*”.

At the same time, we express our disagreement regarding the use of the phrase “the state of drunkenness produced by alcohol that exceeds the maximum permissible by law degree if the act does not constitute a crime”. It can be replaced with a simpler expression “*state of alcoholic drunkenness with minimum degree*”, in accordance with the regulations in force [8]. Thus, we opt for this substitution in the entire content of art. 233 the

re de ebrietate alcoolică cu grad minim”, conformă actelor normative în vigoare [8]. Astfel, optăm pentru această substituție în tot conținutul art. 233 CC al RM, ceea ce ar contribui la caracterul simplu, clar și concis al normei.

Latura subiectivă a contravenției prevăzute de art. 233 alin. (1) se caracterizează prin vinovăție sub formă de intenție sau imprudență în conformitate cu art. 14 CC al RM.

Caracterul intenționat este atunci când conducătorul de vehicul își dă seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sale și dorește să conducă vehiculul și îl conduce aflându-se în stare de ebrietate alcoolică cu grad minim de ebrietate. Accentuăm, conducătorul dorește nu pur și simplu să conducă vehiculul dar dorește să-l conducă, dându-și seama că se află în starea descrisă în dispoziția alin. (1) al art. 233 CC al RM și îl conduce.

Forma imprudenței poate exista în ipoteza în care conducătorul de vehicul după o anumită perioadă de timp după ce a consumat băuturi alcoolice, consideră că este în stare trează și purcede la conducerea vehiculului, dar concentrația de alcool în sânge încă depășește gradul maxim admisibil stabilit de lege, fapt despre care conducătorul nu cunoaște deși putea și trebuia să se asigure că a trecut o perioadă suficientă pentru ca concentrația de alcool să se reducă sub limitele admisibile.

Subiectul contravenției prevăzute la art. 233 alin. (1) CC al RM este persoana fizică ce a atins vârsta de 16 ani, se află în stare de responsabilitate [7, art. 17¹] în momentul în care conduce vehiculul și dispune de dreptul special de a conduce vehiculul.

Latura obiectivă în cazul contravenției prevăzute de art. 233 alin. (2) se manifestă prin acțiunea de predare cu bună știință a conducării vehiculului către o persoană care se află sub influența alcoolului ori în stare de ebrietate produsă de alcool ce depășește gradul maxim admisibil stabilit de lege sau în stare de ebrietate produsă de substanțe stupefiante și/sau de alte substanțe cu efecte similare, dacă fapta nu constituie infracțiune.

DEX-ul definește expresia „preda” drept

CC of the Republic of Moldova, which would contribute to the simple, clear and concise nature of the norm.

The subjective side of the contravention provided by art. 233 par. (1) is characterized by guiltiness in the form of intent or imprudence in accordance with art. 14 the CC of the RM.

The intentional nature is when the driver of the vehicle realizes the harmful nature of his action and wishes to drive the vehicle and drives it being in a state of alcohol drunkenness with a minimum degree of drunkenness. We emphasize, the driver does not simply want to drive the vehicle but wants to drive it, realizing that he is in the state described in the provision of par. (1) in art. 233 the CC of the Republic of Moldova and drives it.

A form of imprudence may exist if the driver, after a certain period of time of alcohol consumption, considers that he is awake and starts to drive, but the blood alcohol concentration still exceeds the maximum permissible degree established by law, the driver is unaware of this fact, although he could and should have ensured that a sufficient time passed to reduce the alcohol concentration below the permissible limits.

The subject of the contravention provided in art. 233 par. (1) The CC of the Republic of Moldova is a private individual who has reached the age of 16, is in a state of responsibility [7, art. 17¹] while is driving the vehicle and has the special right to drive the vehicle.

The objective aspect in the case of the contravention provided by art. 233 par. (2) is manifested by the act of knowingly handing the driving over a person who is under the influence of alcohol or is in a state of drunkenness produced by alcohol exceeding the maximum permissible degree established by law or is in a state of drunkenness produced by narcotic substances; and/or other substances with similar effects, if the act does not constitute an offense.

The explanatory dictionary of the Romanian language (EXD) defines the expression “to hand over” as the act of “giving an object to someone, a good that belongs to him by right or to which he must be responsible; to pass, to entrust, to remit,

acțiunea de „a da cuiva în primire un obiect, un bun care îi revine de drept sau de care trebuie să răspundă; a înmâna, a încredința, a remite, a transmite [14].

Predarea conducerii vehiculului presupune exprimarea acordului de către posesorul vehiculului pentru conducerea acestuia de către o altă persoană, care se află în stare de ebrietate. Acordul poate fi exprimat atât în mod expres, cât și tacit. Precizăm că pe lângă exprimarea acordului posesorului vehiculului este necesar să fie realizată și transmiterea în posesie propriu-zisă a vehiculului unei persoane aflate în stare de ebrietate.

Analizând dispoziția normei de la alin. (2), identificăm anumite sintagme pe care le considerăm eronate și irelevante pentru calificarea corectă a faptei și tragerea la răspundere a făptuitorului. Această normă prezintă mai multe acțiuni alternative de realizare a acestei contravenții, după cum urmează:

predare cu bună știință a conducerii vehiculului către o persoană care se află sub influența alcoolului, dacă fapta nu constituie infracțiune;

predare cu bună știință a conducerii vehiculului către o persoană care se află în stare de ebrietate produsă de alcool ce depășește gradul maxim admisibil stabilit de lege, dacă fapta nu constituie infracțiune;

predare cu bună știință a conducerii vehiculului către o persoană care se află în stare de ebrietate produsă de substanțe stupefiante și/sau de alte substanțe cu efecte similare, dacă fapta nu constituie infracțiune.

Accentuăm că prima variantă propusă de autorul normei „predare cu bună știință a conducerii vehiculului către o persoană care se află sub influența alcoolului, dacă fapta nu constituie infracțiune” are o formulare eronată deoarece este utilizată noțiunea „sub influența alcoolului” la care am făcut referire mai sus și precizarea „dacă fapta nu constituie infracțiune”. Considerăm important de a atrage atenția că la momentul realizării acestui studiu nu au existat infracțiuni în Codul penal al Republicii Moldova în dispoziția căreia să fie prezent aceste element sau sintagmă „sub influența alcoolului”.

Referitor la alternativa a doua și a tre-

to transmit” [14].

Handing over of the driving a vehicle implies the expression of an agreement by the owner of the vehicle for its driving by another person, who is in a state of drunkenness. The agreement may be expressed as expressly, as tacitly. We specify that in addition to the expressing consent of the vehicle owner, it is necessary to carry out the properly possession of the vehicle to a person in a state of drunkenness.

Analysing the provision of the norm from par. (2), we identify certain phrases that we consider erroneous and irrelevant for the correct qualification of the deed and the prosecution of the perpetrator. This rule sets out several alternative actions to implement this contravention, as follows:

1. knowingly handing the driving the vehicle over a person who is under the influence of alcohol, if the act does not constitute an offense;

2. knowingly handing the driving of the vehicle over a person who is in a state of drunkenness produced by alcohol that exceeds the maximum permissible degree established by law, if the act does not constitute a crime;

3. knowingly handing the driving of the vehicle over a person who is in a state of drunkenness produced by narcotic substances and/or other substances with similar effects, if the act does not constitute an offense.

We emphasize that the first option proposed by the author of the rule “*knowingly handing the driving of a vehicle over a person who is under the influence of alcohol, if the act does not constitute a crime*” has an erroneous wording because it uses the notion “*under the influence of alcohol*” referred above and the statement “*if the deed does not constitute a crime*”. We consider it is important to draw the attention of the fact that at the time of accomplishing this study there were no offenses in the Criminal Code of the Republic of Moldova in which this element or phrase “*under the influence of alcohol*” occurs.

Regarding the second and third alternatives, we observe that there are no similar versions of committing crimes. For example, in art. 2641 par. (2) PC of the Republic of Moldova is incrim-

ia, constatăm că nu există versiuni similare de săvârșire a unor infracțiuni. De exemplu, la art. 264¹ alin. (2) CP al RM este incriminată fapta de „predare cu bună știință a conducerii mijlocului de transport către o persoană care se află în stare de ebrietate, dacă această acțiune a provocat urmările indicate la art.264” și nu mai există alte versiuni de predare către o persoană care se află în stare de ebrietate produsă de substanțe stupefiante sau de alte substanțe.

Pornind de la definiția de „stare de ebrietate” propusă în regulamentul privind modul de testare alcoolică și examinare medicală pentru stabilirea stării de ebrietate și naturii ei, care presupune „stare survenită în urma consumului de alcool, droguri și/sau alte substanțe ce provoacă ebrietate și care are drept urmare dereglarea psihofuncțională a organismului” [8, pct. 2] se propune următoarea variantă a dispoziției pentru alin. (2) al art. 233 CC al RM, „Predarea cu bună știință a conducerii vehiculului către o persoană care se află în stare de ebrietate”. Această formulare s-ar sincroniza cu varianta infracțiunii prevăzute de art. 264¹ alin. (2) CP al RM, „predare cu bună știință a conducerii mijlocului de transport către o persoană care se află în stare de ebrietate, dacă această acțiune a provocat urmările indicate la art. 264”.

În continuare, elucidând părțile componente ale laturii obiective ale contravenției prevăzute de art. 233, alin. (2) CC al RM, statuăm că nu este necesar ca persoana care predă conducerea să fie în stare de ebrietate.

Pentru calificarea faptei în baza art. 233 alin. (2) CC al RM este important de stabilit dacă posesorul vehiculului predă benevol conducerea acestuia altei persoane, știind cu certitudine că ultimul se află în stare de ebrietate.

Latura subiectivă a contravenției prevăzute la art. 233 lin. (2) se caracterizează prin vinovăție sub formă de intenție. În cazul în care, fapta dată s-ar fi realizat prin imprudență aceasta nu ar fi fost considerată o contravenție deoarece lipsește elementul de bază „predare cu bună știință a conducerii”. În astfel de situații, agenții constatatori vor fi nevoiți și obligați să probeze în mod pertinent intenția posesorului anume asupra faptului că își dă seama de caracterul prejudiciabil al predă-

inated the act of “knowingly handing the mean of transport over a person who is in a state of drunkenness, if this action has caused the consequences indicated in art.264” and there are no other versions of handing over a person who is in a state of drunkenness produced by narcotic substances or other substances.

Starting from the definition of “state of drunkenness” proposed in the regulation regarding the manner of alcohol testing and medical examination to establish the state of drunkenness and its nature, which implies “the state arising from the consumption of alcohol, drugs and/or other substances that causes drunkenness and which has as a consequence the psychofunctional disorder of the body”[8, point 2] the following variant of the provision for par. (2) in art. 233 the CC of the Republic of Moldova is proposed, “Knowingly handing the vehicle over a person who is in a state of drunkenness”. This formulation would be synchronized with the variant of the crime provided by art. 264¹ par. (2) PC of the Republic of Moldova “knowingly handing the mean of transport over a person who is in a state of drunkenness, if this action has caused the consequences indicated in art. 264”.

Onward, elucidating the component parts of the objective aspect of the contravention provided by art. 233, par. (2) the CC of the Republic of Moldova, we settle that it is not necessary for the person handing over the driving to be in a state of drunkenness.

To qualify the deed based on art. 233 par. (2) The CC of the Republic of Moldova is important to establish whether the owner of the vehicle voluntarily hands its driving over another person, knowing with certainty that the latter is in a state of drunkenness.

The subjective aspect of the contravention provided in art. 233 lit. (2) is characterized by guiltiness in the form of intent. If the deed had been done recklessly, it would not have been considered a contravention because the basic element “knowingly handing over the driving” is missing. In such situations, the ascertaining agents will be obliged to prove in a pertinent manner the intention of the owner on the fact that he realizes the harmful nature of handing the driving the vehicle

rii conducerii vehiculului anume unei persoane în stare de ebrietate și admite în mod conștient survenirea acestui pericol. În caz contrar, nu vor putea trage la răspundere posesorul vehiculului pentru astfel de fapte.

Subiectul contravenției prevăzute la art. 233 alin. (2) CC al RM este persoana fizică, în stare de responsabilitate, care a atins vârsta de 16 ani în momentul săvârșirii contravenției, dispune de dreptul special de a conduce vehiculul și are calitate de posesor sau proprietar al vehiculului.

Latura obiectivă a contravenției prevăzute de art. 233 alin. (2¹) CC al RM se manifestă prin acțiunea de consum de alcool, de substanțe stupefiante și/sau de alte substanțe cu efecte similare de către conducătorul de vehicul implicat în accident rutier, până la testarea alcoolscoptică sau până la recoltarea probelor biologice în cadrul examenului medical în vederea stabilirii stării de ebrietate și a naturii ei, cu excepția consumului de medicamente cu efecte similare substanțelor psihotrope, după producerea accidentului de circulație și până la sosirea poliției la fața locului, dacă acestea au fost administrate de personal medical autorizat și au fost impuse de starea de sănătate.

Se prezumă că prin această normă a fost introdusă răspunderea contravențională a conducătorului de vehicul pentru nerespectarea obligației „să nu consume băuturi alcoolice sau droguri, precum și să nu administreze medicamente preparate în baza acestora până nu va fi supus testării alcoolscoptice, sau, după caz, examinării medicale și recoltării probelor biologice” [9, pct. 12.1, lit. h)] în cazurile de implicare a acestuia în accident rutier.

Considerăm că norma prevăzută la alin. (2¹) al art. 233 CC al RM este afectată de mai multe curențe tehnico-legislative, ceea ce pune în dificultate aplicarea ei. În primul rând, este necesar de specificat că latura obiectivă a acestei contravenții poate fi realizată prin mai multe acțiuni alternative, după cum urmează:

consum de alcool de către conducătorul de vehicul implicat în accident rutier până la testarea alcoolscoptică sau până la recoltarea probelor biologice în cadrul examenului medical în vederea stabilirii stării de ebrietate și a naturii;

over a drunk person and consciously admits the occurrence of this danger. Otherwise, they could not hold the owner of the vehicle for such acts.

The subject of the contravention provided in art. 233 par. (2) the CC of the Republic of Moldova is a private individual, in a state of responsibility, who has reached the age of 16 at the time of committing the contravention, has the special right to drive the vehicle and has the quality of a possessor or owner of the vehicle.

The objective aspect of the contravention provided by art. 233 par. (2¹) the CC of the Republic of Moldova is manifested by the action of alcohol consumption, narcotics and/or other substances with similar effects by the driver of a vehicle involved in a road accident, until the alcohol test or until the collection of biological samples during the examination in order to establish the state of drunkenness and its nature, except the use of medicines with effects similar to psychotropic substances, after the accident and until the arrival of the police at the scene, if they were administered by authorized medical personnel and were imposed by the state of health.

It is presumed that by this norm was introduced the contravention liability of the driver for non-compliance with the obligation, “not to consume alcoholic drinks or drugs, as well as not to administer medicines prepared on their basis until he is subjected to alcohol testing, or, by case, the medical examination and collection of biological samples” [9, point 12.1, letter h)] in cases of his involvement in a road accident.

We consider that the norm provided in par. (2¹) of art. 233 the CC of the Republic of Moldova is affected by several technical-legislative deficiencies, which makes it difficult to apply. Firstly, it is necessary to specify that the objective side of this contravention can be achieved through several alternative actions, as follows:

1. *consumption of alcohol by the driver of a vehicle involved in a road accident until the alcohol testing or until the collection of biological samples in the medical examination in order to establish the state of drunkenness and its nature;*

2. *consumption of narcotic substances by the driver of a vehicle involved in a road accident un-*

consum **de substanțe stupefiante** de către conducătorul de vehicul implicat în accident rutier până la testarea alcoolică sau până la recoltarea probelor biologice în cadrul examenului medical în vederea stabilirii stării de ebrietate și a naturii;

consum **de substanțe stupefiante și de alte substanțe** cu efecte similare de către conducătorul de vehicul implicat în accident rutier;

consum **de alte substanțe cu efecte similare** de către conducătorul de vehicul implicat în accident rutier cu excepția consumului de medicamente cu efecte similare substanțelor psihotrope, după producerea accidentului de circulație și până la sosirea poliției la fața locului, dacă acestea au fost administrate de personal medical autorizat și au fost impuse de starea de sănătate.

Analizând modalitățile de realizare a contravenției prevăzute la art. 233 alin. (2¹) CC al RM constatăm că obiectul nemijlocit al acestei componente de contravenții nu coincide cu obiectul nemijlocit al contravenției prevăzute de art. 233 CC al RM. În cazul componente de contravenție prevăzute la art. 233 CC al RM, drept obiect nemijlocit servesc relațiile sociale din domeniul siguranței traficului rutier condiționate de neadmiterea la circulația rutieră a persoanelor în stare de ebrietate produsă de alcool sau de alte substanțe, pe când în cazul contravenției prevăzute de art. 233, alin. (2¹) CC al RM obiectul nemijlocit al componente de contravenție îl constituie relațiile sociale care derivă din respectarea obligațiilor conducătorului de vehicul implicat în accident rutier și nu are nici o legătură cu admiterea/ neadmiterea la circulația rutieră a persoanelor în stare de ebrietate.

Astfel, locul incriminării faptei prevăzute la alin. (2¹) din art. 233 CC al RM trebuie să fie la art. 242 alin. (3) CC al RM al cărui obiect nemijlocit îl constituie relațiile sociale care apar din momentul provocării accidentului în traficul rutier.

Analizând în continuare norma prevăzută la alin. (2¹) al art. 233 CC al RM, constatăm utilizarea neuniformă a diferitor termeni cum ar fi „substanțe stupefiante”, „substanțe psihotrope” și „alte substanțe cu efect similar” la descrierea modalităților de realizare a contravenției. Prin ur-

til the alcohol testing or until the collection of biological samples during the medical examination in order to establish the state of drunkenness and its nature;

3. consumption of **narcotics and other substances** with similar effects by the driver of a vehicle involved in a road accident;

4. consumption of **other substances with similar effects** by the driver of a vehicle involved in a road accident with the exception of the use of medicines with similar effects to psychotropic substances, after the accident and until the arrival of the police at the scene, if they were administered by medical authorized staff and were imposed by the state of health.

Analysing the ways of achieving the contravention provided in art. 233 par. (2¹) the CC of the Republic of Moldova we establish that the direct object of this component of contraventions does not coincide with the direct object of the contravention provided by art. 233 the CC of the RM. In the case of the contravention component provided in art. 233 the CC of the Republic of Moldova, as a direct object serve the social relations in the field of road traffic safety conditioned by the non-admission to road traffic of persons in the state of drunkenness produced by alcohol or other substances, while in the case of contravention provided by art. 233, par. (2¹) the CC of the Republic of Moldova, the direct object of the contravention component is the social relations deriving from the observance of the obligations of the driver of a vehicle involved in a road accident and has nothing to do with the admission/non-admission to road traffic the drunk people.

Thus, the place of incrimination of the deed provided in par. (2¹) of art. 233 the CC of the Republic of Moldova must be at art. 242 par. (3) the CC of the Republic of Moldova whose direct object is the social relations that appear from the moment of causing the accident in road traffic.

Further analysis of the norm provided in par. (2¹) in art. 233 the CC of the Republic of Moldova, we find the non-uniform use of various terms such as “narcotic substances”, “psychotropic substances” and “other substances with similar effect” in describing the ways of contravention achieving. Therefore, it is required to use a term

mare se cere a utiliza un termen acceptat în legea penal cum ar fi „*droguri, precursori, etnobotanice și analogii acestor*” [3, art. 134¹].

În aceeași ordine de idei, ne exprimăm dezacordul față de formulările 3 și 4 ale modalităților de realizare a contravenției prevăzute de art. 233, alin. (2¹).

În cazul săvârșirii contravenției prin „consum **de substanțe stupefiante și de alte substanțe** cu efecte similare de către conducătorul de vehicul implicat în accident rutier” nu este clară argumentarea legiuitorului de a combina cumulativ elementele „**de substanțe stupefiante și de alte substanțe**” din moment ce prevede a patra modalitate „...consum de alte substanțe cu efecte similare...”.

Prin urmare, considerăm că această modalitate a treia trebuie exclusă.

Referitor la cea de a patra modalitate manifestată prin „consum de alte substanțe cu efecte similare de către conducătorul de vehicul implicat în accident rutier cu excepția consumului de medicamente cu efecte similare substanțelor psihotrope, după producerea accidentului de circulație și până la sosirea poliției la fața locului, dacă acestea au fost administrate de personal medical autorizat și au fost impuse de starea de sănătate”, avem la fel o apreciere critică deoarece sunt utilizați termeni și sensuri care determină ambiguități.

Respectiv, în aceeași normă legiuitorul utilizează termeni cum ar fi „*accident rutier*” și „*accident de circulație*”, ceea ce ar presupune același sens dar apare întrebarea de ce au fost folosiți termeni diferiți.

În acest context, RCR [9, pct. 7] și Legea cu privire la siguranța traficului rutier [5, art. 2] operează cu noțiunea de „*accident în trafic rutier*”. Prin urmare, ar fi necesar de unificat această terminologie pentru a exclude interpretările arbitrare și ambiguitățile care pot apărea în procesul de interpretare și aplicare a legii.

Totodată, analizând a patra modalitate de realizare a contravenției prevăzute de art. 233 alin. (2¹) CC al RM, identificăm o anumită excepție „*cu excepția consumului de medicamente cu efecte similare substanțelor psihotrope, după producerea accidentului de circulație și până la sosirea*

accepted in criminal law such as “*drugs, precursors, ethnobotanicals and their analogues*” [3, art. 134¹].

In the same order, we express our disagreement with the formulations 3 and 4 of the methods of accomplishing the contravention provided by art. 233, par. (2¹).

In the case of committing the contravention by “*consumption of **narcotic substances and other substances** with similar effects by the driver of a vehicle involved in a road accident*” it is not clear the argument of the legislator to cumulatively combine the elements “*narcotic substances and other substances*” since it provides the fourth way... “*consumption of other substances with similar effects ...*”.

Therefore, we consider that this third method should be excluded.

Regarding the fourth way manifested by “*consumption of other substances with similar effects by the driver of a vehicle involved in a road accident except for the consumption of medicines with similar effects to psychotropic substances, after the traffic accident and until the arrival of the police at the scene of the accident, if they were administered by authorized medical personnel and were imposed by the state of health*”, we also have a critical appreciation because terms and meanings are used that determine ambiguities.

Respectively, in the same norm the legislator uses terms such as “*road accident*” and “*traffic accident*”, which would imply the same meaning but the question arises why different terms were used.

In this context, RTR [9, point 7] and the Law on road traffic safety [5, art. 2] operate with the notion of “*road traffic accident*”. It would therefore be necessary to unify this terminology in order to exclude arbitrary interpretations and ambiguities that may arise in the process of interpreting and applying the law.

Also, analyzing the fourth way of accomplishing the contravention provided by art. 233 par. (2¹) the CC of the Republic of Moldova, we identify a certain exception, “*with the except of the consumption of medicines with effects similar to psychotropic substances, after the traffic accident and until the arrival of the police at the scene, if they*

poliției la fața locului, dacă acestea au fost administrate de personal medical autorizat și au fost impuse de starea de sănătate”, care la fel, prezintă o serie de ambiguități, de exemplu „cu excepția consumului... până la sosirea poliției la fața locului...”. După cum observăm, una dintre excepții este ca conducătorul de vehicul să consume medicamente cu efecte similare substanțelor psihotrope, după producerea accidentului de circulație și până la sosirea poliției la fața locului etc. Este important să menționăm că există o serie de excepții sau circumstanțe în care poliția nu mai vine la fața locului în cazurile de accidente în trafic rutier, cum ar fi de exemplu în cazurile de constatare amiabilă a accidentelor rutiere [4, art. 2] care presupune „procedură simplificată și benevolă de documentare a accidentului de autovehicul soldat doar cu daune materiale nesemnificative, prin completarea și semnarea de către conducătorii de autovehicule implicați în accident a formularului „Constatare amiabilă de accident”, stabilit de autoritatea de supraveghere”. O astfel de circumstanță înlătură răspunderea contravențională a contravenientului [7, art. 31¹, alin. (4)] și respectiv exclude necesitatea intervenției poliției la fața locului.

În același context, excluderea necesității deplasării poliției la fața locului în cazurile de accidente rutiere mai este determinată de prevederile pct. 13 al RCR conform cărora „Conducătorii de vehicule implicați într-un accident în traficul rutier soldat numai cu pagube materiale imediat la telefon trebuie să anunțe poliția despre producerea accidentului și, în cazul în care au ajuns la o înțelegere reciprocă în aprecierea circumstanțelor acestui accident și dacă starea tehnică a vehiculelor permite garantarea securității traficului, sunt obligați să se deplaseze, în timp de cel mult 2 ore, la cel mai apropiat post de poliție pentru întocmirea actelor necesare, având completat formularul de constatare a accidentului aferent poliției de asigurare obligatorie de răspundere civilă a deținătorilor mijloacelor de transport auto sau, după caz, schița accidentului făcută în prealabil, care trebuie să fie semnate de cei implicați în accident” [9, pct. 13].

Latura subiectivă în cazul contravențiilor săvârșite în conformitate cu prevederile de la art. 233 alin. (2¹) CC al RM se poate realiza atât prin

were administered by authorized medical personnel and were imposed by the state of health”, which also presents a series of ambiguities, for example, “except of the consumption ... until the arrival of the police at the scene...”. As we can see, one of the exceptions is for the driver to consume medicines with similar effects to psychotropic substances, after the traffic accident and until the arrival of the police at the scene etc. It is important to mention that there are a number of exceptions or circumstances in which the police no longer come at the scene in cases of road traffic accidents, such as in cases of amicable ascertainment of road accidents [4, art. 2] which implies a “simplified and voluntary procedure for documenting the accident of the motor vehicle resulting only in insignificant material damages, by completing and signing the form “Amicable ascertainment of accident” by the drivers involved in the accident, established by surveillance authority”. Such a circumstance removes the contravention liability of the offender [7, art. 31¹, par. (4)] and respectively exclude the need for police intervention at the scene.

In the same context, the exclusion of the need for the police to go at the scene in cases of road accidents is also determined by the provisions of point 13 of the RTR according to which, “Drivers involved in an accident in road traffic resulting only in material damage immediately on the phone must notify the police about the occurrence of the accident and, if they have reached a mutual understanding in assessing the circumstances of this accident and whether the technical condition of vehicles allows to ensure traffic safety, they are obliged to move, within a maximum of 2 hours, to the nearest police station to draw up the necessary documents, having completed the accident ascertainment form related to the compulsory liability insurance policy of the holders of means of transport or, by case, the accident outline made in advance, which must be signed by those involved in an accident” [9, point 13].

The subjective aspect in the case of contraventions committed in accordance with the provisions of art. 233 par. (2¹) the CC of the Republic of Moldova can be achieved both by intention and imprudence, with the assumption that the driver did not know his obligations stipulated in

intenție cât și prin imprudență, în ipoteza în care conducătorul auto nu-și cunoștea obligațiile stipulate în RCR deși trebuia și era obligat să le cunoască.

Subiectul contravenției prevăzute la art. 233 alin. (2¹) CC al RM este persoana fizică ce a atins vârsta de 16 ani, este în stare de responsabilitate în momentul săvârșirii contravenției și este conducător al vehiculului care a fost implicat într-un accident în traficul rutier.

Analizând agravanta specificată la alin. (2²) al aceluiași articol „acțiunile prevăzute la alineatele (1)–(2¹), săvârșite repetat în cursul aceluiași an calendaristic de către o persoană sancționată deja pentru această contravenție, dacă aceste acțiuni nu constituie infracțiune”, identificăm la fel anumite formulări confuze care afectează claritatea normei ceea ce determină diferite interpretări, iar într-un final aplicarea defectuoasă a acesteia.

Constatăm că autorul normei nu face deosebire între „acțiune”, „contravenție” și „infracțiune”, ba chiar le confundă în anumite contexte, cum ar fi „acțiunile prevăzute la alineatele (1)–(2¹), săvârșite repetat în cursul aceluiași an calendaristic de către o persoană sancționată deja pentru această contravenție, dacă aceste acțiuni nu constituie infracțiune”. Care această contravenție sau cum poate o acțiune să constituie ori nu infracțiune?

Pentru a descrie conținutul dispozițiilor de la alin. (2²), (3) și (4), autorul utilizează o sintagma distonantă „Acțiunile prevăzute la alineatele (1)–(2¹)...”. Considerăm că o simplă acțiune nu poate fi considerată contravenție sau o infracțiune. Analizând literatura juridică de specialitate [15], stabilim că elementul material al unei fapte contravenționale sau mai bine zis acea manifestare exterioară a unei contravenții formează latura obiectivă a conținutului constitutiv. Prin urmare, latura obiectivă a unei componente de contravenții este formată din elemente principale (fapta ilegală, consecința prejudiciabilă și legătura de cauzalitate) și elemente facultative (locul, timpul, metoda și mijloacele). În acest context, observăm că unul dintre componentele principale ale acestui element constitutiv este **fapta ilegală** care poate fi realizată atât prin *acțiune*, cât și prin *inacțiune*. În contextul observațiilor noas-

the RTR although he had to and was obliged to know them.

The subject of the contravention provided in art. 233 par. (2¹) the CC of the Republic of Moldova is a private individual who has reached the age of 16, is in a state of responsibility at the time of the contravention and is the driver of a vehicle that was involved in an accident in road traffic.

Analyzing the aggravated form specified in par. (2²) of the same article, “*the actions provided in paragraphs (1) to (2¹), repeatedly committed during the same calendar year by a person already sanctioned for this contravention, if these actions do not constitute an offense*”, we also identify certain confusing wording which affects the clarity of the norm which determines different interpretations, and in the end its defective application.

We find that the author of the norm does not distinguish between “*action*”, “*contravention*” and “*offence*”, but even confuses them in certain contexts, such as “**actions referred to paragraphs (1) to (2¹)**”, *committed repeatedly during the same calendar year by a person already sanctioned for this contravention, if these actions do not constitute an offense*”. Which this contravention or how can an action constitute or not an offence?

In order to describe the content of the provisions from par. (2²), (3) and (4), the author uses a dissonant phrase “*Actions referred to paragraphs (1) to (2¹) ...*”. We consider that a simple action cannot be considered a contravention or an offence. Analyzing the legal literature [15], we establish that the material element of a misdemeanour deed or rather that external manifestation of a contravention forms the objective side of the constitutive content. Therefore, the objective side of a component of contravention consists of the main elements (illegal act, prejudicial consequence and causation liaison) and optional elements (place, time, method and means). In this context, we notice that one of the main components of this constituent element is the **illegal act** that can be accomplished both by *action* and by *inaction*. In the context of our observations, we find that the author uses the notion of *action* considering an integral illegal act (contravention or

tre, constatăm că autorul utilizează noțiunea de *acțiune* având în vedere o faptă ilegală integrală (contravenție sau infracțiune), excluzând posibilitatea calificării în baza art. 233 alin. (2) CC al RM a unei fapte care poate fi realizată printr-o inacțiune, cum ar fi de exemplu, predarea cu bună știință a conducerii vehiculului către o persoană care se află sub influența alcoolului ori în stare de ebrietate produsă de alcool, atunci când această faptă se face în mod tacit, când nu este exprimată formal, dar care este subînțeleasă și admisă ca atare.

Din aceste raționamente, ajungem la concluzia că este necesar de înlocuit expresia „Acțiunile...” cu „Faptele...”, ceea ce ar permite o calificare a tuturor faptelor, realizate atât prin acțiuni, cât și prin inacțiuni, care cad sub incidența art. 233 CC al RM.

O altă formulare neadecvată din această normă este utilizarea repetată a sintagmei „*dacă fapta nu constituie infracțiune*” ce poartă un caracter de tautologie. Constatăm că la alin. (1) și (2) de la art. 233 CC al RM avem specificarea „...*dacă fapta nu constituie infracțiune*”. Ulterior, la agravantele de la alin. (2²) și (4) al aceluiași articol se face adăugător aceeași precizare „...*dacă fapta nu constituie infracțiune*”, totodată făcându-se trimitere la alin. (1)-(2¹) care conțin specificarea dată. Prin urmare, trebuie exclusă precizarea „*dacă fapta nu constituie infracțiune*” din conținutul agravantelor de la alin. (2²) și (4).

În conținutul normei de la alin. (2²), constatăm o altă eroare care denotă faptul că autorul nu a ținut cont de principiile dreptului contravențional, la formularea dispoziției, în special de principiul individualizării răspunderii contravenționale și sancțiunii contravenționale, conform căruia „*Nimeni nu poate fi supus de două ori răspunderii contravenționale pentru una și aceeași faptă*” [7, art. 9, alin. (2)]. Prin urmare, din conținutul dispoziției de la alin. (2²) se înțelege că făptuitorul urmează să fie tras la răspundere contravențională pentru care acesta deja a fost sancționat „*de către o persoană sancționată deja pentru această contravenție*”. Putem doar presupune că autorul a avut în vedere sintagma „*de către o persoană sancționată deja pentru o contravenție*

(*offence*), excluding the possibility of qualification based on art. 233 par. (2) the CC of the Republic of Moldova of a deed that can be accomplished by an inaction, such as, for example, knowingly handing the driving over a person who is under the influence of alcohol or in a state of drunkenness produced by alcohol, then when this act is done tacitly, when it is not formally expressed, but which is implied and admitted by itself.

For this reason, we come to the conclusion that it is necessary to replace the expression, “*Actions...*” with “*Deeds ...*”, which would allow a qualification of all the facts, achieved both by actions and by inactions, which fall under the incidence of art. 233 the CC of the RM.

Another inappropriate wording of this norm is the repeated use of the phrase “*if the deed does not constitute an offence*” which has a tautological character. We find that in par. (1) and (2) of art. 233 the CC of the Republic of Moldova we have the specification “... *if the deed does not constitute an offence*”. Subsequently, at the aggravated forms from par. (2²) and (4) of the same article, the same explanation is added, “... *if the deed does not constitute an offence*”, at the same time referring to par. (1) - (2¹) containing the given explanation. Therefore, the explanation “*if the deed does not constitute an offence*” from the content of aggravated forms from par. (2²) and (4) must be excluded.

In the content of the norm from par. (2²), we find another error which indicates that the author did not take into account the principles of the law of contravention, in formulating the provision, in particular the principle of individualization of contravention liability and sanction, according to which, “*No one may be subjected twice to contravention liability for one and the same deed*” [7, art. 9, par. (2)]. Therefore, from the content of the provision from par. (2²) it is understood that the perpetrator has to be held liable for a contravention for which he has already been sanctioned “*by a person already sanctioned for this contravention*”. We can only presume that the author had in mind the phrase “*by a person already sanctioned for a similar contravention*”.

The greatest ambiguity is formed by the

similară”.

Cea mai mare ambiguitate o formează sintagma „acțiunile prevăzute la alineatele (1)-(2¹), săvârșite repetat în cursul aceluiași an calendaristic de către o persoană sancționată deja pentru această contravenție”.

În ipoteza în care autorul a avut în vedere săvârșirea repetată a unei fapte similare, lucru de care nu suntem siguri, în contextul contravențiilor prevăzute la alin. (1)-(2¹) art. 233 CC al RM, constatăm că acestea de fapt pot fi realizate în mod repetat dar nu pot fi calificate în mod analogic (repetat) în conformitate cu aceleași norme, deoarece după săvârșirea contravențiilor prevăzute de art. 233 alin. (1)-(2¹) CC al RM, făptuitorul este sancționat cu amendă sau cu muncă nerecuperată în folosul comunității, în toate cazurile „**cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de la 6 luni la 1 an**”. Prin urmare, dacă făptuitorul săvârșește aceleași fapte în mod repetat în decursul unui an calendaristic, atunci acestea urmează a fi calificate conform alin. (4) al art. 233 CC al RM conform căruia „**Acțiunile prevăzute la alineatele (1)-(2¹), săvârșite de către o persoană care nu deține permis de conducere sau care este privată de dreptul de a conduce vehicule, dacă fapta nu constituie infracțiune**”, prevedere care face practic imposibil calificarea repetată a contravențiilor prevăzute la alin. (1)-(2¹) și prin urmare imposibil aplicarea normei de la alin. (2²), cu excepția cazurilor când faptele de la alin. (1)-(2¹) au fost săvârșite în decursul de la 6 luni până la un an, în ani calendaristici diferiți.

Din aceste considerente, formularea normei de la alin. (2²) face ca aceasta să devină practic caducă.

Latura obiectivă a contravenției prevăzute la art. 233 alin. (3) CC al RM se manifestă prin acțiunile specificate la alineatele (1)-(2¹), în cazul în care admiterea la trafic a conducătorului de vehicul nu prevede obligația de a deține permis de conducere, cum ar fi, de exemplu, conducerea bicicletei, a tricicletei sau a unui alt vehicul destinat pentru anumite lucrări agricole.

Latura obiectivă a contravenției prevăzute la art. 233 alin. (4) CC al RM se manifestă prin acțiunile specificate la alin. (1) și (2¹) ale aceluiași

phrase “the actions provided for paragraphs (1) to (2¹), committed repeatedly during the same calendar year by a person already sanctioned for this contravention”.

In the hypothesis in which the author considered the repeated commission of a similar deed, which we are not sure of, in the context of the contraventions provided in par. (1) - (2¹) art. 233 the CC of the Republic of Moldova, we find that they can in fact be performed repeatedly, but cannot be qualified analogically (repeatedly) in accordance with the same norms, because after committing the contraventions provided by art. 233 par. (1) - (2¹) the CC of the Republic of Moldova, the perpetrator is sanctioned with a fine or unpaid community service, in all cases “**with deprivation of the right to drive the means of transport for a period from 6 months to 1 year**”. Therefore, if the perpetrator repeatedly commits the same deeds during a calendar year, then they are to be qualified according to par. (4) of art. 233 the CC of the Republic of Moldova according to which “**Actions provided in paragraphs (1) to (2¹), committed by a person who does not hold a driving license or who is deprived of the right to drive vehicles, if the deed does not constitute an offence**”, provision which makes it practically impossible for the repeated qualification of the contraventions provided in par. (1) - (2²) and therefore impossible to apply the norm of par. (2²), except for the cases when the deeds from par. (1) - (2¹) were committed during 6 months to one year, in different calendar years.

For these reasons, the wording of the norm from par. (2²) makes it practically inapplicable.

The objective aspect of the contravention provided in art. 233 par. (3) the CC of the Republic of Moldova is manifested by the actions specified in paragraphs (1) to (2¹), if the driver’s admission to traffic does not provide for the obligation to hold a driving license, such as, for example, driving the bicycle, tricycle or other vehicle for certain agricultural work.

The objective aspect of the contravention provided in art. 233 par. (4) the CC of the Republic of Moldova is manifested by the actions specified in par. (1) and (2¹) of the same article,

articol, săvârșite de către o persoană care nu deține permis de conducere sau care este privată de dreptul de a conduce vehicule, dacă fapta nu constituie infracțiune. Reflecțiile realizate mai sus referitoare la dispozițiile normelor de la alin. (1) și (2¹) al art. 233 CC al RM sunt valabile și pentru alin. (4), cu excepția faptului că făptuitorul trebuie să întrunească anumite condiții.

În cazul dat, subiectul trebuie să fie o persoană care a împlinit vârsta de 16 ani care nu deține un permis de conducere în conformitate cu categoria sau subcategoria vehiculului pe care îl conduce [6].

Totodată subiect al răspunderii contravenționale în baza art. 233 alin. (4) CC al RM poate fi persoana responsabilă care a împlinit vârsta de 16 ani căreia i-a fost aplicată printr-o decizie irevocabilă și definitivă sancțiunea, contravențională [7, art. 36] sau penală [3, art. 65¹], „privarea de dreptul de a conduce vehiculul”.

În concluzie, în urma analizei și a reflecțiilor realizate în acest studiu, constatăm, cu regret, că autorul sau autorii care au contribuit la formularea și elaborarea prevederilor din conținutul art. 233 Cod contravențional al Republicii Moldova au fost prost inspirați, nu au ținut cont de noțiunile și termenii utilizați în diferite acte normative de resort, au neglijat acele exigențe legale cu referire la cerințele de bază față de structura și conținutul actelor normative, fapt prin care au provocat confuzii, ambiguități, interpretări arbitrare și respectiv o aplicare defectuoasă a normelor respective.

Prin urmare, se propune următoarea variantă a normei prevăzută de art. 233 CC al RM:

„Articolul 233. Conducerea vehiculului în stare de ebrietate alcoolică cu grad minim, predarea conducerii lui către o persoană care se află în stare de ebrietate

(1) Conducerea vehiculului de către o persoană care se află în stare de ebrietate alcoolică cu grad minim, se sancționează cu amendă de la 350 la 500 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității pe o durată de la 40 la 60 de ore, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de la 6 luni la 1 an.

committed by a person who does not hold a driving license or who is deprived of the right to drive vehicles, if the deed does not constitute an offense. The reflections made above regarding the provisions of the norms from par. (1) and (2¹) of art. 233 the CC of the Republic of Moldova are also valid for par. (4), except the fact that the perpetrator must meet certain conditions.

In this case, the subject must be a person who has reached the age of 16, who does not hold a driving license in accordance with the category or subcategory of the vehicle he is driving [6].

At the same time, the subject of the contravention liability based on art. 233 par. (4) the CC of the Republic of Moldova may be the responsible person who has reached the age of 16 to whom was applied by an irrevocable and final decision the contravention [7, art. 36] or penal sanction [3, art. 65¹] “*deprivation of the right to drive the vehicle*”.

In conclusion, following the analysis and reflections made in this study, we notice, with regret, that the author or authors who contributed to the formulation and elaboration of the provisions of the content of art. 233 of the Contravention Code of the Republic of Moldova were poorly inspired, did not take into account the notions and terms used in various relevant normative acts, neglected those legal requirements with reference to the basic requirements for the structure and content of normative acts, which caused confusion, ambiguity, arbitrary interpretations and respectively a defective application of these norms.

Therefore, the following variant of the norm provided by art. 233 the CC to the RM:

„Article 233. Driving the vehicle in the state of alcohol drunkenness with a minimum degree, handing the driving it over a person who is in a state of drunkenness

(1) *The driving of a vehicle by a person who is the state of minimum alcohol drunkenness would be punished with a fine from 350 to 500 conventional units or by unpaid community service for a period from 40 to 60 hours, in both cases with deprivation of the right to drive the mean of transport for a period from 6 months to 1 year.*

(2) *Predarea cu bună știință a conducerii vehiculului către o persoană care se află în stare de ebrietate se sancționează cu amendă de la 350 la 500 de unități convenționale cu aplicarea a 6 puncte de penalizare sau cu muncă neremunerată în folosul comunității pe o durată de la 40 la 60 de ore, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de la 6 luni la 1 an.*

(3) *Faptele prevăzute la alineatele (1)-(2), săvârșite repetat în cursul aceluiași an calendaristic de către o persoană sancționată deja pentru o contravenție similară, se sancționează cu amendă de la 450 la 500 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității pe o durată de la 40 la 60 de ore, sau cu arest contravențional pe un termen de 15 zile, în toate cazurile cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de la 2 la 3 ani.*

(4) *Faptele prevăzute la alineatele (1)-(2¹), în cazul în care admiterea la trafic a conducătorului de vehicul nu prevede obligația de a deține permis de conducere, se sancționează cu amendă de la 350 la 500 de unități convenționale.*

(5) *Faptele prevăzute la alineatele (1)-(2¹), săvârșite de către o persoană care nu deține permis de conducere sau care este privată de dreptul de a conduce vehicule, se sancționează cu amendă de la 450 la 500 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității pe o durată de la 40 la 60 de ore, sau cu arest contravențional pe un termen de 15 zile”.*

(2) *Knowingly handing the driving over a person who is in a state of drunkenness would be punished with a fine from 350 to 500 conventional units with the application of 6 penalty points or unpaid community service for a period from 40 to 60 hours, in both cases with deprivation of the right to drive the mean of transport for a period from 6 months to 1 year.*

(3) *The deeds referred to paragraphs (1) to (2), committed repeatedly during the same calendar year by a person already sanctioned for a similar contravention, would be punished with a fine from 450 to 500 conventional units or unpaid community service for a period from 40 to 60 hours, or with a contravention arrest for a period of 15 days, in all cases with deprivation of the right to drive the mean of transport for a period from 2 to 3 years.*

(4) *The deeds provided to paragraphs (1) to (2¹), in the case of the driver’s admission to traffic does not provide the obligation to hold a driving license, would be punished with a fine from 350 to 500 conventional units.*

(5) *The deeds referred to paragraphs (1) to (2¹) committed by a person who does not hold a driving license or who is deprived of the right to drive a vehicle would be punished with a fine from 450 to 500 conventional units, or with unpaid community service for a period from 40 to 60 hours, or with a contravention arrest for a period of 15 days”.*

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. <https://newsmaker.md/ro/49-de-soferi-prinsi-in-stare-de-ebrietate-la-volan-in-acest-weekend-ce-incalcari-au-mai-depistat-politistii/> (accesat la data de 08.01.2021)
2. https://politia.md/sites/default/files/raport_9_luni_2020_.pdf (accesat la data de 08.01.2020).
3. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 72-74 din 18-04-2002. (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123534&lang=ro#, accesat la data de 11.-1.2021).
4. Legea Republicii Moldova nr. 414 din 22.12.2006 cu privire la asigurarea obligatorie de răspundere civilă. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 32-35 din 26-02-2016. (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122881&lang=ro#, accesat la data 07.03.2021).
5. Legea Republicii Moldova nr. 131 din 07.06.2007 privind siguranța traficului rutier

- er. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 103-106 din 20-07-2007 (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112505&lang=ro#, accesat la data de 11.01.2021).
6. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1452 din 24-12-2007 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la permisul de conducere, organizarea și desfășurarea examenului pentru obținerea permisului de conducere și condițiile de admitere la traficul rutier. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 8-10 din 15-01-2008. (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121794&lang=ro#, accesat la data de 06.03.2021).
  7. Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218 din 24.10.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 78-84 din 17-03-2017 (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=124835&lang=ro, accesat la data de 11.01.2021).
  8. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 296 din 10.04.2009 privind aprobarea Regulamentului privind modul de testare alcoolică și examinare medicală pentru stabilirea stării de ebrietate și naturii ei. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 80-81 din 24-04-2009. (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123200&lang=ro#, accesat la data de 11.01.2021).
  9. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 357 din 13.05.2009 cu privire la aprobarea Regulamentului circulației rutiere. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 92-93 din 15-05-2009. (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=124130&lang=ro, accesat la data de 11.01.2021).
  10. Codul penal al României din 17 iulie 2009. În: Monitorul Oficial al României nr. 510 din 24 iulie 2009. (<http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/223635>, accesat la data de 06.03.2021)
  11. Legea Republicii Moldova nr. 100 din 22-12-2017 cu privire la actele normative. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 7-17 din 12.01.2018. (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105607&lang=ro, accesat la data de 16.02.2021).
  12. Hotărârea CSJ din 14.11.2018, Dosarul nr. 1re-121/2018 (http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=12387, accesat la data de 11.01.2021).
  13. <https://piataauto.md/Stiri/2019/10/VIDEO-Peste-60-soferi-in-stare-de-ebrietate-documentati-in-acest-week-end-in-Moldova-50-dintre-ei-in-stare-de-ebrietate-avansata/> (accesat la data de 08.01.2021).
  14. <https://dexonline.ro/definitie/preda>, accesat la data de 06.03.2021.
  15. Guțuleac Victor. *Tratat de Drept Contravențional*, Chișinău: Tipografia Centrală, 2009.

Despre autor:**Vitalie IONAȘCU,**

*doctor în drept, conferențiar universitar,
Prodecan al Facultății Drept, Ordine Publică și
Securitate Civilă a Academiei „Ștefan cel mare”
a Ministerului Afacerilor Interne,
e-mail: vitalie.ionascu9@gmail.com*

About author:**Vitalie IONAȘCU,**

*PhD, associate professor
Deputy Head of the Faculty of Law, Public Order and Civil Security of the Academy „Ștefan cel Mare” of the Ministry of Internal Affairs
e-mail: vitalie.ionascu9@gmail.com*

CZU 341.32.343.33

DOI 10.5281/zenodo.5069466

COMPANIILE MILITARE PRIVATE CA FACTOR GENERATOR AL EVOLUĂRII ACTIVITĂȚII DE MERCENARIAT

Alexandru PARENIUC,
doctor în drept, conferențiar universitar

Vasili BEDA,
doctorand

În acest articol se efectuează o prezentare generală a fenomenului activității companiilor militare private (CMP) prin prisma activității de mercenariat, în care este caracterizat specificul funcționării acestor companii și influența lor asupra procesului de modificare a metodelor de război în perioada contemporană.

În acest scop au fost analizate diferite abordări ale noțiunii de companie militară privată și cele mai cunoscute CMP, zonele de conflicte militare în care acestea au fost implicate și divergențele de caracter juridic întâmpinate în procesul încercărilor de a reglementa activitatea lor.

Totodată, în cadrul cercetării a fost abordată problema utilizării serviciilor de mercenariat din cadrul companiilor militare private ca paravan pentru o eventuală rezolvare a unor interese particulare, care pot afecta securitatea națională a statelor pe teritoriul cărora se desfășoară conflicte armate.

Cuvinte-cheie: companii militare private, activitatea mercenarilor, drept internațional, securitatea națională, reglementarea juridică, conflict armat.

Introducere. Aparatul de stat exercită o mulțime de funcții, potrivit competențelor atribuite de legislația în vigoare. Complexitatea acestora depinde de domeniul și interesele politice ale guvernelor aflate la putere. Unul din astfel de domenii prezintă compartimentul de apărare prin care deseori se presupune sectorul militar și cel de securitate națională în întregime. În sfera menționată în ultima perioadă se observă tendințe ale unor state de „eliberare” parțială de aceste funcții. Acest factor este condiționat de apariția unui element rela-

PRIVATE MILITARY COMPANIES AS A GENERATOR OF THE MERCENARY DEVELOPMENT

Alexandru PARENIUC,
PhD, associate professor

Vasili BEDA,
PhD student

This article provides an overview of the phenomenon of the activity of private military companies (PMC) viewed through the lens of mercenary activity, which characterizes the specifics of the operation of these companies and their influence on the process of changing the war methods in the recent period.

With this object in mind, different approaches to the definition of private military company and the best-known PMCs were analyzed, as well as the areas of military conflict in which they were involved and the legal divergences encountered in the process of attempts to regulate their activity.

At the same time, in this research was studied the subject of using mercenary services of the private military companies to cover the possible resolution of particular interests, which may affect the national security of states, on whose territory unfolds armed conflicts.

Keywords: private military companies, mercenary activity, international law, national security, legal regulation, armed conflict.

Introduction. The machinery of government performs a lot of functions, according to the competencies assigned by the legislation in force. Their complexity depends on the field and political interests of the governments in power. One such area is the defense department, which often assumes the military and national security sectors as a whole. In the mentioned sphere, as of late, appear tendencies of some states of partial “liberation” from these functions. This factor is conditioned by the emergence of a relatively new

tiv nou al sistemului politic al societății, și anume a **companiilor militare private** (CMP), care sunt organizații nestatale și prezintă o formă specifică a mercenariatului, posedând competențe oferite de stat pentru rezolvarea diverselor sarcini legate de activitatea militară a statului [1]. Ca exemple ale acestor competențe putem menționa escortarea persoanelor și mărfurilor în condițiile de luptă, paza particulară a persoanelor sau a organizațiilor guvernamentale care activează în zonele de luptă, precum și exercitarea altor funcții cum ar fi oferirea consultațiilor și instruirea populației. Solicitarea pentru serviciile oferite de aceste organizații crește semnificativ în mediul proprietarilor și businessmenilor de rang înalt, în special pentru asigurarea securității personale și a averii.

Astfel, conform cercetărilor juridice efectuate în acest domeniu, mercenarii își furnizau serviciile până la sfârșitul secolului al XX-lea, când Tribunalul Internațional a calificat activitatea mercenarilor ca o încălcare a sistemului juridic, deci inacceptabilă și interzisă de reglementările interne și externe [2].

Totodată, o problemă semnificativă prezintă reglementarea juridică a activității acestor companii, dat fiind faptul că în unele state, potrivit legislației naționale, asemenea companii nu există în general.

După finalizarea celui de-al Doilea Război Mondial a început renașterea mercenariatului. Primul stat, care a reluat activitatea CMP a fost Marea Britanie. În 1967 colonelul David Stirling a fondat prima companie militară privată „Watch Guard International”.

Din start numărul acestor companii a fost foarte redus, iar particularitățile activității acestora au fost ascunse minuțios, însă treptat acestea au obținut un caracter tot mai larg și deschis.

Din cauza răspândirii CMP și reducerii efectivului forțelor armate în multe state a crescut solicitarea pentru serviciile companiilor militare private. La rândul său, acest fapt a generat încadrarea în rândurile CMP a foștilor militari eliberați din forțele armate regulate, dat fiind faptul că serviciile acestora au fost achitate mult mai bine.

Specificul activității companiilor militare private

De regulă, CMP nu afișează destinația sa

element of the political system of society, namely private military companies (PMC), which are non-state organizations and have a specific form of mercenary, possessing skills offered by the state to solve various tasks related to the military attributions of the state. [1] Examples of such competencies include the escort of persons and goods in combat conditions, the private guarding of persons or governmental organizations operating in combat zones, as well as the executing of other functions like the providing consultations and training the population. The demand for the services offered by these organizations is growing significantly among high-ranking owners and businessmen, especially to ensure personal security and wealth.

Thus, according to legal research in this area, mercenaries provided their services until the end of the XXth century, when the International Tribunal determined the activity of mercenaries as a violation of the legal system, therefore unacceptable and prohibited by domestic and international regulations. [2]

At the same time, a significant problem presents the legal regulation of the activity of these companies, given the fact that in some states, according to the national legislation, such companies do not exist at all.

After the end of World War II, the rebirth of mercenary started over again. The first state that achieved the effectiveness of the PMC's activity was the United Kingdom. In 1967, colonel David Stearling founded the first private military company “Watch Guard International”.

From the beginning, the number of these companies was very small, and the particularities of their activity were meticulously hidden, but gradually they obtained a wider and more open character.

Due to the spread of the PMC and the reduction of the armed forces in many states, the demand for the services of private military companies has increased. In turn, this fact generated the enrolling of former soldiers released from the regular armed forces in the PMCs, given the fact that their services were paid much better.

The specifics of the activity of private military companies

reală. Totodată, potrivit documentelor oficiale, acestea au menirea de a exercita doar funcții auxiliare, care nu au conexiuni cu desfășurarea activității de luptă.

Conform specificului de activitate, companiile militare private pot fi divizate în 4 grupuri:

– **Companii de furnizare a serviciilor militare (military provider companies)**. Domeniul de activitate a acestora include suportul tactic și protejarea atât a persoanelor particulare, cât și a structurilor de stat în timpul acțiunilor de luptă, inclusiv participarea nemijlocită la operațiuni militare. În majoritatea cazurilor aceste companii sunt învinuite de mercenariat, subminarea orânduirii constituționale și „război tenebru”.

– **Companii militare de consulting (military consulting companies)**. Aceste companii efectuează planificarea strategică, reformarea forțelor armate, instruire și antrenamente ale subdiviziunilor militare de diferit gen.

– **Companii de asigurare logistică militară (military support companies)**. Activitatea acestora este concentrată asupra asigurării sprijinului logistic al trupelor militare, construirea obiectivelor militare și deservirea sistemelor complexe de înarmare.

– **Companii private de pază și securitate (private security companies)**. Aceste companii, la fel ca și cele de furnizare a serviciilor militare asigură apărare și securitate și diferența uneia față de altă este una condițională, dat fiind faptul că în timpul acțiunilor de luptă au sarcini omogene.

În marea majoritate a cazurilor statele preferă recurgerea la serviciile companiilor militare private proprii, create pe teritoriul național, însă există și unele excepții, manifestate prin încheierea de către CMP a contractelor cu un stat, din care această companie nu provine. Ca exemplu putem face referință la compania britanică „IGIS”, care a câștigat contractul în valoare de 283 000 000 \$ cu Ministerul Apărării SUA privind furnizarea serviciilor de securitate și intelligence în Iraq.

Mari probleme există în determinarea factorului de responsabilitate a statelor pentru acțiunile companiilor militare private fondate pe teritoriul acestora. Potrivit tuturor convențiilor de la Geneva, fiecare stat este obligat să respecte și să asigure respectarea normelor dreptului internațional umanitar. Reieșind din această

As a rule, PMCs prefer to keep a low profile of their actual destination. At the same time, according to official documents, they are meant to exercise only auxiliary functions, which have no connections with the combat activity.

According to the specifics of activity, private military companies can be divided into 4 groups:

– **Military provider companies**. Their field of activity includes tactical support and protection of individuals and state structures during combat operations, including direct participation in military operations. In most cases these companies are blamed for mercenary, undermining the constitutional order and the “undercover war”.

– **Military consulting companies**. These companies carry out strategic planning, armed force reforming, training and coaching of military subdivisions of different kind.

– **Military support companies**. Their activity is focused on providing logistical support to military troops, building military objectives and servicing the complex weapon systems.

– **Private security companies**. These companies, as well as those providing military services, provide defense and security. The difference from one to another is conditional, given that during combat operations they have homogeneous tasks.

In the majority of cases, states prefer to use the services of their own private military companies, created on national territory, but there are some exceptions, manifested by the awarding contracts between PMC and the foreign state. As an example, we can remark the British company “IGIS”, which won the contract worth \$ 283 000 000 with the US Ministry of Defense on the provision of security and intelligence services in Iraq.

Great problems exist in determining the factor of responsibility of states for the actions of private military companies founded on their territory. According to all the Geneva Conventions, each state is obliged to respect and ensure compliance with the rules of international humanitarian law. Based on this statement, we can conclude that theoretically a state can be held accountable for the activity of its private military companies,

afirmație, putem concluziona că teoretic un stat poate fi tras la răspundere pentru activitatea companiilor militare private ale sale, dacă acestea vor încălca normele dreptului internațional umanitar.

În domeniul practic însă există o mulțime de dificultăți cu încadrarea juridică a responsabilității statului pentru activitatea CMP, dat fiind faptul că statele, de regulă, nu dispun de pârghii reale de control al operațiunilor desfășurate în afara teritoriilor acestor state.

Din cauza faptului că statele nu poartă nici o responsabilitate pentru acțiunile CMP, acestea devin deseori subiecți ai diverselor situații de scandal, legate de implicarea companiilor în exercitarea unor „contracte” ilegale sau desfășurarea activității criminale.

Pe de altă parte, pentru aparatul de stat activitatea CMP este un factor propice, fiind utilizat ca o metodă nouă de ducere a războiului. Companiile militare private se află în afara cadrului de control civic, spre deosebire de forțele armate oficiale. Această poziție le permite implicarea în cele mai controversate misiuni, începând cu răsturnarea guvernelor legitime și terminând cu lichidarea fizică a unor persoane incomode. În cazuri când misiunea ilegală a CMP devine cunoscută în publicul larg, statul care a comandat executarea acestei misiuni poate liber să se dezică de conexiunea sa la subiect, argumentând că în situația dată au activat „structurile comerciale nestatate” [1].

Problema statutului juridic al companiilor militare private

Determinarea statutului juridic al unui mercenar are o importanță deosebită în raport cu companiile militare private. Cercetătorii moderni propun **cinci caracteristici specifice ale CMP** care disting aceste structuri de ceilalți participanți la conflicte armate.

Astfel, companiile militare private sunt:

– **structuri corporative înregistrate oficial**, ceea ce le deosebește de persoanele private dubioase care au fost angajate ca mercenari în timpul războaielor africane din anii 1960;

– aceste structuri **funcționează pe piața internațională globală, oferindu-și serviciile în principal clienților străini**, spre deosebire de agențiile de securitate, a căror prioritate este de a găsi un client pe piața internă;

if they violate the rules of international humanitarian law.

In the practical field, however, there are many difficulties with the legal framework of state responsibility for the activity of the PMC, because of lack of real levers of control over operations outside of their territories.

Due to the fact that states do not bear any responsibility for the actions of the PMC, they often become subjects of various scandalous situations, related to the involvement of companies in the exercise of illegal “contracts” or the conducting of criminal activity.

On the other hand, for the state machinery, the PMCs activity is a favorable factor, used as a new method of warfighting missions. Private military companies are outside of civic control, as distinct from the official armed forces. This position allows them to be involved in the most controversial missions, starting with the overthrow of legitimate governments and ending with the physical liquidation of uncomfortable people. In cases where the illegal mission of the PMC becomes known to the wide audience, the state that ordered the execution of this mission is free to renounce its connection to the subject, arguing that in this situation were engaged “non-state commercial structures”. [1]

The problem of the legal status of private military companies

Determining the legal status of a mercenary has a particular importance in regard to private military companies. Modern researchers propose **five specific features of PMC** that distinguish these structures from other participants in armed conflict.

Thus, private military companies are:

– **officially registered corporate structures**, which distinguishes them from dubious private individuals who were employed as mercenaries during the African wars of the 1960s;

– these structures **operate on the global international defense market, offering their services mainly to foreign clients**, as opposed to security agencies, whose priority is to find a client in the domestic market;

– private military companies in their ac-

– companiile militare private în activitatea lor **sunt motivate mai degrabă de considerații de profit comercial decât de interes politic.** Acest lucru nu înseamnă că CMP ignoră complet factorul politic și interacționează cu orice client care a oferit cel mai mare preț pentru serviciile lor, însă prin natura lor acestea în mai mare măsură sunt întreprinderi comerciale;

– acestea se concentrează pe **metoda militară de rezolvare a conflictului prin distrugerea sau descurajarea inamicului**, care îi deosebește de organele de aplicare a legii, activitatea cărora presupune evitarea cât mai mult posibil a aplicării măsurilor violente;

– principala **metodă de lucru a CMP este violența armată organizată.**

Fiecare dintre punctele caracteristice enumerate presupune și unele eventuale excepții, dar în complex oferă un set bun de criterii pentru a testa dacă un actor armat nestatal într-un conflict este sau nu o companie militară privată [3].

Încercările de abordare juridică a activității companiilor militare private prin prisma mercenariatului întâmpină multe greutăți, legate de interpretarea legală. Din cauza acestor divergențe, reprezentanții CMP și avocații lor resping cu ușurință acuzațiile privind apartenența angajaților CMP la categoria mercenarilor, cu toate că afirmațiile lor precum că activitățile CMP poartă un caracter deschis și organizat nu par convingătoare pentru publicul larg. Există un șir întreg de obstacole în calea recunoașterii reprezentanților CMP ca combatanți legali. Adesea încorporați în forțele guvernamentale de frunte, membrii CMP totuși nu reușesc să le satisfacă pe toate cele patru criterii pentru combatanți conform celei de-a treia Convenții de la Geneva din 12.08.1949:

a) să aibă în fruntea lor o persoană care răspunde pentru subordonații săi;

b) să aibă un semn distinctiv fix și care se poate recunoaște de la distanță;

c) să poarte armele în mod deschis;

d) să se conformeze, în operațiunile lor, legilor și obiceiurilor războiului [4].

În același timp, majoritatea covârșitoare a contractanților privați moderni nu participă direct la ostilități, ci doar furnizează și asigură capacitatea de luptă a armatei. Iar reieșind din

activitate **are motivate by considerations of commercial profit rather than political interest.** This does not mean that PMCs completely ignore the political factor and interact with any customer who has offered the highest price for their services, but by their nature they are mostly commercial companies;

– they focus on the **military method of resolving the conflict by destroying or discouraging the enemy**, which distinguishes them from law enforcement agencies, whose activity involves avoiding as much as possible the application of violent measures;

– the main **working method of the PMC is organized armed violence.**

Each of the characteristic points listed also implies some possible exceptions, but in the complex, it offers a good set of criteria to test whether or not a non-state armed actor in a conflict is a private military company. [3]

Attempts to legally address the activity of private military companies in terms of mercenaries face many difficulties, related to legal interpretation. Because of these differences, PMC representatives and their attorneys readily dismiss allegations of PMC employees' membership in the mercenary category, although their claims that PMC's activities are open and organized do not seem convincing to the general public. There is a number of obstacles to recognizing PMC representatives as legal combatants. Often incorporated into leading government forces, however, PMC members fail to fulfil all four conditions for combatants under the Third Geneva Convention of 12.08.1949:

a) that of being commanded by a person responsible for his subordinates;

b) that of having a fixed distinctive sign recognizable at a distance;

c) that of carrying arms openly;

d) that of conducting their operations in accordance with the laws and customs of war. [4]

At the same time, the vast majority of modern private contractors do not participate directly in hostilities, but only provide and ensure the fighting capacity of the army. And according to the provisions of Article 4A (4) of the Gene-

stipulările articolului 4A (4) al Convenției III de la Geneva, „gardienii, constructorii, șoferii, mecanicii și bucătarii sunt civili care acordă sprijin forțelor armate, dar nu fac parte din acestea” [4].

Complexitatea crescândă a gestionării sistemelor militare moderne și necesitatea de a deține cunoștințe speciale pentru utilizarea lor este unul dintre principalele motive pentru a recurge la atragerea contractanților militari. Cu toate acestea, multe dintre funcțiile preluate de contractorii privați sunt în întregime de natură militară. Angajații CMP operează cu avioane fără pilot și drone, cu instalații antitanc, deservesc avioane luptători și bombardiere, efectuează operațiuni de cercetare și de investigații.

Astfel de acțiuni, desigur, sunt verigi în lanțul evenimentelor legate de implementarea nemijlocită a operațiunilor militare. Prin urmare, executorii lor au fost angajați special pentru a îndeplini sarcini militare și, ca rezultat, pot fi calificați ca mercenari.

Avantajele și dezavantajele CMP față de forțele armate regulate

În prezent, angajații CMP sunt folosiți cel mai frecvent pentru protejarea câmpurilor petroliere, bazelor petroliere și sistemelor energetice. De asemenea, aceste organizații își oferă serviciile în calitate de companii private de securitate în străinătate: protecția ambasadelor, însoțirea coloanelor umanitare și reprezentanților Organizației Națiunilor Unite etc. În țările lumii a treia cu focare de război, aceste companii instruiesc ofițerii locali și soldații forțelor armate guvernamentale, ofițerii de poliție și alți oficiali de securitate. CMP asigură uneori paza închisorilor (astfel de precedente au fost în Iraq și Afganistan), participă la operațiuni de deminare, îndeplinesc funcțiile de traducători militari, efectuează cercetare aeriană, escortări armate ale navelor, asigurând protecția împotriva piraiților (acest tip de serviciu a devenit extrem de solicitat odată cu apariția piraiților din Somalia).

În acest fel, putem distinge o serie de așa-numite avantaje ale companiilor militare private față de forțele armate regulate, și anume:

1) recurgerea la serviciile CMP în conflictele militare provoacă mai puține nemulțumiri în public, decât utilizarea forțelor armate, din cauza dificultăților întâmpinate în procesul demonstră-

va Convention III, “guards, builders, drivers, mechanics and cooks are civilians who provide support to the armed forces, but are not part of them”. [4]

The increasing complexity of managing modern military systems and the need to have special knowledge for their use is one of the main reasons for attracting military contractors. However, many of the functions taken over by private contractors are entirely military in nature. PMC employees operate unmanned combat aircraft and drones, anti-tank installations, serve battle-planes, fighter and bomber aircraft, conduct research and investigation operations.

Such actions, of course, are links in the chain of events related to the direct implementation of military operations. Therefore, their executors were specially hired to perform military tasks and, as a result, can be qualified as mercenaries.

Advantages and disadvantages of PMC over regular armed forces

Currently, PMC employees are most commonly used to protect oil fields, oil bases and energy systems. These organizations also offer their services as private security companies abroad: protection of embassies, escorting humanitarian columns and representatives of the United Nations, etc. In third world countries with war outbreaks, these companies train local officers and soldiers of the government armed forces, police officers and other security officials. Sometimes the PMC guards prisons (such precedents have been in Iraq and Afghanistan), participates in demining operations, performs the functions of military translators, conducts aerial research, armed escorts of ships ensuring the protection against pirates (this type of service has become extremely requested with the appearance of Somali pirates).

In this way, we can distinguish a number of so-called **advantages** of private military companies over regular armed forces, namely:

1) the use of PMC services in military conflicts causes less dissatisfaction in public than the use of armed forces, due to the difficulties encountered in the process of demonstrating the

rii faptului implicării statului în activitățile CMP;

2) CMP sunt mai mobile decât armata regulată și pot oferi o contrapondere forțelor militare locale din statele cu instituții politice slabe;

3) pierderile forțelor vii din partea CMP nu sunt raportate în evidențele guvernamentale.

De asemenea, pot fi identificate o serie de **dezavantaje**, cum ar fi:

CMP sunt motivate de profit, nu de un sentiment al datoriei față de stat. Acest factor poate crea o mulțime de probleme;

folosirea frecventă a CMP de către state le poate afecta economiile, deoarece aceste companii solicită sume impunătoare de bani pentru achitarea serviciilor prestate;

CMP deseori ies de sub control și pot cauza daune populației civile. Acest fapt se datorează controlului insuficient din partea statelor.

Reglementarea juridică a CMP în doctrina legislativă a unor state și Documentul Montreux.

Până în prezent, doar doctrina legislativă în Statele Unite ale Americii, Marea Britanie, Africa de Sud și Israel reglementează activitățile companiilor militare private. De exemplu, în Statele Unite, începând cu anul 2000, comercializarea serviciilor militare este reglementată prin *Legea privind controlul exporturilor de arme*, care impune fiecărei companii private sau militare de securitate să obțină o licență pentru activitate în străinătate de la Departamentul de Stat. Iar în cazul eliberării acestei licențe, activitatea firmei privind executarea clauzelor contractuale va fi monitorizată de Departamentul de Stat [5]. Totodată, ofertele în valoare de peste 50 de milioane de dolari necesită aprobarea Congresului. Antreprenorii militari care cooperează cu statul în bază de contract, atât în Statele Unite, cât și pe teritoriul altor state, sunt în esență agenți guvernamentali și, astfel, prin prisma legislației, sunt considerați angajați ai organizațiilor guvernamentale. Această poziție simplifică considerabil reglementarea legală a CMP și asigură interacțiunea acestora cu alte agenții guvernamentale. Cu toate acestea, Grupurile de lucru cu referire la serviciile de securitate individuală înființate în cadrul Departamentului de Stat al SUA pentru exercitarea controlului legalității, de mai multe ori au raportat probleme grave în acest domeniu, geneza cărora

state involvement in PMC activities;

2) PMCs are more mobile than the regular army and can counterbalance local military forces in states with weak political institutions;

3) losses of living forces from the PMC are not reported in government records.

A number of **disadvantages** can also be identified, such as:

1) PMCs are profit-motivated, and not by a sense of debt to the state. This factor can create a lot of problems;

2) the frequent use of PMC by states can affect their economics, because these companies require large sums of money to pay for the services provided;

3) PMCs are often out of control and can cause damage to the civilian population, due to insufficient state control.

PMC legal regulation in the legislative doctrine of some states and the Montreux Document

So far, only the legislative doctrine in the United States, Great Britain, South Africa and Israel regulates the activities of private military companies. For example, in the United States, since 2000, the marketing of military services has been regulated by the *Arms Export Control Law*, which requires every private or military security company to obtain from the State Department a license to work abroad. And in case of issuance of this license, the company's activity on the execution of contractual clauses will be monitored by the State Department. [5] At the same time, bids worth more than \$ 50 million require congressional approval. Military contractors who cooperate with the state on a contract basis, both in the United States and in other states, are essentially government agents and, thus, through the law, are considered employees of government organizations. This position considerably simplifies the legal regulation of the PMC and ensures interaction with other government agencies. However, the Working Groups on Individual Security Services set up within the US State Department to exercise control over legality have repeatedly reported serious problems in this area, the genesis of which results from imperfect legal frameworks

rezulta ca urmare a imperfecțiunii cadrului juridic și a practicilor de aplicare a normelor de drept. Ca o consecință a lacunelor din cadrul legislativ, companiile și angajații lor au reușit să evite răspunderea penală pentru infracțiunile comise în afara teritoriului Statelor Unite.

Prima încercare fundamentală de reglementare internațională a CMP a fost efectuată în așa-numitul *Document Montreux* [6], adoptat la 17 septembrie 2008. Elaborarea acestuia a fost inițiată de guvernul elvețian și Comitetul internațional al Crucii Roșii.

La etapa actuală, documentul este ratificat de 54 de state, inclusiv Statele Unite, Marea Britanie, Franța, Germania, China, Ucraina și România. Totodată, Republica Moldova nu se regăsește în lista semnatarilor acestui act normativ internațional, dat fiind faptul că legislația noastră nu prevede și nu reglementează astfel de activități.

Nu a fost până în prezent ratificat acest document nici de Federația Rusă. Cu toate că statul respectiv recurge pe larg la serviciile companiilor militare proprii (cum ar fi CMP „WAGNER”), legislația acestuia la fel nu reglementează activitatea companiilor militare private.

Ținem să menționăm că legea privind companiile militare private a fost discutată activ în parlamentul federal al Rusiei în 2015, în scopul adoptării unei baze legislative speciale care să permită Federației Ruse să-și protejeze interesele economice în Orientul Mijlociu și Arctica, însă până la urmă această lege nu a fost adoptată din cauza că cabinetul de miniștri a considerat-o contradictorie în raport cu Constituția statului [7].

Baza documentului Montreux constituie teza conform căreia dreptul internațional umanitar și respectarea drepturilor omului ar trebui să fie aplicate inclusiv activităților CMP. Documentul în sine este destinat eliminării lacunelor legale în activitățile acestor organizații. Definiția conținută în document afirmă că *CMP sunt entități de afaceri private care furnizează servicii militare și/sau de securitate, indiferent de modul în care acestea se auto-caracterizează* [6]. Serviciile militare și de securitate includ, printre altele, paza armată și protecția persoanelor și a obiectelor, cum ar fi coloanele de transport, clădirile și alte locuri, întreținerea și funcționarea complexelor militare, deținerea

and practices of the law application. As a result of gaps in the legislative framework, companies and their employees have been able to avoid criminal liability for crimes committed outside the United States.

The first fundamental attempt at international regulation of the PMC was carried out in the so-called *Montreux Document* [6], adopted on 17 September 2008. Its elaboration was initiated by the Swiss Government and the International Committee of the Red Cross.

At present, the document is ratified by 54 states, including the United States, the United Kingdom, France, Germany, China, Ukraine and Romania. At the same time, the Republic of Moldova is not on the list of signatories of this international normative act, given the fact that our legislation does not provide and does not regulate such activities.

So far, this document has not been ratified by the Russian Federation either. Although that state makes extensive use of the services of its own military companies (such as PMC “WAGNER” and others), its legislation also does not regulate the activity of private military companies.

We would like to mention that the law on private military companies was actively discussed in the Russian federal parliament in 2015, in order to adopt a special legislative basis that would allow the Russian Federation to protect its economic interests in the Middle East and the Arctic, but the law was not adopted because the cabinet considered it contradictory with the state constitution. [7]

The basis of the Montreux document is the thesis that international humanitarian law and respect for human rights should be applied to PMC activities as well. The document itself is intended to eliminate legal gaps in the activities of these organizations. The definition in the document states that *PMCs are private business entities that provide military and / or security services, regardless of how they self-characterize*. [6] Military and security services include, but are not limited to, military security and the protection of persons and objects, such as transport columns, buildings and other places, maintenance and operation of

sub pază a prizonierilor, consilierea sau instruirea personalului militar și a agenților de securitate locali. Documentul Montreux stabilește responsabilitatea pentru acțiunile CMP asupra statelor care încheie contracte cu compania respectivă. Statul angajator poartă responsabilitatea pentru eventuale încălcări ale dreptului internațional umanitar, ale standardelor drepturilor omului sau ale altor norme ale dreptului internațional comise de CMP, dacă astfel de infracțiuni îi sunt imputate în temeiul dreptului internațional comun. Statul de origine, căruia îi aparține CMP sau pe teritoriul căruia este înregistrat sediul său, este obligat, în circumstanțe adecvate, să ia toate măsurile pentru a suprima și investiga eventualele încălcări comise de companie. Statele de origine au obligația de a promulga legile necesare pentru a asigura sancțiuni penale eficiente împotriva persoanelor care comit sau dispun comiterea încălcărilor grave ale normelor stabilite de Convențiile de la Geneva. Statul pe teritoriul căruia operează un CMP, în Documentul Montreux este denumit *statul de jurisdicție teritorială*.

Ar trebui reiterat că mercenariatul este interzis oficial în majoritatea țărilor de pe mapamond. Generalizând baza normativă care asigură reglementarea juridică internațională a companiilor militare private, constatăm că aceasta se reflectă în următoarele acte:

Articolul 47 din Protocolul adițional nr. 1 din 06/08/1977 la Convențiile de la Geneva din 08.12.1949 „Cu privire la protecția victimelor conflictelor armate internaționale”;

Legea SUA privind controlul exportului de arme. Potrivit acestuia, Departamentul de Stat al SUA licențiază activitățile companiilor lor militare private în străinătate, precum și monitorizează executarea contractului;

Legea din Africa de Sud privind reglementarea suportului militar din străinătate. Potrivit acesteia, activitățile companiilor militare private sunt licențiate de Comitetul Național responsabil de controlul circuitului de armament din țară;

Rezoluția ONU din 1974 privind „Definiția agresiunii”. Această rezoluție califică utilizarea mercenarilor și a companiilor militare private împotriva altor țări drept infracțiune internațională;

Rezoluția ONU din 14.12.1979, potrivit

military complexes, detention of prisoners, counseling or training of military personnel and local security agents. The Montreux document sets out responsibility for PMC actions on states that ties up contracts with that company. The employing state shall be liable for any violations of international humanitarian law, human rights standards or other rules of international law committed by the PMC if such offenses are imputed to it under common international law. The state of origin, to which the PMC belongs or in whose territory its registered headquarters is located, is obliged, in appropriate circumstances, to take all measures to suppress and investigate any infringements committed by the company. Home states have an obligation to enact the necessary laws to ensure effective criminal sanctions against persons who commit or have committed serious violations of the rules established by the Geneva Conventions. The state in whose territory a PMC operates is referred to in the Montreux Document as *the state of territorial jurisdiction*.

It should be reiterated that mercenaries are officially banned in most countries around the world. Generalizing the normative basis that ensures international legal regulation of private military companies, we find that this is reflected in the following acts:

Article 47 of the Additional Protocol no. 1 of 06/08/1977 to the Geneva Conventions of 08.12.1949 “On the protection of victims of international armed conflicts”;

US law on arms export control. According to this, the US State Department licenses the activities of their private military companies abroad, as well as monitors the execution of the contract;

South African law on the regulation of military support abroad. According to this, the activities of private military companies are licensed by the National Committee responsible for controlling the arms circuit in the country;

UN Resolution of 1974 on the “Definition of Aggression”. This resolution qualifies the use of mercenaries and private military companies against other countries as an international crime;

UN Resolution of 14.12.1979, according to which mercenary is a crime against peace and

căreia mercenariatul este o crimă împotriva păcii și umanității și este echivalat cu genocidul, omuciderea și alte infracțiuni deosebit de grave;

Convenția ONU din 1989 „Cu privire la interzicerea recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor”, adoptată la 20.10.2001. Această convenție a oferit o interpretare mai explicită definiției de „mercenar”, care reflecta interesul material al mercenarilor;

Inițiative juridice „Green Paper” din Marea Britanie (2002) și Elveția (2006). Aceste inițiative își propun să sporească controlul asupra activităților companiilor militare private. Esența inițiativelor a constat în crearea unui organism internațional care să controleze activitățile CMP;

Codul internațional de conduită al companiilor private de securitate din 2010. Acest document a fost începutul legalizării institutului de mercenariat, bazându-se pe cadrul juridic internațional privind utilizarea mercenarilor și a legislației în domeniul drepturilor omului;

Documentul Montreux din 2008. Conține recomandări pentru reglementarea activităților angajaților companiilor militare private în zonele de conflict militar.

Rezumând cele expuse, putem observa că în perioada actuală statele mari urmăresc sarcina de a controla pe deplin serviciile CMP pe piața mondială prin crearea unui organism unic (internațional) de eliberare a licențelor, prin care să monitorizeze astfel de companii.

Statele au nevoie de o reglementare clară a activităților companiilor militare private din interiorul lor, iar organizațiile internaționale trebuie să dezvolte reglementarea CMP în timpul desfășurării diferitor conflicte internaționale și a altor activități de politică externă ale statelor, inclusiv în timpul organizării misiunilor de menținere a păcii și a operațiunilor de impunere a păcii.

Cetățenii Republicii Moldova implicați în activități ale companiilor militare private

Odată cu escaladarea conflictelor militare din Ucraina (regiunea Donbass) și Siria (zona de acțiune a organizației teroriste internaționale ISIS), au fost înregistrate cazuri de înrolare a cetățenilor din diferite părți ale lumii ca mercenari, inclusiv în cadrul companiilor militare private. Unii cetățeni ai Republicii Moldova la fel au

humanity and is equated with genocide, homicide and other core international crimes;

UN Convention of 1989 “On the Prohibition of the recruitment, use, financing and training of mercenaries”, adopted on 20.10.2001. This convention provided a more explicit interpretation of the definition of “mercenary”, which reflected the financial interest of mercenaries;

“Green Paper” legal initiatives in the UK (2002) and Switzerland (2006). These initiatives aim to increase control over the activities of private military companies. The essence of the initiatives was to create an international body to monitor the activities of the PMC;

International Code of Conduct for Private Security Companies from 2010. This document was the beginning of the legalization of the mercenary institute, based on the international legal framework on the use of mercenaries and human rights law;

The 2008 Montreux Document. It contains recommendations for regulating the activities of employees of private military companies in areas of military conflict.

Summarizing the above, we can see that in the current period big states pursue the task of fully controlling PMC services on the world market by creating a single (international) licensing body to monitor such entities.

States need clear national regulation of the activities of private military companies, and international organizations need to develop PMC regulation during the conduct of various international conflicts and other foreign policy activities of states, including during the organization of peacekeeping missions and of peace enforcement operations.

The Moldovan citizens involved in the activities of private military companies

With the escalation of military conflicts in Ukraine (Donbass region) and Syria (the area of action of the international terrorist organization ISIS), cases of enlistment of citizens from different parts of the world as mercenaries have been marked, including in private military companies. Some citizens of the Republic of Moldova have also been identified as members of these companies.

fost identificați ca membri ai acestor companii.

Astfel, potrivit listei membrilor companiei militare private ruse „WAGNER” [8] publicate la 8 octombrie 2018 de către Serviciul de Securitate al Ucrainei (CBY), în cadrul acestei companii au activat sau activează până în prezent cel puțin trei cetățeni moldoveni [9]. După cum se menționează într-un comunicat al instituției ucrainene vizate, contingentul militar din această CMP a jucat un rol important în ocuparea Crimeii, în luptele din estul Ucrainei și din Siria, fiind un instrument al războiului hibrid.

De asemenea, potrivit autorităților ucrainene, membrii companiei „WAGNER” au participat în lupte atât în estul Ucrainei, cât și în Republica Arabă Siriană. Astfel, unul din cetățenii moldoveni (care posedă concomitent și cetățenia Federației Ruse) implicat în luptele din Donbass, a fost mercenar și pe teritoriul provinciei siriene Deir ez-Zor, ulterior fiind ucis în timpul acțiunilor de luptă [10].

Este de menționat faptul că, potrivit unor agenții de presă, compania militară privată „WAGNER” a devenit cunoscută publicului larg prin comiterea acțiunilor ilegale, zeci sau sute de luptători morți, operațiuni militare controversate în Donbass, Siria, Libia, Sudan și Mozambic, torturări cu deosebită cruzime a prizonierilor etc. [11].

Concluzii. După cum observăm, activitatea companiilor militare private până în prezent este desfășurată preponderent în condiții lipsite de transparență, fiind însoțită de o claritate juridică insuficientă.

Cu toate acestea, regulile privind desfășurarea conflictelor armate sunt reglementate de dreptul internațional umanitar. Sarcina sa principală este protejarea participanților la conflicte armate, a civililor și a obiectelor civile, precum și a persoanelor protejate împotriva atentei inadmisibile, nejustificate și discriminatorii din partea adversarului într-un conflict armat cu caracter internațional sau local.

În acest context este necesar de acordat o atenție deosebită lacunelor juridice și dificultăților de calificare a activităților desfășurate de companiile militare private, acestea fiind privite prin prisma activității de mercenariat și tratate ca atare atât în legislația internațională, cât și cea națională a fiecărui stat în parte.

Thus, according to the list of members of the Russian private military company “WAGNER” [8] published on October 8, 2018 by the Security Service of Ukraine (CBY), within this company have activated or are active at least three Moldovan citizens. [9] As stated in a declaration from the Ukrainian institution concerned, the military contingent in this PMC played an important role in the occupation of Crimea, in the fighting in eastern Ukraine and Syria, being an instrument of *hybrid warfare*.

Also, according to the Ukrainian authorities, members of the “WAGNER” company took part in fighting at eastern Ukraine and the Syrian Arab Republic combat operational theaters. Thus, one of the Moldovan citizens (who also holds the citizenship of the Russian Federation) involved in the fighting in Donbass, was a mercenary on the territory of the Syrian province of Deir ez-Zor, later being killed during the fighting. [10]

According to some news agencies, the private military company “WAGNER” became public knowledge by committing illegal actions, dozens or hundreds of dead fighters, controversial military operations in Donbass, Syria, Libya, Sudan and Mozambique, tortures with extreme atrocity against the prisoners, etc. [11]

Conclusions. As we can see, the activity of private military companies so far is carried out mainly in conditions of lack of transparency, being accompanied by insufficient legal clarity.

However, the rules on the conduct of armed conflicts are governed by international humanitarian law. Its main task is to protect participants in armed conflicts, civilians and civilian objects, as well as persons protected against inadmissible, unjustified and discriminatory attacks by the adversary in an international or local armed conflict.

In this context, it is necessary to pay special attention to the legal gaps and difficulties in qualifying the activities carried out by private military companies, which are seen in terms of mercenary activity and treated as such in both international and national law of each state.

Referințe bibliografice*Bibliographical references*

1. А. Фомичев, Проблема частных военных компаний, 11.06.2020. URL: https://zakon.ru/blog/2020/6/11/problema_chastnyh_voennyh_kompanij
2. Jose L. Gomez de Prado, “Mercenaries, Private Military and Security Companies and International Law”, UN Working Group on the Use of Mercenaries, p. 1.
3. <http://guardinfo.online/2019/07/16/sovremennoe-naemnichestvo-kak-ego-traktuet-zakon-v-rossii-i-v-mire/>
4. <https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/INTRO/375?OpenDocument>
5. Р.И. Зименков, Е.Н. Соколова, Государственное регулирование экспорта вооружений в США. Российский внешнеэкономический вестник №9. Сентябрь 2007. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/gosudarstvennoe-regulirovanie-eksporta-vooruzheniy-v-ssha/viewer>
6. The Montreux Document on Private Military and Security Companies. URL: <https://www.icrc.org/en/publication/0996-montreux-document-private-military-and-security-companies>
7. INTERFAX - Правительство РФ не поддержало законопроект о частных военных компаниях. URL: <https://www.interfax.ru/russia/605539>
8. <https://anticoruptie.md/ro/stiri/serviciul-de-securitate-al-ucrainei-a-publica-noi-nume-de-mercenari-wagner-din-moldova-profilul-luptatorului-moldovean-in-donbas>
9. Список 206 позаштатних співробітників ГУ ГШ ЗС РФ з числа ПВК «Вагнера», які брали участь у бойових діях у Сирії в лютому 2018 року. URL: <https://ssu.gov.ua/ua/news/1/category/2/view/5281#.Mn9yVWcQ.dpbs>
10. <https://www.zdg.md/stiri/stiri-sociale/sbua-publicat-numele-unui-mercenar-moldovean-decedat-in-siria>
11. Д. Коротков в подкасте «Что Нового?». 24 июня 2020. Призрачный Вагнер. Как российские наемники воюют за рубежом.
12. URL: <https://novayagazeta.ru/articles/2020/06/24/85996-prizrachnyy-vagner>

Despre autori:

Alexandru PARENIUC,
doctor în drept, conferențiar universitar,
șef adjunct al Direcției studii și management
al calității a Academiei „Ștefan cel Mare”
a MAI al Republicii Moldova,
e-mail: alexandru.pareniuc@mai.gov.md

Vasili BEDA,
doctorand,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
al Republicii Moldova,
e-mail: vasili.beda@gmail.com

About authors:

Alexandru PARENIUC,
PhD, associate professor,
Deputy Head of the Studies and Quality
Management Department of the Academy “Ștefan
cel Mare” of the MIA of the Republic of Moldova,
e-mail: alexandru.pareniuc@mai.gov.md

Vasili BEDA,
PhD student,
Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA
of the Republic of Moldova
e-mail: vasili.beda@gmail.com

**ПРОБЛЕМНЫЕ ВОПРОСЫ
ПРОВЕДЕНИЯ ПРОЦЕССУАЛЬНЫХ
ДЕЙСТВИЙ, НАПРАВЛЕННЫХ НА
ПОЛУЧЕНИЕ ИНФОРМАЦИИ ИЗ
МАТЕРИАЛЬНЫХ ИСТОЧНИКОВ
ПРИ РАССЛЕДОВАНИИ УГОЛОВНЫХ
ПРАВОНАРУШЕНИЙ, СОВЕРШЕННЫХ
ПУТЕМ МОШЕННИЧЕСТВА**

Наталья Валериевна ПАВЛОВА,
кандидат юридических наук, доцент

**PROBLEMATIC ISSUES
OF PROCEDURAL ACTIONS AIMED
AT OBTAINING INFORMATION FROM
MATERIAL SOURCES IN THE
INVESTIGATION OF CRIMINAL
OFFENSES COMMITTED
BY FRAUD**

Natalya V. PAVLOVA,
PhD, Associate Professor

Одним из основных средств формирования доказательной базы являются следственные (розыскные) действия. Акцентируется, что во время их проведения следует соблюдать как уголовные процессуальные, так и конституционные требования, а также способствовать реализации прав всех участников уголовного судопроизводства. Говорится о случаях ограничения прав и свобод человека, определенных законом. Речь идет об обыске, временном доступе к вещам и документам, следственном осмотре. Именно эти процессуальные действия направлены на изъятие материальных источников, которые могут лечь в основу подозрения, а также обвинения в суде. Между тем, акцентируется, что доказательства должны получаться законно и отвечать требованиям допустимости, относимости и достаточности. Рассматриваются проблемные ситуации, которые могут возникать во время проведения обыска, временного доступа к вещам и документам, осмотра, предлагаются пути разрешения таких проблемных ситуаций.

Ключевые слова: мошенничество, обыск, временный доступ к вещам и документам, следственный осмотр, следственные (розыскные) действия.

One of the main means of forming the evidence base is investigative (search) actions. It is emphasized that during their conduct, both criminal procedural and constitutional requirements should be observed, as well as to promote the realization of the rights of all participants in criminal proceedings. It speaks about cases of restriction of human rights and freedoms determined by law. We are talking about a search, temporary access to things and documents, an investigative examination. It is these procedural actions that are aimed at seizing material sources that may form the basis of suspicion, as well as accusations in court. Meanwhile, it is emphasized that evidence must be obtained legally and meet the requirements of admissibility, relevance and sufficiency. Problem situations that may arise during a search, temporary access to things and documents, inspection are considered, ways of resolving such problem situations are proposed.

Keywords: fraud, search, temporary access to things and documents, investigative examination, investigative actions.

Введение. В последнее время получают распространение преступные действия, совершенные путем обмана и злоупотребления доверием, что с каждым годом становятся более изощренными и дерзкими, и приобретают вид гражданско-правовых отношений, что затрудняет процесс расследования и доказательства вины лица, имеющего к этому причастность. Все это требует применения действенных средств, приемов и методов и избрания целого арсенала процессуальных действий, направ-

Introduction. Recently, criminal acts committed by deception and abuse of trust have become widespread, which every year become more sophisticated and daring, and acquire the form of civil law relations, which complicates the process of investigation and proof of the guilt of the person involved in this. All this requires the use of effective means, techniques and methods and the selection of a whole arsenal of procedural actions aimed at obtaining evidence. One of the

ленных на получение доказательств. Одним из основных средств формирования доказательной базы являются следственные (розыскные) действия. Впрочем, доказательства должны получаться законно и отвечать требованиям допустимости, относимости и достаточности.

Как показал анализ судебно-следственной практики и опроса практических работников, при расследовании уголовных преступлений, совершенных путем мошенничества, именно во время проведения процессуальных действий, направленных на получение информации из материальных источников, в основном возникают трудности, связанные с получением доказательств и правильной их организацией. Вынужденное нарушение прав граждан во время проведения обыска, следственного осмотра и временного доступа к вещам и документам приводит к многочисленным жалобам, вмешательствам адвокатов и других заинтересованных лиц, которые различными способами пытаются противостоять установлению объективной истины по делу. Хотя такое вмешательство и вызвано необходимостью изъятия ряда предметов и документов, имеющих отношение к делу, следователю (дознавателю) необходимо быть уверенным в наличии как юридических, так и фактических оснований для проведения таких процессуальных действий, чтобы избежать проблемных ситуаций.

Целью и задачей статьи является выявление проблемных вопросов, возникающих при проведении процессуальных действий, направленных на получение информации из материальных источников при расследовании уголовных правонарушений, совершенных путем мошенничества, а также выдвижение предложений по устранению таких проблем.

На практике часто возникает вопрос о наиболее целесообразном способе и порядке изъятия материальных источников (предметов, документов) и привлечении их к материалам производства. Изучение материалов уголовных производств, связанных с мошенничеством, показало, что добровольное предоставление определенными лицами предметов и документов, имеющих доказательственное значение, встречается крайне редко. При этом большинство из них предоставляется потерпевшими.

Если добровольная выдача вещей, до-

main means of forming the evidence base is investigative (search) actions. However, evidence must be obtained legally and meet the requirements of admissibility, relevance and sufficiency.

As the analysis of forensic practice and a survey of practitioners has shown, when investigating criminal offenses committed by fraud, it is during procedural actions aimed at obtaining information from material sources that difficulties arise mainly associated with obtaining evidence and their correct organization. Forced violation of the rights of citizens during a search, an investigative examination and temporary access to things and documents leads to numerous complaints, interventions by lawyers and other interested persons who, in various ways, try to oppose the establishment of the objective truth in the case. Although such interference is caused by the need to seize a number of items and documents related to the case, the investigator (interrogator) needs to be sure that there are both legal and factual grounds for carrying out such procedural actions in order to avoid problem situations.

The purpose and objective of the article is to identify problematic issues that arise during procedural actions aimed at obtaining information from material sources during the investigation of criminal offenses committed by fraud, as well as to put forward proposals for eliminating such problems.

In practice, the question often arises about the most expedient method and procedure for the seizure of material sources (items, documents) and their involvement in production materials. The study of materials from criminal proceedings related to fraud showed that the voluntary provision by certain persons of objects and documents of evidentiary value is extremely rare. Moreover, most of them are provided by victims.

If the voluntary issuance of things, documents, information did not take place, the procedural procedure for obtaining them consists in the investigator's petition to the investigating judge in order to obtain temporary access to things and documents from the persons in whose possession

кументов, сведений не состоялась, процессуальный порядок их получения заключается в обращении следователя с ходатайством к следственному судье с целью получения временного доступа к вещам и документам у лиц, во владении которых они находятся. При этом законодатель обязывает владельцев вещей и документов предоставить временный доступ к указанным в определении следственного судьи, суда вещам и документам, снять с них копии и изъять в случае необходимости.

Между тем, нередко эти лица отказываются предоставить доступ к указанным объектам. Данный факт может свидетельствовать о возможных недобросовестных действиях со стороны представителей органов государственной власти, местного самоуправления, предприятий, учреждений и организаций, которые имели отношение к сопровождению сделок относительно недвижимости, которые опасаются разоблачения в случае исследования документации.

Предусмотрев такую ситуацию, законодатель прописал в ст. 166 УПК Украины последствия невыполнения определения следственного судьи, суда. Так, в случае невыполнения решения о временном доступе к вещам и документам, следственный судья, суд по ходатайству стороны уголовного производства, которому предоставлено право на доступ к вещам и документам, на основании определения, вправе вынести решение о разрешении на проведение обыска [5]. Исходя из этого, в случае отказа лица, во владении которого находятся вещи и документы, выдать последние, следователь вынужден прерывать процесс и обращаться снова к следственному судье с ходатайством о проведении обыска. При таких обстоятельствах теряется время, и пока следователь получит новое разрешение, доказательства могут быть уничтожены. Поэтому этот нюанс нужно заранее продумать.

Как показал анализ судебно-следственной практики и опроса практических работников, при расследовании уголовных правонарушений, совершенных путем мошенничества, определенной проблемой является требование законодателя указывать в определении на проведение обыска и временного доступа к вещам и документам четкий перечень объектов, под-

they are. At the same time, the legislator obliges the owners of things and documents to provide temporary access to the things and documents specified in the ruling of the investigating judge, the court, to make copies of them and withdraw, if necessary.

Meanwhile, these persons often refuse to provide access to the specified objects. This fact may indicate possible unfair actions on the part of representatives of state authorities, local governments, enterprises, institutions and organizations that were involved in supporting real estate transactions, who fear exposure if the documentation is examined.

Having foreseen such a situation, the legislator prescribed in Art. 166 of the Criminal Procedure Code of Ukraine the consequences of failure to comply with the ruling of the investigating judge, court. So, in case of failure to comply with the decision on temporary access to things and documents, the investigating judge, the court, at the request of the party to the criminal proceedings, who has been granted the right to access things and documents, on the basis of the determination, have the right to make a decision on permission to conduct a search [5]. Proceeding from this, in the event of the refusal of the person in whose possession the things and documents are to issue the latter, the investigator is forced to interrupt the process and again turn to the investigating judge with a petition to conduct a search. In such circumstances, time is wasted, and until the investigator obtains a new permit, the evidence may be destroyed.

As the analysis of forensic practice and a survey of practitioners has shown, in the investigation of criminal offenses committed by fraud, a certain problem is the requirement of the legislator to indicate in the determination to conduct a search and temporary access to things and documents a clear list of objects subject to seizure.

However, despite the requirement of criminal procedural legislation to indicate in the determination to conduct a search all individual or generic signs of things, documents, other proper-

лежащих изъятию.

Впрочем, несмотря на требование уголовного процессуального законодательства указывать в определении на проведение обыска всех индивидуальных или родовых признаков вещей, документов, иного имущества или лиц, которых планируется отыскать, а также их связи с совершенным уголовным правонарушением, в большинстве материалов уголовных производств эти признаки указываются весьма расплывчато и не в полном объеме. Следователи, дознаватели объяснили такой подход недостаточностью информации об объектах поиска на момент принятия решения о проведении обыска. К тому же, они не видят проблемы изъять имущество, которое не указано в определении, поскольку по правилам п. 7 ст. 236 УПК Украины такое имущество считается временно изъятым.

Зато на практике возникает ряд вопросов, связанных с процедурой возврата имущества, временно изъятых во время осмотра или обыска. К тому же, лица, у которых проводились осмотры, обыски, и их защитники нередко видят в таких действиях нарушение их прав и свобод.

Несмотря на сложность получения информации о всех объектах, которые необходимо изъять, материалы практики свидетельствуют, что все же в производствах о мошенничестве такой перечень является относительно постоянным. Так, в основном объектами изъятия в производствах данной категории являются:

- регистрационные и учредительные документы учреждения, предприятия, организации (с целью доведения фиктивности их деятельности, установления срока существования, законности получения и отношения к их выдаче определенных лиц и т.п.);

- документы бухгалтерского учета и финансовой отчетности, другие документы, в которых отражаются хозяйственные операции (с целью выявления незаконных финансовых операций, получения информации о финансовом состоянии учреждения, предприятия, организации и т.д.);

- документы, удостоверяющие проведение банковских операций (заявления на перевод наличности, расходные кассовые ордера, денежные чеки, платежные поручения и т.п.);

- правоустанавливающие документы на землю, движимое и недвижимое имущество (в

ty or persons who are planned to be found, as well as their connection with the committed criminal offense, in most materials of criminal proceedings these signs are indicated very vague and incomplete. Investigators, interrogators explained this approach by the lack of information about the objects of the search at the time of the decision to conduct a search. In addition, they do not see the problem of seizing property that is not specified in the definition, since according to the rules of paragraph 7 of Art. 236 of the Code of Criminal Procedure of Ukraine, such property is considered temporarily confiscated.

But in practice, a number of questions arise related to the procedure for returning property temporarily seized during an inspection or search. In addition, persons who were examined, searched, and their defenders often see in such actions a violation of their rights and freedoms.

Despite the difficulty of obtaining information about all objects that need to be seized, practice materials indicate that, nevertheless, in fraud proceedings, such a list is relatively constant. So, basically, the objects of seizure in the industries of this category are:

- registration and constituent documents of an institution, enterprise, organization (with the aim of bringing the fictitiousness of their activities, establishing the period of existence, legality of receipt and attitude towards their extradition of certain persons);

- accounting and financial reporting documents, other documents that reflect business transactions (in order to identify illegal financial transactions, obtain information about the financial condition of an institution, enterprise, organization);

- documents confirming the conduct of banking operations (applications for the transfer of cash, cash outflow orders, money checks, payment orders);

- documents of title to land, movable and immovable property (in order to establish a legal connection of a specific property with its owner, compliance of these documents with the estab-

целях установления правовой связи конкретного имущества с его владельцем, соответствия этих документов установленному образцу или наоборот - установление факта их подделки и т.д.);

– документы, удостоверяющие личность (с целью установления факта их использования в различных мошеннических схемах, факта их подделки и т.д.);

– документы об образовании и трудовом стаже, документы о состоянии здоровья, страховые документы (для установления факта их использования при трудоустройстве, получении социальных льгот, выплат, страховки и т.д.);

– разнообразные договоры (о туристическом обслуживании, трудовые контракты, о выполнении ремонтных, строительных работ, договоры купли-продажи, дарения, наследования, поручения и т.п.);

– компьютерная техника и сервисное оборудование, телефоны и т.д.;

– средства маскировки, использовавшиеся мошенниками при совершении мошеннических действий;

– оборудование для изготовления поддельных документов, бланков, денежных купюр и тому подобное;

– записные книжки, черновики, объявления, в которых содержится информация о мошеннических действиях;

– печати, штампы, бланки документов, которые использовались или планировались использоваться для совершения мошенничества;

– фотографии (жертв мошенничества, соучастников и т.д.);

– имущество, добытое преступным путем и тому подобное.

Обобщение судебно-следственной практики позволяет установить и другие распространенные проблемные ситуации, с которыми сталкиваются правоохранительные органы при проведении обыска и осмотра.

Так, законодатель позволяет проникнуть в жилище или другое владение лица только один раз. Однако, как справедливо обращает внимание И. М. Бигунец, продолжительность такого «одного раза» не определена. Это является основанием для злоупотреблений, в результате чего обыски проводятся по несколько дней с перерывами. Учитывая это, уполномоченные субъекты уголовного процесса должны обращать внима-

lished model, or vice versa - establishing the fact of their forgery);

– identity documents (in order to establish the fact of their use in various fraudulent schemes, the fact of their forgery);

– documents on education and work experience, documents on health status, insurance documents (to establish the fact of their use in employment, receiving social benefits, payments, insurance);

– a variety of contracts (on tourist services, employment contracts, on the implementation of repair, construction work, contracts of purchase and sale, donation, inheritance, assignments);

– computer hardware and service equipment, telephones;

– means of disguise used by fraudsters when committing fraudulent activities;

– equipment for the production of counterfeit documents, forms, banknotes, and the like;

– notebooks, drafts, announcements that contain information about fraudulent activities;

– seals, stamps, forms of documents that were used or planned to be used to commit fraud;

– photographs (of victims of fraud, accomplices);

– property obtained by criminal means and the like.

Generalization of the judicial and investigative practice makes it possible to establish other common problem situations that law enforcement agencies face when conducting a search and inspection.

Thus, the legislator allows entry into a dwelling or other property of a person only once. However, as I.M. Bigunets rightly points out, the duration of such a “once” is not defined. This is the basis for abuse, as a result of which searches are carried out for several days at intervals. Taking this into account, the authorized subjects of criminal proceedings should pay attention to the continuity of the search procedure. [1, с. 87]. Legislative prescription on compulsory audio and video recording of a search is intended to provide additional guarantees of legality during

ние на соблюдение непрерывности процедуры проведения обыска [1, с. 87]. Законодательное предписание об обязательном аудио- и видеофиксации проведения обыска призвано обеспечить дополнительные гарантии законности при проведении обыска [2, с. 37]. Впрочем, несмотря на законодательное требование об обязательности непрерывной видео фиксации хода и результатов обыска жилища или иного владения лица, на практике иногда имеет место прерывание видеофиксации из-за технических неполадок и других непредвиденных ситуаций. С целью предотвращения жалоб со стороны обыскиваемого лица, следует заранее продумать варианты по предотвращению подобных случаев, в частности, подготовить зарядное устройство, запасную камеру и тому подобное.

В 13% случаев при проведении обысков и в 67% случаев при проведении следственных осмотров видеозапись осуществляется камерой, встроенной в мобильный телефон. По нашему мнению, это недопустимо, поскольку в уголовном производстве должны храниться оригинальные экземпляры технических носителей информации. В 12% случаев такие видеозаписи подлежат экспертному исследованию, для проведения которого требуется только оригинал видеозаписи.

Сохранившиеся материалы видеозаписи могут подтвердить факт правомерности действий сотрудников правоохранительных органов, которые осуществляли обыск, во избежание обвинений в пытках, жестоком и бесчеловечном обращении, фабрикации результатов обыска, а также предотвращение обвинения по поводу не разъяснения определенных прав и обязанностей.

Нередко на практике под видом осмотра проводится обыск, из-за чего в дальнейшем результаты проведения следственного (розыскного) действия могут признаться недопустимыми. Недопустимыми считаются и результаты проведения обыска по адресу, который не совпадает с тем, что указан в определении следственного судьи, суда, а также, если в определении неверно указан владелец объекта, в котором проводится обыск.

Статьей 59 Конституции Украины обеспечено каждому право на профессиональную юридическую помощь. Поэтому не следует

a search [2, с. 37]. However, in spite of the legal requirement for continuous video recording of the progress and results of a search of a home or other property of a person, in practice, sometimes video recording is interrupted due to technical problems and other unforeseen situations. In order to prevent complaints from the searched person, you should consider in advance the options for preventing such cases, in particular, prepare a charger, a spare camera, and the like.

In 13% of cases during searches and in 67% of cases during investigative examinations, video is recorded by a camera built into a mobile phone. In our opinion, this is unacceptable, since the original copies of technical data carriers must be kept in criminal proceedings. In 12% of cases, such video recordings are subject to expert research, for which only the original video recording is required.

The surviving video footage can confirm the lawfulness of the actions of the law enforcement officers who carried out the search, in order to avoid accusations of torture, cruel and inhuman treatment, fabrication of the results of the search, as well as to prevent accusations of not explaining certain rights and obligations.

Often, in practice, under the guise of an inspection, a search is carried out, which is why the results of an investigative (search) action may be deemed inadmissible in the future. The results of a search at an address that does not coincide with the one indicated in the ruling of the investigating judge, court, and also if the ruling incorrectly indicates the owner of the object in which the search is carried out, are also considered inadmissible.

Article 59 of the Constitution of Ukraine guarantees everyone the right to professional legal assistance. Therefore, the observance of the “right to defense” should not be overlooked either. Factual data obtained as a result of violation of a person’s right to defense are considered inadmissible. However, in criminal proceedings, including fraud, there are a number of complaints related to the non-admission of a lawyer to conduct a search. Often, such complaints can lead to

обходить вниманием и соблюдение «права на защиту». Недопустимыми считаются фактические данные, полученные в результате нарушения права человека на защиту. Впрочем, по уголовным производствам, в том числе по мошенничествам, имеет место ряд жалоб, связанных с недопущением адвокату к проведению обыска. Часто из-за таких жалоб судья может отклонить доказательства, полученные с нарушением права на защиту.

Так, по приговору Заречного районного суда г. Суми отмечается, что при проведении обысков по месту жительства ЛИЦА_10 и принадлежащего ему автомобиля было грубо нарушено право на защиту подозреваемого. В частности, стороной обвинения не предоставлена возможность ЛИЦУ_10 по его требованию вызвать защитника для участия в проведении обысков, поскольку он был в наручниках и не имел возможности пользоваться мобильным телефоном, не разъяснено права подозреваемого при проведении обысков, не допускался защитник к участию в проведении обыска автомобиля [3].

Основанием отказа в допуске защитника иногда следователи признают тот факт, что: с лицом, у которого проводят обыск, не заключен договор о предоставлении правовой помощи, следовательно, он защитником такого лица на момент проведения обыска не является; следственное действие уже началась, и адвокат, как постороннее лицо, уже не может на нем присутствовать [4, с. 97].

Между тем, независимо от процессуального статуса лица, у которого производится обыск, ему необходимо такое право обеспечить. Ведь следователь, прокурор обязан допустить такого адвоката или представителя к обыску на любом этапе его проведения (ч. 3 ст. 236 УПК Украины) [5].

Как показывает анализ уголовных производств и судебной практики, опрос практических работников, в производствах по мошенничествам нередко объектами обыска являются помещения предприятий, учреждений и организаций. Впрочем, довольно часто в определении указывается юридический адрес предприятия, организации, учреждения, содержащий большое количество объектов (офисов, кабинетов). Это приводит к тому, что поисковые действия проводятся даже в тех офисах, владельцы

the judge rejecting evidence obtained in violation of the right to defense.

Thus, according to the verdict of the Zarechny District Court of Sumi, it is noted that during the searches at the place of residence of PERSON_10 and the car belonging to him, the right to defend the suspect was grossly violated. In particular, the prosecution did not give PERSON_10 the opportunity to summon a defense lawyer to take part in the searches at his request, since he was in handcuffs and could not use a mobile phone, the rights of the suspect during the searches were not explained, the defense lawyer was not allowed to take part in the search of the car [3].

The reason for refusing to admit a defense lawyer is sometimes the fact that: with the person who is being searched, an agreement on the provision of legal assistance has not been concluded, therefore, he is not the person's defense lawyer at the time of the search; the investigative action has already begun, and the lawyer, as an outsider, can no longer be present at it [4, с. 97].

Meanwhile, regardless of the procedural status of the person who is being searched, he needs to ensure such a right. After all, the investigator, the prosecutor is obliged to admit such a lawyer or representative to the search at any stage of its conduct (part 3 of article 236 of the Criminal Procedure Code of Ukraine) [5].

As the analysis of criminal proceedings and judicial practice, a survey of practitioners shows, in fraud proceedings, the premises of enterprises, institutions and organizations are often the objects of search. However, quite often the definition indicates the legal address of an enterprise, organization, institution containing a large number of objects (offices, offices). This leads to the fact that search actions are carried out even in those offices, the owners and owners of which are not involved in the commission of fraudulent activities, which leads to complaints from such persons. The solution to this problem is to indicate in the definition not only the legal address, but also the number and location of the offices that are lo-

и собственники которых не имеют отношения к совершению мошеннических действий, что приводит к жалобам от таких лиц. Решением этой проблемы является указание в определении не только юридического адреса, но и номера, местоположения офисов, которые находятся на территории проведения обыска.

В последнее время мошенники, имея современное техническое оборудование, коррупционные связи с органами государственной власти и правоохранительными органами, в совершенстве зная законодательство и т.п., заранее продумывают возможные осложнения, которые могут возникнуть в результате их преступной деятельности.

Согласно УПК Украины и ст. 23 Закона Украины «Об адвокатуре и адвокатской деятельности», обыск во владении адвоката проводится только на основании судебного решения о разрешении на обыск у адвоката только по ходатайству Генерального прокурора, его заместителя или руководителя прокурора не ниже регионального уровня. Это связано с необходимостью сохранения адвокатской тайны. Это требование законодателя мошенники быстро взяли на вооружение и стали оформлять на адвоката, с которым заключено соглашение о предоставлении адвокатских услуг, договор аренды отдельного помещения в офисе, в котором хранятся все документы и компьютерная техника, которые содержат в себе ценную информацию. Конечно, прибыв с определением о проведении обыска на конкретном предприятии, учреждении и организации, сразу теряется возможность провести поисковые действия на объекте, который арендуется адвокатом до получения такого разрешения. Если следователь, прокурор, получив такую информацию, проигнорируют законодательные требования относительно особого порядка проведения обыска в помещении, принадлежащем адвокату, результаты такого обыска могут в будущем признаться недопустимыми, а права лиц нарушенными. Поэтому на этапе подготовки к обыску следует просчитать возможные варианты владения жильем или иным помещением адвокатом или иными лицами, в отношении которых предусмотрены особые порядки уголовного производства.

Выводы. Доказательства, полученные в ходе проведения процессуальных действий, на-

цатые на территории проведения обыска.

Recently, fraudsters, having modern technical equipment, corrupt ties with state authorities and law enforcement agencies, knowing perfectly the legislation, etc., think in advance about possible complications that may arise as a result of their criminal activities.

According to the Criminal Procedure Code of Ukraine and Art. 23 of the Law of Ukraine “On the Bar and Advocate Activity”, a search in the possession of a lawyer is carried out only on the basis of a court decision on permission to search a lawyer only at the request of the Prosecutor General, his deputy or the head of the prosecutor not lower than the regional level. This is due to the need to preserve attorney secrecy. The fraudsters quickly adopted this requirement of the legislator and began to draw up on a lawyer with whom an agreement on the provision of lawyer services was concluded, a lease agreement for a separate office space, which stores all documents and computer equipment that contain valuable information. Of course, having arrived with a determination to conduct a search at a specific enterprise, institution and organization, you immediately lose the opportunity to conduct search actions at an object that is rented by a lawyer before obtaining such permission. If the investigator, the prosecutor, having received such information, ignore the legal requirements regarding the special procedure for conducting a search in the premises belonging to a lawyer, the results of such a search may in the future be recognized as inadmissible, and the rights of persons violated. Therefore, at the stage of preparation for the search, one should consider the possible options for owning housing or other premises by a lawyer or other persons in respect of whom special procedures of criminal proceedings are provided.

Findings. The evidence obtained in the course of procedural actions aimed at obtaining information from material sources is one of the most significant and can form the basis of suspicion, and in the future - accusations in court. However, the conduct of these procedural actions

правленних на получение информации из материальных источников, являются одними из наиболее значимых и могут ложиться в основу подозрения, а в дальнейшем – обвинения в суде. Однако, проведение указанных процессуальных действий связано не только с необходимостью соблюдения организационно-тактических требований и норм уголовного процессуального кодекса, но и обеспечением прав и свобод лиц, в которых они проводятся. Впрочем, в исключительных случаях, с целью защиты граждан и государства от преступных посягательств, в рамках выполнения задач уголовного судопроизводства, закон позволяет ограничивать некоторые права и свободы личности. Задача правоохранительных органов не допустить незаконного нарушения таких прав, а это возможно только при условии качественной подготовки к проведению указанных процессуальных действий.

is associated not only with the need to comply with the organizational and tactical requirements and norms of the Criminal Procedure Code, but also with ensuring the rights and freedoms of the persons in which they are conducted. However, in exceptional cases, in order to protect citizens and the state from criminal encroachments, within the framework of the fulfillment of the tasks of criminal proceedings, the law allows restricting certain rights and freedoms of the individual. The task of law enforcement agencies is to prevent illegal violation of such rights, and this is possible only on condition of high-quality preparation for carrying out these procedural actions.

Библиографические ссылки

Bibliographical references

1. Бігунець І.М. Повноваження захисника на досудовому розслідуванні: дис. канд. юрид. наук. Національна академія внутрішніх справ. Київ. 2020. 236 с.
2. Проведення слідчих (розшукових) дій із застосуванням звуко- та відеозаписувальних технічних засобів: метод. рек. / В. В. Невгад, Р. М. Дударець, А. А. Саковський, М. П. Климчук. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2018. 67 с.
3. Вирок від 22.02.2019 № 591/4742/16-к Зарічний районний суд м. Суми. <https://youcontrol.com.ua/statcatalog/img/logo.svg>. (дата звернення 20 січня 2021).
4. Мельниченко А. В. Забезпечення прав особи на досудовому розслідуванні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2018. 294 с.
5. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. (дата звернення 20 січня 2021).

Despre autor:

Наталья Валериевна ПАВЛОВА,
кандидат юридических наук, доцент,
доцент кафедры криминалистики
и домедцинской подготовки
Днепропетровского государственного
университета внутренних дел, Украина,
e-mail: Pavlova_Natalia_vvv@ukr.net

About author:

Natalya V. PAVLOVA,
PhD, Associate Professor,
Associate Professor of the Department
of Criminalistics and Premedical Training
of the Dnipropetrovsk State University
of Internal Affairs, Ukraine,
e-mail: Pavlova_Natalia_vvv@ukr.net

APĂRAREA VALORILOR ISTORICO-CULTURALE

Alexandru PARENIUC,

doctor în drept, conferențiar universitar

Andrei GHIMPU,

doctorand

PROTECTION OF HISTORICAL AND CULTURAL VALUES

Alexandru PARENIUC,

PhD, associate professor

Andrei GHIMPU,

PhD student

Articolul cuprinde o analiză succintă a protejării valorilor istorico-culturale, bazată pe unele aspecte și problematici în apărarea acestor valori ce reprezintă destinul acestui popor, identitatea acestuia și forța sacră pe care o poate deține acesta.

Cuvinte-cheie: valoare istorico-culturală, prevenire și descoperire, cooperare, patrimoniu cultural, distrugerea sau deteriorarea intenționată a monumentelor istoriei și culturii, conservarea și restaurarea monumentelor.

The article includes a brief analysis of the protection of historical and cultural values, based on some aspects and issues in defense of these values that represent the destiny of this people, their identity and the sacred force they can hold.

Keywords: historical-cultural value, prevention and detection, cooperation, cultural heritage, intentional destruction or damage of historical and cultural monuments, conservation and restoration of monuments.

„Valorile culturale justifică existența și misiunea unui popor” [1].

Introducere. De-a lungul secolelor, oamenii au creat valori inestimabile în dorința lor de a reflecta într-o formă sau alta lumea în care au viețuit. Fiecare generație a lăsat pentru urmașii săi o părticică din sufletul, munca, realizările și aspirațiile ei. Aceste valori estetice și culturale s-au menținut sute și sute de ani, fiind astăzi mesagerii plini de expresivitate ai diferitor civilizații. Epoca noastră alături de progresele tehnico-științifice, social-politice și economice mai cunoaște și o extindere a infracționalității, însoțită de violență și agresivitate, inclusiv o adevărată expansiune a crimelor internaționale [2].

Consolidarea unui stat, dezvoltarea lui economico-socială sunt practic imposibile fără păstrarea și înmulțirea valorilor istorico-culturale și estetice. Filosoful rus A.F. Losev remarca: „*Cultura este*

“Cultural values justify the existence and mission of a people” [1].

Introduction. Over the centuries, people have created invaluable values in their desire to reflect in one form or another, the world in which they lived. Each generation has left for its descendants a part of its soul, work, achievements and aspirations. These aesthetic and cultural values have been maintained for hundreds and hundreds of years, being today the expressive messengers of different civilizations. Our ordinary age with technical-scientific, socio-political and economic progress is also experiencing an extension of crime, accompanied by violence and aggression, including a real expansion of international crimes. [2]

The consolidation of a state, its economic and social development are practically impossible without preserving and multiplying the historical-cultural and aesthetic values. The Russian

unitatea tuturor principalelor procese istorice” [3].

Deși omenirea distinge o mulțime de semnificații și definiții ale termenului „cultură”, numărul acestora în opinia lui Abraham Moles depășind cifra de 250 [4], UNESCO definește cultura ca „o serie de caracteristici distincte ale unei societăți sau grupă socială în termeni spirituali, materiali, intelectuali sau emoționali”. Legislatorii naționali însă definesc cultura drept „totalitatea modelelor de gândire, simțire și acțiune din sferele materială și spirituală ale societății și produsul valoric al acestora [5].

Materiale și metode de cercetare aplicate. În limitele de studiu al acestui articol, în calitate de metoda de cercetare principală întru realizarea studiului de față au fost utilizate un spectru larg de surse sub formă de monografii, atât în domeniul dreptului european, cât și în materia protecției bunurilor culturale și spirituale. Studiarea și analiza acestora nu ar fi fost posibile în mod eficient decât prin utilizarea metodelor de cercetare, de genul: observația, metoda deducției, metoda comparativă, metoda istorică, metoda logică, precum și cea sistemică.

Rezultate obținute și discuții. În ultimii ani o importanță tot mai mare o căpătă problema apărării valorilor istorico-culturale mobile împotriva atentatelor criminale – furt, comercializarea ilegală, contrabanda etc. Păstrarea intactă a acestor valori este legată nemijlocit de viitorul destinului omenesc, deoarece valorile istorico-culturale și estetice sunt principalele elemente ale civilizației, ale memoriei naționale și culturii popoarelor.

Ritmul evoluției societăților este într-atât de sporit încât valorile și aspirațiile materiale ale majorității lor se contopesc luând întâietate asupra valorilor istorico-culturale ale fiecărei în parte. În aceste condiții, luând drept exemplu Republicii Moldova, având în vedere gradul sporit de indiferență cu care societatea noastră tratează valorile istorico-culturale, am putea prognoza impactul negativ și inevitabil al acestui fenomen. Cazurile de distrugere, sustragere, evocate intens în presă, precum și periodicitatea cu care acestea au loc, doar confirmă corectitudinea acestei realități.

Sarcina justiției atât în cazurile procesului penal, contravențional, cât și în cele ale procesu-

philosopher A. F. Losev remarked: “Culture is the unity of all the main historical processes”. [3]

Although mankind distinguishes many meanings and definitions of the term “culture”, the number of which in Abraham Moles’ opinion exceeds 250 [4], UNESCO defines culture as “a series of distinct characteristics of a society or social group in spiritual, material, intellectual or emotional terms”. However, national legislators define culture as “the totality of the models of thought, feeling and action in the material and spiritual spheres of society and their value product [5].

Applied research materials and methods. Within the study limits of this article, a wide range of sources in the form of monographs have been used as the main research method for conducting this study, both in the field of European law and in the field of protection of cultural and spiritual property. Studying and analyzing them would not have been possible effectively except by using research methods, such as: observation, deduction method, comparative method, historical method, logical method, as well as the systemic one.

Results obtained and discussions. During the recent years, the issue of defending mobile historical and cultural values from criminal attacks like theft, illegal trade, smuggling, etc., has become increasingly important. Keeping these values intact is directly linked to the future of human destiny, because historical-cultural and aesthetic values are the main elements of civilization, national memory and the culture of peoples.

The pace of evolution of societies is so high that the material values and aspirations of most of them merge taking the precedence over the historical and cultural values of each. Under these conditions, taking as an example the Republic of Moldova, given the increased degree of indifference with which our society treats historical and cultural values, we could predict the negative and inevitable impact of this phenomenon. The cases of destruction, theft, intensely evoked in the press, as well as the periodicity with which they take place, only confirm the correctness of this reality.

The task of justice, both in the cases of

lui civil este de a stabili adevărul obiectiv în dosarele supuse spre examinare forțelor de drept. Iar rolul principal la stabilirea acestui adevăr îi revine aplicării cunoștințelor speciale.

Astfel, cadrul juridic inserează un șir de legi care reglementează anumite elemente ale patrimoniului cultural și natural, cum ar fi prevederile art. 33 alin. (3) din Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994, în vigoare din 27 august 1994 [6], unde statul își asumă să contribuie la păstrarea, la dezvoltarea și la propagarea realizărilor culturii și științei, naționale și mondiale. Dreptul la cultură și știință este unul vast și cuprinde elemente ce țin de dreptul la educație, de dreptul de a participa la viața culturală, de dreptul la informare și exprimare, de accesul la valorile spirituale, naționale și universale, precum și de unele drepturi economice și sociale, civile și politice.

Totodată, statul are obligația de a susține pe toate căile libertatea creației, contribuind pe larg la dezvoltarea tuturor elementelor ei, deoarece în lipsa dezvoltării culturale și științifice nu ar exista evoluția societății și a statului. Situația economică precară poate constitui o piedică obiectivă, temporară, în susținerea și promovarea activităților artistice și științifice, dar în niciun caz nu poate prejudicia păstrarea realizărilor anterioare ale culturii și științei. În același timp, Constituția Republicii Moldova în art. 59 prevede: „... conservarea și ocrotirea monumentelor istorice și culturale constituie o obligație a fiecărui cetățean” [7].

Principalul act care determină aspectele protecției monumentelor și obligațiile ce revin în acest sens persoanelor fizice și juridice este Legea nr. 1530-XII din 22.06.1993 privind ocrotirea monumentelor [8], care definește monumentele (obiecte ori ansambluri de obiecte cu valoare istorică, artistică sau științifică); stabilește tipurile lor (monumente care fac parte din patrimoniul cultural; din patrimoniul natural); determină formele sub care se pot prezenta monumentele (bunuri mobile; bunuri imobile); stabilește modalitatea de ținere a evidenței monumentelor (Registrul monumentelor Republicii Moldova); prevede condițiile de exercitare a dreptului de proprietate asupra monumentelor (atribuțiile or-

criminal, misdemeanor and civil proceedings, is to establish the objective truth in the cases submitted for examination to law enforcement bodies. And the main role in establishing this truth belongs to the application of special knowledge.

Thus, the legal framework inserts a series of laws that regulate certain elements of the cultural and natural heritage, such as the provisions of art. 33 paragraph (3) of the Constitution of the Republic of Moldova, adopted on July 29, 1994, in force from August 27, 1994 [6], where the state undertakes to contribute to the preservation, development and dissemination of national and world cultural and scientific achievements. The right to culture and science is a vast one and includes elements related to the right to education, the right to participate in cultural life, the right to information and expression, access to spiritual, national and universal values, as well as some economic and social, civil and political rights.

At the same time, the state has the obligation to support in all ways the freedom of creation, contributing widely to the development of all its elements, because in the absence of cultural and scientific development there would be no evolution of society and the state. The precarious economic situation can be an objective, temporary obstacle in supporting and promoting artistic and scientific activities, but in no case can it prejudice the preservation of previous achievements of culture and science. At the same time, the Constitution of the Republic of Moldova in art. 59 stipulates: “preservation and protection of historical and cultural monuments is an obligation of every citizen”. [7]

The main act that determines the aspects of monument protection and the obligations incumbent on individuals and legal entities in this regard is Law no. 1530-XII from 22.06.1993 on the protection of monuments [8], which defines monuments (objects or sets of objects of historical, artistic or scientific value); establishes their types (monuments that are part of cultural heritage; of the natural heritage); determines the forms under which monuments can be presented (movable property; real estate); establishes the manner of keeping records of monuments (Register of Monuments of the Republic of Moldova);

ganelor de stat).

Legea nr. 1530-XII din 22.06.1993 privind ocrotirea monumentelor mai prevede ocrotirea monumentelor (capitolul II); evidența și punerea în valoare a monumentelor (capitolul III); conservarea și restaurarea monumentelor (capitolul IV); finanțarea activității de ocrotire a monumentelor (capitolul V); scoaterea și aducerea monumentelor (capitolul VI); activitatea fundațiilor obștești (capitolul VII). Capitolul VIII stabilește obligația organelor puterii de stat și ale administrației de stat, întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor, asociațiilor, persoanelor cu funcții de răspundere, cetățenilor Republicii Moldova, străinilor și apatrizilor de a respecta legea și prevede răspunderea pentru încălcarea legii (sanțiuni disciplinare, civile, administrative, penale) [9].

Schimbările social-economice petrecute în societate, survenite odată cu declararea independenței au determinat sporirea criminalității și îndeosebi a infracțiunilor ce atentează la patrimoniul persoanelor fizice sau juridice. Un loc aparte în structura infracțiunilor patrimoniale îl ocupă furturile obiectelor de înaltă valoare culturală, estetică și istorică. În ciuda faptului că în structura infracțiunilor patrimoniale acestor infracțiuni le revine un număr mic, pericolul social sporit al lor se datorează faptului că în urma comiterii lor sunt cauzate daune ireparabile moștenirii istorico-culturale.

Problema prevenirii și descoperirii furturilor obiectelor de înaltă valoare culturală, estetică și istorică constituie una din sarcinile de bază ale forțelor de drept implicate în combaterea criminalității.

Aceste infracțiuni se caracterizează printr-un înalt pericol social, iar dificultățile prevenirii și descoperirii, particularitățile caracteristice ale personalității infractorilor care le comit.

În ceea ce privește obiectele de cult, acestea prezintă interes pentru infractori, deoarece deseori au un preț dublu – ca obiecte de artă și ca obiecte ce conțin metale și pietre prețioase. Din aceste considerente, în pofida numărului mic de comitere a lor, furturile obiectelor de înaltă valoare estetică și istorică provoacă daune materiale și morale considerabile.

foresees the conditions for exercising the property right over the monuments (attributions of the state bodies).

Law no.1530-XII of 22.06.1993 on the protection of monuments also provides for the protection of monuments (Chapter II); record and enhancement of the monuments (Chapter III); conservation and restoration of monuments (Chapter IV); financing the activity of monuments' protection (Chapter V); removing and bringing monuments (Chapter VI); the activity of public foundations (Chapter VII). Chapter VIII establishes the obligation of state authority bodies and state administration, enterprises, institutions and organizations, associations, persons with positions of responsibility, citizens of the Republic of Moldova, foreigners and stateless persons to comply with the law and provides liability for law violations (disciplinary, civil, administrative and criminal sanctions) [9].

The socio-economic changes that took place in the society, which occurred with the declaration of independence, determined the increase of crime and especially of the crimes that threaten the patrimony of the natural or legal persons. A special place in the structure of patrimonial crimes is occupied by the theft of objects of high cultural, aesthetic and historical value. Despite the fact that in the structure of patrimonial crimes these crimes have a small number, their increased social danger is due to the fact that their commission causes irreparable damage to the historical and cultural heritage.

The problem of preventing and discovering the theft of objects of high cultural, aesthetic and historical value is one of the basic tasks of the law enforcement bodies involved in the fight against crime.

These crimes are characterized by a high social danger, and the difficulties of prevention and discovery, by the characteristic features of the personality of the offenders who commit them.

As for objects of worship, they are of interest to criminals because they often have a double price – as art objects and as objects containing metals and precious stones. For these reasons, despite the small number of committing them, thefts of objects of high aesthetic and histori-

Cu toate acestea, practica prevenirii și descoperirii furturilor obiectelor de înaltă valoare estetică indică prezența unui șir de lacune în această activitate. Cea mai principală fiind nivelul de profesionalism al angajaților forțelor de drept implicate în prevenirea și descoperirea acestor infracțiuni. Nivelul lor nu întotdeauna corespunde cerințelor, deoarece cunoștințele lor în acest domeniu sunt insuficiente. Deseori în documentele care conțin informație despre sustragerile acestor obiecte sunt depistate date incorecte, care creează dificultăți în vederea depistării acestor obiecte.

Din aceste considerente activitatea de contracarare a acestor infracțiuni cere perfecționare continuă a cunoștințelor și deprinderilor practice din acest domeniu.

De exemplu, în Franța există o practică interesantă: sau sunt angajate în poliție persoane care au cunoștințe suficient de bogate în domeniul artelor, sau inspectorilor respectivi li se creează condiții pentru a absolvi o a doua facultate de arte.

În Rusia, pe parcursul ultimilor ani, de asemenea se observă evoluții benefice în acest domeniu de activitate al organelor de drept. În mai multe regiuni au fost formate structuri specializate de luptă contra sustragerilor de valori istorico-culturale și estetice. Mai mult, a fost editată o carte-manual despre anticariat, care le permite colaboratorilor miliției și organelor de urmărire penală să-și creeze impresii măcar rudimentare despre arta rusească – icoane, pictură, instrumente muzicale, porțelanuri, ordine etc.

În situația aceasta în Republica Moldova, ca și în Federația Rusă, activitatea de prevenire și descoperire a infracțiunilor de sustragere a valorilor istorico-culturale și estetice este puternic influențată de cauze care depășesc competențele organelor de drept. Înainte de toate, aceasta se datorează lipsei unor registre speciale de evidență, a unor cartoteci foto și video a obiectelor de artă plastică și decorativ-aplicată națională având valoare istorică și culturală. Este necesară pașaportizarea tuturor operelor de artă care se află în muzee, biserici și în colecțiile particulare. Este stringent necesară cooperarea mai strânsă cu or-

cal value cause considerable material and moral damage.

Despite this fact, the practice of preventing and discovering thefts of objects of high aesthetic value testifies to the presence of a series of gaps in this activity. The main one being the level of professionalism of the employees of the law enforcement bodies involved in the prevention and detection of these crimes that does not always meet the requirements because their knowledge in this field is insufficient. Often in the documents, which contain information about the theft of these objects, incorrect data are found, which creates difficulties in order to detect these objects.

For these reasons, the activity of counteracting these crimes requires continuous improvement of knowledge and practical skills in this field.

For example, there is an interesting practice in France: police administration employs people who have sufficiently rich knowledge in the field of arts, and the respective inspectors are created conditions to graduate a second art faculty.

There have also been beneficial developments in this area of activity of law enforcement bodies, in Russia, during recent years. Specialized structures have been formed in several regions to combat the theft of historical, cultural and aesthetic values. Moreover, a textbook on antiques has been published, which allows militia employees and prosecutors to create at least early impressions of Russian art – icons, painting, musical instruments, porcelain, orders, etc.

The activity of prevention and discovery of crimes of theft of historical-cultural and aesthetic values is strongly influenced by causes, which exceed the powers of law enforcement bodies in this situation in the Republic of Moldova, as well as in the Russian Federation. First of all, this is due to the lack of special registers of records, photo and video folders of national plastic and decorative-applied art objects having historical and cultural value. It is necessary to passport all works of art, which are in museums, churches and private collections. Closer cooperation with the law enforcement bodies of other countries is urgently needed, as many historical, cultural and

ganele de drept ale altor țări, deoarece multe valori istorico-culturale și estetice sunt transportate ilegal dincolo de hotarele Republicii Moldova și ele trebuie returnate.

În scopul prevenirii sustragerilor de obiecte de artă majoritatea țărilor lumii au luat măsuri legislative deosebite. Unele state chiar au creat structuri specializate în cadrul autorităților judiciare, cum ar fi „Brigada artă și antichități” din cadrul New Scotland Yard sau „Oficiul central pentru reprimarea furturilor de opere și obiecte de artă din Franța”. În România în 2004 a fost adoptată Legea 299 cu privire la răspunderea penală a persoanelor juridice pentru infracțiunea de falsificare de monedă și valori [10].

Cât privește Republica Moldova, constatăm că anume factorul uman prezintă un pericol real și persistent pentru integritatea patrimoniului cultural. Deși legislația națională conține reglementări privind aplicarea sancțiunilor pentru nerespectarea prevederilor art. 199¹; 199²; 199³; 199⁴; 199⁵ ale Codului penal [11] (introduse pentru prima dată în anul 2016 cu delimitări) „Distrușgerea sau deteriorarea intenționată a monumentelor istoriei și culturii” și ale art. 74 al Codului contravențional [12] „Încălcarea regulilor de ocrotire și de folosire a monumentelor de istorie și de cultură”, acestea nu reduc în măsura așteptată numărul ilegalităților de acest gen. (fapt ce ne demonstrează că conform datelor statistice ale STI a MAI, în perioada 2016-2019 a fost înregistrat doar un singur caz în IP Fălești de comercializare neautorizată a bunurilor arheologice mobile și a bunurilor culturale mobile clasate, cu remiterea cauzei penale în judecată: La 25.05.2019, pe site-ul de anunțuri www.999.md de către utilizatorul înregistrat cu pseudonimul „sega” a fost plasat un anunț privind vânzarea bunurilor de patrimoniu arheologic mobil în număr de 14 piese printre care topoare din bronz de tip celt, fragmente de cuțit și vârfuri de săgeată din fier care conform raportului de expertiză nr. 18/01-09 constituie obiecte arheologice cu o valoare istorico-culturală importantă și datează din sec. IV î.Hr. până în sec. XVI), în ciuda faptului că sunt mult mai multe cazuri de asemenea gen [13].

În concluzie putem afirma că unii cerce-

aesthetic values are illegally transported beyond the borders of the Republic of Moldova and must be returned.

In order to prevent the theft of works of art, most of countries from all around the world have taken special legislative measures. Some states have even set up specialized structures within the judiciary, such as the “Arts and Antiques Brigade” at the New Scotland Yard or the “Central Office for the Suppression of the Theft of Works of Art and Objects of Art in France”. In Romania, in 2004, Law No. 299 on the criminal liability of legal persons for the crime of counterfeiting currency and securities was adopted. [10]

Regarding the Republic of Moldova, we find that the human factor presents a real and persistent danger to the integrity of cultural heritage. Although the national legislation contains regulations regarding the application of sanctions for non-compliance with the provisions of art. 199¹; 199²; 199³; 199⁴; 199⁵ of the Criminal Code [11] (introduced for the first time in 2016 with delimitations) “Intentional destruction or damage to monuments of history and culture” and art. 74 of the Contravention Code [12] “Violation of the rules for the protection and use of historical and cultural monuments”, they do not reduce to the expected extent the number of such illegalities (which shows us that according to the statistical data of the MIA TSI, during the period 2016-2019 only one case was registered in PI Falesti for the unauthorized sale of movable archeological goods and classified movable cultural goods, with the referral of the criminal case to court: On 25.05.2019, on the announces site www.999.md there was placed an announcement by the user registered under the pseudonym “sega” regarding the sale of movable archeological heritage asserts in number of 14 pieces including Celtic bronze axes, knife fragments and iron arrowheads which according to the expert report No. 18/01-09 are archeological objects with an important historical and cultural value dated from the IV century before Christ until XVI century), in spite the fact that there are many cases of this kind. [13]

In conclusion we can say that some researchers consider that the Republic of Moldova has “a fairly comprehensive legal basis in the field”

tători consideră că Republica Moldova dispune de „o bază juridică destul de cuprinzătoare în materie” [14]. Fără a pune la îndoială această afirmație, menționăm că totuși cadrul legislativ existent conține deficiențe vădite la capitolul aplicării în practică și asigurarea respectării reglementărilor acestuia, obiectiv ce ține de competența și obligația statului [15].

[14]. Without questioning this statement, we although mention that the existing legislative framework contains obvious shortcomings in terms of implementation in practice and ensuring compliance with its regulations, an objective related to the competence and obligation of the state.[15].

Referințe bibliografice

Bibliographical references

Acte normative

1. Mircea Eliade, proverbe românești.
2. Cușnir V., Protecția penală a obiectelor de valoare deosebită: probleme teoretico-normative. În: Protecția juridică a valorilor culturale în Republica Moldova, Chișinău, 2008, p. 62.
3. Nestor S., Luchian L., Ordonarea expertizelor judiciare pentru cercetarea infracțiunilor îndreptate împotriva valorilor culturale. În: Protecția juridică a valorilor culturale în Republica Moldova, Chișinău, 2008, p. 92.
4. Моль А., Социодинамика культуры, Москва: АКИ, 2008, с. 5.
5. Legea culturii nr. 413-XIV din 27.05.1999. Publicată în Monitorul Oficial nr. 83-86 din 05.08.1999.
6. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. Publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 1 din 12.08.1994.
7. Constituția Republicii Moldova. Comentariu. Chișinău: Arc, 2012, p. 146-147.
8. Legea nr. 1530-XII din 22.06.1993 privind ocrotirea monumentelor, republicată în Monitorul Oficial, nr. 15-17 din 02.02.2010.
9. Constituției Republicii Moldova. Comentariu, Chișinău: Arc, 2012, p. 238.
10. Burbulea V., Prevenirea infracțiunilor contravalorilor istorico-culturale. În: Protecția juridică a valorilor culturale în Republica Moldova, Chișinău, 2008, p. 129-130.
11. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18.04.2002, republicat în Monitorul Oficial nr. 72-74 din 14.04.2009.
12. Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218 din 24.10.2008. Publicat în Monitorul Oficial nr. 78-87 din 17.01.2009.
13. Datele statistice ale STI a MAI în perioada 2010-2020.
14. Belecciu Șt., Aportul autorităților publice la protejarea valorilor istorico-culturale. În: Protecția juridică a valorilor culturale în Republica Moldova, Chișinău, 2008, p. 60.
15. Popa V., doctorand ULIM, 2013 (https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/103-106_0.pdf).

Literatura consultată

16. Legea RM nr. 1569-XV din 20.12.2002 cu privire la modul de introducere și scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoane fizice. Publicată în Monitorul Oficial nr. 185-189 din 31.12.2002.
17. Legea RM nr. 1538 din 25.02.1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat. Publicată în Monitorul Oficial nr. 66-68 din 16.07.1998.
18. Legea culturii nr. 413-XIV din 27.05.1999. Publicată în Monitorul Oficial nr. 83-86 din 05.08.1999.
19. Plenul Judecătorei Supreme a Republicii Moldova din 06.07.1992, nr. 5 cu privire la

practica judiciară în procesele penale despre sustragerea averii proprietarului.

Acte internaționale

20. Legea României cu privire la protejarea patrimoniului cultural național mobil (nr. 182 din 25.10.2000).
21. Acord cu privire la restituirea valorilor culturale statelor de origine din 14.02.1992. (Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1999, vol. 16, p. 42).
22. Convenția europeană pentru protecția patrimoniului arheologic (revizuită), a fost deschisă pentru semnare de către statele membre la 16 ianuarie 1992 la La Valetta, Malta,
23. Convenția pentru protecția bunurilor culturale în caz de conflict armat, din 14 mai 1954. Aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 597-XIV din 24 septembrie 1999. În vigoare pentru Republica Moldova din 9 martie 2000 // Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2001, Vol. 27.
24. Convenția privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural (UNESCO, Paris, 1972). R. Moldova a aderat prin Legea nr. 1113-XV din 06.06.2002.

Despre autori

Alexandru PARENİUC,
doctor în drept, conferențiar universitar,
șef adjunct al Direcției studii și management
al calității a Academiei „Ștefan cel Mare”
a MAI al Republicii Moldova,
e-mail: alexandru.parenıuc@mai.gov.md

Andrei GHIMPU,
doctorand, Școala doctorală
„Științe penale și drept public” a Academiei
„Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova,
e-mail: andrei.ghimpu@igp.gov.md

About authors

Alexandru PARENİUC,
PhD, associate professor,
Deputy Head of the Studies and Quality
Management Department of the Academy “Ștefan
cel Mare” of the MIA of the Republic of Moldova,
e-mail: alexandru.parenıuc@mai.gov.md

Andrei GHIMPU,
PhD student, Doctoral School
“Criminal Sciences and Public Law”
of the Academy “Ștefan cel Mare”
of the MIA of the Republic of Moldova
e-mail: andrei.ghimpu@igp.gov.md

УДК 343.222:343.75

DOI 10.5281/zenodo.5069682

УГОЛОВНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ЗА НЕЗАКОННОЕ ОБОГАЩЕНИЕ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ

Богдан Георгиевич БЕЗГИНСКИЙ,
адъюнкт

CRIMINAL LIABILITY FOR ILLEGAL ENRICHMENT: FOREIGN EXPERIENCE

Bohdan G. BEZGHYNSKYI,
PhD student

В статье рассматривается уголовная ответственность за незаконное обогащение по законодательству зарубежных странах. На основе сравнительного анализа раскрываются основные аспекты уголовной ответственности за незаконное обогащение. Основное внимание сконцентрировано на зарубежном законодательстве Королевства Дании, Литовской Республики, Республике Молдова, Финляндской Республики, Федеративной Республике Германии, Королевства Швеции, Республики Франции. Определено место уголовной нормы за незаконное обогащение в зарубежной системе антикоррупционного законодательства, а также рассматриваются основные меры уголовного реагирования на такие преступления и условия освобождения от уголовной ответственности в законодательстве некоторых зарубежных странах.

Ключевые слова: уголовная ответственность, незаконное обогащение, международный опыт, коррупция, конфискация

The article considers criminal liability for illegal enrichment in the laws of foreign jurisdictions. Based on a comparison it was analyzed the main criminal – legal aspects of liability for illegal enrichment. The main focused was on the foreign legislation: the Kingdom of Denmark, the Republic of Lithuania, the Republic of Moldova, the Republic of Finland, the Federal Republic of Germany, the Kingdom of Sweden and the Republic of France. The place of criminal legal for illegal enrichment in the international system anti – corruption legislation as well as main measures of criminal response to such crimes and conditions of exemption from criminal responsibility has been outlined in foreign states.

Keywords: criminal liability, illegal enrichment, foreign experience, corruption, confiscation.

Постановка проблемы. Противодействие коррупции, остается приоритетным направлением деятельности правоохранительных органов в зарубежных странах. Коррупционные проявления, негативно воздействуют на экономические, политические, организационно-правовые, идеологические, моральные и другие сферы деятельности в зарубежных странах. Не исключением является и Украина.

Неправительственная международная организация по борьбе с коррупцией *Transparency International* ежегодно публикует различные исследования коррупции в государственном секторе. Отметим, что в 2020 году в де-

Setting of the issue. Priority works law enforcement agencies in the foreign states is an anti – corruption. The corruption has a negative impact on economic, political, organization – legal, ideological, moral and other spheres of activity in foreign states. Ukraine is not the exception.

The Transparency International publishes various studies of public sector corruption every year. Note that in the top 10 countries where corruption has low level: the Kingdom of Denmark, the New Zealand, the Republic of Finland, the Republic of Singapore, the Kingdom of Sweden, the

сятку стран с низким уровнем коррупции вошли Королевство Дания, Новая Зеландия, Финляндская Республика, Республика Сингапур, Королевство Швеция, Швейцарская Конфедерация, Королевство Норвегия, Нидерланды, Республика Германия и Великое Герцогство Люксембург. В свою очередь Украина заняла 117 место, получив 33 бала, а Республика Молдова – 115 место – 34 бала по 100 бальной шкале [1].

Одним из видов коррупционных преступлений, которое негативно влияет на показатели уровня коррупции в зарубежных странах, относится незаконное обогащение. Следует отметить, что в правоприменительной практике зарубежных стран огромное значение имеет привлечение к уголовной ответственности государственных чиновников за совершения коррупционных противоправных действий, образующих в совокупности такой состав преступления, как незаконное обогащение.

Анализ публикаций. Теоретические аспекты установления уголовной ответственности за незаконное обогащение в своих научных работах рассматривали: Т. Бергер, С. Бикелис, А. Вознюк, Д. Гарбазей, А. Дрегулян, О. Крышевич, М. Матиас, М. Моралес, Л. Музила, С. Нестор, А. Политова, М. Симонато, Н. Хавранюк, С. Чернявский и другие. Несмотря на то, что в научных работах ученых раскрываются отдельные элементы уголовной ответственности за незаконное обогащение, многие вопросы остаются нерешенными. Кроме того, большая часть исследований сосредоточены на редакции ст. 368² «Незаконное обогащение» УК Украины, которая согласно решению Конституционного Суда Украины № 1-р/2019 от 26.02.2019 была декриминализована.

Целью этой статьи является провести сравнительный анализ уголовной ответственности за незаконное обогащение в зарубежных странах и на основании проведенного анализа предложить пути совершенствования законодательства в Украине.

Изложение основного материала. Уголовное преследование за коррупционные преступления, особенно те, которые связаны с владением необъяснимым имуществом, имеет особое значение. На наш взгляд, правильное определение незаконного обогащения поможет в понимании определения правильной концепции этого преступления.

В международно-правовых актах, неза-

Swiss Confederation, the Kingdom of Norway, the Netherlands, the Republic of Germany and the Grand Duchy of Luxembourg. Ukraine has been taken 117th place and took 33 points and the Republic of Moldova has been taken 115th place and took 33 points on a 100 points [1].

One type of corruption which negatively affected bearing on the level of corruption in foreign states is an illegal enrichment. It should be noted that in law enforcement foreign states is crucial to prosecute public officials for committing corruption an illegal enrichment.

Analysis of publications. Scientific works of the scientists T. Berger, S. Bikelis, M. Chavrenyk, S. Chernyvsky, A. Dregulan, D. Garbazei, O. Kryshevych, M. Mathias, M. Morales, L. Muzila, S. Nestor, A. Politova, M. Simonato, A. Voznyk and others are devoted to the theoretical aspects of the issue of criminal liability for illegal enrichment. In spite of the fact that in scientific works open up elements of criminal liability for illegal enrichment, many issues remain unresolved. In addition, much of the research about article 368² «Illegal Enrichment» of the Criminal Code of Ukraine which in line with decision the Constitutional Court of Ukraine № 1-p/2019 had been decriminalized.

The purpose of this article is to conduct a comparative analysis criminal liability for illegal enrichment in foreign states and to suggest ways of improving legislation in Ukraine.

Presentation of the main material. Criminal prosecution of the corruption offenses, especially those involving the possession of unexplained property has particular importance. In our opinion the correct definition of illegal enrichment will be useful in the correct concept of this crime.

International instruments, illegal enrichment as a form of corruption offense of a public service, was first enshrined in the Inter – American Convention against Corruption on 29.03.1996 (IACAC). Article IX of the IACAC, subject to its Constitution and the fundamental principles of its legal system, each State Party that

конное обогащение как форма коррупционного преступления государственного служащего, впервые было закреплено в Межамериканской конвенции против коррупции от 29.03.1996 (далее – МКПК). В ст. IX «Незаконное обогащение» МКПК указано, что согласно конституции и фундаментальным принципам своей правовой системы каждая Сторона – участница Соглашения должна принять необходимые меры по квалификации, в соответствии со своими законами, как преступных действий, связанных с существенным увеличением имущества правительственного должностного лица, которое он не может разумно объяснить в соответствии со своим законным доводом, полученным во время своей государственной деятельности [2].

Определение незаконное обогащение также установлено в Конвенции Африканского союза о предупреждении и противодействии коррупции от 11.07.2009 (далее – КАСППК) и в Конвенции Организации Объединенных Наций против коррупции от 31.10.2003 (далее – КООНПК). В ст. 8 КАСППК предусмотрено, что в соответствии с положениями своего национального законодательства государства – участники обязуются принять необходимые меры для признания незаконного обогащения уголовным преступлением. «Незаконное обогащение» – значительное увеличение активов публичного должностного лица или любого другого лица, которое не в состоянии рационально объяснить с учетом своего дохода [3].

Вместе с тем, в ст. 20 «Незаконное обогащение» КООНПК указано, что при условии соблюдения своей конституции и основополагающих принципов своей правовой системы каждое Государство-участник рассматривает возможность принятия таких законодательных и других мер, какие могут потребоваться, с тем чтобы признать в качестве уголовно наказуемого деяния, когда оно совершается умышленно, незаконное обогащение, т.е. значительное увеличение активов публичного должностного лица, превышающее его законные доходы, которое оно не может разумным образом обосновать [4].

Д. А. Гарбазей, анализируя понятие «незаконного обогащения» предусмотренного в КАСППК, указывает на то, что априори, в случае наличия у гражданина имущества значительно большего за его официальные доходы вне зависимости от государственной службы, это будет признаваться актом коррупции и

has not yet done so shall take the necessary measures to establish under its laws as an offense a significant increase in the assets of a government official that he cannot reasonably explain in relation to his lawful earnings during the performance of his functions [2].

The definition of illegal enrichment also in the African Union Convention on Preventing and Combating Corruption on 11.07.2009 (AUCPCC) and in the United Nations Convention against Corruption on 31.10.2003 (UNCAC). According to Article 8 of the AUCPCC, subject to the provisions of their domestic law, State Parties undertake to adopt necessary measures to establish under their laws an offence of illicit enrichment. With regard to Article 1 this Convention, “illicit enrichment” means the significant increase in the assets of a public official or any other which he or she cannot reasonably explain in relation to his or her income [3].

According to Article 20 of the UNCAC, subject to its constitution and the fundamental principles of its legal system, each State Party shall consider adopting such legislative and other measures as may be necessary to establish as a criminal offence, when committed intentionally, illicit enrichment, that is, a significant increase in the assets of a public official that he or she cannot reasonably explain in relation to his or her lawful income [4].

D. Garbazei analyzed the definition illegal enrichment that included in the AUCPCC said that the person has the assets much more than his official, income regardless of a public service, so that could be called like act of corruption [5, p. 86]. From this point of view we find it necessary to provide that a subject of criminal crime provided for in AUCPCC it could be a public official and any other person.

In foreign states an active anti-corruption policy of criminalizing public officials by criminalizing illegal enrichment. S. Chernytsky and A. Voznyk in their research «Foreign Experience of Legal Counteraction to Illegal Enrichment: Conceptual Foundations» pointed out that in the

потребуется соответствующего расследования [5, с. 86]. Придерживаясь точки зрения Д. А. Гарбазей, мы считаем за необходимое добавить, что в отличие от МКПК, субъектом уголовного преступления предусмотренного в КООНПК может быть как государственное должностное лицо, так и любое другое.

В зарубежных странах внедряется активная антикоррупционная политика путем привлечения к уголовной ответственности государственных чиновников за счет криминализации незаконного обогащения. С. Чернявский и А. Вознюк в своей научной работе «Зарубежный опыт правового противодействия незаконному обогащению» отмечают, что в мире самыми распространенными стали две модели правового противодействия незаконному обогащению: 1) признание незаконного обогащения преступлением и привлечения виновных к уголовной ответственности; 2) конфискация имущества, происхождение которого лицо не может объяснить, в гражданском порядке (так называемая гражданская конфискация) [6, с. 81]. Также ученые отмечают, что эффективное использование вышеуказанных правовых инструментов: а) стимулирует лиц, уполномоченных на выполнение функций государственного или местного самоуправления, к законному поведению, прежде всего к воздержанию от совершения коррупционных правонарушений; б) позволяет вывозить незаконно приобретенные активы и превращать их в доход государства при конфискации имущества; в) способствует снижению коррупции в государстве [6, с. 81].

Стоит отметить, что вышеуказанные модели имеют положительные и отрицательные стороны. Например, М. Симонато отмечает, что конфискация – один из важных компонентов современной политики борьбы с серьезными преступлениями. Международные организации все чаще призывают национальных законодателей вводить более эффективные и точные инструменты, чтобы лишить преступников незаконной выгоды, даже при отсутствии окончательного обвинительного приговора [7, с. 366]. В тоже время, Дж. Р. Болз считает, что несмотря на преимущество незаконное обогащения нарушает основные права обвиняемого, ограничивая презумпцию невиновности, право на молчание и привилегию против самообвинения, а потому должен быть заменен альтернативными правоприменительными механизмами

modern foreign system identifies two models of legal counteraction to illegal enrichment. There are: 1) recognition of unclear enrichment as the crime and bringing the perpetrators to criminal responsibility; 2) the confiscation of property, the origin of which a person cannot explain, during so – called civil confiscation. [6, p. 81]. Moreover, the effective use above – mentioned legal instruments have positive aspects: a) stimulate persons authorized to perform functions of the state or local self – government, to lawful conduct, primarily to refrain from committing corruption offenses; b) allow to remove illegally acquired assets and turn them into state revenue during the confiscation of property; c) contribute to the reduction of corruption in the state [6, p. 81].

It is worth noting that above – models have positive and negative aspects. For example, M. Simonato noticed that, confiscation is one important component of contemporary policies against serious crimes. International organizations are increasingly encouraging national legislators to introduce more effective and incisive tools to deprive criminals of the illicit gain, even in the absence of a final conviction [7, p. 366]. At the same time, J. Boles said that despite illicit enrichment violates the basic rights of the accused, limiting the presumption of innocence, the right to silence and the privilege against self-incrimination, and therefore should be replaced by alternative law enforcement mechanisms [8]. In the view S. Bikelis also thinking that the concept of criminalizing illegal enrichment is controversial in the context of proportionality and its use as the last argument (ultima ratio) and may violate the right not to incriminate oneself [9, p. 206].

In line with these arguments that some scientists suggest, it is difficult to arrive at any conclusions with regard to the best effective ways of legal counteraction to illegal enrichment, but a lot of foreign states included this offence in the domestic law.

Consider the establishments of criminal liability for illegal enrichment in foreign states that have been become parties to the UNCAC.

[8]. На взгляд С. Бикелиса, концепция криминализации незаконного обогащения является спорной в контексте пропорциональности и использования ее как последнего аргумента (*ultima ratio*) и может нарушить право не свидетельствовать против себя [9, с. 206].

Исходя из таких подходов, которые высказывают ученые, сложно прийти к выводам относительно наиболее эффективных способов противодействия незаконному обогащению, однако многие зарубежные страны включили это преступление во внутреннее законодательство.

Рассмотрим установление уголовной ответственности за незаконное обогащение в зарубежных странах, которые стали участниками КООНПК.

Уголовная ответственность за незаконное обогащение в Королевство Дания предусмотрена ст. 144 УК с изменениями от 27.10.2005, наступает в случае, если любое лицо, которое при исполнении обязанностей датской государственной службы, иностранного государства или международной организации незаконно получает, требует или принимает обещание подарка или другие привилегии, наказывается лишением свободы на любой срок, не превышает шести лет [10]. В Литовской Республике, статья о незаконном обогащении была дополнена в уголовное законодательство в 2010 году. В ч. 1 ст. 189¹ УК Литовской Республики с изменениями от 10.10.2018, предусмотрено, что лицо, владеющее на праве собственности имуществом, стоимость которого превышает 500 минимальных прожиточных минимумов, и которое одновременно осознает или могла осознавать, что такое имущество не могло быть приобретено с использованием законного дохода, подлежит наказанию в виде штрафа, ареста или лишения свободы на срок до четырех лет [11]. В ч. 2 этой же нормы указано, что лицо, принимающее имущество, указанное в ч. 1 ст. 189¹ УК Литовской Республики от третьих сторон, освобождается от уголовной ответственности за незаконное обогащение, если он или она сообщит об этом правоохранительные органы до того, как ему, так и ей будет вручено извещение о подозрении в уголовном преступлении, и если он или она активно сотрудничает в определении происхождения имущества [11]. Часть 3 касается юридических лиц и отмечается, что юридическое лицо также несет ответственность за деяния, предусмотренное ст. 189¹ Литовской Республики [11].

Criminal liability for illegal enrichment in the Kingdom of Denmark is according to Article 144 of the Criminal Code of Denmark as amended on 27.10.2005, any person who, while exercising a Danish, foreign or international public office or function, unlawfully receives, demands, or accepts the promise of a gift or other favor shall be liable to a fine or to imprisonment for any term not exceeding six years [10].

In the Republic of Lithuania, criminal liability for illegal enrichment was included in the criminal legislation of the Republic of Lithuania in 2010. Under Article 189¹ of the Criminal Code of the Republic of Lithuania as amended on 10.10.2018: a person who holds by the right of ownership the property whose value exceeds 500 MSLs, while being aware or being obliged and likely to be aware that such property could not have been acquired with legitimate income, shall be punished by a fine or by arrest or by a custodial sentence for a term of up to four years [11]. A person who takes over the property referred to in paragraph 1 of this Article from third parties shall be released from criminal liability for unjust enrichment where he gives a notice thereof to law enforcement institutions before the service of a notice of suspicion and actively cooperates in determining the origin of the property [11]. A legal entity shall also be held liable for the acts provided for in this Article [11].

O. Kryshevych analyzed the criminal liability for illegal enrichment, according to the legislation of Lithuania, pointed out that the criminal – legal of Art. 189¹ of the Criminal Code of Lithuania is more stringent in comparison than Ukrainian edition. Its action applies on natural or legal person [12, p. 60]. Under Article 368 – 5 of the Criminal Code of Ukraine (as amended on 23.04.2021), acquisition by a person authorized to perform the functions of the state or local self – government of assets, the value of which exceeds his legal income by more than six thousand five hundred non – taxable minimum incomes, shall be punishable by imprisonment for a term of five to ten years with deprivation of the right to hold

О.В. Кришевич, анализируя уголовную ответственность за незаконное обогащения, по законодательству Литовской Республики указывает, что ст. 189¹ УК Литвы, является более жесткой в сравнении с украинской редакцией. Ее действие распространяется не только на физических, но и на юридических лиц [12, с. 60]. В частности, в ст. 368⁵ УК Украины (редакция от 23.04.2021) указано, что незаконное обогащение – приобретение лицом, уполномоченным на выполнение функций государства или местного самоуправления, активов, стоимость которых более чем на шесть тысяч пятьсот необлагаемых минимумов доходов граждан превышает его законные доходы [13].

Что же касается уголовной ответственности за незаконное обогащение в Республике Молдова, то правоохранительные органы в Республике Молдова активно противодействуют коррупции. Поэтому правильную точку зрения высказывают С. Нестор и А. Дрегуля, которые указывают, что для эффективной борьбы с коррупцией в стране необходимо разработать и запустить комплексную антикоррупционную программу, которая должна перерасти в постоянно действующую систему ограничения коррупции [14, с. 309].

Что же касается незаконного обогащения, то отметим, что уголовная ответственность за незаконное обогащение предусмотрена ст. 330² УК Республики Молдова с изменениями от 16.12.2020. В соответствии со ст. 330² УК Республики Молдова, ответственность за незаконное обогащение наступает в случае владения служебным или публичным лицом лично или через третьих лиц, имуществом, стоимость которого значительно превышает полученные им средств и относительно которого, на основании доказательств, установлено, что оно не могло быть получено законным путем [15].

Отметим так же, что не во всех зарубежных странах законодатель используют инструменты, связанные с криминализацией незаконного обогащения. Как утверждают Л. Музила, М. Моралес, М. Матиас и Т. Бергер, некоторые юрисдикции, например, Румынии, имеют в своих правовых системах положения о незаконном обогащении, однако соответствующие санкции не имеют криминального характера. В то же время Республика Бразилия, признала незаконное обогащение актом административного проступка. Законодательство Республика Бурунди

certain positions or engage in certain activities for up to three years [13].

With regard to criminal liability for illegal enrichment the Republic of Moldova, the law enforcement agencies in the Republic of Moldova pursues an active struggle against corruption. In our opinion the right point of view S. Nestor and A. Dregulan who noticed about effectively combat corruption in the country, it is necessary to develop and launch a comprehensive anti – corruption program, which should develop into a permanent system of curbing corruption [14, p. 309].

With regard to illegal enrichment, we have to point out, that criminal liability for illegal enrichment in article 330² Criminal Code of the Republic of Moldova as amended on 16.12.2020. Under Article 330² Criminal Code of the Republic of Moldova, possession by an official or a public person, personally or through third parties, property, the value of which significantly exceeds the funds received by him and in relation to which it was established on the basis of evidence that it could not be legally obtained [15].

However not at all countries use tools related to the criminalization of illegal enrichment into domestic law. Several researchers T. Berger, M. Mathias, M. Morales, L. Muzila maintained that some of these jurisdictions, such as Romania, have illicit enrichment provisions in their legal systems, but the related sanctions are not criminal in nature. The Republic of Brazil, for example, has adopted illicit enrichment as an act of administrative misconduct. The Republic of Burundi does not include the illicit enrichment provision, as it is considered unenforceable due to difficulties in its phrasing and the absence of key elements. Other countries have enacted provisions, which, although very similar to illicit enrichment, are not limited to the key elements [16].

For its part, the Republic of Finland which has ratified the UNCAC has not yet criminalized illegal enrichment. Different matters related to counteraction and elimination of corruption, the country considers as part of criminal offenses

не содержит положения о незаконном обогащении, поскольку его считают невыполнимой, в связи с сложностями которые возникают в результате формулировке ключевых элементов. Другие страны приняли положение, которые, хотя и похожи на незаконное обогащение, однако не ограничиваются ключевыми элементами этого преступления [16].

Вместе с тем, Финляндская Республика, которая хотя и ратифицировала в своей стране КООНПК, на сегодня не установила уголовную ответственность за незаконное обогащение. Вопросы, связанные с противодействием и предупреждением коррупции, Финляндская Республика рассматривает как часть преступлений, подпадающих под действие Конституции, Уголовного кодекса, административных инструкций Финляндской Республики, Законодательства о гражданской службе и других нормативно-правовых актах. Аналогичная ситуация наблюдается в Федеративной Республике Германия и Королевстве Швеции. Присоединение упомянутых стран в КООНПК не повлекло за собой никаких дополнений или изменений в законодательство. Противоположная ситуация наблюдается в Республике Франция. В соответствии со ст. 321⁶ УК Республике Франция с изменениями от 02.01.2020, неспособность лица обосновать источники доходов, соответствующих ее образа жизни, если такое лицо имеет законную власть над несовершеннолетним, проживающим вместе с ней, и систематически совершает преступления против имущества других лиц, наказывается пятью годами тюремного заключения и штрафом в размере 375 000 евро [17].

Выводы. На основании проведенного нами анализа следует отметить, что уголовная ответственность за незаконное обогащение, хотя и является мощным инструментом противодействия коррупции, однако в уголовном законодательстве зарубежных стран не везде предусмотрена. Мы считаем, что это связано с тем, что многие зарубежные страны имеют в своем правовом арсенале более эффективные механизмы противодействия коррупции. Кроме того, такие страны как Финляндская Республика, Королевство Бельгия, Нидерланды, Королевство Швеция и другие, не криминализируют норму о незаконном обогащении, объясняют это тем, что она нарушает конституционный принцип презумпции невиновности. Несмотря

falling within the scope of the Constitution, the Penal Code, administrative instructions of , the Republic of Finland, the Civil Service Legislation and other documents. The situation is similar in the Federal Republic of Germany and the Realm of Sweden. Accession of countries in UNCAC did not entail any additions or changes to national legislation. The opposite situation is in the Republic of France. Under Article 321-6 of the Criminal Code of the Republic of France, as amended on 02.01.2020, the fact of not being able to justify resources corresponding to his lifestyle or of not being able to justify the origin of a property held, while being in regular contact with one or more people who either commit to the commission of felonies or misdemeanors punishable by at least five years of imprisonment and providing them with a direct or indirect profit, or are the victims of one of these offenses, is punished with a three years' imprisonment and a fine of 75,000 euro's [17].

Conclusion. Based on the analysis performed, we have to note, that the illegal enrichment, although has powerful tool in combating corruption, but, not at all foreign states have been established criminal liability. We believe that the reason for this is a lot of foreign states have in its legal arsenal more effective existing mechanisms for combating corruption. In addition, countries like the Republic of Finland, the Kingdom of Belgium, the Netherlands, the Kingdom of Sweden and others don't criminalizing in the domestic law an article on illegal enrichment, because it's a violates the constitutional principle of the presumption of innocence. Despite this most countries which ratified the UNCAC, criminalized illegal enrichment.

One of the main features criminal liabilities in foreign states are a subject of a criminal offense in some countries the Kingdom of Denmark, Ukraine and the Republic of Moldova it could be only public officials⁶ but in other countries the Republic of France and the Republic of Lithuania it could be any person.

It should also be noted that in in the laws

на это, большая часть стран, которые ратифицировали КООНПК, установили уголовную ответственность за незаконное обогащение.

Одна из основных особенностей уголовной ответственности в зарубежных странах заключается в том, что субъектом уголовного преступления в одних странах, например, Королевство Дания, Украина, Республика Молдова, могут выступать только государственные служащие, в тоже время в других, в частности, Республике Франция, Литовской Республике, – им может быть любое лицо, вне зависимости от отношений к государственной службе.

Также следует отметить, что в зарубежном законодательстве за незаконное обогащение, кроме основных видов наказания, может быть применена конфискация имущества, которое преступник приобрел в результате своей незаконной деятельности. Кроме того, зарубежные страны, которые установили уголовную ответственность за незаконное обогащение, обязуют субъекта уголовного преступления объяснить, каким образом у него во владении появилось имущество. На наш взгляд, включение в законодательство Украины конфискации имущества за незаконное обогащение, усилит действие нормы и станет дополнительным инструментом противодействия коррупции.

of foreign jurisdictions for illegal enrichment in addition to the main types of punishment, confiscation of property that the offender acquired as a result of his illegal activities can also be used. . In addition, international countries that have criminalized illicit enrichment oblige the subject of a criminal offense to explain how the property came into his possession. In our view, include in the legislation of Ukraine confiscation of property for illegal enrichment, an enhancer of the norm and an additional tool for combating corruption.

Библиографические ссылки

Bibliographical references

1. Рейтинг зарубежных стран по уровню восприятия коррупции, подготовленный в соответствии с информацией предоставленной организацией Transparency International (2020 год). URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/nzl>.
2. Межамериканская конвенция против коррупции от 29.03.1960. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_089#Text.
3. Конвенция Африканского союза о предупреждении и противодействии коррупции от 11.07.2003. URL: <http://archiv.council.gov.ru/files/journalsf/item/20110603131554.000000.pdf>.
4. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції от 31.10.2003. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/corruption.sht.
5. Гарбазей Д. Незаконное обогащение международно – правовой аспект. *Альманах международного права*. Выпуск 4. 2013 г. С. 84 – 94.
6. Чернявський С., Вознюк А. Зарубежний опыт правового противодействия незаконному обогащению. *Юридический журнал Национальной академии внутренних дел*. 2019. № 17(1). С. 79 – 89.
7. Simonato, M. (2017). Confiscation and fundamental rights across criminal and non-criminal domains. *CrossMark*, pp. 365 – 379.
8. Boles J. R. Criminalizing the Problem of Unexplained Wealth: Illicit Enrichment Offenses and Human Rights Violations (Au-

- gust 13, 2013). New York University Journal of Legislation and Public Policy. 2014. Vol. 17. No. 4. Fox School of Business Research Paper No. 15-057.
9. Bikelis S. Prosecution for illicit enrichment: the Lithuanian perspective. Journal of Money Laundering Control. 2017. Vol. 20. Issue 2. P. 203–214.
  10. Уголовный кодекс Королевство Дания с изменениями от 27.10.2005. URL: https://www.legislationline.org/download/id/6372/file/Denmark_Criminal_Code_am2005_en.pdf.
  11. Уголовный кодекс Литовской Республики с изменениями от 10.10.2018. URL: <http://lawdiss.org.ua/books/a1313.doc.html>.
  12. Крышевич О. Незаконное обогащение: Проблемные вопросы уголовной ответственности. Сборники научных трудов, материалы конференций (семинаров, круглых столов). 2019. С. 60.
  13. Уголовный кодекс Украины редакция от 23.04.2021. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
  14. Дрегулян А., Нестор С. Правовые основы и меры противодействия коррупции в Республике Молдова. Подготовка полицейских в условиях реформирования системы МВД Украины. 2017. С.309.
  15. Уголовный кодекс Республики Молдова с изменениями от 16.12.2020. URL: <https://www.legislationline.org/download/id/3559/file/Criminal%20Code%>.
  16. Muzila L., Morales M., Mathias M., & Berger T. On the take: criminalizing illicit enrichment to fight corruption. The World Bank. 2012. doi: <https://doi.org/10.1596/978-0-8213-9454-0>.
  17. Уголовный кодекс Республики Франция с изменениями от 02.01.2020. URL: https://www.legislationline.org/download/id/3316/file/France_Criminal%20Code%20updated%20on%2012-10-2005.pdf.

Despre autor:

Богдан Георгиевич БЕЗГИНСКИЙ
адъюнкт кафедры уголовного права
Национальной академии
внутренних дел (г. Киев, Украина)

About author:

Bohdan G. BEZGHYNSKYI,
PhD student
at National Academy of Internal Affairs,
Kiev, Ukraine

**PROBLEMATICA DETERMINĂRII
SEMNELOR OBIECTULUI ȘI VICTIMEI
INFRAȚIUNII DE EXCES DE PUTERE
SAU DEPĂȘIRE A ATRIBUȚIILOR
DE SERVICIU (ART. 328 CP RM)**

Vladimir PUICĂ,
doctorand

În acest articol autorii determină semnele obiectului și victimei în limitele componenței infracțiunii de exces de putere sau abuz de serviciu (art. 328 CP RM) și efectuează analiza lor comparativă. În primul rând, se cercetează ce se consideră obiect al infracțiunii în doctrina juridică a Republicii Moldova. Autorul consideră că „pe verticală” obiectul se împarte în obiect general, generic și nemijlocit, iar „pe orizontală” – în obiect de bază, secundar și facultativ. Autorul efectuează o analiză complexă a fiecărui obiect protejat de norma respectivă a Codului penal al Republicii Moldova. O atenție deosebită este acordată studierii problemei victimei infracțiunii date. În opinia autorului articolului lipsa unei abordări unice a acestei probleme își are originea preponderent în legislația procesual-penală. Autorul ajunge la concluzia că victimă a infracțiunii de exces de putere sau abuz de serviciu în sensul juridico-penal pot fi cetățenii (orișice persoane fizice), organizațiile (persoanele juridice, indiferent de forma lor juridico-organizațională), societatea și statul. În temeiul unei analize complexe a actelor normative, materialelor practicii judiciare și al unui spectru larg de surse științifice, autorul fundamentează oportunitatea modificării Codului penal al Republicii Moldova.

Cuvinte-cheie: depășire a atribuțiilor de serviciu, abuzul de putere, componența de infracțiune, obiectul infracțiunii, clasificarea obiectelor infracțiunii, atentat infracțional, victimă, Cod penal, Republica Moldova.

Introducere. Construirea unui stat de drept în Republica Moldova este imposibilă fără perfecționarea tuturor serviciilor de stat. De calitatea realizării de către persoanele publice a atribuțiilor sale depinde soarta reformelor politice,

**THE ISSUE OF DETERMINING THE SIGNS
OF THE OBJECT AND THE VICTIM
OF THE CRIME OF EXCESS OF POWER
OR EXCEEDING THE SERVICE
ATTRIBUTIONS (ART. 328 CRIMINAL
CODE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA)**

Vladimir PUICĂ,
PhD student

In the present article authors defines attributes of object and victim in the framework of offense “abuse of power” (Article 328 of the Criminal Code of the Republic of Moldova) and conduct comparative analysis. At the first-place questions of what should be considered as object of crime in the Moldavian legal doctrine. Author believe that “vertical” objects are divided into general, group and direct, “horizontal” - at primary, secondary and optional. Author carried out a comprehensive analysis of each object under consideration provisions of the Criminal Code of the Republic of Moldova. Authors give particular attention to the study of victims of this crime. According to authors, lack of the unified approach to this issue is largely generated by the procedural legislation. Author concludes that victims of the power abuse in the criminal law sense may be citizens (any individual), organizations (legal entities, irrespective of their legal form), society and the state. Based on the comprehensive analysis of legal acts, court practice and a wide range of scientific sources authors justify the appropriateness of amending Criminal Code of the Republic of Moldova.

Keywords: excess of powers, abuse of powers, crime structure, object of crime, objects of a crime classification, criminal encroachment, victim, Criminal Code, Republic of Moldova.

Introduction. Building a law state in the Republic of Moldova is impossible without improving all state services. The fate of political, social and economic reforms depends on the quality of public the authorities performance of their respon-

sociale și economice. În legătură cu faptul dat investigarea asigurării juridico-penale a intereselor serviciilor de stat capătă o importanță enormă. Una dintre problemele importante din domeniul dat o reprezintă determinarea semnelor obiectului infracțiunii excesul de putere sau depășire a atribuțiilor de serviciu (art. 328 CP RM).

Stabilirea obiectului infracțiunii de exces de putere sau depășire a atribuțiilor de serviciu are o importanță primordială pentru delimitarea infracțiunii date de alte încălcări de drept, caracterizarea semnelor obiective și subiective ale acestei infracțiuni. Luând în considerare faptul că noțiunea obiectului infracțiunii este discutabilă în știința dreptului penal, ne vom axa pe concepția tradițională apreciind în calitate de obiect totalitatea relațiilor sociale apărute de legea penală cărora fapta ilegală le cauzează prejudiciu sau creează pericolul real al pricinuirii acestuia [8, p. 60; 13, p. 111; 18, p. 62].

Metode și materiale aplicate. În limitele de studiu ale acestui articol, în calitate de metodă de cercetare principală a fost utilizată metoda comparativă de studiere a obiectului infracțiunii de exces de putere sau depășire a atribuțiilor de serviciu. În afară de metoda comparativă au mai fost utilizate o serie de metode cum ar fi: metoda analizei logice, interpretării logice, clasificării etc.

Conținut de bază. În pofida poziției unor specialiști care nu recunosc relațiile sociale în calitate de obiect al infracțiunii [9, p. 29; 12, p. 206-207], totuși punctul dat de vedere este dominant în știința penală [19, p. 114-116]. Împărtășim și noi opinia dată, deoarece valorile, oamenii sau comunitățile umane nu pot fi privite în calitate de obiect al infracțiunii în afara relațiilor sociale.

În doctrina penală a Republicii Moldova, tradițional se deosebește obiectul juridic și obiectul material al infracțiunii [3, p. 152].

Cu referire la clasificarea obiectelor juridice ale atentatelor infracționale în teoria dreptului penal, la fel, nu există o poziție unică: unii autori împart obiectul infracțiunii în general, generic și nemijlocit [7, p. 7]; alții deosebesc patru categorii de obiect juridic [6, p. 178; 14, p. 40]. Noi însă împărtășim poziția clasică în conformitate cu care „pe verticală” obiectul juridic se împarte în general, generic și special, iar „pe orizontală” – în de bază, secundar și facultativ.

În sensul cel mai general, obiectul nemijlocit

sibilities. In connection with this fact, the investigation of the juridical-criminal insurance of the interests of the state services acquires an enormous importance. One of the important problems in this field is the determination of the signs of the object of the crime, the excess of power or exceeding the service attributions (art. 328 PC RM).

The establishment of the object of the crime of excess of power or exceeding the duties of service is of paramount importance for the delimitation of the given crime from other violations of law, the characterization of objective and subjective signs of this crime. Taking into account the fact that the notion of the object of the crime is questionable in the science of criminal law, we will focus on the traditional conception appreciating as an object of the totality of social relations defended by the criminal law to which the illegal act causes harm or creates the real danger of its cause [8, p. 60; 13, p. 111; 18, P. 62].

Applied methods and materials. Within the limits of the study of this article, as the main research method, the comparative method of studying the object of the offense of excess of power or exceeding service duties was used. In addition to the comparative method, a number of methods have been used such as: the method of logical analysis, logical interpretation, classification, etc.

Basic content. Despite of the position of some specialists who do not recognize social relations as the object of crime [9, p. 29; 12, p. 206-207], however, the given point of view is dominant in criminal science [19, p. 114-116]. We also share the opinion given, because human values, people or communities cannot be viewed as the object of crime outside social relations.

The criminal doctrine of the Republic of Moldova traditionally distinguishes the legal object and the material object of the crime [3, p. 152].

Regarding to the classification of legal objects of criminal attacks in the theory of criminal law, likewise, there is no single position: some authors divide the object of the crime in general, generic and direct [7, p. 7]; others distinguish four categories of legal Object [6, p. 178; 14, p. 40]. But we share the classical position according to which the “vertical” legal object is divided into general, generic and special, and” horizontal “ – into basic, secondary and optional one.

In the most general sense, the immediate

l infracțiunii de exces de putere sau depășire a atribuțiilor de serviciu constituie interesele organului concret de stat, serviciului concret de stat sau ale organului de autoadministrare locală. Obiect secundar – interesele ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice, ale societății sau statului. Ne alăturăm opiniei specialistului A.I. Asnis care consideră că determinarea obiectului infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică este bazată pe noțiunea obiectului general al infracțiunii [6, p. 172], însă nu ne vom limita la el, deoarece acesta este același pentru toate infracțiunile.

Obiect generic pentru infracțiunea de exces de putere sau depășire a atribuțiilor de serviciu constituie relațiile sociale care asigură funcționarea normală a puterii publice. În sens general, puterea publică reprezintă capacitatea și posibilitatea de a exercita o influență determinativă asupra activității, comportamentului uman prin intermediul anumitor mijloace – voinței, dreptului, violenței, dominației politice, sistemului organelor de stat [15, p. 230]. Puterea publică în Republica Moldova este realizată în temeiul separării ei în putere legislativă, putere executivă și putere judiciară. În limitele competenței sale funcțiile publice sunt realizate nu doar de organele centrale ale statului, ci și de organele de autoadministrare locală. Formularea respectivă a obiectului generic al infracțiunilor din cap. XV CP RM se prezintă a fi destul de concretă, deoarece prin intermediul normelor formulate în acest capitol sunt puse sub protecție juridico-penală inclusiv interesele puterii locale.

Fiind formulat mai concret, obiectul generic al infracțiunii de exces de putere sau depășire a atribuțiilor de serviciu și în general al cap. XV al CP RM îl constituie relațiile sociale legate de interesele puterii publice, serviciilor publice sau serviciului în organele de autoadministrare locală. O astfel de determinare rezultă chiar din denumirea capitolului.

Cu referire la obiectul special al infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică în literatura de specialitate se expun opinii diverse legate în primul rând de raportul dintre obiectul special și obiectul generic. Autorii ruși O.G. Soloviov și M.V. Artemieva consideră că la infracțiunile contra bunei desfășurări a activității în sfera publică obiectul generic și obiectul special coincid, aceste infracțiuni având un singur obiect comun de atentare [16 p. 127; 5, p. 44]. A.V. Ivan-

subject of the crime of excess of power or exceeding the duties of the service constitute the interests of the concrete state body, the concrete State Service or the local self-administration body. Secondary object – the interests protected by law of individuals or legal entities, society or the state. We join the opinion of the specialist A. I. Asnis who believes that the determination of the object of crimes against the good conduct of activity in the public sphere is based on the notion of the general object of the crime [6, p. 172], but we will not limit ourselves to it, because it is the same for all crimes.

Generic object for the offense of excess of power or exceeding the duties of service constitute social relations that ensure the normal functioning of Public Power. In the general sense, Public Power represents the ability and possibility to exert a determinative influence on human activity, behavior through the certain means – Will, Law, Violence, Political Domination, the System of State Bodies [15, p. 230]. Public power in the Republic of Moldova is realized on the basis of its separation into legislative power, executive power and judicial power. Within the limits of its competence, public functions are carried out not only by central state bodies, but also by the local self-administration bodies. That formulation of the generic object of crimes in the chapter XV PC RM is presented to be quite concrete, because through the norms formulated in this chapter, they are put under legal-criminal protection including the interests of the local power.

Being more concretely formulated the generic object of the offense of excess of power or exceeding the duties of service and in general, from the chapter XV of PC of the Republic of Moldova refer to the social relations related to the interests of Public Power, public services or service in local self-administration bodies. Such a determination emerges from the very name of the chapter.

With reference to the special object of crimes against the good conduct of activity in the public sphere in the literature various opinions related primarily to the correlation of the special object with the generic object are expressed. The Russian authors Soloviov O. G. and Artemieva M. V. consider that in crimes against the good conduct of activity in the public sphere the generic object and the special object coincide, these crimes having a single common object of

cin recunoscând existența la aceste infracțiuni atât a obiectului generic cât și a obiectului special admite ca posibilă coincidența lor [10, p. 109].

În opinia noastră, obiectul special nu poate coincide cu cel generic, deoarece el apare în calitate de relație socială concretă la care atentează infractorul săvârșind o infracțiune concretă. După conținutul său ele se află în interiorul obiectului generic.

Analizând normele juridico-penale referitoare la răspunderea penală pentru excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu este necesar de menționat că acestei infracțiuni îi este specific obiectul special de bază și obiectul special secundar.

Obiectul de bază al excesului de putere sau depășirii atribuțiilor de serviciu îl constituie activitatea normală a aparatului de stat și aparatelor organelor de autoadministrare locală.

Deoarece excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu cauzează și daune considerabile drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice, alături de obiectul de bază există și obiecte secundare: drepturile și interesele ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice.

Întrucât în alin. (2) lit. (b) se indică aplicarea armei în calitate de circumstanță agravantă a excesului sau depășirii atribuțiilor de serviciu, putem concluziona că există și un obiect facultativ: relațiile care asigură viața și sănătatea persoanei, precum și securitatea publică.

Principala deosebire a obiectului facultativ de cel de bază și secundar se manifestă în faptul că ea nu constituie semnul obligatoriu al componenței de infracțiune. Rolul primordial al obiectului facultativ constă în aceea că prezența lui influențează gradul prejudiciabil al infracțiunii. Menționăm că deseori obiectul facultativ al excesului de putere nu este evidențiat în literatura de specialitate, ceea ce, în opinia noastră, este incorect.

Întrucât elementul constitutiv al relațiilor sociale este personalitatea victimei, analizând obiectul infracțiunii de exces de putere sau depășire a atribuțiilor de serviciu, este necesar de acordat atenția respectivă și victimei acestei infracțiuni. Reieșind din lipsa noțiunii de victimă în legislația penală, ea este determinată de doctrina penală ca fiind subiectul relațiilor sociale protejate de legea penală, ale cărei drepturi au fost încălcate prin cauzarea prejudiciului prevăzut de legea

infringement [16 p. 127; 5, p. 44]. Ivancin A.V. recognizing the existence at these crimes and the generic object and the special object admits as their possible coincidence [10, p. 109].

In our opinion the special object cannot coincide with the generic one because it appears as a concrete social relationship to which the offender commits a concrete crime. After its content they are inside the generic object.

Analyzing the criminal-legal norms relating to criminal liability for excess of power or exceeding the duties of service, it is necessary to note that this crime is specific to the basic special object and secondary special object.

The basic object of excess of power or exceeding service duties is the normal activity of the state apparatus and apparatus of local self-administration bodies.

Since the excess of power or exceeding the duties of service also cause considerable damage to the rights and interests protected by the law of natural and legal persons, next to the basic object there are also the secondary objects: the rights and interests protected by the law of natural and legal persons.

It turns out that in the chapter (2) letter (b) it is indicated that the application of the weapon as an aggravating circumstance of excess or excess of the duties of service, we can conclude that there is also an optional object: the relations that ensure the life and health of the person, as well as public security.

The main difference of the optional object from the basic and secondary one is manifested in the fact that it does not constitute the obligatory sign of the composition of the offense. The primary role of the optional object lies in those that its presence influences the prejudicial degree of the offense. We note that often the optional object of excess of power is not highlighted in the literature what, in our opinion, is incorrect.

Since the constituent element of social relations is the personality of the victim, analyzing the object of the crime of excess of power or exceeding the duties of service it is necessary to pay the attention to the victim of this crime. Arising from the lack of the notion of a victim in criminal law, it is determined by criminal doctrine as the subject of social relations protected by criminal law, whose rights were violated by causing the harm provided for by criminal law or by threatening to

penală sau prin amenințarea cauzării prejudiciului [4, p. 122]. Menționăm că o astfel de abordare a noțiunii de victimă în doctrina penală este considerată drept una primară, generală [11, p. 135] și nu se identifică nici ca abordare procesuală, nici ca abordare criminologică.

În calitate de potențiale victime, dispoziția alin. (1) art. 328 CP RM indică persoanele fizice, persoanele juridice și statul.

Problema recunoașterii statului și societății în ansamblu în calitate de victimă a infracțiunii este discutabilă în literatura de specialitate. Astfel, S.V. Anošcenkova apropiind noțiunea victimei infracțiunii de cea a obiectului material al infracțiunii și reieșind din apropierea noțiunilor juridico-penale și procesual-penale ale victimei, vede în ea doar o persoană fizică sau o persoană juridică [4, p. 113-116]. Alți autori determinând victima în calitate de subiect al relațiilor sociale, recunosc în calitate de victimă și statul, și societatea. Astfel, vestitul jurist rus N.S. Taganțev numea în calitate de victimă și „însuși statul” [17, p. 13]. În opinia noastră, statul fiind un subiect al raportului juridic penal, subiect, care în legătură cu faptul cauzării lui a prejudiciului prin infracțiune posedă în raportul cu infractorul anumite drepturi și obligații, adică este victimă. Deci societatea în ansamblu și statul, alături de persoanele fizice și juridice trebuie să fie cercetate în calitate de victime ale infracțiunii.

Se conformează această idee și prevederilor Codului de procedură penală al Republicii Moldova, care în alin. (2) art. 1 declară că „procesul penal are ca scop protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni, precum și protejarea persoanei și societății de faptele ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legată de cercetare a infracțiunilor presupuse sau săvârșite, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată”.

Concluzii. Astfel, obiectul de bază al excesului de putere sau depășirii atribuțiilor de serviciu îl constituie activitatea normală a aparatului de stat și aparatelor organelor de autoadministrare locală; obiectul secundar – drepturile și interesele ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice; obiect facultativ – relațiile care asigură viața și sănătatea persoanei, precum și securitatea publică.

cause harm [4, p. 122]. We mention that such an approach to the notion of victim in the criminal doctrine is considered as a primary, general one [11, p. 135] and it is not identified with either the procedural or the criminological approach.

As potential victims provision chapter (1) art. 328 PC RM indicates individuals, legal entities and the state.

The question of recognition of the state and society as a whole as a victim of crime is debatable in the literature. Thus, Anoshcenkova S. V. approaching the notion of the victim of the crime to that of the material object of the crime and emerging from the proximity of the legal-criminal and procedural-criminal notions of the victim, sees in it only a natural person or a legal entity [4, p. 113-116]. Other authors determining the victim as a subject of social relations, recognize this as a victim and the state, and the society. Thus, the famous Russian jurist Tagantsev N. S. he called as a victim and “the state itself” [17, p. 13]. In our opinion, the state being a subject of the criminal legal relationship, subject, which in connection with the fact of causing to it harm by crime possesses in relation to the offender certain rights and obligations, that is, it is a victim. So, the society as a whole and the state, along with the individuals and legal entities must be investigated as victims of the crime.

It also complies with the provisions of the Code of Criminal Procedure of The Republic of Moldova, which in chapter (2) art. 1 declares that “the criminal process is aimed at protecting the person, society and the state from the crimes, as well as protecting the person and society from the unlawful acts of the persons with positions of responsibility in their activity related to the investigation of alleged or committed crimes, so that any person who has committed a crime is punished according to his guilt and no innocent person is held criminally accountable and convicted”.

Conclusion. Thus, the basic object of excess of power or exceeding duties of service is the normal activity of the state apparatus and the apparatus of local self – administration bodies; the secondary object – the rights and interests protected by the law of individuals and legal entities; optional object-relations that ensure the life and health of the person, as well as public security.

The victim of the crime of excess of power or exceeding the duties of service can be individu-

Victimă a infracțiunii de exces de putere sau depășire a atribuțiilor de serviciu pot fi persoanele fizice, persoanele juridice (indiferent de forma lor juridică de organizare), societatea și statul.

als, legal entities (regardless of their legal form of organization), society and the state.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Codul penal al R. Moldova, Cod nr.985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al R. Moldova din 14.04.2009 Nr. 72-74 art nr. 195.
2. Cod de procedură penală al R. Moldova, Cod nr. 122 din 14.03.2003 // Monitorul Oficial al R. Moldova din 07.06.2003 Nr. 104-110 art nr. 447.
3. Botnaru Stela, Șavga Alina, Grosu Vladimir, Grama Mariana. Drept penal. Partea generală. Ediția a II-a, Chișinău, 2005.
4. Анощенкова, С.В. Уголовно-правовое учение о потерпевшем // под ред. Н.А. Лопашенко. – М., 2006.
5. Артемьева, М.В. Коррупция и коррупционные преступления // Юридическая наука. – 2011. – № 1.
6. Аснис, А.Я. Уголовная ответственность за служебные преступления в России. – М., 2004.
7. Галахова, А.В. Превышение власти или служебных полномочий. Вопросы уголовно-правовой квалификации. – М., 1978.
8. Гаухман Л.Д. Квалификация преступлений: закон, теория, практика. М., 2005.
9. Жалинский. А. О материальной стороне преступления// Уголовное право. – 2003. – № 2.
10. Иванчин, А.В. Служебные преступления: учеб. пособие// А.В. Иванчин, М.Н. Каплин. – Ярославль : Яросл. гос. ун-т, 2013;
11. Новоселов, Г.П. Объект преступления // Уголовное право. Общая часть : учеб./ под ред. И.Я. Козаченко, З.А. Незнамовой. – М., 2000;
12. Пашковская, А.В. Объект преступления // Курс уголовного права. Общая часть. Т. 1: Учение о преступлении // под ред. Н.Ф. Кузнецовой, И.М. Тяжковой. – М., 2002.
13. Российское уголовное право: в 2 т. Т. 1. Общая часть: учеб. /Г.Н. Борзенков (и др.); под ред. Л.В. Ино-гамовой-Хегай, В.С. Комисарова, А.И. Рарога. М., 2006.
14. Снежко, А.С. Превышение должностных полномочий: законодательный и правоприменительный аспекты (по материалам судебной практики Краснодарского края): дис. ... канд. юрид. наук. – Краснодар, 2004;
15. Советский энциклопедический словарь // под ред. А.М. Прохорова. – М., 1989.
16. Соловьев, О.Г. Уголовно-правовые средства охраны бюджетных отношений: проблемы юридической техники // Ярослав. гос. ун-т им. П.Г. Демидова. – Ярославль, 2008.
17. Таганцев, Н.С. Русское уголовное право. Лекции. Часть общая: в 2 т. – М., 1994. – Т. 1;
18. Уголовное право России. Части Общая и Особенная: Учеб. / М.П. Журавлев, А.В. Наумов и др. М., 2004.
19. Уголовное право. Общая часть: учеб. // под ред. Б.В. Здравомыслова, Ю.А. Красикова, А.И. Рарога. – М., 1994.

Despre autori

Vladimir PUICĂ,
doctorand,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
al Republicii Moldova,
e-mail: milan4vovik@gmail.com

About authors

Vladimir PUICĂ,
PhD student,
Academy “Ștefan cel Mare”
of the MIA of the Republic of Moldova,
e-mail: milan4vovik@gmail.com

CZU 343.91

DOI 10.5281/zenodo.5069705

UNELE ELEMENTE DISTINCTIVE ALE PERSONALITĂȚII CRIMINALULUI VIOLENT

Ion ROTARU,
doctorand

Noțiunea de personalitate a infractorului reprezintă un concept criminologic, care cuprinde noțiunea juridico-penală a infractorului și noțiunea psiho-socială. Există diverse opinii referitoare la noțiunea de personalitate a criminalului violent și la acele caracteristici pe care trebuie să le posedे ultimul. Ca urmare, autorul, în lucrarea dată, își expune viziunea asupra problematicii date și elucidează acele caracteristici care, după opinia sa, stau la baza fiecărui criminal violent.

Cuvinte-cheie: criminalitate, violență, personalitate, caracterizare, elemente, caracteristici.

SOME DISTINCTIVE ELEMENTS OF THE VIOLENT CRIMINAL'S PERSONALITY

Ion ROTARU,
PhD student

The notion of personality of the offender is a criminological concept, which includes the legal-criminal notion of the offender and the psycho-social notion. There are various opinions regarding the notion of the personality of the violent criminal and those characteristics that the latter must possess. As a result, the author, in this study, exposes his vision on the given issue and elucidates those characteristics, which in his opinion are the basis of every violent criminal.

Keywords: crime, violence, personality, characterization, elements, characteristics.

Introducere. Personalitatea reprezintă un concept operațional de ordin descriptiv care înfățișează rezultatul unui proces de adaptare a ființei umane la lume, cu scop de conservare și dezvoltare. Ea este consecința procesului interacționist prin care infrastructura biologică a fost grefată cu principalii vectori sociali, un rezultat al interacțiunii dialectice dintre ansamblul caracteristicilor organizării interne a individului (factorii endogeni) și ansamblul factorilor mediului social (factorii exogeni) [1. p.223].

Evoluția personalității umane nu se bazează doar pe factorii ereditari sau conexiunilor dintre individ și mediu. Aceasta se mai modelează datorită învățărilor și trăirilor, pozitive sau negative, pe care le-a avut persoana pe parcursul procesului de maturizare biologică și socială. Anume datorită acestor factori, fiecărei persoane sau grup de persoane îi este caracteristic un anumit tip de personalitate.

Criminologia, studiind persoanele care se folosesc de violență în scopuri infracționale, analizând personalitatea infractorului în legătură

Introduction. Personality is a descriptive operational concept that depicts the result of an adaptation process of the human being to the world, with the conservation and development aim. It is the consequence of the interaction process by which biological infrastructure was grafted with the main social vectors, a result of the dialectical interaction between all the characteristics of the individual's internal organization (endogenous factors) and all social environment factors (exogenous factors) [1. p.223].

The evolution of the human personality is not based only on hereditary factors or connections between the individual and the environment. It is also shaped by the learning and feelings, positive or negative, that the person had during the biological and social maturation process. Thus, due to these factors, each person or group of people is characterized by a certain type of personality.

Because of criminology studying people

strânsă cu comportamentul său, nu poate să nu se bazeze pe concepte teoretice și concluzii practice asupra modelului unic al anumitor persoane care atestă tendința de a comite violență.

Metode de cercetare. La elaborarea acestui studiu au fost utilizate următoarele metode de cercetare: metoda descriptivă, metoda comparativă, metoda analizei logice și metoda dialectică.

Conținutul de bază. Personalitatea infractorului este atât o noțiune sociologică generală, cât și o noțiune juridică. Aceasta înseamnă că personalitatea infractorului nu poate fi analizată separat de esența socială a omului, în afara sistemului relațiilor sociale, participant al cărora este omul. Sub influența relațiilor sociale, a solicitării se formează nu doar particularitățile sociale ale persoanei, dar și trăsăturile psihologice, morale, precum și astfel de facultăți ale acestuia cum sunt viziunile, convingerile, orientările valorice, așteptările de la viață, calitățile intelective și volitive.

Așadar, prin personalitatea infractorului se subînțelege persoana care a săvârșit o infracțiune, în care s-a manifestat antisociabilitatea acesteia, exprimată în ansamblul trăsăturilor ei negative care, interacționând cu circumstanțele externe, influențează caracterul comportamentului infracțional [2. p.22-23].

Subiectul personalității criminalului a devenit o problemă complexă. Pentru criminologi, indivizii care comit infracțiuni, devin obiecte de cercetare științifică. Studiul personalității criminalului este o condiție prealabilă importantă și necesară pentru prevenirea științifică a comportamentului infracțional.

Unul din elementele principale ale obiectului criminologiei ca știință o constituie personalitatea infractorului, fără studierea căreia nu este posibilă elucidarea altor probleme criminologice referitoare la determinatele criminalității, organizarea procesului de combatere a acesteia [3. p.85].

Criminologii studiază personalitatea infractorului din perspectiva relevării rolului ei în etiologia actului infracțional și utilizării posibilităților de influențare asupra acesteia pentru a nu admite repetarea acțiunilor infracționale. Din punctul de vedere al criminologiei, anume personalitatea infractorului comportă cauzele săvârșirii infracțiunii, este veriga principală a în-

who use violence for criminal purposes and analyzing the personality of the offender in close connection with his behavior, it should be based on theoretical concepts and practical conclusions about the unique pattern of certain people who tend to commit violence.

Methods of research. The following methods of research were we used at the elaboration of this study: descriptive method, comparative method, logical analysis method and dialectics method.

Basic content. The personality of the offender is both a general sociological notion and a legal notion. This means that the personality of the offender cannot be analyzed detached from the social essence of a human, outside the system of social relations, in which human is a participant. Under the influence of social relations, the demand is formed not only based on the person's social peculiarities, but also on his psychological, moral traits, as well as his faculties such as visions, beliefs, value orientations, life expectancy, intellectual and volitional qualities.

Therefore, the personality of the offender means the person who committed a crime, in which its inseparability was manifested, expressed in all its negative features that interact with external circumstances, influence the nature of the criminal compartment [2. p.22-23].

The subject of the murderer's personality has become a complex issue. For criminologists, individuals who commit crimes become objects of scientific research. The study of the criminal's personality is an important and necessary precondition for the scientific prevention of criminal behavior.

One of the main elements of the object of criminology as a science is the personality of the offender, without the study of which it is not possible to elucidate other criminological problems related to the crime determinants and the organization of its combating process [3. p.85].

Criminologists study the personality of the offender from the perspective of revealing its role in the etiology of the criminal act and using the possibilities to influence it in order to prevent the recurrence of criminal acts. From the point

tregului mecanism al comportamentului criminal, iar acele particularități ale ei care generează un astfel de comportament trebuie să formeze obiectul nemijlocit al prevenirii [2. p.343].

Criminologia, spre deosebire de alte discipline umanistice, abordează personalitatea umană din perspectiva implicării acesteia în etiologia și profilaxia infracționalității, căutând să dea răspuns la multe întrebări referitoare la infractor și la comportamentul criminal. Conceptul de personalitate a infractorului a suferit schimbări pe parcursul evoluției criminologiei, aproape fiecare autor având propria sa definiție, propriul său punct de vedere asupra personalității [3. p.85].

Calitățile individuale caracterizează personalitatea din diferite puncte de vedere: educația, nivelul cultural, calificarea, starea familială etc. Toate acestea n-ar fi prezente la individ, dacă el ar viețui în afara societății, a relațiilor sociale. Relațiile social-economice, cultura și morala care predomină în societate formează manifestările vieții intelectuale ale personalității, sentimentele, caracterul, interesele, scopurile ei [4. p.41].

Personalitatea fiecărui cetățean în parte (atât a celui delincent, cât și celui non-delincent) se formează pe baza diverselor sfere ale vieții sociale:

– familia, care reprezintă veriga principală ce stă la baza creării comportamentului persoanei mature și integrarea acesteia în societate. Contactul părinte-copil joacă un rol enorm în modelarea personalității unei persoane.

În familiile în care părinții duc un mod parazitar de viață, nu muncesc, consumă sistematic și abuziv băuturi alcoolice, unde predomină lăcomia, egoismul sau au antecedente penale riscul apariției unor manifestări antisociale la copii este foarte sporit [4. p.52].

În investigațiile din alte țări, savanții au pus în evidență numărul minorilor (peste 30 %) care au comis infracțiuni de violență, proveniți din familii care fie stilul de educație este despotice, fie părinții sunt total indiferenți. Climatul de violență intrafamilial lasă urmări în ceea ce privește stilul de viață al viitorului adult [3. p.93].

– școala, care are ca scop să dezvolte atitudinile pozitive ale persoanei, pregătind pentru viață generația tânără.

of view of criminology, the personality of the offender bears in itself the causes of the crime, is the main link of the whole mechanism of criminal behavior, and those features that generate such behavior must be the direct object of prevention [2. p.343].

Criminology, unlike other humanities, approaches the human personality from the perspective of its involvement in the etiology and proxy of crime, seeking to answer many questions about the offender and criminal behavior. The concept of personality of the offender has undergone changes during the evolution of criminology, almost each author having his own definition, his own point of view on personality [3. p.85].

Individual qualities characterize the personality from different points of view: education, cultural level, qualification, family status, etc. All this would not be present in the individual, if he lived outside society, of social relations. The socio-economic relations, culture and morals that predominate in society form the manifestations of the intellectual life of the personality, its feelings, character, interests, goals [4. p.41].

The personality of each citizen (both delinquent and non-delinquent) is formed on the basis of various social life spheres:

- the family, which represents the main link that underlies the creation of the behavior of the mature person and his integration in the society. Parent-child contact plays a huge role in shaping a person's personality.

In families where parents lead a parasitic way of life, do not work, systematically and abusively consume alcoholic beverages, where greed, selfishness and cupidity predominate, or there was a criminal record, the risk of antisocial manifestations of children is very high [4. p.52].

Based on the investigations of other countries, the scientists highlighted the number of minors (over 30%) who committed crimes of violence, coming from families whose either style of education is despotice or their parents are totally indifferent. The climate of domestic violence leaves repercussions in terms of the lifestyle of the future adult [3. p.93].

- the school, which aims to develop the

Influența școlii în formarea personalității este incontestabilă. Deși considerată cel mai important instrument social de integrare a tinerei generații, ca factor primordial de educație, cultură și civilizație, școala poate induce și influențe nefaste asupra personalității elevului, raportul educator-educat cuprinzând valențe și laturi extrem de complexe și delicate [3. p.93].

Legătura dintre criminalitate și educație nu poate fi ignorată. Practica demonstrează că persoanele cu un volum redus de cunoștințe nu pot deosebi binele de rău, licitul de ilicit și sunt mult mai predispuși să comită diverse tipuri de infracțiuni.

– mediul înconjurător – un rol decisiv și poate unul din cel mai important în formarea oricărei personalitate (delincvente sau non-delincvente) îl au influențele negative ale micromediului și grupul de entourage al fiecărui cetățean în parte;

– profesia – nu reprezintă altceva decât o modalitate de a micșora, sau chiar de a reduce la zero cazurile criminale prin asigurarea unor venituri oneste etc.

Un tip de criminal, despre care s-a scris și se scrie mult, este criminalul agresiv, autor de crime violente, brutale și cu consecințe individuale și sociale multiple (de ex. omoruri simple ori calificate, vătămări corporale etc.). Acestei categorii aparțin și faptele de distrugere de bunuri, cauzatoare de pagube materiale și morale grave (de ex. incendii intenționate). Se consideră acte de violență și agresiunile cu caracter moral care, lovind în demnitatea omului, lovesc și moralul și conștiința profundă a lui (de ex. unele calomnii grave, unele violențe morale continue care determină victima la sinucidere) [5. p.81].

Criminalul violent se caracterizează prin agresivitate și brutalitate, fiindu-i proprie o emotivitate puternică, însoțită de acte de violență, vătămări corporale etc. Acesta este caracterizat ca fiind o persoană violentă, bătăușă și care în permanență se ceartă cu ceilalți.

Agresivitatea fizică a criminalului violent se manifestă, de cele mai dese ori, prin folosirea unor obiecte, cum ar fi armele de foc, armele albe etc. Pe lângă aceasta, mai este prezentă și o agresivitate verbală, căreia îi sunt caracteristice insulta, amenințările, calomniile etc.

Dacă e să facem o analiză generală a

positive attitudes of the person, preparing the young generation for life.

The influence of school in the formation of personality is indisputable. Although considered the most important social tool for the integration of the young generation, as a primary factor of education, culture and civilization, the school can also induce adverse influences on the student's personality, the educator-educated relationship including extremely complex and delicate values and sides [3. p.93].

The link between crime and education cannot be ignored. Practice shows that people with a low degree of knowledge, can't make differences between good and evil, the lawful illicit and are more prone to commit various types of crimes;

– the environment - a decisive role and perhaps one of the most important in the formation of any personality (criminal or non-criminal), has the negative influences of the microenvironment and the entourage group of each citizen;

– the profession - is nothing more than a way to reduce, or even to exclude, criminal cases by ensuring an honest income; etc.

One type of murderer, about whom much has been written and is being written, is the aggressive criminal, perpetrator of violent, brutal crimes with multiple individual and social consequences (eg simple or skilled murders, bodily injuries, etc.). This category also includes acts of destruction of property, causing material and moral damage (eg arson). It is considered acts of violence and moral aggression that, striking in human dignity, also hit his morale and deep conscience (eg some serious slander, some ongoing moral violence, which leads to suicide) [5. p.81].

The violent criminal is characterized by an aggression and brutality, being characterized by a high emotionality, accompanied by acts of violence, bodily injuries, etc. He is characterized as a violent, quarrelsome person who constantly quarrels with others.

The physical aggression of the violent criminal is manifested, most often, by the use of objects, such as firearms, knives, etc. In addition, there is also a verbal aggression, which is charac-

personalității criminalului violent, se va observa că de cele mai dese ori acesta este o persoană de gen masculin. Acest lucru se datorează atracției acestora către violență, care este o caracteristică genetică a bărbaților, transmisă din generație în generație.

Conform unor statistici, majoritatea persoanelor care săvârșesc crime violente sunt bărbați, femeile ocupând locul secundar. Această situație în mare măsură este determinată de rolurile distincte ale bărbatului și femeii, de deosebirile psihofizice ale sexelor. Pentru sexul masculin este caracteristică petrecerea timpului liber în companii spontane, întâmplătoare, abuzul de alcool – factori ce deseori generează situațiile de conflict, pretext pentru manifestarea agresivității [6. p.86].

Din păcate, în ultima perioadă se atestă o creștere a numărului crimelor violente săvârșite de către persoanele de gen feminin, acest lucru datorându-se faptului de masculinizare atât a comportamentului feminin, cât și a crimelor pe care le comit. Deja mult mai des se pot atesta cazuri când femeile comit infracțiuni precum: huliganism, vătămare corporală intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății, omor (mai cu seamă la comandă sau din interes material) și altele.

În mare parte, toate persoanele ce săvârșesc infracțiuni violente nu au o capacitate de a soluționa conflictele pe căi pașnice, datorită faptului că le lipsesc capacitățile verbale și sociale pentru a le soluționa în modul dat. Aceasta se datorează trăirilor personale și anturajului (violent) în care s-au aflat pe parcursul vieții. De cele mai dese ori, anturajul dat este caracteristic păturilor sociale joase.

O altă caracteristică a criminalului violent reprezintă recidiva. Analizând problema recidivei în raport cu criminalitatea violentă, ajungem la concluzia că o persoană care anterior a săvârșit diverse încălcări, indiferent de gravitatea lor, pe viitor va fi predispusă să comită altele mult mai grave. Ulterior, persoana dată comite infracțiunile date repetat, din obișnuință. Personalitatea acesteia, după o anumită perioadă, poate fi caracterizată printr-o imaturitate intelectuală, impulsivitate, agresivitate, tendința de opoziție indiferență etc. La un moment dat, criminalul violent are tendința de a percepe realitatea într-un mod neobișnuit și deformat. În cazul în care criminalul violent, prin săvârșirea

terized by insult, threats, slander, etc.

If we make a general analysis of the personality of the violent criminal, it will be noticed that most often, he is a male person. This is due to their attraction to violence, which is a genetic characteristic of men, passed down from generation to generation.

According to statistics, the majority of people who commit violent crimes are men, followed by women on second place. This situation is largely determined by the distinct roles of the man and the woman and by the psychophysical differences of the sexes. For men, it is characteristic to spend free time in spontaneous, accidental companies, alcohol abuse - factors that often generate situations of conflict as a pretext for manifesting aggression [6. p.86].

Unfortunately, there has been an increase in the number of violent crimes committed by women in recent times, due to the fact that both female behavior and the crimes they commit are masculinized. More often, there are cases when women commit crimes such as: hooliganism, serious intentional bodily injury to bodily integrity or health, murder (especially on demand or out of material interest) and others.

For the most part, all people who commit violent crimes do not have the capacity to resolve conflicts peacefully, due to the fact that they lack the verbal and social skills to resolve them in this way. This is due to personal feelings and the (violent) entourage in which he or she has been throughout his or her life. Most often, the given entourage is characteristic of the lower social strata.

Another characteristic of the violent criminal is recidivism. Analyzing the problem of recidivism in conjunction with violent crime, we conclude that a person who has previously committed various violations, regardless of their severity, in the future will be prone to commit more serious crimes. Subsequently, the given person commits the crimes given repeatedly, out of habit. His personality, after a certain period, can be characterized by an intellectual immaturity, impulsivity, aggression, the tendency of opposition, indifference, etc. At some point, the violent killer tends to perceive reality in an unusual and

unei infracțiuni și-a atins scopurile propuse, modalitatea dată de a acționa devine stimulent pentru a soluționa în continuare obiectivele ce îi vor apărea în cale. Pentru persoanele date, violența reprezintă singurul mijloc de a atinge scopurile propuse sau de a soluționa o oarecare problemă.

Anomaliile psihice, de asemenea, reprezintă un indiciu important în formarea personalității criminalului violent, iar de cele mai dese ori, anume aceasta joacă un rol important în săvârșirea crimelor violente.

La anomaliile psihice, care se cercetează cel mai des sub aspect criminologic, se referă: psihopatia, alcoolismul, narcomania, oligofrenia, traume ale sistemului nervos central, schizofrenia în stadiu de remisie, epilepsia [7. p.172].

Multe persoane psihopate se întâlnesc printre infractorii violenți (aproximativ 30%). S-a constatat că psihopatia constituie unul din factorii care favorizează comiterea acestui gen de infracțiuni. În același timp, este cunoscut că indivizii ce suferă de psihopatie își îndeplinesc reușit atât atribuțiile de serviciu, cât și multe alte obligațiuni. Din aceste considerente, importanța primordială are nu însăși anomalia, ci aspectul social al persoanei format de societate [4. p.48].

Un rol important în formarea personalității criminalului violent îl reprezintă alcoolismul și narcomania. Majoritatea infracțiunilor cu caracter violent contra persoanelor sunt săvârșite în stare de ebrietate alcoolică și narcotică a făptuitorului, iar în unele cazuri, chiar și a victimei. Anume acest factor duce la creșterea tensiunii emoționale și la o scădere a capacității de autocontrol ce favorizează trecerea la actul infracțional violent (agresiv).

Trăsăturile psihologice generale caracteristice criminalului violent sunt:

Egocentrismul – se caracterizează prin tendința de a raporta totul la propria persoană, atât din punct de vedere afectiv, cât și cognitiv. Persoana se rupe de realitatea imediată și cade în subiectivism, nerecunoscând importanța lumii înconjurătoare. Se dezvoltă exagerat sentimentul de afirmare proprie, iar când acesta nu reușește, se dezvoltă invidia și mania pentru ceilalți oameni;

Labilitatea – se caracterizează printr-o voință, putere de stăpânire slabă, schimbătoare și nestatornică;

distorted way. If the violent criminal, by committing a crime, has achieved his proposed goals, the way given to act becomes an incentive to further solve the objectives that will defend his path. For these people, violence is the only way to achieve the goals pursued or to solve a problem.

Psychic abnormalities are also an important clue to the formation of the violent criminal personality, and more often, it plays an important role in committing violent crimes.

Psychological abnormalities, which are most often investigated from a criminological point of view which refers to: psychopathy, alcoholism, drug addiction, oligophrenia, traumas of the central nervous system, remission schizofrenia, epilepsy [7. p.172].

Many psychopaths meet with violent criminals (about 30%). It has been found that psychopathy is one of the factors that favor the commission of this type of crime. At the same time, it is known that individuals suffering from psychopathy successfully fulfill both their duties and many other obligations. From these considerations, the anomaly itself is of paramount importance, but the social aspect of the person formed by society [4. p.48].

An important role in the formation of the personality of the violent criminal is played by alcoholism and drug addiction. Most crimes of a violent nature against persons are committed in a state of alcoholic and narcotic intoxication of the perpetrator, and in some cases, even of the victim. Namely this factor leads to the increase of the emotional tension and to a decrease of the self-control capacity that favors the transition to the violent (aggressive) criminal act.

The general psychological traits characteristic of the violent criminal are:

Egocentrism - is characterized by the tendency to relate everything to oneself, both emotionally and cognitively. The person breaks with the immediate reality and falls into subjectivism, not recognizing the importance of the world around him. The feeling of self-affirmation develops excessively, and when it fails, envy and anger developed to other people;

Lability - is characterized by a will, weak

Agresivitatea – după teoria criminologică, se caracterizează în mai multe feluri: agresivitate fiziologică, care este influențată de emoții mari, pasiuni, de factorii sociali și agresivitate patologică, în cazul persoanelor psihopate sau psihotice. Ea se dezvoltă în cazul împiedicării sau nereușirii satisfacerii unor necesități/ dorințe;

Indiferența afectivă – reprezintă o stare psiho-fizică, ce favorizează trecerea la săvârșirea unei crime și constă în absența unor emoții și sentimente de omenie ce privesc relațiile dintre oameni. Aceasta relevă ideea că infractorul este lipsit de inhibiția necesară pentru a se opri de la comiterea crimei [8. p.36];

Indiferența morală – joacă un rol mare în comiterea unei infracțiuni cu violență. Criminalul se caracterizează prin aceea că trăiește o plăcere anormală în comiterea unei crime, are un sentiment de dezgust față de cei din preajmă și este lipsit de dureri simpatetice pentru alții;

Gelozia – este tratată atât în legătură cu raporturile intime între sexe, în care unul sau ambii parteneri îl consideră pe celălalt drept obiect al proprietății sale, cât și în legătură cu invidia față de anumite persoane în legătură cu bunurile/ averile avute;

Ura – aceasta este detectabilă încă din copilărie, atingând uneori o mare intensitate, ca în accesele de furie, sau manifestându-se sub o formă mai blândă, ca în ranchiună; etc.

Toate cele specificate anterior sunt doar câteva, însă după părerea autorului – cele mai importante caracteristici generale ale personalității unui criminal violent.

Personalitatea criminalului violent este deformată și poate fi prezentată sub formă de orientare negativă. De asemenea, el se distinge prin nihilism juridic, prin cultură generală și morală redusă, precum și prin orientări antisociale stabile. Pentru asemenea timp este caracteristic atracția psihologică față de comiterea infracțiunilor în repetate rânduri, crearea unor situații care favorizează săvârșirea infracțiunilor [4. p.58].

Concluzii. După cum a fost specificat și anterior, analiza comportamentului personalității criminalului violent ne ajută să înțelegem ce factori stau la baza crimelor săvârșite de el, care sunt trăsăturile de bază ale acestuia, iar ulterior,

control, changeable and volatile;

Aggression - according to criminological theory, is characterized in several ways: physiological aggression, which is influenced by high emotions, passions, social factors and pathological aggression, in the case of psychopathic or psychotic people. It develops in case of impediment or failure to satisfy certain needs / desires;

Affective indifference - is a psycho-physical state, which promotes the transition to committing a crime and consists in the absence of emotions and feelings of humanity regarding the relationships between people. This reveals the idea that the offender lacks the necessary inhibition to stop committing the crime [8. p.36];

Moral indifference - plays a major role in committing a violent crime. The murderer is characterized by living an abnormal pleasure in committing a crime, has a feeling of disgust towards those around him and is free of sympathetic pain for others;

Jealousy - is treated both in connection with intimate relations between the sexes, in which one or both partners consider the other as the object of his property, and in connection with envy of certain persons in connection with property / wealth;

Hate - this is detectable from childhood, sometimes reaching a high intensity, as in outbursts of anger, or manifesting in a milder form, as in resentment; etc.

All of the above are just a few, but in the author's opinion - the most important, general characteristics of the personality of a violent criminal.

The personality of the violent criminal is distorted and can be presented in the form of a negative orientation. He is also distinguished by legal nihilism, low general and moral culture, and stable antisocial orientations. For such person is characterized the psychological attraction to committing crimes repeatedly, creating situations that favor the crimes [4. p.58].

Conclusion. As previously specified, the analysis of the personality behavior of the violent criminal helps us to understand what factors underlie the crimes committed by him, what are its basic features, and subsequently, the information

informația acumulată ne va ajuta la prevenirea și combaterea criminalității violente prin nepermițarea apariției noilor tipuri de criminali sau corectarea și reeducarea celor care deja există.

Reeducarea criminalului violent presupune pătrunderea în intimitatea personalității sale, loc unde poate fi găsit acea cale eficientă care ne va ajuta la transformarea și readaptarea sa la viața socială în condiții normale. Ca urmare, se va crea o bază de cunoștințe noi a existenței sociale, de care infractorul să dorească să se folosească la reconstruirea vieții sale sociale.

gathered will help us to prevent and combat violent crime by preventing the emergence of new types of criminals or correcting and re-educating those who already exist.

The re-education of the violent criminal implies the penetration into the intimacy of his personality, a place where can be found that effective way that will help us to transform and readjust him to the social life in normal conditions. As a result, a new knowledge base of social existence will be created, which the offender will want to use to rebuild his social life.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Duda E., Aspecte teoretico-practice privind personalitatea și psihologia infractorului. În: revista „Studii juridice universitare” anul VI, nr.3-4, 2013, 308 p.
2. Gladchi Gh., Criminologie, Chișinău, Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2019., 619 p.
3. Bîrgău M., Criminologie. Partea generală. Volumul I, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, Chișinău, 2005, 360 p.
4. Larii I., Criminologie, Ministerul Afacerilor Interne. Academia „Ștefan cel Mare”. Tipogr. „Elena V.I.”, Chișinău, 2004, 150 p.
5. Pop O., Neagu Gh., Criminologie generală, Chișinău: Angela Levița, 2005, 175 p.
6. Gladchi Gh., Criminologia generală. Manual pentru facultățile de drept, Ed. Museum, Chișinău 2001, 321 p.
7. Криминология. Учебник для юридических вузов/ Под ред. В.Н. Бурлакова, В.П. Сальникова, В. Степашина. - СПб: Изд-во «Лань», 1999, 608 с.
8. Vujor V., Pop O., Cauzalitatea în criminologie, Timișoara, Ed. Mirton, 2003, 42 p.

Despre autor:

Ion ROTARU,
doctorand,
asistent universitar
al Catedrei „Drept penal și criminologie”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: rotaru_ion_93@mail.ru

About author:

Ion ROTARU,
assistant professor
of the Department of “Criminal Law
and Criminology” of the “Ștefan cel Mare”
Academy of the MIA,
e-mail: rotaru_ion_93@mail.ru

CZU 343.359.2

DOI 10.5281/zenodo.5069737

MODALITĂȚI FAPTICE ÎNTÂLNITE ÎN PRACTICA JUDICIARĂ PRIVIND SĂVÂRȘIREA INFRAȚIUNII DE EVAZI- UNE FISCALĂ A ÎNTREPRINDERILOR, INSTITUȚIILOR ȘI ORGANIZAȚIILOR

Vladislav VASILOI,
master în drept

Igor SOROCEANU,
master în drept

FACTUAL WAYS ENCOUNTERED IN JUDICIAL PRACTICE REGARDING THE OFFENSE OF THE CRIME OF TAX ENVI- RONMENT OF ENTERPRISES, INSTITU- TIONS AND ORGANIZATIONS

Vladislav VASILOI,
Master of Law

Igor SOROCEANU,
Master of Law

Fenomenul evaziunii fiscale reprezintă o problemă de importanță majoră pentru Republica Moldova. Pentru societate și stat efectele negative se manifestă prin aceea că acestea sunt lipsite de posibilitatea de a obține o anumită parte din venituri pe care ar trebui în mod legal să le obțină. În ceea ce privește efectele negative pentru contribuabil acestea presupun că totalitatea impozitelor sunt distribuite pe o arie de venituri mai mică.

Unele dintre cauzele principale care generează fenomenul în cauză sunt: existența unor lacune în legislația națională, care permite prin defecțiunile sale sustragerea de la plata unor impozite; controlul fiscal ineficient; fenomenul corupției; lipsa unei educații corespunzătoare a contribuabililor etc.

Cuvinte-cheie: evaziune, fiscalitate, contabilitate, taxe, impozite, taxa pe valoarea adăugată, tranzacție, detectare, investigare, conturi, fraudă, offshore, fantomă, contrabandă.

The phenomenon of tax evasion is a major issue for the Republic of Moldova. For society and the state, the negative effects are manifested in the fact that they are deprived of the possibility to obtain a certain part of the income that they should legally obtain. As for the negative effects for the taxpayer, they assume that all taxes are distributed over a smaller area of income.

Some of the main causes that generate the phenomenon in question are: the existence of gaps in the national legislation, which allows through its defects the evasion of the payment of some taxes; inefficient fiscal control; the phenomenon of corruption; lack of proper education of taxpayers, etc.

Keywords: evasion, taxation, accounting, fees, taxes, value added tax, transaction, detection, investigation, accounts, fraud, offshore, ghost, smuggling

Introducere. Conform Constituției Republicii Moldova, art.126 „Economia Republicii Moldova este una de piață, de orientare socială, bazată pe proprietatea privată și pe proprietatea publică, antrenate în concurență liberă”. La momentul actual, anume infraționalitatea fiscală reprezintă un fenomen dificil și complex al economiei de piață în prezent, care este în permanență schimbare. Acesta determină realizarea unei cercetări profunde a domeniului dat, de asemenea, impune autoritățile să întreprindă măsuri de

Introduction. According to the Constitution of the Republic of Moldova, art.126 “The economy of the Republic of Moldova is a market, social orientation, based on private property and public property, involved in free competition.” At present, tax crime is a difficult and complex phenomenon of the market economy today, which is constantly changing. It requires an in-depth investigation of the given field and also requires the authorities to take measures to prevent and combat them, in particular by refining these mea-

prevenire și combatere a acestora, în special prin perfecționarea acestor măsuri și tehnici, inclusiv a normelor de drept reglatoare ale domeniului.

Astfel, din cele specificate *supra*, și anume din cauza impactului negativ asupra statului și societății și intervenirii problemelor de calificare a respectivelor fapte ilicite în cadrul realizării justiției se determină cu prioritate actualitatea și importanța temei abordate.

Metode aplicate și materiale utilizate. În procesul cercetării au fost aplicate metode generale științifice precum: metoda logică, metoda analizei sistemice și de sinteză, metoda de analiză comparativă etc. În cadrul studiului au fost utilizate prevederile legislației naționale dar și internaționale, precum și literatura de specialitate în domeniul cercetat.

Gradul de investigare a problemei la momentul actual, scopul cercetării. Scopul acestui articol este plasarea în prim-plan a unor caracteristici distincte ale evaziunii fiscale a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor, precum și elucidarea unor metodici de detectare și investigare a fraudelor fiscale, care cel mai des se comit pe teritoriul Republicii Moldova.

Rezultate obținute și discuții. În practică, fiecare speță aflată în atenția organelor de control financiar-fiscal și a ofițerilor de investigare a fraudelor economice, în măsura în care întrunește elementele constitutive ale infracțiunilor prevăzute de legea care sancționează evaziunea fiscală, reprezintă o formă de manifestare particulară a fraudei fiscale, drept care este foarte greu pentru teoreticieni să determine toate formele de evaziune fiscală frauduloasă [1, p.26].

Pentru a pătrunde în esența infracțiunii respective, este necesar de a face trimitere la noțiunea de „evaziune fiscală”.

Astfel, **evaziunea fiscală** reprezintă sustragerea unor persoane fizice sau juridice de la plata impozitelor sau taxelor. Aceasta se manifestă adesea prin denaturarea informațiilor ce sunt raportate la autorități, precum declararea unor venituri sau profituri mai mici decât în realitate, sau mărirea artificială a cheltuielilor. O măsură a gradului de evaziune fiscală este dată de valoarea

sures and techniques, including the rules of law governing the field.

Thus, from those specified above, namely due to the negative impact on the state and society and the intervention of the problems of qualification of those illicit deeds in the administration of justice, the topicality and importance of the approached topic is determined with priority.

Methods applied and materials used. In the research process, general scientific methods were applied, such as: the logical method, the method of systemic and synthesis analysis, the method of comparative analysis, etc. The study used the provisions of national and international legislation, as well as the literature in the researched field.

The degree of investigation of the problem at present, the purpose of the research. The purpose of this article is to highlight some distinct features of tax evasion of enterprises, institutions and organizations, as well as to elucidate methods for detecting and investigating tax fraud, which are most often committed in the territory of the Republic of Moldova.

Results obtained and discussions. In practice, each case brought to the attention of the financial-fiscal control bodies and the economic fraud investigation officers, insofar as it meets the constituent elements of the offenses provided for by the law sanctioning tax evasion, is a particular manifestation of tax fraud, as a result of which it is very difficult for theorists to determine all forms of fraudulent tax evasion [1, p.26].

In order to get to the heart of the crime, it is necessary to refer to the notion of “tax evasion”.

Thus, **tax evasion** is the evasion of individuals or legal entities from the payment of taxes or fees. This is often manifested by distortion of information that is reported to the authorities, such as the declaration of lower revenues or profits than in reality, or the artificial increase in expenditure. A measure of the degree of tax evasion is given by the value of undeclared income, which is the difference between the amount of income that should be reported to the tax authorities and

veniturilor nedeclarate, care reprezintă diferența dintre valoarea venitului care ar trebui să fie raportat autorităților fiscale și suma reală raportată. Ca fenomen, evaziunea fiscală se întâlnește atât pe plan național, cât și pe cel internațional, reprezentând una dintre cele mai răspândite infracțiuni cu caracter economic [2].

În literatura de specialitate, observăm că mai mulți autori versați în domeniul fraudelor fiscale tratează fenomenul evaziunii fiscale în același mod.

În opinia profesorului V. Stati, evaziunea fiscală constituie „totalitatea procedeele licite sau ilicite prin care cei interesați sustrag, în tot sau în parte, materia impozabilă obligațiilor fiscale” [3, p.282].

Cercetătorul I. Vreimea opinează că evaziunea fiscală este caracterizată ca „sustragere de la impunere a materiei impozabile și ca încălcare a egalității în fața impozitului și prin impozit având drept consecință financiară micșorarea veniturilor publice” [4, p.24].

Specialistul rus A.V. Brâzgalin definește evaziunea fiscală, în sensul larg al cuvântului, ca fiind „acele acțiuni intenționate ale contribuabilului, care îi permit acestuia din urmă de a se eschiva ori într-o măsură sau alta a diminua părțile sale obligatorii la buget, realizate în forma impozitelor, taxelor și a altor obligații” [5, p.22].

Autorul Viorel Berliba, la rândul său, consideră că evaziunea fiscală, în sens larg, constituie un delict fiscal și viceversa, prin delictul fiscal se înțelege evaziunea fiscală – fapta de eschivare a contribuabilului de la obligațiile fiscale și pentru care survine o anumită răspundere juridică.

Tot el a precizat că delictul fiscal are două modalități cu caracter distinct:

- evaziunea fiscală propriu-zisă;
- fraudă fiscală [5, p.90-92].

Evaziunea fiscală propriu-zisă sau legală permite sustragerea unei părți din materia impozabilă, fără ca acest lucru să fie considerat contravenție sau infracțiune. Frecvența acesteia este mai accentuată în perioadele când se modifică sau se introduc noi legi, precum și atunci când statul utilizează în mod intenționat impozitul în scopul promovării unor politici economice stimulative

the actual amount reported. As a phenomenon, tax evasion occurs both nationally and internationally, representing one of the most widespread economic crimes [2].

In the literature, we notice that several well-versed authors in the field of tax fraud treat the phenomenon of tax evasion in the same way.

In the opinion of Professor V. Stati, tax evasion constitutes “the totality of licit or illicit procedures by which the interested parties evade, in whole or in part, the taxable matter of fiscal obligations” [3, p.282].

Researcher I. Vreimea opines that tax evasion is characterized as “evasion from taxation of taxable matter and as a violation of equality before tax and through tax having as a financial consequence the reduction of public revenues” [4, p.24].

Russian specialist A.V. Brâzgalin defines tax evasion, in the broadest sense of the word, as “those intentional actions of the taxpayer, which allow the taxpayer to evade or to some extent reduce his mandatory parts of the budget, carried out in the form of taxes, taxes and other obligations” [5, p.22].

The author Viorel Berliba, in turn, considers that tax evasion, in a broad sense, is a tax offense and vice versa, the tax offense means tax evasion - the act of evading the taxpayer from tax obligations and for which a certain liability arises legal.

He also specified that the fiscal crime has two distinct modalities:

- the tax evasion itself;
- tax fraud [5, p.90-92].

The actual or legal tax evasion allows the evasion of a part of the taxable matter, without this being considered a contravention or a crime. Its frequency is more accentuated in the periods when new laws are amended or introduced, as well as when the state intentionally uses the tax in order to promote stimulating economic policies towards certain socio-professional categories or in certain fields of activity [6, p.95].

It is assumed that taxpayers find certain

față de anumite categorii socioprofesionale sau în anumite domenii de activitate [6, p.95].

Se presupune că contribuabilii găsesc anumite mijloace și exploatând insuficiențele legislației, eludează în mod „legal” sustrăgându-se total sau parțial plății impozitelor, tocmai datorită acestei insuficiențe a legislației. Procedând astfel, aceștia rămân în limita strictă a drepturilor lor și statul nu se poate apăra decât printr-o legislație bine studiată, clară, precisă, științifică [5, p.92].

Frauda fiscală presupune eludarea deliberată a legislației fiscale și este sancționată de lege prin măsuri pecuniare și privative de libertate. Fiind un fenomen social cu implicații asupra finanțării cheltuielilor publice, aceasta constă în ascunderea ilegală, totală sau parțială, a materiei impozabile de către contribuabili în scopul reducerii sau eliminării obligațiilor fiscale ce le revin. Procedeele prin care este săvârșită evaziunea fiscală frauduloasă (ilicită) sunt numeroase, determinarea lor fiind imposibilă [6, p.96].

O contribuție importantă pentru apărarea valorilor și relațiilor sociale din acest domeniu o are Codul penal, care incriminează faptele infracționale ce le periclitizează. În acest sens legiuitorul nostru a instituit un cadru de incriminare a infracțiunilor ce vizează atentarea în exclusivitate sau în principal la securitatea raporturilor sociale din sectorul economic. Dintre acestea fac parte următoarele:

- evaziunea fiscală a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor (art.244 CP al RM);
- evaziunea fiscală a persoanelor fizice (art.244¹ CP al RM).

În cadrul studiului realizat, ne propunem să acordăm o atenție deosebită evaziunii fiscale a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor, deoarece considerăm că amploarea și caracterul urmărilor prejudiciabile ale acestei infracțiuni sunt mari.

Totodată, vom încerca să abordăm fenomenul evazionist primordial din punct de vedere practic, cercetarea respectivă fiind un suport teoretico-aplicativ valoros pentru angajații subdiviziunilor specializate ale MAI în domeniul combaterii infracțiunilor economice, Procuraturii,

means and by exploiting the shortcomings of the legislation, they evade “legally” by evading all or part of the payment of taxes, precisely because of this shortcoming of the legislation. By doing so, they remain within the strict limits of their rights and the state can only defend itself through well-studied, clear, precise, scientific legislation [5, p.92].

Tax fraud involves the deliberate evasion of tax legislation and is sanctioned by law through pecuniary and custodial measures. Being a social phenomenon with implications on the financing of public expenditures, it consists in the illegal concealment, total or partial, of the taxable matter by the taxpayers in order to reduce or eliminate their fiscal obligations. The procedures by which fraudulent (illegal) tax evasion is committed are numerous, their determination being impossible [6, p.96].

An important contribution for the defense of values and social relations in this field has the Criminal Code, which criminalizes the criminal acts that endanger them. In this sense, our legislator has established a framework for criminalizing crimes aimed at threatening exclusively or mainly the security of social relations in the economic sector. These include the following:

- tax evasion of enterprises, institutions and organizations (art.244 CC of the Republic of Moldova);
- tax evasion of individuals (art. 244¹ CC of the Republic of Moldova).

In the study, we intend to pay special attention to tax evasion of businesses, institutions and organizations, because we believe that the extent and nature of the harmful consequences of this crime are high.

At the same time, we will try to approach the primary evasionist phenomenon from a practical point of view, the research being a valuable theoretical-applied support for employees of specialized MIA subdivisions in the field of combating economic crimes, Prosecutor’s Office, Intelligence and Security Service, National Anti-corruption Center, Prevention Service and Com-

Serviciului de Informații și Securitate, Centrului Național Anticorupție, Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor, Serviciului Vamal, Serviciului Fiscal de Stat și altor organe competente.

Practica cercetării cazurilor de evaziune fiscală arată că pe această categorie de infracțiuni sunt caracteristice trei situații tipice de urmărire penală:

Prima situație: de regulă, cercetarea începe în momentul determinat de sursa de obținere a informației primare. După cum o demonstrează practica, aproximativ 95% din cauzele penale cu privire la evidența fiscală sunt pornite pe baza informațiilor obținute de la organele fiscale. Dispunând de numeroși angajați și de o structură ramificată, organele fiscale efectuează un număr mare de verificări, al căror scop este de a stabili faptul plătirii incomplete a impozitelor.

A doua situație: informația primară cu privire la infracțiunea fiscală săvârșită este adunată de organele speciale de investigații. Surse pot fi: informațiile persoanelor care colaborează cu organele care exercită măsuri speciale de investigații; supravegherea operativă a proceselor de producție, de transportare și vânzare a producției; cercetarea încăperilor, mijloacelor de transport și a documentelor contabile; declarațiile persoanelor informate; analiza preliminară a documentelor, produselor și a materiei prime; utilizarea. Informația inițială despre infracțiuni de evaziune fiscală poate fi dobândită de organele speciale de investigații și din izvoare deschise și publice (spre exemplu, unele publicații ale jurnaliștilor de investigații, concluzii ale companiilor de audit etc.).

A treia situație: fapta săvârșirii infracțiunii fiscale este descoperită în momentul cercetărilor altor infracțiuni. Este cunoscut faptul că informația primară se reduce, de regulă, la date documentare în formă de procese-verbale ale unor controale și de alte acte anexate la acestea: date ale evidențelor, note explicative prezentate către diverse persoane, procese-verbale ale examinării unor spații de producție și a unor depozite, avize de constatare tehnico-științifică sau expertiză etc.

bating Money Laundering, Customs Service, State Tax Service and other competent bodies.

The practice of investigating cases of tax evasion shows that three typical situations of criminal prosecution are characteristic of this category of crimes:

The first situation: usually, the research begins at the moment determined by the source of obtaining the primary information. As practice shows, approximately 95% of criminal cases concerning tax records are initiated on the basis of information obtained from tax authorities. Having numerous employees and a branched structure, the tax authorities carry out a large number of checks, the purpose of which is to establish the fact of incomplete payment of taxes.

The second situation: the primary information regarding the committed tax crime is gathered by the special investigation bodies. Sources can be: information of persons collaborating with bodies exercising special investigative measures; operative supervision of the production, transportation and sale of production processes; research of rooms, means of transport and accounting documents; statements of informed persons; preliminary analysis of documents, products and raw materials; the use. Initial information on tax evasion offenses can be obtained from special investigative bodies and from open and public sources (for example, some publications of investigative journalists, findings of audit firms, etc.).

The third situation: the act of committing the fiscal crime is discovered at the moment of the investigations of other crimes. It is known that the primary information is usually reduced to documentary data in the form of minutes of controls and other documents attached to them: data of records, explanatory notes presented to various persons, minutes of examination of spaces of production and of some warehouses, notices of technical-scientific finding or expertise, etc. The facts discovered usually contain signs of the crime and are of procedural importance. Their confirmation is made following the fiscal controls, some criminal prosecution actions (for example, examina-

Faptele descoperite conțin, de regulă, semne ale infracțiunii și au importanță procedurală. Confirmarea lor se face în urma efectuării controalelor fiscale, a unor acțiuni de urmărire penală (de exemplu, examinări, percheziții, ridicări de obiecte sau documente etc.). Rezultatele obținute în cadrul cercetării acelor infracțiuni pot servi ca punct de pornire a cercetării evaziunii fiscale.

În toate aceste situații, pentru efectuarea cu succes a cercetării, de obicei, este nevoie de o interacțiune reușită a organelor procuraturii, a celor fiscale și a celor speciale de investigații [7, p.23].

În cazul cercetării infracțiunilor fiscale pentru demonstrarea vinovăției unei persoane concrete în toate situațiile de urmărire penală, considerăm că necesită a fi constatate următoarele fapte:

- era sau nu persoana suspectă obligată să plătească impozitele de la care se eschiva (dacă există împrejurări care exclud statutul de contribuabil al persoanei respective, este necesar să fie demonstrat falsul acestora); de la care impozite și taxe s-a produs eschivarea, pentru care perioadă și despre ce sumă este vorba;

- ce atitudine avea persoana responsabilă față de micșorarea ilegală a obligațiilor fiscale (avea intenția de a comite o infracțiune fiscală, deține sau nu cunoștințe suficiente în domeniul dreptului fiscal etc.);

- în ce mod s-a produs evaziunea fiscală (prin includerea în documentele contabile, fiscale sau financiare a unor date denaturate privind veniturile sau cheltuielile, a unor cheltuieli care nu au la bază operațiuni reale ori care au la bază operațiuni ce nu au existat, fie prin tănuirea unor obiecte impozabile; prin eschivarea persoanelor fizice care nu practică activitate de întreprinzător de la prezentarea declarației cu privire la impozitul pe venit sau prin includerea în declarație a unor date denaturate);

- care este suma impozitului pe venit ce trebuia să fie plătită;

- neachitarea impozitului este sau nu în proporții mari sau deosebit de mari;

- împrejurările care atenuează și împrejurări care agravează răspunderea persoanei.

tions, searches, seizure of objects or documents, etc.). The results obtained in the investigation of those crimes can serve as a starting point for the investigation of tax evasion.

In all these situations, for the successful conduct of the investigation, usually, a successful interaction of the prosecutor's office, the fiscal and the special investigative bodies is needed [7, p.23]. In all these situations, for the performance of the investigation Successful research usually requires a successful interaction of prosecutors, tax authorities and special investigative bodies [7, p.23].

In the case of investigating tax offenses to prove the guilt of a specific person in all situations of criminal prosecution, we consider that the following facts need to be found:

- whether or not the suspect was obliged to pay the taxes from which he was evading (if there are circumstances that exclude the taxpayer status of that person, it is necessary to prove their falsity); from which taxes and duties the evasion took place, for which period and what amount it is about;

- what was the attitude of the person responsible for the illegal reduction of tax obligations (intended to commit a tax offense, whether or not he has sufficient knowledge in the field of tax law, etc.);

- how the tax evasion occurred (by including in the accounting, fiscal or financial documents some distorted data on income or expenses, some expenses that are not based on real operations or that are based on operations that did not exist, or by concealment of taxable objects, by avoiding natural persons who do not engage in entrepreneurial activity from the presentation of the income tax return or by including distorted data in the return);

- what is the amount of income tax that had to be paid;

- the non-payment of the tax is or is not in large or particularly large proportions;

- mitigating circumstances and circumstances that aggravate the person's liability.

– În cazul cercetării infracțiunilor legate de evaziunea fiscală a persoanelor juridice, mai trebuie constatate următoarele circumstanțe:

– cine era persoana responsabilă de evidența contabilă și fiscală în perioada în care a avut loc evaziunea;

– care a fost participarea de *facto* a conducătorului unității în formarea evidenței contabile și fiscale [7, p.24-25].

În continuare vor fi prezentate particularitățile evaziunii fiscale a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor, care sunt comise pe teritoriul Republicii Moldova. Informația respectivă va fi raportată la Planul general de conturi contabile elaborat în baza Standardelor Naționale de Contabilitate (SNC) și a altor acte normative contabile.

Standardele naționale de contabilitate sunt actul normativ de drept, aprobat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, care stabilește principiile și metodele de introducere a evidenței contabile și formării evidenței financiare în Republica Moldova [8].

Autorul Bordei Irina afirmă că în Republica Moldova se manifestă următoarele forme de evaziune fiscală:

Vânzările nedecarate de bunuri sau prestări de servicii făcute fără întocmirea documentelor corespunzătoare și fără înregistrări contabile. Într-o astfel de situație este obligatorie verificarea conturilor **611 „Venituri din vânzări”** raportând la acțiunea agentului economic de vânzare; contul **211 „Materiale”**; contul **216 „Produse”**; contul **217 „Mărfuri”** privind bunurile; contul **161 „Creanțe pe termen lung”**; contul **221 „Creanțe comerciale”**; contul **232 „Creanțe preliminare”** pentru analiza corectitudinii prestărilor de servicii.

Erorile de înregistrare cu influență mare asupra taxei datorate, mai ales dacă sunt frecvente sau dacă valoarea lor este mare. Se verifică baza juridică a contului **521 „Datorii comerciale curente”**.

Depunerea de cereri de rambursare nejustificate, când se solicită rambursarea taxei aferente unor mărfuri exportate sau pentru bunuri

– In the case of the investigation of offenses related to tax evasion of legal persons, the following circumstances must also be ascertained:

– who was the person responsible for the accounting and fiscal records in the period in which the evasion took place;

– what was the *de facto* participation of the head of the unit in the formation of the accounting and fiscal records [7, p.24-25].

Next, the peculiarities of tax evasion of enterprises, institutions and organizations, which are committed on the territory of the Republic of Moldova, will be presented. That information will be reported to the General Chart of Accounts developed on the basis of National Accounting Standards (NAS) and other accounting regulations.

National accounting standards are the normative act of law, approved by the Ministry of Finance of the Republic of Moldova, which establishes the principles and methods for introducing accounting and financial records in the Republic of Moldova [8].

The author of Bordei Irina states that the following forms of tax evasion are manifested in the Republic of Moldova:

Undeclared sales of goods or services made without the preparation of appropriate documents and without accounting records. In such a situation it is mandatory to verify the accounts **611 „Revenues from sales”** referring to the action of the sales agent; account **211 „Materials”**; account **216 „Products”**; account **217 „Goods”** on goods; account **161 „Long-term receivables”**; account **221 „Trade receivables”**; account **232 „Preliminary receivables”** for the analysis of the correctness of the provision of services.

Registration errors with a strong influence on the tax due, especially if they are frequent or if their value is high. The legal basis of account **521 „Current trade payables”** is verified.

Submission of unjustified reimbursement requests, when the reimbursement of the tax related to some exported goods or for goods

la care legea dă drept de deducere, fără însă ca în realitate aceste operațiuni să fi fost efectuate. Într-o astfel de situație este rezonabilă studierea informațiilor conținute în contul **225 „Creanțe ale bugetului”**.

Constituirea de fonduri de amortizare sau rezervă, în quantum mai mare, astfel micșorându-se veniturile impozabile. Baza juridică privind rezervele se regăsește în conturile **321 „Capital de rezervă”; 322 „Rezerve statutare”; 323 „Alte rezerve”**.

Scăderea din venitul impozabil a cheltuielilor de protocol, reclamă și publicitate, mult mai mari decât cele care rezultă din aplicarea cotelor legale, contul **712.5 „Cheltuieli de publicitate și marketing”**.

Întocmirea unor acte de plată a unor sume de bani din venituri pentru achiziționarea unor utilaje, mașini, materii prime sau altor bunuri, neprimite în realitate, pentru ca după expirarea perioadei de impunere să-i fie returnate sumele plătite fictive, cu consecința diminuării impozitului. Baza juridică a circuitului utilajelor și mașinilor în cadrul entității economice se înregistrează la contul **123 „Mijloace fixe”**. Informație despre materia primă procurată pentru producerea unui bun finit se înregistrează la conturile **211 „Materiale”; 215 „Producție în curs de execuție”**.

Înscrierea unor prețuri/ valori, chirii, dobânzi, garanții materiale mai mici decât cele reale în diferite contracte încheiate de contribuabil (de vânzare-cumpărare a unor bunuri mobile **123 „Mijloace fixe”, de furnizare mărfuri 611.3 „Venituri din prestarea serviciilor”, de sponsorizare a unor activități, de închiriere ori concesiune la/sau de la alte persoane fizice sau juridice a unor fonduri de comerț de împrumut (412 „Împrumut pe termen scurt”; 512 „Împrumut pe termen lung”) sau de credit (411 „Credit pe termen scurt”; 511 „Credit pe termen lung”) cu o anumită dobândă sau în anumite condiții oneroase.**

Înființarea de conturi pasive cu nomenclaturi fictive (**Capitolele 3, 4, 5 ale bilanțului contabil general al entității economice**) [6, p.95-97], [9, p.56], [10, p.222], [11, Planul de conturi

to which the law gives the right of deduction is requested, without, in reality, these operations having been carried out. In such a situation, it is reasonable to study the information contained in account **225 „Budget receivables”**. Establishment of amortization or reserve funds, in a larger amount, thus reducing taxable income. The legal basis regarding the reserves can be found in accounts **321 „Reserve capital”; 322 „Statutory reserves”; 323 „Other reserves”**.

The deduction from the taxable income of the protocol, advertising and publicity expenses, much higher than those resulting from the application of the legal quotas, account **712.5 „Advertising and marketing expenses”**.

Preparation of deeds of payment of sums of money from income for the purchase of equipment, machinery, raw materials or other goods, not received in reality, so that after the expiration of the tax period to be returned the fictitious amounts paid, with the consequence of tax reduction. The legal basis of the circuit of equipment and machinery within the economic entity is recorded in account **123 „Fixed assets”**. Information about the raw material purchased for the production of a finished good is recorded in accounts **211 „Materials”; 215 „Production in progress”**.

Registration of prices / values, rents, interests, material guarantees lower than the real ones in different contracts concluded by the taxpayer for the sale-purchase of some movable goods **123 „Fixed assets”, for the supply of goods 611.3 „Revenues from the provision of services”, for the sponsorship of activities, for the rental or leasing of goodwill (412 „Short-term loan”; 512 „Long-term loan”) or credit (412 „Long-term loan”) or lending to other natural or legal persons. 411 „Short-term credit”; 511 „Long-term credit”) with a certain interest or under certain onerous conditions.**

Establishment of passive accounts with fictitious nomenclatures (**Chapters 3, 4, 5 of the general balance sheet of the economic entity**) [6, p.95-97], [9, p.56], [10, p.222], [11, Chart of

contabile].

Executarea de evidențe contabile duble, folosindu-se înscrisuri sau alte mijloace de stocare a datelor, în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligațiilor fiscale. Noțiunea de „evidență contabilă dublă” se referă la situația în care agentul economic deține două seturi de evidență contabilă de același gen și cu privire la aceleași bunuri și servicii, dintre care unul corespunzător realității din planul tranzacțiilor comerciale și care este ascuns și altul falsificat, unde sunt înregistrate date nereale, în scopul sustragerii de la plata obligațiilor fiscale [12, p.16].

Un agent economic care desfășoară o activitate comercială și intenționează să se sustragă de la plata obligațiilor fiscale are la dispoziție mai multe opțiuni pentru a-și atinge scopul. Pentru a elucida o perioadă cât mai îndelungată de timp controalele fiscale și, implicit, a evita tragerea la răspundere penală, un agent economic se va folosi de circuite aparente de tranzacții comerciale și fluxuri financiare în care sunt implicate societăți comerciale de tip fantomă și societăți comerciale nerezidente (offshore), la care ne vom referi în continuare. Miza unor astfel de circuite fictive poate fi atât diminuarea impozitului pe profit plătit, cât mai ales deducerea nelegală a TVA, odată cu crearea unei aparențe de bonitate și credibilitate, dar și asigurarea produsului infracțiunii prin fapte de spălare a banilor [12, p.17].

Societățile de tip fantomă

O societate comercială rezidentă poate fi considerată societate de tip fantomă atunci când prezintă următoarele caracteristici: nu funcționează la sediul declarat, are asociați sau administratori care nu pot fi contactați și nu a depus situații financiare la organul fiscal competent [12, p.17].

Înființarea, înmatricularea și funcționarea firmelor fantomă nu constituie un scop în sine, acestea sunt create cu scopuri bine determinate pentru a eluda legislația, cel mai adesea în domeniul fiscal. De cele mai multe ori asemenea firme se creează special pentru tranzacționarea unor mari afaceri ilegale, după care acestea dis-

accounts].

Execution of double accounting records, using documents or other means of data storage, in order to evade the fulfillment of tax obligations. The notion of “double accounting” refers to the situation in which the economic agent holds two sets of accounting of the same kind and regarding the same goods and services, one of which corresponds to the reality of the commercial transaction plan and which is hidden and another falsified, where unreal data are recorded, in order to evade the payment of tax obligations [12, p.16].

An economic agent who carries out a commercial activity and intends to evade the payment of tax obligations has several options to achieve its goal. In order to elucidate fiscal controls for as long as possible and, implicitly, to avoid criminal liability, an economic agent will use apparent circuits of commercial transactions and financial flows in which phantom-type companies and commercial companies are involved. non-residents (offshore), which we will refer to below. The stakes of such fictitious circuits can be both the reduction of the tax on paid profit, and especially the illegal deduction of VAT, with the creation of an appearance of creditworthiness and credibility, but also the insurance of the proceeds of money laundering [12, p.17].

Ghost companies

A resident company can be considered a ghost company when it has the following characteristics: it does not operate at the registered office, has associates or administrators who cannot be contacted and has not submitted financial statements to the competent tax authority [12, p.17].

The establishment, registration and operation of phantom companies is not an end in itself, they are created with well-defined purposes to circumvent the legislation, most often in the tax field. Most of the time such companies are created especially for the trading of large illegal businesses, after which they disappear from the business world, their owners proceeding to set up

par din lumea afacerilor, patronii lor procedând la înființarea altor asemenea societăți, utilizate în același scop, după care din nou sunt abandonate și așa mai departe [1, p.119].

Ca regulă generală, o societate comercială de tip fantomă nu derulează în realitate activități comerciale, dar generează documente contabile justificative, care sunt utilizate de celelalte societăți comerciale implicate în circuitul evazionist. Aceasta fie nu ține o evidență contabilă propriu-zisă, fie are o evidență contabilă sumară, aptă să inducă în eroare pentru o scurtă perioadă organele de control, însă de cele mai multe ori nu depune deloc situații financiare la organul fiscal. Eventualele plăți făcute în conturile societății sunt ridicate la scurt timp în numerar de diferite persoane împuternicite. Este la fel de probabil să nu existe plăți în conturile societății, însă acestea oferă o aparență de legalitate beneficiarului și sunt preferate pentru că se poate argumenta buna-credință. Societățile de tip fantomă sunt utilizate de beneficiar prin implicarea acestora în circuitul evazionist, în scopul evitării plății obligațiilor fiscale către bugetul de stat, dar cu păstrarea unei aparențe de legalitate sub justificarea bunei-credințe. Astfel, inițierea sau participarea la mecanismul fraudulos a beneficiarului trebuie dovedită, prin prisma corelației dintre mișcarea propriu-zisă a mărfurilor, fluxul financiar, circuitul scriptic al documentelor, relațiile dintre persoanele împuternicite pentru diferite operațiuni [12].

Unul din scopurile urmărite prin crearea întreprinderii fantomă este asigurarea tranzitului de documente corespunzătoare, menite să redea un caracter legal tranzacțiilor frauduloase. În acest caz, activitatea întreprinderii se bazează pe perfectarea și eliberarea doar a documentelor (facturilor fiscale) care de fapt nu sunt bazate pe tranzacții reale. Beneficiul din aceste tranzacții este obținut de către întreprinderea activă, prin majorarea cheltuielilor și deducerilor taxei pe valoarea adăugată, legalizarea unor mărfuri, ascunderea veniturilor real obținute etc. Deci prejudiciul bugetului de stat este cauzat de întreprinderea activă, iar principalul instrument folosit de către aceasta este întreprinderea fantomă [14,

other such companies, used for the same purpose, after which they are again abandoned and so on [1, p.119].

As a general rule, a phantom type company does not actually carry out commercial activities, but generates supporting accounting documents, which are used by the other companies involved in the evasionist circuit. It either does not keep proper accounting records or has a summary accounting record, capable of misleading the control bodies for a short period of time, but most of the time it does not submit financial statements to the tax authority at all. Any payments made in the company's accounts are soon withdrawn in cash by various proxies. It is equally likely that there are no payments in the company's accounts, but they give an appearance of legality to the beneficiary and are preferred because good faith can be argued. Phantom companies are used by the beneficiary by involving them in the evasion circuit, in order to avoid the payment of tax obligations to the state budget, but with the appearance of an appearance of legality under the justification of good faith. Thus, the initiation or participation in the fraudulent mechanism of the beneficiary must be proven, in terms of the correlation between the actual movement of goods, financial flow, written circuit of documents, relations between persons authorized for various operations [12].

One of the purposes pursued by the creation of the phantom enterprise is to ensure the transit of appropriate documents, intended to restore the legal character of fraudulent transactions. In this case, the activity of the enterprise is based on completing and issuing only the documents (fiscal invoices) which are not in fact based on real transactions. The benefit from these transactions is obtained by the active enterprise, by increasing the expenses and deductions of the value added tax, the legalization of some goods, the hiding of the real obtained incomes, etc. So the damage of the state budget is caused by the active enterprise, and the main instrument used by it is the phantom enterprise [14, p.14].

For example, if the beneficiary wishes to

p.14].

Spre exemplu, în situația în care beneficiarul dorește să importe bunuri din state non-membre UE (Turcia, China etc.), pentru care prețurile de achiziție sunt de regulă mici, acesta ar trebui să achite taxe vamale, TVA și un impozit substanțial pe profitul rezultat, însă dacă apelează la un circuit fictiv de două sau mai multe societăți fantomă, prin care să introducă bunurile în țară și să crească gradual prețul produselor, societăți care nu se vor achita de obligațiile vamale și fiscale, la final va avea de achitat sume mult mai mici către bugetul de stat. Pentru a pune în aplicare un mecanism superior de fraudare a bugetului de stat prin eludarea regulilor privind plata TVA, beneficiarul utilizează parteneri nerezidenți din state membre UE sau societăți rezidente de tip fantomă, pe care le controlează, în vederea creării unei aparențe de tranzacții intracomunitare perfect legale [12, p.18].

În alt exemplu, sunt numeroase situațiile în care acestea sunt comise de voiajori, care, folosindu-se de date false, se prezintă la diferite societăți comerciale beneficiare, unde, aferent bunurilor livrate (care de cele mai multe ori provin din comiterea unor alte infracțiuni precum înșelăciunile cu instrumentele de plată, delapidări, furturi sau spălările de bani), emit documente fictive, în numele unor societăți de tip „fantomă”, pe care nu le înregistrează în contabilitatea acestor societăți. În acest mod, pe de o parte autorii se sustrag de la plata taxelor și impozitelor datorate față de bugetul de stat, iar pe de altă parte introduc în circuitul economic, în mod nelegal, produse obținute din zona „gri” de activitate [15, p.10].

Paradisurile fiscale și companiile offshore

Paradisurile fiscale sunt țări sau teritorii în care persoanele fizice sau juridice stabilite aici sunt supuse unui regim privilegiat, fie pentru că nu sunt impozabile, fie pentru că plătesc impozit pe venit sau pe beneficii mai puțin ridicat decât cel plătit în țara din care provin [13, p.136-137].

Prin definiție, o societate offshore este o companie înregistrată într-o țară sau într-un teri-

import goods from non-EU countries (Turkey, China, etc.), for which the purchase prices are usually low, he should pay customs duties, VAT and a substantial tax on the resulting profit, but if they resort to a fictitious circuit of two or more phantom companies, through which to introduce goods into the country and gradually increase the price of products, companies that will not pay customs and tax obligations, will eventually have to pay much smaller amounts to the state budget. In order to implement a superior mechanism of state budget fraud by circumventing VAT rules, the beneficiary uses non-resident partners from EU Member States or resident ghost companies, which it controls, in order to create a perfect appearance of intra-Community transactions. legal [12, p.18].

In another example, there are many situations in which they are committed by travelers, who, using false data, present themselves to various beneficiary companies, where, related to the goods delivered (which often come from committing other crimes such as fraud with payment instruments, embezzlement, theft or money laundering), issue fictitious documents, on behalf of “ghost” companies, which they do not record in the accounts of these companies. In this way, on the one hand, the authors evade the payment of taxes and duties due to the state budget, and on the other hand, they illegally introduce in the economic circuit products obtained from the “gray” area of activity [15, p.10].

Tax havens and offshore companies

Tax havens are countries or territories in which natural or legal persons established here are subject to a privileged regime, either because they are not taxable or because they pay less income or profit tax than that paid in the country of origin [13, p.136-137].

By definition, an offshore company is a company registered in a country or in a dependent territory of a country with autonomous legislation, but which does not carry out economic activities on that territory, but outside the bor-

toriu dependent al unei țări cu legislație autonomă, dar care nu desfășoară activități economice pe teritoriul respectiv, ci în afara granițelor aceluși stat, fiind însă supusă regulilor fiscale ale țării de rezidență. Avantajul principal rezultat din deținerea unei companii offshore provine, de regulă, din faptul că acestea sunt înregistrate în state sau provincii cu o legislație mai blândă din punct de vedere fiscal, dar și din aceea că societățile pot fi implicate în circuite financiare complexe, dificil de investigat în cazul unor suspiciuni de fraudă. Reprezintă legislații fiscale relaxate țări precum Seychelles, Panama, Belize, dar și Cipru, Malta, Luxemburg, Liechtenstein, Elveția sau statul Delaware – SUA, iar printre alte avantaje furnizate îl reprezintă posibilitatea de a ascunde structura acționariatului, dar și anumite bunuri sau proprietăți [12, p.19].

Comaniile offshore pot fi folosite în foarte multe domenii: domeniul bancar, imobiliar, transport maritim, asigurări, proprietate intelectuală, investiții, finanțe, servicii, comerț etc.

Cel mai des folosite forme de societăți offshore sunt:

- Compania nerezidentă (non-rezident);
- International Business Company (IBC);
- Comaniile exceptate (exempt);
- LLC (Limited Liability Company);
- Trustul [1, p.138].

Spre exemplu, pentru a obține subsidii sau granturi nerambursabile de la stat o companie agricolă contractează un împrumut pe termen lung de la Compania X, scopul acestui contract este de a mima prezența semnificativă a resurselor bănești pe conturile companiei agricole, ulterior această sumă de bani este returnată înapoi Companiei X după o perioadă scurtă de timp. Următorul pas este semnarea contractelor fictive cu presupuși clienți pentru a crea impresia că compania agricolă dispune de numeroase canale de distribuire a producției agricole. Ulterior, compania agricolă înaintează pachetul de documente necesar pentru primirea subsidiilor sau a granturilor de la stat. Acest pachet de documente poate conține și alte documente fictive, semifictive sau chiar autentice pentru a convinge Statul sau

ders of that state, but being subject to the tax rules of country of residence. The main advantage of owning an offshore company usually comes from the fact that they are registered in states or provinces with milder legislation from a tax point of view, but also from the fact that companies can be involved in complex financial circuits, difficult to investigated in case of suspicion of fraud. Represents relaxed tax laws countries such as Seychelles, Panama, Belize, but also Cyprus, Malta, Luxembourg, Liechtenstein, Switzerland or Delaware – USA, and among other advantages provided is the ability to hide the shareholding structure, but also certain goods or properties [12, p.19].

Offshore companies can be used in many fields: banking, real estate, shipping, insurance, intellectual property, investment, finance, services, trade, etc.

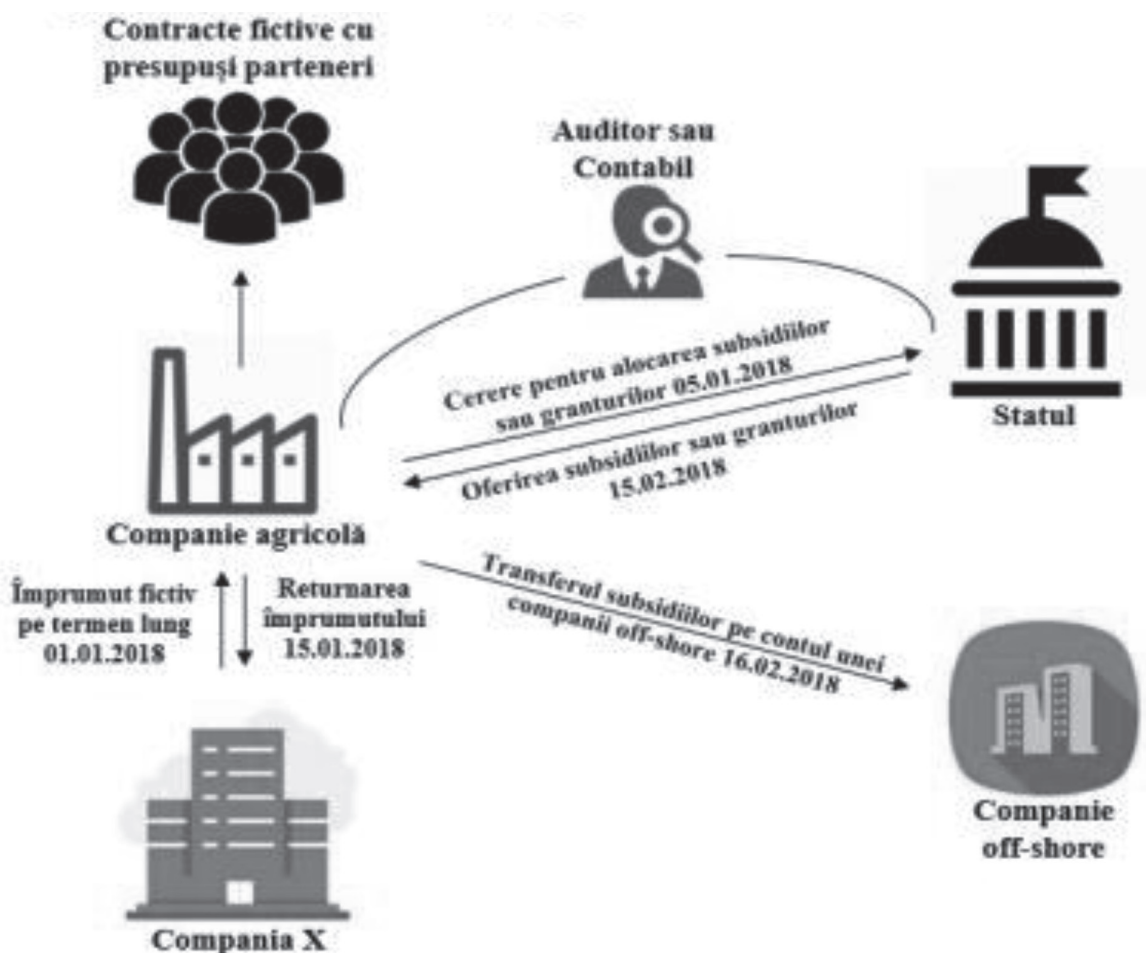
The most commonly used forms of offshore companies are:

- Non-resident company (non-resident);
- International Business Company (IBC);
- Exempt companies (exempt);
- LLC (Limited Liability Company);
- Trust [1, p.138]

For example, in order to obtain subsidies or non-reimbursable grants from the state, an agricultural company contracts a long-term loan from Company X, the purpose of this contract is to mimic the significant presence of money resources in the accounts of the agricultural company. returned to Company X after a short time. The next step is to sign fictitious contracts with alleged customers to create the impression that the agricultural company has many channels for distributing agricultural production. Subsequently, the agricultural company submits the package of documents necessary for receiving subsidies or grants from the state. This package of documents may contain other fictitious, semi-fictitious or even authentic documents to persuade the State or another institution to provide the necessary amount of money. As a result, after receiving the money in the form of subsidies or non-reimbursable aid, the agricultural company transfers this

altă instituție să ofere suma de bani necesară. Ca rezultat, după primirea mijloacelor bănești în formă de subsidii sau ajutor nerambursabil, compania agricolă transferă această sumă pe contul unei companii offshore în baza unui contract fictiv de achiziționare a echipamentelor sau utilajelor agricole. Este important de a menționa că în anumite cazuri pentru a primi ajutor financiar în formă de subsidii sau grant este necesar raportul de control al unui auditor. În această ordine de idei auditorii și contabilii sunt persoanele care având acces la anumite tipuri de documente și în virtutea funcțiilor pe care le ocupă pot deconspira activitățile suspecte de fraudare financiară [16, p.35].

amount to the account of an offshore company on the basis of a fictitious contract for the purchase of agricultural equipment or machinery. It is important to note that in some cases the audit report of an auditor is required to receive financial assistance in the form of grants or grants. In this sense, auditors and accountants are the people who, having access to certain types of documents and by virtue of the functions they hold, can uncover the activities suspected of financial fraud [16, p.35].

Frauda de tip Carusel

Frauda Carusel presupune, într-o primă modalitate, crearea unui mecanism relativ simplu, prin care agentul economic din țara de origine facturează fără TVA (fiind o livrare intracomunitară, scutită de TVA), iar agentul economic din țara de

Carousel type fraud

Carousel fraud involves, in the first instance, the creation of a relatively simple mechanism by which the economic operator in the country of origin invoices without VAT (being an intra-Community supply, exempt from VAT), and the

destinație va aplica taxarea inversă pentru această tranzacție (fiind o achiziție intracomunitară, calculând și înregistrând TVA aferentă la cota de impozitare a țării sale, fără însă a o plăti efectiv ca TVA colectată, dar ca TVA deductibilă). De regulă, achiziția intracomunitară se face printr-o societate comercială de tip fantomă, care ulterior dispare, fără a înregistra, declara și plăti TVA colectată aferentă livrărilor făcute pe piața internă. Marfa astfel introdusă în țară va fi facturată apoi către beneficiar, fie direct, fie prin intermediul unui lanț de alte societăți fantomă, prin tranzacții succesive, iar acesta va avea dreptul de deducere a TVA în baza documentelor justificative furnizate de societatea fantomă de la care s-a aprovizionat. Într-o astfel de situație, pentru a stabili răspunderea beneficiarului în raport cu circuitul fictiv utilizat este necesar să fie urmărite și analizate mai multe repere de natură să stabilească, pe de o parte, caracterul fictiv al tranzacțiilor pe lanțul de aprovizionare, iar pe de altă parte, coordonarea acestora de către beneficiar. Sunt elemente importante ale acestei ecuații privind stabilirea modalității în care partenerii comerciali au luat legătura și au stabilit detaliile livrărilor, dacă aceasta s-a făcut direct între furnizorul intracomunitar și beneficiar, fără implicarea societăților interpușe, care a fost circuitul fizic al mărfurilor și dacă documentele de transport corespund circuitului scriptic, care au fost persoanele împuternicite pe conturile societăților fantomă și o eventuală legătură, chiar raport de muncă cu societatea beneficiar real și, nu în ultimul rând, specificul fluxului bănesc. Un alt posibil mecanism de fraudare prin utilizarea tranzacțiilor intracomunitare este facturarea fictivă către un presupus partener intracomunitar (fără TVA), livrare care va fi evidențiată în contabilitate și în decontul de TVA, această operațiune fiind urmată de o vânzare a mărfurilor pe piața internă, fără întocmirea de documente contabile. Aceeași schemă poate fi continuată prin vânzarea de către partenerul extern a mărfii către un beneficiar din România, printr-o livrare intracomunitară de asemenea fără TVA. În această din urmă situație, marfa se deplasează fizic de la furnizor la beneficiar, fără a părăsi țara, dar în circuitul scriptic este introdus partenerul intraco-

economic agent in the country of destination will apply reverse charge for this transaction (being an intra-Community acquisition, calculating and registering the VAT related to the tax rate of his country, without actually paying it as collected VAT, but as deductible VAT). Usually, the intra-community acquisition is made through a phantom type company, which subsequently disappears, without registering, declaring and paying the collected VAT related to the deliveries made on the domestic market. The goods thus introduced in the country will then be invoiced to the beneficiary, either directly or through a chain of other phantom companies, through successive transactions, and he will have the right to deduct VAT based on the supporting documents provided by the phantom company from which supplied. In such a situation, in order to establish the liability of the beneficiary in relation to the fictitious circuit used, it is necessary to follow and analyze several benchmarks likely to establish, on the one hand, the fictitious nature of the transactions in the supply chain, and on the other, on the other hand, their coordination by the beneficiary. There are important elements of this equation regarding the way in which the trading partners contacted and established the details of deliveries, if this was done directly between the intra-Community supplier and the beneficiary, without the involvement of intermediaries, what was the physical flow of goods and whether transport documents correspond to the written circuit, which were the persons empowered on the accounts of the phantom companies and a possible connection, even employment relationship with the real beneficiary company and, last but not least, the specificity of the cash flow. Another possible mechanism of fraud through the use of intra-Community transactions is the fictitious invoicing to an alleged intra-Community partner (excluding VAT), delivery which will be highlighted in the accounting and VAT return, this operation being followed by a sale of goods on the domestic market, without preparation of accounting documents. The same scheme can be continued by the sale by the external partner of the goods to a beneficiary from Romania, through an intra-community delivery also without VAT. In the latter situation,

munitar, ceea ce asigură practic eliminarea TVA din această operațiune și, în consecință, un preț mai mic la consumatorul final [12, p.18-19].

Metodicile de investigare a infracțiunii de evaziune fiscală diferă în funcție de circumstanțele și particularitățile cazului.

Ne propunem în continuare să analizăm două spețe de comitere a evaziunii fiscale a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor, pentru a scoate în evidență aspectele de ordin aplicativ, importante spre cunoaștere pentru angajații organelor de drept.

Prima speță se va referi la evaziunea fiscală a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor prin tănuirea intenționată a unor obiecte impozabile. Această modalitate este una des întâlnită pe teritoriul Republicii Moldova, din care motiv o considerăm mai relevantă. Pe parcursul analizei, vom corela informația cu Planul general de conturi contabile.

De exemplu, în momentul descoperirii faptului tănuirii obiectului impozabil cea mai eficientă ar fi metoda colaționării generale a costului bunurilor. La baza ei stă principiul potrivit căruia creșterea costului bunurilor (123 „Mijloace fixe”, 211 „Materiale”, 216 „Produse”) contribuabilului poate avea loc (și trebuie să reflecte acest ritm) numai din costul veniturilor (611 „Venituri din vânzări”), care se iau în calcul în scopul impozitării. Dacă însă creșterea costului bunurilor depășește creșterea veniturilor, aceasta demonstrează posibilitatea ascunderii unei părți din venit pentru a nu fi impozitat. Pentru evaluarea creșterii costului bunurilor pot fi luate în calcul unele obiecte, cum ar fi tehnica de calcul, asigurarea cu programe 112.5 „Programe informatice”, transportul de serviciu, spațiile de serviciu etc. [7, p.25].

În cazul societăților comerciale (firmelor) se aplică metoda evaluării rezervelor de mărfuri. Esența acestei metode constă în faptul că cantitatea mărfurilor trecute prin depozit, în evaluarea lor pe piață, este confruntată cu mărimea încasărilor. În cazul în care indicatorii respectivi nu coincid, se poate presupune existența faptului tănuirii unei părți din veniturile obținute din vânzări [7, p.25].

În unele cazuri, vinovații pot ascunde atât o parte din excedentele de marfă, cât și încasările

the goods move physically from the supplier to the beneficiary, without leaving the country, but the intra-community partner is introduced in the script, which practically ensures the elimination of VAT from this operation and, consequently, a lower price to the final consumer. [12, p.18-19].

The methods of investigating the crime of tax evasion differ depending on the circumstances and particularities of the case.

We further propose to analyze two cases of tax evasion of enterprises, institutions and organizations, in order to highlight the applicable aspects, important for knowledge for employees of law enforcement agencies.

The first case will refer to the tax evasion of enterprises, institutions and organizations through the deliberate concealment of taxable objects. This method is a common one on the territory of the Republic of Moldova, for which reason we consider it more relevant. During the analysis, we will correlate the information with the General Chart of Accounts.

For example, when discovering the concealment of the taxable object, the most efficient method would be the general collation of the cost of goods. It is based on the principle that the increase in the cost of goods (123 “Fixed assets”, 211 “Materials”, 216 “Products”) of the taxpayer can take place (and must reflect this rate) only from the cost of income (611 „Sales revenue”), which are taken into account for tax purposes. However, if the increase in the cost of goods exceeds the increase in income, this demonstrates the possibility of hiding part of the income in order not to be taxed. In order to evaluate the increase of the cost of goods, some objects can be taken into account, such as the calculation technique, the provision with programs 112.5 “Computer programs”, the service transport, the service spaces, etc. [7, p.25].

In the case of companies (firms) the method of valuing goods reserves is applied. The essence of this method is that the quantity of goods passed through the warehouse, in their evaluation on the market, is confronted with the size of the receipts. If the respective indicators do not coincide, it can be assumed that there is a concealment of a part of the revenues obtained from sales [7, p.25].

obținute din comercializarea mărfii. Aceste modalități pot fi descoperite calculându-se prețul de cost al păstrării și transportării volumului (unităților) de marfă, după care, pe baza datelor privind cheltuielile respective, contribuabilul constată pentru deservirea câtor unități de marfă au putut fi făcute aceste cheltuieli [7, p.25].

În cazul întreprinderilor din sectorul de producție, tănuirea obiectului impozabil poate fi descoperită cu ajutorul așa-zisului bilanț materie primă-marfă. În producția industrială, evaluând consumul tuturor resurselor materiale folosite, se poate trage concluzia cu privire la cantitatea producției (215 „Producție în curs de execuție”, 216 „Produse”) care a fost fabricată din aceste materiale. Deosebirile dintre datele cu privire la producția care trebuia să fie obținută din resursele folosite și cele care reflectă cantitatea produsului final poate demonstra prezența unor surplusuri de marfă care nu au fost luate în calcul și din care s-au obținut încasări care au fost tănuite [7, p.25-26]; [11].

Pentru identificarea cazurilor de denaturare a obiectului impozabil care sunt răspândite mai ales la societățile mari ce obțin profituri semnificative, care desfășoară diverse genuri de activitate, este necesar ca mai întâi să se facă lista obiectelor impozabile care în evidențele fiscale ale societății (firmei) sunt reflectate ca fiind scutite de impozit. Apoi este necesar să se obțină de la contribuabil lista împrejurărilor care justifică scutirea de impozit, iar după aceasta să se facă verificarea lor (de exemplu, din care sursă a fost obținut venitul, cum sunt folosite bunurile neimpozabile etc.). Evaziunea este considerată ca fiind demonstrată dacă aceste împrejurări existau numai în evidențe. Incongruența dintre datele din documentație și cele *de facto* poate fi demonstrată prin expertiză, prin depozițiile martorilor, prin corelaționarea datelor obținute în urma unor verificări [7, p.26].

De cele mai multe ori, evaziunea fiscală prin această metodă este efectuată prin încheierea unor tranzacții fictive cu privire la beneficierea de anumite servicii, de obicei, de consultanță, de marketing (712.5 „Cheltuieli de publicitate și marketing”) etc. Este dificil a demonstra obținerea rezultatelor din aceste servicii și folosirea lor în activitatea de producție, deoarece în asemenea cazuri, de regulă,

In some cases, the culprits may hide both part of the surplus goods and the proceeds from the sale of the goods. These modalities can be discovered by calculating the cost price of storing and transporting the volume (units) of goods, after which, based on the data on the respective expenses, the taxpayer ascertains for the service how many units of goods these expenses could have been made [7, p.25].

In the case of enterprises in the production sector, the concealment of the taxable object can be discovered with the help of the so-called raw material-commodity balance. In industrial production, by assessing the consumption of all material resources used, it can be concluded that the quantity of production (215 “Production in progress”, 216 “Products”) that was manufactured from these materials. Differences between production data that were to be obtained from the resources used and those that reflect the quantity of the final product may demonstrate the presence of surplus goods that were not taken into account and from which receipts were obtained that were concealed [7, p.25-26]; [11].

In order to identify the cases of distortion of the taxable object that are spread especially to large companies that obtain significant profits, which carry out various types of activity, it is necessary to first make a list of taxable objects that are reflected in the tax records of the company, as being exempt from tax. Then it is necessary to obtain from the taxpayer the list of circumstances that justify the tax exemption, and after that to verify them (for example, from which source the income was obtained, how non-taxable goods are used, etc.). Evasion is considered to be demonstrated if these circumstances existed only in the records. The incongruity between the data in the documentation and the *de facto* ones can be demonstrated by expertise, by the testimonies of the witnesses, by the correlation of the data obtained following some verifications [7, p.26].

Most of the times, tax evasion through this method is carried out by concluding fictitious transactions regarding the benefit of certain services, usually consulting, marketing (712.5, “Advertising and marketing expenses”), etc. It is difficult to demonstrate the results obtained from these services and

nu există niciun fel de rezultate materiale (rapoarte, concluzii etc.). Toate aceste servicii acoperite de afaceri fictive sunt de fapt executate prin forțele proprii, însă contractele false permit ca o parte din încasări să fie scoasă și însușită prin intermediul unor firme fantome [7, p.26]; [11].

În următorul exemplu este prezentată modalitatea de comitere a evaziunii fiscale a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor prin includerea intenționată în documentele contabile, fiscale și/ sau financiare, inclusiv în cele electronice, a unor date vădit denaturate privind veniturile sau cheltuielile, acțiuni comise în concurs cu infracțiunea prevăzută de art.248 „Contrabanda” și art.249 „Eschivarea de la achitarea drepturilor de import”.

Conform speței, în perioada 2016-2018 factorii de decizie ai companiei fondate și administrate de cet O.H. cu scopul contrabandei (introducerii bunurilor eludându-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el, aduse din Ucraina, Bulgaria, Europa), având înregistrat un salon-magazin de comercializare cu ridicata a calculatoarelor, laptopurilor, tabletelor etc., cu suprafața de 60 m² în centrul mun.Chișinău, acțiunile date fiind prevăzute de prevederile art.248 Cod penal.

Toată marfa se vindea fără înregistrare prin casa întreprinderii, iar din informațiile parvenite, aceste încasări atingeau lunar plafonul de circa 500 mii MDL, iar anual putea depăși 5 milioane de MDL, din care nu se achitau impozite la bugetul de stat.

Conform datelor SFS, contribuabilul „M.C.” SRL nu a înregistrat pentru **anul 2016** vânzări/ venituri/ impozite.

their use in the production activity, because in such cases, as a rule, there are no material results (reports, conclusions, etc.). All these services covered by fictitious businesses are in fact executed by their own forces, but false contracts allow a part of the revenues to be taken out and appropriated through phantom companies [7, p.26]; [11].

The following example presents the manner of committing tax evasion of enterprises, institutions and organizations by intentionally including in accounting, tax and / or financial documents, including electronic ones, clearly distorted data on income or expenses, actions committed in competition with the offense provided by art.248 „ Smuggling ” and art.249 „ Dodging from the payment of import rights”.

According to the case, in the period 2016–2018 the decision-makers of the company founded and managed by O.H for the purpose of smuggling (introduction of goods by evading customs control or concealing them, brought from Ukraine, Bulgaria, Europe), having registered a trade fair - warehouse for the wholesale of computers, laptops, tablets, etc., with an area of 60 m² in the center of Chisinau, the given actions being provided by the provisions of art. 248 of the Criminal Code.

All the goods were sold without registration through the company’s house, and according to the information received, these receipts reached a monthly ceiling of about 500 thousand MDL, and annually could exceed 5 million MDL, of which no taxes were paid to the state budget.

According to STS data, the taxpayer “M.C” SRL did not register **for 2016** sales / revenues / taxes.

Pentru **anul 2017** au fost înregistrate următoarele:

For **2017**, the following were registered:

Venituri din vânzarea mărfurilor, produselor <i>Revenue from the sale of goods, products</i>	25 458,18 MDL
Impozitul pe venit conform cotei în vigoare <i>Income tax according to the rate in force</i>	1500,45 MDL

Pentru anul 2018 au fost înregistrate următoarele:
For 2018, the following were registered:

Suma înregistrată la „Venituri” <i>Amount recorded under "Revenue"</i>	887 813 MDL
Suma înregistrată la „Cheltuieli” <i>Amount recorded under "Expenditure"</i>	942 498 MDL
Profitul (pierderea) perioadei de gestiune curente până la impozitare <i>Profit (loss) of the current management period up to taxation</i>	- 254 796 MDL
Suma pierderilor fiscal <i>The amount of tax losses</i>	248 376 MDL

Conștientizând caracterul ilegal și având drept scop comiterea evaziunii fiscale, administratorul își înregistrează abia în 2017 o casă de marcat și control prin care, conform informațiilor, înregistrează doar 15% din numărul total al tranzacțiilor comerciale efectuate și doar la cel mult 20% din valoarea acestora.

Tot atunci, se înregistrează și primul import oficial din Ucraina în baza declarațiilor vamale, deși avea deja o istorie comercială solidă pe piața internă.

Respectiv în perioada 01.02.2017-15.09.2018 compania „M.C.” SRL a declarat la import articole electronice în valoare totală de 1,3 milioane de MDL, la preț mediu de 150-200 de euro, pe când la comercializare acestea se vindeau cu cel puțin 350 euro și ajungând până la 800-1500 euro, în funcție de produs.

Aceste constatări arată că veniturile brute obținute din vânzări constituie în realitate cel puțin 300% din prețul de cost al mărfii și respective estimative putem afirma că în perioada 2016-2018, compania a ridicat din vânzări cel puțin 6 milioane de MDL din care urma să calculeze și să achite la bugetul de stat, cu revizuirea cheltuielilor și TVA, cel puțin 1,5 milioane de MDL.

Conform datelor din declarațiile de import, valoarea statistică a unui calculator variază între 300-700 euro, valoarea statistică a unui laptop variază între 250-500 euro, valoarea statistică a unei tablete variază între 150-400 euro.

Aware of the illegal nature and aimed at committing tax evasion, the administrator registers only in 2017 a cash register and control through which, according to information, records only 15% of the total number of commercial transactions and only 20% of their value .

At the same time, the first official import from Ukraine on the basis of customs declarations is registered, although it already had a solid commercial history on the domestic market.

Respectively, between 01.02.2017–15.09.2018, the company “MC” SRL declared for import electronic articles with a total value of 1.3 million MDL, at an average price of 150-200 euros, while at the time of sale they were sold with at least 350 euros and reaching up to 800-1500 euros, depending on the product.

These findings show that the gross sales revenue actually constitutes at least 300% of the cost price of the goods and respectively estimates we can say that in the period 2016-2018, the company raised from sales at least 6 million MDL from which it was to calculate and pay to the state budget, with revised expenditures and VAT, at least 1.5 million MDL.

According to the data from the import declarations, the statistical value of a computer varies between 300-700 euros, the statistical value of a laptop varies between 250-500 euros, the statistical value of a tablet varies between 150-400 euros.

Respectively, according to the prices indicated in the salon-shop in Chisinau and declared

Respectiv, după cum reiese din prețurile indicate în salonul-magazin din mun. Chișinău și declarate în vamă conform valorii enunțate, prețul final de vânzare este în medie 700-1500 euro pentru calculator, 350-600 euro pentru laptop, 200-500 euro tabletă.

Concretizăm că toate articolele enumerate sunt procurate cu amănuntul din companiile ucrainene „K.L.” și „I.I.O.”.

Declarațiile vamale sunt perfectate de fiecare dată de același broker vamal din Republica Moldova, dar nu este exclus că valoarea în vamă este intenționat diminuată, în scopul eschivării de la achitarea deplină a drepturilor de import prevăzute la art.249 Cod penal RM.

Din analiza reflectată și datele factice ale stocului de marfă și declarațiile vamale, putem conchide că venitul obținut de la vânzarea mărfii expuse în tabelul următor a constituit:

to customs according to the stated value, the final sale price is on average 700-1500 euros for computer, 350-600 euros for laptop, 200-500 euros tablet.

We specify that all the listed items are purchased in retail from the Ukrainian companies “K.L.” and “I.I.O.”.

The customs declarations are made every time by the same customs broker from the Republic of Moldova, but it is not excluded that the customs value is intentionally diminished, in order to avoid the full payment of import duties provided in art. 249 Criminal Code of the Republic of Moldova.

From the analysis reflected and the factual data of the stock of goods and customs declarations, we can conclude that the income obtained from the sale of the goods shown in the following table was:

TABEL 1 TABLE 1 Compania ucraineană „K.L.” Ukrainian company "K.L."	Declarația vamală nr.1 din 2017 cantitate/ valoarea MDL (valoare statistică + drepturi import / preț mediu unitatea) Customs declaration no. 1 of 2017 quantity / value of MDL (statistical value + import duties / average unit price)		Declarația vamală nr.2 din 2017 cantitate/ valoarea MDL (valoare statistică + drepturi import/ preț mediu unitatea) Customs declaration no.2 of 2017 quantity / value of MDL (statistical value + import duties / average unit price)		Declarația vamală nr.3 din 2018 cantitate/ valoarea MDL (valoare statistică + drepturi import/ preț mediu unitatea) Customs declaration no.3 from 2018 quantity / value of MDL (statistical value + import duties / average unit price)	
Calculatoare personale Personal computers	20	120453,23	18	108407,91	28	168634,52
Tablete Tablets			25	50631,12	13	26328,18
Laptopuri Notebooks			50	77624,07	41	63651,74

În **varianta 1** (la preț predominant expus de vânzare – calculatoare 1500 euro, tablete 500 euro, laptop 600 euro) – 3 437 864.06 MDL (conform CSV al BNM), din care 615 730,77 MDL constituie preț de cost (valoarea statistică cu drepturi de import incluse), iar 2 822 134 MDL este adaos comercial, din care urma a fi calculată și achitată TVA în sumă de 564 426,8 MDL, precum și impozit pe venit în sumă de 282 213,4 MDL.

În **varianta 2** (la preț predominant expus de

In **variant 1** (at a predominantly exposed sale price - computers 1500 euro, tablets 500 euro, laptop 600 euro) - 3,437,864.06 MDL (according to the CSM of the NBM), of which 615,730.77 MDL is the cost price (statistical value with import duties included), and MDL 2,822,134 is a trade surcharge, of which VAT in the amount of MDL 564,426.8 was to be calculated and paid, as well as income tax in the amount of MDL 282,213.4.4.

In **variant 2** (at a predominantly exposed sale price - computers 700 euros, tablets 350 eu-

vânzare – calculatoare 700 euro, tablete 350 euro, laptop 400 euro) – 1 910 145.79 MDL (conform CSV al BNM), din care 615 730,77 MDL constituie preț de cost (valoarea statistică cu drepturi de import incluse), iar 1 294 415 MDL este adaos comercial, din care urma a fi calculată și achitată TVA în sumă de 258 883 MDL, precum și un impozit pe venit în sumă de 129 441,5 MDL.

ros, laptops 400 euros) - MDL 1,910 145.79 (according to the CSM of the NBM), of which MDL 615 730.77 is the cost price (statistical value with import duties included), and MDL 1,294,415 is a trade surcharge, of which VAT in the amount of MDL 258,883 was to be calculated and paid, as well as an income tax in the amount of MDL 129,441.5.

TABEL 2 TABLE 2 Compania ucraineană „I.I.O.” <i>Ukrainian company “I.I.O”</i>	Declarația vamală nr.1 din 2018 cantitate/ valoarea MDL (valoare statistică + drepturi import/ preț mediu unitatea) <i>Customs Declaration no.1 of 2018 quantity / value of MDL (statistical value + import duties / average unit price)</i>	
Calculatoare personale <i>Personal computers</i>	50	274132,18
Tablete <i>Tablets</i>	50	163127,29
Laptopuri <i>Notebooks</i>	60	194359,19

În **varianta 1** (la preț predominant expus de vânzare – calculatoare 1500 euro, tablete 500 euro, laptop 600 euro) – 2 708 861.6 MDL (conform CSV al BNM), din care 631 618,66 MDL constituie preț de cost (valoarea statistică cu drepturi de import incluse), iar 2 077 243 MDL este adaos comercial, din care urma a fi calculată și achitată TVA în sumă de 415 448,6 MDL, precum și un impozit pe venit în sumă de 207 724,3 MDL.

În **varianta 2** (la preț predominant expus de vânzare – calculatoare 700 euro, tablete 350 euro, laptop 400 euro) – 1 523 734.65 MDL (conform CSV al BNM), din care 631 618,66 MDL constituie preț de cost (valoarea statistică cu drepturi de import incluse), iar 892 116 MDL este adaos comercial, din care urma a fi calculată și achitată TVA în sumă de 178 423,2 MDL, precum și un impozit pe venit în sumă de 89 211,6 MDL.

Marfa fiind comercializată la prețul real expus revizuit în VARIANTA 1 pentru ambele

In **variant 1** (at a predominantly exposed sale price - computers 1500 euros, tablets 500 euros, laptops 600 euros) - 2 708 861.6 MDL (according to the ER of the NBM), of which 631 618.66 MDL is the cost price (statistical value with import duties included), and MDL 2 077 243 is a trade surcharge, of which VAT in the amount of MDL 415 448.6 was to be calculated and paid, as well as an income tax in the amount of MDL 207 724.3.

In **variant 2** (at a predominantly exposed sale price - computers 700 euros, tablets 350 euros, laptops 400 euros) - 1,523 734.65 MDL (according to the ER of the NBM), of which 631,618.66 MDL is the cost price with import duties included), and MDL 892 116 is a trade surcharge, of which VAT in the amount of MDL 178 423.2 was to be calculated and paid, as well as an income tax in the amount of MDL 89 211.6.

The goods being sold at the revised real price revised in VARIANT 1 for both Ukrainian

companii ucrainene, fiind de **6 146 725 MDL**, din care reducem suma de **1 247 348 MDL** (cu TVA inclus) cheltuite pe facturi fiscale din procurări de servicii/ mărfuri, atunci reiese că profitul întreprinderii constituie **4 899 377 MDL**, ca la finele perioadelor de raport TVA și cea fiscală anuală, „M.C.” S.R.L. urma să calculeze și să achite în buget un TVA de 979 875 MDL și un impozit pe venit de 489 937,7 MDL, astfel suma totală a prejudiciului cauzat fiind de **1 469 813 MDL**, faptă prevăzută de art.244 alin.(2) lit.b) Cod penal al Republicii Moldova.

Concluzii. Spre final, considerăm că este importantă înlăturarea percepției curente privind evaziunea fiscală drept o infracțiune abstractă și dificil de probat, atitudine construită în timp, în lipsa unei specializări eficiente a organelor de constatare, organelor procuraturii dar și din cauza colaborării deficitare cu alte organisme publice cu atribuții pe linia contracarării fraudelor fiscale. Mai mult, recenta criză economică a permis conștientizarea unor deficiențe majore în administrarea fondurilor publice, inclusiv lipsa de promptitudine în depistarea și sancționarea faptelor de evaziune fiscală, sumele sustrase în această modalitate de la bugetul de stat fiind de ordinul sutelor de milioane de euro anual. Totuși este rezonabil să ne așteptăm că infractorii vor continua să-și dezvolte tehnicile și metodicile de evaziune fiscală. Astfel, în activitatea de investigare a infracțiunilor de evaziune fiscală este evident că organul procuraturii, ofițerul de investigație și reprezentantul Serviciului Fiscal de Stat trebuie să fie în permanență în pas cu infractorii, întrucât aceștia identifică noi mijloace de eludare a legii, preiau și perfecționează scheme infracționale noi, folosite în alte state de alte grupări. Acest lucru va implica cu siguranță dezvoltarea unor modele de depistare, investigare și combatere a acestui fenomen.

companies, being MDL **6,146,725** of which we reduce the amount of MDL **1,247,348** (including VAT) spent on tax invoices from purchases of services / goods, then it appears that the company's profit is **4,899,377 MDL**, as at the end of the VAT and annual fiscal reporting periods, “MC” SRL was to calculate and pay in the budget a VAT of 979,875 MDL and an income tax of 489,937.7 MDL, thus the total amount of the damage caused being of **1,469,813 MDL**, deed provided by art.

Conclusions. Towards the end, we consider that it is important to remove the current perception of tax evasion as an abstract and difficult to prove crime, an attitude built over time, in the absence of effective specialization of bodies, prosecutors and also due to poor collaboration with other public bodies. attributions on the line of counteracting tax frauds. Moreover, the recent economic crisis has made it possible to become aware of major deficiencies in the administration of public funds, including the lack of promptness in detecting and sanctioning tax evasion, the amounts stolen in this way from the state budget being in the hundreds of millions of euros annually. However, it is reasonable to expect that criminals will continue to develop their tax evasion techniques and methods. Thus, in the activity of investigating tax evasion offenses, it is obvious that the prosecutor's office, the investigating officer and the representative of the State Tax Service must be constantly in step with criminals, as they identify new means of circumventing the law, take over and improve schemes new criminal offenses, used in other states by other groups. This will certainly involve the development of models for detecting, investigating and combating this phenomenon.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Florescu Dumitru ș.a., Evaziunea fiscală, București, Ed. Universul Juridic, 2013.
2. Evaziunea fiscală, [online] – disponibil: https://ro.wikipedia.org/wiki/Evaziune_fiscal%C4%83, (citat 17.02.2021).
3. Stati Vitalie, Infracțiuni economice. Note de

- curs, Chișinău, Ed. CEP USM, 2016.
4. Vredea Igor, Evaziunea fiscală a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor (aspecte juridice penale), Chișinău, Ed. CE USM, 2003.
  5. Berliba Viorel, Delictul fiscal concept și manifestări, Chișinău, 2010.
  6. Man Aurelia, Evaziunea fiscală – caracteristică a statelor contemporane. În: Revista „ECONOMICA”, nr.2, 2010.
  7. Gheorghiu M. Ilie Lică F., Situațiile, versiunile și acțiunile inițiale la cercetarea infracțiunilor de evaziune fiscală. În: Revista științifică a Universității de Stat din Moldova, nr.8, 2013.
  8. Standardele naționale de contabilitate [online] – disponibil: <http://www.molddauditing.md/ro/page/standardele-nationale-de-contabilitate>, (citată 18.02.2021).
  9. Luchian I. Țepordei A., Problemele evaziunii fiscale în Republica Moldova. În: Materialele Conferinței Internaționale de Economie Aplicativă și Practică, Vol.2, 2017.
  10. Hurloiu Iulian, Evaziunea fiscală – funcții, mijloace de cuantificare și forme de manifestare. În: Analele Universității Libere Internaționale din Moldova, nr.7, 2008.
  11. Planuri de conturi contabile.
  12. Voicu Cristina ș.a., Investigarea infracțiunilor de evaziune fiscală, București, Ed. CSM, 2015.
  13. Stati Vitalie, Răspunderea penală pentru evaziunea fiscală a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor (art.244 CP RM), Partea I. În: Revista națională de drept, nr.7, 2012.
  14. Florin Ilie Lică, Efectuarea interceptărilor în cazul cercetării infracțiunilor fiscale. În: Legea și viața, nr.7, 2018.
  15. Manual metodic pentru aplicarea măsurilor de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului de către alți participanți profesioniști. Elaborat de: Serviciul Prevenire și Combaterea Spălării Banilor (SPCSB), Chișinău, 2018.

Despre autori:

Vladislav VASILOI,
master în drept,
Academia „Ștefan cel Mare”
a Ministerului Afacerilor Interne
al Republicii Moldova,
email: vladvasiloi@gmail.com

Igor SOROCEANU,
master în drept,
Academia „Ștefan cel Mare”
a Ministerului Afacerilor Interne
al Republicii Moldova,
email: soroceanu94igor@gmail.com

About authors:

Vladislav VASILOI,
master of Law,
Academy „Ștefan cel Mare”
of the Ministry of Internal Affairs
of the Republic of Moldova,
email: vladvasiloi@gmail.com

Igor SOROCEANU,
master of Law,
Academy „Ștefan cel Mare”
of the Ministry of Internal Affairs
of the Republic of Moldova,
email: soroceanu94igor@gmail.com

OBIECTUL DREPTULUI DE PROPRIETATE ÎN SISTEMELE DE DREPT EUROPENE – ABORDĂRILE CATEGORIEI DE QUASI-LUCRURI

Mircea GLADCHI,
doctorand

Problema delimitării obiectului dreptului de proprietate de alte instituții a dreptului civil și nu doar, este una de care se ciocnește societatea contemporană. Evoluția continuă a omenirii creează noi tipuri și manifestări de obiecte necesare de a fi incluse în circuitul civil. Atribuirea sau încadrarea noilor tipuri de obiecte cum ar fi bunurile digitale, creează noi obstacole pentru manifestarea corectă a instituției dreptului de proprietate. Faptul că legiuitorul acceptă existența acestor noi forme de obiecte în cadrul raporturilor civile este un lucru benefic, dar caracterizarea lor și gruparea lor instituțională din păcate la moment nu este definită sau incompletă. Prin urmare, datorită formelor pe care acestea le îmbracă se propune crearea unei noi categorii de quasi-lucruri ce va reglementa obiectele respective. Quasi-lucrurile fiind o punte de trecere între manifestarea drepturilor patrimoniale și conceptul lucrurilor – definite conform legislației naționale.

Cuvinte-cheie: dreptul de proprietate, conceptul economic al proprietății, dualitatea dreptului civil, quasi-lucrurile, lucrurile, bunurile.

Introducere. Rădăcinile obiectului dreptului de proprietate le regăsim în știința economică. Este necesar de analizat dacă orice ce poate fi definit ca obiect al proprietății poate fi și obiect al dreptului de proprietate. Răspunsul simplu la această întrebare nu este cum, dar unde trasăm linia de demarcare a ceea ce constituie proprietate și ceea ce constituie obiect al dreptului de proprietate. În mod tradițional juriștii au fost chemați să grupeze aceste resurse diferite în categorii juridice mai largi sau mai restrânse, pentru ca discursul juridic asupra proprietății să fie mai

THE OBJECT OF PROPERTY RIGHT REGULATION IN EUROPEAN LEGAL SYSTEMS – APPROACHES ON THE QUASI-THINGS CATEGORY

Mircea GLADCHI,
PhD student

The problem of identifying the object of the property right from other civil law institutions and not only, is one of those that the modern society is facing. The continuous evolution of the humanity creates new types and manifestations of objects that are necessary to be included in the civil circuit. The appearance of new objects such as digital goods or other things similar and trying to include them into an existing structural form, deteriorates from the concept of existing civil law institutions such as for example property right. The thing that the lawmaker accepts such objects and tries to regulate them is very good, but unfortunately he doesn't give them a specific definition or the institution they are a part of is incomplete. As a result, the article proposes the creation of a new category of quasi-things that characterizes these types of objects. The quasi-things being a bridge between the patrimonial rights and the things – as they are defined by the national law.

Keywords: property rights, the economic concept of property, the duality of civil law, quasi-things, things, goods.

Introduction. The roots of the property rights are commonly found in the economic science. It is necessary to analyze if anything that passes as an object related to the property could make the object regulated by the right of property. The simple answer to this question is not how, but rather where we draw the line between the objects that could make property and objects that are regulated by the property right. In a traditional way the lawyers were called to these resources in larger or smaller juridical categories, for the sake of the juridical argument to be easier to be

ușor de manevrat. Probabil, în nici un domeniu al dreptului nu vom întâlni o mai mare diversitate ca în cea pe care am putea-o numi ”cea a obiectului dreptului de proprietate” [1 p.69]. Pe lângă criteriul sus-enunțat referitor la obiectul proprietății, aspect economic și obiectul dreptului de proprietate este iarăși necesar de menționat criteriul de apartenență la un curent juridico-doctrinar. După cum a fost analizat anterior, dezvoltarea și evoluția dreptului de proprietate pe continentul european, am diferențiat trei curente importante, și anume curentul condus de Common Law, Codul lui Napoleon și doctrina acestuia și cel ce are la bază doctrina germană și BGB (Codul civil German). Respectiv din considerentul abordării diferite în materie de instituții, obiectul instituțiilor este la fel diferit, ceea ce se caracterizează și în situația dreptului de proprietate.

Metode și materiale aplicate sunt cele tradiționale de cercetare, și anume: logică, gramaticală, istorică, observației, sistemică, deducției și inducției, precum și metoda sintezei și comparației. Studiul este o manifestare teoretică a concepțiilor teoretico-practice referitoare la evoluția și manifestarea obiectelor dreptului de proprietate.

Rezultate obținute și discuții. Ar fi corect de menționat că deși teoria dreptului de proprietate în spațiul common law este una bizară și puțin relevantă pentru dezvoltarea și interpretarea instituției respective în dreptul civil, doctrinarii economiști ai acestui spațiu și-au asumat responsabilitatea de a fundamenta caracterele proprietății ba chiar de a formula ideii și concepte de interpretare a dreptului de proprietate și a obiectului acestuia. De fapt, juriștii common law nu venerază atât de mult clasificările, respectiv o concepție clară referitoare la obiect și diferențierea acestuia de dreptul de proprietate ei nu au, dar cele mai apropiate teorii pe care am putea să le folosim în interesul lucrării sunt acelea concepute la intersecția dreptului common law și a economiei. Una din cele mai cunoscute teorii din domeniul dat este **teoria economică a drepturilor de proprietate**. La bazele acesteia s-au situat doi vestiți economiști americani Ronald Cause și Armin Alchian după care conceptul

handled. It is possible, that in any field of law, there won't be such a great diversity as in the one we call "the object of the property right". [1 p69] Besides the criteria established above, concerning the juridical and economical aspects of the property and the idea of differentiating property as a form of economic science definition from the right of property as a juridical understanding, it is again necessary to mention the existence of different law doctrines. As it was mentioned previously, the development and evolution of the property right on the European continent, we established three distinct opinions and those being: the one lead by Common Law, the one described by the Napoleon Code and the one that has its basis in the roman pandects and the BGB. Respectively because of the difference in institutions, the object of the institution also differs, what is exactly the case of the property right.

Methods and materials applied are the research traditional ones: logical, grammar, historical, observation, systemic, deduction and induction, as well as the method of synthesis and comparison. The study is a theoretical manifestation of theoretical-practical concepts referring to the evolution and manifestation of the property law objects.

Results obtained and discussions. It would be right to mention that even if the theory of the property rights in the space of common law is a bizarre one and little relevant for the development of the same institution in civil law, the economist theoreticians of the designated space took the responsibility to put the basis of the property, even to formulate new concepts and ideas of interpreting the property rights and the object that it regulates. In fact, the common law lawyers do not venerate so much classifications, respectively they didn't really formulate any ideas referring to the object of the right of property, but the closest to what we seek ideas are formulated at the intersection of common law and economics. One of the most know theory in this field being **the economic theory on property rights**. At the basis of this theory are two renowned American economists, Ronald Cause and Armin Alchian that was further developed by other economists

respectiv a fost dezvoltat de alți economiști cum ar fi H. Demsetz, D. Nort, R. Posner și alții. Abordarea acestor savanți a problematicii respective se face prin prisma debarasării de ideea standard economică de proprietate și recurgea la utilizarea noțiunii de drept de proprietate. Aceasta schimbă accentul de pe resursa limitată ca întruchiparea proprietății pe faptul că aceasta este un mănunchi de drepturi de utilizare a resursei [2]. Adică, manifestarea proprietății de fapt sunt drepturile asupra obiectului care este resursa limitată.

Acest mănunchi de drepturi poartă denumirea de „Bundle of Right (Honore’s List)”. Lista lui Honore sau mai des este întâlnit doar prin sintagma *bundle of rights* este o listă ce conține toate drepturile necesare pentru a deține proprietatea totală asupra unui lucru/bun este utilizată atât în doctrina common law cât și în cea economică. Lista respectivă a fost concepută de A.M. Honore în lucrarea sa „Ownership”. În continuare va fi utilizat termenul „pachetul de legi”, care era compus din 11 elemente:

Dreptul de a poseda – dreptul de a avea control fizic exclusiv asupra bunurilor;

– Dreptul de a utiliza – dreptul de a utiliza atributele bunurilor în interes propriu;

– Dreptul de a administra – dreptul de a decide cine și cum va dispune de bun;

– Dreptul la venituri din bun – dreptul de a dispune de rezultatele în urma utilizării bunului;

– Dreptul la capital – dreptul de a aliena lucrul și libertatea de a consuma, a cheltui sau a-l distruge în totalitate sau parțial;

– Dreptul la securitate – dreptul de a fi protejat împotriva exproprierii bunurilor și a acțiunilor terților;

– Dreptul la transmisibilitate – dreptul de a transmite bunurile prin succesiune;

– Dreptul de a poseda fără termen – dreptul de a poseda bunul nelimitat în timp pe parcursul vieții;

– Interzicerea de utilizare negativă – Dreptul de a utiliza bunul în așa mod, încât aceasta să nu afecteze drepturile terților;

– Dreptul de a asigura executarea – Dreptul de a folosi bunul pentru garantarea executării unei obligații;

such as H. Demsetz, D. Nort, R. Posner and others. The concept these scientists followed when treating this question was by renouncing on the standard concept of property expressed by the economic science and starting the use of the term property rights. This changed the accents from the limited resources as means of production and the embodiment of property to the fact that these are a bunch/bundle of rights oriented towards using the limited resource.[2] So the essence of property is actually the manifestation of the rights owned by a person oriented towards a limited resource as an object.

The totality of rights that was discussed previously is commonly known as the “Bundle of Rights” or Honore’s List. The list consists of a totality of rights that a person should have over a good to assert definitive property. The concept is commonly used in economics as in common law to define the idea of property rights. The list was conceptualized by A.M. Honore in his work “Ownership”. The bundle of rights is consisting of 11 elements.

– The right to possess – the right to have physical control over the goods;

– The right to use – the right to use the essence of the good in personal interests;

– The right to manage – the right to decide who and how will handle the goods;

– The right to income – the right to manage the results as a consequence of using the goods;

– The right to capital – the right to alienate the good and the liberty to consume, the waste or to destroy the good, partially or totally;

– The right to security – the right to be protected against expropriation and the involvement of third parties;

– The incident of transmissibility – the right to pass the goods through inheritance;

– The incident of Absence of term - the right to poses the good unlimited of term during life;

– The prohibition of harmful use – the right to use the good in such way, that it will not affect the rights of third parties;

– Liability of execution – the right to use the good as a form of guaranty for executing an

– Dreptul la caracterul rezidual – Se referă la existența altor tipuri de relații atât materiale cât și procedurale a căror existență asigură reanimarea raporturilor încălcate.

Conform autorului listei, pentru a fi recunoscut proprietarul drept unul definitiv, el trebuie să dețină o majoritate, dar nu necesar toate din aceste elemente [3]. Conceptul respectiv este unul destul de flexibil datorită caracterului de liberă alegere a acelor elemente cât și numărul lor din *pachetul de legi*, pentru a determina ce poate fi obiect al dreptului de proprietate sau dacă în raport cu obiectul respectiv există anumite relații. Prin urmare, autorii teoriei economice a dreptului de proprietate, accentuează că drepturile de proprietate de fapt sunt niște „reguli de joc” acceptate de către indivizi ce presupune tipurile de relații în raport cu bunurile, pe care orice persoană trebuie să le respecte în raporturile sale cu alți indivizi sau să sufere consecințe restrictive în cazurile nerespectării acestora, unde bunurile nefiind definite concret dar asupra cărora poate fi aplicate toate sau o bună parte a *pachetului de legi* descris anterior. „Drepturile de proprietate – sunt drepturile de control al utilizării anumitor resurse și repartizarea îngrădirilor și foloaselor apărute pe parcursul perioadei de control. Anume drepturile de proprietate - sau ceea ce conform opiniei oamenilor sunt regulile de joc corespunzătoare – determină, cum anume în societate se desfășoară procesele de cerere și ofertă.” [4 p.71]. Un alt aspect important care este scos în evidență de teoria respectivă este importanța relativitatea rarității sau limita resurselor. Obiectul relațiilor sus-menționate trebuie să satisfacă criteriile generale de încadrare în obiectul de studiu al științei economice, cu alte cuvinte obiectul drepturilor de proprietate poate fi tot ce este definit sau încadrat drept resursă indiferent de cât de abstract este acest concept. Relațiile de proprietate – este un sistem de eliminare din accesul asupra resurselor materiale și nemateriale. Dreptul de proprietate se manifestă prin excluderea terților de a se folosi de resursele limitate. De asemenea, asigurarea de a te bucura de dreptul de proprietate este lovit de cheltuieli. În unele situații cheltuielile necesare pentru menținerea dreptului de propieta-

obligation by the owner;

– Residuary character – refers to the existence of other types of relationships of material matter or procedural matter, which existence assures the reanimation of the broken relationships.

According to the author of the list, for the person to be recognized as the owner, he needs to hold the majority, but not necessary all of these elements. [3] This concept is really flexible because of the freedom to choose of the elements and the number of those from the *bundle of rights*, in order to determine what could be the object of the right of property or if in relationship to an object exist certain rights. As a result, the supporters of the economical theory of property rights, put the accent on the fact that in actuality the property rights are “rules of game” that are accepted by the individuals that consist of types of relations directed towards the goods, that each person has to respect in regards to his activity with other individuals or to suffer the restrictive consequences in case of not complying, where the goods are not defined but upon which could be applied all or a good part of the bundle of rights. “The rights of property - are the rights of control over the use of resources and the distribution of restrictions and benefits that occur in the period of control. The property rights – or what according to the people are the game rules – determine, how the society will handle the relationships of demand and supply.” [4 p71] The other aspect that is highlighting this theory is the importance of the relativity or the limitation of the resources. The object of the relationships detailed above need to satisfy the general criteria of being the research purpose of the economic science, in other words the object regulated by the property rights can be everything that is associated with or can be defined as a resource no matter how abstract are the notions. The property relationships – is a system of elimination from other party access to the limited tangible or intangible resources. The right of property is the manifestation of the exclusion of third parties of using the limited resources. Also the right to use the good is coming with a cost. In some situations the costs of using the good/ resources greatly exceed the beneficial

te sunt mult prea mari pentru a justifica deținerea acestuia. Economistul Thrainn Eggertsson explică aceasta printr-un exemplu, unde proprietarul deține un imobil într-o regiune cu un nivel înalt de criminalitate, și cheltuielile pentru întreținerea imobilului aduc valoarea acestuia pentru proprietar aproape de zero, astfel motivându-l de a se debarasa de acest imobil.

Revenind la conceptul obiectului dreptului de proprietate în accepțiunea dreptului European continental, acesta după cum a fost menționat, la fel este relativ divers. Școlile principale care vor fi analizate sunt cele de inspirație din Codul civil al lui Napoleon și BGB. Diferența respectivă poate fi abordată sub mai multe aspecte, dar acum accentul va fi pus pe obiectul nemijlocit al dreptului de proprietate și pe felul în care obiectul respectiv influențează dezvoltarea ramificărilor și tratărilor altor instituții de drept sau altor ramuri de drept, în cazul nostru dreptul mediului și obiectul acestuia inclusiv.

Principala diferențiere, sau una din cele mai importante diferențieri între aceste școli, este de fapt posibilitatea de a atribui protecția dreptului de proprietate unor bunuri patrimoniale nemateriale inclusiv răsfrângerea acestuia asupra unor drepturi. Conceptul respectiv este acceptat de Școlile izvorâte din conceptul propus de Codul lui Napoleon, și este dur pe de altă parte criticat de doctrinarii școlii BGB. Argumentul doctrinarilor școlii germanice este faptul că asupra obiectului dreptului de proprietate este necesară mereu posibilitatea exercitării posesiunii materiale, fără aceasta și anume rigiditatea acestui atribut determină existența sau inexistența dreptului de proprietate asupra bunului. Este posibilă oare proprietatea fără posesie? Practica arată că mereu unde ea este permisă, imediat apar situații de încălcări în masă și haos, create nu de incompetența organelor de control și a instanțelor de judecată ci de obscuritatea relațiilor [5 p.9]. Știința economică permite, și acceptă ca obiectele proprietății să nu manifeste calificativul material susceptibil posesiei ceea ce s-a observat și prin descrierea teoriei economice a dreptului de proprietate. O lucrarea fundamentală ce și-a pus drept scop delimitarea dreptului de proprietate, de proprietate

gains that comes from the good itself. The economist Thrainn Eggertsson, explains this phenomena through an example, where the owner is acquiring a real estate in a region where the level of criminality is very high and the costs for assuring its protection is also very high, bringing the value of the real estate for the owner close to zero or even going into negative. This factor, is actually making the owner to think about getting rid of the good itself.

Going back to the concept of the object of property right in the concept of the continental European legal systems, as it was mentioned before it is also quite divers. The main schools of thought that will be analyzed are the ones inspired by the Napoleon civil code and BGB. The difference between those can be examined at various aspects, but the aspect that is concerning us at this point is the object of the property rights and how the form that the doctrine embraces influences the institutional ramification and the transposing of this object into other branches of law, in our case some tangents to the environmental law and its objects.

The primary difference, or one of the important ones between these schools, is the possibility of attributing protection of the property rights over some intangible patrimonial goods, including the concept of rights and its protection. This idea is accepted by the schools that have the roots based in the Napoleon civil code and the natural concept of law, and is severely criticized by the BGB school of thought. The argument that brings the German school to the table is that over the object of property right it is necessary to always be possible the manifestation of material possession, without it and actually the rigidity of this attribute determines the existence on inexistence of the property right over a good. Is it possible to own without to possess? The practice shows that every time it was permitted, always appear conflictual situations and chaos, that are created not by the controlling organizations and judicial courts, but because the types of relationship become very obscure. [5 p.9] The economic science, as was stated previously, accepts the object of property to not manifest any criteria that will make him suscep-

ca concept economic este lucrarea Устюжанина Е.В. „Проблемы развития отношений собственности в современной российской экономике”. Ea propune că fenomenul de proprietate suferă mutații și diversificări în funcție de epoca istorică. Respectiv, problema dreptului de proprietate asupra obiectelor care nu sunt obiectele posesiunii, adică obiectele asupra cărora nu putem manifesta stăpânire fizică, care pot fi luate fără aplicarea violenței, prin urmare este greu sau imposibil de protejat de interferența terților. Aici putem aborda problematica mai multor obiecte care aparent ar fi obiecte ale dreptului de proprietate dar datorită faptului că nu putem exercita posesiunea fizică asupra lui, acesta capătă un regim diferit. Categoria respectivă conține dar nu se limitează la obiectele de proprietate intelectuală care au un regim specific în majoritatea sistemelor de drept, dar cum am spus anterior tot aici putem include construcția fizică fictivă a titlurilor de valoare, a căror valoare și utilitate nu poate fi nemijlocit posedată, sau mai bine spus posesia „hârtiei” nu ne conferă drepturi exclusive asupra bunurilor ce stau în spatele acesteia. Situație similară cu aplicabilitatea și funcționarea dreptului de proprietate intelectuală, unde cartea sau creația artistică indiferent de forma ei, este suportul care conține întruchiparea rezultatului intelectual al individului, unde obiectul respectiv o dată cu transmiterea sau deteriorarea lui nu afectează existența dreptului și a creației. Fix așa și în cazul titlurilor de valoare, existența fizică a acestora este doar o dovadă a faptului că subiectul deține anume bunuri și nu reprezintă nemijlocitul bun deținut. Așadar, posesia se manifestă doar asupra suportului în ambele cazuri și nu asupra obiectului nemijlocit. Bunurile digitale sunt o altă categorie problematică apărută care include obiecte de la valute electronice, titluri de valoare electronice, obiecte ale proprietății intelectuale păstrate în formă electronică și multe altele. Aceste categorii de obiecte au dus la crearea unei noi forme de bunuri care este întâlnită sub denumirea de „quasi-lucruri”. Quasi-lucrurile sunt acele tipuri de obiecte care nu corespund tuturor criteriilor (de obicei unui criteriu) pentru a fi percepute ca lucruri în înțelesul lor clasic, dar datorită esenței

tibile to possession, that was mentioned during the analysis of the economic theory of property rights. A scientific work that tries to separate the concept of property as an economic phenomenon and the right of property as juridical one is the work of Устюжанина Е.В. ”Проблемы развития отношений собственности в современной российской экономике.” The work proposes that the phenomenon of property suffers mutations and diversity in correlation to the historical epoch in which it is studied. Respectively, the problem of the rights of property over goods that can't be possessed, so the goods that can be taken without physical violence, as a result it is very hard to protect it from the interference of third parties. In this category can be included multiple types of objects that could in a way be assimilated with the object of the property rights, but because of impossibility to perform the physical possession, these objects get to be treated differently. This category of goods is consisted, but not limited to intellectual property, that have a separated regime of behavior in most of the legal systems around the world, here also can be included the fictive construction of securities, that we can't possess physically its entire value, or better to say that the possession of the „paper” do not gives us the exclusive right that is behind the notion of security. The same situation is applicable for intellectual property rights, where the book or the artistic creation, no matter its form, is just the thing that is supporting the intellectual result of the individual, where the thing, even if it is deteriorated or transmitted, does not affect the intellectual property itself. Same goes for securities, their physical existence is just a proof of the fact that the subject that owns it has some rights regarding something. So the possession in both cases is manifested upon the material thing and not upon the good itself. The digital goods are also a problematic category that appeared and includes, digital currencies, digital securities, various intellectual property in electronic form and various other digitalized objects. These types of categories of goods incentivized the creation of a new form of objects that is encountered in the doctrine by the name of “quasi-things”. The quasi things are those

lor și dorinței legiuitorului acestea au fost atribuite la lucruri. Aceste termen, este de asemenea, întâlnit în literatura de specialitate sub denumirea de „lucru nematerial” care dese ori este utilizat în diverse contexte și definind diferite obiecte. [6] Legiuitorul nostru de asemenea menționează categoriile respective în Codul civil, Cartea a doua Titlul I Patrimoniul, prin prisma articolelor 480 și mai recent apariția art.477 și 478 care se referă nemijlocit la bunurile digitale. În legislația rusă această categori de bunuri a fost introdusă sub termenul „drepturi digitale” (Цифровые права), caracterizându-le, în primul rând, sub aspect de drepturi asupra anumitor bunuri nemateriale și neatingând aspectul de posibilă interpretare a acestora sub conceptul unui bun. Considerăm că prin aceasta legiuitorul încearcă să atragă atenția asupra obiectelor respective și faptul că el încearcă într-o oarecare măsură să le dea un veșmânt juridic sub acoperământul bunurilor și al patrimoniului. De asemenea anume prin faptul că legiuitorul le recunoaște, el totodată încercă să le confere anumite forme de protecție prin prisma diverselor instituții, inclusiv poate că și prin prisma dreptului de proprietate? Însă, după cum a fost menționat acestea nu pot face obiecte ale dreptului de proprietate anume din cauza imposibilității manifestării atributului de posesiune. Situația respectivă poate crea mai multe probleme decât soluții, prin faptul că legiuitorul acceptă existența *quasi-lucrurilor* redată în articolele 477 și 478 (și nu doar) dar nu le conferă protecții și reglementări amănunțite cum ar fi de exemplu cazurile proprietății intelectuale, unde acestea sunt reglementate și definite amănunțit de legi speciale. Astfel, pot fi create anumite precedente periculoase în practică unde se încearcă de a le conferi acestor bunuri anumite statute de obiecte ale instituției a căror acestea nu pot fi astfel deteriorându-se conceptele teoretice ale instituțiilor respective și de fapt creând probleme pentru aplicabilitatea integrală a instituției pentru bunurile date; care după cum am menționat anterior sunt *quasi-lucruri* ce nu dețin toate elementele necesare pentru a fi considerate lucruri.

Un precedent interesant a fost creat în Franța unde în 2019 o instanță de judecată

types of objects that do not have all the criteria (usually it is just one criteria) to be called things in their classical meaning, but because of their essence and the will of the lawmaker they have been attributed to things. This term also can be found in the doctrine by the name of “intangible things”, that is used in various contexts and related to different objects. [6] Our lawmaker also mentions this type of goods in the Civil Code, second book, title I, patrimony, through the articles 480 and more recent 477 and 478 that are referring to the digital goods. For example, in the Russian legislation this category of goods is introduced by the name “digital rights” (Цифровые права), characterizing those first of all as rights over some intangible goods and evading the aspect of treating those through the perspective of a good. We are considering that through this the lawmaker is trying to focus the attention on these objects, giving them an understanding and concept relating them to the groups of patrimony and goods. Also because the lawmaker is acknowledging these objects, he tries at the same time to give them some forms of protection by managing them into existing institutions, including, being the object of property rights? However, as mentioned, they cannot be the object of the property right precisely because of the impossibility of manifesting the attribute of possession. That situation can create more problems than solutions, by the fact that the legislator accepts the existence of things in Articles 477 and 478 (and not only) but does not give them detailed protections and regulations such as intellectual property cases, where they are regulated. and defined in detail by special laws. Thus, certain dangerous precedents can be created in practice where it is tried to confer to these goods certain statutes of objects of the institution whose they cannot be thus deteriorating the theoretical concepts of the respective institutions and in fact creating problems for the integral applicability of the institution. the given goods; which, as I mentioned earlier, are “*quasi things*” that do not have all the necessary elements to be considered things.

An interesting precedent was set in France where in 2019 a court in Paris exposed the digital

din Paris s-a expus referitor la bunurile digitale deținute de o persoană în librăria sa de pe Steam. Steam este o platformă globală de distribuție digitală a jocurilor video pentru Windows, Linux și MacOS dezvoltată de Valve Corporation. Aceasta permite utilizatorilor să cumpere și să joace jocurile pe calculator [7]. Speța avea la bază problema revânzării jocurilor cumpărate de pe această platformă, adică cazurile când persoana după ce procura produsul digital dorea să îl vândă unui terț. Argumentul adus de companie a fost că – persoanele nu procură bunuri în formă digitală dar mai degrabă un abonament de acces și a utiliza conținutul și serviciile oferite de platforma Steam. Curtea însă a clasificat aceste achiziții ca licențe și nu ca abonamente, respectiv permițând posibilitatea revânzării echivalente jocurilor pe suport fizic. Curtea a argumentat că îngrădirea respectivă încalcă principiul consacrat în legislația europeană, și anume *circuitul liber al bunurilor în interiorul Uniunii* [8], care presupune că toate bunurile comercializate pe teritoriul UE nu necesită o permisiune a proprietarului inițial pentru a fi recomercializate. După cum observăm în cazul respectiv curtea a atribuit acestor bunuri digitale statut definitiv de lucruri (quasi-lucruri). Aceasta i-a permis încadrarea obiectelor respective drept obiecte ale dreptului de proprietate sub concepția doctrinei franceze; ceea ce permite ulterior aplicarea tuturor celorlalte instituții de protecție și dispoziție ce le găsim în arsenalul dreptului de proprietate. O hotărâre definitivă în acest caz încă nu este [9] dar presupun că aceasta va fi menținută și de instanțele ierarhic superioare.

Principiul respectiv trebuie să fie reținut și în raport cu obiectele de mediu și anume ingerința și satisfacerea de acestea a criteriilor necesare pentru a fi considerate obiecte ale dreptului de proprietate. Nu toate obiectele de mediu satisfac criteriile necesare pentru a fi considerate obiecte ale dreptului de proprietate anume din cauza caracterului nematerial sau impalpabil.

Apare totuși întrebarea care este obiectul dreptului de proprietate? Ce concept trebuie să acceptăm și să percepem pentru a defini și a pune punct de unde până unde vorbim despre obiecte ale dreptului de proprietate și ce trăsături

assets held by a person in his bookstore on Steam. Steam is a global digital video game distribution platform for Windows, Linux and MacOS developed by Valve Corporation. This allows users to buy and play computer games. [7] The case was based on the issue of reselling games purchased from this platform, for example the cases when the person after purchasing the digital product wanted to sell it to a third party. The argument brought by the company was that - people do not buy goods in digital form but rather a subscription to access and use the content and services offered by the Steam platform. However, the Court classified these acquisitions as licenses and not as subscriptions, respectively allowing the possibility of reselling equivalent to games on physical media. The Court has argued that the restriction violates the principle enshrined in European law, namely the free movement of goods within the Union,[8] which assumes that all goods traded in the EU do not require permission from the original owner to be resold. As we can see in that case, the court assigned to these digital goods the definitive status of things (quasi things). This allowed them to classify those objects as objects of property right under the conception of French doctrine; which subsequently allows the application of all other institutions of protection and disposition that we find in the arsenal of property rights. There is no final decision in this case yet [9] but I assume that it will be maintained by the hierarchically superior courts.

That principle must also be taken into account in relation to environmental objects, namely their interference with and satisfaction of the criteria necessary to be regarded as objects of property rights. Not all environmental objects meet the criteria necessary to be considered objects of property rights precisely because of their immaterial or impalpable nature.

However, the question arises as to what is the object of the property right? What concept must we accept and perceive in order to finalize and put an end to where we are talking about objects of property rights and what features are needed to meet its conditions. Of course, all this will be done in conjunction with local legislation

sunt necesare pentru a întruni condițiile acestuia? Desigur, toate acestea vor fi făcute în raport cu legislația autohtonă și doctrina care argumentează poziția legiuitorului.

Pentru a defini anumite lucruri despre obiectul dreptului de proprietate, este necesar să analizăm percepția de *bun* în legislația autohtonă. Termenul dat este definit de Codul civil în articolul 455 alin (1) *Bunuri sunt toate lucrurile susceptibile apropierii individuale sau colective și drepturile patrimoniale*. Definiția respectivă ne determină să desprindem că bunurile conțin atât *lucrurile* susceptibile apropierii individuale sau colective și *drepturile patrimoniale*. Cel mai contradictoriu și așa spune eu specific legislației noastre este caracterizarea elementului de *lucru* în legislația noastră. Legiuitorul în alin. (2) al aceluiași articol imediat definește acest element prin, *Lucruri sunt obiectele corporale în raport cu care pot exista drepturi și obligații civile*. Respectiv corelația dintre *bun* și *lucru*, conform articolului 455 constă în faptul că bunul este genul, iar lucrul este specia [10, p.79]. Anterior termenii respectivi au fost utilizați anume conform conotației respective și anume *lucrurile* fiind o subcategorie a bunurilor, care sunt parte a obiectului dreptului civil. Respectiv, orice lucru este bun, și nu orice bun este lucru.

În literatura de specialitate există și alte opinii referitoare la coraportul respectiv. Prin „lucruri” înțelegem tot ce există în realitate, în lumea înconjurătoare, și sunt perceptibile prin simțurile noastre, precum și ceea ce există în imaginația omului, cum sunt pământul, aerul, lumina soarelui, casa, podul, scaunul, cartea înțelepciunea ș.a. Am văzut că prin „bunuri” înțelegem lucrurile ca valori economice care sunt utile pentru satisfacerea nevoilor materiale și spirituale ale omului și care sunt susceptibile de apropiere sub forma de drepturi patrimoniale. Lucrul este deci genul, iar bunul constituie specia. Lucrul are întotdeauna o existență materială, fiind perceptibil simțurilor noastre, indiferent de starea lor fizică (solidă, lichidă sau gazoasă) [11 p.231]. Observăm că ideea respectivă este contrară celei enunțate în legislația Republicii Moldova. Expunerea legislativă a conceptului respectiv îl observăm chiar prin prisma art. 535 a Codului civil român unde este

and the doctrine that argues the position of the legislator.

In order to finalize certain things about the object of the property right, it is necessary to analyze the perception of good in the local legislation. The given term is defined by the Civil Code in article 455 paragraph (1) *Goods are all things susceptible to individual or collective rapprochement and patrimonial rights*. That definition leads us to deduce that goods contain both *things* susceptible to individual or collective appropriation and *patrimonial rights*. The most contradictory, and I would say specific to our legislation, is the characterization of the *thing* element. The legislator in par. (2) of the same article immediately defines this element by; *Things are corporeal objects in relation to which there may be civil rights and obligations*. Respectively, the correlation between good and things, according to article 455, consists in the fact that the good is the genus and the thing is the species. [10, p. 79] Previously, those terms were used precisely according to the respective connotation, namely things being a subcategory of goods, which are part of the object of civil law. Respectively, every thing is good, and not every good is a thing.

There are other opinions regarding the respective report in the specialized literature. For example, by “things” we mean everything that exists in reality, in the surrounding world, and are perceptible through our senses, as well as what exists in the human imagination, such as earth, air, sunlight, house, bridge, chair, the book, wisdom and so on. And by “goods” we mean things, as economic values, which are useful for satisfying the material and spiritual needs of man and which are susceptible to appropriation in the form of patrimonial rights. Respectively, the thing is, the genus, and the good constitutes the species. The thing always has a material existence, being perceptible to our senses, regardless of their physical state (solid, liquid or gases). [11 p231] We notice that the idea is contrary to the one stated in the legislation of the Republic of Moldova. We observe the legislative exposition of the respective concept even through the prism of art. 535 of the Romanian Civil Code where the definition

dată definiția bunurilor: *Sunt bunuri lucrurile, corporale sau necorporale, care constituie obiectul unui drept patrimonial*. Adică observăm cum categoria de lucruri prin definiția legislativă este privită în primul rând ca o noțiune mai largă fiind corporale sau necorporale și care, pentru a fi clasificate drept bunuri trebuie să fie obiect al unui drept patrimonial. Logica gândirii juridice respective a fost argumentată anterior prin prisma curentului inspirat din dreptului natural, ceea ce este perfect sesizabil punând pe prim-plan relațiile apărute între oameni în raport cu bunul și neglijând reglementarea relațiilor între om și bun.

După cum am menționat anterior în doctrina germană și cea rusă se pune accentul pe obiectele materiale, percepute în legislația noastră drept *lucruri*, drept unicele obiecte posibile ale dreptului de proprietate. Începând cu legislația germană, § 90 al BGB definește bunurile/lucrurile pentru interesele capitolului ce denotă exclusiv drepturile reale, prin următoarea sintagmă: *lucrurile în înțelesul legii sunt doar obiectele fizice*. Legiuitorul german cu alte cuvinte delimitează și specifică concret ce sunt lucrurile și care trebuie să fie interpretarea lor. Definiția respectivă este dată pentru a identifica posibilele obiecte utilizate pentru reglementarea drepturilor reale.

Legiuitorul rus, de asemenea, are o structură interesantă a reglementărilor ce privesc bunurile. Articolul 128 al Codului civil rus expune obiectele dreptului civil; *Obiectele drepturilor civile includ lucruri (inclusiv banii în numerar și valorile mobiliare documentare), alte bunuri, inclusiv drepturi patrimoniale (inclusiv banii fără numerar, valorile mobiliare nedocumentare, drepturi digitale); rezultatele lucrărilor și prestări de servicii; rezultate protejate ale activității intelectuale și mijloace echivalente (proprietate intelectuală); bunuri necorporale*. Articolul respectiv denotă toate formele obiectelor protejate sau care pot fi tratate sub prisma dreptului civil. Observăm că legiuitorul rus plasează o multitudine de categorii unele fiind mai concrete, altele mai obscure pentru a fi identificate de fapt obiectele pentru diferite tipuri de raporturi juridice de drept civil. Respectiv delimitarea respectivă este utilizată pentru satisfacerea necesităților diferite tipuri de instituții existente în dreptul civil. Pentru satisfacerea

of goods is given: *Are goods things, tangible or intangible, which constitute the object of a patrimonial right*. That is, as we observe how the category of things by the legislative definition is seen primarily as a broader notion being corporeal or intangible and which, in order to be classified as goods must be the object of a patrimonial right. The logic of the respective legal thinking was previously argued through the prism of the current inspired by the natural law, which is perfectly noticeable putting in the foreground the relations between people in relation to the good and neglecting the regulation of the relations between man and the good.

As we mentioned earlier in the German and Russian doctrine, the emphasis is on material objects, perceived in our legislation as things, as the only possible objects of property rights. Beginning with German law, § 90 of the BGB defines goods / things for the interests of the chapter which denotes exclusively real rights, by the following phrase: *things within the meaning of the law are only physical objects*. The German legislator in other words delimits and specifies concretely what things are and what their interpretation should be. That definition is given to identify possible objects used to regulate real rights.

The Russian legislator also has an interesting structure of property regulations. Article 128 of the Russian Civil Code sets out the objects of civil law; *Objects of civil rights include things (including cash and documentary securities), other goods, including patrimonial rights (including money not in cash, non-documentary securities, digital rights); the results of works and services; protected results of intellectual activity and equivalent means (intellectual property); intangible goods*. That article denotes all forms of objects protected or that can be treated in the light of civil law. We notice that the Russian legislator places a multitude of categories, some being more concrete and others more obscure in order to identify in fact the objects for different types of legal relations of civil law. That delimitation is used to meet the needs of different types of institutions existing in civil law. In order to satisfy the interests of our work, it is important to differenti-

ceră intereselor lucrării noastre, este importantă diferențierea categoriei de lucruri de bunuri, drepturi și alte tipuri de obiecte reglementate de cod. Coroborarea în această manieră a obiectelor dreptului civil mai este cunoscută sub forma *principiului specializării* (Spezialitaetsprinzip, Bestimmtheitsgrundsatz) [12 p. 209, 223-225]. Acest principiu pune anumite limite și specificări asupra obiectelor diverselor instituții ale dreptului civil. Ca de exemplu în baza acestui principiu drepturile reale spre deosebire de cele obligaționale, pot fi instaurate asupra unui obiect determinat specific și nu asupra unei totalități de bunuri [13 p.11]. Aici putem să ne referim inclusiv la unele obiecte de mediu cum ar fi fondul forestier, regnul animal, flora, fauna, subsolul, resursele funciare etc. care sunt totalități de bunuri care ar putea fi obiecte ale tranzacțiilor civile, dar în forma respectivă nu sunt obiecte ale drepturilor reale.

Conceptul respectiv mai este cunoscut în doctrină sub termenul de dualitatea dreptului civil. Dualitatea se referă la rigiditatea dreptului de a nu fi în același timp atribuit diverselor categorii. În cazul nostru aceste categorii sunt drepturile reale și drepturile obligaționale. Principiul respectiv este prezent în toate sistemele de drept ce au la bază conceptuală dreptul privat roman care se manifestă prin cele două acțiuni, *actio in rem* și *actio in personam*. Dualitatea dreptului civil și anume diviziunea între drepturile reale și cele obligaționale se răsfrânge asupra mai multor categorii ale raportului juridic, nu doar asupra obiectului reglementat. Ca de exemplu în cazurile drepturilor obligaționale poate fi determinat imediat și fără probleme subiecții (creditorul și debitorul) unei relații. În cazul drepturilor reale, subiecții determinați sunt proprietarul sau deținătorii de alte drepturi reale limitate. Ceea ce privește cealaltă parte, aceștia sunt determinați drept terți, fără o anumită față sau personalitate juridică, căpătând-o doar în momentele ingerințelor nemijlocite de către acestea în treaba subiecților determinați. Dualitatea dreptului civil este un facilitator în ceea ce servește conceptele abordate cu privire la obiectele dreptului de proprietate în teoria și practica curenților de drept inspirate din doctrina ruso-germană, inclusiv pentru țara noastră. După cum a fost afirmat anterior anume aici

ate the category of things from goods, rights and other types of objects regulated by the code. The corroboration in this manner of the objects of civil law is also known as the principle of specialization (Spezialitaetsprinzip, Bestimmtheitsgrundsatz), [12 p. 209, 223 - 225] This principle places certain limits and specifications on the objects of the various institutions of civil law. As an example, based on this principle, real rights, as opposed to obligatory ones, can be established on a specific determined object and not on a totality of goods. [13 p11] Here we can also refer to some environmental objects such as the forest fund, the animal kingdom, flora, fauna, subsoil, land resources, etc. which are totalities of goods that could be objects of civil transactions, but in that form are not objects of real rights.

That concept is also known in doctrine as the duality of civil law. Duality refers to the rigidity of the law not to be assigned to different categories at the same time. In our case these categories are real rights and obligation rights. This principle is present in all legal systems based on the concept of Romanian private law, which is manifested through the two actions, *actio in rem* and *actio in personam*. The duality of civil law, namely the division between real and obligatory rights, affects several categories of the legal relationship, not only the regulated object. As for example, in the case of obligation rights can be determined immediately and without problems the subjects (creditor and debtor) of a relationship. In the case of real rights, the determined subjects are the owner or holders of other limited real rights. As for the other party, they are determined as third parties, without a certain face or legal personality, acquiring it only in the moments of direct interference by them in the matter of the determined subjects. The duality of civil law is a facilitator in what serves the concepts approached regarding the objects of property law in the theory and practice of the currents of law inspired by the Russian-German doctrine, including for our country. As previously stated, it is here that the rigidity and differentiation between these two categories manifests itself more deeply.

Our lawmaker tried to do the same in re-

rigiditatea și diferențierea între aceste două categorii se manifestă mai aprofundat.

Legiuitorul nostru a încercat să facă același lucru în raport cu obiectele reglementate de raporturile civile, clasificând fiecare obiect pentru a delimita tipurile de instituții specifice din dreptul civil. Delimitarea *bunurilor* ca fiind compuse din *drepturi și lucruri* de fapt deschide ușa spre conceptualizarea criteriilor necesare pentru a determina trăsăturile curentului doctrinar adoptat de către legiuitor. Deși este efectuată această delimitare, Codul, în majoritatea cazurilor, utilizează termenul *bun*, chiar și atunci când, evident, este vorba de *lucruri* [10 p.79] (de exemplu în art. 459-471, 482-499, 500-530, 536-542 etc.) ba chiar mai mult, recent în art. 1108 alin. 4, ce se referă la contractele de vânzare-cumpărare a apărut o reglementare ce sună în felul următor: *Dispozițiile prezentului capitol se aplică și vânzării-cumpărării drepturilor și altor lucruri, cum ar fi energia electrică, energia termică, gazul și apa, furnizate prin rețea, precum și conținutului digital, în măsura în care aceste dispoziții nu contravin naturii acestor drepturi sau lucruri*. Problema care este depistată în fraza respectivă este utilizarea termenului de lucru, care nu coincide și nu reflectă explicațiile legiuitorului din art. 455 alin. 2 – lucrurile fiind obiecte corporale în raport cu care pot exista drepturi și obligații civile. Problema frazei din 1108 alin. (4) este că după cuvintele drepturi și lucruri (ceea ce de fapt ar constitui categoria de bunuri conform art.455), legiuitorul dă exemple ale obiectelor care în nici un caz nu pot fi încadrate drept lucruri, cum ar fi energia termică, gazul, energia electrică, apa, bunurile digitale. Aceste categorii după cum a fost specificat anterior, ar putea fi incluse în categoria quasi-lucru, care nu dețin toate elementele de a fi considerate lucruri, au elemente tangențiale cu drepturile și sunt încadrate de către legiuitor în categoria bunurilor. Respectiv, pentru a nu crea mai multe discrepanțe în concepțiile juridico-teoretice existente, propunem înlocuirea termenului *lucru* din aliniatul respectiv pe cel de *bun* sau introducerea unei categorii noi de quasi-lucruri în cartea a doua, titlul I, și atribuind toate obiectele enumerate de legiuitor ce nu sunt lucruri și nici drepturi, dar fac parte din categoria de bunuri la această categorie.

lation to the objects regulated by civil relations, classifying each object to delimit the types of specific institutions of civil law. The delimitation of the *goods* as being composed of *rights* and *things* in fact opens the door to the conceptualization of the necessary criteria to determine the features of the doctrinal current adopted by the legislator. Although this delimitation is made, the Code, in most cases, uses the term good, even when, obviously, it is about things [10 p79] (for example in art. 459-471, 482-499, 500-530, 536 -542 etc.) even more, recently in art. 1108 para. 4, which refers to sale-purchase contracts, a regulation has appeared that reads as follows: *The provisions of this chapter also apply to the sale-purchase of rights and other things, such as electricity, heat, gas and water, provided by network, as well as digital content, insofar as these provisions do not contradict the nature of these rights or things*. The problem that is detected in the respective sentence is the use of the term things, which does not coincide and does not reflect the explanations of the legislator from art. 455 para. 2 - things being corporeal objects in relation to which there may be civil rights and obligations. The problem with the phrase from 1108 paragraph 4 is that according to the words rights and things (which in fact would constitute the category of goods according to art. 455), the legislator gives examples of objects that in no case can be classified as things, such as thermal energy, gas, electricity, water, digital goods. These categories as specified above could be included in the category of quasi-things, which do not have all the elements to be considered things, have tangential elements with the rights and are classified by the legislator in the category of goods. Respectively, in order not to create more discrepancies in the existing legal-theoretical conceptions, we propose to replace the *thing* term from the respective paragraph with the *good* one or to introduce a new category of *quasi-things* in the second book, title I, of the civil code and assigning all the objects listed by the legislator. which are neither things nor rights, but are part of the category of goods.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Mattei U., Baieș S., Roșca N., Principiile fundamentale ale dreptului de proprietate. Chișinău: Arc, 2000. 346 p.
2. Demsetz H., Toward a theory of property rights, În: American Economic Review. 1967, v.57, nr2.
3. Honore A.M., Ownership, În: The nature of property and the value of justice 1961 p.370.
4. Чепурина М.Н., Кисилева Е.А., Курс экономической теории – 2006, 831p.
5. Склоковский К.И., Собственность в гражданском праве, Москва, 2010, 1016p.
6. Абрамова Е.Н., К вопросу о соотношении электронных денег и криптовалюты https://urfac.ru/?p=2679#_ftn11 (vizitat. 31.05.2021).
7. <https://ro.wikipedia.org/wiki/Steam> (vizitat. 31.05.2021).
8. Valentine R., French court rules country's Steam users can resell their games, 2019 [https://www.gamesindustry.biz/articles/2019-09-19-french-court-rules-](https://www.gamesindustry.biz/articles/2019-09-19-french-court-rules-countrys-steam-users-can-resell-their-games)
9. Tarason D., Valve will appeal French courts ruling that Steam cannot ban resale of 'dematerialised' games, 2020 <https://www.pcgamer.com/french-courts-rule-that-steam-cannot-ban-resale-of-dematerialised-games/> (vizitat. 31.05.2021).
10. Baieș S., Roșca N., Drept Civil, partea generală, persoana fizică, persoana juridică, ediția IV-a, Chișinău, 2011. 390p.
11. Lupan E., Sabău-Pop I., Tratat de Drept Civil Român partea generală vol-I, ALL Beck, 2006, 585p.
12. Koziol H., Welser R., Grundriss des buergerlichen Rechts. Bd. I. 11. Aufl. Wien, 2000. 516p.
13. Суханов Е.А., Гражданское право: В4т. Том2: Вещное право, Наследственное право, Исключительные права, Личные неимущественные права, 3-е издание, Москва Волтерс Клаувер, 2008, 465p.

Despre autor:

Mircea GLADCHI,
*asistent universitar
al Catedrei „Drept privat”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
al Republicii Moldova,
e-mail: mircea.gladchi@gmail.com*

About author:

Mircea GLADCHI,
*Assistant professor
of the Chair “Private law”
of the Academy “Ștefan cel Mare”
of the MIA of the Republic of Moldova,
e-mail: mircea.gladchi@gmail.com*

PEDEAPSA PENALĂ PENTRU INFRAȚIUNEA DE DEZERTARE

Dianu GORDILĂ,
doctorand

Infrațiunile militare constituie o categorie specială de infracțiuni, cu elemente și trăsături specifice numai ei, care o delimitează de orice altă categorie de infracțiuni din PS a Codului Penal al RM. Prin dezertare se înțelege acțiunea de a dezerta și rezultatul ei, adică acțiunea de a părăsi în mod nejustificat unitatea din care face parte, locul în care prestează serviciul sau câmpul de luptă. Obiectul nemijlocit al dezertării îl constituie ordinea de exercitare a serviciului militar, care obligă militarii să exercite serviciul militar în decursul unui termen anumit, stabilit de lege, să fie totdeauna gata să apere statul, să-și îndeplinească datoria lor constituțională și militară de apărare a Patriei.

Cuvinte-cheie: infracțiuni contra ordinii și disciplinei militare, dezertare, infracțiuni militare, disciplină militară, părăsirea unității militare.

CRIMINAL PENALTY FOR THE DESERTION OFFENSE

Dianu GORDILĂ,
PhD student

Military crimes are a special category of crimes, with their particular features and elements. They are delimited from other category of crimes according to the Special Part of the Penal Code of the Republic of Moldova. Desertion means the act of leaving the armed forces, military unit or battlefield without permission. The direct object of desertion is the order of fulfilling military service, established by law, which obliges the servicepersons to fulfill their military service within a certain period of time, to be always ready to defend the country and to fulfill their constitutional and military duty to defend of the country.

Keywords: offences against military order and discipline, desertion, military crimes, defense of the country, military discipline.

Introducere. Infrațiunile militare constituie o categorie specială de infracțiuni, cu elemente și trăsături specifice numai ei, care o delimitează de orice altă categorie de infracțiuni din PS a Codului penal al RM.

Infrațiunile militare se determină ca fiind acele delict penale specifice, adică acele acțiuni prevăzute de Codul penal, contra modului stabilit de executare a obligațiilor militare, contra pregătirii militare obligatorii și concentrărilor săvârșite de militari, precum și de persoanele antrenate în pregătirea militară obligatorie sau de rezerviști în timpul serviciului militar, în timpul pregătirii militare obligatorii sau în timpul concentrărilor de instrucție sau de probă.

Aplicarea răspunderii juridice față de militari are un șir de trăsături specifice. Această situație este determinată de faptul că răspunde-

Introduction. Military crimes are a special category of crimes, with their particular features and elements. They are delimited from other category of crimes according to the Special Part of the Penal Code of the Republic of Moldova.

Military crimes refer to those specific actions that are provided by the Penal Code which are against the established modality of execution of military obligations, against compulsory military training and concentrations committed by military and other persons that are involved in the compulsory military training or service members during military service, during compulsory military training, during training itself or during trial training as well.

The application of the juridical responsibility to service members has a number of specific features. Taking into account the specificity of military relations, this situation is determined by the fact that their juridical responsibility is

rea juridică a militarilor este reglementată atât de normele legislației RM, în general, cât și de legislația militară, în special, ținându-se cont de specificul relațiilor militare. Prin dezertare se înțelege acțiunea de a dezerta și rezultatul ei, adică acțiunea de a părăsi în mod nejustificat unitatea din care face parte, locul în care prestează serviciul sau câmpul de luptă.

Fapta de dezertare este incriminată în art.371 CP RM într-o variantă-tip și în două variante agravate. Dezertarea în varianta-tip este incriminată la alin.(1) art.371 CP RM: „părăsirea unității militare, centrului de instrucție sau locului de serviciu în scopul eschivării de la serviciul militar, de la concentrare sau mobilizare, precum și neprezentarea din același motiv la serviciu ori la concentrare sau mobilizare în cazurile permisiiei din unitatea militară sau din centrul de instrucție, repartizării, transferării, întoarcerii din misiune, din concediu sau din instituția curativă, săvârșită de către un militar sau rezervist”, se pedepsește cu amendă în mărime de la 850 la 950 de unități convenționale sau cu închisoare de până la 5 ani.

Metode și materiale aplicate. În vederea realizării sarcinilor propuse, am valorificat diverse metode de interpretare juridico-penală, precum și metode general-științifice bazate pe cunoștințe juridico-penale, printre care analiza, sinteza, raționamentul inductiv și deductiv, metoda comparației, legătura dintre teorie și practică, descrierea, studiul de caz, feed-backul, exemplul etc.

Conținut de bază. Fapta de dezertare este incriminată în art.371 CP RM într-o variantă-tip și în două variante agravate. Dezertarea în varianta-tip este incriminată la alin.(1) art.371 CP RM: „părăsirea unității militare, centrului de instrucție sau locului de serviciu în scopul eschivării de la serviciul militar, de la concentrare sau mobilizare, precum și neprezentarea din același motiv la serviciu ori la concentrare sau mobilizare în cazurile permisiiei din unitatea militară sau din centrul de instrucție, repartizării, transferării, întoarcerii din misiune, din concediu sau din instituția curativă, săvârșită de către un militar sau rezervist”, se pedepsește cu amendă în mărime de la 850 la 950 de unități convenționale sau cu închisoare de până la 5 ani.

La rândul său, dezertarea în prima sa vari-

regulated both by the legislation of the Republic of Moldova, in general, and by the military legislation, in particular. Desertion means the act of leaving the armed forces, military unit or battlefield without permission.

The act of desertion is incriminated in article no. 371 of the Penal Code of Republic of Moldova, in one standard variant and two aggravated variants. The standard variant of desertion is incriminated in paragraph (1) art.371 of Penal Code of Republic of Moldova: „leaving the military unit, training center or service place intending to avoid military duty, concentration or mobilization, as well as absence from the military service on the same reason or concentration or mobilization in cases of authorized leave from the military unit or training center, assignment, transfer, return from mission, vacation or treatment institution, committed by a military or a service member”, shall be fined by from 850 to 950 conventional units or shall be subject to confinement for up to 5 years.

Applied methods and materials: in order to realize the proposed tasks, I have used various methods of legal-criminal interpretation, general-scientific methods which are based on legal-criminal knowledge as well, among which analyses, synthesis, inductive and deductive reasoning, comparison method, the relationship between theory and practice, description, case study, feedback, examples etc.

Basic content: the desertion act is incriminated in article no. 371 of Penal Code of Republic of Moldova, one standard variant and two aggravated. The act of desertion is incriminated in article no. 371 of the Penal Code of Republic of Moldova, in one standard variant and two aggravated variants. The standard variant of desertion is incriminated in paragraph (1) art.371 of Penal Code of Republic of Moldova: „the abandonment of the military unit, training center, or place of service in order to evade military service, assembly, or mobilization or the failure to appear for the same reason to the service or assembly or mobilization after leave from the military unit or training center, an assignment, a transfer, or the return from a mission or from vacation or from a treatment institution committed by a serviceperson or a reservist shall be punished by a fine from 850 to 950 conventional units conventional units

antă agravată este incriminată la alin.(2) art.371 CP RM, atunci când aceasta este săvârșită:

- cu armă (lit.a));
  - de două sau mai multe persoane (lit.b)).
- se pedepsește cu închisoare de la 3 la 7 ani.
- Dezertarea în cea de-a doua variantă agravată a sa este incriminată la alin.(3) art.371 CP RM, atunci când aceasta este săvârșită:
- pe timp de război (lit.a));
  - în condiții de luptă (lit.b)).
- se pedepsește cu închisoare de la 6 la 12 ani.

În conformitate cu alin.(5) art.371 CP RM, militarul care pentru prima dată a dezertat în condițiile alin.(1) art.371 CP RM se liberează de răspundere penală, dacă dezertarea a fost săvârșită în urma unui concurs de împrejurări grele.

Astfel, se consideră că în cazul în care militarul a părăsit unitatea militară sau locul serviciului militar în urma unui concurs de împrejurări grele, însă, după ce aceste împrejurări grele au trecut sau au fost înlăturate, militarul nu renunță la absența samavolnică din unitatea militară, fapta militarului de a absenta continuu din unitatea militară va constitui infracțiunea de dezertare.

Prin natura ei, infracțiunea de dezertare nu poate fi comisă decât de o singură persoană (faptă cu subiect activ unic).

Prin urmare, participația penală sub forma coautoratului este exclusă, aceasta fiind posibilă numai sub forma instigării sau complicității, deoarece instigator sau complice poate fi orice persoană fizică (militar sau civil).

În conformitate cu alin.(5) art.371 CP RM, militarul care pentru prima dată a dezertat în condițiile alin.(1) art.371 CP RM se liberează de răspundere penală dacă dezertarea a fost săvârșită în urma unui concurs de împrejurări grele.

Astfel, în vederea aplicării acestei prevederi, este necesară întrunirea următoarelor două condiții:

- militarul săvârșește pentru prima dată infracțiunea specificată la alin.(1) art.371 CP RM;
- dezertarea a fost comisă în urma unui concurs de împrejurări grele.

Cât privește prima condiție, se poate deduce că, la cea de-a doua dezertare, făptuitorul nu mai poate beneficia de liberarea de răspundere penală în condițiile prevăzute la alin.(5) art.371

or by imprisonment for up to 5 years.”

On its turn, desertion in its first aggravated variant is incriminated in paragraph (2), article no. 371 of Penal Code of Republic of Moldova, it means when it is committed:

- With a weapon (letter (a.));
  - By two or more persons (letter b.))
- shall be punished by imprisonment from 3 to 7 years.

The desertion of the second aggravated variant is incriminated in the paragraph (3), article no. 371 of Penal Code of Republic of Moldova, it means when it is committed:

- During war time (letter (a.));
- In combat conditions (letter b.))

shall be punished by imprisonment from 6 to 12 years..

According to paragraph 5, article no. 371 of the Penal Code of the Republic of Moldova, a serviceperson who deserts for the first time under conditions set in par. (1), shall be exempt from criminal liability provided that the desertion was committed under a cumulating of difficult circumstances.

In this way it is considered that in the case serviceperson deserted from the military unit or from service place under a cumulating of difficult circumstances, but after these difficult circumstances have passed or have been eliminated, the service person does not give up the arbitrary absence from military unit, the military's act of continuous absence from military unit will constitute the crime of desertion.

By its nature, the crime of desertion cannot be committed just by one person (an act with an active unique subject).

Therefore, criminal participation in the form of co-authorship is excluded, this being possible only in the form of instigation or complicity, because the instigator or accomplice can be any natural person (military or civilian).

According to paragraph no. 5, article no. 371 of the Penal Code of the Republic of Moldova, a serviceperson who deserts for the first time under conditions set in par. (1), shall be exempt from criminal liability provided that the desertion was committed under a cumulating of difficult circumstances.

So, in order to apply these regulations, it is necessary to meet the following conditions:

CP RM. De asemenea, rezultă că prevederea de la alin.(5) art.371 CP RM nu se răsfrânge asupra acelor persoane care săvârșesc pentru prima dată dezertarea în prezența circumstanțelor agravante consemnate la alin.(2) sau (3) art.371 CP RM.

Cât privește cea de-a doua condiție, prin „concurș de împrejurări grele” se înțelege: împrejurările extrem de nefavorabile vizând viața de familie (decesul, accidentarea gravă sau îmbolnăvirea gravă a unei rude apropiate sau a soției (soțului), violența în familie, producerea unui incendiu în casa familiei etc.); molestarea sistematică din partea camarazilor etc.

În cele ce urmează ne vom referi la circumstanțele agravante consemnate la alin. (3) art.371 CP RM. În acest plan, în primul rând este necesară stabilirea conținutului noțiunii „timp de război”, utilizate la lit.a) alin.(3) art. 371 CP RM. Conform art.127 CP RM, prin „timp de război” se înțelege intervalul de la data declarării mobilizării sau a începerii operațiilor de război până la data trecerii armatei la starea de pace. În sensul prevederii de la lit.b) alin.(3) art.371 CP RM, prin „conștiții de luptă” trebuie înțeles ambianța caracterizată prin ansamblul acțiunilor violente desfășurate în mod organizat între două grupări de forțe care urmăresc scopuri opuse, conținutul, amploarea și intensitatea acțiunilor fiind determinate de scopurile confruntării, de esența sa social-politică, de caracterul și trăsăturile sale, precum și de cantitatea, dar mai ales calitatea luptătorilor, armamentului și a tehnicii militare. Conștiții de luptă se pot atesta atât pe timp de război, cât și pe timp de pace.

Precizăm doar că, în sensul lit.a) alin.(2) art.371 CP RM, se are în vedere prezența armeei asupra făptuitorului. Dacă acesta a sustras arma respectivă, el urmează a fi tras la răspundere și conform art.290 CP RM. Aplicarea armeei depășește cadrul dispoziției de la lit.a) alin.(2) art.371 CP RM, de aceea necesită calificare suplimentară (de exemplu, conform lit.b) alin.(2) art.365, lit.b) alin.(2) art.368 sau lit.b) alin.(3) art.369 CP RM).

Dezertarea constă în absența samavolnică a militarului din unitatea militară sau de la serviciul militar. Prin urmare, dezertarea are loc în toate cazurile absenței samavolnice a militarului

– The serviceperson commits for the first time the offense mentioned in the first paragraph (1), article 371 of the Penal Code of Republic of Moldova;

– The desertion was committed under a cumulating of difficult circumstances.

As for the first condition, it can be deduced that, if the serviceperson deserts for the second time, the perpetrator can no longer benefit from the exemption from criminal liability that is stated in paragraph (5), article no. 371 of the Penal Code of the Republic of Moldova. It also results that the statement of the 5th paragraph, article no. 371 of the Penal Code of the Republic of Moldova does not refer to the persons that desert for the first time under aggravating circumstances recorded in paragraph (2) or (3), article no. 371 of the Penal Code of the Republic of Moldova.

As for the second condition, „cumulating of difficult circumstances” it is understood as extremely unfavorable circumstances concerning family (death, serious injury or serious illness of a close relative or wife (husband), domestic violence, house fires etc.); systematic harassment by comrades etc.

We will refer below to the aggravating circumstances recorded in the third (3) paragraph of the article no.371 of the Penal Code of the Republic of Moldova. Concerning this, first of all it is necessary to establish the meaning of the notion „wartime” which is used at letter a), paragraph (3), and article no. 371 of the Penal Code of the Republic of Moldova. According to the article no. 127 of the Penal Code of the Republic of Moldova, „wartime” means Wartime is the period of time from the date when a mobilization is declared or from the beginning of war operations until the date when the army is placed in a state of peace. In the sense of letter b), paragraph (3) of the article no.371 of the Penal Code of the Republic of Moldova, „combat conditions” should be understood as the climate which is characterized by a set of violent actions conducted in an organized manner between two force-groups pursuing opposite goals, the content, scope and intensity of actions being determined by the confrontation’s purposes, by the social-political essence, by its nature and features and by its quantity, especially quality of fighters, armament and military equipment as well. It should be mentioned that the risk

din unitatea militară sau de la serviciul militar, indiferent de termenul absenței. Durata absenței samavolnice poate fi luată în considerație la stabilirea felului și a măsurii de pedeapsă atribuită făptuitorului.

Spre deosebire de legislația penală anterioară (art. 246, 247, 248 CP din 1961), noul Cod penal nu stabilește termenele absenței samavolnice în cazul dezertării.

Astfel că, în legislația noastră penală veche (C.pen. în redacția Legii din 24 martie 1961) legiuitorul prevedea trei componente de infracțiune de părăsire samavolnică sau neintoarcerea fără motive întemeiate din concediu etc., la serviciul militar: art.246 C.pen. – Absența samavolnică; art.247 C.pen. – Părăsirea samavolnică a unității militare și art.248 C.pen. – Dezertarea.

C.pen. rus în vigoare prevede două infracțiuni de acest caracter: părăsirea samavolnică a unității militare (art.337 C.pen.) și art.338 C.pen. – Dezertarea, care se deosebește de infracțiunea anterioară prin scopul ei: de eschivare definitivă de la serviciul militar, pe când părăsirea samavolnică a unității militare prevede scopul infracțiunii: părăsirea samavolnică sau absența samavolnică din unitatea militară sau serviciul militar pe un termen anumit.

Legislația penală a României, de asemenea, consacră acestor categorii de infracțiuni două articole, însă, spre deosebire de legislația noastră penală veche și de cea nouă rusă, legiuitorul român nu pune accentul pe scopul infracțiunii, ci doar pe termenul absenței din unitatea militară sau de la serviciul: art.331 C.pen. român din 1968 prevede absența nejustificată de la unitate sau serviciu care a depășit 24 ore dar nu mai mult de 3 zile..., iar art.332 C.pen. – Dezertarea, adică absența nejustificată de la unitate sau de la serviciu, care depășește 3 zile..., cât și absența nejustificată a oricărui militar din unitate sau de la serviciu în timp de război, care a depășit 24 de ore... *O similară redacție o au și art.485 și 486 al Noului C.pen. al României.*

Dezertarea este o infracțiune continuă: ea începe și se termină imediat ce făptuitorul a părăsit samavolnic unitatea militară sau locul de exercitare a serviciului militar ori din momentul când militarul nu s-a prezentat la termenul fixat, fără mo-

of combat conditions still exists both in wartime and in peacetime.

We specify only that, in the sense of letter a) paragraph (2) article no. 371 of the Penal Code of the Republic of Moldova, it means that the perpetrator has a weapon with. In case of a stolen weapon, he will be punished according to article no.290 of the Penal Code of the Republic of Moldova. In this context, the application of weapon exceeds the framework of letter a) paragraph (2) article 371 of the Penal Code of the Republic of Moldova, therefore it requires additional qualification, for example, according to letter b) paragraph (2) article 365, letter b) paragraph (2) article 368 or letter b) paragraph (3) article 369 of the Penal Code of the Republic of Moldova.

Desertion refers to the arbitrary absence of the soldier from the military unit or military service. Regardless of the term of absence, desertion happens in all cases of the arbitrary absence of the soldier from the military unit or from the military service. The duration of arbitrary absence may be taken into account in determining the manner and the measure of punishment attributed to the perpetrator.

In comparison with the previous penal legislation (article no. 246, no. 247, no. 248 of the Penal Code of Republic of Moldova, (1961)), the new Penal Code does not establish the terms of the arbitrary absence of the soldier in case of desertion.

Thus, our old penal legislation (Penal Code in the wording of the Law of March 24th, 1961) the legislator provided three components of crime of self-abandonment or non-return from leave without justified reasons, etc., to military service:

- article no.246 Penal Code - Absolute absence;
- article no.247 Penal Code - The self-abandonment of the military unit;
- article no.248 Penal Code - Desertion.

The Russian Penal Code provides two types of this kind of crimes: i.e. the self-abandonment of the military unit (article no. 337 of the Penal Code of Russia) and desertion that is different from the previous crime by its scope and namely: definitive evasion from military service, while the self-abandonment of the military unit provides the purpose of the crime: self-abandon-

tive întemeiate, în scopul eschivării de la serviciul militar, de la pregătirea militară obligatorie sub formă de serviciu militar cu termen redus sau de la concentrări, de la serviciu sau de la concentrare în cazurile permisiiei din unitatea militară sau din centrul de instrucție, ale repartizării, transferării, întoarcerii din misiune, din concediu sau dintr-o instituție curativă; săvârșită de un militar, de o persoană care trece pregătirea militară obligatorie sub formă de serviciu militar cu termen redus sau de un rezervist, însă se consumă la momentul reținerii sau prezentării benevole a militarului în unitatea militară, la locul exercitării serviciului militar sau în organele de drept.

Astfel, conform art. 29 CP, se consideră infracțiune continuă fapta care se caracterizează prin săvârșirea neîntreruptă, într-un timp nedeterminat, a activității infracționale. În cazul infracțiunii continue nu există pluralitate de infracțiuni. Infracțiunea continuă se consumă din momentul încetării activității infracționale sau datorită survenirii unor evenimente care împiedică această activitate.

Din aceste considerente, credem discutabilă Decizia Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău nr. 1a-233/06 din 10 februarie 2006 de aplicare a amnistiei în privința lui V.D., din următoarele considerente: Prin sentința Judecătorei Militare din 28 noiembrie 2005, V.D. a fost recunoscut vinovat și condamnat pentru infracțiunea de dezertare conform art. 371 alin. (1) CP din motivul că el, fiind militar în termen în Regimentul Independent de Transmisiuni, dislocat în mun. Chișinău, gradul militar soldat, pe data de 20 iunie 1997, cu scopul sustragerii de la serviciul militar, a dezertat în următoarele împrejurări: a părăsit samavolnic această unitate militară, a fugit peste hotarele țării, unde se ascundea, și a lipsit samavolnic până la 26 iulie 2005, când a fost extrădat în țară din Ucraina.

Instanța de judecată a constatat că el, conform sentințelor instanțelor judecătorești din Ucraina, s-a aflat mai mult timp pe teritoriul Ucrainei, unde se ascundea, și a săvârșit infracțiuni; mai mult ca atât, a falsificat documentele personale pentru a-și ascunde identitatea, fapt ce dovedește, cu certitudine, că a dezertat și nu avea de gând să se prezinte în R. Moldova pentru

ment or absence from the military unit or military service for a certain period (article no. 338 of the Penal Code of Russia).

The Penal legislation of Romania, also devotes two articles to these categories of crimes, but in contrast to our old penal law and in contrast to the new criminal law of Russia, the Romanian legislator does not focus on the scope of crime, but lays stress only on the term of absence from the military unit or military service. Article no. 331 of the Penal Code of Romania from 1968 provides the unjustified absence from the military unit or military service that has exceeded 24 hours, but no more than 3 days..., but article no. 332 of the Penal Code of Romania – desertion, refers to the unjustified absence from the military unit or military service that exceed 3 days ... as well as the unjustified absence of any other serviceperson from the military unit or military service during wartime, which has exceeded 24 hours... A similar wording of law have the articles no. 485 and no. 486 of the *New Penal Code of Romania*.

Desertion is a continuous crime: it begins and ends as soon as the perpetrator has self-abandoned the military unit or place of military service or when the serviceperson did not show up on time, without justified reasons, aiming to avoid military service or compulsory military training which is a form of short-term military service or concentrations, aiming to avoid service or concentration in cases of leave of the military unit or training center, assignment, transfer, return from mission, leave or curative institution; committed by a soldier, a person passing compulsory military training in the form of short-term military service or a reservist, but it ends at the moment when the serviceperson returns back to the military unit, military service or to law enforcement agencies.

Thus, according to article no. 29 of the Penal Code, it is considered a continuous crime, the act characterized by uninterrupted commission of a criminal activity for an undetermined period of time. In case of continuous crime, there is no plurality of crimes. The continuous crime shall be consummated at the moment when the criminal activity ceases or upon the occurrence of certain events that prevent this activity.

That is why we believe debatable the Decision no. 1a-233/06 of 10 February 2006 of the Criminal College of the Court of Appeal of Chi-

a-și continua serviciul militar; chiar și în perioada anilor 2001-2004, până când a fost reținut de organele de poliție ale Ucrainei pentru săvârșirea de infracțiuni, el n-a încercat să se prezinte benevol în R. Moldova, la ambasada sau la consulatul R. Moldova în Ucraina, cu toate că avea această posibilitate, ci continua să se ascundă sub un alt nume.

Judecătoria Militară a considerat totuși că în baza art. 371 alin. (1) CP, inculpatul V.D. nu poate fi absolvit de pedeapsă conform Legii din 16 iulie 2004 privind amnistia în legătură cu aniversarea a X-a de la adoptarea Constituției Republicii Moldova, deoarece această infracțiune este continuă și s-a consumat doar la 18 octombrie 2004, adică după intrarea în vigoare a acestei Legi, când el a fost reținut de colaboratorii de poliție din Ucraina pentru a fi extrădat R. Moldova.

Prin Decizia sus-indicată, Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău a statuat că V.D. a comis infracțiunea respectivă pe data de 20 iunie 1997 și, prin urmare, la data intrării în vigoare a legii cu privire la amnistie, adică la 16 iulie 2004, infracțiunea era deja consumată și, din aceste considerente, a clasat cauza penală pe art. 248 alin. (1) CP, în redacția Legii din 24 martie 1961 (dezertare) în legătură cu amnistia.

Ținând cont de faptul că infracțiunea de dezertare este continuă, considerăm că ea s-a consumat nu la data comiterii, adică în 1997, cum a constatat Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău, ci pe data de 18 octombrie 2004, adică după intrarea în vigoare a acestei Legi, când vinovatul a fost reținut de colaboratorii de poliție din Ucraina pentru a fi extrădat R. Moldova.

Tot așa s-a pronunțat și vicepreședintele Curții Supreme de Justiție, care și-a expus opinia cu privire la Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, care, în scrisoarea sa către Curtea de Apel Chișinău, lămurește că, verificând legalitatea soluției adoptate de instanța de apel pe cazul dat, reiese că instanța de fond (adică Judecătoria Militară) a emis o hotărâre legală și întemeiată în baza art. 371 alin. (1) Cod penal, iar instanța de apel a încadrat incorect acțiunile lui D.V. de la art. 371 alin. (1) Cod penal la art. 248 alin. (1) Cod penal, în redacția legii din 24 martie 1961. Dezertarea este o infracțiune continuă și ea începe și

sinau about the application of amnesty to V.D., for the following reasons: By the judgment of the Military Court of November 28th, 2005, V.D. was found guilty and convicted of the crime of desertion according to article no. 371 paragraph (1) of the Penal Code of the Republic of Moldova on the grounds that he, being a soldier in the Independent Transmission Regiment, located in Chisinau, with the military rank - soldier, on June 20th, 1997, in order to evade from military service, deserted in the following circumstances: he has arbitrarily left this military unit, he has run abroad, where he was hiding, and was absent from the military unit until July 26th, 2005, when he was extradited to the country from Ukraine.

The court found out that he, according to the sentences of the Ukrainian courts, has been in Ukraine for a longer time, where he was hiding and committing crimes. Moreover, he has forged his personal documents aiming to hide his identity, which with certainty proves that he deserted and did not intend to come back to Moldova to continue his military service. He continued to hide his identity, although he had the opportunity to come to the Embassy or consulate of the Republic of Moldova in Ukraine he did not do so, even when he got detained by the Ukrainian police for crime committing, in the period of time between years 2001-2004.

However, the Military Court considered that based on article no. 371 paragraph (1) of the Penal Code of the Republic of Moldova the culprit V.D. cannot be acquitted under the Law of July 16th, 2004 regarding amnesty on the grounds of the 10th anniversary from the adoption of the Constitution of the Republic of Moldova, because the crime is continuous and was became consummated only on October 18th, 2004, i.e. after the entry into force of this Law, when he was detained by Ukrainian police officers for extradition to Moldova.

Through the above-mentioned decision, the Penal College of the Appeal Court of Chisinau, stated that V.D. has committed the crime on June 20th, 1997 and therefore, when the amnesty law entered in force i.e. on July 16th, 2004, the crime was already consummated, that is why the Penal College of the Appeal Court of Chisinau closed the penal case according to the article no. 248, paragraph (1) of the Penal Code

se termină de îndată ce militarul a părăsit samavolnic unitatea militară sau locul de exercitare a serviciului militar, însă se consumă la momentul reținerii sau al prezentării benevole a militarului la unitatea militară, la locul exercitării serviciului militar sau la organele de drept.

În cazul dat, dezertarea comisă de D.V. a început la 20 iulie 1997 și s-a consumat la 26 iulie 2005, când el a fost reîntors în R. Moldova și preluat de organele de drept. Calificarea corectă a acțiunilor lui D.V., urma să fie efectuată conform art. 371 alin. (1) Cod penal. În acest caz, era imposibilă sistarea procesului penal în baza art. 1 al Legii nr. 278 –XV din 16 iulie 2004 privind amnistia în legătură cu aniversarea a X-a de la adoptarea Constituției Republicii Moldova, deoarece infracțiunea a fost consumată la 26 iulie 2005.

Deoarece infracțiunea de dezertare, ca și alte infracțiuni militare, este infracțiune cu subiect special și cu obiect juridic generic (de grup) specific, cum ar fi relațiile sociale ce țin de capacitatea de apărare a țării și ordinea stabilită de satisfacere a serviciului militar, a pregătirii militare obligatorii și a concentrărilor, apar multe probleme cu privire la extrădarea militarilor care au săvârșit exclusiv infracțiuni militare.

Potrivit Convenției europene cu privire la extrădare din 1957, extrădarea nu se admite dacă infracțiunea constă exclusiv în încălcarea obligațiilor militare.

Tot în acest sens reglementează problema infracțiunilor militare și Convenția europeană de asistență judiciară în materie penală din 1959, care, în Titlul I, art. 1 alin. (2) arată că prezenta Convenție nu se aplică nici infracțiunilor militare care nu constituie infracțiune de drept comun.

Convenții și tratate respective au fost încheiate și în mod bilateral, între țări.

Așa, de exemplu, conform art. 4 lit. „b” al Convenției încheiate între România și Regatul Belgiei privind extrădarea și asistența judiciară în materie penală din 1977¹, extrădarea nu se admite dacă infracțiunea pentru care este cerută extrădarea este considerată de către partea solicitantă ca

¹ Convenția încheiată între România și Regatul Belgiei privind extrădarea și asistența judiciară în materie penală, ratificată prin Decretul nr. 82/1977, publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 34-35/23.04.1977.

of the Republic of Moldova, in the wordings of Law of March 24th 1961 (desertion) regarding amnesty.

Taking into account that de desertion crime is a continuous one, we are of the opinion that it became consummated on October 18th 2004 and not on the date it was committed i.e. in 1997 as the Penal College of the Appeal Court of Chisinau has ascertained.

The vice-president of the Supreme Court of Justice was of the same opinion regarding the Decision Penal College of the Appeal Court of Chisinau, who in the official letter addressed to the Appeal Court, clarifies that, in the process of verification of the legality of the adopted solution by the Appeal Court on this case, results that the first instance (Military Court) has issued a legal and grounded decision based on article no. 371, 1st paragraph (1) of the Penal Code of the Republic of Moldova, but the Appeal Court has framed the actions of D.V. incorrectly i.e. from article no. 371, 1st paragraph (1) of the Penal Code of the Republic of Moldova to article no. 248, 1st paragraph (1) of the Penal Code, in the wording of law of March 24th, 1961. Desertion is a continuous crime and it begins and ends immediately when the serviceperson has arbitrary left the military unit or military service, but becomes consummated at the moment when the serviceperson is detained or comes back to military service or to the law enforcement agencies.

In this particular case, the desertion of D.V. started on July 29th, 1997 and became consummated on July 26th, 2005, when he extradited to Republic of Moldova and taken by the law enforcements from our country.

The correct qualification of action of D.V. should have been done according to article no. 371, 1st paragraph (1) of the Penal Code of the Republic of Moldova.

In this case, it was impossible to stop the penal process on the base of article no. 1 of the Law no. 278-XV from July 16th, 2004 regarding amnesty on the grounds of the 10th anniversary from the adoption of the Constitution of the Republic of Moldova, because the crime was consummated on July 26th, 2005.

Because of the fact that the desertion crime like any other military crimes is one with special subject and specific generic (group) object, as,

infracțiune militară, care nu constituie o infracțiune de drept comun.

În anul 2001, vrând să-și alinieze legislația la cea europeană, Parlamentul României a adoptat Legea nr. 296 din 7 iunie 2001 privind extrădarea, unde, în capitolul II, secțiunea „a”, intitulată „Condiții referitoare la faptă”, stipulează că extrădarea motivată de infracțiuni militare, care nu constituie infracțiuni de drept comun, este exclusă din câmpul de aplicare a acestei legi.

Tot așa se reglementează problema cu privire la extrădare și în Ucraina. Conform art. 59 al Tratatului între Republica Moldova și Ucraina privind asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă și penală din 1993, extrădarea nu se admite dacă infracțiunea constă în încălcarea obligațiilor militare.

Astfel, reieșind din cele de mai sus, ajungem la concluzia că, în cazul în care militarul Forțelor Armate ale R. Moldova săvârșește una din infracțiunile pur militare (cum ar fi, de exemplu, dezertarea, art. 371 Cod penal, eschivarea de la serviciul militar, art. 372 Cod penal etc.) și părăsește teritoriul R. Moldova, practic, el, în cazul când nu vrea să se reîntoarcă în țară, nu va putea fi tras la răspundere penală pentru astfel de infracțiuni, deoarece nici o țară nu-l va extrăda.

Totuși sunt cazuri când țările solicitate fac excepții de la aceste prevederi. Așa, de exemplu, în cauza penală sus-indicată, în legătură cu faptul că V.D. a dezertat și se afla pe teritoriul Ucrainei, prim-loctiitorul Procurorului General al R. Moldova s-a adresat cu scrisoarea nr. 19-299/04 din 25 martie 2005 către Procurorul General al Ucrainei de a-l extrăda pe V.D., pe motivul că în R. Moldova se efectuează urmărirea penală în privința lui pentru săvârșirea infracțiunilor de răpire a mijloacelor de transport (art. 273 CP) și de dezertare (art. 371 CP). În pofida faptului că se cerea extrădarea pentru o infracțiune militară, Partea Ucraineană a făcut excepție de la art. 59 al Tratatului sus-menționat și l-a extrădat pe V.D. În asemenea împrejurări, considerăm că Judecătoria Militară a procedat corect, condamându-l pe V.D. pentru infracțiunea de dezertare.

Totuși în practica judiciară pot apărea probleme cu privire la condamnarea unei persoane extrădate pentru o infracțiune săvârșită până la

for example, social relationship related to the country's defense and established order to fulfill the military service, compulsory military training and concentrations, there appear many problems regarding extradition of the servicepersons that have exclusively committed military crimes.

According to the European Convention regarding extradition from 1957, it is not admitted if the crime consists exclusively in the violation of military obligations. In the same context, it regulates the issue of military crimes and the European Convention on judicial assistance in criminal matters of 1959, which, in Title I, article 1 paragraph (2) shows that this Convention does not apply to military offenses which do not constitute a common law offense.

There have been concluded bilateral conventions and treaties between countries.

For example, according to article no. 4, letter. «b» of the Convention concluded between Romania and the Kingdom of Belgium regarding extradition and legal assistance in criminal matters of 1977, extradition is not admissible if the offense for which is requested extradition it is considered by the requesting part as a military crime, which does not constitute common law crime.

In 2001, as the Romanian Parliament wanted to align its legislation with the European, it has adopted the Law no. 296 of June 7th, 2001 on extradition, stipulating in Chapter II Section “a”, entitled “Conditions relating to the act”, that extradition motivated by military crimes, which does not constitute common law offenses, is excluded from framework of application of this law.

Ukraine treats the issue of extradition in the same way. According to article no. 59 of the Treaty concluded between the Republic of Moldova and Ukraine on legal assistance and legal relations in civil and criminal matters from 1993, extradition is not allowed if the crime consists in violation of military obligations.

Thus, based on the above-mentioned facts, we can conclude that in case of a serviceperson of the Armed Forces of the Republic of Moldova commits one of the absolutely military crimes (such as, for example, desertion, article no. 371 Criminal Code, evasion from military service, article no. 372 of the Criminal Code, etc.) and leaves the territory of the Republic of Moldova, so, if the serviceperson does not want to return to

înaintarea cererii de extrădare, însă care n-a fost indicată în cererea de extrădare.

Să analizăm această situație prin exemplul de mai sus: să admitem că în scrisoarea de extrădare ar fi fost indicată cererea de extrădare a lui V.D. doar pentru săvârșirea infracțiunii de răpire a mijloacelor de transport (art. 273 Cod penal), iar cu privire la infracțiunea de dezertare (art. 371 CP), în scrisoare nu s-ar fi vorbit nimic. Apare întrebarea: în atare situație, putea oare V.D. să fie condamnat de către Judecătoria Militară și în baza art. 371 alin. (1) Cod penal? Considerăm că el n-ar fi putut fi condamnat pentru dezertare din următoarele considerente:

Conform art. 12 alin. (2) al Convenției europene de asistență judiciară în materie penală din 1959, nici o persoană, oricare ar fi naționalitatea ei, citată în fața autorităților judiciare ale Părții solicitante, pentru a răspunde acolo de fapte pentru care se află sub urmărire penală, nu va putea fi acolo nici urmărită, nici deținută, nici supusă vreunei alte restricții a libertății sale individuale pentru fapte sau condamnări anterioare plecării sale de pe teritoriul Părții solicitate și care nu sunt menționate în citație.

Art. 3 al aceluiași articol stipulează că imunitatea prevăzută de acest articol va înceta dacă... persoana urmărită, având posibilitatea să părăsească teritoriul Părții solicitante timp de 15 zile consecutive, după ce prezența sa nu mai era cerută de autoritățile judiciare, va rămâne totuși pe acest teritoriu sau se va reîntoarce aici după ce îl va fi părăsit.

Tot așa se reglementează această problemă și de către Convenția CSI relativ la asistența juridică și raporturile de drept în procesele civile, familiale și penale din 1993, care, în art. 66 alin. (1) stipulează că fără acordul Părții contractante solicitante persoana extrădată nu poate fi trasă la răspundere penală sau supusă pedepsei pentru o infracțiune comisă până la extrădarea ei și pentru săvârșirea căreia ea nu a fost extrădată.

Alin. (3) al articolului menționat stipulează că nu se cere acordul Părții contractante solicitante în cazul în care persoana extrădată n-a părăsit teritoriul Părții contractante solicitante în termen de o lună după sfârșitul cercetării penale, iar în cazul condamnării – în termen de o lună după

the country, he will not be able to be prosecuted for such crimes, because no any other country will extradite him.

Nevertheless, there are cases when countries make exceptions from these regulations. For example, the above-mentioned criminal case, because of the fact that V.D. has deserted and was on the territory of Ukraine, the prime first deputy prosecutor addressed an official letter no. 19-299 / 04 of March 25th, 2005 to the General Prosecutor of Ukraine to extradite V.D., on the grounds that in the Republic of Moldova criminal investigation is being carried out against him for committing crimes of abduction of transport means (article no. 273 Criminal Code of RM) and of desertion (article no. 371 Criminal Code of RM). Although the extradition was required for a military crime the Ukrainian Part made an exception to article no. 59 of the above-mentioned Treaty and extradited V.D. In such circumstances, we consider that the Military Court acted correctly, convicting V.D. for the crime of desertion.

However, in the judicial practice, there can appear problems related to the condemnation of an extradited person for a crime which has been committed before the request of extradition, but was not indicated in the extradition request.

Analyses of the situation of the example above: let us suppose that in the extradition letter, it has been indicated the extradition request of V.D., only for committing the crime of abduction of transport means (article no. 273 Criminal Code of RM), and regarding desertion crime (article no. 371, paragraph 1 of the Criminal Code of RM), but in the letter it had not been mentioned. Here a question arises: in such a situation, could V.D. be also convicted by the Military Court according to the article no. 371, paragraph 1 of the Criminal Code of RM. We consider that he could not have been convicted for desertion because of the following reasons:

According to article no. 12, 2nd paragraph of the European Convention for Judicial Assistance in Penal Matters of 1959, no one, regardless of his or her nationality, summoned of judicial authorities of the requesting Part to respond for actions that fall under criminal liability, will not be neither pursued nor arrested or subjected to any other restrictions such as individual liberty for acts or convictions prior to his or her departure from the territory of the requested Party and

ispășirea pedepsei sau eliberării de pedeapsă sau dacă ea s-a întors benevol. În acest termen nu se include perioada în de cursul căreia persoana extrădată n-a putut să părăsească teritoriul Părții contractante solicitante din motive independente de ea. Astfel, regula generală este că persoana extrădată nu va putea fi nici urmărită penal, nici judecată și nici deținută pentru o altă infracțiune comisă până la extrădarea ei și pentru săvârșirea căreia aceasta n-a fost extrădată.

De la această regulă generală se poate déroga în următoarele cazuri:

– Când Partea contractantă solicitantă permite; în cazul acordului Părții contractante solicitante, extrădarea ar putea fi extinsă și asupra unei alte fapte. Pentru aceasta este necesar ca Partea contractantă solicitantă să prezinte o cerere cu anexele prevăzute la art. 58 al acestei Convenții, precum și un proces-verbal de interogare a persoanei extrădate asupra noilor fapte incriminate;

– În cazul extrădării pentru tragere la răspundere penală, – când persoana extrădată n-a părăsit teritoriul Părții contractante solicitante în termen de o lună după terminarea urmăririi penale;

– În cazul extrădării pentru executarea sentinței, – când persoana extrădată n-a părăsit teritoriul Părții contractante solicitante în termen de o lună după ispășirea pedepsei sau absolvirea ei de pedeapsa penală;

– În cazul în care persoana extrădată s-a reîntors benevol pe teritoriul Părții contractante solicitante.

Dezertarea săvârșită cu arma constituie o componentă de infracțiune cu circumstanțe agravante prevăzută de art. 371 alin. (2) lit. a) CP.

Această agravare constă în faptul că militarul părăsește samavolnic unitatea militară sau locul exercitării serviciului militar cu arma din dotare, încredințată lui pentru îndeplinirea obligațiilor de serviciu, și concurs de infracțiuni nu formează.

În cazul în care militarul, în procesul dezertării, folosește arma pentru a înlesni dezertarea (amenință cu aplicarea armei persoanele care încearcă să-l rețină sau chiar aplică efectiv arma etc.), acțiunile lui se cer calificate prin concurs de

which are not mentioned in the summons.

Article no. 66, paragraph (1) of the CIS Convention regarding the judicial assistance and relationships in the civil processes, family and penal proceedings of 1993, treats this issue in the same way, stating that without the consent of the requesting Contracting Party the extradited person cannot be made criminally liable or punished for an offense committed until his/her extradition and for the commission of which he was not extradited as well.

The 3rd paragraph of the above-mentioned article, states that it is not required to consent of the requesting in case of Contracting Party, in case if the extradited person has not left the territory of the requesting Contracting Party within one month after penal investigation, and in case of conviction- within one month after serving the sentence or release from punishment or the extradited person comes back voluntarily. This period does not include the period of time when the extradited person could not leave the territory of the requesting contracting Party for the reasons that do not depend on him/her. Thereby, the general rule is that the extradited person will be neither prosecuted nor judged or detained for another crime that was committed before the person's extradition and for the for the commission of which he was not extradited.

There are several cases when it is possible to deviate from this general rule:

– When the requesting Contracting Party permits; in case of an agreement of the Contracting Party, the extradition can be extended to other action. For this it is necessary that the requesting Contracting Party present an application with appendixes provided in the article no. 58 of the Convention, as well as a report on the interrogation of the extradited person on the new incriminated facts;

– In case of extradition for criminal prosecution – when the when the extradited person has not left the territory of the requested Contracting Party within one month after the end of the criminal investigation;

– In case when the extradited person voluntarily returned to the territory of the requesting Contracting Party;

– Desertion committed with a weapon constitutes a crime component with aggravating circumstances provided in the article no. 371,

infracțiuni: art. 371 alin. (2) lit. a) CP și, după caz, art. 365 alin. 2 lit. b) CP sau 369 alin. (3) lit. b) CP etc.

Art. 371 alin. (4) CP prevede ca circumstanță calificată dezertarea prevăzută la alin. (1), (2) sau (3), săvârșită de un militar care își execută pedeapsa într-o unitate militară disciplinară.

Pedeapsa trimiterii într-o unitate militară disciplinară este reglementată prin art. 69 CP. Considerăm că această componentă de infracțiune poate avea loc doar după intrarea în vigoare a sentinței judiciare, prin care a fost numită pedeapsa trimiterii într-o unitate disciplinară. În cazul în care trimiterea militarului într-o unitate militară disciplinară a fost ilegală (sentința a fost casată cu achitarea militarului), dezertarea militarului din unitatea militară disciplinară va fi calificată conform articolului 371 alin. (1) CP sau, după caz, conform articolului 371 alin. (2) sau (3) CP.

Art. 371 alin. (5) CP prevede un caz special de liberare de răspunderea penală: că militarul care, pentru prima dată, a dezertat în condițiile alin. (1) CP, se liberează de răspundere penală dacă dezertarea a fost săvârșită în urma unui concurs de împrejurări grele.

Esența concursului de împrejurări grele poate avea diferite caractere: ele pot fi legate de aplicarea față de militar a violenței sau încălcarea grosolană a drepturilor și demnității lui personale din partea superiorilor (comandanților) militari sau din partea altor militari, cu care făptuitorul nu se află în relații de subordonare, de boala gravă sau alte situații excepționale grave în familie, de emoții grave cu privire la problemele personale sau familiale etc.

De această liberare profită toți militarii care au săvârșit dezertarea prevăzută de art. 371 alin. (1) CP în urma unui concurs de împrejurări grele. Rolul organelor judiciare, în acest caz, este de a stabili cu certitudine dacă dezertarea prevăzută de art. 371 alin. (1) CP a fost săvârșită în urma unui concurs de împrejurări grele.

În cazul constatării acestor împrejurări militare va fi liberat, incontestabil, de răspunderea penală pe art. 371 alin. (1) CP.

Din considerentele amintite, acceptăm discutabile hotărârile instanțelor de judecată: Sentința Judecătorei militare din 25 octombrie 2002,

2nd paragraph, letter a) of the Penal Code of the Republic of Moldova;

– This aggravation means that the serviceperson arbitrarily abandons the military unit or the military service with the weapon provided which was entrusted to him for the fulfillment of the service obligations and it does not form a competition of crimes.

In case when the serviceperson, while deserting uses the weapon in order to facilitate this process (threatens with weapon the persons who want to prevent desertion attempting to detain or even handling the weapon etc.), his/her actions should be qualified according to the competition of crimes, i.e. article no. 371, 2nd paragraph, letter a) of the Penal Code of RM and depending on the situation, article no. 365, 2nd paragraph, letter (b) of the Penal Code of RM or article no. 369, 3rd paragraph, letter (b) the Penal Code of RM.

Article no. 371, 5th paragraph provides a special case of release from penal liability, i.e. a serviceperson who deserts for the first time under conditions set in paragraph (1) of the Penal Code of RM, shall be exempt from criminal liability provided that the desertion was committed under a cumulating of difficult circumstances.

The essence of competition of difficult circumstances can be of different nature:

They can be connected with application of violence to the serviceperson or gross violation of his personal rights and dignity by military superiors (commanders) or other servicepersons that the perpetrator is not in a relationship of subordination, serious illness or other exceptional serious situations in the family or other personal problems.

All servicepersons that have deserted benefit from the exemption provided by article no. 371, paragraph (1) of the Penal Code of RM. The role of the judicial organs, in this particular case, is to establish for certain if the desertion provided by article no. 371, paragraph (1) of the Penal Code of RM has been committed after a competition of difficult circumstances.

In case of ascertaining these circumstances, the serviceperson will be indisputably released from the criminal liability according to article no. 371, paragraph (1) of the Penal Code of RM.

For the above reasons, we accept as debatable the decisions of the courts of law: The deci-

potrivit căreia C.S. a fost recunoscut vinovat și condamnat pentru dezertare în baza art. 248 alin. (1) Cod penal (în redacția Legii din 24 martie 1961), și Deciziile Colegiilor Penale ale Curții de Apel nr. 1a-214/2002 din 19 decembrie 2002 și ale Curții Supreme de Justiție nr. 1r-o/274-2003. Astfel, în ședința de judecată s-a constatat (aceasta au lămurit martorii, militarii în termen și reiese din documentele medicale) că C.E., exercitând serviciul militar, adeseori era maltratat, trimis de comandantii și superiorii lui în oraș să procure băuturi alcoolice, iar în cazul nesupunerii era ținut cu cătușele legat de pat. Intra în serviciile de gardă și interior câte 4 zile la rând, iar fiind bolnav, nu-l tratau, deoarece în punctul medical al unității militare lipseau medicamentele necesare. Deoarece aceste acțiuni erau săvârșite cu acordul tacit al comandantului unității militare și, în unele cazuri, chiar la ordinul lui, C.S. se afla într-un concurs de circumstanțe grele și nu trebuia să fie condamnat, ci liberat de răspunderea penală.

Considerăm că, în cazul în care militarul a părăsit unitatea militară sau locul serviciului militar în urma unui concurs de împrejurări grele, însă, după ce aceste împrejurări grele au trecut sau au fost înlăturate, militarul nu renunță la absența samavolnică din unitatea militară, fapta militarului de a absenta, continuu, din unitatea militară va constitui infracțiunea de dezertare.

Concluzii. În urma analizei infracțiunii de dezertare, conchidem că sancțiunea acestei infracțiuni, în redacția expusă de legiuitor în art.371 C.pen., vine în contradicție cu principiile umanismului, individualizării pedepsei penale etc, și trebuie să fie modificată din următoarele considerente: prevăzând în alin.(1) al articolului sus-indicat o pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de la 2 la 7 ani, legiuitorul nu dă posibilitate instanțelor de judecată de a individualiza pedeapsa, ținând cont de prevederile art.75-77 C.pen.: astfel, pentru o dezertare pe un termen de 1-2 zile, legislatorul prevede una și aceeași pedeapsă ca și pentru o dezertare de 1-2 luni sau mai mult: închisoare pe un termen de la 2 la 7 ani.

Mai mult ca atât, pentru a face mai efectivă aplicarea unei asemenea instituții penale față de militarii care au săvârșit infracțiuni, este necesar de revizuit politica sancționatorie a legislatorului

of the Military Court of October 25th, 2002, according to which C.S. was found guilty and convicted for desertion under article no. 248 paragraph (1) of the Penal Code of RM (in the wording of the Law of March 24th, 1961), and the Decisions of the Penal Colleges of the Court of Appeal no. 1a-214/2002 of December 19th, 2002 and of the Supreme Court of Justice no. 1r-o / 274-2003.

Thus, in the court hearing it was determined (this was explained by the witnesses, by the servicepersons and it also appears in the medical documents) that C.E., being in the service, was often mistreated by commanders and his superiors sending him out of the military territory to buy alcoholic beverages and in case of disobedience he was handcuffed to the bed. It happened that getting on duty for four days consequently, when he was ill, he has never received any treatment because the necessary medicines were missing from the medical centre of the military unit. These actions were committed with the tacit consent of the commander of the military unit, in some cases, even at his command, C.S. being in a contest of difficult circumstances. That is why C.S. should have been released from criminal liability and not convicted.

We consider that, when the serviceperson has left the military unit or the place of military service following a competition of difficult circumstances and these difficult circumstances have passed or have been removed, but the serviceperson does not drop his/her arbitrary absence from the military unit, the act of being continuously absent from the military unit will constitute the desertion crime.

Conclusions. Analyzing the desertion crime, we can conclude that the penalty of this offence, in the wording of set forth by the legislator in article no.371 of the Penal Code of RM, comes in contradiction with the principles of humanism, individualization of criminal punishment etc. It should be modified/ amended for the following reasons:

Taking into account that the 1st paragraph of article no. 371 of the Penal Code of RM provides a sentence in the form of imprisonment for a term of 2 to 7 years, the legislator does not give the courts of law the opportunity to individualize the sentence if relating to article no. 75-77 of the Penal Code of RM. Thus, for a period of 1-2 days desertion the legislator provides the same punishment as for 1-2 months or more desertion or imprisonment for a period of 2 to 7 years.

cu privire la pedepsele penale pentru unele infracțiuni militare care nu prezintă pericol sporit, și anume, în cazul dezertării, instanțele de judecată nu pot aplica prevederile Cap. VI al PG a Cpen. „Liberarea de răspunderea penală, deoarece art.54-55, 57-59 C.pen. prevăd posibilitatea liberării de răspunderea penală doar în cazurile unor infracțiuni ușoare sau mai puțin grave, pe când dezertarea, prevăzută de art.371 alin. (1) C.pen., conform prevederilor art. 16 C.pen., se consideră infracțiune gravă. De asemenea, considerăm ca în cazul în care dezertarea a avut loc doar pentru câteva ore, cu toate că formal aceste fapte se consideră infracțiuni de dezertare, ele, conform art.14 alin. (2) C.pen., n-ar trebui să constituie infracțiune din cauza că este lipsită de importanță și nu prezintă gradul prejudiciabil al infracțiunii.

În aceeași ordine de idei, pentru faptul dezertării din unitatea militară sau de la locul serviciului militar pot fi aplicate sancțiuni disciplinare care ar corespunde, întru totul, scopurilor sancțiunilor disciplinare și ar decriminaliza faptele minore de încălcare a disciplinei militare.

Din aceste considerente, ar fi benefic ca dezertarea să constituie infracțiune doar în cazurile când absența nejustificată ar dura mai mult de 1 zi.

Astfel, pentru aducerea în conformitate cu prevederile legale și principiile de bază ale construirii normelor penale speciale, propunem o nouă redacție a art.371 C.pen., care ar lua în considerație argumentele expuse mai sus.

Moreover, to make the application of such penal institution against the servicepersons who have committed offenses more effective, it is necessary to review the legislature’s sanctioning policy on criminal penalties for some non-dangerous military offenses and namely in desertion case, the courts of law cannot apply the provisions of Chapter VI of General Part of the Penal Code of RM “Release from criminal liability”, because article no.54-55, 57-59 of the Penal Code of RM provide the opportunity of release from criminal liability only in cases of minor or less serious crimes, while desertion, provided by article no. 371 paragraph (1) of the Penal Code and according to the provisions of article no. 16 of the Penal Code, is considered to be a serious crime.

We also consider that when the desertion lasted only a few hours, although formally these facts are considered desertion offenses, according to article no.14, paragraph (2) of the Penal Code of RM, it should not constitute an offense because it is unimportant and does not present the prejudicial degree of the offense.

In the same vein, disciplinary sanctions can be applied for desertion from the military unit or from the place of military service, which would entirely correspond to the purposes of the disciplinary sanctions and would decriminalize minor acts of violation of the military discipline.

For these reasons, it would be beneficial that the desertion to constitute a crime only in cases where the unjustified absence would last more than 1 day.

Thus, in order to bring it in accordance with the legal provisions and the basic principles the construction of special criminal norms, we suggest a new wording of article no. 371 of the Penal Code of RM, which would take into account the arguments set forth above.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Convenția privind abolirea muncii forțate nr.105 din 25 iunie 1957.
2. Convenția CSI privind asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, încheiată la Minsk la 22 ianuarie 1993 (cuprinde 12 state CSI), ratificată de R. Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 402-XIII din 16 martie 1995. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale la care R. Moldova este parte”. vol.16. - Chișinău: Moldpress, 1999, p. 262. În vigoare pentru Republica Moldova din 26 martie 1996.
3. Convenția încheiată între România și Regatul Belgiei privind extrădarea și asistența ju-

- diciară în materie penală, ratificată prin Decretul nr. 82/1977, publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 34-35/23.04.1977.
4. Convenția europeană cu privire la extradare, adoptată de Consiliul Europei la Strasbourg la 13 decembrie 1957, și cele două Protocoale Adiționale din 1975 și 1978.
  5. Tratatul între Republica Moldova și Ucraina privind asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă și penală, încheiat în or. Kiev la 13.12.1993, ratificat de R. Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 261/XIII din 4 noiembrie 1994. Hotărârea de ratificare a fost publicată în Monitorul Oficial al R. Moldova, nr. 15 din 24 noiembrie 1994
  6. Convenția prin Hotărârea Parlamentului nr. 1183-XIII din 14 mai 1997. Hotărârea de ratificare a fost publicată în Monitorul Oficial al R. Moldova, nr. 41 din 26 iunie 1997. Convenția a fost publicată în ediția oficială „Tratate internaționale la care R. Moldova este parte”, vol. 1, Chișinău, 1998, p. 318.
  7. Convenția europeană de asistență judiciară în materie penală, adoptată de Consiliul Europei la Strasbourg la 20 aprilie 1959. Convenția a fost ratificată (cu unele rezerve) de R. Moldova prin Hotărârea Parlamentului Nr. 1332-XIII din 26 septembrie 1997. Hotărârea de ratificare a fost publicată în Monitorul Oficial al R. Moldova, nr. 71 din 3 octombrie 1997.
  8. Constituția Republicii Moldova. Publicat: 29.03.2016 în Monitorul Oficial nr. 78, art Nr: 140. Data intrării în vigoare: 27.08.1994.
  9. Legea nr. 345 din 25.07.2003 cu privire la apărarea națională. Publicat : 19-09-2003 în Monitorul Oficial Nr. 200-203 art. 775.
  10. Legea nr.1245 din 18 iulie 2002 cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei. Publicat : 10-10-2002 în Monitorul Oficial nr. 137-138 art. 1054.
  11. Legea nr. 296 din 7 iunie 2001 privind extradarea, publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 326 din 18 iunie 2001.
  12. Hotărârea Parlamentului nr. 707-XII din 10 septembrie 1991.
  13. Codul penal Al Republicii Moldova nr. 985 din 18-04-2002. Publicat : 14-04-2009 în Monitorul Oficial nr. 72-74 art. 195.
  14. Xenofon Ulianoschi, Conceptul infracțiunii militare în dreptul penal, ULIM, Chișinău, 2009, 553 p.
  15. V. Nagacevschi, G. Bostan, O. Lupan, V. Mironov. Ghid privind aplicarea Convenției CSI privind asistența privind asistența juridică și raporturile de drept în procesele civile, familiale și penale, încheiată la Minsk la 22.01.1993. Chișinău: Ed. Arc, 2000, p. 65-66.

Despre autor:

Dianu GORDILĂ,
doctorand,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
al Republicii Moldova,
e-mail: dianu.gordila@mail.ru

About author:

Dianu GORDILĂ,
PhD student,
Academy “Ștefan cel Mare”
of the MIA of the Republic of Moldova,
e-mail: dianu.gordila@mail.ru

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova.
Anale Științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova = Scientific Annals of the Academy „Ștefan cel Mare” of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova / Departamentul Știință ; colegiul de redacție: Iurie Larii (redactor-șef) [et al.]; traducere: Angela Pareniuc. – Chișinău : S.n., 2021 (Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI) – . – ISSN 1857-0976. – ISBN 978-9975-930-24-6.

Nr 13 : Științe juridice = Legal sciences. – 2021. – 274 p. : fig. – Tit. paral.: lb. rom., engl. – Texte paral.: lb. rom.-engl., rusă-engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – 100 ex. – ISBN 978-9975-121-95-8.

34:378.635.5(478-25)(082)=135.1=111=161.1

A 15

Redactare:

Gheorghe CHIRIȚĂ

Tehnoredactare

și procesare computerizată:

Natalia CONDRAT

Ala ANTONIUC

Traducere:

Angela PARENIUC

Desing copertă & machetare:

Ruslan CONDRAT

Bun de tipar: 15.07.2021

Tiraj 100 ex.

Tiparul executat la Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
mun. Chișinău, str. Gh. Asachi 21,
MD-2009, Republica Moldova
e-mail: academia@mai.gov.md; www.academy.police.md